BIJBELVERKLARING.

X. DEEL.

DE
BIJBEL,
DOOR BEKNOPTE
UITBREIDINGEN,
EN OPHELDERENDE
AENMERKINGEN,
VERKLAERD;

DOOR

J. VAN NUYS KLINKENBERG,

A. L. M. THEOL. ET PHIL. DOCTOR, HOOG-LEERAAR IN DE H. GODGELEERDHEID EN KERKELYKE GESCHIEDENIS, AEN HET ILLUSTRE ATHENÆUM, EN PREDIKANT IN DE GEMEENTE TE AMSTERDAM; MITSGADERS LID VAN HET ZEEUWSCH GENOOTSCHAP DER WETENSCHAPPEN TE VLISSINGEN.

TIENDE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART,
MDCCLXXXV.

Met Privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van Holland en Westvriesland.

Met Adprobatie van Gecommitteerden van de Eerw. Klassis van Amsterdam.

den 20 Juny 1785.

VOORBERICHT

AEN DEN

BESCHEIDEN LEZER.

Dit Deel bevat mijne Uitbreidende Verklaring, *over het Boek van* JOB, *en de XLI eerste* PSALMEN. — *Die over alle de volgende Psalmen hoop ik, in het eerstkomend Deel, te geven.*

Behalven het gene ik, in de INLEIDINGEN, *heb aengemerkt, moet ik nog dit berichten; dat ik my, zoo lang het my eenigzins doenlyk scheen, by onze Vertaling gehouden heb. Zoo menigmael ik het noodzakelyk oordeelde, ben ik 'er echter van afgeweken. —— Om den min geoeffenden Lezer niet, met Taelkundige aenmerkingen,*

lastig te vallen, heb ik my, in de Uitbreiding, in zoo ver naer den eigenlyken zin van den Grondtext geschikt, dat lieden des kundig gereedelyk bemerken zullen, wat ik bedoeld hebbe.

By zeer vele plaetsen, in het Boek van JOB, *had ik, in Natuurkundige waernemingen, kunnen uitwijden. Maer, vermids dit my buiten mijn bestek en oogmerk zou gevoerd hebben, vergenoegde ik my, om de ware meening der sprekeren, zoo veel my doenlyk was, nae te spooren en op te geven.*

Mijne begrippen, over een zeer moeilyk stuk, het Prophetische in de Psalmen, heb ik, in de INLEIDING, *vry uit opengelegd. — Alleenlyk zal ik 'er nog dit bydoen; dat geen Bijbelboek my moeilyker is voorgekomen, dan dat der Psalmen: daer elk een Lied een nieuw stuk is op zich*

zelve,

zelve, het welk men geheel en van alle kanten bezien moet, zal men hoop hebben om in de verklaring wel te slagen —— Zeer zelden verkoos ik daerom Texten uit de Psalmen, tot onderwerpen mijner Leerredenen. Maer nu was ik in de noodzakelykheid, om my tot het onderzoek der Psalmen te zetten; en ik heb het gedaen, nae mijn beste vermogen, en met aflegging van vooroordeelen.

De Hoog Eerwaerdige Heeren Professoren ANDRIESSEN, KROM, *en de Wel Eerw. Heeren 's* GRAVEZANDE, REYTSMA, *en* BALLOT, *alle Predikanten te* Middelburg, *hebben my een aental van oordeelkundige aenmerkingen medegedeeld, van welke ik zeer veel dienst gehad heb, en voor welke ik openlyk mijnen dank betuig.*

De Heer J. C. MOHR *heeft my nog eene Tijdrekenkundige aenmerking, over den leevtijd van* JOB, *ter hand gesteld, welke achter de* INLEIDINGEN *geplaetst is.*

De God des Hemels gebiede voords over dit werk, en over U, geëerde Lezer, den zegen in alle opzichten!

J. VAN NUYS KLINKENBERG.

Amsterdam.
den 9de Juny 1785.

VERBETERINGEN.

						staet		lees
VI	Deel.	bl.	241.	R.	6.	Saul	—	David
—	—	—	312.	—	10.	hun	—	hem
—	—	—	522.	—	10.	*mit*	—	*uit*
VII	—	—	92.	—	29.	8 jaren	—	8 eeuwen
VIII	—	—	387.	—	23.	Jesajas	—	Hiskias.

INLEIDING

TOT HET BOEK

VAN

JOB.

Tot nader verſtand van dit Boek, dienen wy de volgende vragen te beantwoorden:

I. *Is 'er indedaed een* JOB *geweest, die zulke onheilen ondergaen, en zulke redenen gevoerd heeft, als in dit Boek vermeld worden?*

II *Wanneer heeft die* JOB *geleevd?*

III. *Wat hebben wy te denken, omtrend zijne vrienden en hunne redeneeringen?*

IV. *Wie heeft dit Boek geſchreven?*

V. *Is het van een Godlyk gezach?*

VI. *Wat is het oogmerk van dit Boek, en welk nut kunnen wy 'er uit trekken?*

I. *Is 'er indedaed een Job geweest?*

Hier omtrend zijn de gedachten der geleerden zeer onderſcheiden. — Sommigen denken, dat 'er indedaed een man geweest is, die den naem

van JOB gedragen, en niet alleen al die onheilen ondergaen, maer ook, met zijne vrienden, al de woorden gesproken heeft, welke in dit Boek zijn aengeteekend. Anderen houden het geheele Boek van Job voor een leerrijk verdichtsel, of Parabel; door ingeven van den Heiligen Geest, tot heilige oogmerken geschreven. —— Onder de voorstanders van beide begrippen zijn mannen van grooten naem en van uitmuntende verdiensten.

Wy voor ons verschillen van beide deze gevoelens, en nemen van elk iets over. —— Te weten, wy voegen ons by die genen, die het daer voor houden, dat 'er indedaed een JOB geweest zy, die de meest geduchte onheilen ondergaen heeft, en daerna in zijn voorig geluk hersteld is; maer de redevoeringen, welke hier JOB en zijnen vrienden in den mond gelegd worden, beschouwen wy, als Poëtische uitbreidingen van de woorden, welke zy onder elkanderen gewisfeld hebben.

A. Dat 'er indedaed zulk een man geweest zy, en dat hy zulke merkwaerdige lotgevallen ondergaen hebbe, als in dit Boek verhaeld worden, schijnt ons te blijken, uit de volgende aenmerkingen: —— (1). Wy ontmoeten, in de twee eerste, en in het laetste Kapittel, eene duidelyke en geschiedkundige beschrijving van dezen man, van zijn Vaderland, van zijnen staet, van zijne ongelukken, van zijne vrienden die kwamen om hem te vertroosten, van zijne herstelling in voorspoed,

ſpoed, van zijnen ouderdom, van zijne kinderen. Zouden alle deze omſtandigheden zoo nauwkeurig zijn aengeteekend, indien de hoofdperſoon verdicht ware? — (2). JOB wordt Ezech. XIV: 13-21, by NOACH en DANIËL gevoegd, als een man van uitmuntende Godsvrucht, en een zeer krachtig voorbidder. Zou nu een verdicht perſoon, met twee zulke groote mannen, als NOACH en DANIËL, in eenen rang geplaetst worden? —— (3). Apostel JACOBUS ſtelt hem den Christenen voor, als een voorbeeld van lijdzaemheid, om het zelve, in hunne verdrukkingen, nae te volgen; en hy ſpreekt van dezen geduldigen man, als van iemand, die werkelyk beſtaen heeft Jac. V: 11. Zou de Apostel zoo ſpreken van eenen verdichten perſoon? — (4). Er is geene reden altoos, om het gene van JOB verhaeld wordt, voor een verdichtſel te houden. Er is in de ganſche geſchiedenis niets, het welk ons kan noodzaken, om dezelve niet als eene ware gebeurtenis aen te merken; gelijk in de byzonderheden, uit onze Uitbreiding, nader blijken zal.

Het is waer, de Joodſche Geſchiedſchrijver JOSEPHUS ſpreekt in het geheel niet van eenen JOB. Maer hier over zal niemand zich verwonderen, die zich herinnert, dat JOSEPHUS de geſchiedenisſen van zijn eigen volk beſchrijvt, en dat JOB een vreemdeling van 't zelve was.

Maer zegt men, het is geheel onbegrijpelyk,

hoe de vrienden van JOB zulke cierlyke en wel uitgewerkte redevoeringen, voor de vuist, hebben kunnen houden; en nog veel onbegrijpelyker, dat een man, die met zulk eene smertelyke ziekte, en zulke hoogstgaende rampen bezocht was, als hier van JOB verhaeld worden, zulke large en hoogdravende redenen hebbe kunnen uitspreken.

Deze bedenking brengt my tot mijne tweede stelling.

B. Dat de redevoeringen, welke hier JOB en zijnen vrienden in den mond gelegd worden, moeten beschouwd worden, als Poëtische uitbreidingen van de woorden, welke zy onder elkander gewisseld hebben.

Men behoevt dit Boek maer eenvouwig te lezen, om op te merken, dat de stijl, in de twee eerste en in het laetste hoofdstuk, blijkbaer verschille van den stijl, in de overige Kapittelen. — In de twee eerste, en in het laetste hoofdstuk, worden de lotgevallen van JOB, in eenen geschiedkundigen stijl, eenvouwig verhaeld. Alleenlyk wordt de aenleiding tot de verzoeking van JOB, nae den Oosterschen stijl, onder eene zinbeeldige vertooning voorgedragen, waerover wy onze gedachten, in de uitbreiding, hebben medegedeeld. Maer van Kap. III tot XLI. ontmoeten wy een voordracht, die blijkbaer Poëtisch is. Tael, gedachten, manier van voorstel, alles is Dicht-

kun-

kundig. Het ſchilderachtige, en de volheid der Poëtiſche verbeeldingskracht ſtraelt overal door. De verſchillende hartstochten worden levendig geteekend, de verwondering, het medelijden, de gemelykheid, de vrees, de vreugde. De uitdrukkingen zijn ſterk, de gedachten zeer verheven, de beelden ſtout geſchetst, de beſchrijvingen ſchilderachtig. Alles is vol van cieraed en verhevenheid.

Het *verhevene*, gelijk men het noemt, heerscht door dit ganſche Dichtſtuk henen. LONGINUS heeft, in zijne bekende verhandeling *over het verhevene*, vijf hoofdbronnen van het zelve opgegeven, (1). de edele ſtoutheid, in het voorſtel der dingen; (2). de verrukking der hartstochten; (3). het gelukkig gebruik der figuuren; (4). het zwierige der redeneering; (5). de zamenpakking der enkele woorden, nae derzelver geheele kracht en waerdigheid. —— De Heer NIEMEYER heeft, in zijne *Characterkunde van den Bijbel* I Deel. II ſtuk. p. 640. enz. aengetoond, dat alle deze eigenſchappen van het verhevene, in dit gedicht zamenlopen; en beſluit dit vertoog, op deze wijs: „ Behoevt men, na zoodanige voorbeelden, waerin „ mijn gevoel my zekerlyk niet bedriegt, waervan „ elk, die aen het Poëtiſche gevoel van het fraeije „ en verhevene gewoon is, de wezenlyke waerde „ moet bemerken; behoevt men na dit alles, nog „ te vragen, of JOB een gedicht is? Wat Ge-

„ schiedschrijver, wat Zedenleeraer, heeft ooit
„ met zulk een vuur, met zulke stoute beelden
„ gesproken? —— Wie hier de kracht, het
„ vermogen der Dichtkunst niet gevoelt, — waer
„ zal hy ze dan gevoelen? —— Ik durv nog meer
„ zeggen! indien wy de HOMERUSSEN, de PIN-
„ DARUSSEN, de SOPHOCLESSEN, de EURIPI-
„ DESSEN, de MAROOS, en zoo vele andere
„ groote mannen, wier luister in den Tempel
„ der Dichtkunde, uit de grijze aloudheid, ons
„ nog in de oogen schittert; indien wy deze, als
„ leeraers van het verhevene, waerdeeren; dan
„ verdient zekerlyk de Dichter van JOB, wie hy
„ ook geweest zy, in denzelvden graed deze eer.
„ Het eenige onderscheid is dit, dat zijn ge-
„ dicht, van alle de meer of min aenstootelyke
„ uitwassen eener te sterk gespannene of mis-
„ bruikte verbeelding, *geheellyk* vry is; daer in-
„ tegendeel de overige daer mede zoodanig op-
„ gevuld zijn, dat het veeltijds moeite kost, om
„ by de fraeiheid van het koloriet, de geheele
„ teekening, de schikking, de fijnheid van elke
„ kleine trek, —— het laffe van het denkbeeld
„ zelvs over het hoofd te zien. Daerentegen din-
„ gen hier de verhevenheid van gedachten, en
„ verhevenheid van uitdrukking, om den prijs.
„ Overal ademt de geest van den zuiveren God-
„ lyken Godsdienst; overal ziet men het, overal
„ ondervindt men het, dat de Dichter, in eene

„ ver-

„ verhevener, waerachtig Godlyke verrukking
„ schrijvt. —— En hoe zoude hy, op eene zoo-
„ danige wijze, niet een Leeraer van het verhe-
„ vene en fraeije geworden zijn? Zouden de
„ Dichters van latere tijden, de MILTONS, TAS-
„ SOOS, KLOPSTOCKEN, ook niet van hem ge-
„ leerd hebben? groote mannen; leerlingen, zulk
„ eenen Leeraer waerdig!" p. 656, 657.

Maer het is ten eenemael ongeloovbaer, dat JOB en zijne vrienden deze Poëtische redevoeringen zoo hebben uitgesproken. Of zouden vijf menschen, hoe naerstig zy zich ook in de Dichtkunde mogten geoeffend hebben, het ooit met mogelykheid zoo ver hebben kunnen brengen, om niet alleen in dichtmaet te spreken, maer zelvs in zulk een dichtmaet, welke voor de beste werken der grootste Dichters, die door alle eeuwen bewonderd zijn, geenzins behoevt te wijken. —— Dit is nog te minder geloovbaer, wanneer men de omstandigheden in aenmerking neemt, in welke zy spraken. — JOB zuchtte, onder de meest geduchte onheilen; de smerten van zijn lichaem lieten hem, dag noch nacht ruste. Zijn ziel was bitterlyk bedroevd, verdrietig, gemelyk over de kwalyk geplaetste aenmerkingen zijner vrienden; en somtijds ging de gemelykheid zoo ver, dat hy zich zelven in zijne woorden overylde. Zal een lijder, in zulke treurige omstandigheden, in de verhevenste dichtmaet spreken? — De vrien-

den van den ongelukkigen kwamen, om hem te vertroosten. Zy beschouwden hem in een verkeerd licht. Op de valsche onderstelling, dat elk, in dit leven, nae zijne daden vergolden worde, verdachten zy JOB van verborgene misdaden. Zy deden hem schampere verwijtingen. Door de plechtige betuigingen van JOB, omtrend zijne onschuld, werden zy verbitterd. Zy bleven stijv en sterk op hunne verdenkingen staen. Maer zouden nu vier mannen, uit zulke beginselen, en in zulke omstandigheden, tot eenen ongelukkigen lijder sprekende, als om strijd gepoogd hebben, elkander, in het fraeije en verhevene der Dichtkunde, voor by te streven?

Wy meenen uit dit alles, te mogen besluiten, dat de Schrijver van dit Boek de waerachtige geschiedenis van JOB, in de twee eerste en in het laetste Kapittel beschreven, maer dat hy de woorden, welke JOB met zijne vrienden gewisseld heeft Kap. III—XXXVII, en ook misschien de Godlyke uitspraek, om hun geschil te beslisschen, Kap. XXXVIII—XLI, op eene dichtkundige wijs, uitgebreid en vercierd hebbe.

Dit begrip strijdt, noch met de waerheid der zake, noch met den Godlyken oorsprong van dit Boek. — Niet met de waerheid der zake: want de Dichter heeft den sprekeren wel andere woorden in den mond gelegd, maer geene andere denkbeelden toegedicht. Hy heeft de ware meening

der

der woorden, welke de fprekers onderling gewisfeld hebben, in eenen Poëtifchen ftijl, uitgebreider voorgedragen. —— Niet met den Godlyken oorfprong van dit Boek: want, zoo in het befchrijven der Gefchiedenis, als in het opftellen van het Dichtftuk, is hy door Gods onfeilbaren Geest aengeblazen.

II. *Wanneer heeft deze* JOB *geleevd?*

Zie daer weder eene moeilyke vraeg, welke verfchillendlyk beantwoord wordt. Sommigen maken hem, tot eenen tijdgenoot van MOSE, anderen van DAVID, zelvs is 'er die meenen, dat hy één der wedergekeerden uit Babel geweest zy.

Dit ftaet onzes erachtens, in het algemeen vast, dat JOB, voor de Wetgeving op Sinai, geleevd hebbe. —— Dit befluiten wy, uit de volgende aenmerkingen. (1). Na dat God de Natie der Israëlieten, tot het volk van zijn byzonder eigendom had aengenomen, openbaerde hy zich niet meer aen andere Natien. Maer onder de vrienden van JOB, die hunnen oorfprong uit een ander geflacht hadden, waren mannen, die met openbaringen verwaerdigd werden. (2). JOB heeft, na dat hy in voorfpoed herfteld was, nog 140 jaren geleevd. Zulken hoogen ouderdom bereikten de menfchen niet meer, in en na den tijd van MOSE. (3). JOB heeft, als het hoofd van zijn geflacht,

geofferd, zonder dat hy aen eene bepaelde plaets verbonden ware. Dit wijst ons naer den Aertsvaderlyken tijd. (4). In het gansche Boek van JOB vinden wy nergens eenige melding gemaekt, van de groote dingen, welke MOSE in Egypte, de Roode Zee, en de Woestijne verricht heeft: (5). Wanneer JOB zich vryspreekt van afgodery, maekt hy alleenlyk melding, van het aenbidden der Zon, Maen en Starren, het eerste en oudste soort van afgodery. (6). Eindelyk, in dit gansche Boek vindt men geen enkel woord van MOSES Wet, geen eenige zinspeling op de wettische plechtigheden, noch eenige melding van de gansch zeer merkwaerdige Wetgeving. — Uit dit alles besluiten wy, dat JOB in overoude tijden, lang voor MOSE, geleevd hebbe.

Dit laetste bewijs, het welk ongemeen veel afdoet, heeft de zeer geleerde Bisschop WARBURTON zoeken te ontzenuwen, *Godlyke zending van* MOSES. V. Deel. I. Stuk. p. 38. — Hy beweert; dat 'er Kap. XVII: 5. en XXI: 19, op de straf der kinderen, om de misdaden der ouderen, gezinspeeld worde; als mede Kap. XXXI: 28, op de straf der afgodery, door den waereldlyken Rechter; dat de spreekmanier, stroomen, rivieren, beken van honig en boter Kap. XX: 17, van het Heilig land ontleend zijn; dat 'er Kap. XXII: 22, op de plechtige Wetgeving, en Kap. XXIX: 4, op de Godlyke tegenwoordigheid, boven de Ver-

bonds

bonds-Ark, in den Tabernakel, geoogd worde; dat Kap. IX: 7. op de Egyptische duisternis, en het stilstaen der zonne ten tijde van JOSUA, Kap. XXVI: 12. op de verdelging van Pharao en zijn heirleger in de roode zee, Kap. XII: 24, op de veertig jarige omzwerving der Israëliten door de woestijne, gezinspeeld worde: zelvs zou 'er, Job XXXVI: 7-12. op het huis van DAVID, en Kap. XXIII: 17. op de geschiedenis van HISKIAS gezien worden.

Het zou al te omslachtig worden, op elk van deze vernuftige bedenkingen in het byzonder te antwoorden. Wy verzenden onze Lezeren, tot onze uitbreidende verklaring; waeruit men genoegzaem zal kunnen opmaken, dat 'er niets van alle die toespelingen gevonden worde, van welke de zeer geleerde Bisschop melding maekt.

JOB heeft derhalven, in de Patriarchale tijden, voor MOSE geleevd. Evenwel is hy geen zoon van ISSASCHAR geweest; gelijk de Heer MEDENBACH wil, *Bundel van Godg.* Oeff. III. Deel. p. 262. Het is waer Gen. XLVI: 13. wordt van eenen JOB gesproken, die een zoon was van ISSASCHAR: maer deze JOB is, met JACOB, naer Egypte gegaen, en onze JOB woonde in het land UZ.

Over het land UZ, de woonplaets van JOB, hebben wy Kap. I: nader gehandeld.

Maer hoedanig een man was JOB, en uit welk geslacht was hy oorspronglyk?

Wat zyn zedelyk en Godsdienſtig beſtaen aengaet, was hy een man, die den waren God kende, en, volgens de Aertsvaderlyke geloovsleer, oprechtelyk diende. Hy was rein van de heerſchende afgodery, en andere boosheden, welke, in zijnen tijd, in zwang gingen, zie Kap. XXXI. De HEER zelvs gav van hem dit getuigenis: *niemand is 'er op aerde, gelijk mijn knecht* JOB, *een man oprecht en vroom, God vreezende, en wijkende van het kwaed* Kap. I: 8. Hy was een waerdig huisvader; die niet alleen voor het tijdelyk, maer ook voor het eeuwig belang zijner kinderen zorgde. Hy was een nuttig lid van den Burgerſtaet; die zich beyverde, om voordeelig te zijn voor zijnen medemensch. —— Ten aenzien van zijne tijdelyke omſtandigheden was hy, voor zijne beproeving, een man van verbazende rijkdommen, en van een zeer groot aenzien, zoodat zijn ſtem, in rechtzaken, van ongemeen veel gewicht was Kap. XXIX: 7. —— Er is evenwel geene voldoende reden voor, om hem met ſommigen, voor eenen Koning te houden. Er wordt eenvouwig van hem gezegd, *daer was een man in het land Uz — en dezelve man was oprecht* enz. Kap. I: 1. Hy vergelijkt zich Kap XXIX: 15. by eenen Koning; maer ware hy indedaed een gebiedend Vorst geweest, hoe zou hy zich dan, by eenen Koning hebben kunnen vergelijken? Evenwel leeren wy uit Kap. XXIX: 7-25, dat hy een man van gezach was, die

die zeer veel invloed had, op de openbare rechtsplegingen. Het kan zijn, dat hy een der Richteren was van zijne Stad, of dat hy, om zijne wijsheid en oprechtheid, in duistere Rechtsgeschillen, geraedpleegd wierd.

Maer uit welk een geslacht was JOB oorspronkelyk? —— Sommigen houden hem, voor eenen afstammeling van ESAU, en meenen, dat hy dezelvde perzoon geweest zy, die Gen. XXXVI: 33. JOBAB *een zoon van* ZERAH genaemd wordt. Maer tusschen de naemen JOB en JOBAB, is een blijkbaer onderscheid. —— Anderen denken, dat hy uit ABRAHAM, door KETURA, gesprooten was, omdat BILDAD de Suhiter, een zijner vrienden, een nakomeling was van SUA, den jongsten zoon van KETURA, Gen. XXV: 2. Maer, met het zelvde recht zou men kunnen beweeren, dat hy uit EZAU afkomstig ware, omdat ELIPHAZ de Themaniter, een ander van zijne vrienden, uit EZAU was voortgesprooten, Gen. XXXVI: 10, 11. —— Waerschijnlyker is het, dat hy een afstammeling geweest zy van NAHOR, den broeder van ABRAHAM. Hy woonde in het land UZ, Kap. I: 1, en dit land schijnt zijnen naem ontleend te hebben van UZ, den zoon van NAHOR, Gen. XXII: 21. Dit land UZ was, gelijk wy in onze uitbreiding by Kap. I: 1, betoogd hebben, het woest Arabien, niet ver geleegen van Haran in Mesopotamie, alwaer NA-

HOR woonde. De nazaten van NAHOR, uit welke JOB oorſprongelyk was, zullen zich, in het woest Arabien, niet ver van de eerste woonplaets hunner voorzaten, hebben nedergezet.

III. *Wat hebben wy te denken, omtrent de vrienden van* JOB, *en hunne redeneeringen?*

Drie mannen, met welke JOB vertrouwelyk verkeerd had, kwamen hem bezoeken, in zijne allerellendigſte omſtandigheden, om hem, ware het mogelyk, vertroosting toe te brengen. Hunne naemen waeren ELIPHAZ, BILDAD en ZOPHAR. De duldelooze ſmerten van den ongelukkigen JOB vervoerden hem, om zijnen geboortedag te vervloeken, Kap. III. Dit gav aenleiding, dat ELIPHAZ, in plaets van den lijder te vertroosten, hem ſcherpelyk beſtrafte, Kap. IV, V. JOB beantwoordt hem, Kap. VI, VII. Daerna begon BILDAD te ſpreken, Kap. VIII, en JOB beantwoordt hem, Kap. IX, X. Vervolgens vatte ZOPHAR het woord op, Kap. XI, en JOB geevt hem een uitvoerig antwoord, Kap. XII—XIV. — ELIPHAZ deed een tweede redevoering, Kap. XV, welke JOB niet onbeantwoord liet, Kap. XVI, XVII. Ook hield BILDAD eene tweede zamenſpraek met dezen man van ſmerten, Kap. XVIII, XIX. Hierop begon ZOPHAR nog eens te ſpreeken, Kap. XX. en JOB wederlegt zijne re-

redeneering, Kap. XXI. —— ELIPHAZ vatte ten derdenmale het woord op, en deedt JOB bittere verwijtingen, Kap. XXII, maer dees betuigde zijne onſchuld, Kap. XXIII, XXIV. En na eene derde ſlechts korte aenmerking van BILDAD, Kap. XXV. is JOBS redevoering de uitvoerigſte, Kap. XXVI–XXXI.

Eindelyk komt een vierde ſpreker te voorſchijn, met name ELIHU, Kap. XXXII–XXXVII. — De aenmerkingen van deezen ELIHU liet JOB onbeantwoord, omdat de twist, door eene Godlyke uitſpraek, beſlischt werd, Kap. XXXVIII–XLI.

De drie eerste, ELIPHAZ, BILDAD, en ZOPHAR ſtemden overeen, in deeze valſche onderſtelling, dat elk, in dit leven, nae zijn doen, vergolden worde, of ten minſten, dat een deugdzaem man niet ongelukkig wezen kunne. Zy beſlooten daerom, uit de zware onheilen, met welke JOB bezocht was, dat hy een zondaer by uitnemendheid wezen moest, en dat hy zich, onder den uiterlyken ſchijn van Godsdienſtigheid, aen grove misdaden, in het verborgene, had ſchuldig gemaekt. —— Uit dit beginzel kwamen alle hunne redeneeringen voort, welke vele zeer kwalyk geplaetſte aenmerkingen behelzen, en, voor den ongelukkigen lijder, ten uiterſten grievende waren. —— Dit maekte dat zy nietige vertroosters waren. Zy zijn koele aenſchouwers

der rampen van den lijder; zelvs zijn zy geërgerd over zijne bittere jammerklachten. In plaets van hem vriendelyk toe te fpreken, en zijn treurig gemoed op te beuren, doen zy hem de allerbitterfte verwijtingen.

Dan hoe zeer ELIPHAZ, BILDAD, en ZOPHAR, in dit algemeene overeenftemmen, is 'er evenwel nog eenig onderfcheid, in elks byzondere manier van denken en fpreken.

ELIPHAZ overtreft de twee anderen, in doorzicht en welfprekendheid. —— Hy begint, op eene meer befcheidene wijs, dan BILDAD en ZOPHAR. Hy openbaert levendige befeffen van Gods Voorzienigheid en Rechtvaerdigheid. Hy is een yverig voorftander van de deugd; het vermoeden dat JOB de deugd verzaekt had, maekte hem drivtig, en de drivt vervoert hem tot onbefcheidenheid; het tegenfpreken van JOB verbittert hem, en ten laetften ontziet hy zich niet, om ronduit te verklaren, dat JOB een groot zondaer ware.

BILDAD is vuuriger van hartstochten, dan ELIPHAZ. —— Hy begint met JOB te vermanen tot boetvaerdigheid, en het erkennen van Gods rechtvaerdigheid. Hy was meer gefchikt, om een vertrooster te zyn, dan ELIPHAZ; maer behalven het ongunftig vermoeden, het welk hy, tegen JOB had opgevat, verloor hy de noodige bezadigdheid, omdat JOB zich reeds, toen hy begon,

eenige ongepaste uitdrukkingen had laten ontvallen.

ZOPHAR is zeer ſterk in zijne uitdrukkingen. Hy dringt meer dan de anderen aen, op de gemelde valſche grondſtelling, en zijne woorden zyn niet zonder bitterheid.

ELIHU was merkelyk jonger in jaren; hy zweeg daerom zoo lang de oudere vrienden ſpraken. — Hy is zekerlyk meer beſcheiden dan de anderen. Ondertusſchen openbaert hy vry duidelyk, dat hy vry wat verbeelding had van zijn doorzicht en bekwaamheid. Hy ſpreekt op eenen beſlisſchenden toon. Hy beſchouwt de zaek in een ander licht, dan de drie voorige, en komt ook nader aen de waerheid. Hy beſtraft JOB, over de onbedachtzame woorden, welke hy zich had laten ontvallen. Hy beyvert zich, om Gods Voorzienigheid te verdeedigen, in het ſtraffen der vroomen, vooral omdat God hen daerdoor, van verkeerde wegen, wil te recht brengen. Hy verdacht wel JOB niet van verborgene godloosheden, gelijk de drie vorige ſprekers; maer hy was van oordeel, dat JOB zekere minder blijkbare misdaden, zonder het zelvs op te merken, begaen, en daervan zelvs eene hebbelykheid verkregen had. Hy dacht dat God den lijder, door het toezenden van rampen en onheilen, van die misdaden wilde aftrekken. Hy beweert, dat dit Gods gewoone weg zy, en dat JOB, wanneer hy van deze zonden afſtand deed,

in zijnen voorigen gelukſtaet zoude herſteld worden. Voor het overige heeft hy zeer verhevene begrippen, omtrend Gods rechtvaerdigheid in het beſtieren der waereld, de grootheid van zijne macht, en het ondoorgrondelyke van zijne verbazende werken.

IV. *Wie heeft dit Boek geſchreven?*

Op deze vraeg wordt zeer verſchillendlyk geantwoord. —— Sommigen houden JOB zelven voor den Schrijver, anderen MOSES, een derde JESAIAS, een vierde SALOMO, nog een ander zelvs EZRA.

De zeer beroemde Biſſchop WARBURTON heeft, ter aengehaelde plaets p. 64—, met eenen grooten omſlag van geleerdheid, zoeken te bewijzen, dat dit Boek geſchreven zy, *in den tusſchentijd van de gevangenis der Joden, en hunne volkomene herſtelling in hun Vaderland.* —— Het voornaemſte bewijs komt hierop uit, dat 'er geen ander mogelyk tijdſtip kan worden aengewezen, waerin de groote vraeg, welke in dit Boek onderzocht wordt, ooit in geſchil komen konde. Die vraeg is deze: of *God zijn beſtuur, over de menſchen hier op aerde, met eene gelijkmatige Voorzienigheid oeffene, zoodat de deugdzamen altijd voorſpoedig, en de godlozen ongelukkig worden; dan of 'er integendeel zulke oogenſchijnlyke ongelijkheden zijn, dat voorſpoed en tegenſpoed dik-*

dikwijls, zonder onderscheid, aen goeden en kwaden te beurt valle. Deze vraeg nu kon, volgens den Bisschop, op geenen anderen tijd in geschil komen, dan alleen op den gemelden, tusschen de terugkomst der Joden, uit de Babylonische gevangenis, en hunne volkomene vastzetting in hun eigen land. —— Het tweede bewijs bestaet hierin, dat het onderwerp, het welk in dit Boek van JOB behandeld wordt, zeer wel past, op den staet der Joden in dien tijd; vooral omdat hunne verwachting, op eenen onmiddelyken bystand van God, by hunne wederkeering verydeld werd, door het ganschelyk ophouden eener buitengewoone Voorzienigheid. Nu zou het Boek van JOB geschreven zijn, om de Joden te troosten. Alles zou, als eene verbloemde geschiedenis, moeten beschouwd worden. JOB zou de wedergekeerde Joden verbeelden. JOBS huisvrouw, welke ondersteld wordt, eene heidin te zijn, zou de afgodische vrouwen verbeelden, met welke de Joden, na de gevangenis trouwden. De Dochters van JOB zouden met namen vermeld worden, om de dochteren van Israël den Joden aen te prijzen. De drie vrienden van JOB zouden de drie vyanden des Joodschen volks, SANEBALLAT, TOBIAS, en GESEM, vertoonen. ELIHU zou eenen waren Propheet verbeelden. —— Volgens dit begrip, zouden alle zwarigheden tegen dit Boek worden wechgenomen. Dit is het derde bewijs. —— Eindelyk

wordt 'er bygevoegd, dat het gewag maken van den SATAN een bewijs zy, dat dit Boek na de gevangenis van Babel zy opgesteld. — Uit dit alles besluit de Bisschop, dat EZRA de Schrijver zy.

De vinding is zekerlyk ongemeen vernuftig; maer een oordeelkundig lezer zal van zelvs begrijpen, dat de bewijzen zeer zwak zijn. Hoe gedrongen is het, den inhoud van dit Boek, op den staet der Joden, na de Babylonische gevangenis, toe te passen? Wat grond is voor de gemelde verbloeming? Was de Satan, voor de Babylonische gevangenis, onbekend? vinden wy van dien boozen geest niet, onder andere, eene uitdrukkelyke melding 1 Chron. XXI: 1? zou men, op dezelvde wijs niet alle geschiedverhalen, in Allegorien, veranderen kunnen? en wie weet niet, dat de veranderingen van den Joodschen staet, en veelvuldige wisselvalligheden der lotgevallen, de geheele denkwijs der Joden, na de Babylonische gevangenis, zoodanig verlaegd hadden, dat de verhevenheid van stijl en uitdrukkingen in dit Boek daermede geenszins kunnen worden overeengebracht?

Volgens anderen is SALOMO de Schrijver van dit Boek, omdat wy van dezen Koning meer gedichten hebben. — Maer hoe sluit deze redeneering: SALOMO was een Dichter; het Boek van JOB is meerendeels een Gedicht; derhalven is SALOMO de Schrijver van dit Boek?

De grond, op welken sommigen JESAIAS, voor den

den Schrijver van dit Boek houden, is gelegen in de gelijkvormigheid, welke zy meenen te vinden, in den schrijvtrant. Maer de meest beroemde Taelkenners kunnen deze gelijkvormigheid niet ontdekken.

De gedachten van den grooten SCHULTENS en den schranderen MICHAËLIS komen nader. De eerste houdt JOB zelven, en de ander MOSE, voor den Schrijver van dit Boek. —— Te weten, volgens het begrip van den Heer MICHAËLIS, zou MOSE, geduurende zijne vlucht naer Midian, dit Boek hebben opgesteld; om de Israëlieten, die, onder den yzeren scepter van den Egyptischen Koning, zoo zwaer gedrukt werden, door dit leerrijk verdichtsel te vertroosten; en te leeren, dat zy, onder hunnen rampspoedigen staet, niet moesten onverduldig worden, maer den uitslag, met lijdzaemheid en vertrouwen, verwachten van den Allerhoogsten God, die hunne droevheid, even als die van JOB, eens in blijdschap veranderen zoude. De lijdende JOB zou derhalven de verdrukte Israëlieten verbeelden. —— Maer met dit begrip, kunnen wy ons niet vereenigen. Wy hebben reeds voorheen betoogd, dat het gene van JOB verhaeld wordt eene waerachtige gebeurtenis zy. Daerenboven komt het Opperwezen verscheidene malen voor, onder den naem JEHOVAH; maer deze veel beteekenende naem is MOSE, eerst in lateren tijd,

bekend gemaekt Exod. VI: 2, en wordt, in het Boek GENESIS, *by voorverhael* gebruikt.

De uitmuntende SCHULTENS is van oordeel, dat het dichtſtuk, van Kap. III: 1, tot XLII: 6, door JOB zelven vervaerdigd zy, nadat hy in zijnen geluk-ſtaet herſteld was; maer het geſchiedkundig gedeelte Kap. I, II, en XLII: 7-17. zou 'er naderhand, door dezen of genen der Propheten, zijn bygevoegd. —— Met deze gedachten zou ik volkomen inſtemmen, indien ik niet, in het Dichtſtuk zelven, den naem JEHOVAH eens ontmoet had, Kap. XII: 9. Ik meen 'er, in het algemeen, dit uit te mogen beſluiten, dat MOSE, geduurende de reis der Israëliten naer Canaan, dit Boek geſchreven hebbe.

V. *Is dit Boek van een Godlyk gezach.*

Hier over zal geen twijffel vallen, wanneer men in aenmerking neemt; dat dit Boek niet alleen, in andere Godlyke Boeken worde aengehaeld, maer vooral dat de Joodſche Kerk hetzelve altoos gehad hebbe, in den Canon, die door het onfeilbaer gezach van JESUS CHRISTUS bekrachtigd is.

VI.

VI. *Wat is het oogmerk van dit Boek, en welk nut kunnen wy 'er uit trekken?*

Het hoofdoogmerk van dit Boek beſtaet hierin: om ons onder het oog te brengen, dat hier op de aerde, de plaets der vergelding niet zy, en dat men derhalven, uit de onheilen, welke iemand bejegenen, geenszins ten nadeele van zijn zedelyk karakter, beſluiten kunne; als mede om ons, door het merkwaerdig voorbeeld van JOB, te leeren hoe wy, onder rampen en tegenſpoeden, geduldig wezen moeten, en ons lijdzaem onderwerpen, aen alle de ſchikkingen der Godlyke Voorzienigheid.

Voor het overige ontmoeten wy hier een uitnemend onderwijs, in de meest aengelegene ſtukken van Godsdienst en Zedenleer.

Wy vinden 'er eene natuurlyke kennis van God, onvergelijkelyk voortreffelyker, dan alle de ſchrivten der Heidenſche Wijsgeeren te zamen behelzen. Er wordt, op de eerbiedigſte en verhevenſte wijs, van den hoogen God geſproken. — Gods oneindige Volmaektheden worden hier allerduidelykst ten toon geſpreid. —— De leer der Schepping wordt hier uitvoerig voorgedragen. Gods grootheid wordt uit zijne werken afgeleid, zijne almacht, wijsheid, en goedheid duidelyk aengewezen. In de beſchouwing van de werken der ſchep-

ping, ontmoeten wy eene uitgebreide kennis der natuur. De Heer SCHEUCHZER heeft in zijn werk, JOBS HEILIGE NATUURKUNDE, het geheele Boek, uit dit oogpunt beschouwd. —— De leer der Voorzienigheid, en van het toekomend leven, zonder welke de Zedenkunde niet bestaen kan, is het hoofdonderwerp van dit gansche gedicht. —— Het berusten in de schikkingen der Voorzienigheid, zich daeraen lijdzaem te onderwerpen, en zich verzekerd te houden, dat God elken vroomen, in het volgend leven, met zijne onderscheidende gunst vereeren zulle, zijn de gewichtige hoofdlessen, welke in dit Boek allerwegen worden ingeprent.

„ Het is eene gedachte, zegt de Heer NIEMEYER „ in 't reeds gemelde werk, p. 680, 681, welke de „ menschheid zeer verheft; dat God, in deze geschie- „ denis, zoodanig een onmiddelyk opzicht heeft, op „ *een enkel* rechtvaerdig mensch; dat hy, onder de „ millioenen van zijne schepselen, niet eenen vroo- „ men uit het oog verliest, maer zoo veel zorg „ draegt voor zijne deugd, dat de geheele hemel „ het weten moet, hoe dierbaer zy voor God is. „ Reeds daeruit volgt de levendige overtuiging „ van de verplichting der menschen aen God, om „ zijne geboden getrouw te blijven, en alle goed „ *om Gods wille* te doen. —— Want het is een na- „ tuurlyk gevolg: is de vroome gelukkig, is de

„ zon-

„ zondaer rampzalig, en komt geluk en nood
„ van God; dan moet de grond van het welbe-
„ hagen of ongenoegen der Godheid, [te we-
„ ten, van het *goedkeurend* welbehagen] in de
„ daden der menſchen liggen."

Ook ontmoeten wy hier uitmuntende Zedenlesſen; daer het vertrouwen op God, de onderwerping aen zijnen wil, de ongeveinsde deugd, de rechtvaerdigheid, de menschlievendheid, de weldadigheid, en de vrees voor God, op het krachtigst worden aengeprezen.

Ten ſlotte heb ik 'er evenwel dit by te voegen, dat men niet onbedachtzaem moet te werk gaen, in het aenhalen van plaetſen uit dit Boek. Hoe zeer de Schrijver, door den Heiligen Geest gedreven zy, echter heeft hy JOB en zijne vrienden, nae hunne byzondere manieren van denken, doen ſpreken. JOBS vrienden redeneerden, gelijk wy gezegd hebben, uit eene valſche onderſtelling, en JOB zelvs liet zich wel eens onbedachtzame woorden ontvallen.

Onder de Nederduitſche Uitlegkundige Schrivten, over het Boek van JOB, zijn de volgende de voornaemſte.

F. SPANHEIM, *Geſchiedenisſen van Job, in* 4°.

G. HUTCHESON, *over het Boek van Job*, 2 *deelen in* 4°.

C. TUYNMAN, *Keurſtoffen uit het Boek van Job*, 2 *deelen in* 4°.

P. VAN HOEKE, *ontledende Uitlegging van het Boek Jobs, in* 4°.

J. J. SCHEUCHZER, *Jobs heilige Natuurkunde, in* 4°.

J. CARYL, *over het Boek van Job*, 2 *deelen in* 4°.

J. D. MICHAËLIS, *Nieuwe Overzetting des Ouden Testaments, I Deel. het Boek Jobs behelzende, in gr.* 8°.

INLEIDING
TOT HET BOEK
DER
PSALMEN.

Tot het algemeen verſtand van dit Boek der PSALMEN zullen wy, zoo kort mogelyk, het een en ander aenmerken:

I. *Over den naem* PSALMEN.
II. *Over de Dichters.*
III. *Over de Verzamelaers.*
IV. *Over de opſchrivten der Pſalmen.*
V. *Over het getal der Pſalmen.*
VI. *Over het Godlyk gezach van deze Zangſtukken.*
VII. *Over den voortreffelyken inhoud en het nut dezer Liederen.*
VIII. *Over de uitmuntendheid van den ſtijl.*
IX. *Over de verdeeling van dit Boek.*
X. *Over de Uitlegkundige Schrivten.*

I. *Over den naem* PSALMEN.

Deze bundel van Heilige Liederen heet in het Hebreeuwsch SEPHER TEHILLIM, of het *Boek*

der Lovzangen; omdat deze zangſtukken, hoe zeer van eenen verſchillenden inhoud, meerendeels Lovzangen tot God zijn, en op verheerlyking van den hoogen God uitlopen.

By de LXX, en in het Nieuwe Testament; wordt deze bundel genaemd, *het Boek der Pſalmen* Luc. XX: 42. Hand. I: 20. Een Pſalm is oorſprongelyk een Grieksch woord; en beteekent een lied, het welk geſchikt is, zoo om met menſchen-ſtemmen gezongen, als op Muziek-inſtrumenten geſpeeld te worden.

Sommige dezer Zangſtukken heten, in de Hebreeuwſche opſchrivten מזמור, andere שיר. — Het eerste woord, het welk de onzen door *Pſalm* vertalen, beteekent een Dichtſtuk, het welk, nae de toonen, behoorlyk geſneden en verdeeld is. Het ander vertalen de onzen, door een *Lied;* het beteekent een Zangſtuk, het welk met veel nauwkeurigheid is opgeſteld. — Men maekt 'er dit onderſcheid tusſchen: dat die Dichtſtukken, welke *Liederen* genaemd worden, alleen met menſchen ſtemmen gezongen werden; terwijl de zulke, welke onder den naem van *Pſalmen* voorkomen, geſchikt waren, om de ſpeeltuigen, by de menſchenſtem te voegen. — Ook worden deze beide benamingen, aen het hoofd van eenige Dichtſtukken zaemgevoegd, en wel met dit onderſcheid: dat ſomtijds het woord Lied voorgae, *een Lied een Pſalm* ſomtijds volge, *een Pſalm een Lied.* De eerste

za-

zamenvoeging, *een Lied een Pſalm*, geevt, volgens het gemeen begrip, te kennen, dat de zangers den aenhef begonnen, en daerna door de ſpeellieden vervangen werden. Maer de omgekeerde orde der woorden, *een Pſalm een Lied*, zou aenwijzen, dat de aenhef, door de ſpeellieden moest begonnen worden, en dat daerna de zangers volgen moesten.

Wat de ſpeeltuigen aengaet. In de opſchrivten der Pſalmen worden verſcheidene Muziek-Inſtrumenten genoemd, op welke die Liederen moesten geſpeeld worden. Maer omdat zy ons, ten aenzien der eigenlyke geſteldheid, onbekend zijn, kunnen wy 'er zeer weinig of niets van zeggen.

Alle de Pſalmen zijn Dichtſtukken, geſchikt nae de regelen der toenmalige Dicht- en Zangkunde. —— Sommige Geleerden hebben zich zeer veel moeite gegeven, om de regelen der Hebreeuwſche Dichtkunst nae te ſpooren; maer alles is en blijvt nog onzeker. Ook is het ons genoeg, dat de Zang- en ſpeelkunst reeds vroeg by de Hebreers bekend ware, en dat de Pſalmen, met zoodanig eene ſnijding en buiging van woorden en lettergrepen zijn opgeſteld, als waerin, toen ter tijd, het dichterlyke en muzikale van een gezang gelegen was.

Lang voor den tijd van DAVID had de Dichtkunst, onder de Hebreers, eenen zeer hoogen trap

van volmaektheid bereikt. Men leze flechts het Boek van JOB, het Lied van MOSE, DEBORA, en HANNA, met eenige opmerking; en men zal erkennen moeten, dat men by Gods oude volk, in de Dichtkunst, zeer aenmerkelyke vorderingen gemaekt had, lang voor dat HOMERUS en PINDARUS onder de Grieken te voorfchijn kwamen. —— JOSEPHUS, welken ORIGENES, EUSEBIUS, en HIERONYMUS gevolgd hebben, meende in de gewijde Liederen, die zelvde zoort van verfen te ontdekken, welke by de Grieken in gebruik waren. In later tijd heeft de beroemde F. GOMARUS zich zeer veel moeite gegeven, om de verfcheidene voetmaten en foorten van verfen, in onze gewijde Liederen aen te wijzen, en vergeleek dezelve, met de verfen der Griekfche en Romeinfche Dichteren. Maer men heeft, met zeer veel recht, aengemerkt, dat men langs dezen weg, den ganfchen Hebreeuwfchen Bijbel, zelvs de redevoeringen van DEMOSTHENES en CICERO, als mede de gefchiedkundige Boeken van LIVIUS en CÆSAR, in verfen veranderen konde. Naderhand hebben anderen de Hebreeuwfche Dichtmaet zoeken naer te fpooren, maer zonder iets zekers te hebben gevonden. —— Die 'er meer van begeert raedplege met den Bisfchop LOWTH *de facra poëfia Hebreorum.*

II. *Over de Dichters der Psalmen.*

De voornaemste Dichter is Koning DAVID. — In het algemeen daerom worden de Heilige Liederen, *de Psalmen van* DAVID genaemd. Evenwel zijn zy niet alle door DAVID gedicht. Hy is slechts de opsteller van het grooter deel. LXXIII zijn 'er, omtrend welke geen twijffel vallen kan, omdat zy zijnen naem, als dien van den opsteller, aen het hoofd dragen. Wy vinden 'er L zonder naem, en onder deze zijn 'er, van welke wy met zekerheid weten, dat zy door DAVID gedicht zijn, omdat zy hem elders worden toegeëigend, gelijk dit blijkt van Psalm II, uit Hand. IV: 25, van Psalm XLV. uit Hebr. IV: 7, van Psalm CV. uit 1 Chron. XVI: 7, en van Psalm CX. uit Matth. XXII: 43-45. meerder zijn 'er, uit welker inhoud zulks op te maken is. — Maer evenwel moet men DAVID geenszins houden voor den opsteller van alle die Liederen, welke den naem van den Dichter niet aen het hoofd hebben: want onder deze zijn 'er verscheidene, uit welker inhoud men kan afleiden, dat derzelver opstel behoore tot latere tijden.

De overige Dichters, die met name genoemd worden, zijn ASAPH, HEMAN, ETHAN, MOSE, en SALOMO.

ASAPH, een Leviet, uit het geslacht van GERSON, was het Opperhoofd van DAVIDS zangeren. — XII Psalmen zijn 'er, die den naem van dezen ASAPH aen het hoofd hebben, de Lste en nog XI andere, van den LXXIIIsten, tot den

LXXXIII[sten]. —— Het gezach der opschrivten beneemt ons hier alle twijffeling; hoe zeer 'er geweest zijn, die beweerden, dat de gemelde ASAPH geen Psalmdichter zou geweest zijn, en dat iemand zijner nazaten, die denzelvden naem droeg, deze XII Psalmen, onder de Babylonische gevangenis, zoude gedicht hebben. —— Dan in onze UITBREIDENDE VERKLARING over die XII Psalmen, zullen wy deze zaek nader onderzoeken. Men kan ondertusschen raedplegen met J. A. CRAMER *verhandelingen over Davids Psalmen* p. 31——

HEMAN was een Leviet, uit het geslacht van KAHATH, het hoofd der kinderen van KORAH. —— Hy is de opsteller van Psalm LXXXVIII, blijkens het opschrivt. Dan dit niettegenstaende hebben sommigen, uit den treurigen inhoud, willen besluiten, dat ook dit Lied, onder de Babylonische gevangenis vervaerdigd zy.

ETHAN was een Leviet, uit het geslacht van MERARI. Hy wordt ook gerangschikt, onder de drie hoofden der Zangeren, by den openbaren Godsdienst 1 Chron. XVI: 41, 42. — Het opschrivt van Psalm LXXXIX teekent hem, als den Dichter van dit Zangstuk. De onderstelling van sommigen, dat dit Lied al mede behoore, tot de tijden der Babylonische gevangenis, is van allen grond ontbloot; gelijk ter zijner plaets, nader blijken zal.

Psalm XC heeft, in het opschrivt, *een Lied van Mose*,

Mose, den man Gods. —— Maer dit ſtuk is aen veelerlei bedenkingen onderworpen, welke wy, in onze uitbreidende verklaring, zullen ter toetſe brengen.

Aen het hoofd van Pſalm LXXII en CXXVII. vinden wy den naem van SALOMO. —— Evenwel is het laetstgemelde zangſtuk alleen het werk van SALOMO; maer het eerstgemelde is, door DAVID, ten nutte van SALOMO opgeſteld. —— Het kan echter wel zijn, dat SALOMO de Dichter zy van eenige andere Pſalmen, die geen opſchrivt hebben.

III. *Over de verzamelaers der Pſalmen.*

Het is onzeker, wanneer en door wien deze Liederen, op onderſcheidene tijden en door verſchillende Dichteren te zamengeſteld, in eenen bundel verzameld zijn. — Zoo veel weten we, dat de Godlyke ſchrivten, in den Tempel, bewaerd wierden. Ten tijde van Koning HISKIA had men reeds eene verzameling van Pſalmen, welke door DAVID en ASAPH waren opgeſteld 2 Chron. XXIX: 30.

Sommigen zijn van oordeel, dat alle de Pſalmen terſtond, zoodra zy opgeſteld en tot het openbaer gebruik overgegeven waren, zorgvuldig bewaerd zijn; en dat men 'er, wanneer 'er een genoegzaem getal voor handen was, aenſtonds een boekdeel van maekte, zonder acht te geven, op de tijdorde der opſtelling noch op den inhoud. Al-

thans uit het ſlot van Pſ. LXXII, blijkt het genoegzaem, dat men, met dat Lied, een Boekdeel geſloten hebbe. —— Anderen houden het daervoor, dat de twee eerste Boekdeelen, van Pſ. I tot XLI. en van Pſalm XLII tot LXXII, door de mannen van HISKIA verzameld zijn, en dat de overige, na de Babyloniſche gevangenis, 'er door EZRA zijn bygevoegd. —— In het verzamelen en rangſchikken der Pſalmen, heeft men zekerlyk geenen acht gegeven, noch op de tijdorde van de opſtelling, noch op den inhoud; en hieruit beſluiten ſommigen, dat dezelve, geduurende de Babyloniſche gevangenis, door eenige Godvruchtige mannen, in eenen bundel zijn zamengevoegd.

Het laetſte begrip komt ons het aennemelykſte voor. — Wy zouden het daerom, met de meeste Uitleggeren, lievst daervoor houden; dat eenige Godvruchtige Joden, nadat de Tempel, met de oorſprongelyke ſtukken, welke daerin bewaerd werden, door NEBUCADNEZAR verbrand was, zoo vele van deze Liederen verzameld hebben, als zy vinden konden, by deze en gene Godsdienstige lieden, die dezelve tot hun byzonder gebruik hadden afgeſchreven; en dat EZRA de Schrivtgeleerde, deze Liederen, na de Babyloniſche gevangenis, byéén gevoegd hebbe, zonder zich te bekommeren over de orde, in welke zy op elkander volgen. —— Deze gedachte wordt niet alleen, door de Joodſche overlevering, maer ook door

de

de geſchiedenis zelve bevestigd: want zoodra de grondvesten van den tweeden Tempel gelegd waren, herſtelde EZRA al aenſtonds het gewijde Pſalmgezang. Ezra III: 10, 11.

Dan hoe zeer wy, in dit opzicht, niets met zekerheid bepalen kunnen, zoo hebben wy evenwel geene redenen in het geheel, om te vreezen, dat 'er ſommige ſtukken, die niet waerlyk van eenen Godlyken oorſprong waren, onder de Heilige Liederen gerangſchikt zijn; naedien de geheele regelmaet der Boeken van het Oude Testament, door het onfeilbaer gezach van den Godlyken JESUS, bevestigd is.

IV. *Over de opſchrivten der Pſalmen.*

Er zijn XXXIV Pſalmen zonder opſchrivten; by de overige CXVI vindt men verſchillende opſchrivten. —— Men vraegt derhalven met reden: Zijn deze opſchrivten van eene Godlyke ingeving? door wien zijn ze by de Pſalmen gevoegd? kan men 'er genoegzaem ſtaet op maken, zo ze niet van eenen Godlyken oorſprong zijn? en waerom zijn ſommige Pſalmen, van zoodanige opſchrivten beroovd?

1. Op de eerste vraeg, *zijn deze opſchrivten van eene Godlyke ingeving?* durv ik niet ſtellig antwoorden. De meeste Oud-vaders, en zeer vele van onze Godsgeleerden, vooral die den Godlyken

oorſprong der Klinkers en Toonſtippen ſtaende houden, beweeren, dat deze opſchrivten, door Gods Geest zelven zijn ingegeven. Maer de zaek komt ons, op zijn minst, zeer twijffelachtig voor. —— Wy houden het wel daervoor, dat deze opſchrivten, van de Dichters zelve, oorſprongelyk zijn; maer zy hadden geene Godlyke ingeving noodig, om hunnen naem aen het hoofd van een gedicht te ſtellen, en aen te wijzen op welk een Muziek-inſtrument het zelve moest geſpeeld worden. Daerenboven hebben de LXX, en andere oude Overzettingen, zulke opſchrivten, welke in het oorſprongelyke niet gevonden worden.

2. *Door wien zijn de opſchrivten, by de Pſalmen gevoegd?* —— Sommigen denken, dat dezelve van de verzamelaers, byzonder van EZRA, oorſprongelyk zijn. Dan, onzes erachtens, hebben de Dichters der Pſalmen deze opſchrivten boven dezelve geplaetst. —— Niemand kon het met meerder recht en zekerheid doen, dan de opſtellers zelve. Eene mondelinge overlevering, welke zoo oud was, kon aen EZRA, of eenen anderen van zijne tijdgenooten, geene zekerheid geven, om dezelve voor de Pſalmen te plaetſen, en daerdoor te bepalen, tot welk een gebruik die Liederen, in den dienst van het Heiligdom, waren overgegeven. Wat is 'er natuurlyker, dan dat de Dichters zelvs, in het opſchrivt bepaelden, hoe hunne Lie-

de-

deren, in den dienst van het Heiligdom, moesten gebruikt worden? en hadden de verzamelaers deze opschrivten by de Psalmen gevoegd, dan is 'er geene reden uittedenken, waerom zy 'er sommigen niet mede voorzien hebben.

3. Uit het gezegde is het reeds blijkbaer, dat men, *op het gezach van deze opschrivten, genoegzamen staet maken kunne*, hoewel zy niet van eenen Godlyken oorsprong zijn. —— Wy verwerpen daerom de handelwijs van CALMET en anderen, die zich, aen het gezach dezer opschrivten, in het geheel niet stooren.

4. *Maer hoe komt het, dat sommige Psalmen, van zoodanige opschrivten beroovd zijn?* —— Deze vraeg is moeilyk te beantwoorden. —— Het vermoeden van sommige Oudvaders, dat de Joden deze opschrivten opzettelyk zouden verdonkerd hebben, is geheel ongegrond. Wat belang hadden zy by zoodanige vervalschingen? behalven dat het, uit de vertaling der LXX, allerblijkbaerst zy, dat vele Psalmen, reeds in hunnen tijd, zonder opschrivt waren. —— Het komt ons zeer waerschijnlyk voor, dat 'er oorsprongelyk meer Psalmen geweest zijn die, door de opstellers, van opschrivten voorzien waren, en dat sommige afschrijvers dezelve hebben wechgelaten, omdat ze, in het zingen, van geenen dienst waren; zoodat verscheidene Psalmen, na het verlies der eerste

handschrivten, zonder opschrivten in de handen der verzamelaers gekomen zijn.

Deze opschrivten zijn van ongemeen veel nut, en verspreiden dikwijls een aenmerkelyk licht, over den inhoud der Zangstukken; vooral wanneer de omstandigheden vermeld worden, welke den Dichter aenleiding gaven, tot het vervaerdigen van zulk eenen Psalm. —— Van wege den hoogen ouderdom dezer opschrivten, en onze onkunde omtrend de ware gesteldheid der Hebreeuwsche Dicht-Zang- en Speelkunde, zijn ze dikwijls ongemeen duister. Van hier de zoo zeer verschillende opvattingen der Uitleggeren. —— Meerendeels wijzen deze opschrivten den Maker aen, en de opdracht aen den Opperzangmeester, die zorg moest dragen, dat de gewijde Zangstukken, in den plechtigen dienst van het Heiligdom, behoorlyk gezongen en gespeeld wierden. Somtijds wordt het Muziek-instrument aengewezen, somtijds ook de hoogere of lagere toon, op welken de heilige Liederen moesten gespeeld en gezongen worden. De Hoog Geleerde S. VAN TIL heeft zich zeer veel moeite gegeven, om deze zaek op te helderen, in zijn werk, *over de Dicht-Zang- en Speelkunst der ouden, byzonder der Hebreen.* — Wanneer een Lied aen den Opperzangmeester werd opgedragen, zonder het Speeltuig te bepalen, schijnt het aen hem gelaten te zijn, om zich, van

zoo-

zoodanig een Muziek-Inſtrument te bedienen, als hy oordeelde, zoo met den inhoud, als met de Dichtmaet, best overeen te ſtemmen.

Over elk dezer opſchrivten zullen wy kortelyk onze gedachten mededeelen.

V. *Over het getal der Pſalmen.*

Het getal der Pſalmen maekt, in den Hebreeuwſchen Bijbel, CL uit, maer de Griekſche Overzetting der LXX heeft 'er CLI.

De zoogenaemde CLIſte Pſalm wordt ook, in de Syriſche en Arabiſche en andere Vertalingen gevonden, omdat deze vertalingen naevolgingen zijn van de Griekſche Overzetting der LXX. — Hy behelst een kort danklied, het welk DAVID, by gelegenheid van zijne overwinning op GOLIATH, zoude gedicht hebben. — Maer 'er is geen twijffel aen, of dit Lied, het welk *het eigen geſchrivt van David* genaemd wordt, is onecht en ondergeſchoven. Vermids het, in den oorſpronkelyken Text, niet gevonden wordt, is het, door de Christen Kerk, met recht verworpen. — Men gist, dat dit gezang het werk zy van eenen Griek, ter gedachtenis van DAVIDS merkwaerdige overwinning op den trotſchen Philiſtijn vervaerdigd, en dat de ouden naderhand dit Lied by de overige Pſalmen gevoegd hebben, zoodat het zelve, met 'er tijd, eene plaets gekregen hebbe,

onder de Heilige gezangen. — Men mag derhalven dit Lied in eenen rang ſtellen, met het gezang van de drie jongelingen, en ſoortgelijke andere.

Ten aenzien van de CL echte Pſalmen, is 'er nog eenig onderſcheid, tusſchen den Hebreeuwſchen Text, en de Griekſche Overzetting der LXX, omtrend de ſchikking der verdeeling. Te weten de LXX hebben ſomtijds twee Pſalmen tot éénen gemaekt; en even zoo vele Pſalmen weder in tweeën verdeeld, zoodat zy 'er evenwel CL tellen. —— Zy hebben den IX en X. in één getrokken, zoo maken zy ook den CXIV en CXV. tot éénen Pſalm. Daerentegen hebben zy uit den CXVI. weder twee Pſalmen gemaekt, gelijk ook uit den CXLVIIſten. —— Deze verdeeling heeft de Latijnſche Overzetting naegevolgd. Dit moet men, in de ſchrivten der eerste Kerkvaderen, en ook by de Roomſche Schrijveren, wel in het oog houden, die de Pſalmen volgens de orde der Griekſche en Latijnſche Overzetting aenhalen.

VI. *Over het Godlyk gezach der Pſalmen.*

Ten betooge van den Godlyken oorſprong der Pſalmen, beroep ik my, op de volgende bewijzen.

A. De Schrijvers waren Propheten, die onmiddelyk, door den Heiligen Geest, gedreven wer-

werden. —— DAVID, die de meeste van deze Heilige Liederen gedicht heeft, was buiten allen twijffel een Propheet, die door den Geest der onfeilbaerheid werd voorgelicht. Niet alleen befchrijvt hy zich zelven, als *eenen man, die hoog was opgericht, als den gezalvden van Jacobs God, den lievlyken in Israëls Pfalmen, door wien de Geest des* HEEREN *gefproken heeft, en wiens rede op zijne tong geweest is* 2 Sam. XXIII: 1, 2, maer de Godlyke JESUS zelvs geevt hem dit getuigenis, dat hy, *door den Geest, gefproken hebbe* Matth. XIII: 35, en Apostel PETRUS zegt uitdrukkelyk, dat de *Heilige Geest, door den mond van* DAVID, toekomende dingen voorzegd hebbe Hand. I: 20. — Wat de overige Dichteren aengaer. —— ASAPH wordt uitdrukkelyk *een Ziender* genaemd, en gezegd, *aen de hand des Konings geprophetéerd te hebben* 2 Chron. XXIX: 30. 1 Chron. XXV: 2. —— HEMAN wordt *een Ziender des Konings* genaemd, in de woorden van God 1 Chron. XXV: 5. —— ETHAN wordt onder de verftandigfte en meest begaevde menfchen gerangfchikt 1 Kon. IV: 31.

B. Wy beroepen ons, op den inhoud dezer Zangftukken; welke, by eenen oplettenden Lezer, geene twijffeling zal overlaten, of de Dichters zijn door eenen buitengewoonen en Godlyken invloed beftuurd. —— Over den inhoud der Pfalmen zal ik dadelyk, met opzet handelen.

Voor tegenwoordig merk ik maer met een woord aen, dat 'er verhevene Leerſtukken, duidelyke Voorzeggingen, en uitmuntende Zedenlesſen, in voorkomen, welke den Godlyken oorſprong allerblijkbaerst aenwijzen.

Hoe verheven is de leer! welk eene uitgebreide kennis der gewichtigſte Waerheden vertoonen deze Liederen! welke opgehelderde bevattingen van Gods Volmaektheden, van den oorſprong aller dingen, van Gods groote werken, van Gods allesbeſtierende Voorzienigheid, van het hoogſte goed, van den weg der verzoening, en van het toekomend leven! —— Welke merkwaerdige Voorzeggingen behelzen deze Liederen, omtrend den MESSIAS, welke allerblijkbaerst, in alle de byzonderheden, vervuld zijn! —— Hoe uitmuntend is de Zedenleer! Overal zijn deze Liederen vol van lievde, van eerbied, van dankbaerheid jegens God, van onderwerping aen zijnen wil, van vertrouwen op den HEER, van zucht tot de deugd, van afkeer tegen de boosheid.

Het ongeloov heeft zeer veel ophef gemaekt, van de tegenwerping, uit de vloek-pſalmen ontleend, in welke DAVID bidt, om de ſtraf en verdelging zijner vyanden. Zulke vloekſpraken, zegt men, zijn blijkbaer ſtrijdig, met de beginſelen van menſchenlievde, en pasſen geenszins, in den mond van eenen lievderijken, vreed-

vreedzamen, en godvreezenden Vorst. — Het is hier de plaets niet, om deze tegenwerping uitvoerig te beantwoorden. Men kan hier over, onder vele anderen, raedplegen met den Heer CRAMER in zijn werk over de Pfalmen, p. 183-208. Alleenlyk zullen wy ons, voor tegenwoordig bepalen, tot de volgende korte aenmerkingen: dat in fommige van deze Liederen, de MESSIAS fprekende worde ingevoerd, die den hardnekkigen vyanden van zijn perfoon en Koningrijk, geduchte en rechtvaerdige oordeelen aenkondigt; — dat DAVID bezield was, met eenen heiligen yver voor Gods eer, dat hy een gevoelig verdriet had, over de afgodery en de godloosheid der boosdoeneren, en dat het een en ander niet kon nalaten, hem aen te fpooren, om den vyanden van deugd en Godsdienst de welverdiende ftraffen te bedreigen; — dat DAVID geene vloekfpraken tegen zijne vyanden uitfprak, aengemerkt als zijne perfoneele vyanden, maer hen befchouwde, als vyanden van den hoogen God zelven; — dat hy, als Koning, het recht had en verplicht was, om de boosdoeneren te ftraffen; en wat wonder derhalven, dat hy daertoe, als een Godvreezend Vorst, om des HEEREN byftand fmeekte! — en eindelyk, dat DAVID een Propheet was, zoodat zeer vele van die zoogenaemde vloekfpraken moeten befchouwd

worden, als voorzeggingen der aennaderende oordeelen over Gods vyanden.

C. Hier komt het ontwijffelbaer getuigenis der Joodsche Kerk by, welke dezen bundel van heilige Liederen altoos, onder de Godlyke Schrivten, gerangschikt heeft.

D. Eindelyk beroepen wy ons, op de menigvuldige aenhalingen der Psalmen, in de schrivten van het Nieuwe Testament, en het onfeilbaer gezach, waermede de Godlyke JESUS den Canon van het Oude Testament bevestigd heeft.

VII. *Over den voortreffelyken inhoud en het nut dezer Liederen.*

Wat den inhoud der Psalmen aengaet; deze is allervoortreffelykst. In deze Liederen, wordt eene groote menigte van verschillende en hoogst aengelegene zaken, op eene uitmuntende wijs behandeld.

Men kan de Psalmen, nae den onderscheidenen inhoud, in naevolging van ATHANASIUS, tot V hoofdzoorten brengen: *Geschiedkundige*, *Vermanende*, *Prophetische*, *Boet*, *en Dank-Psalmen.* Anderen verdeelen de heilige Liederen in VII hoofdzoorten; *Leer-Psalmen*, *Troost-Psalmen*, *Vermanings-Psalmen*, *Prophetische-Psalmen*, *Historische Psalmen*, *Bid-Psalmen en Dank-Psalmen.*

By

By drie byzonderheden zullen wy ons wat nader bepalen, welke den meest wezenlyken inhoud der Psalmen uitmaken, *Leerstukken*, *Zedenleer*, en *Voorzeggingen*, en daeruit zal de uitnemende nuttigheid dezer Liederen van zelvs openbaer worden.

A. Betreffende de *Leerstukken:* wy vinden hier niet alleen de waerheden van den Natuurlyken Godsdienst, veel duidelyker en krachtiger voorgesteld, dan de rede dezelve zou kunnen leeren; maer wy ontmoeten ook verhevener Leerstukken, tot welker ontdekking de Dichters, zonder een onmiddelyk Godlyk onderwijs, nimmermeer zouden gekomen zijn.

Wy vinden hier de meest aengelegene *waerheden van den Natuurlyken Godsdienst*, op eene zeer duidelyke en krachtige wijs voorgedragen. —— Op welken roerenden trant, spreekt de Dichter, over de Schepping aller dingen, en over de blijkbare proeven der oneindige Volmaektheden van den hoogen Bouwmeester des Geheel Als, welke, in zijne groote werken, zoo zichtbaer doorstralen? welke verhevene bevattingen worden ons ingeboezemd van Gods wijze, weldadige, en rechtvaerdige Voorzienigheid, door welke Hy alle dingen bestuurt, Ps. XIX, CIV, CXLVII enz.? Hoe duidelyk is de leer van een volgend leven, van eene toekomende huishou-

ding der vergelding, en van het hoogste goed Pf. LXXIII?

Ook ontmoeten wy hier allergewichtigste waerheden, welker kennis ons, tot Zaligheid, hoogst noodzakelyk is, en welke het menschelyk verstand, zonder eene onmiddelyke Openbaring, nimmermeer zou ontdekt hebben. —— Tot deze verhevene *waerheden van den geopenbaerden Godsdienst* brengen wy, onder andere en voornamelyk; de leer van de Engelen en van hunne verrichtingen, zoo in het verheerlyken van den zaligen God, als in het bevorderen van de belangen der godzaligen Pf. CIII: 20. CXLVIII: 2. XXXIV: 8. XCI: 11, 12; de leer van 's menschen ellende, het diep verderv, het welk in onze natuur geworteld is, en onze doemschuld voor God Pf. XIV: 2. LIII: 2. LVIII: 4. CXXX: 3. CXLIII: 2. LI: 7, de leer van ons onvermogen en de noodzakelykheid der levendigmakende genade Pf. CXIX: 18, 19, 27, 29, 37, 43, 44, 116. Pf. CXLIII: 10. LI: 12. de leer van Gods genade en barmhartigheid, in het vergeven der zonden Pf. XXXII: 1. XXXVI: 6. CXXX: 4, 7, 8. CIII: 10; de leer der verzoening, door de genoegdoening van den gezegenden Borg, en de zaligheid van alle die genen, die gelovig op hem vertrouwen Pf. XXXII: 1. LXVIII: 20, 21. II: 12. LXXXIV: 13; de leer

van

van 's Middelaers diepe vernedering en allerbitterst lijden Ps. XXII, LXIX; de leer van zijn Godlyk zoonschap Ps. II: 7; de leer van zijne verhooging, en van zijne Koninglyke Heerlykheid Ps. XXI. II: 8. LXXII. XCVI; de leer van zijn Prophetisch ampt Ps. LXVIII: 12, 32, van zijn Priesterampt Ps. CX: 4, van zijn Koninglyk ampt Ps. II: 6. van zijne opstanding Ps. XVI: 10, van zijne hemelvaert Ps. LXVIII: 19. enz.

B. Wy gaen over tot de uitmuntende *Zedenleer* der Psalmen.

Hoe nadrukkelyk wordt de boetvaerdigheid en het berouw over de zonden aengedrongen Ps. LI: 18, 19. XXXII: 5. Hoe ernstig wordt het achtgeven op Gods daden en wegen aengedrongen Ps. XXIX: 1. LXVI: 5? Hoe nadrukkelyk wordt de lievde tot God ingeprent Ps. XXXI: 24. XIII: 6. XVIII: 2, 3? de dankbaerheid aen God Ps. CXVI: 12, 13, en hoe verheven worden de blijken van Gods Goedheid, in natuur en genade, daertoe afgeteekend? Ps. LXV: 10, 12. LXXXIX: 3. CXLV: 8, 9. CXLVII: 19? Hoe opwekkende zijn de vermaningen, om den HEER te loven Ps. XCII: 2, 3. CIII: 1, 2, 20, 21, 22? om God te vreezen Ps. LXXXVI: 11. CXI: 10? om ootmoedig voor Gods aengezicht te wandelen Ps. XCV: 3-6. CXIII: 5-7? om op God te vertrouwen

Pſ. LXII: 6-10. CXVIII: 8. XLVI: 3, 4. LXXVII: 4, 6, 11. XLII: 6, 12. XCI: 1, 4, 5, 6, 15, 16, om te berusten in alle de ſchikkingen der Voorzienigheid Pſ. XXXVII: 5, 7, 37. XXXIX: 2, 10? om vergenoegd te zijn met zijnen ſtaet Pſ. XXXVII: 16, 19, 25, 34, XLIX: 13, 17, 18? Hoe ernſtig wordt 'er aengedrongen, op den openbaren Godsdienst Pſ. V: 4, 8. XXVII: 4. XLII: 5. LXV: 5. LXXXIV: 2, 3, 5, 11? En wat het gebed aengaet; de Pſalmen zijn indedaed het beste leerſchool des gebeds. Men kan dezelve met de behoorlyke opmerkzaemheid niet lezen, zonder te gelijk de noodzakelykheid van het gebed te gevoelen, en verzekerd te zijn, van den zegen, welken God daerop beloovd heeft; men vergelijke ſlechts Pſ. L: 15. CXLV: 18, 19. In dezen bundel van heilige Liederen, vindt men voorſchrivten, hoe men in den nood, en by alle gelegenheden, bidden moet. —— Nauwlyks zal men eenige omſtandigheid van het menſchelyk leven kunnen uitdenken, of eenig ſoort van ellende, op welke niet ſommige plaetſen, uit de Pſalmen, kunnen worden toegepast.

Hoe rijk zijn de Pſalmen, in het voorſtellen van die beminnelyke zedenplichten, welke wy, omtrend onzen naesten, in verſchillende betrekkingen, en onderſcheidene omſtandigheden, betrachten moeten? Hoe aengenaem zouden wy

zijn in de verkeering, en welke nuttige leden van den Burgerſtaet, wanneer wy ons gedroegen, nae die zedelyke voorſchrivten, welke de Pſalmen opleveren! —— Omtrend alle menſchen, wordt ons de lievde aengeprezen Pſ. CXXXIII: 1. XV: 2-4. vooral tot de broederen Pſ. CXXII: 8. CXIX: 63, zelvs jegens de vyanden Pſ. XXXV: 13-16. VII: 4-6; hoe ernſtig wordt 'er aengedrongen, op recht en gerechtigheid Pſ. VII: 15-17. X: 7-9, 16, 18. LII: 3-7. op de barmhartigheid, jegens armen en ellendigen Pſ. XLI: 2-4. CXII: 5, 6, 9. en op de dankbaerheid jegens onze weldoeneren Pſ. CIX: 5. III: 5, 6. —— In onderſcheidene betrekkingen wordt den Vaderen hunnen plicht voorgeſteld, omtrend hunne kinderen Pſ. CXXVII: 3-5. LXXVIII: 57. CIII: 13; den Overheden, omtrend hunne onderdanen Pſ. LXXXII: 1—XXXIII: 16, 17. CI; den onderdanen, omtrend hunne Overheden Pſ. XX: 3-6; den dienstboden, omtrend hunne heeren en vrouwen Pſ. CXXIII: 2.

Eindelyk leveren de Pſalmen eene rijke bron op van veelerlei vertroosting, onder allerlei rampen en verdrietlykheden. —— Er is geen een eenig Boek in de ganſche waereld, het welk zoo bekwaem is, als deze verzameling van Heilige Liederen, om onze zwaermoedigheid te genezen; om ons verdriet te verzachten; om

onze droevheid wech te nemen; om ons tegen de vrees, angstvalligheid, en naergeestigheid, te wapenen; om ons te bemoedigen in alle nooden en zwarigheden. —— De groote LUTHER noemde daerom dezen bundel van Psalmen, *een gemeen handboek voor alle Heiligen*; in het welk elk Psalmen en woorden vinden kan, welke op zijne omstandigheden toepasselyk zijn, even als of zy, op hem en zijnen toestand, en om zijnent wille alleen, geschreven waren.

C. Voords ontmoeten wy, in de Psalmen, nog *Voorzeggingen.*

Dat sommige Psalmen Prophetisch zijn, zal niemand in twijffel trekken. Maer welk een aenmerkelyk verschil heerscht 'er, in dit stuk, onder de Uitleggeren? De een ziet alles, de ander weinig of niets. De één maekt alle de Psalmen tot Prophecien; volgens den anderen zijn 'er maer enkele Psalmen, welke Voorzeggingen behelzen. — De Factiezucht, en de onderscheidene geaertheid, zijn, onzes erachtens, de twee groote oorzaken van dit aenmerkelyk verschil.

Er is een tijd geweest, dat 'er eene allerongelukkigste partijdigheid heerschte, onder onze Godgeleerden. Het Prophetische maekte één der voornaemste kenteekenen uit van de onderscheidene partyen. *Dees* verklaerde alle de Psalmen, als voorzeggingen van toekomende zaken.

ken. De tijden van Conſtantijn den Grooten, de Kerkhervorming, de Roomſche Paus, de heerlyke Kerkſtaet, waren, volgens dien Uitlegger, op verſcheidene plaetſen, allerlevendigst afgeteekend; en hier door maekte hy openbaer, dat hy tot den aenhang van eenen zeer grooten man behoorde. *Die* daertegen wilde geene Pſalmen voor Prophetisch erkend hebben, of zy moesten, in het Nieuwe Testament, als voorzeggingen zijn aengehaeld; en de zucht, om zich van den gemelden aenhang te onderſcheiden, had zoo veel invloed op zijnen geest, dat hy de betoogende kracht van voldoende bewijzen niet bemerken konde. —— Gelukkig, dat wy zeggen kunnen; deze tijden zijn 'er *geweest*. Die hatelyke Factiezucht is, by lieden van eenig verſtand, geheel geweken. Elk handelt nu volgens zijn eigen licht, en oordeelt, over het Prophetiſche, nae zijn beste inzien, zonder zich door den geest van naevolging te laten vervoeren. Het gezach heeft de plaets voor bewijs ingeruimd.

De onderſcheidene geaertheid, het verſchillend *temperament*, zoo als men het noemt, heeft veel meer invloed, op onze oordeelvellingen en handelingen, dan men over het algemeen ſchijnt te denken; en ik voor my, twijffel 'er geen oogenblik aen, of het temperament van eenen Uitlegger doet hem ongevoelig tot het

meerder of minder, in het Prophetifche overhellen. Een man van een vlug verftand, en van eene vruchtbare verbeelding, ziet in dit geval meer, of immers hy meent meer te zien, dan een man van een diepdenkend en welwikkend oordeel. —— Zedert dat de Wiskunde en Wijsbegeerte meer beoeffend is, en men de Godgewijde jeugd meer naer bewijzen heeft leeren zoeken, welke het oordeel overtuigen, dan naer vernuftige vindingen, welke de verbeelding verhitten; is de drivt, om overal voorzeggingen aen te treffen, aenmerkelyk verminderd.

Maer, langs welken weg, zal men hier het gelukkig midden vinden; om aen den eenen kant, geene vernuftige vindingen, voor bewijzen van den Prophetifchen zin te houden; en om aen den anderen kant, niet aen de letter te blijven hangen, daer Gods Geest ons toekomende dingen heeft willen aenwijzen? — Deze vraeg is indedaed allermoeilykst. Godsgeleerden van den eersten rang zijn, op den eenen of anderen byweg, ongelukkig afgedwaeld. —— In het algemeen zijn, naest een aenhoudend gebed, om het onderwijs van Gods Geest, de beste middelen, om zich van deze bypaden te wachten; het afleggen van alle partyzucht, het verbannen van het vooroordeel des gezachs, en het oordeelkundig toetfen der bewijzen, die,

voor

voor den Prophetischen zin, worden aengevoerd. — Elk hebbe zijne vryheid, spreke nae zijn licht, en verachte eenen anderen niet, die van hem verschillen mogt.

Om 'er evenwel iets meer byzonders van te zeggen, zullen wy de Prophetische Psalmen in twee hoofdsoorten onderscheiden, de zoodanige die kennelyk Voorzeggingen behelzen, en de zoodanige, welker Prophetische zin meer of min betwist kan worden.

A. Tot de eerste soort behooren die Psalmen, die blijkbare voorzeggingen behelzen van den MESSIAS, zijn lijden en Koningrijk. Maer welke zijn de genoegzame gronden van zekerheid, dat een Psalm eene Prophecy van den MESSIAS behelze? Zy zijn voornamelyk de volgende:

1. De aenhalingen van den Heer JESUS en zijne Apostelen. — Dit onfeilbaer getuigenis laet geen twijffel over. De Godlyke JESUS heeft uitdrukkelyk verklaerd, *dat alles moest vervuld worden, het welk van Hem geschreven was, in de Wet van Mose, in de Propheten, en de* PSALMEN Luc. XXIV: 44, 46, 47. De *Propheten hadden gesproken*, dat de Christus alle *deze dingen moest lijden, en alzoo in zijne Heerlykheid ingaen* Luc. XXIV: 25 - 27, 45. Uit kracht derhalven van dit onlochenbaer getuigenis behelzen de

Psalmen, onbetwistbaer voorzeggingen van JESUS, zijne lotgevallen en handelingen.

Zeer vele Psalmen zijn, door den HEER en zijne Apostelen, in het Nieuwe Testament, als voorzeggingen aengehaeld, en op gebeurtenisſen van volgende tijden toegepast. —— Hiertoe behooren Psalm II, die als eene voorzegging van onzen Heiland is aengehaeld, door de Apostelen PETRUS en PAULUS Hand. IV: 25. XIII: 32. Hebr. I: 5. V: 5. — Psalm VIII wordt op onzen gezegenden Verlosser te huis gebracht, zoo door Hem zelven, als door den Apostel PAULUS Matth. XXI: 16. 1 Cor. XV: 24-28. Hebr. II: 6-9. — Psalm XVI. is, volgens de verklaring van PETRUS en PAULUS, eene allerduidelykste Voorzegging van den Heere CHRISTUS. De eerstgenoemde Apostel beroept 'er zich niet alleen op, maer hy betoogt ook, dat dit Lied, op niemand anders, dan op onzen Godlyken Verlosser, kunne toegepast worden Hand. II: 29-31, en op die zelvde wijs verklaert zich ook Apostel PAULUS Hand. XIII: 34. — Psalm XXII. is allerduidelykst een Prophetisch gebed van den lijdenden MESSIAS: dit leert niet alleen de inhoud, maer ook het getuigenis der Euangelisten, en van den Apostel PAULUS Matth.

Matth. XXVII: 35. Marc. XV: 24. Luc. XXIII: 34. Joh. XIX: 24. Hebr. II: 11, 12. — Psalm XL. is, volgens de uitlegging van PAULUS, een Lied van den MESSIAS Hebr. X: 4-9 — Psalm XLV. wordt, door Apostel PAULUS, als een bewijs bygebracht, ten betooge van CHRISTUS uitnemende voortreffelykheid, boven de Engelen Hebr. I: 8, 9. — Ps. LXVIII. wordt, door dien zelvden Apostel, van de tijden des Nieuwen Testaments verklaerd Eph. IV: 8. — Psalm LXIX. behelst niet alleen de duidelykste merkteekenen van den MESSIAS, maer wordt ook, in het Nieuwe Testament, op den Heer CHRISTUS te huis gebracht, zoo door Hem zelven, als door den Apostel PAULUS, Joh. XIX: 28. Rom. XV: 3. — Psalm CII. dient den Apostel, ten bewijze van des Verlossers voortreffelykheid boven de Engelen Hebr. I: 10. — Ps. CIX. wordt door PETRUS aengehaeld, als eene voorzegging van den MESSIAS, die, door Judas, zijnen eigenen leerling, zou verraden worden Hand. I: 16, 20. — Omtrend Psalm CX. kan geene bedenking vallen, volgens de onfeilbare verklaring van den Heer JESUS zelven Matth. XXII: 43-46, en van PAULUS Hebr. V: 6. VI: 20. VII: 17. — Psalm CXVIII werd, van de Joden zelvs, die

ten tijde van onzen Heiland leevden, voor eene Prophecy van den MESSIAS gehouden Matth. XXI: 9, ook is dit Lied, door den Heer JESUS op zich toegepast Matth. XXI: 42, zoo begrepen het ook de Apostelen PETRUS en PAULUS Hand. IV: 11, Rom. IX: 33. 1 Petr. II: 6, 7.

2. Maer zijn nu deze Psalmen, welke in het Nieuwe Testament worden aengehaeld, de eenigste die als Prophetisch moeten beschouwd worden? —— Niets minder dan dit: want eene Voorzegging houdt daerom niet op, eene Voorzegging te zijn, omdat zy, in een ander Boek, als zoodanig, niet uitdrukkelyk wordt aengewezen. De aengehaelde uitspraken van onzen Godlyken Leeraer Luc. XXIV. verzekeren ons, dat 'er, in meer Psalmen, van hem geschreven zy. —— Het is waer, men moet den Heer JESUS niet zoeken, daer hy, volgens de regelen van eene oordeelkundige uitlegging, niet te vinden is; maer waerom zouden wy Hem, die de vervulling is van MOSE en alle de Propheten, niet vinden willen, daer hy werkelyk geopenbaerd is?

Den tweeden grond van zekerheid daerom, op welken wy eenen Psalm voor Prophetisch houden, ontleenen wy, uit den

den inhoud. —— Dit zy eene algemeene regel. Wanneer wy, in eenen Pfalm, gedachten en gevoelens aentreffen, welke onbetwistbaer de eigene gedachten en gevoelens van den Dichter niet zijn; of zulke lotgevallen, welke hy zelvs niet ondergaen heeft; of zulke gebeurtenisfen, welke, in zijnen tijd, niet zijn voorgevallen: dan moet het vastftaen, dat de Dichter van eenen anderen perfoon, van eenes anderens lotgevallen, en van toekomende gebeurtenisfen, gefproken hebbe. —— Nu, deze byzonderheden ontmoeten wy zeer dikwijls in de Pfalmen. —— In zulk een geval moeten wy den perfoon naefpooren, op welken de inhoud van zulk eenen Pfalm, in allen nadruk toepasfelyk is; en elk een onpartijdig onderzoeker der waerheid zal dan erkennen moeten, dat de inhoud van zeer vele Pfalmen ons allerduidelykst naer den MESSIAS wijze. Wy beroepen ons, ten voorbeelde, op Pfalm XXI, en het gene wy, omtrend dit merkwaerdig Lied, in onze Uitbreiding hebben aengeteekend.

Ondertusfchen behoort 'er zeer veel oplettendheid toe, om over den inhoud van eenen Pfalm wel te oordeelen. —— Men moet de leer van 's Heilands onderfchei-

dene ampten en ſtaten, de oogmerken van zijne komst in de waereld, de geſchiedenis van zijn leven, van alle zijne ontmoetingen, van alle de omſtandigheden in welke Hy verkeerd heeft, levendig en geordend in zijn geheugen hebben; men moet 'er zich op toeleggen, om zorgvuldig te onderzoeken, welke aendoeningen en gemoedsbewegingen de Middelaer gehad hebbe, in de verſchillende omſtandigheden van zijne levensgeſchiedenis; men moet zeer nauwkeurig zijn, in het vergelijken van deze aendoeningen, met die van den Dichter, om dezelve wel te kunnen onderſcheiden.

3. De derde grond van zekerheid is gelegen, in de vergelijking van eenen Pſalm, met andere ſchrivten, welke ontwijffelbaer voorzeggingen van den MESSIAS behelzen. —— Om hierin wel te ſlagen, moet men niet alleen den inhoud van eenen Pſalm zorgvuldig opmerken; maer ook de geheele inrichting van het Dichtſtuk, de ſchikking der zaken, de woorden en ſpreekwijzen: en daerna het een en ander vergelijken, met ontwijffelbare voorzeggingen van den MESSIAS. Hoe grooter nu de gelijkheid is, en hoe nauwkeuriger de

overeen-

overeenſtemming, des te grooter wordt ook de zekerheid, dat de Pſalm, welken men behandelt, Prophetisch zy.

Ook in dit geval, moet men voorzichtig te werk gaen, en zich niet door eenen enkelen ſchijn vervoeren laten. Een oordeelkundig Uitlegger zal hier geene uitſpraek doen, dan met beſcheidenheid, en voordat hy, zo niet door onbetwistbare, ten minsten door overwegende bewijzen, overtuigd is, dat CHRISTUS het voorwerp zy van eenen Pſalm.

4. De vierde grond is gelegen, in zulke zaken, welke, ten tijde der Dichteren, blijkbaer toekomend waren. —— In die dagen was de leer der verzoening alleen bepaeld, tot het nageſlacht van JACOB Pſ. CXLVII: 19, 20. Wanneer 'er derhalven, in ſommige Pſalmen, geſproken wordt van eenen Verloſſer, die alle volken zegent, die de Heidenen brengt tot kennis van den waren Godsdienst, die door alle Natien wordt aengebeden, gelijk by voorbeeld Pſ. LXXII, dan is 'er geen twijffel over, of 'er wordt, van den MESSIAS, en de roeping der Heidenen geſproken.

5. Wanneer een Pſalm, in de volle kracht en beteekenis der woorden, beter op CHRISTUS en zijn Koningrijk past, dan op den

Dichter, meenen wy eenen vijfden grond te hebben, om zulken Psalm, voor Prophetisch te houden. —— DAVID was zekerlyk een machtig Koning: maer evenwel wanneer 'er, in eenen Psalm, van eenen zekeren persoon, zoo wordt gesproken, als of hy eene Godlyke macht bezat, als of hem Godlyke hulde toekwam, dan moet dat lied zekerlyk, op den Godlyken Verlosser, worden te huis gebracht. —— Het lijden, het welk DAVID ondergaen heeft, was zwaer en menigvuldig: maer met dit alles, verschilde het veel van 's Heilands lijden, niet alleen in de wijs, maer ook in trap. Het moet derhalven, uit de manier van voorstel, en de byzondere uitdrukkingen, blijken of 'er van den MESSIAS gesproken worde: hoewel 'er, in dit geval, ook veel opmerkzaemheid gevorderd worde.

B. Dan 'er zijn ook Psalmen, van welke men niet volkomen verzekeren, maer met eenen meerderen of minderen trap van waerschijnlykheid beweeren kan, dat zy Prophetiesch zijn. —— Hierin moet een ieder zijn eigen oordeel volgen; een onpartijdig en nauwkeurig onderzoek van het gewicht der bewijzen, welke men voor den Prophetischen zin bybrengt, moet hier de algemeene regelmaet zijn. —— Er is menig een Psalm,

in

in welken ik voorheen zulke en zulke voorzeggingen duidelyk meende te vinden; welken ik nu, na een opzettelyk onderzoek der bewijzen, in een gansch ander licht beschouw. — De een laet zich hier, met eenen minderen trap van waerschijnlykheid vergenoegen, dan de ander. De zwaei van denken, en de meerdere of mindere gezetheid op het gestrenge van een betoog, maekt, in dit geval, zeer veel onderscheid. — Ik zie zeer wel te gemoet; dat velen verwacht hadden, dat ik meerder Psalmen Prophetisch zou verklaerd hebben, dan men in deze Uitbreiding vinden zal. Dan ik heb meer naer het bondige, dan naer het vernuftige gezocht. De herinnering, dat de Deïsten, uit het overdrevene in het Prophetische, aenleiding genomen hebben, om hunne spotzucht bot te vieren, heeft my wat huiverig gemaekt.

Tot het laetstgemelde soort van Psalmen, kan men ook de Typische, of Voorbeeldige, brengen. — DAVID was, buiten allen twijffel, een luisterrijk voorbeeld van CHRISTUS; zoo in zijne buitengewoone omstandigheden en lotgevallen, als vooral in zijn recht tot de Koninglyke Heerschappy. Maer hieruit vloeit evenwel geenszins voort; dat alle de geschiedenissen van DAVID, als voorbeelden,

moeten befchouwd worden. Vernuftige en willekeurige overeenkomften doen hier niets af. — Dewijl nu DAVID een voorbeeld geweest is van CHRISTUS, wordt het zeer aennemelyk, dat hy, zijne eigene lotgevallen en ontmoetingen, in eenen Dichterlyken ftijl afteekenende, fomtijds tevens gefproken hebbe van het gene den MESSIAS, als zijn tegenbeeld, in nog meerder nadruk, bejegenen zoude. — Ondertusfchen moet men niet ligtvaerdig te werk gaen, in te verklaren, dat een Pfalm typisch zy, noch de fpelingen van zijn vernuft, aen anderen, als de meeningen van den Prophetifchen Geest, met gezach opdringen. — Vele van deze befpiegelingen zijn ongemeen ftichtelyk, maer misfchien minder gegrond.

Eindelyk zijn 'er nog Pfalmen, welke ten deele letterlyk, ten deele Prophetisch, moeten verftaen worden. — Te weten, het gebeurde meermalen, dat de gedachten van den Dichter, zich zettende om eene zekere gebeurtenis te bezingen, door den Prophetifchen Geest werden opgeheven, tot zaken van een meer verheven en toekomftig uitzicht. Dit is allerduidelykst in Pfalm LXXII. DAVID fchikte zich, om een gebed, in Dichterlyken ftijl op te ftellen; in het welk hy fmeekte, om den voorfpoed van SALOMO en zijn Koningrijk: maer zeer fpoedig

dig werden zijne gedachten, door den Prophetischen Geest verheven, tot het beschouwen en beschrijven van het Geestelyk Koningrijk des meerderen SALOMOOS.

Dit zy genoeg, over den inhoud en de nuttigheid der Psalmen.

Wy gaen over, om kortelyk iets te zeggen.

VIII. *Over de uitmuntendheid van den stijl der Psalmen.*

De manier van voorstel, van welke zich de gewijde Dichters bedienen, is niet alleen zeer verheven, maer ook by uitnemendheid treffend en aendoenlyk. —— Men ontmoet hier eenen rijkdom van beelden en leenspreuken, eene ongewoone zwier en byzondere kracht van zeggen, alles geschikt nae de onderwerpen, welke behandeld worden. — Vooral evenwel munt het treffende en aendoenlyke uit. De verhevene gedachten, beelden, en leenspreuken, spruiten voort, uit het gevoel, het welk de Dichters hadden van de zaken, welke zy voorstelden. Zy spraken, uit gemoedsbewegingen, welke werkelyk by hen plaets hadden; daer dikwijls andere Dichters, door behulp der verbeelding, gewoon zijn, gevoelens in zich te verwekken, welke zy in het geheel niet zouden gehad hebben, indien zy zich niet gezet hadden, om een gedicht op te stellen. Hiervan daen is het aendoenlyke en

het zielroerende het heerſchend karakter der Pſalmen. —— In de Klaegzangen heerscht de droevheid, de ſmert, de onrust, de ſchrik, de vrees, de hoop, het verlangen, het vertrouwen. — in de Vermaningen; ernst, yver, aendrang, belangneming, en eene tedere zucht tot het wezenlyk heil van anderen. — in de Lovliederen; blijdſchap, dankbaerheid, lievde, verwondering. — in de Gebeden; ootmoed, geloov, onderwerping, verlangen, vertrouwen. — zelvs in het onderwijzend gedeelte heerscht meer de toon van gevoel, dan van leering. —— Kortom de tael der Dichteren is allerwege geſchikt, nae den aert en den trap der gemoedsaendoening, welke zy werkelyk gevoelden. Zy vervaerdigden hunne Dichtſtukken, in het midden van het gevoel, het welk zy hadden van het lijden, dat zy ondergingen, of van de weldaden, die zy ontvangen hadden.

Men ontmoet hier geene omſlachtige uitweidingen; en dit is het gevolg van het gevoel, het welk de gewijde Dichters hadden van de zaken, welke zy voorſtellen. Wanneer men, uit eene gemoedsbeweging ſpreekt, welke men werkelyk gevoelt; zal men zich van de zaek, door welke die gemoedsbeweging veroorzaekt wordt, niet verwijderen. Maer zulke gedichten daerentegen, waerin de verbeelding meer deel heeft dan het hart, hebben kunstige uitwijdingen noodig, om het zwakke en onaendoenlyke van het onderwerp

aen

aen te vullen en te vercieren. —— Nog drie byzonderheden behalven dit, zijn 'er, in welke de gevoelens, welke de gewijde Dichters uitdrukken, die van andere zangſtukken, blijkbaer overtreffen.

Het eerste is de gematigdheid. —— De gevoelens, welke in de Pſalmen worden uitgedrukt, zijn wel levendig, maer zelden zeer ſterk en heftig. Zy doen onze gemoederen wel levendig aen, maer zy rukken ons niet, met een buitenſpoorig geweld, buiten ons zelven. De treurigſte aendoeningen hebben niets van het akelige, van het wanhopige; de ſmert, de vrees, de zorg, zelvs de zwaermoedigheid, is nooit geweldig of overheerſchende, maer altoos gematigd; en wanneer die gemoedsbewegingen op het hevigst zijn, worden zy, door andere gevoelens, afgebroken en verzacht. In de vreugde-pſalmen vinden wy wel buitengewoone aendoeningen van blijdſchap; maer met dit alles, is het meer aenbiddende verwondering over den rijkdom der Godlyke goedheid, dan verrukking.

Het ander is de menigvuldigheid der onderſcheidene gemoedsaendoeningen. —— Nauwlyks zal men eenen Pſalm vinden, in welken ſlechts één ſoort van gevoelens heerscht. In de meeste ontmoet men eene mengeling van verſchillende gemoedsbewegingen, van vreugde, van droevheid, van ontzach voor Gods Heiligheid van dank-

baerheid voor Gods goedheid, van ootmoed over eigene onwaerdigheid, van hoop, van verlangen, van geloov, van vertrouwen op God enz.

Het derde is de ſnelheid, waermede deze verſchillende gemoedsbewegingen afwisſelen. —— Hoe zeer de overgang, van de eene aendoening tot de andere, altoos natuurlyk zy, meesten tijd evenwel is zy onverwacht. Zeer dikwijls wijkt de droevheid voor de vreugde, de vrees voor de hoop, de onrust voor de gelatenheid.

Dan laten wy ons, by de uitmuntende cieraden van den ſtijl, wat nader bepalen.

Hiertoe behooren de beelden en figuuren, welke den ſchrijvſtijl der gewijde Dichteren by uitnemendheid vercieren; beelden en figuuren van dien aert, dat ze duidelyk aenwijzen, uit de orde en natuurlyke ſchikking der gedachten ontſtaen te zijn. Men vindt 'er niets van dat gedwongene in, het welk openbaer maekt, dat de Dichter angſtig daer op hebbe nagedacht, en zijne verbeelding gepijnigd hebbe.

Men vestige zijne aendacht, op de leenſpreuken en verbloemde ſpreekwijzen. —— Hoe menigvuldig, ſchoon, verheven en nadrukkelyk zijn deze, over het algemeen! Ze zijn eigenaertig ontleend van natuurlyke dingen; van het licht, van de duisternis; van de beken, welke, in het begin van den zomer, van den Libanon neder-

ſtroom-

ſtroomden, en in enge valleijen alles verwoestten; van het gebrek aen water, het welk, midden in den zomer, in dorre landſtreken, plaets had; van de onverdraeglyke hitte, welke des zomers alles, in het Oosten, doet verſmachten; van de levenswijs, den akkerbouw, en het herderlyk bedrijv der Oosterlingen; van de zeden, gewoonten, wapenen, en Godsdienstige plechtigheden der Israëliten; van de byzondere gelegenheid van hun land, hunne hoofdſtad, hun heiligdom; van hunne oudere geſchiedenisſen, enz. —— Alle deze en andere leenſpreuken zijn natuurlyk, eenvouwig, en even daerdoor uitnemend ſchoon.

Niet minder aengenaem en cierlyk zijn de menigvuldige tegenſtellingen, vergelijkingen, perſoons-verbeeldingen, vragen, uitroepen, herhalingen, opklimmingen, en andere ſchoonheden van den Dichterlyken ſtijl; en deze alle hebben altoos zulk eene blijkbare overeenſtemming, met de gedachten en de gevoelens van den Dichter, dat de eene de andere, in ſchoonheid, ſchijne te overtreffen.

En evenwel, naedien het hart, gelijk wy reeds hebben opgemerkt, meer ſpreekt dan het vernuft; ontmoet men hier niets van dat overtallige en overdrevene; geene nutteloze vragen, geene gedwongene uitroepingen, geene buitenſpoorige overdrachten, geene al te ſterk geſchilderde beelden, welke meer vernuft dan gevoel aenwijzen.

By dit alles komt de kortheid en de eenvouwigheid, welke eene natuurlyke bevalligheid te weeg brengen. — De Heilige Dichters bedienen zich van eenvouwige voorſtellen, en gebruiken 'er weinige woorden toe. Zy komen alleen dan, tot oneigenlyke en verbloemde woorden, wanneer dezelve beter geſchikt zijn, om hunne gedachten volkomener uittedrukken. — Men vindt 'er niets van die wijdlopige omſchrijvingen, welke dikwijls even zoo duister als verveelende zijn; van die byvoegſelen en invulſelen, welke niets ter zake doen. Dit maekt, dat de Dichters nooit tot dat lastige der langdradigheid vervallen. De ſnelheid der gedachten, en de levendigheid van gevoel, zijn, in de kortheid en eenvouwigheid der uitdrukkingen, des te blijkbarer.

Eene byzondere ſchoonheid der oude Oosterſche Dichtkunde beſtond in de Beurtgezangen, in welke verſchillende ſprekers elkanderen afwisſelden, volgens welke zangbeurten ook de Muziek werd ingericht, en door byzondere zang- en ſpeelchooren uitgevoerd. — Er is geen twijffel aen, of op dezen trant zijn ook eenige Pſalmen gedicht, en in Israëls heiligdom dus by beurten gezongen en geſpeeld. — Evenwel, met ſommige Geleerde mannen, dit in byna alle Pſalmen te zoeken, daer toe heb ik voor my geene voldoende redenen kunnen vinden. — In zulke, waerin de verandering van inhoud verſchillende ſprekers ſcheen te vorde-

deren, heb ik zulks getoond: maer de meeste lopen eenvouwiger en natuurlyker af, door ſlechts éénen ſpreker te onderſtellen; ſchoon 't echter wel zijn kan, dat 'er onder die verſcheidene waren, welke ook door meerder partyen by beurten gezongen en geſpeeld werden.

Ten ſlotte, moet ik nog iets zeggen over het woord SELA, het welk, in deze Heilige Liederen, zoo menigmalen voorkomt. Men vindt het 71 malen, in het Boek der Pſalmen; driemalen Hab. III, en nergens anders in den ganſchen Bijbel. Dit leert ons, dat het betrekkelyk zy tot Zangſtukken. Somtijds komt het voor, in het midden van eenen volzin, gelijk Pſ. LV: 20. LVII: 4. Hab. III: 3, 9. — Maer wat zegt dit woord SELA, het welk de Onzen hebben onvertaeld gelaten?

Hier zijn de gedachten zeer onderſcheiden. — Sommigen hebben zich verbeeld, dat daerdoor eene verandering van den ſprekenden perſoon wierd aengewezen. Maer dit is geheel ongegrond: wy ontmoeten dit woord zeer dikwijls, zonder dat 'er eenige ſchijn van reden zy, om eene verandering van ſpreekbeurt te onderſtellen; behalven dat dit woord, gelijk wy reeds gezegd hebben, ſomtijds voorkome, in het midden van eenen volzin, daer de onderſtelling van eenen anderen ſpreker geheel ongegrond wezen zoude. — Om die

zelvde reden kan dat woord geene paus of ruste aenwijzen, noch te kennen geven, dat men, voor eenen korten tijd, met zingen en ſpelen moest ophouden. Zou men rusten, in het midden van eenen volzin? Daerenboven vinden wy dit SELA ſomtijds, op het einde van eenen Pſalm, daer het zekerlyk geene rust kan aenwijzen, gelijk Pſ. III: 9. IX: 21. — Sommigen leiden dit woord af, van סלא, het welk, by de Arabiers, beteekent, gerust en ſtil te zijn; en dan zou het te kennen geven, *zijt gerust en goedsmoeds, leg uwe bekommering af.* Men houdt het daerom, voor eene bemoedigende vermaning, om zich op Gods machtige beſcherming gerust te verlaten. Maer wy ontmoeten het woord SELA, op veelvuldige plaetſen, alwaer zoodanig eene vermaning in het geheel niet kan te pas komen. —— Anderen leiden het af, van het wortelwoord סלה, het welk wegen, waerdeeren beteekent; en meenen, dat 'er eene meer dan gemeene aendacht en opmerkzaemheid door gevorderd worde. Maer ſoortgelijk eene opwekking komt, op het einde der Pſalmen, alwaer mèn dat zelvde woord ook ontmoet, wederom niet zeer te pas.

Dit ſchijnt vast te ſtaen, dat het tot de Muziek moet behooren, omdat het alleen in Zangſtukken voorkomt, en Pſ. IX: 17, met *Higgajon*, wordt zaemgevoegd: en, hoewel wy niets met zekerheid be-

bepalen kunnen, komt ons het begrip der zulken het meest aennemelyk voor, die meenen, dat SELA te kennen gav, dat de Zangers en Spelers, de naest voorgaende woorden, nog eens herhalen moesten, en wel op eenen meer verhevenen toon. Het zou dan zoo veel zeggen, als de Italiaensche uitdrukking, in de hedendaegsche Muziek, *da capo*.

Wy moeten nog iets zeggen,

IX. *Over de verdeeling van dit Boek der Psalmen.*

De Joden zijn gewoon dit Boek der Psalmen, in V Deelen aftedeelen, zoodanig dat elk een deel, met *Amen Amen*, of met *Hallelujah*, besloten worde. — Tot het eerste deel behooren dan de XLI eerste Psalmen; het tweede behelst de volgende 31 Psalmen, van XLII tot LXXII; het derde bestaet uit de 17 volgende Psalmen, van LXXIII tot LXXXIX; het vierde gaet van Psalm XC tot CVI; makende weder 17, en het laetste van Psalm CVII. tot CL, zijnde 44 Psalmen.

Deze verdeeling is wel zeer oud; maer, dewijl de verzamelaers de Heilige Liederen, noch nae mate van de verhandelde stoffen, noch volgens de tijdorde der opstelling, hebben zamengevoegd, zal men ligtelyk van zelve begrijpen, dat die schifting van lateren oorsprong zy.

Eindelyk moeten wy 'er nog iets byvoegen.

X. *Over de Uitlegkundige Schrivten.*

In onze tael, hebben wy verscheidene Commentarien, over het geheele Boek der Psalmen. De voornaemste zijn de volgende:

S. VAN TIL, *Verklaring van alle de vijf Boeken der Psalmen, IV. Deelen, in* 4°.

J. BUGENHAGEN, *over de Psalmen, in Folio.*

P. DE GROOT, *over de Psalmen, in* 4°.

P. HAMER, *over de Psalmen, III. Deelen in* 4°.

H. GROENEWEGEN, *over de Psalmen, in* 4°.

M. GARGON, *over de Psalmen, in* 4°.

J. PLEVIER, *over de Psalmen, VI. Deelen, in* 4°.

J. A. CRAMER, *Verhandelingen over* DAVIDS *Psalmen, in* 8°.

Zy, die over eenen of meer Psalmen, in het byzonder gehandeld hebben, maken een zeer groot getal uit.

J. VAN NUYS KLINKENBERG.

Amsterdam.
den 9de Juny 1785.

AENMERKING,

BETREFFENDE

DE TIJDREKENING

VAN

JOBS BOEK.

By gelegenheid dat ik eene proeve wilde nemen, hoe ver men 't brengen konde, om den tijd te bepalen in welken men de geschiedenis van Job waerschijnlykst plaetsen moet; ontdekte ik op nieuw dat men, in byzonderheden van tijd- en geslachtkunde, niet omzichtig genoeg kan wezen. — Ik stelde, VIII Deel. bl. LVIII, dat Nahor met zijn 70 jaren Bethuël, en die met zijn 57 jaren Rebecca, kan gewonnen hebben, indien zy 20 jaren oud was by haer huwelyk met Isaak. — Bethuëls geboorte zou dan vallen omtrend het jaer der Schepping 2070. — Dan, dit kan niet doorgaan. Abraham is van Nahor gescheiden by zijnen tocht uit Haran naer Canaan in 2082; en daer, volgens Gen. XXII: 20-23, de geboorte van Nahors kinderen aen Abraham *geboodschapt* werd, moeten ze *na* dat jaer eerst geboren zijn, dus Bethuël, die de laetste der 8 zoonen genoemd wordt, en daerom waerschijnlyk de jongste zal geweest zijn, niet eer dan in 2090, toen Nahor reeds 90 jaren had; en Bethuël moet dan zijne dochter Rebecca omtrend zijn 37ste jaer verkregen hebben. Nahors huwelyk is dan, zoo wel als dat van zijnen broeder Abraham, lang onvrugtbaer gebleven: en dit strijdt niet tegen Gen. XI: 30, alwaer alleen van de onvrugtbaerheid van Abraham en Sara gesproken wordt; want dit was omdat deze de hoofdpersonen in de volgende geschiedenis zouden zijn.

Nu is hoogstwaerschijnlyk Job gesproten uit Uz den oudsten, en Elihu uit Buz den tweeden zoon van Nahor;

Eliphaz uit Ezau; en Bildad uit Sua een van Abrahams zoonen by Ketura: terwijl we van Zophars afkomst niets kunnen opmaken.

Uz moet ten allervroegsten geboren zijn, volgens bovenstaende aenmerking, in 2083, Buz in 2084, en daer Job gezegd wordt in 't *Land* Uz gewoond te hebben, moet hy geleevd hebben toen de nazaten van dien Uz reeds eene geheele landstreek bevolkt hadden.

Ezau weten we zeker is geboren in 2167. en gehuwd, oud 40 jaren, in 2207. Zijn oudste zoon heette Eliphaz, dus ten vroegsten geboren 2208, en deze had een zoon Teman Gen. XXXVI: 4, 10, 11. — Maer de Vader kan den bynaem *de Temaniter*, niet wel gekregen hebben naer zijnen zoon: dus moet Eliphaz de vriend van Job, een zoon of liever kleinzoon van Teman geweest zijn, genoemd naer zijnen Groot- of Overgroot-vader: als men dan Temans geboorte stelt omtrend 2230, kan Eliphaz geboren zijn omtrend 2250 of liever 2270.

Daer Abrahams huwelyk met Ketura waerschijnlykst gesteld wordt in 2148, kan Sua, de jongste harer 6 zoonen, niet wel vroeger geboren zijn dan 2154.

Job heeft na zijne beproeving geleevd 140 jaren, en toen hem dezelve overkwam mag men hem 60 jaren stellen. Niet wel jonger, want hy had 10 volwassene kinderen: niet wel ouder, want onder zijne drie vrienden was toen reeds een *stokoude*, *meerder van dagen dan Jobs Vader* Job XV: 10. — Hy heeft dan den hoogen ouderdom van 200 jaren bereikt; en dit is een genoegzaem bewijs dat men hem in de aertsvaderlyke tijden moete zoeken: ja daerin kan zelvs die ouderdom als eene zeer buitengewoone vergelding zijner beproevinge worden aengemerkt, als overtreffende de jaren zelvs van Abraham en Isaak.

Die stokoude vriend was niet Eliphaz; want die is de spreker Job XV. en spreekt van hem als eenen anderen: behalven dat Eliphaz van eene latere afkomst was, volgens het zoo even gezegde — 't moet dan Bildad of Zophar geweest zijn; en naestdenkelyk Bildad: want Eliphaz kan om

om hoogeren rang de eerste ſpreekbeurt gehad hebben; maer 't is vry onwaerſchijnlyker, dat aen dien alleroudſten de laetſte beurt zou gegeven zijn.

Evenwel moet Eliphaz ook reeds hooge jaren gehad hebben; want Elihu, die veel jonger was, noemt de drie voorige ſprekers alle *ſtokoude* Kap. XXXII: 6, 7. — Had Eliphaz dan toen 70 jaren, en was hy Temans eigen zoon, dan kan men de geſchiedenis van Jobs beproeving ten allervroegſten ſtellen op 't jaer 2320. en dus zijn dood na 140 jaren in 2460: maer had Eliphaz 80 jaren, en was hy niet de eigen zoon maer de kleinzoon van Teman; dan viel Jobs beproeving eerst omtrend 2350. en zijnen dood 2490.

Moſes kwam in Midian 2467. en vertrok van daer naer Egypte in 't begin van 2507. Toen moet Job reeds geſtorven zijn geweest: want, het zy men Moſes, 't zy men Job zelven, voor den opſteller van 't Dichtſtuk houde, het blijvt even blijkbaer, dat de geſchiedenis, door Moſes, aen Israëls volk zal bekend geworden zijn.

Hier uit volgt dan, dat we met vry veel zekerheid, de tijd der geſchiedenis kunnen beſluiten binnen een perk van omtrend 20 jaren; en als men daervan 't midden neemt, dan zou Job geboren zijn omtrend 2300, beproevd omtrend 2360, en ontſlapen omtrend 2500. — Dan kan, in ruim 200 jaren, 't nageſlacht van Uz by Jobs geboorte genoeg uitgebreid zijn, om eene landſtreek te beſlaen die *'t Land Uz* heette: dan kan Bildad, in 't 2de 3de of 4de lid uit Sua geſproten, en by Jobs beproeving meer dan 100 jaren oud geweest zijn: en dan kan Moſes in Arabië Job nog gekend, met hem verkeerd, en zijnen dood geweten hebben; en dus aenleiding gekregen om, 't zy nog in Midian, 't zy liever geduurende de Woestijnreize, Jobs geval tot het onderwerp van dit overſchoone Dichtſtuk te nemen.

Ik zeg, *liever* geduurende de Woestijnreize; op grond der redenen hier voor in de Inleiding gegeven: ſchoon 't zekerlyk zeer byzonder is, dat, in 't geheele Dichtſtuk, van Kap. III: 1. tot XLII: 7, de naem JEHOVAH niet meer dan éénS voorkomt, en wel Kap. XII: 9, alwaer die

naem geen grooter nadruk in 't verband schijnt te hebben dan de namen ELOHIM, EL, SCHADDAI, welke anders door 't gansche stuk heen aen het Opperwezen gegeven worden. Doch ik wage 't niet hier iets te gissen.

Men ziet dus, dat ik 't niet waerschijnlyk keure, dat Job of zijne vrienden Israëls uitleidinge uit Egypte en de Wetgeving op Sinaï zouden beleevd, en daerop in hunne gesprekken hier en daer gezindoeld hebben; maer 't kan niet vreemd voorkomen, dat Moses, de Dichter zijnde van 't stuk, beschrijvingen van God en zijne daden daer in gevlochten hebbe, in welke *hem* die bepaelde blijken van Gods Majesteit meer byzonder voor de aendacht waren; hoewel tevens onder uitdrukkingen, welke hy, in den algemeenen zin, zeer wel konde leggen in den mond van Job en zijne vrienden, die deze gebeurtenissen zelve niet beleevd hadden. Zoo is 't, by voorbeeld, een algemeene waerheid, dat het God is die wel eens *de zee klievt*, *de Godlozen t' zamen klopt in eene plaetse daer aenschouwers zijn*, Job XXVI: 12. XXXIV: 26, schoon daervan eene byzondere proeve gezien werd in de gebeurtenissen by de Roode-Zee. — Deze aenmerking geve ik ter toetse.

J. C. MOHR.

HET BOEK

VAN

JOB.

HET BOEK

VAN

JOB.

HET I. KAPITTEL.

Een beschrijving van de voordeelige omstandigheden, in welke Job verkeerde vs. 1 - 5. Om zijne oprechtheid te beproeven, werd hy met veelerlei rampen bezocht vs. 6 - 19, maer onder alle deze onheilen bleev hy geduldig vs. 20 - 22.

1. DAer was, ten tijde der Aertsvaderen, een welbekend man van groot vermogen en aenzien, woonende in den lande Uz, sijn naem was Job: ende de selve man was, hoewel hy in het midden der afgodendienaers verkeerde, oprecht, ende vroom, ende Godtvreesende, ende wijckende van 't quaet; vooral had hy eenen afkeer van de afgodery, en de daeruit voortspruitende grouwelen, welke onder zijne land- en tijdgenoten in zwang gingen.

Welk een land wordt 'er bedoeld, onder den naem van UZ?

Deze vraeg is van aengelegenheid; omdat wy, door derzelver beantwoording, in staet gesteld worden, om over de zeden, gewoonten en denkwijs van JOBS landge-

(*a*) Job 2: 3.

noten, te kunnen oordeelen. Jer. 25: 20 lezen wy van Koningen van UZ, en Klaeglied. 4: 21, van de dochter Edoms, die in het land UZ woonde.

I. Uit het beloop van JOBS geschiedenis, leeren wy, dat de *Chaldeers* en *Sabeers* nabuuren waren der bewoneren van het land UZ, vs. 15, 17. Niet ver van daer was eene woestijne, waerin grazige weiden waren voor het vee vs. 19. — Alle deze kenmerken pasfen zeer wel, op het zuider of woest gedeelte van Arabie. In het zelve was het land UZ gelegen, waervan Jer. 25: 20. gesproken wordt; hieraen grensden de *Chaldeers*, ook woonden de *Sabeers* in dat gedeelte van Arabie. — Daerenboven, wanneer men onderstelt, dat dit land UZ, in het woest Arabie, naby den Euphraet gelegen hebbe, kan men ook natuurlyk begrijpen, hoe een geweldige stormwind, over de groote woestijn van Arabie, op het huis van JOB, zy aengevallen vs. 19. — Voeg 'er by, dat JOB een zeer groot aental van kemelen bezeten hebbe vs. 17, en dat deze dieren, van oude tijden af, tot op dezen dag, zeer gemeen zijn in Arabie.

UZ, de eerstgeboren zoon van NAHOR Gen. 20: 21. schijnt, aen dit land, zijnen naem medegedeeld, en het zelvs door zijne nakomelingen bevolkt te hebben. — NAHOR woonde te Haran in Mesopotamie, dewijl nu de kinders zich oulings doorgaens nederzetten, niet ver van de woonplaets hunner voorouderen, wanneer zy eene nieuwe volkplanting gingen oprichten, is het meer dan waerschijnlyk, dat het land UZ niet ver van Mesopotamie verwijderd ware. Toen Mesopotamie vervuld was, zal UZ met zijne nakomelingen zich, nae alle gedachten, over den Euphraet begeven, en zich, langs den Zuidelyken oever van deze rivier, in het woest Arabie gevestigd hebben. — Trouwens, volgens den ouden Aerdrijksbeschrijver PTOLOMÆUS, woonde 'er wel eer, in woest Arabie, naby den Euphraet, naer de zijde der Chaldeers, een volk, het welk hy Αισιται of Αυσιται noemt, en de LXX Overzetters vertalen hier, het

het Hebreeuwsche woord עוץ, voor het welk de onzen uz hebben, ook door Αυσιτις Ausitis.

Onder den naem van *woest Arabie* moest men zich evenwel geene dorre onvruchtbare wildernis voorstellen: want, offchoon de binnenste gedeeltens van deze landstreek woest en onbewoond waren, zoo was de zoom, langs den Zuidelyken oever van den Euphraet, zeer vruchtbaer. Men vind 'er verscheidene aenzienlyke steden. — Vermids nu de Vorst van eene Stad, in oude tijden, den tijtel van Koning voerde, zal men tevens ligtelyk begrijpen, hoe 'er by Jeremias Kap. 25: 20, van *Koningen in het land van* UZ kunne gesproken worden.

II. Anderen zijn ondertusschen van oordeel, dat men door het land UZ, alwaer JOB gewoond heeft, Idumæa of het land van Edom verstaen moet. Idumæa nu was een gedeelte van het steenachtig Arabie, ten Zuiden aen de stam van Juda grenzende Jes. 16: 1, en derhalven zou het land UZ, tusschen Egypte, en het land der Philistijnen, gelegen hebben. — Er zijn, voor dit gevoelen, zeer schijnbare bewijzen, welke de vermaerde LOWTH zeer sterk heeft aengedrongen. Maer, voor als nog, kunnen wy 'er ons niet mede vereenigen.

A. Omdat alle de omstandigheden van JOBS geschiedenis zich ongemeen wel laten toepassen, op het Zuidelyk deel van woest Arabie.

B. Hoe zouden de Chaldeers, die aen den Euphraet woonden, eenen aenval hebben kunnen doen, op de kemelen van JOB, indien hy, op zulken aenmerkelyken afstand van de Chaldeers, in Idumæa gewoond had?

C. Het voornaemste bewijs, voor het tweede gevoelen, laet zich gemakkelyk wederleggen. — Het is ontleend, uit Klaeglied. 4: 21, alwaer de *dochter Edoms* gezegd wordt, *in het land* UZ te *woonen*. — Maer 'er zijn meer personen geweest onder de ouden, die den naem van UZ gedragen hebben. Gen. 10: 23. vinden wy eenen UZ, den zoon van Aram, den kleinzoon van Sem, vergel. 1 Chron. 1: 17. — Ook vinden wy

Gen. 36: 28. eenen uz, die een zoon was van Difan, een kleinzoon van Seir, den Horiter. Door de dochter derhalven van Edom, die in het land Uz woonde, schijnen die Edomiten bedoeld te worden, die dat gedeelte van Idumæa bewoonden, het welk naer den laetstgemelden uz genoemd, en door zijne nazaten bevolkt was.

2. Ende deze Job werd, van den God des hemels, zonderling gezegend, in alle opzichten; hem wierden seven sonen, ende drie dochteren geboren.

3. Daer toe was zijne bezitting zeer aenmerkelyk, zoodat hy, onder de rijkste lieden van het Oosten, moest geteld worden; sijn vee, waerin de voornaemste rijkdom van dat land gelegen was, bestond uit seven duysent schapen, ende drie duysent kemelen, ende vijf hondert jock ossen, ende vijf hondert eselinnen, in alles elv duizend stuks; oock was sijn dienstvolck, ter waerneming dezer uitgestrekte bouwery, seer veel: so dat dese man grooter was, in rijkdom en vermogen, dan alle die met hem deze landstreek van 't oosten bewoonden.

4. Ook werd het geluk en het genoegen van dezen rijken man nog daerdoor vermeerderd, dat zijne kinderen, in lievde en volmaekte eendracht, zamen leevden. Men kan zich derhalven geen gelukkiger man verbeelden, dan dezen Job; vooral wanneer men daerby zijne Godsvrucht in aenmerking neemt, en den inwendigen vrede van zijn gemoed. Ende sijne sonen hadden de gewoonte, om elkander, op hunne geboorte dagen, vriendelyk en aengenaem te vergasten. By zulke gelegenheden gingen ende maeckten zy maeltijden, welke rond gingen in yeders huys op sijnen byzonderen geboortedagh: ende sy sonden als dan henen, ende noodigden hare drie susteren, om met hen te eten, ende te drincken. Zoodat het gansche geslacht van Job, in onderlinge lievde, zamenwoonde.

De inrichting dezer maeltijden van JOBS kinderen, op elks

elks geboortedag, diende geenszins, om zich op zulke tijden, aen dartele vreugde toetegeven. Met goedkeuring, en misschien wel op het voorschrivt van JOB, hielden zy deze Verjaermalen.

A. Om daerdoor de lievde en de eendracht, onder Jobs geslacht, te onderhouden, en voor te komen, dat zy niet ver van elkander vervreemdden. Dit zou nadeelig geweest zijn voor den Godsdienst, wiens zuiverheid het best, door deze broederlyke zamenkomsten, onder hen kon bewaerd worden. — Na het eindigen toch van deze maeltijden, werden zy, door Job, geheiligd en voorbereid tot de plichten van den Godsdienst, in welken zy, door dien vromen man, onderwezen werden.

B. Derhalven was deze instelling ook recht geschikt, om ten minsten zevenmalen des jaers, op de geboortedagen der zeven broederen, gemeenschappelyk den openbaren Godsdienst te vieren, die anders, daer zy midden onder de afgodendienaren woonden, ligtelyk zou hebben kunnen verbasteren.

5. 't Geschiedde dan, als de dagen der maeltijden omgegaen, en die verjaermalen, welke, naer den Oosterschen trant, eenige dagen duurden, geeindigd waren, dat Job henen sondt, naer het huis, daer zijne kinders vergaderd waren, ende hen liet aenzeggen, dat elk zich heyligde, ende door vasten en bidden, voorbereidde, tot de offeranden, welke de Godvruchtige Vader voor hun offeren wilde. Het was namelyk zijne gewoonte, dat hy des morgens, na het eindigen van elk een verjaermael, vroegh opstont, ende brand-offeren offerde, [*nae*] harer aller getal, zeven namelyk, nae het getal zijner zonen; want Job seyde by zich zelven, Misschien hebben mijne kinderen gesondiget, ende Godt in haer herte gesegent, dat is, zijnen dienst vergeten, en hem op de eene of andere wijs onteerd, of zijnen grooten naem ontheiligd: alsoo dede Job alle die dagen der verjaermalen, zevenmalen des jaers. Zoo dikwijls iemand zijner zoonen zijnen geboortedag gevierd

had, offerde hy voor de zonden, welke zijne kinderen mogten begaen hebben, biddende met en voor hun om genadige vergeving, in het bloed van den beloovden Borg.

In dit gedrag van JOB ontmoeten wy de kennelykste proeven van 's mans tedere Godsvrucht, en eene wel beredeneerde zucht, voor het wezenlyk geluk van zijne kinderen. — Dan met dit alles kon hy den nijd, en de verzoekingen van den boozen niet ontwijken.

6. Daer was nu een dagh, als de kinderen Godts, dat is de Engelen, quamen, om sich voor den HEERE te stellen, en verantwoording te doen van hun gehouden gedrag, in dat werk, het welk hun door God was aenbevolen, dat de satan, de opperste der booze geesten, het hoofd der afgevallene engelen, oock in 't midden van hen quam.

7. Doe seyde de HEERE tot den satan; Van waer komt gy? ende de satan antwoordde den HEERE, ende seyde; Van (*b*) om te trecken op de aerde, ende van die te doorwandelen, ten einde ik de bedrijven en werkzaemheden der menschen nauwkeurig zou waernemen, en ook, zoo veel my mogelyk is, hunne verborgene beginselen, drijvveeren en bedoelingen.

8. Ende de HEERE seyde tot den satan; Hebt gy [*oock*] acht geslagen op mijnen knecht en getrouwen dienaer, dien vromen Job, die my, niet slechts met uiterlyke vertooningen, maer in waerheid vreest? de godsvrucht van dezen man moet u ten sterksten hebben in het oog gelopen, vooral daer hy woont, in het midden der afgodendienaren: want niemant en is op die streek der aerde, daer hy woont, gelijck hy, een man oprecht, ende vroom, Godtvreesende, ende wijckende van 't quaet.

9. Doe antwoordde de satan den HEERE, ende seyde: Is 't om niet, dat Job Godt vreest? werkt hy wel uit de rechte beginselen? komt de gansche vertooning van zijne Godsvrucht niet uit eigen belang voort? hy is.

(*b*) 1 Petr. 5: 8.

is, door uwe milde goedheid, zonderling gezegend, en vind derhalven zijne rekening ongemeen wel by den schijn van vroomheid.

10. Hebt gy niet eene betuyninge gemaeckt voor hem, ende voor sijn huys, ende voor al dat hy heeft rontom? Gy hebt immers zijn persoon, zijn geheele huisgezin, ja zijne gansche rijke bezitting, in zulk eenen gewenschten en veiligen staet gesteld, dat hy buiten alle vrees leevt, van eenig nadeel te zullen lijden: van den kant zijner nabuuren heeft hy niets te duchten, boven welke hy, in macht en rijkdom, zeer ver verheven is; het werck sijner handen, in den landbouw en de veefokkery, hebt gy ook zonderling gesegent, ende sijn vee is [*in menigte*] uytgebroken en talrijk vermenigvuldigd in den lande. Het valt hem derhalven gemakkelyk en voordeelig, om vroom te zijn.

11. Maer, wanneer die zelvde man eens, met tegenspoeden, te worstelen had, zou het ras blijken, dat zijne Godsvrucht geenszins de rechte zy. Neem 'er doch de proev eens van, en ik ben verzekerd, dat Job, zoodrae het hem tegen loopt, kennelyke blijken geven zal, dat al zijne Godsvrucht loutere huichelary zy; zijne geheele vroomheid zal spoedig in Godverlochening veranderen; streckt nu, in plaets van hem zoo zonderling te zegenen, eens uwe hant uyt, ende tast aen alles wat hy heeft, om hem daervan te berooven: so hy u niet in uw aengesichte en sal segenen, uwen naem openlyk lasteren, en uwen dienst geheel verlaten; dan wil ik my aen nog zwarer straf onderwerpen, dan tot welke ik alreeds veroordeeld ben!

12. Ende de HEERE, die Job, ter beschaming van den Satan, wel eene proev wilde laten geven van zijne oprechtheid en standvastigheid in den Godsdienst, seyde tot den satan: Siet al wat hy heeft, alle zijne rijke bezittingen, al het dierbare dat hy heeft, zelvs zijne kinders niet uitgesloten, zy in uwe hant. Ik geev u, die anderszins, zonder mijne toelating, geen kwaed kunt doen, de vryheid, om hem van alle zijne bezittingen te berooven,

om te beproeven, of hy, in zulk een geval, my en mijnen dienst verlaten zal. Evenwel zult gy zijn perſoon zelven verſchoonen; alleen aen hem en ſtreckt uwe hant niet uyt: ende de ſatan gingh uyt van het aengeſichte des HEEREN, om Job, op de gezegde wijs, te beproeven.

By het gene hier verhaeld wordt van vs. 6-12, moeten wy een weinig ſtilſtaen.

Dit verhael moet elken lezer even vreemd voorkomen. — Zouden 'er, in den hemel, op zekere bepaelde dagen, openbare gehoorgevingen zijn, in welke de Engelen, als Gods Hovelingen en Staetsdienaers, aen den Opperheer der waereld, rekenſchap geven van hunne verrichtingen, gelijk zoodanig iets plaets heeft aen de Hoven der aerdſche Koningen? Hoe menſchelyk zijn deze denkbeelden? hoe weinig beſtaenbaer met Gods Alwetendheid, en onbepaelde Oppermacht? — Zou de ſatan zich, in het midden der Engelen, vertoonen kunnen? zou het opperhoofd der booze geesten, die eenmael uit den Hemel verſtooten zijn, weder in zijne heilige verblijvplaets komen kunnen? zou God, met den Satan, in woordenwisſeling treden? zou de Alwetende hartenkenner, die tot op den bodem van ons gemoed nederziet, en voor wien niets verborgen is, de beſchuldigingen van den Satan aenhooren, tegen eenen vromen man, dat zijne beginſelen niet oprecht waren? zou God den overſten der afgevallene Engelen mondeling vryheid geven, om eenen mensch, ter beproeving van zijne oprechtheid in den Godsdienst, van alle zijne goederen te berooven? —

Er is, die dit verhael eigenlyk opvatten, en voor eene ware geſchiedenis houden, vooral omdat de Satan meermalen, als de *verklager der broederen*, voorkomt, Openb. 12: 10. — Voords meent men, ter wechneming van alle zwarigheden, te kunnen volſtaen, met te zeggen, dat wy, omtrend de waereld der geesten, en de wetten, volgens welke dezelve beſtierd wordt, zoo onkundig zijn, dat het een en ander niet

niet bevatbaer zy, voor onze bepaelde verstanden. — Ik erken het. Dan in dat gene, het welk blijkbaer strijdig is, met die gezonde denkbeelden, welke reden en Openbaring ons opleveren, omtrend God en zijne Volmaektheden, kan en mag ons verstand niet berusten. Maer het komt ons voor, met Gods Alwetendheid, Heiligheid, Rechtvaerdigheid, en andere Volmaektheden te strijden, dat Hy den Satan, in zijne zalige tegenwoordigheid, in het midden der Engelen, zou toelaten, en met hem in eene uitvoerige redenwisseling treden. — Wy voegen ons wel by die genen, die geloven, dat 'er waerlyk een JOB geweest zy, en dat dezen man die schromelyke rampen, welke vervolgens verhaeld worden, indedaed zijn overgekomen, gelijk wy, in de INLEIDING tot dit Boek, meenen bewezen te hebben. Maer met dit alles kunnen wy niet anders zien, of de Geschiedschrijver bedient zich, vs. 6-12, van een verbloemd voorstel: en niets is 'er bekender, dan dat dit, by de Oostersche Schrijveren, zeer gewoon zy. De spreekwijzen zijn ontleend van eene menschelyke vierschaer, en God wordt gezegd den Satan vryheid gegeven te hebben, om de hand aen JOBS bezittingen te slaen, voor zoo ver de hooge Bestierer aller dingen, in den aenbiddelyken weg van zijne Voorzienigheid, den Aertsvyand van het menschelyk geslacht toeliet, en hem ook als een werktuig gebruikte, om JOB te plagen; opdat die vrome man gelegenheid hebben zoude, om openbaer te maken, dat zijne Godsvrucht oprecht ware, en uit de echte beginselen voortkwame.

De zaek moet, onzes erachtens, zoo begrepen worden. — JOB was ongemeen gezegend. Dit veroorzaekte den nijd en de afgunst zijner landgenooten. De Satan zag met verdriet, dat het eenen man, die zoo zeer tegen de belangen van zijn helsche Koningrijk was aengekant, zoo uitnemend wel ging. — De lasterzucht had lang gezocht, eenen zwadder op den braven JOB uittespouwen. Maer men wist niets te vinden. Op zijne woorden en daden viel niets nadeeligs aen te merken. Alles ademde braevheid en Godsvrucht. Zijne verkeering met menschen, zijne minzaem-

heid, zijne eerlykheid, zijne weldadigheid aen nooddruftigen, zijne dienstvaerdigheid omtrend ellendigen, en andere beminnelyke hoedanigheden, verdienden elks lov en eerbied. — De Satan vond 'er op uit, om de beginfelen, uit welke JOB werkte, in verdenking te brengen. Hy porde nijdige en lasterzieke menfchen aen, om uitteftrojen, dat de Godsvrucht van JOB, niet uit de rechte beginfelen voortkwam; dat hy vroom was, omdat hy 'er zijne rekening by vondt; dat hy, zoodrae het hem begon tegen te gaen, wel blijken geven zou, dat zijn hart niet oprecht ware. — De Alwetende God, die het goede hart en de zuivere beginfelen van den braven JOB kende, wilde hem in de gelegenheid ftellen, om dezen vuilen laster, met zijne daden, te wederleggen. — In den weg zijner aenbiddelyke Voorzienigheid, zond hy hem zoodanige rampen toe, door welke hy, binnen korten tijd, van alle zijne goederen en bezittingen, zelvs zijne kinders niet uitgezonderd, geheel beroovd wierd, en bediende zich ook daertoe van den Satan, als een middel in zijne hand.

Dit alles nu, meenen wy, heeft de gewijde Gefchiedfchrijver willen te kennen geven, met dat verbloemde voorftel, van menfchelyke vierfcharen ontleend, het welk wy vinden vs. 6-12.

Ondertusfchen liggen 'er, in dit verbloemde voorftel, verfcheidene gewichtige waerheden opgefloten. — Wy leren 'er uit; (1). dat de Engelen, als Gods dienaers, hun werk hebben; (2). dat de Satan altoos nijdig zy, op den voorfpoed der menfchen; (3). dat de nijd en de lasterzucht van booze menfchen, tegen de zulken die God vreezen, en van hem gezegend worden, door de werking van den boozen geest, aengehitst en gevoed worde; (4). dat de Satan, onder de Godlyke toelating, den menfchen lichamelyke onheilen berokkene, God *gav alles, wat* JOB *had, in de hand van den Satan* vs. 12; (5). dat de Satan evenwel, zonder de Godlyke toelating, niets vermoge: zoo lang de HEER hem verbood de hand aen JOB zelven uit te ftrekken, kon hy zijn perfoon geen nadeel toebrengen.

Dan of de vraeg van God aen den Satan, *van waer komt gy?*

gy? en het antwoord van den laetsten, *van om te trekken op de aerde en die te doorwandelen* vs. 7. onderstelt, dat de Satan ook van eene andere plaets komen konde, zou ik niet durven bepalen. — De gissing, dat hier, op de redelyke bewooners der andere bollen, zoude kunnen gezien worden, is zeer vernuftig; maer schijnt ons te veel te bewijzen, daer wy niet kunnen geloven, dat iemand, reeds in de dagen van JOB, aen de andere zonnestelsels, en de bewooners der Planeten, zou gedacht hebben.

13. De oprechtheid van JOB werd dan, op eene zeer aenmerkelyke proev gezet. Binnen weinig tijds werd hy, van het toppunt van voorspoed, in de diepste ellende neergeploft. Daer was nu binnen korten weder een verjaerdagh van zijnen oudsten zoon te vieren, op welken hy zijne broederen en zusteren, nae gewoonte vergastte. Maer de vreugde werd in bittere droevheid veranderd: want als sijne sonen, ende sijne dochteren, by gelegenheid van dien Verjaerdag, aten, ende wijn dronc-ken, in den huyse hares broeders, des eerstgeborenen; gebeurde het

14. Dat een bode tot Job quam, ende seyde: De runderen waren ploegende, ende de eselinnen weydende aen hare zijden, zoodat niemand eenig ongeval vreesde.

15. Doch de Sabeers, een roovzuchtig volk, uit het gelukkig Arabie, dat van rooven en plunderen leevt, deden alleronverhoedst eenen stropenden inval op uwe runderen en ezelinnen; ende, terwijl uwe knechten niet in staet waren, om dien woesten hoop tegenstand te bieden, namense al dat vee, ende, daermede nog niet vergenoegd, sloegen zelvs de jongers, uwe knechten, zoo die den landbouw waernamen, ploegende met de runderen, als die op de weidende ezelinnen pastten, met de scherpte des sweerts: ende ick ben van alle uwe dienaren maer alleen ontkomen, om het droevig onheil u aen te seggen.

16. Als dese nogh sprack en nog niet eens alles gezegd had, wat 'er by den inval der Sabeers was voorge-

vallen, ſo quam 'er reeds een ander, ende ſeyde; 'er is een ontzachlyk onweder op het veld geweest; de blixem, of Het vyer Godts, viel uyt den hemel, 'er ſchoten blixemen op blixemen, ende dit hemelsch vuur ontſtack onder de ſchapen, ende onder de jongens, die dit vee weidden, ende verteerdeſe: ende al de ſchapen zijn niet alleen verteerd, maer ook tevens alle de herders, ick ben maer alleen ontkomen, om het u aen te ſeggen.

17. Als deſe nogh ſprack, zoo volgde de eene treurige tijding op de andere, ſo quam een ander, ende ſeyde; De Chaldeen hebben alle uwe kemelen geroovd. Zy ſtelden en ſchaerden zich in drie hoopen, om des te beter de geheele menigte der kemelen, met de oppasſers, te omcingelen, ende vielen dus gelijkerhand en van alle kanten op de kemelen aen, ende namenſe, ende ſloegen de jongers met de ſcherpte des ſweerts: ende ick ben maer alleen ontkomen, om het u aen te ſeggen.

18. Hierby bleven nog de onheilen van Job niet. Als deſe nogh ſprack, ſo quam een ander, ende ſeyde: Uwe ſonen, ende uwe dochteren aten, ende droncken wijn in 't huys hares broeders, des eerſtgeborenen, ter gelegenheid van zijnen verjaerdag:

19. Ende ſiet, een groote en allergeweldigſte ſtormwint quam van over de woeſtijne, ende het woei, als uit alle ſtreken te gelijk. De geweldige dwarrelwind ſtiet aen de vier hoecken van het huys, ende het viel op de jongelingen, op uwe zoonen en dochteren, met alle derzelver bedienden, zoo datſe alle verpletterd wierden en ſtorven: ende ick ben maer alleen van alle de bedienden ontkomen, om het u aen te ſeggen.

Deze ramp was de zwaerſte van alle. — Nadat hy, van alle zijne bezittingen beroovd was, verloor hy alle zijne kinderen te gelijk; nu klom de droevheid van JOB, welke op ieder dezer tijdingen ſteeds toegenomen was, ten hoogſten toppunt, maer met dit alles bleev hy geduldig.

20. Doe

20. Doe hy de laetste treurmaer gehoord had, stont Job op, geheel van droevheid overstelpt, ende, tot een teeken daervan, scheurde hy sijnen mantel, ende schoer sijn hooft, ende viel op de aerde, ende boogh sich neder: om zich, met aenbidding, voor God te verootmoedigen.

21. Ende hy seyde: (c) Naeckt ben ick uyt mijns moeders buyck gekomen, by mijne intrede in de waereld, bracht ik niets mede van die bezittingen, welke ik thans verloren heb, ende, by mijn verscheiden uit de waereld, zal ik ook niets bezitten; naeckt sal ick naer de aerde, daer ik thans opligge, henen wederkeeren; trouwens, al had ik alle mijne bezittingen behouden, by mijnen dood zou ik het toch alles moeten achterlaten. De HEERE heeft my alles, wat ik bezat, onverdiend gegeven, ende de zelvde HEERE, die altoos goed, heilig en rechtvaerdig is, heeft het, om wijze redenen, wederom, in den weg zijner Voorzienigheid, my afgenomen: de naem des HEEREN zy gelooft. Hoe zwaer ik thans geslagen ben, heb ik nog overvloedige stof, om God te danken, dat ik zijne uitnemende zegeningen zoo lang heb mogen genieten, en dat Hy my nog leven en gezondheid laet. De bezittingen, welke ik verloren heb, kan ik onder den Godlyken zegen, zoo niet geheel, immers ten deele, weder krijgen.

22. Onder alle deze hoogstgaende rampen, bleev Job den HEER en zijnen dienst getrouwelyk aenkleven. In dit alles en sondigde Job niet, noch met gedachten, noch met woorden. Hy berustte volkomen, met eene zonderlinge lijdzaemheid, in de wegen van Gods Voorzienigheid, ende en schreef Gode niet ongerijmts toe; de versfoeilyke gedachten, als of God met hem onbetamelyk handelde, en zijne wegen onbillyk waren, kwam niet eens op in het hart van den vromen Job.

(c) Pred. 5: 14. 1 Tim. 6: 7.

HET II. KAPITTEL.

De onheilen van Job, om hem op nog sterker proev te stellen, werden nog verzwaerd. Het kwaed raekte zijn persoon zelven. Hy werd, met eene kwaedaertige ziekte geslagen vs. 1-8. Onder dit alles, bleev hy even geduldig vs. 9, 10. Zijne vrienden kwamen, om hem te troosten vs. 11-13.

1. WEderom was 'er een dagh, als de kinderen Godts quamen, om haer voor den HEERE te stellen; dat de satan oock in het midden van hen quam, om sich voor den HEERE te stellen.

2. Doe seyde de HEERE tot den satan: Van waer komt gy? ende de satan antwoordde den HEERE, ende seyde; Van om te trecken op de aerde, ende van die te doorwandelen.

3. Ende de HEERE seyde tot den satan; Hebt gy [*oock*] acht geslagen op mijnen knecht Job? want niemant en is op der aerde gelijck hy, een man oprecht, ende vroom, Godtvreesende, ende wijckende van 't quade: ende hy houdt nogh vast aen sijne oprechtigheyt; hoewel gy my tegen hem opgehitst hebt, om hem te verslinden sonder oorsake.

4. Doe antwoordde de satan den HEERE, ende seyde: Huyt voor huyt, ende al wat yemant heeft, sal hy geven voor sijn leven.

5. Doch streckt nu uwe hant uyt, ende tast sijn gebeente, ende sijn vleesch aen: so hy u niet in uw aengesichte en sal segenen!

6. Ende

6. Ende de HEERE ſeyde tot den ſatan: Siet, hy zy in uwe hant: doch verſchoont ſijn leven.

Dit voorſtel is wederom verbloemd, even als dat, het welk wy vonden Kap. 1: 6-12. Wy meenen daer de hoofdzaek zelve genoegzaem te hebben opgehelderd; alleenlyk komen hier eenige nieuwe byzonderheden voor, by welke wy een weinig moeten ſtilſtaen.

A. JOB *hield nog vast aen zijne oprechtheid* vs. 3. — Hoe groot en veelvuldig de rampen waren, welke hem drukten, hy bleev evenwel God en zijnen dienst aenkleven. Hy gav, in zijne woorden en daden, kennelyke blijken, dat zijne Godsvrucht, uit de rechte beginſelen, voortkwam.

B. JOB bleev ſtandvastig, *hoewel* de Satan den HEER, *tegen* dien vromen man, *had opgehitst*, *om hem te verſlinden*, en hem aen de grootſte onheilen bloot te ſtellen, *zonder oorzake*. — Hoe kan de Satan den HEER *aenhitſen*? Dit is wederom eene verbloemde uitdrukking. Door ingeving van den duivel, hadden lasterzieke menſchen uitgeſtrooid, dat JOB een veinsaert ware, die de Godsvrucht, om des voordeels wil, ſlechts voorwendde. Dit had den hoogen Albeſtierer, die het oprechte hart van den braven man volmaektelyk kende, aenleiding gegeven, om zijne Godsvrucht op de proev te ſtellen, opdat het blijken mogt, dat de gemelde lastering ongegrond ware. In zoo ver wordt de HEER gezegd, tegen hem, door den Satan te zijn opgehitst.

Strookte het, met Gods rechtvaerdigheid, om zulken braven man *te verſlinden*, *zonder oorzake*? — Drie aenmerkingen zullen genoeg wezen, om deze zwarigheid geheel wech te nemen. (1). Hoe Godvrezende JOB ook wezen mogt; hy was en bleev met dit alles een zondaer. De zegeningen derhalven, welke hy genoten had, waren verbeurd. Waerom zou God derhalven dezen man de zegeningen niet hebben kunnen ontnemen, op welke hy geen recht van aenſpraek had in het geheel? (2). Hier op aerde is de huishouding der vergelding niet. Hier

is de tijd der beproeving: na dit leven, zal elk, naer zijn doen, vergolden worden. Uit de lotgevallen der menſchen hier op aerde, kan men gevolgelyk, tegen Gods rechtvaerdigheid, in het geheel niet redeneeren. (3). JOB had zich deze rampen, door zijne afwijkingen, niet meerder waerdig gemaekt, dan andere menſchen. Indien hier de huishouding der vergelding ware, hadden JOBS afgodiſche Landgenoten, met dergelijke onheilen, moeten bezocht worden; en in zoo ver werd JOB *verſlonden, zonder oorzake.*

C. Hoe zeer JOB de duidelykſte proeven gav van oprechtheid, de nijd en lasterzucht was nog niet voldaen. — Door inblazing van den Satan, ſtrooide men uit, dat JOB, wanneer het kwaed zijn eigen perſoon begon te raken, ſchielyk zou laten zien, wie hy was. Nu ging alles nog buiten hem om, maer zoodrae zijn lichaem werd aengetast, zou hy God en Godsdienst wel verzaken. — De Geſchiedſchrijver legt daerom, in dit verbloemde voorſtel, den Satan deze woorden in den mond: *huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hy geven voor zijn leven* vs. 4.

Al wat iemand heeft, zal hy geven voor zijn leven. Het leven is den mensch zoo dierbaer, dat hy alles, wat hy bezit, het lievſte dat hy in de waereld heeft, gerедelyk zal afſtaen, zo hy daerdoor zijn leven behouden kan. — Maer wat zegt die uitdrukking *huid voor huid?* — Het menſchelyk lichaem is, met verſchillende huiden, bedekt; de zin zou derhalven deze kunnen zijn, „ de „ mensch zou zich liever den eenen huid voor, en den „ anderen na, laten afſtropen, dan zijn leven verlie„ zen." — Misſchien is de ſpreekwijs ontleend van den Koophandel, daer men het een, voor het ander, verwisſelt, het welk van ſoortgelijke waerde is; en dan zal de meening zijn: „ iemand zal alle zijne bezittingen, „ hoe groot dezelve ook wezen mogen, wel willen over„ geven, zo hy daer tegen, als by verruiling, zijn „ leven mag behouden." — De beroemde SCHULTENS heeft aengemerkt, dat de Arabiers gewoon zijn

van

van tweederlei huid te spreken, en dat de opperhuid de tijdelyke goederen, en de onderhuid de kinderen en bloedverwanten beteekenen kunne; zoodat de zin deze zy: „ Opper en onderhuid, alle tijdelyke bezittingen, „ ja zelvs zijne vrouw, kinderen, en bloedverwanten, „ zal de mensch wel willen afstaen, om zijn leven te „ behouden; zo hy 'er het leven maer af kan bren„ gen, zal hy zich het gemis van al het overige nog „ getroosten."

Hoe het wezen moge, de laster gav voor, dat JOB wel zou doen blijken, dat zijne vroomheid de rechte niet ware, zoodrae het zijn lichaem en leven begon te raken.

D. Het behaegde den HEER dan, om JOB, ook aen deze allerzwaerste beproeving, bloot te stellen. Zijn lichaem werd geweldig gefolterd. Hy werd met eene pijnelyke en vuilaertige ziekte bezocht. Maer hoe hoog zijne ellenden gaen mogten, zijn leven zou verschoond blijven.

7. Doe gingh de satan uyt van het aengesichte des HEEREN: ende sloegh Job met boose sweeren van sijn voetsole aen, tot sijnen schedel toe.

De ziekte van JOB was eene melaetsheid, of schurvdheid van de allerergste soort. — Hy was bezet met *booze zweeren*, gezwellen, welke, naer de kracht van het Hebreeuwsche woord, zeer heet en brandig waren. Deze zweeren waren verspreid, over zijn geheele lichaem, *van zijn voetzole aen, tot zijnen schedel toe*, zodat hy als één zweer ware. — In het overige van dit boek, ontmoeten wy verscheidene kenmerken van deze vuile ziekte. De zweeren veroorzaekten hem niet alleen eene onverdraeglyke jeukte vs. 8, maer ook geweldige pijnen vs. 13. De zweeren hadden zijn gelaet zodanig verzet, dat hy, voor zijne vrienden, onkenbaer was geworden vs. 12. Sommigen van deze zweeren waren open, zoodat 'er etter uitdroop, en zelvs zag men 'er de wormen en maden uitkruipen Kap. 7: 5. De bijtende scherpheid van zijne bedorvene vochten doorboorde zijn gebeente, en maekte zijn bloed gistende Kap. 30: 17.

Hy had ondraeglyke pijnen, in zijne ingewanden en nieren Kap. 30: 27. 16: 13. By dit alles kwam eene onverwinbare droevgeestigheid Kap. 16: 16. 21: 6. 23: 2. Nachten aen nachten bracht hy ſlapeloos door; en, zoo hy nog eens beſchoten raekte, werd hy, door ontzettende droomen, verſchrikt Kap. 7: 13, 14. Zijne kwael werd beſmettende gerekend, zoodat niemand, dan op eenen afſtand, tot hem naderde Kap. 19: 13-19. Dit alles maekte, dat hy een walg had van zijn leven, en niets meer verlangde, dan te ſterven Kap. 7: 15. 9: 21.

Deze ziekte, welke de ouden Elephantiaſis noemden, is nog bekend in het Oosten, en is daer des te vuilaertiger, naer mate het klimaet heter is.

8. Ende hy nam ſich een potſcherf, die hy het naest by de hand vond, om ſich daer mede te ſchrabben, en de ondraeglyke jeukte te verzachten, ende hy ſat neder in 't midden der aſſchen, daer hy zich had nedergezet, om volgens de gewoonte van dien tijd, zijne droevheid en verootmoediging aen te toonen.

Allertraenwaerdigst was nu de toeſtand van dezen man; van goederen niet alleen, maer ook van kinderen, en nog daerenboven van zijne gezondheid, beroovd. — Zijn deerniswaerdige toeſtand moest elk tot medelijden bewegen, en aenzetten, om hem, zo hy al geene dadelyke hulp kon toebrengen, zijne ſmerten, door troostredenen, te verzachten. Allereerst zou men dit van zijne huisvrouw verwacht hebben; maer het was 'er zoo ver van daen, dat zy zelvs ſmerten, by zijne ſmerten, voegde, door hem, op eene lievdeloze en ontaerte wijs, te verwijten, dat de vruchten van zijne Godsvrucht zoo bitter waren.

9. Doe hy, in zulken erbarmelyken toeſtand, op den aschhoop nederzat, ſeyde ſijne huyſvrouwe tot hem, op eenen zeer bitſen toon; Houdt gy nogh vaſt aen uwe oprechtigheyt? wat voordeel geevt u nu de Godsvrucht, daer gy zoo veel mede hebt opgehad? blijvt gy nu nog al by die gedachten? ſegent Godt, laet God en Godsdienst varen, ſpreek daer niet langer van, ende gebruik de oogenblikken van uw leven, welke nog overig

zijn,

zijn, zoo als gy best kunt; wacht uw ſtervuur geduldig af; ſterft dan blymoedig, omdat de dood alleen in ſtaet is, om een einde te maken van uwe rampen, en vooral van uwe vuile ziekte, welke toch ongeneesbaer is.

10. Maer hy, die de wegen der Godlyke Voorzienigheid, met een geheel ander oog beſchouwde, ſeyde tot haer; Gy ſpreeckt zeer onbedachtzame woorden, gelijk als éene der ſottinnen ſpreeckt. Ik ben geduldig onder al mijn lijden, en blijv mijnen God oprechtelyk aenkleven. Ja alle de rampſpoeden, welke ons treffen, worden ons toegezonden, van den hoogen Beſtierer aller dingen; en in dezen weg moeten wy, zoo wel als in de wegen van voorſpoed, met aenbidding berusten. God is niet alleen wijs, maer ook heilig en rechtvaerdig, niets hebben wy zondige aerdwormen van hem te eisſchen; ſouden wy dan het goede, als een verbeurd geſchenk, van Godt met blijdſchap ontfangen, ende het quade, het welk wy dubbel verdiend hebben, niet ontfangen, dan met murmureering, en daerdoor vervoerd worden, om God en Godsdienst te verlaten? in dit alles en ſondigde Job met ſijne lippen niet, door iets het minste te zeggen, het welk God onteerend was.

11. De ellende van Job was zeer zonderling. Als in een oogenblik was hy, van het hoogſte toppunt van geluk, in de diepſte ellende neergeploft. Er waren geene rampen, welke eenen mensch kunnen ongelukkig maken, uittedenken, of zy waren alle als op Job uitgegoten. Het kon niet anders zijn of het gerucht, van 's mans deerniswaerdigen toeſtand, verſpreidde zich ſpoedig naer alle kanten. Het kwam ter ooren van zijne vrienden, met welke hy het meest verkeerd had. Als nu de drie vrienden Jobs gehoort hadden al dit quaet, dat over hem gekomen was, quamen ſy yeder uyt ſijne woonplaetſe, Eliphaz de Themaniter, ende Bildad de Suhiter, ende Zophar de Naamathiter: ende ſy waren 't eens geworden, dat ſy quamen om hem te beklagen, ende om hem te vertrooſten.

Deze *vrienden van* JOB waren ook dienaers en aenbidders

van den eenigen en waren God; anders zou JOB met hun niet gemeenzaem verkeerd hebben. — Hunne denkwijs zullen wy, in het vervolg, uit hunne gesprekken leren kennen.

De eene was ELIPHAZ *de Temaniter*. Een der kleinzoonen van Esau heette *Temam* Gen. 36: 10, 11. Het kan derhalven zijn, dat onze ELIPHAZ uit dien Teman afstamde. Ook was 'er eene Stad in het land van Edom, met name Teman; welker inwoonders zeer heldhaftig waren, Obadja vs. 9; Jer. 49: 7, 20. Deze Stad zal dus, door de nazaten van dien Theman, gesticht zijn. Hoe dit wezen moge, ELIPHAZ was een Idumeer van afkomst, een nazaet van Esau.

De tweede was BILDAD *de Suhiter*. Hy heette de *Suhiter*, omdat hy een afstammeling was van SUAH, eenen der zoonen, die Abraham by Ketura gewonnen had Gen. 25: 1, 2.

Omtrend SOPHAR *de Namaathiter* kunnen wy niets bepalen.

Dit blijkt genoegzaem, dat zy afstammelingen waren van Aertsvader ABRAHAM, uit ESAU, en de zoonen van *Ketura*. Zy waren derhalven in den Aertsvaderlyken Godsdienst onderwezen. — Offchoon zy, uit andere plaetsen, oorsprongelyk waren, hebben deze drie vrienden van JOB, met hem, in woest Arabie gewoond, en niet ver van zijn huis; zonder dit kon hy geene gemeenzame vriendschap met hun gehouden hebben.

12. Deze drie vrienden van Job spraken met elkanderen af, om dien ongelukkigen man gelijktijdig te gaen bezoeken. Ende doe sy in zijn huis gekomen waren, zagen zy iemand op eenen aschhoop zitten, maer zy wisten niet, dat het Job was. Offchoon zy hare oogen van verre ophieven, en den ongelukkigen lijder oplettend bekeken, kenden sy hem niet, zoodanig had de vuile ziekte 's mans gansche gelaet verzet; ende doe zy hoorden, dat het Job zelvs was, hieven zy hare stemme op, zy gilden het uit van ontroering, ende weenden: daer toe scheurden sy een yeder sijnen mantel, ende stroyden stof op hare hoofden nae den hemel, om hunne droevheid en aendoening, naer de Oostersche wijs, te vertoonen.

13. Alſo, met zulke teekenen van diepe rouw, ſatenſe, op eenigen afſtand van den deerniswaerdigen lijder, met hem op der aerde ſeven dagen, ende ſeven nachten: ende niemant en ſprack tot hem een woort; want ſy ſagen dat de ſmerte ſeer groot was.

Zeven dagen en zeven nachten maekten den gewoonen tijd der rouwklachten uit, over het afſterven van geliefde vrienden. — Men moet dit evenwel zoo niet opvatten, als of deze drie mannen, geduurende al dien tijd, ſprakeloos by JOB nederzaten, zonder zich te bewegen: maer dat zy dien tijd meerendeels doorbrachten, met rouwklagen, zonder met JOB te ſpreken, over het gene, waertoe zy eigenlyk gekomen waren. — Daerenboven kunnen de ſmerten van JOB, geduurende deze zeven dagen, zoo hooggaende geweest zijn, dat hy niet in ſtaet ware, om geregeld te ſpreken, noch met eenige opmerking naer hunne voorſtellen te hooren.

HET III. KAPITTEL.

De ongelukkige JOB *is de eerste, die het woord opvat. Overſtelpt van droevheid, barst hy uit in bittere klachten, over zijne hoogstgaende ellende, welke hem naer den dood deed verlangen.*

MEt dit Kapittel, beginnen de zeer merkwaerdige zamenſpraken, welke JOB, over zijne verdrukkingen, met de gemelde vrienden, gehouden heeft. — Deze zamenſpraken draegt de gewijde Schrijver, in zeer hoogdravende gedichten, voor.

1. Daer na, nadat de deerniswaerdige Job, zeven dagen lang, zijne drie vrienden, in den diepſten rouw, by zich had zien zitten, lieten zijne ſmerten het toe, dat hy een geregeld geſprek voeren konde. Door droevheid overſtelpt, opende Job ſijnen mont in bittere klach-

te, ende het rampzalige van zijnen toestand vervoerde hem zoo ver, dat hy onbedachtzame woorden sprak, zelvs (*a*) vervloeckte hy sijnen geboortedagh, en sprak 'er van met verachtelyke woorden.

Dit was in JOB zeer te misprijzen. Naderhand heeft God 'er hem over bestraft; en hy heeft 'er zich zelven ook over beschuldigd, Kap. 38: 2. 39: 37. 42: 3, 6. — Dit vervloeken van zijnen dag sloot wel van ter zijde eene murmureering in zich, tegen de wegen der Godlyke Voorzienigheid, en had den oorsprong in een ongelovig wantrouwen: maer evenwel de Satan bereikte zijn oogmerk niet; hy zegende God niet, hy liet God en zijnen dienst niet varen, noch wendde zich tot de ydele afgoden.

2. Want Job antwoordde en brak het langduurig stilzwijgen af; ende seyde:

3. De dagh vergae, daer in ick geboren ben, dat dezelve nooit meer genoemd, nooit met vreugde gevierd worde! ik wenschte, dat 'er die ongelukkige dag nooit geweest ware: ende de nacht kome in vergetelheid, in welke ik in mijner moeders ingewanden ontvangen ben; die rampzalige nacht, [*daer in*] of *daervan* men naderhand met blijdschap seyde, Een knechtken is ontfangen:

4. Die selve dagh mijner geboorte, aen welken andere menschen met vreugde gedenken, zy duysternisse, en worde als in eenen donkeren nacht veranderd: dat Godt nae hem niet en vrage van boven, of op hem lette, om de zon over hem te doen opgaen; ende dat geen glantz over hem en schijne, om dien dag te verlichten.

5. Dat de duysternisse, ende des doots schaduwe, eene dikke donkerheid, gelijk 'er heerscht in de plaets der dooden, dien dag alle zijne schoonheid ontneme, hem angstvallig make, en in zoo ver, als het ware, verontreynigen, dat wolcken over hem woonen en hem geduurig bedekken, om het doordringen van het licht

(*a*) Jer. 15: 10. ende 20: 14.

licht te verhinderen; dat hem verschricken de swarte dampen des daegs, dat de dikste dampen, die ooit de lucht benevelden, dien dag stellen, tot eenen verschrikkelyken nacht.

6. Die selve nacht, in welke ik ontvangen ben, zy de treurigste van alle nachten; eene buitengewoone donckerheyt neme haer in, zonder dat dezelve, door eenig licht van maen of starren, worde opgehelderd; dat sy haer niet en verheuge onder de dagen des jaers; dat sy in 't getal der maenden niet en kome: dat de dag mijner geboorte, en de nacht mijner ontvangenis wechgenomen worden, uit de lijst der dagen en nachten, welke de maenden zamenstellen.

7. Siet, die selve nacht, in welken ik ontvangen ben, zy eensaem; dat 'er geene gastmalen in gehouden worden, dat geen vrolick gesangh daer in en kome, noch eenig vreugdebedrijv in dien nacht vernomen worde.

8. Dat haer vervloecken de vervloeckers des daegs, dat alle, die ooit hunnen geboortedag vervloeken zullen, ook den dag mijner geboorte, en den nacht mijner ontvangenis vervloeken, alle die bereydt zijn hare rouwe te verwecken, en hunne rouwklachten uit te boezemen, wegens hunne duldeloze smerten.

9. Dat de sterren hares schemertijts verduystert worden, geen heldere avondstar verlichte haren schemertijd; sy, de nacht, in welke ik ontvangen werd, wachte te vergeevsch nae het aenbreken van het morgenlicht, ende het en worde niet licht; ende sy en sie niet de oogenleden des dageraets, zelvs verschijne de flikkerende morgenstar niet, met welker licht, de naderende dag zijne oogen schijnt te ontsluiten.

10. Om dat sy niet toegesloten en heeft de deuren mijnes moeders buycks, nochte verborgen de moeyte van mijnen oogen: Ware ik nooit ontvangen, zou ik alle die elende niet gezien en ondervonden hebben.

11. (*b*) Waerom, zo ik al moest ontvangen wor-

(*b*) Job 10: 18.

den, en ben ick niet geſtorven van de baermoeder aen en in de geboorte verſtikt? [*ende*] waerom hebbe ik niet aenſtonds den geeſt gegeven, als ick uyt den buyck voortquam?

12. Waerom zijn my de knien der gener voorgekomen, welke my, by mijne geboorte, in haren ſchoot heeft opgewacht? ende waer toe zijn my de borſten aengeboden, op dat ick ſuygen ſoude? Och dat men my maer aenſtonds van gebrek had laten omkomen!

13. Want nu ſoude ick, wanneer ik, aenſtonds na mijne geboorte, geſtorven ware, in het graf, zonder zorgen, nederliggen, ende ſtille zijn, zonder eenige lichamelyke ſmerten te gevoelen: ick ſoude, als in een ſtil verblijv ſlapen; dan ſoude voor my, in plaets van zoo veel angst en moeite, ruſte weſen:

14. Ja, zo ik, terſtond na mijne geboorte, geſtorven ware, zou ik gerust hebben, even of ik, gelijk een Vorstelyk kind, begraven was, Met de Koningen, ende Raetſheeren der aerde, die voor hen woeſte plaetſen bebouwden: die gewoon zijn de anderszins akelige gravplaetſen ten cierlykſten op te halen, als wilden zy, door eene Vorstelyke pracht, de onaengenaemheden der verblijvplaetſen van de dooden verzachten.

15. Ofte ik zou even gerust zijn, als of ik begraven ware, met den Vorſten, die gout en vele rijkdommen hadden, die hare doodshuyſen of begraevplaetſen met ſilver vervulden, als wilden zy dezelve daerdoor genoeglyker maken.

Hier dient men op te merken, dat het oudtijds, by aenzienlyke lieden in het Oosten, gebruikelyk was, allerlei kostbare huiscieraden, in hunne begraevplaetſen, te laten brengen. — JOB wil derhalven zeggen, dat hy, wanneer hy van zijne geboorte af geſtorven ware, nu niet minder gerust in zijn grav wezen zoude, dan de rijkſte en aenzienlykſte, die, door eene dwaze verbeelding misleid, van gedachten waren, dat zy hunne begraevplaetſen, door de cieraden der bouwkunde, en ſchitterende huiscieraden, vervrolykten en aengenaem maekten.

16. Ofte,

16. Ofte, nog eens, zo ik geſtorven ware van de baermoeder, als een verborgen miſdracht, die de moeite van dit leven niet aenſchouwd heeft; dan en ſoude ick niet zijn die elendeling, die ik thans ben: ik zou even zoo gerust zijn, als de kinderkens, [*die*] het licht niet geſien en hebben.

17. De ſtaet des doods-toch is voor my veel verkiesbarer dan het leven; de verblijvplaetſen der dooden zijn my oneindig aengenamer, dan de wooningen der levenden. Daer immers houden de booſe en de onderdrukkers op van beroeringe: (of *daer worden zy, die, in dit leven, door vele wederwaerdigheden geſlingerd zijn, niet meer ginds en herwaerds omgevoerd*) ende daer ruſten de vermoeyde van kracht: daer heeft geene vermoejing plaets; daer rusten zy uit van hunne afmatting, die, in dit leven, door den last van veelerlei arbeid en ſmerten, vermoeid waren.

18. [*Daer*] zijn de gebondene, die, in dit leven, als ſlaven, in de hardſte banden van knellende dienstbaerheid, geboeid waren, t'ſamen in ruſte, en alle volkomen vry: ſy en hooren de ſchrikverwekkende ſtemme des onmededogenden drijvers niet meer.

19. Daer, in den ſtaet des doods, heeft geen onderſcheid van rang plaets. De kleyne, ende de groote is daer dezelvde: ende de knecht is vry van ſijnen heere.

20. Hoe veel beter ware het derhalven voor my geweest, dat God my, by mijne eerste intrede in de waereld, aenſtonds den geest had doen geven? Waerom heeft God my dan doen leven? en, zo ik evenwel moest leven, waerom geeft hy dan den elendigen het licht, waerom doet hy den mensch niet ſterven, zoodrae hy elendig begint te worden, om hem, door den dood, van alle zijne moeite te ontheffen? ende waerom rekt God dan nog langer het leven den bitterlick bedroefden van gemoede, die veel liever begeeren te ſterven?

21. Die verlangen nae de doot, maer ſy en is 'er niet; ende graven daer nae meer, dan nae verborgene ſchatten.

22. Die blijde zijn tot opſpringens toe; [*ende*] verheugen ſich, als ſy het graf vinden:

23. Ja waerom geevt God het leven langer, Aen den man, diens wegh verborgen is, die niet weet, waer hy zich keeren of wenden zal, om eenige rust en verademing te vinden, (*c*) ende dien Godt, met zoo vele rampen, als overdeckt heeft, dat hy geene uitkomst zien kunne?

24. Ende wie is 'er elendiger dan ik? Want voor mijn broot komt mijne ſuchtinge: in plaets van ſpijs, ter verkwikking van mijn leven, ontvang ik telkens nieuwe ſtof tot zuchten en tranen. (Of liever, *gelijk als brood komt mijne zuchting*, mijne tranen zijn my tot ſpijs dag en nacht) ende mijne brullingen worden uytgeſtort als water; gelijk als water, dat uitgeſtort wordt, in grooten overvloed afvloeit, zoo doen mijne akelige omſtandigheden my telkens eenen overvloed uitſtorten van bittere jammerklachten, die niet ongelijk zijn aen het gebrul der leeuwen.

25. Daer is geen einde aen mijne jammerklachten. Gelijk uitgeſtorte wateren volgt het eene kwaed op het ander. Want ick vreeſde eene vreeſe, ende ſy is my aengekomen: ende dat ick ſchroomde, is my overgekomen, (of: *want vreesde ik eene vrees*, was ik voor eenig onheil beducht; *het is my werkelyk overgekomen*: vreesde ik, dat het niet by éénen ramp zou blijven; *dat ik ſchroomde is my overgekomen*, zoo werd het eene kwaed geduurig gevolgd, door het ander).

26. Ick en was niet geruſt, geen enkel oogenblik, noch en was niet ſtille, noch en ruſtede niet; maer ik had telkens onrust, ende de beroeringe is my, zonder tusſchenkomende verademing, geſtadig overgekomen.

(*c*) Job 19: 8.

HET IV. KAPITTEL.

Met dit Kapittel begint de Redevoering van ELIPHAZ. *Hy vermaent den ellendigen* JOB *tot geduld, en verwijt hem, dat hy van den raed, welken hy anderen rampspoedigen gegeven had, zelvs geen gebruik maekte vs.* 1-5. *Hy voegt 'er by, dat hy redenen had, om* JOBS *oprechtheid te verdenken, vermids God niet gewoon was, om onschuldigen te doen lijden vs.* 6-11, *en deze verdenking bevestigt hy, met een gezicht, in het welk hem vertoond was, dat de oorzaek van der menschen onheilen, in hunne godloosheid, moet gezocht worden vs.* 12-21.

1. DOe Job die allerbitterste, en in vele opzichten al te onbedachtzame klachten, had uitgeboezemd, vatte een zijner vrienden het woord op. Hy had, in 'de woorden van Job, gezegden opgemerkt, welke niet bestaenbaer waren, met rechte begrippen van Gods wijsheid en rechtvaerdigheid. Hy kon zich daerom niet bedwingen van Gods zaek te verdeedigen, en Job, over zijne onbedachtzame tael, te bestraffen. Dan hy deed het, over het algemeen, te sterk, en op zulk eene wijs, welke meer geschikt was, om de droevheid van den ellendeling te vergrooten, dan om dezelve te verzachten; daer hy duidelyk openbaer maekt, dat hy de oprechtheid van Job verdacht hield, en een geheel verkeerd begrip had, van de bezoekingen, welke God aen vromen somtijds, ter hunner beproeving, toezendt. Zoodrae Job had uitgesproken, antwoordde Eliphaz de Themaniter, ende seyde:

2. Wy hebben, met zeer veel aendoening, uwe smerten gezien en uwe klachten gehoord. Wat zullen wy doen? spreken of zwijgen? Zwijgen kunnen wy niet: want uwe woorden zijn al te onbedachtzaem. Wanneer wy spreken,

moeten wy u bestraffen, en onaengename dingen te gemoet voeren. So wy een woort van bestraffing opnemen tegen u, sult gy verdrietigh zijn? Indien ja, dan willen wy liever zwijgen, om uw verdriet niet te vermeerderen: nochtans wie sal sich van woorden konnen onthouden? Hoe zouden wy kunnen zwijgen, daer gy u, zoo onbetamelyk, omtrend de wegen van Gods Voorzienigheid, hebt uitgedrukt?

3. Siet, herinnert u eens het gene gy voorheen gedaen hebt, omtrend menschen, die elendig waren, en vergelijk den raed, welken gy aen anderen gegeven hebt, nu eens met uw tegenwoordig gedrag: gy zelvs hebt, in vorige dagen, vele onderwesen, hoe zy zich, onder tegenspoeden, gedragen moesten: ende gy hebt slappe handen gesterckt, door menschen, die onder hunne rampen schenen te bezwijken, moed in te boezemen.

4. Uwe woorden hebben den struyckelenden opgericht, en, door uwe verstandige troostredenen, hebt gy moedelozen versterkt: ende de krommende knien hebt gy vastgestelt, zelvs de zoodanigen, welke geheel bezweken waren, onder de verdrietelykheden van dit leven, hebt gy geleerd, de bitterste rampen gemoedigd door te staen.

5. Maer wat zal men nu van u moeten oordeelen, daer gy zelvs uw onderwijs, met uw gedrag, tegenspreekt; nu komt het aen u, nu zijt gy zelvs aen groote ellenden blootgesteld; nu was het de tijd, om de lessen, welke gy aen anderen gegeven hebt, zelvs te betrachten, ende gy zijt, in plaets van dit, zelvs verdrietigh, daer gy den moed geheel en al opgeevt: het kwaed raeckt nu tot u zelven, ende gy wort beroert, zoodanig zelvs, dat gy alle sterkte van geest verloren hebt, en spreekt als een uitzinnig mensch.

6. Was niet uwe vreese [*Godts*] uwe hope? ende de oprechtigheyt uwer wegen, uwe verwachtinge? Is uwe gansche Godsvrucht niet uit eigenbelang voortgekomen? en hebt gy niet de gedaente van Godzaligheid voorgewend, om, langs dezen weg, in de

wae-

waereld voorspoedig te zijn? Of (gelijk men het anders vertalen kan) *Uwe Godsvrucht, uwe hoop, uwe verwachting, en de oprechtheid van uwe wegen is niets.* Uit uwe wanhopige redeneeringen, moet ik besluiten, dat uwe voorgewende Godsvrucht niets, en van geene wezenlyke waerde zy. Gy geevt aenleiding, om te denken, dat uwe deugd loutere huichelary zy, of immers nooit diepe wortelen geschoten hebbe. Daerenboven word een mensch van ongeveinsde Godsvrucht nooit zoo zwaer bezocht, als gy bezocht zijt.

7. Gedenckt doch, dat God heilig en rechtvaerdig zy, in alle zijne wegen. Is 'er ooit een voorbeeld geweest, dat een man, wiens Godsvrucht oprecht en ongeveinsd was, aen zulke zware rampen wierd blootgesteld? Wie is de onschuldige, die vergaen zy; ende waer zijn de oprechte verdelget? kunt gy daervan eenig voorbeeld bybrengen?

8. [*Maer*] het tegendeel is waer, gelijck als ick gesien hebbe, (*a*) die ondeugt ploegen, ende moeyte zaeyen, maeyen deselve; de godloze ontvangen den loon van hunne ongerechtigheid.

9. (*b*) Van den adem Godts vergaense; ende van 't geblaes sijner neuse wordense verdaen. Gelijk een brandende woestijnwind het koorn des velds verteert, zoo worden de werkers der ongerechtigheid, ten laetsten, door Gods oordeelen, geheel verslonden.

10. In het byzonder vervolgt de Godlyke wraek de grooten dezer aerde, die hunne macht misbruiken, door onverzadelyke gierigheid, ondraeglyke trotsheid, en geweldige onderdrukking van minderen. De brullinge des leeuws, ende de stemme des fellen leeuws, ende de tanden der jonge leeuwen worden verbroken.

ELIPHAZ teekent hier het karakter van eenen dwingeland, en wreedaertigen onderdrukker af, onder de zinneprent van *de brulling der leeuwen, de stem des fellen leeuws, en de tanden der jonge leeuwen.* — De leeuwen, wanneer zy

(*a*) Job 15: 35. Psalm 7: 15. Spr. 22: 8. Jes. 59: 4. Hos. 10: 13. Gal. 6: 7, 8. (*b*) Jes. 11: 4.

hunnen prooi vangen, zijn gewoon te brullen; maer, wanneer hunne tanden verbroken zijn, kunnen zy geenen roov meer vangen. Even zoo, wil ELIPHAZ zeggen, gaet het ook met de onderdrukkeren; zy worden van de macht, om anderen te benadeelen, beroovd.

11. De oude leeuw vergaet, om dat 'er geen roof en is, of omdat zijn prooi hem ontnomen wordt, ende de jongen eens oudtachtigen leeuws, die voor zijn kroost niet meer zorgen kan, worden verstroyt, even zoo gaet het ook, met de onderdrukkers; ten laetsten worden zy arm, en hun huisgezin raekt verstrooid.

Hier dienen wy eene korte aenmerking tusschen beide te maken.

In deze redeneering had ELIPHAZ getracht, zijnen ongelukkigen vriend JOB te doen opmerken, dat alle zijne rampen hem overkwamen, wegens zijne geveinsdheid in den Godsdienst; en tevens van ter zijde zijn vermoeden te kennen gegeven, of JOB zich ook, onder den schijn van Godsvrucht, aen gierigheid en onderdrukking van zijne minderen, had schuldig gemaekt. — JOB had zekerlyk verdiend, over zijn ongeduld en zijne onbedachtzame woorden, ernstig bestraft te worden: maer ELIPHAZ besluit was zeer lievdeloos, en bitter voor den ellendigen JOB; dat alle 's mans onheilen welverdiende gevolgen waren van eene strafwaerdige huichelary.

Ondertusschen gaet hy voort, en beroept zich, op een zeker gezicht, het welk hy gehad had; en 't welk hy uitlegt ten betooge van zijne ongegronde stelling, dat alle rampen, welke den menschen in dit leven bejegenen, welverdiende straffen zijn, en derhalven kennelyke blijken opleveren, van hunne heimelyke ondeugden. — Het was in ELIPHAZ zeer prijswaerdig, dat hy de wegen van Gods heilige Voorzienigheid trachtte te verdeedigen, maer hy deed het op eenen verkeerden grond.

12. Voorder vervolgt hy, zal ik u, van de waerheid mijner gezegden, overtuigen uit een gezicht, het welk ik omtrend deze zaek gehad heb: want 'er is tot my

een

een woort heymelick gebracht, het welk eene Godlyke Openbaring behelsde, ende van dit woord zou ik gaern meer hebben willen hooren, maer mijne oore heeft flechts een weynigfken daer van gevatt, fchoon ik toch de meening in het algemeen zeer wel begrepen hebbe.

13. Onder de gedachten van de gefichten des nachts, als diepe flaep valt op de menfchen; en als ik ook fliep, maer door dromen ontrust werd:

14. Quam my fchrick, ende beevinge over; ende verfchrickte de veelheyt mijner beenderen: alle mijne leden begonden van angst en vrees te trillen, zoodat my de fchrik als door merg en beenderen ging.

15. Doe ik zoo geweldig ontroerd was, gingh 'er voorby mijn aengefichte een geeft: hy dede het hayr mijnes vleefches van angst te berge rijfen.

16. Hy naderde allengskens, en ftont ten laetften by my, doch ick en kende fijne gedaente niet, noch kon 'er eenig onderfcheiden begrip van maken: eene verwarde beeltenifse van dit verfchijnfel was flechts voor mijne oogen: daer was te vooren een meer dan gewoon gedruisch rondom my geweest, doch nu heerschte 'er eene eerbiedige ftilte, ende ick hoorde eene zachte ftemme, [*feggende*:]

Door het woord *Geest* vs. 15. zou men hier eenen wind verftaen kunnen, en, het woord *voorbygaen* zou eenen aenhoudenden voorbygang, zonder ftilftaen, kunnen te kennen geven, terwijl van het verfchijnfel vs. 16. gezegd wordt dat het *ftond*. Men zou dan de zaek zoo begrijpen kunnen, dat de Godheid zelve aen ELIPHAZ verfchenen zy, onder eene gedaente, van welke hy geene befchrijving geven konde, terwijl een fterke wind het teeken der Godlyke verfchijning voorafging, op foortgelijk eene wijs, als in het geval van ELIA 1 Kon. 19: 11. — Op deze wijs zou ELIPHAZ hebben willen zeggen:

Vs. 15. *Doe ging voorby mijn aengezicht een fterke wind, dezelve deed mijne hairen te berge rijzen.*

Vs. 16. *Te gelijker tijd ftond 'er iemand voor my, doch ik kende zijne gedaente niet; ik zou 'er geene befchrijving van*

weten te geven, alleenlyk was 'er als een ſchim of ſchaduw voor mijne oogen, en, op dat zelvde oogenblik, hield het gedruisch van den wind op, 'er was eene aengename ſtilte, en ik hoorde eene ſtem, zeggende: enz.

Hoe het zy, ELIPHAZ had een bovennatuurlyk gezicht gehad, in eenen droom. Hy bepaelt niet, of het langer, dan korter geleden ware. Het was, in deze vroege tijden, gansch niet ongewoon, dat God den menſchen, in droomen en gezichten, zekere zaken en waerheden openbaerde. Naderhand werd ook ELIPHAZ met eene Godlyke aenſpraek verwaerdigd Kap. 42: 7.

Hierop volgt nu de inhoud van deze Openbaring.

17. ELIPHAZ had eene ſtem gehoord, zeggende: Soude een menſche, een zwak en ellendig mensch, gelijk alle menſchen zijn, na het inkomen der zonde, rechtveerdiger zijn dan Godt, of rechtvaerdig kunnen zijn voor het aengezicht van God? ſoude zelvs een man (volgens den grondtext *een ſterk en deugdzaem man*, of die zich verbeeldt zoodanig te zijn) reyner zijn dan ſijn maker, of zoo rein zijn, dat hy, in dit opzicht, by zijnen Heiligen Schepper zou kunnen vergeleken worden?

18. Zou men zulk eene heiligheid vinden, by de zwakke bewooners der aerde? Siet, (*c*) op de Engelen zelve, die als ſijne knechten, zijnen throon in den hemel omringen, en aen geene menſchelyke zwakheden onderworpen zijn, en ſoude hy niet vertrouwen, of vertrouwt hy niet; in hun heeft hy zulk eene vastigheid, zoodanig een heerlyk beginſel van heiligheid, niet gelegd, waerop zy zich zouden kunnen beroemen, van God eenigermate gelijk te zijn, hoewel hy in ſijnen Engelen klaerheyt geſtelt heeft, en hun, met de heerlykſte vermogens en hoedanigheden, begivtigd hebbe.

Anders kan men het woord *klaerheid* vertalen door *verſlapping;* en dan is de zin deze: dat de oneindig heilige en volmaekte God nog een zeker gebrek en ſlapheid, met Hem zel-

(*c*) Job 15: 15. 2 Petr. 2: 4.

zelven vergeleken zijnde, by de Engelen waerneemt, in het volbrengen van hunnen uitgebreiden plicht.

Nog anders zou men vs. 18. zoo kunnen opvatten, dat God aen de Engelen, hoe zeer hy hen met de uitnemendste vermogens begiftigd hebbe, niet zou kunnen noch willen toevertrouwen, om, als zijne Stedehouders, de aerde te bestieren, en over de lotgevallen der menschen te beschikken. Hunne wijsheid is, in vergelijking van Gods oneindige wijsheid, zeer gebrekkig; zy zouden, als hun te veel betrouwd wierd, vervallen tot zwakheid en dwaesheid.

19. Kan nu de heiligheid der Engelen, met Gods oneindige Heiligheid, niet vergeleken worden; Hoe veel te min kan God dan zulk eene vastigheid van heiligheid gelegd hebben in zwakke menschen, dat hy zoude vertrouwen [*op*] de gene die leemen huysen bewoonen, welcker grontslagh in 't stof is, dewijl hunne vergangelyke lichamen uit stof genomen zijn? sy worden verbrijselt voor het aengezicht van de motten, zy nemen van dag tot dag allengskens af; en worden verteerd, gelijk een kleed allengskens vernield wordt, door de motten.

20. Van den morgen tot den avont wordense vermorselt: sonder dat mender acht op slaet, vergaense in eeuwigheyt. Zy worden, al leevden zy slechts van den morgen tot den avond, in korten tijd, door gestadige aenstootingen van verschillende moeilykheden, verbrijzeld.

21. Verreyst niet hare uytnementheyt met hen? gaet niet alle hunne luister met hen ten grave, zonder dat zy iets van hunne aerdsche heerlykheid kunnen medenemen? sy sterven, maer niet in wijsheyt, zy verlaten de waereld, zonder eenen volkomen trap van wijsheid bereikt te hebben: of (gelijk men het ook vertalen kan) *vermagerd en uitgeteerd worden zy ontbonden, en hebben geene vastigheid.*

ELIPHAZ wilde, dat JOB de toepassing dezer woorden, hem op eene buitengewoone wijs bekend gemaekt, op zich zelven maken zoude; en daeruit besluiten, dat hy, die een zwak en broosch mensch was, zich voor Gods aengezicht, op zijne reinheid niet beroepen moest, even als

of God hem onrecht deed, in het toezenden van alle die onheilen, door welke hy thans gedrukt werd. — Inmiddels schijnt ELIPHAZ zelvs de meening dezer Godspraek niet recht begrepen te hebben: vermids hy, in zijne gansche redeneering, de wegen der Voorzienigheid, naer zijne begrippen blijvt beoordeelen, en steeds beweeren, dat de rechtvaerdige in dit leven voorspoedig zy, en dat iemand, die aen rampen is blootgesteld, een boosdoender, of een huichelaer wezen moet.

HET V. KAPITTEL.

Het vervolg en slot der redeneering van ELIPHAZ. — *Om de rechtvaerdigheid der Godlyke straffen, aen* JOB *toegezonden, te verdeedigen, beschuldigt hy dezen ongelukkigen van geveinsdheid vs.* 1-5. *Er eenige inmengselen van vertroosting byvoegende, vermaent hy* JOB *tot eene ootmoedige bekeering vs.* 6-16. *en tot eene geduldige onderwerping vs.* 17-27.

1. ELiphaz, als het ware trotsch, op de voorheen gemelde Godlyke Openbaring, neemt eenen hoogen toon aen. Ik heb u, wil hy zeggen, mijn ongelukkige vriend, uit Gods eigene woorden doen zien, dat noch mensch, noch Engel, dermate rein en rechtvaerdig zy in Gods oogen, dat hy zich daerop, voor God, zou kunnen beroemen. Meent gy nu volkomen rein te zijn, en redenen te hebben, om Gods wegen, met u ingeslagen, van onrechtvaerdigheid te beschuldigen? Roept dan nu en klaeg aen elk, dat gy zonder oorzaek verdrukt wordt; salder yemant zijn, die u antwoorde en uwe stelling zal verdeedigen? raedpleeg met de Heiligen; maer welk eene uitzinnigheid zou dit zijn? ende tot wien van den heyligen sult gy u keeren? wie zou het Godlyk ge-

getuigenis, dat my in een gezicht is bekend gemaekt; kunnen of durven tegenſpreken?

Niemand, het is waer, kon ELIPHAZ tegenſpreken, voor zoo ver hy beweerde, dat de heiligheid zelvs der allerheiligſten verdoovd wierd door den glans der Godlyke Heiligheid, en dat de allerhoogſte Richter altoos rechtvaerdig zy, in alle zijne wegen. — Maer zijn beſluit was ongegrond, dat JOB daerom, omdat hy ten uiterſten ellendig was, een ſchijnheilige ware, die, om de vertooning van eene gemaekte Godsvrucht, alle deze rampen verdiend had.

2. Want (of liever *voorwaer*) de godloze ontvangt hier op aerde altoos zijne welverdiende ſtraf; den dwaſen brengt de toornigheyt om: hy, die verdrietig is over de rampen, welke hem overkomen, verbetert daerdoor zijnen toeſtand niet; deze zelvde verdrietelykheid dient, om zijne ſtraf te vermeerderen; ende zoo gaet het ook met de yver of den nijd, die eene verrotting der beenderen is, deze doodt den ſlechten, en maekt hun leven hoe langs hoe akeliger.

3. Een godloze mag nog zoo voorſpoedig zijn, ten laetſten krijgt hy zijn loon. Dit wordt door de ondervinding van alle tijden beveſtigd. (*a*) Ick hebbe wel eens geſien eenen dwaſen wortelende, eenen godlozen, die zich in voorſpoed, naer alle kanten uitbreidde, gelijk een jeugdige boom zijne wortelen uitſchiet: doch terſtont vervloeckte ick ſijne wooninge, hoe heerlyk zijn toeſtand zich ook uitwendig vertoonen mogt, ik wenschte niet in zijne plaets te wezen; ik verwenschte zijnen toeſtand, als dien van iemand, wiens geluk niet lang kon duuren, gelijk ook de uitkomst ſpoedig leerde.

4. Verre waren zelvs ſijne ſonen van heil: en het ongeluk, het welk dien godlozen ten laetſten overkwam, ſtrekte zich ook uit tot zijne kinderen, ende ſy werden verbrijſelt in de poorte, door het Godlyk ſtrafgericht. (de ſpreekwijs is ontleend van de gewoonte der ouden, om het gericht in de poorten te houden,) ende

(*a*) Pſ. 37: 36.

daer en was geen verlosser, niemand was in staet, om Gods geduchte oordeelen van hen aftewenden.

5. Hoe zichtbaer werd ten laetsten die godloze men gestraft? Wiens oogst de hongerige verteerde, dien hy oock tot uyt de doornen gehaelt hadde: de uitgehongerde benden, die overal het land om buit afloopen, vernielden al zijn koorn, of, al de vruchten van dien weeldrigen boom, schoon hy *met doornen omtuind ware*, en tegen alle kwaed beveiligd scheen; de struyckroover slockte haer vermogen in, en 'er bleev niets over, dat niet ten eenemael verwoest werd.

Naer alle gedachten heeft ELIPHAZ hier het oog, op alle die rampen, welke JOB en zijnen kinderen waren overgekomen, door den verwoestenden inval der Sabeers en Chaldeers. — Dit moest JOB des te sterker treffen, vermids ELIPHAZ hem vergeleek by eenen godlozen, die, hoe voorspoedig ook geduurende eenen geruimen tijd, ten laetsten den loon van zijne ongerechtigheid ontvangt. — Het is waer, de godlozen worden hier in den tijd, ter afschrikking van anderen, wel eens zichtbaer gestraft; maer het is eene grove dwaling, welke ELIPHAZ geduurig lag tot eenen grondslag van zijn redeneering, dat hier de plaets der vergelding zy, en dat elk, in dit leven, loon naer werken ontvange.

Vs. 6-16. vermaent ELIPHAZ *zijnen ongelukkigen vriend, tot eene ootmoedige bekeering.*

Vooraf zocht hy vs. 6, 7. aentetoonen, dat alle rampen, niet by toeval, of uit natuurlyke oorzaken ontstaen, maer voortkomen van eenen beleedigden God, die den mensch alle deze onheilen toezendt, wegens zijne boosheid, als zoo vele welverdiende straffen, met oogmerk, om JOB te bewegen, dat hy zich, van wegens zijne zonden, voor God verootmoedigen zoude, en om vergeving bidden.

6. Alle rampen komen den menschen over, als rechtvaerdige straffen van hunne godloosheid. Want, wat gy ook

ook denken moogt, omtrend de oorzaken van 's menschen onheilen, uyt het ſtof en komt het verdriet niet voort: nochte de moeyte en ſpruyt niet uyt der aerde. Het gaet, met het verdriet en de moeite, welke den mensch kwellen, geenzins als met de vruchten, die uit de aerde voortkomen: de rampen, welke den menschen bejegenen, moeten niet toegeschreven worden, aen de byzonderheden van den grond, welken zy bewoonen; en ſchoon natuurlyke oorzaken, tot der menschen onheilen medewerken, zijn deze ſlechts middelen, welke door Gods hand beſtierd worden, om de godloosheid te ſtraffen.

7. Maer de oorzaek van alle moeite en verdriet is in den mensch zelven te zoeken. Van het eerste begin zijner wording, is hy ten eenemael boos en verkeerd; de menſche kan derhalven, in deze waereld, niet anders dan verdriet verwachten: hy wort daerom tot moeyte geboren; en deze is aen zijnen ſtaet, wegens zijne zondige verkeerdheid, zoo eigen, gelijck de ſprancken der vyeriger kolen haer gewoon zijn te verheffen [*tot*] vliegen; het verdriet is den mensch zoo natuurlyk eigen, als het aen vonken eigen is opwaerds te vliegen.

In de onderſtelling, dat JOB alle zijne ongelukken aen zich zelven, en zijne heimelyke godloosheid, te wijten had, gaet ELIPHAZ voort, met hem Gods onnadenkelyke hoogheid, wijsheid, rechtvaerdigheid, en goedheid voor te ſtellen; ten einde hem te bewegen, om, in plaets van Gods wegen te bedillen, zich voor den HEER te verootmoedigen.

8. Terwijl het derhalven, wil hy zeggen, zoo met de zaek gelegen is, dat wy, uit hoofde van onze natuurlyke verkeerdheid, geen recht van aenſpraek hebben op de Godlyke zegeningen, moest gy de Godlyke wegen niet bedillen. Gy hebt zeer onbedachtzame woorden geſproken, in het vervloeken van uwen geboortedag. Doch ik zou, wanneer ik in uwe plaets ware, geheel anders handelen, ick ſoude nae Godt ſoecken, ende tot Godt, in een ootmoedig gebed, mijne aenſprake richten: met

nedrige bekentenis van mijne godloosheid, en ernstige smeekinge, om vergeving en uitredding uit mijne ellenden. Bedien u van mijnen vriend-broederlyken raed; verootmoedig u voor den hoogen God.

9. (*b*) Die groote dingen doet, die men niet doorsoecken en kan: wonderen, die men niet tellen en kan; Uw ongeluk mag onherstelbaer, en uwe vuile ziekte ongeneesbaer schijnen: maer by den Almachtigen is niets onmogelyk; dikwijls doet hy dingen gebeuren, welke men dacht, dat niet gebeuren konden, zoodat wy ons, met aenbidding, over zijne macht en goedheid verwonderen moeten. God geevt ook dikwijls eene onverwachte uitkomst. Hy is het.

10. Die wel eens op zulken tijd, in welken men dacht, dat de brandende hitte alles verzengen zoude, den verkwikkenden regen geeft op der aerde; ende water sendt op de straten: ter vruchtbaermaking van de akkeren, en opdat de inwooners der steden voorraed van water, in hunne bakken, zouden kunnen verzamelen. Zoo handelt God meermalen.

11. (*c*) Om de vernederde te stellen in 't hooge: en ongelukkigen voorspoedig te maken, op dat de rouwdragende, die bitterlyk over hunne rampen bedroevd waren, door heyl verheven, en, over eene gezegende uitkomst, verblijd worden:

Ook geevt God ons wel eens, op het onverwachtst, eene blijde uitkomst, wanneer vyandige menschen ons geheele verderv besloten hebben. Offchoon wy niet in staet mogen wezen, om hunne boosaertige voornemens te verydelen, God evenwel weet hen te beschamen, en hunne pogingen vruchteloos te maken.

12. (*d*) Hy maeckt te niete de gedachten der arglistigen, dat hare handen niet een dingh uyt en richten, en verydelt hunne boosaertige ontwerpen, zoodat zy geene schade kunnen toebrengen.

13.

(*b*) Job 9: 10. Psalm 72: 18. Rom. 11: 33. (*c*) 1 Sam. 2: 7. (*d*) Nehem. 4: 15. Psalm 33: 10. Jes. 8: 10.

13. (*e*) Hy vangt zelvs de wijſe in hare argliſtigheyt: en belet niet ſlechts de uitvoering van hunne voornemens, maer hy maekt ook, dat de raet der verdraeyden, die niet rusten, om allerlei kwaedaertige middelen te beramen, geſtort, geheel vernietigd en omgekeerd wort, tot hun eigen verderv.

14. (*f*) Des daegs ontmoeten ſy de duyſterniſſe: ende gelijck des nachts, taſten ſy in den middagh. God maekt alle hunne wijsheid tot dwaesheid, zoodat zy verkeerde middelen beramen, en als ziende blind zijn; om, door zoodanig eene verdwazing, de onderdrukten te redden.

15. Maer hy verloſt daerentegen den behoeftigen, die zich zelven niet redden kan, van den ſweerde zijner vervolgeren, van den laster van haren monde, ende van de hant of het geweld des ſtercken, tegen wien hy, door zijne eigene kracht, niets zou vermogen.

16. (*g*) So is 'er derhalven voor den armen ellendeling, die op God vertrouwt, en Hem vreest in oprechtheid, geene reden tot wanhoop, maer veel eer eene bemoedigende verwachtinge van eene onvoorziene uitredding: ende daerentegen heeft de booſheyt niets te hopen: zy door God, in hare voornemens, verdwaesd en verydeld, ſtopt haren mont toe, en ſtaet als verſtomd, dat al haer pogen tot haer eigen verderv is uitgeloopen.

Hierop gaet ELIPHAZ *over, om zijnen ongelukkigen vriend, tot eene ootmoedige onderwerping, op te wekken.*

17. (*h*) Siet, geluckſaligh is de menſche, den welcken Godt ſtraft: de ſtraffen kunnen dienen, om hem gelukkig te maken, wanneer hy zich door dezelve bewegen laet, om tot zijnen plicht weder te keeren: daerom en verwerpt de kaſtijdinge des Almachti-

(*e*) 1 Cor. 3: 19. (*f*) Deut. 28: 29. (*g*) Pſalm 107: 42.
(*h*) Spreuck. 3: 11, 12. Hebr. 12: 5. Jac. 1: 12. Openb. 3: 19.

gen niet, houdt dezelve in waerde; erken Gods rechtvaerdigheid, laet uwe verborgene godloosheid varen, en bekeer u in oprechtheid tot Hem. Hy is machtig en gewillig, om u te verlosſen.

18. (*i*) Want hy doet ſmerte aen, ende hy verbindt ook weder de gemaekte wonde, wanneer men zich tot Hem bekeert: hy doorwondt, ende ſijne handen heelen weder.

19. Men ſtaet hier op aerde geduurig bloot, aen veelvuldige rampen, welke ſomtijds de eene op de andere volgen: maer God is machtig en gewillig, om zulken, die boetvaerdig tot Hem wederkeeren, niet alleen uit ſommige, maer ook uit alle die onheilen te verlosſen. (*k*) In ſes benaeuwtheden, om zoo te ſpreken, ſal hy u verloſſen: ende in de ſevende en ſal u het quaet zoo niet aenroeren, dat het u verdelge.

20. In den honger, by voorbeeld, ſal hy u verloſſen van de doot, en zorg dragen, dat gy, door gebrek aen voedſel, niet omkomt: ende in de oorloge zal hy u van het gewelt des ſweerts verlosſen, en redden, uit de handen uwer vyanden.

21. Voor lastering en valſche beſchuldiging hebt gy dan niet te vreezen. Tegen dezelve, als tegen den geeſſel der boosaertige en lasterzieke tonge ſult gy verborgen weſen, de lasteraers zullen geen geloov vinden: ende gy en ſult niet vreeſen van de verwoeſtinge, als ſy komt; wanneer land en volk aengevallen wordt, door vernielende rampen van ſtormwinden, aerdbevingen en ſoortgelijke onheilen, zult gy, onder het albewakend oog des Almachtigen, veilig zijn.

22. Tegen de verwoeſtinge, ende tegen den honger ſult gy lacchen: Honger en Oorlogstijden zijn zware bezoekingen, welke den mensch duizend angſten aenjagen, maer zo gy u bekeert tot den Almachtigen, zult gy, zelvs in de bekommerlykſte tijden, gerust en bemoedigd wezen kunnen, en daer andere door angst verſlonden

(*i*) Deut. 32: 39. 1 Sam. 2: 6. Hoſ. 6: 1. (*k*) Pſalm 91: 3, &c.

den worden, blymoedig zijn; ende van het gedierte der aerde en ſult gy niet vreeſen, gy zult niet behoeven bevreesd te zijn, dat het ongedierte uwen oogst verwoesten zal; op uwen weg zult gy niet te duchten hebben, voor den aenval van het wild gedierte, of voor de vergivtige beten der ſlangen.

23. In plaets dat de ſteenen des velds, die zeer hinderlyk zijn, in het bebouwen van den akker, u eenig nadeel zouden toebrengen, zult gy dezelve tot uw nut gebruiken kunnen. Want met de ſteenen des velts, ſal, als het ware, uw verbont zijn, gy zult dezelve, by voorbeeld, tot ſcheidsmuuren kunnen maken, of tot borstweeringen, om uwe landeryen te beveiligen: (*l*) ende, gelijk men geen kwaed te vreezen heeft van iemand, met welken men bevredigd is, zoo zult gy van het gedierte des velts, van het roovgedierte, niets te vreezen hebben, het zal de vruchten van uwe velden niet verſlinden, het zelve ſal, als het ware, met u bevredigt zijn.

24. Ende gy ſult bevinden, dat uwe tente overal waer gy dezelve opſlaet, in vrede en veiligheid is: ende gy ſult den welvaert van uwe huis en wooninge blymoedig verſorgen, ende en ſult niet feylen in uwe verwachting, noch in uwe hoop te leur geſteld worden.

25. Oock ſult gy bevinden, dat uw zaet, ofſchoon gy nu van kinderen geheel en al beroovd zijt, menigvuldigh weſen ſal; ende uwe ſpruyten zullen bloejen als het kruyt der aerde, in allerlei voorſpoed.

26. Gy ſult niet, door eenen vroegtijdigen dood, worden afgeſneden, maer in ouderdom ten grave komen, op dien, welke gewoonlyk tot 's menſchen leven bepaeld is, gelijck de koornhoop t' ſijner tijt, in den tijd van den oogst, wanneer zy volkomen rijp is, in de bewaerplaets opgevoert wort.

27. Siet dit is het gene ik u had voor te ſtellen; het gene wy van Gods handelingen, in het uitdeelen van be-

(*l*) Hoſ. 2: 17.

looningen en ſtraffen, gezegd hebben, zijn onbetwistbare waerheden; wy hebben 't niet ſlechts oppervlakkig bezien, maer wy hebben dat alles nauwkeurig doorſocht, het is alſoo: Volgt gy onzen raed, gy zult dit alles, door de ondervinding, bevestigd zien. Daerom hoort het gene wy u hebben voorgehouden, ende bemerckt gy het voor u, dat gy daerna doet.

HET VI. KAPITTEL.

Hier begint het antwoord van JOB *aen* ELIPHAZ. — *Hy beyvert zich, om de klachten, welke hy Kap.* 3. *gedaen had, te billyken vs.* 1-12, *en beklaegt zich zeer, over het gedrag van* ELIPHAZ, *en zijne twee andere vrienden vs.* 13-30.

1. MAer Job, die, onder den last van alle zijne rampen gebukt, nog meer gegrievd was, door de redeneering van zijnen vriend Eliphaz, die zijne oprechtheid verdacht hield, en hem beſchouwde als eenen man die, onder den ſchijn van God te vreezen, in het verborgene godloosheid gepleegd had, en daerom, nae verdiensten, rechtvaerdig geſtraft werd; de ongelukkige Job antwoordde, op de ongegronde verwijtingen van Eliphaz, ende ſeyde:

2. Och of mijn verdriet recht gewogen wierde, ende men mijne elende t'ſamen in eene weegſchale ophieve! Och of men eens mijne bittere droevheid, met mijne hoogstgaende rampen, in vergelijking bracht; en als het ware mijne droevheid, aen den eenen arm van eene ſchael, en mijne rampen aen den anderen arm, tegen elkander opwoog; en dan onpartijdig oordeelde, of mijne droevheid te groot zy, naer evenredigheid van mijne onheilen. Waerlyk Eliphaz! uw oordeel is niet billyk; mijne tegenſpoeden verdienen ten volle zulk eene droevheid, zulke bittere jammerklachten, als ik heb uitgeboezemd.

3. Want

3. Want al het onheil, dat my nu getroffen heeft, zoude, tegen mijne droevheid opgewogen, meerder wegen dan het zwaerfte zand; fwaerder foude mijn onheil zijn dan al (*a*) het zant der zeen zaem genomen. Mijne ellende is derhalven onverdraeglyk: en even daerom worden mijne woorden opgefwolgen, ik ben niet in ftaet, hoe fterk ik ook moge gefproken hebben, om mijne ellende met woorden uit te drukken; (*Of, daerom zijn mijne woorden zoo verhit geweest; daerom heb ik, in de grootfte heytigheid mijner gemoedsaendoeningen, mijnen geboortedag verwenscht.*)

4. (*b*) Want mijne ellenden zijn nog veel grooter, dan gy u verbeeldt, mijn vriend Eliphaz. Zelvs de pijlen des Almachtigen zijn in my; zy hebben my niet oppervlakkig geraekt, maer zy zijn vel en vleesch doorgedrongen. Zy zijn volftrekt doodelyk, het zijn vergivtige pijlen, welcker vyerigh venijn mijnen geeft uytdrinckt, en, onder de ondraeglykfte pijnen, my het leven van tijd tot tijd allengskens ontneemt, zonder dat ik iets, ter verademing kan aenwenden: ja de verfchrickingen Godts, alles waerdoor God, aen eenen mensch, zijne gramfchap kan doen gevoelen, ruften fich tegen my, als machtige heirlegers, welke het onmogelyk is te wederftaen. Met dit alles evenwel fchijnt gy u mijne fmerten maer weinig aen te trekken. Trouwens wat wonder!

5. Ruchelt en kermt oock de wout-efel by het jonge gras? is hy verdrietig by eenen overvloed van het malschte voedfel? of loeyt de offe by fijn voeder? Weet iemand, wat ellende zy, die altoos in voorfpoed leevde? zoo gaet het ook met u: gy gevoelt geene fmerten, en de ellende kent gy niet by ondervinding; dit is de reden dat gy, met mijne rampfpoeden, zoo weinig medelijden hebt, en dat ik van u zoo weinig vertroosting ontvang; dit is de reden dat gy nu zoo gemaklyk zeggen kunt, hoe betamelyk gy u in zulk eenen weg gedragen zoudt.

6. Hoe fchoon zich ook uwe woorden mogen voordoen, ik kan 'er geen genoegen in nemen. Wort oock het

(*a*) Spr. 27: 3. (*b*) Pfalm 38: 2, 3.

onſmaecklicke gegeten ſonder ſout? is 'er ſmaeck in 't witte des doyers? even zoo lav komen my ook uwe woorden voor.

7. Mijne ziele weygert [*uwe woorden*] aen te roeren, gelijk men geene walgelyke ſpijs wil aenroeren: die zijn, als mijne laffe ſpijſe.

·Hier breekt JOB den draed van zijne reden tot ELIPHAZ af, door eene tusſchenkomende zucht naer den dood.

8. Och of mijne begeerte quame; ende dat Godt mijne verwachtinge gave: dat de dood een einde van mijne ſmerten maken mogt.

9. Ende dat 'et Godt beliefde, dat hy my tot ſtof, door den dood verbrijſelde; ach liete hy ſijne hant los, door welke Hy mijn leven onderhoudt, ende dat Hy een eynde met my maeckte!

10. Zoo ik dat mogt hopen, het ſoude nogh mijn trooſt zijn, ende het ſoude my verquicken in den weedom. In het midden mijner duldeloze ſmerten, zou ik van vreugde opſpringen, [*ſo*] hy mijn leven niet langer en ſpaerde: want ick en hebbe de redenen des Heyligen Gods niet veracht; zijne wetten niet moedwillig overgetreden, noch dezelve voor anderen verborgen gehouden, hoe zeer gy zulks van my denkt; en dus blijv ik hopen, dat het my, na mijnen dood, zal welgaen.

11. Dat het derhalven God behaegde een einde van mijn rampſpoedig leven te maken! Mijne krankheid toch is ten eenemael ongeneesbaer. Wat is mijne kracht, dat ick, op herſtelling van mijne gezondheid en van mijn voorig geluk, hopen ſoude? ofte welck is mijn eynde? kan ik my beloven, dat ick, op het laetst, nog eens wederom gelukkig worden zal, en dat zoo mijn leven verlengen ſoude? kanik naer deszelvs verlenging begeerig zijn?

12. Is mijne kracht ſteenen kracht? is mijn vleeſch ſtael? dat ik my zou kunnen voorſtellen, deze duldeloze rampen nog langer te kunnen verduuren? mijne krachten nemen in tegendeel af, zoodat ik niets anders dan een rampzalig einde te gemoet zie. Waerom zou ik dan begeeren, langer te leven?

13. Zoo

13. Zo gy, Eliphaz, my geenen anderen troost kunt geven, heb ik niets aen uwe redenen. " Is dan mijne hulpe niet in my? of liever ſtellig, *mijne hulp is niet in my*, ik heb geen vermogen, om mijne ellenden langer door te ſtaen, en nog veel minder om my uit dezelve uitteredden; ende is daerom ook de wijſheyt uyt my verdreven? ben ik dan geheel verdwaesd, dat ik over de gepastheid en de gegrondheid uwer redeneeringen, in het geheel niet zou kunnen oordeelen?

14. Aen hem die verſmolten is van droevheid, zoudt gy zulke bitſe verwijtingen niet doen, indien gy niet lievdeloos oordeeldet, over mijne beginſelen en heimelyke daden: indien gy niet, uit verkeerde gronden redeneerdet, [*ſoude*] zulken ellendeling, als ik ben, van ſijnen vrient weldadigheid [*geſchieden*]. Iemand, die de zaek onpartijdig beoordeelde, zoude zoodanig eenen ellendeling, op eene gansch andere wijs vertroost hebben, dan gy gedaen hebt: ofte hy ſoude blijken geven, dat hy zelve de vreeſe des Almachtigen verlaten had.

15. Waerlyk mijne vrienden, en dit vermeerdert mijne ſmerten nog grootelyks, bejegenen my zeer lievdeloos. Zy hebben my, in de verwachting, welke ik van hen had, ten eenemael te leur geſteld. Mijne vrienden, die ik als broeders beſchouwde en beminde, hebben trouwlooſlick gehandelt als eene beke: als de ſtortinge der beken gaenſe door, en droogen geheel op. Het gaet my met mijne vrienden, als met die waterbeken;

16. Die verdonckert zijn van het ijs, en door het ſmeltend ys, zijn zwart geworden, [*ende*] in dewelcke de ſmeltende ſneeuw nederſtort en haer verbergt.

17. Ter tijt alsſe van hitte vervlieten, wordenſe uytgedelget, zoodat de wateren geheel uitdampen; alsſe tegen den zomer warm worden, verdwijnenſe uyt hare plaetſe.

18. De reizigers begeven zich, van den gewoonen weg af, naer de plaetſen dezer waterbeken. De gangen hares weegs wenden ſich ter zijden af: ſy loopen

op in 't woeſte, om de waterbeken te zoeken, ende vermids zy zijn uitgedroogd, vergaen de reiſigers van dorst.

19. De Ismaëlitiſche reyſigers, die van Thema komen, verlangen naer deze waterbeken, en ſienſe met begeerte te gemoet: de wandelaers van Scheba wachten op haer, denkende zich daer van water te voorzien.

20. Sy worden beſchaemt, om dat elck-een vertrouwde: zy worden beſchaemd, omdat hun vertrouwen ydel bevonden wordt; als ſy daer toe komen, ter plaetſe daer zy die waterbeken meenden aen te treffen, ſo worden ſy ſchaemroot.

21. Voorwaer [*alſoo*] zijt gylieden [*my*] nu niets geworden. Ik had van ulieden veel troost verwacht; maer het gaet my even als de gemelde reizigers, ik ben, in mijne verwachting, jammerlyk te leur geſteld: gy hebt geſien de ontſettinge, ende gy hebt gevreeſt. Zoodrae gy mijne ontzettende ellende gezien hadt, zijt gy als het ware van my gevlucht, en hebt my troosteloos laten zitten.

Over Jobs woorden vs. 15-21. moeten wy eene korte aenmerking maken.

De reizigers zijn, in het Oosten, zeer dikwijls om water verlegen, en daerom gewoon eenigen voorraed, op lastdieren, mede te voeren. — In de landſtreek, daer JOB woonde, zwollen de beekjes, in het voorjaer, door den ſmeltenden ſneeuw op den Libanon, zoodanig dat zy buiten hare oevers ſtroomden, en ſomtijds tot ver in de zandige woestijnen voortvlieten. Dan voorzagen zich de reizigers van water, en teekenden deze plaets; in hoop van 'er, by hunne terugkomst, weder water te vinden. Maer middelerwijl dampte dit water, door de zomerhitte, geheel uit: zoodat de reizigers zich, by hunne terugkomst, in hunne verwachting bedrogen vonden. — Even zoo was het ook met JOB gegaen: toen hy zijne vrienden tot zich zag komen,

men, verwachtte hy, dat zy zijne ſmerten, door hunne troostredenen, merkelyk verzachten zouden; maer hy vond zich jammerlyk bedrogen. Daerom vervolgde hy dus:

22. Hebbe ick u, toen my mijne onheilen overkwamen, ontboden, en tot u geſeyt: Brenget my het een of ander mede, tot mijn onderhoud, ende gevet geſchencken voor my van uw vermogen?

23. Ofte koomt, ende bevrijdet my van de hant des verdruckers, ende verloſſet my van de hant der tyrannen, toen my de Sabeers overvielen? Immers geene van deze dingen heb ik u laten verzoeken. Toen gy uit eigene beweging gekomen zijt, om my te bezoeken, heb ik geheel iets anders verwacht. Ik maekte ſtaet, dat gy my, met troostredenen, zoudt hebben opgebeurd: maer in plaets van dit, grievt gy my, door bittere verwijtingen; gy beſchouwt my als eenen misdadiger, die om zijne godloosheid geſtraft wordt.

24. Zeg my toch, waerin beſtaet dan mijne misdaed? waerdoor heb ik dit lijden verdiend? Leeret my, op eene beſcheidene wijs, waerin ik my vergrepen hebbe, ende ick ſal ſwijgen, en niet meer klagen, zo gy my overtuigen kunt: ende gevet my te verſtaen, waer in ick zoo grootelyks gedwaelt hebbe, dat my deze rampen tot eene ſtraf zijn overgekomen.

25. O hoe krachtigh zijn de rechte redenen! welk een vermogen hebben zy op het gemoed, om het zelve te overtuigen! welken eenen invloed zouden uwe redenen op mijn hart gehad hebben, waren zy gegrond en naer waerheid geweest! maer wat beſtraft het beſtraffen, [*dat*] van ulieden is? Uwe redenen zijn niets anders geweest, dan harde beſtraffingen, en bittere verwijtingen: gy verdenkt my van groote misdaden, zonder 'er eene eenige aen te wijzen.

26. Sult gy, om te beſtraffen, woorden bedencken? Is het genoeg bittere woorden uittedenken, en dezelve met eenen zwier van welſprekendheid voor te ſtellen? hebben zulke beſtraffingen eenige kracht van overtuiging, ende ſullen de redenen des miſmoedigen,

die de grootheid zijner ellenden uitdrukken, voor wint zijn, en als niets gerekend worden?

Anders zou men vs. 26. ook dus vertalen kunnen: *zult gy eene redevoering houden, om woorden te berispen, die door eene hopelozen man gesproken zijn, om lucht te geven aen zijnen benauwden boezem?*

27. Waerlyk Eliphaz, gy behandelt my gansch lievdeloos. Oock werpet gy u op een weese; gy verdrukt eenen hulpelozen, om hem geheel te verderven, ende gy gravet tegen uwen vrient. Gelijk men een kuil graevt, om daerin beesten te vangen, zoo hebt gy my, door bedrieglyke sluitredenen, zoeken te verschalken, om my misdaden te doen bekennen; schoon ik my zelven, van zulke grove zonden, als zoodanige onheilen verdienen zouden, geheel onbewust ben.

28. Maer nu, believet u, wendet u tot my: beschouw my en mijne omstandigheden, met een onpartijdig oog, ende het sal voor ulieder aengesichte en volkomen blijkbaer zijn, of ick liege, dan of ik de waerheid spreke, of ik schuldig dan onschuldig ben.

29. Keeret doch weder, laet uw partijdig oordeel, en uwe lievdeloze verdenkingen varen, laet 'er geen onrecht wesen, in uwe redeneeringen, gae naer billykheid te werk: ja, wat ik u bidden mag, op onze oude vriendschap, keeret weder, nogh sal mijne gerechtigheyt daer in zijn, wanneer gy my en mijne omstandigheden onpartijdig beschouwt, zult gy erkennen moeten, dat ik het recht een mijne zijde hebbe.

30. Wat denkt gy toch van my? Soude 'er onrecht op mijne tonge wesen? zou ik moedwillig liegen, om mijne smerten te vergrooten? soude mijn gehemelte niet de elenden te verstaen geven? zou ik over mijne ellenden niet naer waerheid spreken?

De Ridder MICHAELIS vertaelt vs. 29, 30, op eene wijs, welke zeer veel opmerking verdient.

Vs. 29. *Keert gy een weinig terug, wilt dit voor geen onrecht houden; zoo zal ik ook terug keeren, ik stel daerin mijne gerechtigheid.* Het kan zijn, dat wy beide wat te ver ge-

gegaen zijn; ik in onbetamelyke klachten, en gy in lievdeloze verdenkingen. Laten wy van weerskanten een weinig toegeven. Reken dit niet voor fchande, ik althans ftel 'er mijne eer in.

Vs. 30. *Zou 'er ook ongerechtigheid op mijne tong geweest zijn?* zou ik, door droevheid als overftelpt, ook iets onbedachtzaems, omtrend Gods wegen gezegd hebben? *en zou mijne tong de dwaling niet aen den fmaek gekend hebben?* zou ik het niet eens gemerkt hebben, dat 'er iets onbedachtzaems, uit mijne lippen uitging?

HET VII. KAPITTEL.

Het vervolg van JOBS *antwoord aen* ELIPHAZ. — *Hy bejammert 's menfchen ellende in het gemeen, en de zijne in het byzonder; befluitende, dat hy, die een meer dan gewoon lijden ondergaen moest, wel naer zijn einde verlangen mogt vs.* 1-6. *Vervolgens wendt hy zijne aenfpraek tot God, biddende om verzachting van zijn lijden, en dat zijne overtreding mogt vergeven worden, indien hy dan zoo zwaer gezondigd had vs.* 7-21.

1. WAt mensch is 'er, die niet meer of min ellendig is, en ftof heeft tot droevheid? kan het my dan ten kwade geduid worden, dat ik zoo jammerlyk weeklage? Heeft niet de menfche eenen geduurigen ftrijt op der aerden? ende zijn fijne dagen niet als de dagen des daglooners, moeilyk en zwaer?

2. Gelijck de dienftknecht, onder den last van zijnen zwaren arbeid, hijgt nae de fchaduwe, en naer den avond, met een halsreikend verlangen uitziet, om van zijn werk te rusten; ende gelijck de dagloonner ver-

wacht ſijnen werckloon, verlangende met ſmerte naer den tijd, dat het arbeidsloon betaeld wordt:

3. Alſoo zijn mijne verlangens, naer het einde van mijn leven uitgeſtrekt; naer den tijd, wanneer de nacht des doods een einde maken zal van al mijn verdriet, het welk onverdraeglyk is: want my zijn niet ſlechts dagen, maer maenden der ydelheyt ten erve geworden, ende nachten der moeyte zijn my voorbereydet, dag en nacht heb ik niets dan ſmerten en ellende.

4. Als ick my te ſlapen nederligge, om mijne afgematte leden en mijnen vermoeiden geest te verkwikken, dan kan ik geene rust vinden, dan verlang ik weder naer den morgen: daerom ſegge ick by my zelven, Wanneer ſal ick opſtaen, ende hoe lang zal het nog duuren, dat Hy, die alle dingen beſtiert, den avont of nacht zal afgemeten hebben? wanneer zal de nacht een einde nemen? ende ick worde ſadt van woelingen, tot aen den ſchemertijt. Ik keer en wend my geduurig, op mijne legerſtede, en, zonder rust te vinden, mat ik my geweldig af, tot aen het doorbreken van den dageraed; zoo ik al eens, voor een oogenblik, den ſlaep vat, wordt ik, door ontzettende droomen, geweldig verſchrikt.

5. Beziet my eens, mijn vriend! wat zie ik 'er afzichtig uit, van het hoofd tot de voeten, vol vuurige zweeren! Mijn vleeſch is met het gewormte, dat zich in de rauwe zweeren onthoudt, ende met het gruys des ſtofs en der asſche, in welke ik nederzit, bekleedt: mijne huyt is gekloven, door etterbuilen, ende, voor het oog van elk, verachtelick en walgelyk geworden.

6. Mijne dagen zijn, niet ſlechts, gelijk over het algemeen de leevtijd der menſchen, zeer kort; maer ze zijn lichter geweeſt dan een wevers ſpoele; of *mijne dagen zijn ſchielyk afgeweven, en vliegen reeds als van het weevgetouw af*, ende zy zijn vergaen ſonder verwachtinge, zy zijn ten einde gebracht, zonder uitzicht dat zy weder zullen begonnen worden; het is als by het weevgetouw, wanneer 'er geen inſlag meer is.

7. Ge-

7. Gedenckt o God, dat mijn leven (*a*) een wint is, als een adem, die haestig voorbygaet. Ik moet toch eerlang ſterven, en mijne ooge en ſal niet wederkomen om het goede te ſien, mijne vrienden mogen my de herſtelling van mijn voorig geluk beloven, maer dit zal ik nooit beleven.

8. De ooge des genen, die my [*nu*] ſiet, en ſal my eerlang niet meer op aerde ſien: uwe oogen ſullen op my zijn, gelijk mijne vrienden voorgeven, dat 'er nog eens een tijd komen zal, wanneer Gy my, met gunstige oogen, zult beſchouwen en zegenen, maer ick en ſal, op dien tijd, niet [*meer*] zijn onder de levenden.

Anders kan men vs. 8. dus opvatten: *Uwe oogen*, o God! *zijn*, terwijl ik leev, maer een oogenblik *op my*; Gy ziet my op aerde ſlechts een oogenblik, *en* in het volgende oogenblik *ben ik*, als het ware verdwenen, en beſtae *niet meer.* Waerom dan, daer het leven der menſchen zoo kort en ellendig is, bezoekt gy my nog, met buitengewoone rampen?

9. Een wolcke vergaet, ende vaert henen, zonder dat iemand dezelve kan tegenhouden, of terugroepen: alſoo is de mensch, die in het graf daelt, en hy ſal van daer niet [*weder*] opkomen.

10. Hy, die geſtorven is, en ſal niet meer wederkeeren tot ſijn huys: ende ſijne plaetſe en ſal hem niet meer kennen, het is dan, als of hy 'er nooit geweest ware.

11. Terwijl dan het aerdſche leven, volgens den gemeenen toeſtand van het menschdom, zoo kort is, en zoo vol van ellende, So en ſal ick oock mijnen mont niet wederhouden van klachten, daer ik zoo buitengewoon, met allerlei rampen bezocht ben; ick ſal ſpreken in benaeuwtheyt mijnes geeſtes: ick ſal klagen in bitterheyt mijner ziele: zo iemand reden heeft, om over de ellende van het menschdom te weeklagen, wat

(*a*) Job 8: 9. ende 14: 1, 2, 3. ende 16: 22. Pſalm 90: 5, 6, 9. ende 102: 12. ende 103: 15. ende 144: 4. Jeſ. 40: 6. Jac. 4: 14. 1 Petr. 1: 24.

beschuldigt men dan my, den grootsten aller ellendigen, dat ik zoo bitterlyk weeklage.

12. Waerom toch moet ik zulk een buitengewoon lijden ondergaen? Ben ick dan een zee, die met zulk een onstuimig geweld woedt, dat ik zoo betoomd moet worden? ofte een walvisch; dat gy om my wachte sett? ben ik zulk een ontzachlyk zee- of landmonster, dat ik, als door eene wacht van allerlei rampen, moet beteugeld worden, om niet tot allerlei godloosheid uit te spatten.

13. Mijne bezoekingen zijn allerysselykst; en alle middelen, welke anders ter verzachting van ellenden dienen, zijn by my ten eenemael vruchteloos. Wanneer ick my, door verdriet afgemat, ter ruste nederleg, en segge, Mijne bedstede sal my vertroosten: mijn leger sal van mijne klachte [*wat*] wechnemen: wanneer ik, door eenen aengenamen slaep, bevangen ben;

14. Dan ontsett gy my met droomen: ende door akelige nachtgesichten verschrickt gy my:

15. So dat mijne ziele de verworginge kiest: en ik liever den geweldigsten dood zou willen sterven, dan langer leven; de doot is voor my veel meer verkiesbaer dan het langer bestaen van mijne vermagerde en uitgemergelde beenderen.

16. Ick versmadese, ik heb een walg van mijne beenderen; ik heb geene begeerte, om in zulk een dor geraemte, als mijn vermagerd lichaem is, langer te leven. (Of anders, *ik ben, door alle mijne ettergezwellen, als uitgeteerd.*) ick en sal doch in der eeuwigheyt niet leven: mijn einde zal spoedig naderen. Daerom, o God, houdt op van my langer ondraeglyke smerten te doen lijden: want (*b*) mijne dagen zijn ydelheyt, en loopen snel ten einde.

17. (*c*) Wat toch ben ik, dat gy u langer met my zoudt ophouden? Wat is de mensche, dat hy hem groot acht? of *dat Gy u zoudt inlaten, om tegen hem te strijden?* dat ware te veel eer voor eenen armen en brozen mensch, dat Gy alle uwe macht tegen hem zoudt zamen trek-

(*b*) Ps. 62: 10. ende 144: 4. (*c*) Ps. 8: 5. ende 144: 3. Hebr. 2: 6.

trekken? ende dat gy uw herte op hem ſett, om hem te beſtrijden?

18. Ende dat gy hem by aenhoudendheid beſoeckt, en nieuwe verdrukkingen toezendt, in elcken morgenſtont? dat gy hem in elcken oogenblick beproeft?

19. Hoe lange Heer! en keert gy u, met uwe bezoekingen, niet af van my? [*ende*] en laet niet van my af, tot dat ick mijn ſpeeckſel inſwelge? De eene verdrukking volgt zoo oogenblikkelyk op de andere, dat ik tuſſchen beide nauwlyks tijd heb, om mijn ſpeekſel in te zwelgen, of mijnen adem te halen.

20. Hebbe ick geſondigt? Ja zekerlyk ik heb veel malen gezondigd, ſchoon niet in diervoege, als my mijne vrienden beſchuldigen. By zoo vele plechtige offeranden, als ik gedaen heb, heb ik, met een oprecht hart, om vergeving gebeden Kap. 1: 5. Ik hoopte, dat ik ook werkelyk vergeving verkregen had.: wat ſal ick u dan nu doen, o Menſchenhoeder, die my nog zoo aenhoudend, met zulke geweldige rampen bezoekt? Heb ik niet oprechtelyk om vergeving gebeden? waerom dan hebt gy my u tot een tegenloop geſtelt? waerom ſtelt gy my nog tot een doel van uwe grimmigheid? waerom moet ik in zulk eenen rampſpoedigen toeſtand verkeeren, dat ick my ſelven tot een laſt zy?

21. Ende, zo Gy mijne zonden niet hebt vergeven, daer ik u nogthans, in den weg uwer getuigeniſſen, gezocht heb, waerom en vergeeft gy dan niet mijne overtredinge, ende waerom en doet gy mijne ongerechtigheyt niet wech? Mijn God, het wordt tijd, dat gy my genadig zijt; want nu ſal ick eerlang, onder al den laſt mijner rampen bezweken, in 't ſtof des doods nederliggen: ende gy ſult my vroegh ſoecken, om my genade te bewijzen, maer het zal dan te laet zijn, ick en ſal niet meer zijn onder de levendigen.

HET VIII. KAPITTEL.

Met dit Kapittel begint BILDAD *te spreken, die uit Gods rechtvaerdigheid betogen wilde, dat* JOB *een groot zondaer wezen moest, of ten minsten dat zijne zoonen zeer zwaer overtreden hadden vs.* 1-7. *Hy beroept zich, op oude gedenkschrivten, om te bewijzen, dat de godlozen altoos in dit leven hunne straf ontvangen vs.* 8-19. *Hy beloovt aen* JOB, *zo hy zich bekeerde, de herstelling van zijn voorig geluk vs.* 20-22.

1. DOe Job zijn antwoord, op de scherpe gezegden van Eliphaz, geeindigd had, nam Bildad, die met Eliphaz in dezelve denkwijs stond, de spreekbeurt op. Terwijl Eliphaz niet scheen goed te vinden, eenige weder aenmerkingen op het antwoord van Job te maken, antwoordde Bildad de Suhiter, ende seyde:

2. Hoe lange sult gy dese dingen spreken, om voor uw onschuld te pleiten? ende hoe lang zullen de redenen uwes monts een geweldige wint zijn? hoe lang zult gy, op zulk eene hevige wijs, als een geweldige stormwind, tegen Gods wegen aenvallen?

3. (*a*) Soude dan Godt het recht verkeeren? wilt gy beweeren, dat God onrechtvaerdig met u handelt? ende soude de Almachtige de gerechtigheyt verkeeren? zou God, in uwe bezoekingen, niet naer de regelen van recht en billykheid handelen?

4. Zo gy zelvs al eens zulke geduchte straffen niet mogt verdiend hebben, moet de oorzaek in de misdaden van uwe kinderen gezocht worden, die, in het midden van hunne vreugde, zoo jammerlyk zijn omgekomen. Indien

(*a*) Deut. 32: 4. 2 Chr. 19: 7. Dan. 9: 14.

dien uwe kinderen dan gesondiget hebben tegens hem die vlekkeloos heilig is, hy heeftse oock rechtvaerdig in de hant harer overtredinge geworpen, door hen naer verdiensten te straffen.

5. (*b*) [*Maer*] in alle gevallen, hoe zeer God op u vertoornd zy, 'er is nog hoop op eene gunstige herstelling: indien gy nae Godt vroegh en zonder uitstel soeckt; ende tot den Almachtigen om genade bidt:

6. So gy suyver, ende recht zijt, en u, met een oprecht en ongeveinsd hart, tot God bekeert; gewisselick sal hy nu opwaken, om uwent wille, en u, uit alle uwe rampspoeden uitredden: ende hy sal de wooninge uwer gerechtigheyt volmaken, hy zal uw huis, zoodrae gy u tot ongeveinsde Godzaligheid beyvert, weder met allerlei vrede en welvaert vervullen.

7. Uw beginsel sal wel geringe zijn: maer uw laetste sal seer vermeerdert worden, in het einde uwes levens zal uw geluk groot en heerlyk wezen.

8. Geloov my toch en volg mijnen raed. (*c*) Want ik spreek de waerheid. De wooningen der godlozen en der huichelaren, hoe bloejende zy ook wezen mogten, zijn altoos ten laetsten uitgeroeid: daerentegen hebben de oprechten altoos eenen ruimen overvloed van zegeningen genoten. Twijffelt gy aen deze waerheid, vraegt dan doch nae het voorige geslachte, ende bereydt u tot de ondersoeckinge harer vaderen, let doch op het gene onze voorzaten waergenomen en ons verzekerd hebben.

9. Wy toch hebben nog zulke hooge jaren niet, dat wy, uit eigene ondervinding, vele voorbeelden, ten betooge van deze onbetwistbare stelling, zouden kunnen bybrengen. (*d*) Want wy zijn van gisteren, en onze leevtijd is nog zoo lang niet geweest, ende daerom en weten wy niet veel, by eigene ondervinding. Onze eigene waernemingen strekken zich niet ver uit: dewijle onse dagen op der aerde (*e*) eene schaduwe zijn, en zeer

(*b*) Job 22: 23. (*c*) Deuter. 4: 32. (*d*) Gen. 47: 9. 1 Chron. 29: 15. Job 7: 5, 6, 7. Psalm 39: 13. ende 144: 4. (*e*) Psalm 102: 12. ende 144: 4.

kort; zoodat wy maer weinig, by eigene ondervinding weten kunnen.

10. Vraeg het daerom aen menschen, die ouder van dagen zijn, en meerder ondervinding hebben. En sullen die u niet leeren, tot u spreken, ende uyt haer herte nae waerheid, zoodanige redenen voortbrengen, welke u ten vollen zullen overtuigen van het gene ik gezegd heb?

Het gene hier volgt, van vs. 11-19. behelst misschien de woorden van een lied, het welk in dien tijd zeer bekend was, en in het welk de ouden hunne leer, over de onderscheidene lotgevallen der vromen en godlozen, aen den nazaten hadden overgeleverd. — Anderszins moet men de volgende uitdrukkingen, als de eigene woorden van Bildad beschouwen. — Wy ontmoeten hier ettelyke voorbeelden, uit de Natuurlyke Geschiedenis bygebracht, om de gemelde stelling te staven.

11. Verheft haer de biese of de Papierplant sonder slijck? groeyt het rietgras sonder water? Immers neen. Zonder slijk kan de Papierstruik zoo hoog niet opschieten; noch het rietgewas, zonder water, weeldrig tieren. Maer hoe tierig de bies en het riet ook mogen opschieten, boven het lagere gras, het is ook te spoediger gedaen.

12. (*f*) Als 't nogh in sijne groenigheyt is, [*hoewel*] het niet afgesneden en wort, nochtans verdort het voor alle gras, het slijk en het water kan niet beletten, dat deze planten spoediger verdorren, dan het lage gras. Omdat deze grootere gewassen inwendig hol zijn, worden zy, door de hitte der zonne, sterker aengetast, dan het lage gras; het welk niet eer verdort, voor dat het is afgesneden: en dit is de reden, dat zy reeds beginnen te verdorren, schoon zy nog in den groei staen.

13. Alsoo zijn de paden aller die Godt vergeten: op dezelvde wijs, gaet het met de booswichten, hoe voorspoedig zy ook wezen mogen: op het alleronverwachtst ziet

(*f*) Ps. 129: 6. Jer. 17: 6.

ziet men, dat zy ongelukkig worden, ende (*g*) de verwachtinge des huychelaers ſal vergaen. Hy mag, voor eenen tijd, in voorſpoed verheven zijn, boven zulken, die den HEER in waerheid vrezen: maer de kans is ſpoedig gekeerd, en binnen korten is alle zijne heerlykheid geheel verdwenen.

14. Dat dan een huichelaer zich, op zijnen voorſpoed niet beroeme, Van den welcken op het laetst ſijne hope zelve walgen ſal: zijne hoop, welke zich op eene gewaende Godsdienstigheid grondde, zal op het laetst een walg van den huichelaer krijgen, als dezelve, door zijnen ondergang, zal verydeld zijn; ende ten laetſten zal al ſijn vertrouwen ydel zijn; het ſal zijn als een huys der ſpinnekoppe, als een ſpinneweb, het welk wel eene fraije vertooning maekt, maer ſchielyk verbroken wordt.

15. Hy ſal op ſijn huys lenen, gelijk eene ſpin zich verlaet, op de ſterkte van zijn webbe, zoo verlaet zich ook een huichelaer op den voorſpoed van zijn huis, maer het en ſal niet beſtaen. Zijn voorſpoed is even zoo broos, als een ſpinneweb. De huichelaer rekent zich veilig, in den voorſpoed van zijn huis; hy ſal hem daer aen vaſthouden, maer het en ſal niet ſtaende blijven.

16. Hy, wiens Godsvrucht enkele huichelary is, is gelijk een boom ſappigh voor de ſonne, die, door de brandende zonnehitte niet verzengd wordt: ende ſijne ſcheuten gaen over ſijnen hof uyt, zoodat hy, voor het oog, allerciertlykst zy. Zoodanig een boom ſchijnt vast te ſtaen.

17. Sijne wortelen worden by den ſprinckader ingevlochten, of rondom een *ſteenhoop* vastgeſlingerd: hy ſiet dus of geniet eene ſteenige plaetſe, zoodat hy onbeweegbaer ſchijnt.

18. [*Maer*] als [*Godt*], door ſtormwinden, op dien boom aenvalt, en hem verſlindt uyt ſijne plaetſe; ſo

(*g*) Job 11: 20. ende 18: 14. Pſ. 112: 10. Spr. 10: 28.

falſe hem loochenen, de plaets, daer die weelige boom geſtaen heeft, zal hem niet meer erkennen, [*ſeggende*], Ick en hebbe u niet geſien, het zal zijn, als of hy 'er nooit geweest ware.

Anders zou men vs. 17 en 18. zoo kunnen nemen, dat hier eene beſchrijving zy van eenen weeldrigen boom, die daerom ten laetſten geheel verdort; omdat hy in den ſteenachtigen grond geen voedſel vindt: en dan de woorden dus vertalen.

Vs. 17. *Zijne wortelen zijn in eenen ſteenhoop ingevlochten, hy ziet eene ſteenachtige plaets.*

Vs. 18. *De moederlyke grond zal hem* alle voedſel ontnemen, en hem *uit zijne plaets als opſlorpen, zoo zal dezelve hem lochenen, zeggende ik hebbe u niet gezien.*

Hoe het zy, BILDAD vergelijkt eenen huichelaer by eenen boom, die in het begin weelig wast, maer kort daerna verdort en geheel wordt wechgedaen: om daerdoor te kennen te geven, dat zulk een huichelaer, hoe voorſpoedig ook voor eenen tijd, ten laetſten blijkbaer geſtraft worde, zonder eenige hoop te hebben op herſtelling.

19. Siet, dat is de vreugde ſijnes weegs: zoo gaet het ten laetſten, met dien boom, die wel eer zoo weeldrig groeide. Er is niets meer van hem overig; ende uyt het ſtof, uit den grond daer hy geſtaen heeft, ſullen in het vervolg andere boomen voortſpruyten.

20. Siet derhalven, rampzalige JOB, uit alle deze voorbeelden, welke de Natuurlyke Geſchiedenis opgeevt, dat God, hier op aerde, elk vergeldt naer zijne daden. Godt en ſal den oprechten niet verwerpen: hy en vatt oock de booſdoenders niet by de hant; om hen te helpen.

21. Zoo zal het u ook gaen; wanneer gy God oprechtelyk zoekt, zal hy u by uitnemendheid zegenen, Tot dat hy uwen mont met gelach vervulle: ende uwe lippen met gejuych, dan zal uw geluk zoo groot worden, dat gy uwe blijdſchap, in vrolyke gezangen, zult openbaer maken.

22. Uwe haters, die zich thans verblijden in uwe te-

tegenfpoeden, fullen met fchaemte bekleedet worden, wanneer zy de herftelling zien van uw geluk; ende de tente der godtloofen en fal niet [*meer*] zijn, de wooningen der godlozen zullen verwoest worden, zoodat gy, van hen en hun geweld, niet meer zult te vreezen hebben.

HET IX. KAPITTEL.

Op de redeneering van Bildad antwoordt de ongelukkige JOB, *dat hy, zoo wel als zijne vrienden, Gods rechtvaerdigheid, wijsheid, en almacht eerbiedigde, vs.* 1-21. *maer hy ontkent hunne verkeerde ftelling, dat elk, in dit leven, naer zijne daden vergolden worde vs.* 22-35.

VOoraf hebben wy op te merken, dat JOB, in dit vertoog, wel eens al te fterke woorden, tegen God uite. Dit deed hy niet, uit eene opzettelyke boosheid; want tusfchen beide geevt hy de kennelykfte blijken van zijnen diepen eerbied voor, en fterke verkleevdheid aen God: maer tot zulk eene al te harde tael werd hy vervoerd, door de aenhoudende befchuldigingen zijner vrienden, dat hy een godloze of een huichelaer ware. — Hy wil onderfcheid gemaekt hebben, tusfchen gewoone bezoekingen, welke den mensch van God worden toegezonden, als den Opperften HEER van alles; en tusfchen buitengewoone bezoekingen, welke iemand treffen, als zoo vele rechtvaerdige ftraffen, van zijne perfoneele wangedragingen.

1. Maer Job antwoordde, zoodrae Bildad geeindigd had, ende feyde:

2. Waerlick gy behoevt my, met zoo veel omflag van woorden, niet te betoogen, dat God rechtvaerdig zy; ick weet dat het foo is: ook weet ik zeer wel, dat

een mensch niet reiner zy, dan zijn Maker; want hoe ſoude (*a*) de ellendige menſche rechtveerdigh zijn by Godt, by dien ſterken en hoogen God? Het zy men acht geevt, op de uitmuntendheid van Gods natuur, het zy men let, op de geſtrengheid van zijne rechtvaerdigheid, kan men eenen mensch niet als rechtvaerdig beſchouwen. Noch als ſchepſel, kan hy by zijnen Opperheer, noch als zondaer, by zijnen rechtvaerdigen Richter beſtaen.

3. Maer volgt nu, uit dit alles, dat ik een godloze of huichelaer wezen moete? Het is zoo, niemand van Adams kinderen is rechtvaerdig by God. So hy luſt heeft, om met hem, die een zwak en broos mensch is, te twiſten, niet één uyt duyſent ſal hy hem beantwoorden. De mensch is niet in ſtaet, om ééne van duizend redenen te wederleggen, waermede God zijn recht en rechtvaerdigheid, in het toezenden van deze en gene rampen, zou kunnen verdeedigen.

4. Neen waerlyk God is, in wijsheid en macht, te hoog boven den mensch verheven, dan dat dees zijne rechtvaerdigheid tegen God zou kunnen ſtaende houden. Hy is wijs van herten, ende ſterck van kracht: wie der zwakke en zondige menſchen heeft ſich ooit tegens hem verhardt, en tegen hem willen ſtaende houden, dat God onrechtvaerdig met hem handelde; wie heeft dit ooit willen volhouden, ende heeft daerby vrede gehadt? zou zulk een niet zijn oordeel verzwaren?

5. Wie kan twijffelen aen de wijsheid en de macht van dien God, Die de bergen verſett, en dat zoo ſpoedig en onverwacht, door verborgene oorzaken, datſe 't niet gewaer en worden; dieſe, door geweldige aerdbevingen, omkeert in ſijnen toorn, als door het geblaes van zijnen neuze.

6. Die de aerde beweegt uyt hare plaetſe; dat hare pilaren ſchudden: die, door verbazende ſchuddingen, in deze en gene gewesten, de aerde doet beven, gedeeltens van het vaste land afſcheidt, en in eilanden veran-

(*a*) Pſalm 143: 2.

verandert, met zulk een geweld, dat de rotſen en inwendige vaste deelen der aerde die ſchuddingen niet weerſtaen kunnen, maer, met een ysſelyk gekraek, van een rijten.

7. Die de ſonne gebiedt, ende ſy en gaet niet op; wanneer hy, in verſchrikkelyke onweders, de zon, achter eenen op één gepakten hoop van wolken, doet verborgen zijn, zoodat 'er eene dikke duisternis over het land verſpreid worde: ende verſegelt de ſterren des nachts, wanneer Hy dezelve wel eens opſluit: gelijk men een boek, door het verzegelen, voor elk verbergt; zoo bedekt God den hemel wel eens met wolken, zoodat de ſtarren, daer achter verborgen, haer licht niet verſpreiden kunnen.

Naer alle gedachten heeft JOB vs. 6, 7. het oog, op de gebeurtenisſen van den zondvloed.

Hy is de alleen wijze en almachtige God.

8. Die alleen (*b*) de hemelen uytbreydt: terwijl de lucht zich allengskens in de hoogte verdunt, zoodat zy zich ten laetſten, in het ydel, geheel verliest. Deze lucht maekt als een tente uit, onder welke alle ſchepſelen op aerde derzelver verblijv hebben: ende Hy treedt op de hoogten der zee: want Hy heeft de opbruiſchende zeegolven zoodanig in zijne macht, dat hy dezelve oogenblikkelyk, als een vlak pad, geheel effen maken kunne.

Hy is de Schepper en beſtierer van die groote hemelſche lichamen, die dezelve in eene geregelde orde houdt.

9 Die den Wagen maeckt, den Orion, ende het Sevengeſternte, ende de binnenkameren van 't zuyden.

Eigenlyk ſtaet 'er in het Hebreeuwsch *de nachtwandelaer, het verkleumde en het warme geſternte.* — De groote Beer wordt de *nachtwandelaer* of de *wagen* genaemd, omdat dit geſternte zich als het ware beweegt, rondom de Noordſtar, naer welke de Ouden hunne Scheepvaert richten. De *Orion* heet het *verkleumde* en het *zevengeſternte* het *warme geſternte*; omdat het eerste geacht werd meer ſtorm en kou-

(*b*) Gen. 1: 6, &c.

de, en het andere meer warmte en vruchtbaerheid aen te brengen.

Alle deze gesterntens waren zichtbaer, in die gewesten, alwaer JOB woonde. De starren, welke naer den Zuidpool staen, waren voor JOB, benoorden de evennachtslijn, even als voor ons, geheel onzichtbaer. Deze noemt hy daerom *de binnenkameren van het Zuiden.*

10. God is het alleen, (c) Die groote dingen doet, die men niet doorsoecken en kan: ende wonderen, die men niet tellen en kan. Hierin ben ik het, met ELIPHAZ, volkomen eens. (Vergelijk Kap. 5: 9.)

11. Siet, hy sal voor my henen gaen, hy zal op my aenvallen, ende ick en sal hem niet sien: hy zal my een onheil toezenden, en ik zal niet begrijpen, om welke byzondere oorzaek my dat overkomt; ende hy sal voorbygaen, Hy zal het onheil beurtelings herhalen, ende ick en sal hem niet mercken, ik zal op den duur onkundig blijven, van de oorzaken zijner handelingen, noch Hem rekenschap afvorderen van zijne daden.

12. Siet, hy sal, door de werktuigen zijner Voorzienigheid, laten rooven, wie sal 't hem doen wedergeven? wie sal tot hem seggen, Wat doet gy? Wie zal hem, naer de redenen van zijne handelingen, durven vragen?

13. Godt en sal sijnen toorn, om niemands wil, niet afkeeren, wanneer hy voorgenomen heeft denzelven uit te storten. Hy is, in macht en vermogen, boven allen verheven: onder hem worden gebogen de hoovaerdige helpers, zy, die op eene trotsche wijs, ondernemen wilden eenen ellending te helpen, en van Gods oordeelen te bevrijden, zouden wel ras de gevolgen van hunne vermetelheid ondervinden, en door die macht, welke zy wederstaen wilden, geheel verslonden worden.

14. Kan de machtigste tegen God niet bestaen, Hoe veel min sal ick hem antwoorden: [*ende*] mijne woorden uytkiesen tegens hem? hoe zou ik nietig aerd-

(c) Job 5: 9. Psalm 72: 18. ende 77: 15. ende 86: 10. Rom. 11: 33.

aerdworm my verstouten durven, om de Godlyke Almacht tegen te werken? Dit zou niet alleen vruchteloos, maer ook vermetel zijn. — Zou ik my aenkanten, tegen dien hoogen God;

15. Den welcken ick, zelvs so ick rechtveerdigh ware, niet en soude durven antwoorden: Ik zou nog veel liever stilzwijgen. Hoe rechtvaerdig ik ook wezen mogt, 'er zou altoos een groot verschil blijven, tusschen my, en den oneindigen God, wiens heilige wetten niemand, wie hy ook wezen moge, zoo volkomen betrachten kan, dat hy op zijne gehoorzaemheid zou kunnen roemen. Ook in dit geval, zou ik moeten zeggen: mijnen Richter sal ick om genade bidden.

16. Ik althans zou my des te minder, op mijne rechtvaerdigheid beroemen kunnen, daer ik bewust ben van veelvuldige gebreken, hoe getrouw ik God zoek te dienen. Voor my is 'er niets anders over, dan dat ik mijnen Richter om genade, en om afwending van mijne ellenden smeek. Maer kan ik 'er my op verlaten, dat ik verhoord zal worden? Indien ick roepe, zou hy my helpen? waerlyk indien ik tot God roep ende hy my antwoordt; ick en sal nog niet gelooven kunnen, dat hy mijne stemme ter ooren genomen heeft: zoo groot is mijne ellende, dat ik, wanneer ik verlost wierd, nog vreezen zoude, door inbeelding misleid te zijn.

17. Het schijnt als of God my, in dit leven, geheel vermorselen wil; ik heb geenen den minsten grond, om op uitkomst te kunnen hopen: Want hy vermorselt my als door een ontzettend onweder; ende in plaets van mijne smerten te verzachten, zo vermenigvuldigt God mijne wonden sonder dat ik oorsake tot zulke buitengewoone rampen gegeven heb.

18. Hy en laet my zelvs niet toe mijnen adem te verhalen: maer hy versadigt my, zonder tusschenpozing, met bitterheden.

19. Hoe zou ik my zelven eenige verlossing toebrengen? So 't aen de kracht [*komt*], en ik beproeven wilde, wat ik tegen God vermogen zoude, hoe dwaes zou

dit bestaen zijn! Siet, hy is sterck en van een oneindig Alvermogen: ende so 't aen het recht [*komt*]; en ik my op eene rechtbank zou willen beroepen, wie sal my dagvaerden? wie my eenen dag van rechten stellen, daer 'er geen hooger rechter is dan die vrymachtige God?

20. So ick my rechtveerdige, mijn mont sal my verdoemen: ben ick oprecht, hy sal my doch verkeert verklaren. Al had ik geene zonden, en al bezat ik geene mindere volkomenheid, dan een Engel; zouden nog mijne woorden, wanneer ik God van onrecht, in zijne handelingen met my, beschuldigen wilde, tegen mijne voorgewende oprechtheid getuigen, en God zou dan voldoende redenen hebben, om my, alleen daerover, te veroordeelen.

21. Ben ick oprecht, zoodat ik meenen zoude, mijne zaek by God te kunnen verdeedigen, so en achte ick [*doch*] mijne ziele niet: ick versmade mijn leven, zoo zou men my moeten houden, voor iemand, die zijn leven niet liev had, het welk ik dusdoende zou in de waegschael stellen. Of (volgens eene andere vertaling:) *Schoon ik geheel zuiver ware*, nogtans zou de bewustheid van deze zuiverheid my nimmer, tegen Gods oneindige Hoogheid, kunnen staende houden; maer *ik zou genoodzaekt zijn te erkennen, dat ik mijne eigene ziel niet kende, en mijn leven*, hoe rechtvaerdig het ook wezen mogt, *te veroordeelen.*

22. Zoo is 'er derhalven voor my, schuldig of onschuldig, geene uitkomst; daer de hand der opperste Majesteit my, op eene buitengewoone wijs verdrukt. Dat is één byzonder dingh, daerom ick segge: (*d*) Den oprechten, ende den godtloosen verdoet hy, het schijnt derhalven, als of 'er geen onderscheid zy, tusschen deugd en ondeugd.

23. Als de geessel van Gods oordeelen zoo haestelick doodt, zonder acht te geven op den schuldigen of onschuldigen, dan bespott hy de versoeckinge en de smerten der onschuldigen; als God op die wijze, enkel

nae

(*d*) Pred. 9: 2, 3. Mal. 3: 14.

nae zijne hooge vrymacht, wil handelen met den mensch, die niets tegen Hem doen kan, dan schijnt het dat Hy, met de rampen en den ellendigen toestand van eenen onschuldigen, geen medelijden hebbe.

De overmaet van smerten vervoerde hier JOB, tot uitdrukkingen, welke veel te hard en onbedachtzaem waren.

24. Zelvs schijnen de godlozen, boven de vroomen, bevoorrecht te worden. De aerde en de voorspoed van dit leven wort gegeven in de hant des godtloosen; God geevt hem een aengenaem en vergenoegd leven. Ja Hy overdeckt het aengesichte harer Richteren, hy maekt de Richteren der aerde blind, zoodat zy den boozen, op gelijke wijs als den braven, verdrukken, om hunne gierigheid en heerschzucht te voeden. So dit niet is, gelijk ik gezegd heb, wie is hy dan, die mijne bewijzen wederleggen zal? (Of *is het niet zoo*, dat God de Richteren verblindt, *wie doet het dan?*)

Volgens eene andere vertaling zal de zin deze zijn: *God geevt de* voordeelen der *aerde in de hand* of bezitting der *godlozen*, daerentegen *overlaedt hy de richteren der aerde*, dat is de zoodanigen, die de godlozen, door hunne deugd en Godsdienstigheid, beschamen en veroordeelen, met allerlei ongelukken. *Zo* het *niet* is, gelijk ik zeg, *waer is hy*, die mijne gezegdens, uit de ondervinding, wederleggen zal?

25. Kan ik dan, die my van geene grove ondeugd bewust ben, my wel van klachten onthouden (*e*) ende stil zijn? Het is zoo, ik heb ook voorspoed gehad, maer het was van korten duur; mijne gelukkige dagen zijn lichter geweest, als een looper. Een snelle looper heeft geene gelegenheid, om iets, onder den weg, met aendacht waer te nemen; zoo is het ook my gegaen, in de dagen van mijnen voorspoed: sy zijn wechgevloden, sy en hebben het goede niet gesien, ik heb 'er geen wezenlyk genot van gehad.

26. Sy zijn voorbygevaren met jachtschepen; eigenlyk *met schepen van riet*, welke zeer ligt zijn en onge-

(*e*) Job 7: 6, 7.

meen fnel zeilen; ja gelijck een arent, met eene zonderlinge fnelheid, uit de lucht, nae het aes toevliegt.

27. In alle mijne ellenden, heb ik geene de minste verademing. Indien ik die by my zelven zoeken wil, en mijn feggen is, Ick fal mijner klage vergeten; ende ick fal mijn gebaer laten varen, ende zien of ik my, op de eene of andere wijs, verquicken kan:

28. So fchroome ick voor alle mijne fmerten: ik fchrik dan reeds voor volgende rampen; ick weet immers en ik ftel voor vast, o God, dat gy my, fchoon ik die buitengewoone onheilen geenszins verdiend hebbe, niet en fult onfchuldigh houden, noch ophouden van my te bezoeken.

29. Ick fal [*doch*] altoos, in uw oog, godtloos, ten minsten zoo onvolkomen zijn, dat gy, wegens uwe hoogheid boven my, altoos redenen zult hebben, fchoon ik dezelve niet begrijpe, om my te ftraffen. Ik kan uwe hand nergens ontvlieden: waerom dan fal ick ydelick en vruchteloos arbeyden, om eenige verademing te zoeken?

30. Zoo rein kan ik nooit op aerde wezen, dat de volmaekt Heilige God in my geene de minste vlek ontdekken zoude. Indien ik derhalven met God, over mijne onfchuld, in een twistgeding treden wilde, zou ik het altoos verliezen moeten. (*f*) Indien ick my waffche met fneeuwwater; ende mijne handen fuyvere met zeepe; of *zoo ik mijne handen in de zuiverheid zelve zuiverde*:

31. Dan fult gy my in de gracht induycken: in een modderige floot indompelen, zoodat ik 'er zoo vuil ende morfig zal uitzien, dat mijne kleederen, als het ware, van my eenen afkeer hebben fullen en van my grouwelen, dat ze als niet gedoogen zullen, dat ik dezelve, aen zulk een afzichtig lichaem aentrekke.

32. Zoo volmaekt heilig is God, dat niemand zuiver zy, in zijne oogen: (*g*) Want hy en is niet een man, als ick, die flechts oppervlakkig oordeelt: wat ben ik toch

(*f*) Jer. 2: 22. (*g*) Pred. 6: 10. Jer. 49: 19.

toch by God, dien ick antwoorden soude en durven tegenspreken; so wy t' samen in 't gerichte quamen.

33. Daer en is geen scheydsman tusschen ons; [*die*] sijne hant op ons beyden leggen mochte, en voor wien wy beide zouden te vreezen hebben. Daer is niemand hooger dan God, en daerom kan hy met my handelen nae zijn vrye welbehagen.

34. Wat kan ik daerom anders doen, dan dezen mijnen eenigen wensch uitboezemen: (*h*) Dat hy, ten minsten voor eenen tijd, van op my sijne roede wechdoe en mijne plagen doe ophouden: ende zijne Majesteit een weinig ter zijde zette; op dat sijne verschrickinge my niet verbaest en make, en ik niet langer door vrees wederhouden worde, van mijne zaek te verdeedigen.

35. So God dit deed, en niet langer met my handelde, nae zijne volstrekte oppermacht, en het gestrenge van zijne rechtvaerdigheid, dan sal ick met vrymoedigheid spreken, ende hem niet, op eene slaevsche wijs vreesen, wegens zijne vreesselyke Majesteit, welke my den mond stopt. Dan zou ik my vleijen, dat ik een ander vonnis ontvangen zal: want soodanigh een deugniet, waervoor mijne vrienden my aenzien, en ben ick niet by my, voor zulken godlozen ken ik my zelven niet.

(*h*) Job 13: 20, 21. ende 33: 7.

HET X. KAPITTEL.

JOB *gaet voort, wegens de overmaet van zijne ellenden, te klagen. Hy doet de plechtigste betuigingen, dat hy van Gods wijsheid, rechtvaerdigheid, en goedheid, een gansch ander lot verwacht had, dan zoo onverdiend, aen de meest duldeloze rampen, te zijn blootgesteld vs.* 1 - 17. *Uit dit alles besluit hy, dat hy zijnen geboortedag met recht verwenschte vs.* 18, 19. *en op eene vermindering van smerten aendrong vs.* 20 - 22.

ONder deze klachten werd JOB, door zijne smerten, somtijds vervoerd, om zich zelven tegen te spreken, en zich zeer oneerbiedig omtrend God uit te drukken. Dit kwam evenwel niet voort, uit een gemoed, het welk God verlaten had: want hy blijvt op den duur, blijken geven van zijne verkleevdheid aen God, en eerbiedig spreken van Gods verhevene Majesteit en volmackte Heiligheid. Hy verklaert, dat God, volgens zijne Oppermacht, dingen doen kunne, welke een kortzichtig mensch, met de denkbeelden van Gods goedheid, wijsheid en rechtvaerdigheid, niet kan vereffenen. In dit opzicht kende hy God veel beter, dan zijne vrienden; die by de ongegronde stelling bleven, dat God, behoudens zijne rechtvaerdigheid, den goeden geen kwaed, en den kwaden geen goed, kan doen wedervaren. — Maer het duldeloze van zijne smerten maekte, dat zijne tong, als het ware, zijn hart wel eens vooruit liep.

1. Om zich, ware het mogelyk, eenige lucht te geven, ging Job dus voort: Mijne ziele is verdrietigh over mijn leven; (eigenlyk *mijne ziel wordt, in mijne levens, van een gereten*) ik word, met zulken zwaren last van ellenden benauwd, dat mijne ziel, onder dezelve, door verdriet

als van één gescheurd wordt, ick sal mijne klage eens op my laten, ik wil wel ophouden van jammerklagen, maer mijne duldeloze smerten kunnen het niet toelaten. Ick sal dan spreken in bitterheyt mijner ziele, en beproeven, of ik daerdoor lucht kan krijgen.

2 Ick sal my tot Godt wenden, en seggen, En verdoemt my niet: laet toch mijne vrienden niet langer aenleiding hebben, om my te verdoemen, en te verklaren, dat ik een godloos huichelaer ben, omdat ik zoo zwaer gestraft wordt. En zo ik my, aen eene misdaed, heb schuldig gemaekt; welke zulke buitengewoone straffen verdient; doet my dan weten, waer over gy met my twistet.

3. Is 't u goet en u betamende, o God, dat gy verdruckt? dat gy verwerpt den arbeyt uwer handen? dat gy my, die het maeksel uwer vingeren ben, en u in oprechtheid zoek te dienen, zoo geweldig verdrukt? ende dat gy daerentegen over den raet der godtloosen, die losbandig in hunne zonden voortleven, schijnsel geeft, door hunne voornemens en verrichtingen blijkbaer te zegenen?

Het kan zijn, dat JOB zich *den arbeid van Gods handen* noemt, voor zoo ver hy, door Gods genade, een nieuw schepsel geworden was: en dan zou de tegenstelling, tegen eenen *godlozen*, nog sterker spreken.

4. Hebt gy vleeschelicke oogen? kunt gy iemand met nijdige oogen aenzien, als hy voorspoedig wordt? siet gy, gelijck een mensche siet, met nijd en afgunst?

De spreekwijs *vleeschelyke oogen te hebben*, *en te zien als een mensch*, is eene afbeelding van oogen, die vol zijn van haet en nijd.

5. De gunsten der menschen zijn zeer onbestendig en wisselvallig. Zulken, met welke zy ongemeen veel ophebben, worden somtijds binnen korten, de voorwerpen van hunnen haet en hunne verachting. Maer eeuwig en onveranderlyk God! welk een overeenkomst is 'er, tusschen u en zwakke stervelingen? Zijn uwe dagen, als

de dagen van een mensche? zijn uwe jaren, als de dagen eens mans? zoudt gy ook zoo veranderlyk wezen,

6. Dat gy ondersoeckt nae mijne ongerechtigheyt, ende nae mijne sonde verneemt? zoudt gy, met alle vlijt, naer iets zoeken, om mijne onschuld te bekladden, en aenleiding te hebben, om my te verdrukken?

7. Het is evenwel in uwe wetenschap, dat ick niet godtloos en ben: nochtans en is 'er niemant, die my uyt uwe hant verlosse. Daer dan mijne onschuld by u bekend is, waerom wordt ik zoo zwaer verdrukt, zonder eenige hoop van uitkomst?

8. Groote God! zoudt Gy my dan willen verderven? zou dit niet strijden, met alle die zorgen, welke Gy genomen hebt, om my te doen bestaen en te onderhouden, dat Gy niets anders beoogen zoudt, dan om my, een proevstuk van uwe macht en goedheid, geheel en al te vernielen, zonder in aenmerking te nemen, of ik schuldig dan onschuldig ben? " Uwe handen doen my smerte aen, hoewelse my gemaeckt hebben: t'samen rontom [*my*] zijnse, ende gy verslindt my.

Volgens eene andere vertaling, wil JOB zeggen: *Uwe handen hebben my met zenuwen zaemgebonden, en my van rondomme gefatsoeneerd; echter verslindt gy my*; niet tegenstaende gy zoo veel werk aen my besteed hebt; zo ontsiert gy mijn lichaem allerjammerlykst; en gy vernielt het gene, door uwe eigene hand, zoo kunstig was t'zaemgesteld.

9. Gedenckt doch, dat ik het werk ben van uwe eigene handen, dat gy my (*a*) als leem bereydt hebt, even gelijk een pottebakker een vat van leem toebereidt; ende immers, daerom kan ik, als een broos aerden vat, niet zoo vele folteringen verduuren. Gedenk dat gy my tot stof sult doen wederkeeren, wanneer mijn lichaem, door den dood, zal verbroken worden. Dit kost u immers slechts eenen wenk: waerom doet Gy dan zoo veel moeite, om uw eigen maeksel, om eenen mensch, die enkel stof is, te vermorselen?

10. Zijt gy 't dan niet zelve, mijn groote en almagtige Ma-

(*a*) Gen. 2: 7. ende 3: 19.

Maker! die zoo onbegrijpelyk en wonderlyk kunstig dit mijn ſtoffelyk lichaem hebt zamengeſteld? (*b*) Hebt gy my niet als melck gegoten, ende my als eene kaes doen runnen? Onbeſefbaer is uwe macht en wijsheid werkzaem geweest, reeds by de eerste beginſelen der wording van mijn lichaem, in de ingewanden van mijne moeder.

11. Nadat Gy die eerste beginſelen, als in het rouwe gevormd hadt, hebt gy vervolgens, aen dien ongeſchikten klomp, eene allerheerlykſte gedaente gegeven. Met vel, ende vleeſch hebt gy my niet alleen bekleedet, maer Gy hebt ook ſtevigheid en beweegbaerheid, aen mijn werktuiglyk geſtel gegeven: met beenen oock, ende ſenuwen, binnen welke mijne inwendige deelen bedekt en beveiligd worden, hebt gy my t'ſamengevlochten:

12. Benevens of behalven, dat gy my, na zulk eene wonderbare formeering van mijne eerste grondbeginſelen, het leven hebt gegeven, en my tot een levend wezen gemaekt; hebt gy ook, zinds ik op de waereld geweest ben, veelerlei weldadigheyt aen my gedaen: ende, uwe opſicht en waekzame voorzorg, daer ik telkens aen veelerlei gevaren bloot ſtond, heeft mijnen geeſt zoo wel als mijn leven bewaert.

Anders kan men het ook vertalen: *Gy hebt my vergund het leven en weldadigheid, en uwe bezoeking heeft mijnen geest bewaerd*, het gene, in den zakelyken zin, op het zelvde nederkomt.

13. Uit alle die gunstige zorgen, voor mijne wording, leven en welvaert, dacht ik te moeten beſluiten, dat gy my zo onverwachts niet zoudt hebben aengevallen, om my te vernielen. Maer deſe rampſpoedige dingen, welke my nu overkomen, hebt gy intusſchen reeds lang verborgen gehad en voorgenomen in uw herte, ick weet dat dit voornemen, om my te verdrukken, by u geweeſt is.

14. Dit ſtond dan by u vast; Indien ick ſondige, ſo ſult, of *indien ik zondigde, zo zoudt* gy my waernemen; ende van mijne miſdaet en ſult of *zoudt* gy

(*b*) Pſalm 139: 15, 16.

my niet onschuldigh houden, hoe gering mijne misdaed ook wezen mogt, Gy zoudt my uwe gramschap doen gevoelen.

15. Vooral So ick godtloos ben of *ware*, wee my; dan zou ik het ontzachlykst oordeel te duchten hebben: ende zelvs al ben of *was* ick rechtveerdigh, al hadde ik niets misdreven, ick en sal of *zou* mijn hooft niet opheffen, maer als een schuldige, beschaemd moeten staen, met neergeslagen oogen, gelijk ik thans moet doen: want ick ben sadt van en overladen met schande; maer aensiet (eigenlyk staet 'er *aenziende*) mijne elende, ik ben in de droevige noodzakelykheid, om allerlei ellende te zien en te ondervinden.

16. Want mijne ellende is zeer hooggaende, sy verheft haer en wordt hand over hand zwarer: gelijck (*c*) een felle leeuw zijn prooi vervolgt, alzoo jaegt gy my onophoudelyk na: gy keert weder en houdt niet op van my te verdrukken, ende stelt u wonderlick tegen my, zoodanig, dat alle wegen ter ontkoming zijn afgesneden.

17. Gy vernieuwt uwe getuygen tegen over my, wanneer ik denk, dat het eens, door het ophouden mijner plagen, blijken zal, dat ik geen zondaer ben by uitnemendheid, dan zendt Gy my al weder nieuwe rampen toe, als of zy tot getuigen dienen moesten, dat ik een groot zondaer ware. (Of, gelijk men het ook vertalen kan, *Gy vernieuwt, door herhaelde plagen, telkens uwe aenlopen tegen my*) ende vermenigvuldigt uwen toorn tegen my: verwisselingen van de zwaerste rampspoeden, ja een verbazend heyrleger van ellenden, die als elkander aflossen, zijn geduurig tegen my.

18. (*d*) Ende waerom toch hebt gy my, tot het ondergaen van zulke onoverkomelyke rampen, uyt de baermoeder voortgebracht? Och dat ick den geest gegeven hadde, ende geen ooge my gesien en hadde!

19. Ick soude zijn als of ick niet geweest en ware;

(*c*) Jes. 38: 13. Klaegl. 3: 10. (*d*) Job 3: 11.

ware: van [*moeders*] buyck soude ick tot het graf gebracht zijn geweest.

20. Zijn mijne voorspoedige dagen, welke ik met genoegen heb doorgebracht, niet weynigh geweest? heb ik het beste deel van mijn leven niet, in moeite en verdriet, moeten doorbrengen? Van dit alles zou ik, door eenen vroegtijdigen dood, zijn bevrijd geweest; houdt op; sett van my af, laet 'er toch eenige tusschenpozing zijn in mijn lijden, opdat ick my een weynigh verquicke, en een weinig verademing hebbe;

21. Eer ick naer het grav henen gae, (ende niet weder en kome:) in een lant der duysternisse, ende der schaduwe des doots,

22. Een stickdoncker lant, zoo donker als de duysternisse selve, de schaduwe des doots zelve, ende sonder ordeningen, zoodat de nacht nimmer, door den dag worde afgewisseld, maer daer het onophoudelyk ende zonder verandering nacht is, het licht geeft daer schijnsel, dat zoo donker is als op aerde de duysternisse zelve.

HET XI. KAPITTEL.

Hier begint ZOPHAR *te spreken. Wy ontmoeten 'er twee deelen in. Het eerste is bestraffende, waerin hy ronduit en vry onvriendelyk verklaert, dat* JOB *een klapper zy, en een groot zondaer, die wegens zijne godloosheid, rechtvaerdig gestraft wierd vs.* 1-12. *In het tweede deel vermaent hy hem tot boetvaerdigheid vs.* 13-20.

IN deze redevoering van ZOPHAR was veel goeds, maer tevens veel kwaeds. — Het goede bestaet, in eene voortreffelyke beschrijving van Gods oneindigheid, welke voor ons ten eenemael onbegrijpelyk is, zoo ten aenzien van

zijne Wijsheid, Heiligheid en Rechtvaerdigheid, als van alle alle zijne andere Volmaektheden. Ook zijn 'er goede dingen in den raed, welken hy geevt, aen den ongelukkigen lijder. — Het kwade ontdekt zich in de harde uitdrukkingen, met welke hy op JOB aenvalt. Hy hield het niet alleen, met ELIPHAZ en BILDAD, daervoor, dat JOB nae verdiensten geſtraft wierd; maer hy vaert al ſcheldende tegen hem uit, als tegen eenen ſnapper en leugenaer. Hy ſchijnt, met den traenwaerdigen toeſtand van JOB, geen het minste medelijden te hebben, en verraedt, in zijn ganſche geſprek, het karakter van eenen onbeſcheidenen mensch.

1. Doe antwoorde Zophar de Naamathiter, ende ſeyde: Job, op eene zeer onvriendelyke wijs, beſtraffende over dingen, waeraen hy niet ſchuldig ſtond:

2. Soude de veelheyt der woorden niet beantwoordt worden? denkt gy, dat gy ons, door eenen grooten omſlag van weinig beteekenende woorden, den mond zult ſtoppen? wat verbeeldt gy u wel? ende ſoude een klapachtigh man recht hebben? Zou iemand zijne onſchuld bewijzen, die eene menigte van woorden ſpreekt, welke niets ter zake doen?

3. Uwe woorden zijn indedaed eene aaneenſchakeling van leugenen: Souden uwe leugenen de lieden doen ſwijgen? ende ſoudt gy ſpotten, ende niemant [*u*] door tegenſpreken beſchamen?

4. Of is het geen ſpotten met ons, ja met den hoogen God zelven, dat gy, onder de zichtbare blijken van Gods geduchte gramſchap, blijvt beweeren, dat gy onſchuldig zijt, en zulk een lijden niet verdiend hebt? Want gy hebt geſeyt; u zelvs op Gods Alwetendheid beroepende Kap: X; 7, Mijne leere is waerachtig, mijne begrippen zijn ſuyver, ende, wat mijn gedrag betreft, ick ben reyn in uwen oogen. Gy, Alwetend God, weet het, dat ik geen huichelaer ben.

5, Maer gewiſſelick, Och of Godt ſprake, ende ſijne lippen tegen u opende!

6. Ende u, met eene hoorbare ſtem, bekent maeckte, de

de verborgenheden der wijsheyt. Och dat God u, die onnaſpeurlyke oogmerken van zijne handelingen, met de menſchenkinderen, voor oogen ſtelde, welke, als in de diepte van zijne ondoorgrondelyke wijsheid, verborgen liggen. Dan zoudt gy eens zien, hoe ver het 'er van daen zy, dat gy onſchuldig wezen zoudt. De verborgenheden toch der Godlyke Wijsheid zijn onuitſprekelyk veel, om datſe dobbel zijn in weſen: (of gelijk 'er eigenlyk ſtaet, *omdat zy verdubbelingen zijn, ten aenzien van derzelver volkomen getal*) hoe veel malen men ook de uitkomst der verdubbelde getallen van die verborgenheden met elkander vermenigvuldigt, zal men nooit het geheele beloop vinden kunnen, om dat het nooit eene oneindigheid is, welke alle berekening te boven gaet: daerom weet, dat Godt u geen onrecht doet. Het is 'er zoo ver van daen, dat Hy u ſlechts ligtelyk ſtraft. Zo God de geheele ſom van uwe ongerechtigheden bereekende, en u, nae evenredigheid daervan, het juiste getal der welverdiende ſtraffen toezondt, zoudt gy nog ontelbare malen zwarer moeten geſtraft worden. Maer God heeft voor u, en ten uwen voordeele, zelvs zoo nauw niet gerekend. Hy vergeet, uit toegevendheid, als het ware, veel van uwe ongerechtigheyt op te tellen, om u minder te ſtraffen, dan gy verdiend hebt.

7. Sult gy, blinde aerdworm, de onderſoeckinge Godes vinden? Zult gy, met alle uwe naevorſchingen, zoo ver komen kunnen, als de kennis en de onderzoekingen van God zich uitſtrekken? ſult gy tot de volmaecktheyt toe den Almachtigen vinden? Zult gy kunnen bepalen, wat God, door zijne Almacht, al en niet kan doen?

8. Gods wijsheid en kennis heeft eene onmeetbare hoogte, diepte, lengte en breedte. Deeze Godlyke Volmaektheid is oneindig verheven, boven uw kortzichtig begrip. [*Sy is als*] de hoogten der hemelen, wat kont gy doen? dieper dan de helle, of het onzichtbare ruim, het welk onder de aerde is, wat kont gy weten? en hoe zoudt gy eenige berekening maken kunnen van Gods macht en wijsheid?

9. Langer dan de aerde is haere mate, ende breeder dan de zee. Gevolgelyk, zoo onmogelyk het is, eene juiste maet van alle deze dingen op te geven, zoo onmogelyk is het ook, voor uw eng beperkt vernuft, eene volledige kennis te hebben van Gods Wijsheid en Alvermogen.

10. Indien hy, die zoo oneindig is in macht, voorbygaet, of op iemand *aenvalt*, op dat hy den zoodanigen in boeijen overlevere, ofte indien Hy iemand vergadere, en voor zijn ſtreng gericht betrekt, wie ſal dan hem afkeeren, en zich tegen hem verzetten kunnen?

11. (*a*) Want hy kent de ydele lieden, de medgezellen der ydelheid en der godloosheid: ende hy ſiet de ondeugt, welke 'er in de harten huisvest. Hy heeft van de zoodanigen eenen eeuwigen afkeer, ſoude hy dan niet aenmercken, om hen te ſtraffen? (of anders *hy ziet de ondeugd, en zelvs verſtaet hy dat gene, het welk niets is*, het welk, by de menſchen, niet eens voor ondeugd gerekend wordt.)

12 Zijn nu deze dingen alzoo? weet God alles? is hy volmaekt heilig en rechtvaerdig, doet hy alles, om wijze redenen, volgens de regelen van het hoogſte recht? wat berispt gy Dan de wegen van den Allerhoogſten Rechter, als of Hy onrechtvaerdig met u handelde? ſal een verſtandeloos man kloeckſinnig worden: Zal hy, wiens verſtand, by dat van God vergeleken, niets is, het ondernemen, om over de Godlyke handelingen te oordeelen, en dezelve te berispen? Zal een nietig mensch zoo vermetel zijn, hoewel de menſche [*als*] het veulen eenes wout-eſels geboren is, van natuure woest en dom.

Of, volgens eene andere vertaling, *Dan zou een man*, die gelijk een *broos riet*, van binnen geen merg noch hart heeft, zulk *een hart hebben*; dan zal het broze riet zich, by eenen ſtevigen boom, vergelijken kunnen; *dan zal het jong van eenen woudezel, als een mensch, geboren worden*; dan zal 'er, tusſchen het domſte dier, en eenen redelyken mensch,

(*a*) Pſalm 10: 11, 14. ende 35: 22. (*b*) Job 5: 8. ende 22: 21. Pred. 3: 18.

mensch, eene gelijkheid wezen. Wat matigt gy, nietige aerdworm, u dan aen, om u by God te vergelijken?

13. Indien gy uw herte bereydt hebt, en u verſtandig gedragen hebt, verſtout u dan niet langer, om Gods wegen te berispen, ſo breydt in tegendeel uwe handen tot hem uyt, belijd ſchuld en ſmeek om genade.

14. Indiender ondeugt in uwe hant is, en gy ſchuldig zyt aen groote overtredingen, doet die ondeugd verre wech. Houdt op van kwaed te doen: ende en laet het onrecht in uwe tenten niet woonen, bekeer u tot God. Dit is de eenige weg, om uit uwe rampen verlost te worden, en by God genade te vinden.

15. Want dan ſult gy uw aengeſichte opheffen uyt de gebreken, dan zult gy, als een mensch, die afſtand gedaen heeft van ongerechtigheid, uw hoofd gerust en blymoedig kunnen opſteken, ende gy ſult vaſt weſen in uwen voorſpoed, ende niet voor rampen behoeven te vreeſen.

16. Want gy ſult der moeyte vergeten, [*ende harer*] gedencken als der wateren, die voorbygegaen zijn. Het tegenwoordig leed zal ſpoedig geheel vergeten zijn, gelijk men de wateren niet meer ziet, die voorby zijn heengevloeid.

17. Ja [*uwe*) tijt van genoegen en voorſpoed, ſal op nieuw klaerder dan de middagh oprijſen: gy ſult uytvliegen, of uitblinken, als de (*c*) morgenſtont ſult gy zijn. ſchoon gy in dikke duisternisſen van rampen en verdrietlykheden moogt gezeten hebben, wanneer gy u oprechtelyk bekeert van uwe boosheid, zult gy, in voorſpoed, zijn gelijk het morgenlicht, dat van tijd tot tijd in glans toeneemt.

18. Ende gy ſult op God vertrouwen, zonder beſchaemd te worden, om dat 'er verwachtinge zijn ſal: God zal uwe reine begeerten vervullen; ende gy ſult graeven naer water, en het overal rijkelyk vinden. In

(*c*) Pſalm 37: 6. ende 112: 4.

alles, waeraen gy uwe hand ſlaet, zult gy voorſpoedig wezen; (*d*) geruſtelick, zonder zorg en kwelling, ſult gy ſlapen.

19. (*e*) Ende gy ſult wel vergenoegd nederliggen, ende niemant ſal [*u*] verſchricken: ende vele in tegendeel, die verdrukt worden, ſullen uw aengeſichte ſmeecken, en tot u, als tot eenen man van groot vermogen, de toevlucht nemen.

20. Volg derhalven mijnen raed. Bekeer u van uwe godloosheid: want die God in waerheid vreezen, zijn voorſpoedig. Maer (*f*) de oogen der godtlooſen ſullen beſwijcken, ende, als door tranen van droevheid verteerd worden, de toevlucht ſal van hen vergaen: zy zullen nergens uitkomst vinden, ende hare verwachtinge ſal zijn de uytblaſinge der ziele, niets, dan eenen ellendigen dood, hebben zy te verwachten.

HET XII. KAPITTEL.

JOB *vat het woord wederom op, en beklaegt zich over de onbeſcheidenheid zijner vrienden, die zich verbeeldden dat zy alleen de wijsheid bezaten vs.* 1-3. *Vervolgens wederlegt hy hunne valſche ſtelling, dat elk, hier op aerde, naer zijne daden vergolden worde; en beroept zich, zelvs op het voorbeeld der dieren, ten betooge dat de onſchuldigen meer verdrukt worden, dan de godlozen vs.* 4-10. *Daerna verklaert hy, dat hy ruim zulke goede begrippen had van Gods macht en wijsheid, als zijne vrienden vs.* 11-25.

1. MAer Job antwoordde, ende ſeyde:
2. Trouwens, om dat gylieden het volck zijt;

(*d*) Lev. 26: 5. (*e*) Levit. 26: 6. Pſalm 3: 6. ende 4: 9. Spr. 3: 24. (*f*) Job 8: 13, 14. ende 18: 14.

zijt; ſo ſal de wijſheyt met ulieden ſterven: of liever, *zekerlyk gy* met uwe drien *zijt* alleen *het* wijze *volk.* Men zou uit uwe windrige woorden beſluiten moeten, dat gy alleen gezond verſtand bezat, *zoodat* by uwen dood *de wijsheid met ulieden* moest *uitſterven.*

3. Dan, hoe ver uwe waenwijsheid ook gaen moge, Ick hebbe oock een menſchen herte en een gezond verſtand, even als gylieden, ick en ſwichte niet voor u en ben niet minder dan gy: ende by wien, die een gezond verſtand heeft, en zijn niet dergelijcke dingen bekend? Het gene gylieden, omtrend Gods macht en wijsheid, met zoo veel ophev, en vertooning van geleerdheid, hebt voorgedragen, weet iedereen wel.

4. In plaets van my te vertroosten, het gene ik met reden van u verwacht had, maekt gy mijn verdriet grooter, door de hatelykſte verdenkingen en bitterſte verwijtingen. (*a*) Ick ben 't toch, [*die*] ſijnen vrient een ſpot is, [*maer*] roepende tot Godt, die hem verhoort: (of die van God gunstig pleeg verhoord te worden, wanneer ik tot hem riep, maer nu van God en menſchen verlaten ben) trouwens, ik zie het in mijn geval, (*b*) de rechtveerdige, [*ende*] oprechte is een ſpot.

5. Hy is een verachte fackel en een voorwerp van verſmading, nae de meyninge des genen die geruſt en voorſpoedig is: hy is gereet met de voet te ſtruyckelen, hy ſtaet op den rand van het uiterſte verderv. Dit is het geval van my ongelukkigen, en daerom ben ik het voorwerp van uwe verachting. Gelijk een fakkel, die omtrend is uitgebrand, veracht wordt; zoo wordt ik ook thans, in mijne ongelukken behandeld: te vooren, toen ik in voorſpoed leevde, was ik geacht en gezien; maer nu allerlei ellenden my op den rand van het verderv gebracht hebben, wordt ik geene achting meer waerdig gerekend van gelukkige menſchen, die in voorſpoed leven.

Anders zou men het vertalen kunnen: *aen het onheil is, by den blinkenden voorſpoed van den gerusten, ſmaed verbonden, en*

(*a*) Job 16: 20. ende 17: 2. ende 21: 3. ende 30: 1. (*b*) Spr. 14: 2.

bitse bejegening is voor den genen, die met den voet struikelen. Een ongelukkig mensch wordt versmaed en doorgaends schamper bejegend, van menschen die, by ondervinding, niet weten, wat ellende is.

De zakelyke zin komt op het zelvde neder.

6. De tenten der verwoesters (c) hebben dikwijls ruste en voorspoed, ende die Godt tergen hebben versekertheden, om 't gene dat Godt met sijne hant toebrengt: van wegen al het geluk, het welk God hun toeschikt.

JOB spreekt hier de ongegronde stelling zijner vrienden, met welke ZOPHAR zijne reden besloten had Kap. 10: 20, dat de godlozen hier op aerde, altoos, nae verdiensten gestraft worden, lijnrecht tegen, en beweert, dat vele godlozen voorspoedig zijn. Zelvs schijnt hy van ter zijde te kennen te geven, dat hy zijne vrienden beschouwde, als lieden, die, in weerwil van hunne boosheid, in de waereld zeer gelukkig waren. — Althans ten betooge, dat de onschuldigen dikwerv verdrukt worden, beroept hy zich op de lotgevallen der dieren zelve. Deze wil hy zeggen, schijnen den godlozen wel het meest ten dienste te staen; en ook leert de ondervinding, dat de zwakste en onschuldigste dieren, voor de sterkere en roovzuchtige, ten prooje worden.

7. Ende waerlick vraegt dit doch de beesten, ende elck-een van die sal 't u leeren: ende het gevogelte des hemels, dat sal 't u te kennen geven.

8. Ofte spreeckt tot de plantgewassen der aerde, ende sy sal 't u leeren, daer het onkruid het sterkste voortspruit, en dikwijls de nuttigste planten verstikt: oock sullen 't u de visschen der zee vertellen, daer de kleine en zwakkere, door de grootere, verslonden worden.

9. Wie en weet niet uyt alle dese, dat de hant des HEEREN dit doet? dat Hy den loop der zaken, in het rijk der dieren en planten, in dezer voege beschikt? zullen wy ons dan bevreemden, dat 'er ook zoodanige eene be-

(c) Job 21: 7. Psalm 73: 11, 12. Jerem. 12: 1. Hab. 1: 3, 4.

bedeeling der tijdelyke lotgevallen, onder de menschen plaets hebbe, dat de onschuldige dikwerv verdrukt worden, terwijl de onrechtvaerdigen voorspoedig zijn? zoo worden de zaken bestierd, door dien hoogen God.

10. In wiens hant de ziele is van al dat leeft, ende de geest van alle vleesch des menschen.

11. (*d*) Sal niet de oore de woorden, en de gegrondheid of ongegrondheid van eene stelling, als op het gevoel proeven, gelijck het gehemelte voor sich de spijse smaeckt?

12. In de stock-oude is de wijsheyt; ende in de lanckheyt der dagen het verstant. Laten wy derhalven over dit stuk, de vergelding namelyk der menschen in dit leven, met de oude lieden raedplegen, die door eene langduurige ondervinding geleerd zijn; en wat zeggen deze?

Sommigen meenen, dat JOB, in de volgende versen van dit Kapittel, een oud lied aenhale, om zich op het getuigenis der verstandigste lieden van voorige dagen te beroepen. Hoe het zy, de oude en verstandigste lieden stemden overeen, in het gene hy vervolgens voordraegt.

13. God is oneindig in macht en wijsheid. By hem is, in nadruk, wijsheyt, ende macht: hy heeft raet, ende verstant.

14. Siet, hy breeckt nae zijn welbehagen af, ende 't en sal niet herbouwt worden, als Hy wil dat het verwoest zal blijven: (*e*) hy besluyt yemant, nae zijn welgevallen, in den kerker, ende daer en sal niet open gedaen worden, zoodanig een heeft geene loslating te wachten, als 't Hem niet behaegt.

15. Hy is 't die alle dingen heeft onder zijne macht en bestiering. Siet, hy houdt of sluit de wateren op, ende sy droogen uyt: oock laet hyse uyt, ende sy keeren de aerde om, zoodat de landen, door een vloed overstroomd, en de vruchten verwoest worden.

(*d*) Job 6: 30. ende 34: 3. (*e*) Job 9: 12. ende 11: 10. Openb. 3: 7.

16. Nog eens, God is oneindig in macht en wijsheid. By hem is kracht, ende wijſheyt: ſijne is de dwalende, ende die doet dwalen. Het hangt van Gods beſtiering af, dat de een mensch bedriegt, en de ander bedrogen wordt.

17. (*f*) Hy voert de Raetſheeren berooft wech, hy doet de verſtandigſte Raedsheeren dwalen, als of zy van verſtand beroovd waren; (*g*) ende de Richters maeckt hy uytſinnigh, door hun verſtand te verdwazen.

18. Den bant of den gordel der Koningen, met welken zy hunnen Koninglyken mantel, het teeken van hunne Majeſteit, plegen vast te binden, maeckt hy los, en ontzet hen, nae zijn welgevallen, van hunne Koninglyke waerdigheid; ende hy bindt den gemelden gordel weder aen hare lendenen: want hy zet de Koningen, nae zijn goedvinden, op den throon..

19. Hy voert de Overſte en Vorsten, die in waerdigheid, de naesten zijn aen den Koning, berooft wech, en ontzet hen van hun verſtand en invloed; ende de machtige keert hy om, (of de genen, welker goede raed, ten nutte van het volk, als een geſtadige beek, voortvloeide, leidt hy van hunnen weg af.)

20. (*h*) Hy beneemt den getrouwen raedslieden, die altoos den besten raed gaven, de ſprake, zoodat zy geheel raed en ſprakeloos worden: ende der ouden oordeel neemt hy wech, de ouden, welker raed men altoos hoog ſchatte; beroovt hy van het verſtand; of laet toe dat hun goede raed geen invloed, geene uitwerking hebbe.

21. (*i*) Hy giet verachtinge over de Princen uyt, en maekt Vorsten, die wel eer van ieder werden toegejuicht, tot voorwerpen van de algemeene verachting: ende hy verſlapt den riem of gordel der geweldigen, zoodat hun vermogen van tijd tot tijd vermindere.

22. Hy openbaert de diepten uyt de duyſterniſſe, ende des doots ſchaduwe (*k*) brengt hy voort in

(*f*) 2 Sam. 15: 31. ende 17: 14, 23. Jeſ. 19: 12. ende 29: 14. 1 Cor. 1: 19. (*g*) 2 Sam. 15: 31. (*h*) Job 32: 9. Jeſ. 3: 2, 3. (*i*) Pſalm 107: 40. (*k*) Matth. 10: 26. 1 Cor. 4: 5.

in 't licht, heimelyke raedslagen en verborgene toeleggen, welke voor anderen onbekend waren, komen door de Godlyke Voorzienigheid, duidelyk aen den dag.

23. (*l*) Hy vermenigvuldigt de volckeren, ende verderftse: want het hangt van zijne Voorzienigheid af, dat een volk groot worde en weder te onder gae; hy breydt de grenspalen der volckeren uyt, ende leydtse of sluitse weder binnen enger grenspalen.

24. Hy neemt het herte of het verstand van de Hoofden des volcks der aerde wech; ende doetse (*m*) dwalen in 't woeste, daer geen wegh en is, zoodat zy geheel niet weten, waer zy zich keeren of wenden moeten.

25. Sy tasten dusdoende in de duysternisse, daer geen licht en is: ende hy doetse dwalen, als eenen dronckaert.

Daer dit alles nu van Gods vrymachtige bestiering afhangt; zou hy dan ook over de lotgevallen der menschen, hier op aerde, niet nae zijn goeddunken beschikken kunnen?

HET XIII. KAPITTEL.

JOB *vervolgt zijn antwoord. Hy wil zijnen vrienden onder het oog brengen, dat zy de rechtvaerdigheid van Gods wegen, op eene verkeerde wijs, verdeedigden vs.* 1-19. *Daerna richt hy zijne aenspraek tot God zelven, klagende over eene al te groote gestrengheid, in het straffen zijner misdaden vs.* 20-28.

1. Siet, [*dat*] alle heeft mijne ooge gesien, mijne oore gehoort, ende verstaen. Alle

(*l*) Psalm 107: 38. (*m*) Psalm 107: 4, 40.

die dingen, welke gylieden my, omtrend Gods hoogheid en rechtvaerdigheid, hebt voorgesteld, heb ik zeer wel verstaen en begrepen.

2. Gelijck gylieden [*het*] wetet, weet ick 't oock: ick en swichte niet voor u: want gylieden hebt geene redenen altoos, om u in te beelden en voor te geven, dat gy wijzer zijt, dan ik ben.

3. Ook zijn alle uwe woorden zoo kwalyk te pas komende, dat ik met u niet langer denk te redekavelen. Maer ick sal tot den Almachtigen zelven spreken, ende ben belust [*my*] te verdedigen voor Godt zelven, die mijn hart kent, en de oprechtheid mijner beginselen.

4. Aen alle uwe windrige redeneeringen heb ik niets: Want gewisselick gy zijt leugenstoffeerders, gy verdenkt en beschuldigt my van misdaden, aen welke ik in het geheel geen deel heb: gy alle zijt (*a*) nietige medicijnmeesters, die my geene de minste vertroosting, of verligting van mijne smerten toebrengt.

5. (*b*) Och of gy gantsch stille sweget! dat soude ulieden voor wijsheyt wesen. Waerlyk ik had gedacht, dat gy meer verstand bezat, en veel geschikter waert, om met eenen ellendigen om te gaen.

6. Hooret doch mijne verdediginge: ende mercket op de twistingen mijner lippen. Laet u niet langer, door verkeerde vooroordeelen, en valsche grondstellingen vervoeren, om my van godloosheid en huichelary te verdenken en te beschuldigen.

7. Gods wegen zijn altoos heilig en rechtvaerdig. Ter verdeediging van dezelve heeft men geenszins noodig, uit valsche grondbeginselen te redeneeren. Waerom dan, ter verdeediging van Gods wegen, zonder grond ondersteld, dat ik aen verborgene godloosheden schuldig stae? Waerom u gelijk gesteld, aen voorspraken van kwade zaken, die iemands zaek, door list en leugenen zoeken te bepleiten? (*c*) Sult gy voor Godt, die de Rechtvaerdig-

(*a*) Job 16: 2. (*b*) Spreuck. 17: 28. (*c*) Job 17: 5. ende 32: 21. ende 36: 4.

digheid zelve is, onrecht ſpreken? ende ſult gy voor hem bedriegerye ſpreken?

8. Sult gy ſijn aengeſichte aennemen? ſult gy voor Godt twiſten? Heeft de verdeediging van Gods zaek en wegen, zulke bedrieglyke redeneeringen, en verkeerde handelwijzen noodig, als van welke gy u bedient?

9. Sal 't goet zijn, als hy u ſal onderſoecken? kunt gy u verbeelden, dat God u blijken van goedkeuring geven zal, wanneer hy dezen uwen handel in zijn gericht zal brengen? ſult gy met hem ſpotten, gelijck men met eenen menſche ſpott? of zult gy hem *misleiden*, gelijk men eenen *zwakken mensch* misleidt?

10. Hy ſal u gewiſſelick beſtraffen, ſo gy in 't verborgen het aengeſichte aennemet. Hy zal u zekerlyk ſtraffen, omdat gy de rechtvaerdigheid van zijne wegen, op zulke verkeerde gronden, zoekt te verdeedigen.

11. Hoe is het mogelyk, dat het beſef van Gods geduchte Hoogheid u niet affchrikt, van zulk eene verkeerde redeneerwijs, in welke de rechtvaerdige Richter, die eenen eeuwigen afkeer heeft van alle onrecht, onmogelyk genoegen nemen kan? Sal u niet ſijne hoogheyt verſchricken, ende ſijne vreeſe over u vallen?

12. Hoe gering zijt gy, in vergelijking van den Oneindigen? Uwe gedachteniſſen zijn gelijck aſſchen: uwe hoogten als hoogten van leem.

Men zal de meening van JOB beter begrijpen, uit de volgende vertaling: *Uwe gedenkteekenen*, uwe begraevplaetſen, hoe prachtig ook, *zijn de beeltenisſen van asſche*, *en uwe lichamen zijn lichamen van leem.* De beſchouwing van uwe gravſteden moesten u geduurig herinneren, dat gy enkel ſtof zijt, en 'er u van affchrikken, om de wegen van den hoogen God, op zulke verkeerde wijzen te verdeedigen.

13. Houdet ſtille van my, op dat ick ſpreke; ik wil naer uwe redeneeringen niet meer hooren. Ik zal mijne eigene zaek verdeedigen; 'er kome dan van wat 'er wille: ende daer gae over my, wat het zy.

14. Gylieden ſchijnt my, door uwe houding, van de

verdeediging mijner zaek afteraden, als eene onderneming, welke in mijne omstandigheden, hoogst gevaerlyk is. Waerom, zoo moest ik, volgens uwe gedachten, by my zelven zeggen; waerom soude ick mijn vleesch in mijne tanden nemen, en mijn lichaem in zulk een doodsgevaer stellen, als of het reeds tusschen de tanden ware van een woedend roovdier? ende waerom zoude ik mijne ziele in mijne hant stellen, mijn leven, aen een onvermijdelyk gevaer, bloot stellen?

15. Maer waerom zou ik schromen, mijne zaek te verdeedigen? Mijn leven is reeds zo goed als verloren. Alle hoop op herstelling is geheel afgesneden. Siet, [*so*] hy my doodde, (*d*) soude ick niet hopen? of God *zal my dooden en ik heb geene hoop*, op herstelling van mijne gezondheid; dan evenwel sal ick mijne wegen voor sijn aengesichte verdedigen.

16. Oock sal hy my tot saligheyt zijn: of hy zelvs zal my *verlossen* uit mijne ellende, vermids ik indedaed onschuldig ben, aen zulke misdaden, welke zoo vele rampen zouden verdiend hebben; maer of liever *want* een huychelaer en sal voor sijn aengesichte niet komen, wanneer ik mijne zaek verdeedig; hoe zeer gylieden my daervan verdenken mogt, ik ben 'er rein van.

Volgens eene andere vertaling zou de zin hierop uitkomen:

Vs. 15. *Ziet hy zal my* misschien *dooden*, *zoodat ik* thans *niets* van mijne herstelling, in dit leven *hopen kan*; maer al ware dit zoo, dan *zal ik* nog niet nalaten *mijne wegen* en gedragingen, *voor zijn aengezicht*, met vrymoedigheid *te verdeedigen.*

Vs. 16. *Want dit zelve*, mijn sterven namelyk, *zal* mijnen staet niet verergeren, maer my *tot zaligheid zijn.* Mijn leven is voor God oprecht geweest; en ik blijv nog aen Zijnen dienst verkleevd. Mijn dood zal my van alle mijne ellenden verlosfen, en my in den gelukstaet der oprechten overbrengen. *Maer* zoo gemoe-

(*d*) Ps. 23: 4. Spr. 14: 32.

moedigd kon ik niet zijn, zo ik *een huichelaer* ware: want deze *zal voor zijn aengezicht niet* durven *komen*, om zich te verdeedigen.

17. Hooret neerſtelick mijne reden, ende mijne aenwijſinge of verdeediging met uwen aendachtige ooren.

18. Siet nu, ick hebbe het recht ordentlick geſtelt: ik ben nu gereed, om mijne zaek te bepleiten; ick weet ook, dat ick rechtveerdigh ſal verklaert en in het gelijk geſteld worden.

19. Wie is hy, die met my twiſte? wie van ulieden weet nu iets wezenlyks tegen mijn gedrag in te brengen? wanneer ick nu ſwege, ſo ſoude ick den geeſt geven, en ik moet ſpreken, opdat ik lucht krijge.

20. Ik wend my dan tot u, rechtvaerdig God. Dan, vooraf heb ik een ootmoedig verzoek. Alleenlick (*e*) twee dingen en doet niet met my: dat Gy mijn lijden verzwaren zoudt, en my mijne misdaed, aen welke ik zou ſchuldig wezen, niet zoudt leeren kennen; dan en ſal ick my van uw aengeſichte niet verbergen, en vrymoedig ſpreken.

21. Het eerste, dat ik verzoek, beſtaet hierin, dat Gy mijn lijden niet nog meer verzwaren wilt. Doet uwe ſlaende hant in tegendeel verre van op my, en laten mijne ſmerten wat verminderd worden; ende uwe verſchrickinge en make my niet verbaeſt, handel niet met my, naer het geſtrenge van uwe rechtvaerdigheid.

22. Voor een tweede verzoek ik, dat Gy my te kennen geevt, wat de reden zy van mijne zware bezoekingen, en waerin mijne ſchuld gelegen zy. Roept dan, ende ick ſal antwoorden: ofte ick ſal tot U ſpreken, ende geeft my antwoorde.

23. Hoe vele miſdaden, ende ſonden hebbe ick? maeckt mijne overtredinge, ende mijne ſonde my bekent, door welke ik zulk een zwaer lijden zou verdiend hebben?

(*e*) Job 9: 34. ende 33: 7.

24. Waerom verbergt gy uw gunstig aengesichte voor my, ende houdt en behandelt my (*f*) voor uwen vyant?

25. Zoudt Gy uwe macht willen verheerlyken, in het verbrijzelen van zulk een zwak schepsel, als ik ben? Sult gy een gedreven bladt, dat door den minsten wind van tegenspoed geslingerd wordt, verbrijselen? ende sult gy eenen droogen verdorden stoppel vervolgen?

26. Want gy schrijft tegens my bittere dingen, en schikt my allerlei onheilen toe: ende gy doet my nu nog erven of *als eenen oogst inzamelen*, de straffen van de misdaden (*g*) mijner jonckheyt:

27. Ik ben, als met ketenen van allerlei rampen geboeid. Gy (*h*) legt oock mijne voeten in den stock, ende neemt waer alle mijne paden: zoodat 'er voor my geen ontkomen aen zy; ja zelvs gy druckt u in de wortelen mijner voeten, zoodat ik geenen voet verzetten kan, om uwe gramschap te ontwijken.

28. Ende hy, de vuile ziekte, welke Gy my hebt toegezonden, veroudert en verteert mijn lichaem als eene verrottinge; het wordt, door stinkende zweeren opgevreten, als een kleet, dat de motte op-eet.

(*f*) Job 16: 9. ende 19: 11. ende 33. 10. Klaegl. 2: 5. (*g*) Ps. 25: 7. (*h*) Job 33: 11.

HET XIV. KAPITTEL.

Vervolg en ſlot van JOBS *antwoord. Na eene algemeene beſchrijving van de ellendigheid des menſchelyken levens vs. 1-4, verzoekt hy, uit aenmerking van de kortheid zijner dagen, een weinig verademing te mogen hebben vs. 5-15, eindelyk beſluit hy, met bittere jammerklachten vs. 16-22.*

1. DE menſche van eene vrouwe geboren, (*a*) is kort van dagen, ende ſadt van onruſte. Het leven van elk eenen mensch is kort, maer vol van ellende.

2. Hy komt voort, als (*b*) eene bloeme, welke ſpoedig verwelkt, ende wort afgeſneden: (*c*) oock vlucht hy, als eene ſchaduwe, ende en beſtaet niet, of de voortgang zijner dagen, welke ſpoedig naer het einde ſnellen, ſtaet nimmer ſtil.

3. (*d*) Nogh doet gy eeuwigeGod! uwe oogen over eenen ſulcken open, opdat gy oorzaek vinden zoudt, om hem te ſtraffen: ende gy betreckt my, als ware ik een zondaer by uitnemendheid, in 't gerichte met u.

4. (*e*) Wie ſal eenen reynen geven uyt den onreynen? niet één. Alle menſchen zijn onrein van de geboorte af; hoe zou 'er dan eenig mensch kunnen gebooren worden, volgens den gewoonen weg der natuur, die volkomen rein is?

5. (*f*) Dewijle dan nu het leven van den zondigen mensch, in het algemeen, zoo kort is en vol van ellenden, en zijn dood in uwe hand is; vergun my dan, die met zulke

(*a*) Pſalm 90: 5. 6, 9. ende 102: 12. ende 103: 15. ende 144: 4. Jac. 4: 14. (*b*) Pſalm 103: 15. Jeſ. 40: 6. 1 Petr. 1: 24. (*c*) Job 8: 9. Pſalm 90: 6. 10. ende 102: 12. ende 144: 4. (*d*) Job 7: 17, 18. ende 10: 20. (*e*) Gen. 5: 3. Pſalm 51: 7. Joh. 3: 6. Rom. 5: 12. Epheſ. 2. 3. (*f*) Job 7: 1.

hoogstgaende rampen bezocht hen, een weinig verademing. Naerdien de mensch zoo kort leevt, ſijne dagen beſtemmet zijn, het getal ſijner maenden by u is: [*ende*] gy ſijne bepalingen gemaeckt hebt, die hy niet overgaen en ſal.

6. (*g*) Wendt u van hem af, dat hy ruſte hebbe: tot dat hy als een (*h*) daglooner aen ſijnen dagh, wanneer hy een weinig verpoozing heeft van zijnen zwaren arbeid, een welgevallen hebbe.

7. Zou ik niet nog eenige weinige verademing hebben, eer ik ſterv? Want voor eenen boom, als hy afgehouwen wert, is 'er verwachtinge, dat hy hem nogh ſal veranderen; en weder uitſpruiten, ende ſijne ſcheute niet en ſal ophouden.

8. Indien ſijn wortel in der aerde veroudert, ende ſijn ſtam in het ſtof verſterft;

9. Hy ſal evenwel nog van de reucke of door *den adem* der wateren [*weder*] uytſpruyten: ende ſal eenen tack maken, gelijck eene plante, even als of nieuw kruid geplant ware.

10. Maer een man, een mensch, hoe ſterk hy ook wezen moge, ſterft, als hy verſwackt is: *en ſtervt of valt op den grond*, ende de menſche geeft den geeſt; waer is hy dan? Na zijnen dood, is 'er voor hem, hier op aerde, geene de minste verwachting meer overig.

11. De wateren verloopen uyt een meyr: ende vervliegen ten laetſten in dampen. Een plas water die, in onze zandige landſtreken, als een riviere ſtroomde, droogt uyt, ende verdort. Ten laetſte ziet men, in de plaets van water, een dorre woestijn.

12. Alſoo gaet het ook, met den mensch. Op dezelvde wijs ligt de menſche, na zijnen dood, in het ſtof neder, ende en ſtaet niet op, om in dit tijdlyk leven weder te keeren: tot dat de hemelen niet meer en zijn, en ſullenſe niet opwaken, nochte uyt haren doodſlaep opgewecket worden.

In

(*g*) Job 7: 16, 19. ende 10: 20. (*h*) Job 7: 1. 2.

In deze plaets verklaert JOB zeer duidelyk, zijne verwachting, dat de dooden, wanneer de hemelen niet meer zijn, en met een gedruisch voorbygaen zullen 2 Petr. 3: 10, opgewekt zullen worden.

13. Och of gy my voor eenigen tijd deedt ſterven, in 't graf verſtaeckt, zoo lang uwe gramſchap tegen my aen 't woeden is, ende my, in den ſtaet des doods verbergdet, tot dat uwen toorn ſich afkeerde: dat gy my eene bepalinge ſteldet, ende mijner gedachtig waert! dat ik, na dien tijd, nog eens, uit het grav mogt wederkeeren, om op aerde eenigen tijd gelukkig te leven; dan zou 'er voor my nog eenige hoop wezen.

14. Maer dit gebeurt immers nooit, zoodanig iets kan ik niet verwachten. Als een man geſtorven is, ſal hy hier [*weder*] leven? ick ſoude in zulk een geval, alle de dagen mijnes zwaren ſtrijts hopen, tot dat mijne veranderinge komen ſoude.

15. Tot dat gy my ſoudt roepen, ende ick u ſoude antwoorden; dat gy weder tot het werck uwer handen ſoudt begeerigh zijn, om my uit het grav te verlosſen, en in eenen gelukkigen ſtaet te herſtellen.

16. (*i*) Maer zulk eene verwachting zou de ydelheid zelve zijn. En nogtans, hoe rampſpoedig is mijn toeſtand? nu telt gy mijne treden: Gy onderzoekt alle mijne daden op het nauwkeurigst, om mijne misdaden te ontdekken en my te ſtraffen! gy en bewaert [*my*] niet om mijner ſonden wille. *Of houdt gy niet de wacht over alle mijne zonden?*

17. Mijne overtredinge is in een bondelken verſegelt; ende gy packt mijne ongerechtigheyt op een. Alle mijne zonden, welke ik ooit bedreven hebbe, ſtelt gy u te gelijk voor, om 'er my over te ſtraffen,

18. Ende voorwaer een bergh vallende vergaet: ende eene rotze wort verſtelt uyt hare plaetſe. Ber-

(*i*) Job 31: 4 ende 34: 21. Pſalm 56: 9. ende 139: 2, 3, 4. Spr. 5: 21. Jer. 32: 19.

gen en rotzen, hoe hard zy ook wezen mogen, vergaen nogtans.

19. De wateren vermalen de ſteenen, en ſpoelen dezelve weg, het ſtof der aerde overſtelpt het gewas dat van ſelfs daer uyt voortkomt: of het water ſpoelt de dingen wech, welke uit het ſtof der aerde groeien, alſoo verderft gy de verwachtinge des menſchen, en verijdelt zijne hoop, hoe zeer dezelve ſcheen gegrond te weezen,

20. Gy overweldigt hem in eeuwigheyt, ende hy gaet henen uit deze waereld, wanneer hy ſtervt, zonder hoop te hebben, dat hy ooit tot dit aerdſche leven zal wederkeeren; veranderende ſijn gelaet, het aenzien van zijn lichaem, en den toeſtand zijner huislyke zaken, ſo ſendt gy hem voor altoos wech uit dit leven.

21. In den ſtaet des doods heeft hy geene kundſchap van de zaken, welke op aerde omgaen. De lotgevallen zijner nazaten zijn hem geheel en al onbekend. Sijne kinderen komen tot eere, ende hy en weet het niet: ofte ſy worden kleyne, ende hy en lett niet op hen.

22. Maer ſijn vleeſch [*nog*] aen hem zijnde, heeft ſmerte over de onheilen zijner kinderen, ende ſijne ziele in hem zijnde, heeft rouwe, over al de ellenden welke hem omringen. Hoe veel gelukkiger zou het dus voor my zijn, dat ik reeds in dien gerusten ſtaet des doods ware overgebragt!

HET XV. KAPITTEL.

ELIPHAZ *vat weder het woord op. Hy haelt* JOB *zeer ſcherp door, en teekent hem als eenen opgeblazenen dwaes vs.* 1-16. *en zoekt op nieuw te bewijzen, dat zy, die in dit leven ongelukkig zijn, godloozen wezen moeten vs.* 17-35.

De verkeerde ſtelling van JOBS vrienden, dat den menſchen, in dit leven, altoos nae hunne daden vergolden worde, was en bleev de bron van twist en bitterheid. Omdat JOB deeze ſtelling tegenſprak, meende ELIPHAZ, dat hy Gods vergeldende gerechtigheid in het geheel lochende. Hy dacht niet, aen de huishouding der vergelding, in het volgend leven. Hy meende, uit JOBS eigene woorden, hoe langs hoe meer in zijne gedachten geſterkt te worden, dat de ongelukkige lijder een groot zondaer moest wezen. Hiervan zijne ſcherpe en harde uitdrukkingen.

1. Doe antwoordde Eliphaz de Themaniter, ende ſeyde:

2. Sal een wijs man, waervoor ik u tot dus ver heb aengezien, windige wetenſchap, ydele woorden, welke wel een opgeblazen gemoed verraden, maer niets ter zake doen, voor antwoorde geven, ende ſal hy ſijnen buyck vullen met ooſten wint?

De Oostenwind had, in Arabien, tweederlei uitwerking, Deels was hy zeer heet en verdroogende Ezech. 17: 10. zelvs ſtierven 'er menſchen en beesten van in de woestijnen. Deels was hy zeer hevig, zoodat alles, wat in den weg ſtond, met geweld wierd weggevoerd Kap: 27: 1. De ſpreekwys *den buik te vullen met den Oostenwind*, is ontleend, of van voedſel, het welk men gebruikt Kap; 20: 23, of van eene zwangere vrouwe Jeſ: 26: 18.

Het geheele verband van zaken leert ons, dat de *Oostenwind* leenſpreukig zoodanige woorden beteekene, die, als een heete en verteerende Oostenwind zijn, die alles verderven, en gezonde redeneeringen om ver werpen. Volgens de meening van ELIPHAZ, had JOB zijnen *buik gevuld met Oostenwind*: dat is, hy was vol van zoodanige woorden en redeneeringen, welke zeer ſchadelyke grondſtellingen behelsden, en de gezonde zedenleer ten eenemael verwoestten.

3. Gy gedraegt u, niet als een wijs en godvreezend man, maer als een dwaes en godlooze. Beſtraffende en uwe zaek verdeedigende door woorden, [*die*] niet en baten, ende door redenen, met dewelcke hy die ze voortbrengt geen profijt en doet?

4. Ja gy ontziet u niet, om ſtellingen te beweeren, welke alle beginſelen van Godsdienst ten eenemael verwoesten; want gy vernietigt de vreeſe voor het Opperwezen, ende neemt het gebedt veor het aengeſichte Godes wech, zoodat, wanneer uwe ſtelling algemeen wierd aangenomen, niemand meer de eer der aenbidding, aen het Opperwezen, zou toebrengen.

JOB had de ſtelling zijner vrienden tegengeſproken, dat alle vroomen, in dit leven, beloond wierden en voorſpoedig waren, en dat alle godloozen, hier op aerde, geſtraft wierden en rampſpoedig waren. Vermids zy nu niet dachten, aen de huishouding der vergelding, welke in het toekomend leven volgen zal, verbeeldden zy zich, dat JOB Gods vergeldende rechtvaerdigheid ten eenemael ontkende. En indedaed, die alle vergelding ontkent, lochent ook het onderſcheid tusſchen goed en kwaed, hy verwoest alle beginſelen van Godsdienst en zedenleer, en opent eene wijde door voor allerlei breidellooze boosheid. Maer JOB werd van zijne vrienden niet begrepen, gelijk in het vervolg nader blijken zal.

5. Met uwe verdervelyke redeneeringen, dus vervolgt de kwaeddenkende Eliphaz, verwoest gy in de daed allen Godsdienst; Want uwe mont leert uwe ongerechtigheyt; de woorden, welke gy ſpreekt, maken uwe God-onteerende gevoelens openbaer, ende gy hebt de tonge der argliſti-

listigen verkoren, om uwe gevaerlijke grondstellingen eenen bedriegl yken glimp van waerheid te geven.

6. Denk niet, vermetele Job, dat ik u te veel bezware. Uwe eigen mont verdoemt u, ende niet ick: ende uwe lippen getuygen tegen u.

7. Zijt gy de eerste een mensche geboren? Zijt gy de eerste en oudste mensch, dat gy wijzer zoudt zijn, dan alle andere stervelingen? ofte zijt gy voor de heuvelen voortgebracht? geboren, voor dat nog eenig ander schepsel tot bestaen gekomen was? Hoe kunt gy toch zoo verwaend spreken?

8. (*a*) Hebt gy den verborgenen raet Godts gehoort? Zijt gy by Gods Raed tegenwoordig geweest, toen de Allerhoogste eene bepaling maekte, over de wegen, welke Hy, in het bestieren der waereld, houden zoude? ende hebt gy de wijsheyt nae u getrocken en als ingedronken?

9. Waerlijk gy verbeeldt u te veel van uw verstand. Wat weet gy, dat wy niet en weten? [*wat*] verstaet gy, dat by ons niet en is?

10. Gy hebt u Kap. 12: 12. op de stokouden beroepen, die, door eene langduurige ondervinding, eenen schat van kundigheden vergaderd hadden. Maer wy zijn ook lieden van jaren en langduurige ondervinding. (*b*) Onder ons is oock een grijse, ja een stock-oude, meerder van dagen dan uw vader. Het kan zijn, dat BILDAD ouder ware, dan de Vader van JOB. De Chaldeeuwsche uitbreider meent, dat ZOPHAR bedoeld zy. Hoe het wezen moge, onder JOBS vrienden was een of ander zeer hoog bejaerd. Anders kan men deze woorden meer algemeen opvatten; dat JOBS vrienden mannen kenden, die nog ouder waren dan zijn Vader, en die met hun, van het zelvde gevoelen waren, dat elk, hier op aerde, nae zijne daden vergolden werdt. Althans ELIPHAZ teekent JOB hier af, als eenen onbedachtzamen wijsneus, die verwaend genoeg was, om het gene stokoude lieden, door

(*a*) Rom. 11: 34. (*b*) Job 32: 7.

eene langduurige ondervinding hadden waergenomen, vermetel tegen te spreken.

11. Hoe hoogstgaende is daerenboven uwe stoutheid, daer gy u, ten betooge van uwe onschuld, onmiddelyk op God zelven beroepen hebt? Zijn de vertrooſtingen Godts u te kleyn? zijn de troostgronden, welke wy u van Gods wege voorſtellen, voor u niet voldoende? hebben wy u niet bemoedigd, met de beloften van den Godlyken zegen, wanneer gy u oprechtelyk bekeert? ende is deze bemoediging voor u te gering? ſchuylt 'er eenige ſake by u? of (volgens eene andere vertaling) zijn de zachte beſtraffingen, welke wy u uit vriendſchap hebben toegevoegd, u van geene waerde?

12. Waerom ruckt uw herte, uw ingebeeld verſtand, u wech van het ſpoor der waerheid? ende waerom wencken uwe oogen, tot een teeken van ongenoegen, gelijk iemand gewoon is te doen, die zijnen beleediger dreigen wil?

13. Dat gy uwen vertoornden geeſt keert tegen Godt, en onvergenoegd zijt over zijne wegen, ende [*ſulcke*] redenen uyt uwen mont laet uytgaen, die God onteeren.

14. Hoe kunt gy voorwenden onſchuldig te zijn? (*c*) Wat is de menſche dat hy ſuyver ſoude zijn? ende die geboren is van eene vrouwe, dat hy rechtveerdigh ſoude zijn? niemand onder de menſchen is zuiver, in de reine oogen van den vlekkeloos heiligen God.

15. (*d*) Siet op ſijne heyligen Engelen zelve en ſoude hy niet vertrouwen: als welke, veranderlyke ſchepſels zijnde en blijvende, geene onverliesbare goedheid bezitten; en dus, op gewigtige proeven geſteld, in gevaer zouden zijn van te bezwijken: ende (*e*) de bewooners der hemelen en zijn, daerom, voor die onveranderlyke en allervolmaektst heilige Majeſteit, niet volſtrekt ſuyver in ſijnen oogen.

16. Hoe

(*c*) 1 Kon. 8: 46. 2 Chr. 6: 36. Job 14: 4. Pſalm 14: 3. Spr. 20: 9. Pred. 7: 20. 1 Joh. 1: 8, 10. (*d*) Job 4: 18. (*e*) Job 4: 18. ende 25: 5.

16. Hoe veel te meer is een man, een zwak menschenkind, grouwelick, ende ſtinckende, die het onrecht indrinckt als water? die eenen overvloed van boosheid begaet; en die zich in het kwaeddoen vermaekt, even als men, by ons in het Oosten, verkwikking vindt, in het drinken van water, ter verkoeling, tegen de brandende hitte. Zoudt gy u dan beroemen, onder de kennelykſte proeven van het Godlyk ongenoegen, rein en zuiver te wezen?

Nu gaet ELIPHAZ *over om, zoo hy meende, te betoogen, dat zy, die in dit leven ongelukkig zijn, godlozen wezen moeten vs.* 17-35.

17. Gy dwaelt grootelyks, ongelukkige Job. Laet ik u beter onderrichten. Ick ſal u onderwijſen, hoort my toe: ende 't gene ick geſien, en, door eene langduurige ondervinding, geleert hebbe, dat ſal ick vertellen:

18. Mijn onderwijs ſtemt volkomen overeen, met de beproefde kundigheid der ouden. Ik zal u zeggen, 't Welck de wijſe mannen van naem en groote kundigheden, in den voorgaenden tijd verkondiget, en als eene onbetwistbare waerheid voorgeſteld hebben; ende men voor hare vaderen niet verborgen en heeft: of liever, het gene zy van hunne voorvaderen, door overleveringen ontvangen hadden, hebben ze voor ons niet verborgen gehouden, maer het hunnen nakomelingen medegedeeld.

19. Ik ſpreek van die oude wijzen, in voorige dagen, die de oorſprongelyke bewooners waren van deze landſtreek, in welke wy woonen, Den welcken alleene het lant gegeven was; ende door welcker midden niemant vreemts door en gingh, vermids nog geene vreemdelingen, uit andere gewesten, zich hier hadden nedergezet.

Vervolgens geevt ELIPHAZ de leer dezer oude wijzen op. Misſchien behelzen de volgende woorden een oud lied, het welke onder de Arabiers in zeer groote achting was.

20. T'allen dagen, zoo lang hy hier op aerde leevt, doet de godtloose hemselven weedom aen, en berokkent zich allerlei ellenden, welke de gevolgen zoo wel als de straffen zijn van zijne boosheid: " ende [*weynige*] jaren in getale zijn voor den tyran wechgeleyt, of liever zou men het dus vertalen: *jaren van getal*, dat is vele jaren van tegenspoed, *zijn voor den tyran*, den geweldigen onderdrukker, *weckgelegd* en hem toegeschikt.

21. Nimmer heeft hy rust en vergenoegen. Het geluyt der verschrickingen is in sijnen ooren: het is, of hy altoos gejaegd worde; (*f*) in de vrede selve, in het midden van zijnen voorspoed, wanneer hy begint welgemoed te worden, komt de verwoester hem over.

22. Hy en gelooft niet uyt de duysternisse zijner rampspoeden weder te keeren: hy heeft dan geene gronden, om op uitkomst en een beter lot te hopen; maer hy is altoos in vrees, dat hy beloert wort ten sweerde, om op eene geweldige wijs, het leven te verliezen.

23. Ten laetsten vervalt hy tot armoede. (*g*) Hy swerft henen ende weder om broot te zoeken, waer het zijn magh: hy weet, dat by sijne hant gereet is de dagh der duysternisse, hy ondervindt, dat de dag van duisternis, van rampen en oordeelen, by de hand stae en tegenwoordig zy.

24. Angst, ende benaeuwtheyt verschricken hem: sy overweldigt hem, zoodat hy dezelve niet wederstaen kunne, gelijck een Koningh bereydt ten strijde, niet te wederstaen is.

25. Trouwens hy ontvangt de welverdiende straf van zijne boosheid. Want hy streckt tegens Godt sijne hant uyt, ende tegens den Almachtigen stelt hy sich geweldelick aen.

26. Hy verhardt zich in het kwaed, en heeft geen het minste ontzach voor Gods geduchte hoogheid. Hy loopt tegens hem aen met den hals, met sijne dicke hoogverhevene schilden, in al zijne kracht, en gebruikt

alle

(*f*) 1 Thess. 5: 3. (*g*) Job 18: 12. Psalm 109: 10.

alle middelen die in zijne macht zijn, om den Almachtigen te bestrijden, zich tegen alle zijne waerschouwingen, zegeningen, en oordeelen te verharden, en zich onder dat alles veiligheid te belooven.

27. Zoo zondigt hy op de allerondankbaerste wijze; en niet minder tegen zich zelven. Om dat hy sijn aengesichte met sijn vet bedeckt heeft; ende rimpelen gemaeckt om de weeckdarmen.

28. Ende heeft bewoont verdelgde steden, [*ende*] huysen, die men niet en bewoonde, die gereet waren tot [*steen*]hoopen te worden.

By vs. 27 en 28. moeten wy een weinig stilstaen.

Het *vet* vs. 27. is het smeer, het welk de ingewanden bedekt Lev. 3: 4. Dit vet is een teeken van gezondheid en welvaren; nae mate dat het vee wel doorvoed is, heeft het meer smeer in. Het *vet* beteekent derhalven den voorspoed van een godlozen, die, even als Jeschurun, dik en vet werd Deut. 32: 15. — Maer als ook *het aengezicht met dit vet bedekt wordt*, zal het te kennen geven, de vetheid en voorspoed, die den godlozen van alle kanten omringt, zoodat zijn geheele gelaet zich dartel en wellustig vertoone, en zijne oogen als van vet uitpuilen.

Het Hebreeuwsche woord, door *weekdarmen* vertaeld, beteekent ook de lendenen Lev. 3: 4. Maer het ander woord, door *rimpelen* overgezet, komt alleen hier voor; ondertusschen wordt het, by de Oosterlingen, voor aengewassen vet gebruikt, vooral op den rug en tusschen de schouderbladen. — De leenspreuk teekent derhalven weder eenen godlozen, die in bloeienden voorspoed leeft, en als met vet overdekt is.

Vs. 28. wordt de wooning van dien godlozen tweezins voorgesteld. — In het gemeen, *hy heeft bewoond verdelgde steden*, dat is steden, welke verdelgd, verdorven, en derhalven geene steden meer waren. Zulke steden te *bewoonen* sluit de herbouwing en bevolking van dezelve in. — In

het byzonder wordt 'er gesproken van *huizen, die men niet bewoonde*, die dermate vervallen waren, dat zy niet konden bewoond worden, en dusdoende *gereed* of geschikt waren, om tot steen of puinhoopen te worden.

Vs. 27. beschrijvt derhalven de zatheid van brood, en de stille gerustheid eenes godlozen, en vs. 28. zijne macht en rijkdommen, om verwoeste steden te herbouwen, en vervallene huizen bewoonbaer te maken. — Een godloze, wil ELIPHAZ zeggen, die in zulke voordeelige omstandigheden geplaetst is, en zich tegen God aenkant, is een monster van ondankbaerheid omtrend God zijnen weldoener; en heeft het aen zich zelven en zijne boosheid te wijten, dat hy moet omzwerven vs. 23.

Al zoo liev evenwel zouden wy vs. 28. opvatten, als eene beschrijving van het oordeel, dat ten laetsten komt, over eenen rijken, die God veracht; *hy zal woonen, in eene wooning van verwoestingen, in huizen, welke geenen bestendigen bloei zullen hebben, maer tot puinhoopen geschikt zijn.*

29. Hy en sal niet rijck worden, offschoon hy vele goederen bezitten moge, nogtans zullen zy hem geen wezenlyk noch bestendig genoegen aenbrengen, maer al zijn rijkdom zal spoedig vervliegen, ende sijn vermogen en sal niet bestaen: hoe machtig hy ook wezen moge, het gene hy onderneemt zal niet gelukken, ende hare volmaecktheyt, het hoogste van zijne begeerte, en sal haer niet uytbreyden op der aerde, of zal geene wortelen schieten in de aerde, en gevolgelyk onbestendig en kortstondig wezen.

30. Hy en sal van de duysternisse van allerlei rampen en ellende niet ontwijcken, de vlamme sal sijne scheute verdroogen: zijne kinders zullen, als door het blixemvuur, verteerd worden. God zal hem geheel verdelgen, (*h*) hy sal wijcken door het geblaes sijns monts, door de uitwerkzelen van den Godlyken toorn, zal hy vernield worden.

31. Hy

(*h*) Job 4: 9.

31. Hy en betrouwe niet op zijn geluk, het welk geheel onbeſtendig is, en de ydelheyt zelve, [*waerdoor*] hy verleydt wort, voor zoo ver hy zich van den rechten weg der deugd heeft laten afleiden: want ydelheyt, eene ontlediging van zijnen voorſpoed, ſal ſijne vergeldinge weſen.

Deze woorden ſchijnen eene bedekte verwijting aen JOB te behelzen, dat hy te veel, op zijnen bloeienden gelukſtaet vertrouwd had; en welke hem vooral te bitterer vallen moest, daer hem, vs. 30, vry duidelyk het onheil zijner kinderen herinnerd werd.

32. Ook zal zijn leven van korten duur zijn. (*i*) Als ſijn dagh, dien hy zich had voorgeſteld, nogh niet en is, ſalſe vervult en hy, door den dood, afgeſneden worden. Ook zal zijn nageſlacht zich niet uitbreiden: want ſijn tack en ſal niet groenen.

33. Men ſal ſijne onrijpe druyven afrucken, als eenes wijnſtocks, ende ſijn bloeyſel afwerpen, als eenes olijfbooms. Hy zal gelijk zijn, aen eenen wijnſtok, die zijne jonge druiven, en aen eenen olijvboom, die zijn bloeiſels afwerpt; dat is, zijne kinders zullen vroeg ſterven, en daerdoor zal de hoop, op een talrijk nageſlacht, worden afgeſneden.

34. Want de vergaderinge der huychelaren wort eenſaem, zy zijn even zoo onvruchtbaer als een keiſteen, ende het vyer verteert de tenten der gierigaerts en onrechtvaerdigen, die geſchencken lievhebben.

35. (*k*) Sy ontfangen moeyte, zy gaen, als het ware, zwanger van rampen en onheilen, ende baren ydelheyt, ende haer buyck richtet bedrogh aen, hunne verwachting wordt geheel te leur geſteld.

(*i*) Job 22: 16. Pſalm 55: 24. (*k*) Pſ. 7: 15. Jeſ. 59: 4. Hoſ. 10: 13.

HET XVI. KAPITTEL.

Het antwoord van JOB *aen* ELIPHAZ. *Hy beklaegt zich over de lievdeloze behandeling zijner vrienden vs. 1-5. hy beschrijvt zijnen deerniswaerdigen toestand vs 6-16, hy verklaert onschuldig te zijn van huichelary, welke zijne vrienden hem te laste leiden vs. 17-20. en beroept zich, op den hoogen God zelven vs. 21, 22.*

1. MAer Job antwoordde op de harde tael van Eliphaz, ende seyde:

2. Ick hebbe dergelijcke vele en harde dingen, als gy my voorstelt, reeds meermalen gehoort: het aenhoudend beweeren van die ongegronde stelling, dat elk, in dit leven, nae zijne daden vergolden worde, heeft my reeds lang verveeld. Waerlyk (*a*) gy alle zijt moeyelicke en lastige vertroosters; in plaets van my op te beuren, vermeerdert gy mijne smert, door bittere verwijtingen.

3. Salder eens een eynde zijn aen de windige woorden van welke gy u bedient, en van uw ydel geklap? ofte wat stijft en beweegt u toch, dat gy [*alsoo*] antwoordt, en zoo bitter tegen my uitvaert?

4. Waerlyk indien iemand van uliedden, in zulke deerniswaerdige omstandigheden verkeerde, als in welke ik gesteld ben, zou ik met hem geheel anders en veel lievderijker handelen. Soude ick oock, als gylieden spreken, indien uwe ziele ware in mijner zielen plaetse? soude ick woorden tegens u t'samenhoopen? zou ik woorden, welke niets ter zake doen, op één stapelen? ende soude ick over u met mijn hooft schudden,

(*a*) Job 13: 4.

den, tot een teeken van versmading en verachting? Dit zy verre.

5 Ick soude u verstercken, bemoedigen en opbeuren, in uwe diepe moedeloosheid, met troostrijke woorden van mijnen mont, ende de beweginge mijner lippen soude haer inhouden, en zulk een ydel geklap niet voortbrengen, als gylieden doet.

Anders kan men de laetste woorden van vs. 5. vraegsgewijs opvatten. Indien gylieden in mijne plaets waert, *zou ik u met* troostrijke redenen van *mijnen mond* bemoedigen; *en zou de beweging mijner lippen zich inhouden*? zou ik niet spreken, om u op te beuren?

6. Hoe hoogstgaende en duldeloos zijn mijne smerten, welke gylieden, met zulke onverschillige oogen, zonder eenig medelijden aenziet! So ick spreke, om lucht te krijgen, het zy dat ik jammerklachten uitboezeme, het zy ik mijn verlangen naer den dood verklare; het doet my geen voordeel, het brengt my geene verkwikking aen: mijne smerte en wort niet ingehouden, noch eenigermate verzacht: ende houde ick op met spreken, wat gaet 'er van my wech, waerin vermindert mijne smert?

7. God bezoekt my, met zeer zware rampen. Gewisselick, hy heeft my nu als vermoeyt en afgemat, met de smerten, welke hy my te huis zendt. Groote God! gy hebt mijne gantsche vergaderinge mijn geheele huisgezin verwoest; niet alleen hebt Gy mijn lichaem aen de zwaerste smerten blootgesteld; maer ook mijne kinderen door uwe geduchte hand wechgenomen.

8. Dat gy my rimpelachtigh gemaeckt en het vleesch van mijn lichaem verteerd hebt, is tot een getuyge geweest by mijne vrienden, die daerin een bewijs meenen te vinden van mijne godloosheid: ende mijne magerheyt staet tegens my op; sy getuygt in mijn aengesichte, immers volgens het oordeel van mijne vrienden, dat ik een huichelaer wezen moet.

Anders zou men vs. 8. op deze wijs vertalen kunnen. *Gy hebt my, als eenen geboeiden misdadiger, behandeld*, en dat *is een getuige geweest* by mijne vrienden, die zich op uwe

handelingen omtrend my, als een onbetwistbaer getuigenis beroepen, dat ik een godloze ben; maer *de leugen ſtaet tegen my op*, ik word lievdeloos belasterd, onaengezien alle mijne tegenbetuigingen, worden deze leugens my *in mijne tegenwoordigheid aengewreven.*

9. (*b*) Sijn toorn verſcheurt my, gelijk een leeuw zijn prooi verſcheurt; ende hy hatet my, met eenen onverzoenbaren haet, hy knerſt over my met ſijne tanden van gramſchap: mijn wederpartijder (*c*) ſcherpt ſijne oogen, welke vol vuur van gramſchap zijn, tegen my, om my telkens op nieuws en by herhaling aen te vallen.

Onze Overzetters pasſen deze woorden van vs. 9. op God toe. Liever evenwel zouden wy denken, dat hy van ELIPHAZ ſpreke, en de hatelyke handelwijs van dezen lastigen vertrooster wil afteekenen.

10. Hoe lievdeloos wordt ik bejegend, van mijne vrienden! Sy gapen met haren mont tegen my, om my te beſchimpen, ſy ſlaen met ſmaetheyt op mijn kinnebacken, en behandelen my, op de verachtelykſte wijs: ſy vervullen ſich t'ſamen aen my, zy vereenigen zich, om my bitterheden aen te doen, en vinden daerin hunne verzadiging.

11. Godt heeft my den verkeerden, den verſtandelozen, die naer geene reden hooren, overgegeven; ende heeft my afgewendt of geworpen in de handen der godtlooſen.

12. God deed my, op het alleronverwachtst, in de zwaerſte onheilen vervallen. Ick hadde te vooren ruſte, voorſpoed en genoegen, maer hy heeft my verbroken, ende mijn genoegen verſtoord; hy heeft my by mijnen necke gegrepen, my op het alleronverwachtst overvallen, gelijk men eenen vyand verrascht en van achteren by den nek vat, ende my verplettert, zoodat ik, uit mijne voordeelige omſtandigheden, geheel verſtooten ben: (*d*) ende hy heeft my hem tot een doelwit opgericht, om alle de pijlen van zijne gramſchap tegen my afteſchieten.

13. De

(*b*) Job 10: 16, 17. (*c*) Job 13: 24. (*d*) Job 7: 20. Klaegl. 3: 12.

13. De middelen van welke God zich bedient, om my te verbrijzelen, mogen wel by boogſchutters en jagers vergeleken worden. Sijne ſchutters hebben my omringet, van alle kanten ben ik omgeven met onheilen, welke my hoogst ongelukkig maken; hy heeft gevaerlyke wonden in mijn lichaem verwekt, zelvs op de weekſte en gevoeligſte plaetzen, zoodat hy als het ware mijne nieren doorſpleten hebbe; ende hy heeft my niet geſpaert, zoodat zijne ſlaende hand my geheel ſchijnt te zullen verbrijzelen: hy heeft mijne galle op d'aerde uytgegoten, hy heeft mijn lichaem eene gevaerlyke wonde toegebracht, en het in zulk een oogenſchijnlyk doodsgevaer doen komen, als of mijn galblaes doorſneden, en mijne gal uitgeſtort ware.

14. Hy heeft my gebroken met breucke op breucke, en my den eenen ſlag, op den anderen toegebracht: Hy is tegen my aengeloopen, als een geweldige, op ſoortgelyk eene wijs, als een oorlogsheld, tegen eene Stad, ſtorm loopt.

15. Ick hebbe eenen ſack, een rouwkleed van ruuw linnen, over mijne gevilde huyt genaeyt. In het begin mijner ellende, heb ik mijn kleed van droevheid geſcheurd Kap. 1: 20. maer, vermids mijne ziekte zoo langduurig is, ben ik in de noodzakelykheid gekomen, het zelve weder aen een te hechten, om mijne huid, die, door de vuile zweeren, rauw en als gevild is, daermede te bedekken; (*e*) ick hebbe mijnen hoorn of mijn voorhoofd in 't ſtof gedaen, en met asſche beſtrooid.

16. Mijn aengeſichte is gantſch bemoddert van weenen, ende over mijne oogenleden is eene duisternis gelijk aen des doots ſchaduwe: mijne oogleden hebben, door het geduurig weenen, zoo veel geleden, dat ik weinig of niets kan zien.

17. Evenwel durv ik vrymoedig zeggen, dat ik zulk een buitengewoon lijden niet verdiend hebbe, Daer doch

(*e*) Job 30: 19.

geen wrevel, geene opzettelyke boosheid in mijne handen en bedrijven te vinden en is, ende mijn gebedt suyver is, zonder dat ik eenigermate aen huichelary zou schuldig wezen.

18. Waerlyk Eliphaz en mijne andere vrienden, gy zijt als het ware mijne moordenaers, en zult mijnen dood verhaesten, door uwe hatelyke bejegeningen. O aerde, en bedeckt mijn bloet niet: dat mijn dood tegen hun om wraek roepe, ende voor mijn geroep en zy geene plaetse, dat het zelve ergens zou worden opgehouden! mijne jammerklachten dringen, zonder ergens te vertoeven, regelrecht door, tot in den hemel.

19. Oock nu zelvs, in het bitterste van mijne smerten, durv ik my vrymoedig op God beroepen: siet, in den hemel is mijn getuyge, ende dees mijn alwetende getuyge, die mijn hart volmaektelyk kent, woont in de hoogten.

20 Mijne vrienden zijn mijne bespotters; zy verdrajen mijne woorden, en oordeelen lievdeloos over mijne beginselen: [*doch*] mijn ooge druypt al weenende tot Godt, die naer waerheid oordeelt.

21. Och, mocht men (*f*) rechten voor een man met Godt; gelijck een kint des menschen voor sijnen vrient!

22. Dat dit hoe eer hoe liever geschiedde, eer het te laet zal zijn: Want [*weynige*] jaren in getale sullender [*nogh*] aenkomen: of, de aftelling der jaren zal aenkomen; ende ick sal het padt henen gaen naer het grav, langs den weg van alle vleesch, [*waer door*] ick niet en sal wederkeeren, en buiten de mogelykheid gesteld worden, om ooit weder eenig genoegen op aerde te smaken.

(*f*) Job 31: 35. Pred. 6: 10. Jes. 45: 9. Rom. 9: 20.

HET

HET XVII. KAPITTEL.

JOB *gaet verder voort, en klaegt tot God over de grootheid zijner ellenden, en de lievdeloosheid van zijne vrienden vs.* 1-9 *daerop wendt hy zich tot zijne vrienden, en brengt hun onder het oog, dat zy, in plaets van hem te troosten, zijne ſmerten vermeerderden vs.* 10-16.

1. MIJn geeſt, dat is *mijn adem*, is verdorven, en begint reeds te ſtinken, mijne dagen ſnellen naer het einde, en mijn levenslicht zal ſpoedig worden uytgebluſcht, de graven zijn voor my, en openen zich reeds als het ware, om mijn lijk te ontvangen.

2. Zijn niet beſpotters by my, ende overnachtet [*niet*] mijne ooge in haerlieder verbitteringe?

Eigenlyk ſtaet 'er: *indien 'er geene beſpotters by my zijn, en mijne oogen nog in derzelver verbittering vernachten.* — De vuile ziekte, met welke JOB bezocht was, brengt ten laetſten eenen ſtinkenden adem mede, en dit is een teeken, dat het met den lijder, op het einde loopt. Dan JOB verlangde, door de overmaet zijner ſmerten, zoodanig naer den dood, dat hy nog vreesde bedrogen te worden. „ Alles, wil hy zeggen, ſchijnt aen te duiden, dat mijn „ einde nadert, en dat ik, door den dood, uit mijne ellenden zal verlost worden; indien ik maer, in deze verwachting, niet bedrogen worde, en mijne oogen nog „ langer, in de bitterheden van een rampſpoedig leven, „ vernachten moeten."

3. Set doch by, benoem iemand tot eenen borg, om voor my, in den hemel te ſpreken, ſtelt my eenen borge by u: wie ſal hy zijn? dat in mijne hant geklapt worde, door iemand, die zich, door deze plechtigheid, tot mijnen borg verbindt.

4. Mijne vrienden brengen my veel eer vermeerdering van smert aen, dan vertroosting: Want haer herte hebt gy van kloeckverstant verborgen: het is waerlyk of zy verdwaesd zijn; daerom en sult gyse niet verhoogen, nog hen, in het twistgeding met my, laten overwinnen.

5. Zulke ydele vertroosters kunnen geenen voorspoed hebben. Die met vleyinge den vrienden [*wat*] aenseyt, en de rechten schendt van vertrouwde vriendschap, oock sijner kinderen oogen sullen versmachten, zijne kinders zullen, met vuurige begeertens, op de voorwerpen van hun verlangen, te vergeevsch staroogen, zonder immer hun doelwit te bereiken.

6. (*a*) Doch dit hun ongeluk kan my geen 't minste voordeel aenbrengen; hy heeft my tot een spreeckwoort der volckeren gestelt: so dat ick een trommelslagh ben voor [*yeders*] aengesichte. Ik ben het voorwerp der verguizing van alle mijne nabuuren geworden; elk spreekt van my met verachting, en het volk wordt, als met pauken te zamen geroepen, om het schouwspel mijner ellenden aen te zien.

7. Daerom is mijne ooge door verdriet en geduurig weenen verdonckert: ende alle mijne lidtmaten zijn dermate vermagerd, dat zy gelijck zijn aen eene schaduwe.

8. De oprechte sullen hier over verbaest zijn, dat iemand, die God in waerheid vreest, zoo buitengewoon verdrukt wordt: ende de onschuldige sal sich tegen den huychelaer opmaken, en het den godlozen benijden, dat zy voorspoediger zijn, in dit leven, dan hy.

9. Ende evenwel met dit alles, de rechtveerdige sal sijnen wegh vasthouden, en de deugd blijven aenkleven: ende die reyn van handen is, sal in sterckte en braevheid toenemen.

10. (*b*) Maer doch gy alle mijne vrienden, keeret weder, ende komet nu: gy moogt nog zoo dikwijls wederkomen om my te troosten, zulken man, als ik zoo even

(*a*) Job 30: 9. (*b*) Job 6: 29.

even beschreven heb, zal ik onder ulieden niet vinden: want ick en vinde onder u geenen wijsen, die de deugd blijvt aenkleven, offschoon godlozen in dit leven, boven hem gezegend worden.

11. (*c*) Mijne dagen zijn voorbygegaen, en mijn leven zal eerlang een einde nemen; uytgeruckt zijn mijne gedachten, de besittingen mijns herten, de *gedachten*, welke *mijn hart bezat*, en met welke het zelve vervuld was, dat ik nog eens in mijnen voorigen gelukstaet zou hersteld worden, zijn ten eenemael verydeld en *uitgerukt*, op soortgelijke wijs, als men boomen, met wortel en tak uitroeit.

12. Den nacht verstellen sy in den dagh: mijne vrienden maken, door hunne verkeerde voorstellen, mijn hart zoo verdrietig, dat ik des nachts in het geheel niet rusten kan; het licht is naeby [*den ondergangh*], zo ik eenige weinige verademing geniet, het is van zeer korten duur, dat licht verdwijnt spoedig van wegen de duysternisse, der smerten, welke my, met des te meerder hevigheid aenvallen.

13. So ick op eenige uitkomst wachte, zy is nergens anders dan in den dood te vinden; het graf sal mijn huys en aengename verblijvplaets wesen: in de duysternisse sal ick mijn bedde spreyden, en aldaer rusten van alle mijne moeite en smerten.

14. Tot de groeve roepe ick, Gy zijt mijn vader: want het grav zal my, gelijk een vader, verligting van smerten verschaffen; tot het gewormte, het welk mijn vleesch verteeren zal, roep ik, gy zijt Mijne moeder, ende mijne suster, van u heb ik vertroosting te wachten.

15. Waer soude dan nu mijne verwachtinge wesen, op een gelukkig leven in deze waereld? ja mijne verwachtinge, wie salse aenschouwen, en vervuld zien? Mijne vrienden mogen my, met zoodanig eene hoop vleijen, maer 'er zal niets van worden.

(*c*) Job 7: 6. ende 9: 25.

16. Mijne uitgemergelde beenderen zullen eerlang begraven worden. Sy fullen ondervaren [*met*] de hantboomen des grafs, als 'er rufte t'famen voor my en andere dooden (*d*) in het ftof wefen fal.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hier begint BILDAD *weder te fpreken. Zijne geheele redevoering behelst zeer bittere woorden, en verwijtingen tegen* JOB, *dat hy ongetwijffeld een boosdoender wezen moest vs.* 1 - 4. *daerna ftelt hy de ftraffen der godlozen voor in dit leven vs.* 5 - 16. *en voegt 'er by, dat zelvs hunne gedachtenis na den dood vergaen zal vs.* 17 - 21.

1. DOe antwoordde Bildad de Suhiter, die het woord ten anderen male opvatte, ende feyde:

2. Hoe lange is 't, dat gylieden, Eliphaz en Zophar, een eynde van woorden fult maken? waerlyk gylieden gebruikt te veel omflag van woorden. Wy moeten Job maer zonder omwegen zeggen, waer het op ftaet; en gy Job mercket op, geev behoorlyk acht op onze voorftellen, om onze meening recht te verftaen, ende daer na fullen wy nader met u fpreken.

3. Gy hebt ons afgefchilderd, als menfchen, die van verftand ontbloot zijn Kap. 17: 4, 10. en ons tot de beesten verzonden, om van dezelve te leeren Kap. 12: 7. Dit is eene zeer onbefcheidene handelwijs. Waerom worden wy geachtet, als beeften; [*ende*] zijn onreyn in ulieder oogen?

4. (*a*) O gy die fijne ziele verfcheurt door fijnen toorn: die, onder het lijden, zoo wanhoopig wordt, dat

(*d*) Job 3: 17, 18, 19. ende 30: 23, 24. (*a*) Job 13: 14.

dat gy wel uwe ziel verſcheuren zoudt, en uw leven verkorten; wat verbeeldt gy u toch? ſal om uwent wille de aerde verlaten en in eene woestijne veranderd worden? ende ſal eene rotze verſtelt worden uyt hare plaetſe? indedaed even zoo min mogelyk is het, dat God het zedelyk beſtier der waereld veranderen zoude, den rechtvaerdigen ſtraffen, en den boosdoener zegenen.

5. Neen waerlyk, een godloze kan onmogelyk voorſpoedig zijn. Ja het licht der godtlooſen, het licht van hunne blijdſchap en voorſpoed, ſal uytgebluſcht worden, ende de voncke ſijnes vyers en ſal niet glinſteren. Hy mag, voor een korten tijd, glinſteren van voorſpoed, het zal ſpoedig een einde nemen.

6. Het licht ſal verduyſteren in ſijne tente, ende ſijne lampe ſal over hem uytgebluſcht worden, de voorſpoed van zijn huisgezin zal eensklaps, met allerlei onheilen, verwisfeld worden.

7. De treden ſijner macht ſullen benaeuwet worden: de voortgang van zijn aenzien en vermogen zal onverwacht geſtuit worden, ende ſijn raet ſal hem nederwerpen, de voornemens, welke hy by zich zelven maekt, zullen zijn onheil verhaesten.

8. Hy zal zelvs, zonder dat hy het weet, in het verderv loopen: Want met ſijne voeten ſal hy in 't net geworpen worden, ende ſal in het werregaren wandelen.

9. De ſtrick ſal [*hem*] by de verſene vatten, en zoo vasthouden, dat 'er geen ontkomen aen zy: (*b*) de ſtruyckroover, elk die hunkert naer zijne rijkdommen, ſal hem overweldigen.

10. Sijn touw, de list van dien roover, is in de aerde verborgen; ende ſijne valle op het padt, zoodat de godloze verſtrikt zy, eer hy 'er aen denkt.

11. (*c*) De beroeringen ſullen hem rontom verſchricken: nergens zal hy eenig genoegen vinden kun-

(*b*) Job 5: 5. (*c*) Job 15: 21. Jer. 6: 25. ende 46: 5: ende 49: 29.

nen, ende de allersmertelykste gebeurtenissen zullen hem verstroyen op sijne voeten.

12. Zijn zoon, die Sijne macht en sterkte is Gen. 49: 3. (*d*) sal hongerigh wesen: ende het verderf is bereydt aen sijne zijde, van alle kanten vallen de verdrietelykheden op hem aen.

13. De eerstgeboren des doots, een doodelyke krankte, sal zijne aderen en zenuwen, die als de grendelen sijnes huyts zijn, verteeren, ja alle sijne grendelen en vastigheden sal hy verteeren.

14. Alles, waerop hy (*e*) Sijn vertrouwen stelde, sal hem geheel begeven, en als uyt sijne tente uytgeruckt worden: sulcks sal hem doen treden tot den Koningh der verschrickingen, zulk een overmaet van onheilen zal hem den dood, zoo verschrikkelyk voor den mensch, spoedig berokkenen.

15. Sy of liever *men* sal woonen in sijne tente, daerse sijne niet en is, een ander zal zijn huis in bezit nemen: of sijne wooninge sal met swevel overstroyt worden, het blixemvuur zal zijn huis verteeren.

16. Hy zal met wortel en tak worden uitgeroeid, gelijk men eenen boom uitroeit. Van onder sullen sijne wortelen verdorren; ende van boven sal sijn tack afgesneden worden.

17. Zelvs zal de dood nog niet eens een einde maken van zijne ongelukken. (*f*) Sijne gedachtenisse zelvs sal vergaen van der aerde: ende hy en sal geenen name hebben op de straten, niemand zal na den dood, van hem, met eenige achting spreken.

18. Met zijn geheele nageslacht, zal hy verdelgd worden. Men sal hem stooten van het licht in de duysternisse der vergetelheid, ende men sal hem geheel van de werelt verjagen.

19. (*g*) Hy en sal geenen sone, nochte naneve heb-

(*d*) Job 15: 23. (*e*) Job 8: 13, 14. ende 11: 20. Spr. 10: 28.
(*f*) Ps. 109: 13. Spr. 10: 7. (*g*) Jes. 14: 22. Jer. 22: 30.

hebben onder ſijn volck: ende niemant zijner huis-
genooten en ſal in ſijne wooningen overigh zijn.
20. Over ſijnen dagh, over den merkwaerdigen dag
zijner geduchte ſtraffen, ſullen de nakomelingen ver-
baeſt zijn; ende de oude met ſchrick bevangen
worden, zoo menigmael zy 'er aen denken en van ſpreken.
21. Indedaed ongelukkige Job, zoodanig is het lot van
eenen boosdoener. Elk een godloze wordt hier op aerde,
nae verdiensten geſtraft. Gewiſſelick, wat gy u ver-
beelden mogt, en wilt voorwenden, ſoodanige zijn de
wooningen des verkeerden, ende dit is de plaetſe
[*des genen die*] Godt niet en kent.

HET XIX. KAPITTEL.

Het antwoord van JOB *aen* BILDAD. *Hy klaegt, op eene zeer aendoenlyke wijs, over de harde behandeling zijner vrienden vs.* 1-3, *hy verzoekt, dat zy medelijden hebben, met zijnen deerniswaerdigen toeſtand vs.* 4-22; *en, opdat zijne vrienden hem niet verdenken zouden, dat hy tot wanhoop vervallen ware, en Gods vergeldende rechtvaerdigheid geheel en al ontkende, verklaert hy zijne hoop op eenen ſtaet van gelukzaligheid na dit leven vs.* 23-27. *hy trekt, uit dit alles, ten laetſten dat gevolg, dat zijne vrienden zeer kwalyk met hem handelden vs.* 28, 29.

1. MAer de ongelukkige Job antwoordde op de
harde woorden van Bildad, ende ſeyde:
2. Wat handelt gy, en mijne twee andere vrienden,
onbarmhartig met my ellendigen! In plaets van mijne ſmer-
ten te verzachten, is het als of gy u beyvert, om dezelve
te vermeerderen. Kon ik zulk eene lievdeloze behandeling,
van mijne vrienden verwachten? Hoe lange ſullet gy-

lieden mijne ziele bedroeven, ende my met bittere
woorden verbrijfselen?
3. Gy hebt nu tienmael my fchande aengedaen
en de fmadelykfte verwijtingen tegen my uitgefproken: gy
en fchaemt u niet, gy verhardet u tegens my.
4. Maer oock 't zy waerlick eens zoo, dat ick
gedwaelt hebbe in mijne ftelling, dat God hier op aerde
de menfchen niet vergelde nae hunne daden: deze dwaling zal ulieden immers geen nadeel toebrengen: mijne
dwalinge fal by my vernachten, ik blijv by mijne
ftelling, welke gylieden voor eene dwaling houdt, en vind
daerin eene bron van vertroosting.
5. Indien gylieden waerlick u verheffet tegen
my: ende mijnen fmaet tegen my drijvet: Indien
gylieden verkiest my nog verder bittere woorden toe te
duwen, en de fmadelykfte verwijtingen te doen:
6. Wetet 'er dan nu ook dit by, dat het Godt zelvs
is, die my heeft omgekeert; ende my [*met*] fijn
net omcingelt, dat God my deze ellenden, nae zijne
vrymacht heeft toegezonden, en dat gylieden niet bevoegd
zijt, om Gods wegen te beoordeelen.
7. God heeft my, om redenen zijner Alwetendheid bekend, en zijner Wijsheid betamende, een buitengewoon
lijden toegezonden, en het behaegt hem niet, om my
daeruit te verlosfen. Siet, ick roepe gewelt, doch
en worde niet verhoort: ick fchreeuwe, doch daer
en is geen recht.
8. Hy heeft mijnen wegh toegemuert, dat ick
niet doorgaen en kan, welke pogingen ik aenwenden
mogt, het is onmogelyk Gods flaende hand te ontwijken:
ende over mijne paden heeft hy duyfterniffe geftelt, van alle kanten 'ben ik rondom omgeven, als met
eene duifternis van angst en fmerten.
9. Mijne eere heeft hy van my afgetrocken,
en my ontbloot van allen mijn luister, van al mijn aenzien
en vermogen, ende de kroone mijnes hoofts, alles
wat my achting en aenzien verworv, heeft hy wechgenomen.

10. Hy heeft my rontom afgebroken, ſo dat ick henen en geheel verlooren gae; ende heeft mijne verwachtinge en uitzichten geheel wechgenomen, gelijk als eenen boom wechgeruckt wordt.

11. Daer toe heeft hy ſijnen toorn tegen my ontſteken, ende my by hem (*a*) geacht, als ſijne vyanden. God heeft my geſteld tot het voorwerp van zijnen geduchten toorn, en kant zich tegen my aen, gelijk men zich tegen eenen vyand aenkant.

12. Sijne benden, alle de werktuigen van Gods gramſchap zijn, als zoo vele legerbenden, t'ſamen aengekomen, ende hebben tegen my haren wegh gebaent: ende hebben haer gelegert rontom mijne tente.

13. (*b*) Mijne broeders vrienden en naestbeſtaenden, van welke ik onderſteuning en vertroosting verwacht had, heeft hy verre van my gedaen, en van mijn perſoon, als van eenen grooten boosdoener, afkeerig gemaekt: ende zoo gaet het ook met alle die my kennen, en 'er voorheen eene eer in ſtelden, van met my te verkeeren, ſekerlick ſy alle zijn ook van my vervreemdet.

14. Mijne naebeſtaende houden op zich als de zoodanige te gedragen: ende mijne bekende vergeten mijner.

15. Mijne huyſgenooten, ende mijne dienſtmaegden, die voorheen gewoon waren my alle eer en onderdanigheid te bewijzen, achten my voor eenen vreemden: een uytlander ben ick in haren oogen.

16. Ick riep onlangs mijnen knecht, ende hy en antwoordde my niet eens; ick ſmeeckte nedrig met mijnen mont aen hem, maer hy ſtoorde 'er zich niet aen.

17. Mijn adem is door den vuilen ſtank mijne huyſvrouwe vreemt, zy verwijdert zich zoo ver van my, als zy kan, ende ick ſmeecke, om der kinderen mijnes buycks wille, mijn geſmeek is den kinderen,

(*a*) Job 13: 24. ende 16: 9. ende 33: 10. Klaegl. 2: 5. (*b*) Pſ. 31: 12. ende 38: 12. ende 69: 9. ende 88: 9.

welke ik by mijne bywijven gewonnen heb, onverdraeglyk geworden.

18. (*c*) Oock versmaden my de jonge kinderen: stae ick op, om hen te bestraffen, so spreken sy smadelyke woorden tegen my, tegen my ellendigen.

19. (*d*) Alle menschen mijnes heymelicken raets, met welke ik voorheen gewoon was, vertrouwelyk om te gaen, hebben eenen grouwel aen my: ende die ick lief hadde, zijn tegen my gekeeret. Dit alles zijn de gevolgen der verdenking van verborgene godloosheid, onder welke gy my brengt, door het onverzettelyk beweeren van uwe verkeerde stelling.

20. (*e*) En onder dit alles, Mijn gebeente kleeft van magerheid aen mijne huyt, ende aen mijn vleesch is eene geduurige verteering: ende ick ben ontkomen met de huyt mijner tanden, 'er is bykans van vleesch niets meer overgebleven, dan aen mijne lippen, die mijne tanden als een huid bedekken.

21. Ontfermet u mijner, ontfermet u mijner, o gy mijne vrienden! want de hant Godts heeft my aengeraeckt, en zwaerlyk geslagen.

22. Waerom vervolget gy my, gelijk als Godt my vervolgt? waerom vermeerdert gy de smerten, welke my van God worden toegezonden? ende waerom en wordet gy niet versadiget van mijn vleesch? ben ik niet reeds genoeg uitgeteerd? moet gylieden ook nog het uwe toebrengen?

23. Ik zal nu de gevoelens van mijn hart onbewimpeld voorstellen, en belijdenis doen van de hope, die in my is. Ik heb uwe stelling, dat den menschen hier op aerde, elk nae zijne daden, zou vergolden worden, ronduit tegengesproken. Maer daeruit hebt gy dit lievdeloos gevolg afgeleidt, dat ik Gods vergeldende rechtvaerdigheid geheel ontkennen zoude. Neen, mijne vrienden. Er is een leven na dit leven. Daer zal elk nae zijn doen vergolden worden. Hoe ellendig ik nu ook wezen moge; deze is mijne hoop, dat ik, in dat toekomend leven, een volmaekte

(*c*) Job 30: 1. (*d*) Ps. 41: 10. ende 55: 13, 14, 15: (*e*) Job 30: 30. Ps. 102: 6. Klaegl. 4: 8.

snaekte gelukzaligheid genieten zal. Och of dan nu mijne woorden, met welke ik deze hoop belijden zal, doch voor het nageslacht opgeschreven wierden! Och offe in een boeck oock wierden ingeteeckent!

24. Datse met eene yseren griffie, ende loot, voor eeuwigh in eene rotze gehouwen wierden, opdat zy tot een openbaer bewijs dienen mogen, ter wederlegging van het gene mijne vrienden my te laste leggen.

Oudtijds was men gewoon zekere zaken, ter altoosduurende gedachtenis, met een yzer griffie, in eenen rotssteen te graveeren, en de holligheden der letteren, met loot aen te vullen.

25. Hoort dan (zegt hy) naer mijne belijdenis: Want ick weet en ben op goede gronden verzekerd, dat mijn Verlosser leeft; ende hy sal de laetste over het stof opstaen: of *een ander ik zal eens uit het stof opstaen*, dit zelvde lichaem zal, uit het stof des doods worden opgewekt, hoewel in gansch andere omstandigheden.

26. Ende de wormen mogen, in het grav, mijn lichaem verteeren; als sy eerst mijne huid doorboord, en na mijne huyt dit mijn vleesch doorknaegt sullen hebben; sal ick uyt mijn vleesch, uit dit zelvde lichaem, Godt aenschouwen:

27. Den welcken ick voor my en van naby aenschouwen sal, ende deze mijne oogen sien sullen, ende niet een vreemde: mijne nieren verlangen seer in mijnen schoot, mijn ingewand wordt, als het ware, reeds door verlangen verteerd.

By deze merkwaerdige belijdenis van JOB, *moeten wy een weinig stilstaen.*

Hy verklaert allerduidelykst, op een volgend leven te hopen. — Deze verklaring was recht geschikt, om den laster zijner vrienden te wederleggen, dat hy Gods rechtvaerdigheid volstrektelyk ontkende. Hy had de ongegronde stelling zijner vrienden wedersproken, dat elk hier op aerde, nae zijne daden, vergolden worde, en dat gevolgelyk iemand die, in dit leven, meer dan gemeen ellendig

is, een groot boosdoender wezen moet. JOB geloovde die aengelegene waerheid, welke alle bedenkingen, tegen Gods zedelyk bestier over de waereld, volkomen oplost; dat de huishouding der vergelding, eerst in het volgend leven, zal plaets hebben.

JOB geloovde 'er deze groote waerheid by, dat elken mensche, in dat volgend leven, zal vergolden worden, niet alleen nae de ziel, maer dat ook de doode lichamen zullen worden opgewekt; zoodat elk een mensch zal wechdragen, nae dat hy in het lichaem gedaen heeft.

Ook hield JOB zich verzekerd, dat hy, in dien grooten dag der opstanding, een zalig lot erlangen, en God aenschouwen zoude.

Wy zien, uit dit alles, dat deze aengelegene waerheden, welke vleesch en bloed nimmermeer zouden geopenbaerd hebben, een gedeelte uitmaekten van de Openbaring, welke aen den Aertsvaderen geschonken was. — In onze INLEIDING toch tot dit Boek, hebben wy opzettelyk betoogd, dat JOB, in de vroegste tijden, lang voor MOSES geleevd hebbe.

Maer wat meer in het byzonder. Gemeenlyk houdt men het daervoor, dat JOB, onder den naem van VERLOSSER of GOËL, het oog hebbe op den MESSIAS, die het luisterrijk tegenbeeld is van de Goëls of Losfers. — Van deze Goëls of Losfers, derzelver rechten en verplichtingen, hebben wy gehandeld by Lev. 25: 25-48. Deut. 25: 5-10. Ruth 2: 20. 3: 12, 13. en 4: 1-6. — Daer JOB een naestbestaende was van ABRAHAMS aertsvaderlyk geslacht, is 'er geen twijffel aen, of hy heeft kennis gehad van den MESSIAS, den beloovden Verlosfer van zondaren. Maer zou JOB die byzonderheid geweten hebben, dat de dooden bepaeldelyk, door de Godlyke kracht van den MESSIAS, zullen worden opgewekt? hebben wy deze ontdekking niet te danken, aen de nadere verklaring van het Euangelie? — Dit althans is, onzes erachtens, buiten twijffel, dat JOB het oog niet gehad hebbe, op de wettische Losfers, en hunne verrichtingen omtrend verarmde naestbestaenden; naedien de wet, omtrend de Losfers, eerst lang na zijnen

tijd

tijd is voorgeschreven. Hy zal eenen VERLOSSER in het algemeen bedoeld hebben, die hem, in het volgend leven, met eene volkomene zaligheid, begivtigen zoude.

28. Voorwaer, wanneer gy deze mijne denkwijs en verwachting behoorlyk in acht neemt, soudet of behoordet gy te seggen; Waerom vervolgen wy hem? waerom vermeerderen wy, door onze lievdeloze verdenkingen, de smerten van dezen ellendeling? naedemael de wortel der sake, eene gegronde hoop op de zaligheid van het volgend leven, en eene ongeveinsde Godsvrucht, in my gevonden wort.

29. Waerlyk gy zult nog eens gevoelig gestraft worden, over uwe lievdeloze behandeling. Schroomet u van wegen het sweert; vreest voor het een of ander oordeel: want God kan zulke hatelyke behandelingen niet met onverschillige oogen aenzien, de grimmigheyt, is [*over*] de misdaden des sweerts, of *de grimmigheid* brengt *de misdaden* dat is de straffen *des zweerds:* de Godlyke gramschap zal u geduchte oordeelen toezenden, op dat gy wetet, dat 'er een gerichte zy, en by ondervinding leeret, dat God alle kwaed, en byzonder lievdeloze behandelingen, niet ongestraft laten kunne.

HET XX. KAPITTEL.

Hier begint ZOPHAR *weder te spreken. Hy herhaelt, met zeer veel drivt, die oude stelling, dat het den godlozen, in dit leven, niet lang kan welgaen. Deze stelling zoekt hy, door voorbeelden, te staven. In dit alles was zijn oogmerk, om* JOBS *ellende te doen doorgaen, voor een bewijs van zijne godloosheid.*

1. DOe antwoordde Zophar de Naamathiter, ende seyde;

2. Ongelukkige Job! ik had voorgenomen, u met mijne

woorden niet langer lastig te vallen, omdat ik bemerkt heb, dat gy halsſtarrig genoeg zijt, om u niet te willen laten overtuigen, en u bedient van allerlei uitvluchten. Maer gy noodzaekt my, om weder te ſpreken. Gy hebt uw antwoord beſloten, met ons Gods geduchte ſtraffen te bedreigen. Daerom doen mijne gedachten my antwoorden: ik heb een wijl, over uwe bedreiging gedacht; en deze overweging doet my de noodzakelykheid zien, om u te beantwoorden, ende over ſulcks is mijn verhaeſten in my, ik maek allen ſpoed, om u te wederleggen.

3. Ick hebbe zoo even uit uwen mond, aengehoort eene zeer kwalyk geplaetſte beſtraffinge, die my ſchande aendoet: maer de geeſt, dat is mijne ziel, ſal uyt mijn verſtant, welberaden, en niet met drivt, voor my antwoorden.

4. Sedert hoe lang hebt gy, by ondervinding geleerd, dat de godlozen, in dit leven, meermalen voorſpoedig zijn. Weet gy dit al ſedert lang? hebt gy dan de lotgevallen der menſchen, van de vroegſte tijden af, gade geſlagen? van altoos af, van dat [*Godt*] den menſche op de werelt geſett heeft,

5. Ik ben juist van het tegengeſtelde verzekerd. (*a*) Dat het vreugdegejuych en de voorſpoed der godtlooſen van naeby en altoos van zeer korten duur geweeſt is, ende de vreugde des huychelaers voor een oogenblick: Wat zult gy nu tegen mijne ondervinding inbrengen?

6. Wanneer zijn geluk ten hoogſten toppunt opſteeg, zoodat als het ware ſijne hoogheyt tot den hemel toe opklomme; ende ſijn hooft tot aen de wolcken raeckte:

7. Evenwel Sal hy gelijck ſijn dreck in eeuwigheyt vergaen: zijn geluk zal voor altoos wechvliegen, gelijk het kaf in de lucht opwaeit: die hem te vooren, in zijne gelukkige omſtandigheden, geſien hadden, ſullen met verbazing ſeggen, Waer is hy?

8. Hy

(*a*) Pſalm 37: 35, 36.

8. Hy ſal wechvliegen als een droom, dat men hem en allen zijnen voorſpoed niet meer vinden en ſal: ende hy ſal verjaegt worden, als een geſichte des nachts, dat by het ontwaken verdwijnt.

9. De ooge die hem in bloeienden voorſpoed ſagh, en ſal 't niet meer doen: ende ſijne plaetſe en ſal hem niet meer aenſchouwen.

10. Sijne kinderen zullen zoo veel gebrek lijden, dat zy ſullen ſoecken de arme te behagen, om van dezen nog eenigen onderſtand te bekomen: ende ſijne handen ſullen ſijn vermogen moeten wederuytkeeren, aen den genen, welken hy het hunne onrechtvaerdig ontvreemd had.

11. Sijne beenderen ſullen vol ſijner verborgene [*ſonden*] en als van de ſtraffen zijner misdaden doordrongen zijn: welcker elck-een met hem voor altoos op of in het ſtof nederliggen ſal.

Hier ſchijnt ZOPHAR de verwachting van JOB, omtrend de opſtanding der dooden en een toekomend zalig leven, waerop hy zijne eenige hoop gevestigd had, te willen tegenſpreken; en te beweeren, dat 'er, voor den godlozen, in het geheel geene verwachting zy, noch in dit, noch in het volgend leven.

12. Indien het quaet in ſijnen mont ſoet is, hy dat verbergt onder ſijne tonge, dat is, met een woord, indien hy zijn vermaek en hoogſte goed, in de zonden zoekt:

13. Indien Hy dat kwaed ſpaert, en 'er eenen hoogen prijs op ſtelt; ende het ſelve niet en verlaet, maer dat in 't midden van ſijn gehemelte inhoudt, om 'er eenen aengenamen ſmaek van te hebben:

14. Sijne ſpijſe ſal in ſijn ingewant verandert worden: galle der adderen ſalſe in 't binnenſte van hem zijn, de zonde zal hem de allerrampzaligſte gevolgen berokkenen.

De leenſpreuken ziet men, zijn ontleend van iemand, die eene ſchadelyke ſpijs, met vermaek gebruikt, en 'er de bittere naween van gevoelt.

15. Hy heeft goet ingeſlockt, en de goederen van anderen onrechtvaerdig naer zich geſleept; maer hy ſal het alles weder moeten uytſpouwen: Godt ſal 't met geweld uyt ſijnen buyck uytdrijven.

16. Het vergift der adderen ſal hy ſuygen: de tonge der ſlange ſal hem dooden.

17. De ſtroomen, rivieren, beken van honich, ende boter, welke hy zich verbeeldde dat hem altoos volgen zouden, en ſal hy niet meer ſien.

18. Den arbeytsloon, welken hy den werklieden onthouden had, ſal hy moeten wedergeven ende niet inſlocken: nae 't vermogen ſijner veranderinge of *verwisſeling*, ſo en ſal hy van vreugde niet opſpringen, het zal hem gevoelig ſmerten, dat hy, als by verwisſeling, den armen alles zal moeten wedergeven, het welk hy hun ontnomen heeft.

19. Om dat hy onderdruckt heeft, de arme verlaten of vele menſchen arm gelaten heeft, omdat hy (*b*) een huys geroofc heeft, dat hy niet opgebouwt en waeraen hy geen het minste eigendom hadde.

20. Om dat hy geen ruſte in ſijnen buyck gekent en heeft, en onverzadelyk was in zijne gierigheid: *of hy zal geene rust in zijnen buik kennen*, hy zal geene rust hebben, voordat hy van alle zijne goederen ontzet is: het zal hem gaen als eenen gulzigaert, wiens buik zoo lang ongeſteld is, tot dat hy al het ingezwolgene heeft uitgebraekt, even ſo en ſal hy van ſijn gewenſcht goet niet uytbehouden.

21. Daer en ſal niets overigh zijn dat hy ete: daerom en ſal hy niet wachten nae ſijn goet, of *niemand zal naer zijn goed wachten*, vermids hy niets zal nalaten.

22. Als ſijne genoegſaemheyt ſal vol zijn, wanneer hy zoo veel by elkander geſchraept heeft, als hy meent genoeg te zijn, om gelukkig te leven, ſal het hem zeer bange zijn: alle hant des elendigen, welken hy heeft

(*b*) Pred. 5: 12.

heeft uitgezogen, ſal over hem komen, om het onrechtvaerdig goed terug te eisſchen.

23. Daer zy [*wat*] om ſijnen buyck te vullen, of liever vraegsgewijs, *zal 'er wat zijn om zijnen* hongerigen *buik te vullen?* [*Godt*] ſal over hem de hitte ſijns toorns ſenden, ende over hem regenen op ſijne ſpijſe, of vuur over hem laten regenen tot zijne ſpijze.

24. Hy zy gevloden, of *hy zal vlieden* van de yſere wapenen, de ſtalen boge ſal hem doorſchieten.

25. Men ſal [*het ſweert*] uyttrecken, 't zal hem geheel doorbooren, en ſal weder uyt het lijf uytgaen, ende glintſerende uyt ſijne galle voortkomen: allerlei verſchrickingen ſullen over hem zijn.

26. Alle duyſterniſſe ſal verborgen zijn in ſijne ſchuylplaetſen; allerlei onheilen zijn hem beſchooren, en, in plaets van rijkdommen, voor hem in zijne ſchatkameren opgelegd, een vyer van Gods toorn, dat niet door eenig mensch opgeblaſen is, ſal hem verteeren, offſchoon geen menſchelyke hand hem nadeel toebracht, zal hy door het vuur van Gods toorn vernield worden: den overigen in ſijne tente, allen zijnen huisgenooten, ſal 't qualick gaen.

27. De hemel ſal ſijne ongerechtigheyt, welke hy in het verborgene gepleegd had, door zichtbare ſtraffen openbaren; ende de aerde ſal haer tegens hem opmaken.

28. De inkomſte van ſijn huys ſal wechgevoert worden: 't goed, dat hy onrechtvaerdig heeft byeen geſchraept, ſal al te zamen henen vloeyen in den dagh ſijnes toorns.

29. Zoo gaet het altoos met den godlozen. Dit is het deel des godtlooſen menſchen, het welk hem van Godt, in dit leven, rechtvaerdig wordt toegeſchikt; ende de erve ſijner redenen, van Godt, of de vergelding zijner boosheid, welke God hem heeft toegezegd.

HET XXI. KAPITTEL.

JOB *verklaert, dat hy niets anders van zijne vrienden vorderde, dan dat zy slechts stilzwegen vs.* 1-6. *Hy toont, uit de ondervinding aen, dat de godlozen doorgaens voorspoedig zijn, en zelden in dit leven gestraft worden vs.* 7-26. *Evenwel erkent hy, dat sommige boosdoenders, reeds in dit leven, gestraft worden vs.* 27-33. *Uit dit alles besluit hy, dat zijne vrienden hem valschelyk beschuldigden, als of hy Gods vergeldende rechtvaerdigheid in het geheel ontkende vs.* 34.

1. MAer Job antwoordde, ende seyde:
2. Hooret aendachtelick mijne reden: ende laet dit zijn uwe vertrooftingen. Ik verlang van uliedden geene andere vertroosting, dan dat gy recht oordeelt over mijne ftelling, en mijne fmerten, door uwe kwalyk geplaetfte en hatelyke aenmerkingen, niet vermeerdert.
3. Verdraget my, ende ick fal fpreken: ende na dat ick gefproken fal hebben, fpottet [*dan*], indien ik mijne ftelling niet kan verdeedigen.
4. Is (my aengaende) mijne klachte tot den menfche gericht? ik richt mijne jammerklachten immers tot God zelven, en derhalven behoevt gylieden niet te antwoorden: doch of 't foo ware, dat ik mijne klachten tot ulieden inrichtte, waerom en foude mijn geeft niet verdrietigh mogen zijn en ongeduldig worden?
5. Siet my aen in de grootheid mijner ellende, ende wordet verbaeft over mijne hoogstgaende rampen: ende legget de hant op den mont, zwijgt toch, en valt my niet langer lastig, met uwe lievdeloze redeneeringen.
6. Ja wanneer ick [*daer aen*] gedencke en my mijne ellenden herinnere, fo worde ick beroert, ende mijn vleefch heeft een grouwen gevattet, mijn ganfche lichaem ziddert.

7. Uwe

7. Uwe ſtelling, dat alle godlozen, in dit leven geſtraft worden, is blijkbaer ſtrijdig met de ondervinding. (*a*) Waerom leven de godtlooſe dan in voorſpoed, worden oudt, ja worden geweldigh in vermogen?

8. Zy zien zelvs den voorſpoed hunner kinderen, met een onafgebroken genoegen. Haer zaet is beſtendigh met hen voor haer aengeſichte, ende hare ſpruyten zijn bloejende voor haren oogen.

9. Hare huyſen hebben vrede, ſonder vreeſe: ende de roede Godts en is op hen niet.

10. Hy is voorſpoedig in alle zijne ondernemingen. Hy wordt blijkbaer gezegend, in zijne veefokkery. Sijn ſtier beſpringt, ende en miſt niet: ſijne koe kalft, ende en miſdraegt niet.

11. De godlozen hebben ook dikwerv een talrijk zaed. Hare jonge kinderen ſenden ſy uyt als eene kudde: ende hare kinderen huppelen van vreugde.

12. Zy leven in allerlei vermaken en uitſpanningen. Sy heffen op met den trommel, ende de harpe; ende ſy verblijden ſich op het geluyt des orgels.

13. In 't goede en onder het genot van een beſtendig geluk verſlijten ſy hare dagen; ende in eenen oogenblick, als haer kracht door ouderdom verſleten is, dalen ſy in 't graf, zonder zuchten en ſmerten, door eenen zachten dood.

14. (*b*) Nochtans zijn zy, onder dit alles, ver van den HEER te vreezen; zelvs ſeggen ſy, met ſprekende daden, tot Godt, Wijckt van ons: want aen de kenniſſe uwer wegen en hebben wy geenen luſt.

15. Zy verachten God en zijnen dienst. Zy zeggen in hunne harten en tot elkander: (*c*) Wat is de Almachtige, dat wy hem ſouden dienen? ende wat bate ſullen wy hebben, dat wy hem in den gebede aenloopen ſouden?

Daer dan de godlozen zoo dikwerv voorſpoedig zijn, hoe kunt gylieden beweeren, dat alle menſchen, in dit

(*a*) Pſ. 17: 10. ende 73: 12. Jer. 12: 1. Hab. 1: 16. (*b*) Job 22: 17. (*c*) Exod. 5: 2. Malach. 3: 14.

leven, nae hunne daden vergolden worden? Het is waer, de boosdoeners worden, op deze aerde, wel eens zichtbaer gestraft; maer het is zeldzaem, en het is 'er wel verre van daen, dat dit altoos geschieden zoude, gelijk gylieden zoo hardnekkig staende houdt.

16. [*Doch*] siet, haer goet en is niet in hare hant: hunne voorspoed hangt geenzins van hunne Wijsheid, maer alleen van Gods bestiering af. Verstaet my slechts wel: (*d*) de raet der godtloosen is verre van my, gylieden kunt my geen grooter onrecht doen, dan door my te beschuldigen, dat ik een voorstander ben der godloosheid.

17. Hoe dickwijls geschiet het, en hoe zou het dus in my kunnen opkomen, zulks onbepaeld te ontkennen? dat de lampe der godtloosen, het licht van hunnen voorspoed, uytgeblusccht en in de duisternis van rampen veranderd wort, ende het gebeurt wel eens, wie zal dat lochenen? dat haer verderf haer overkomt? dat [*Godt hen*] (*e*) smerten uytdeelt in sijnen toorn?

18. Datse gelijck stroo worden voor den wint; ende gelijck kaf, dat de wervelwint wechsteelt? dat alle hunne voorspoed, alle hunne luister, zeer schielyk verdwijnt?

19. Dat Godt de ondervinding der billyke gevolgen van sijn gewelt wechlegt voor sijne kinderen, zoodat de nazaten van eenen boosdoener, nog na zijnen dood gestraft worden: ja dat God hem zelven, door zijne onmiddelyke hand naer zijne ongerechtigheid, op zulk eene geduchte wijs, vergeldt, dat hy 't gewaer wort?

20. Dat sijne oogen nog sijnen eigenen ondergangh sien, ende dat hy, als het ware, drincke van de grimmigheyt des Almachtigen?

21. Want wat lust soude hy na sich aen sijnen huyse hebben, wat laet hy zich aen zijne nakomelingen, na zijnen dood, gelegen liggen, als het getal sijner maenden afgesneden is?

22. God handelt hier op aerde, op onderscheidene wijzen. Hy straft de godlozen niet altoos, maer hy laet ook alle

(*d*) Job 22: 18. (*e*) Job 20: 29. Ps. 11: 6, 7.

alle boosdoeners niet ongestraft. Zullen wy menschen Gode eenen regel voorschrijven, naer welken hy handelen moet, in het zedelyk bestier der waereld? (*f*) Sal men Godt, in dezen opzichte, wetenschap leeren; daer hy de hooge en zelvs de verhevenste wezens in de waereld richt, daer Hy de Richter over Engelen en menschen is?

23. God handelt hier zeer onderscheidenlyk, in het vergelden van 's menschen daden. Dit leert de ondervinding allerblijkbaerst. Dese sterft in de kracht sijner volkomenheyt; in het midden van zijn geluk, daer hy gantsch stille, volkomen vergenoegd ende gerust was:

24. Sijne melckvaten waren vol melcks; zijne veefokkery was gezegend; ook genoot hy eene bloeiende gezondheid, ende het mergh sijner beenen was bevochtigt: en zoo werd hy in zijne kracht afgesneden.

25. D' ander daerentegen sterft met eene bittere ziele, als versmolten van verdrietelykheden: ende hy en heeft van het goede niet gegeten, noch eenig wezenlyk genoegen mogen smaken.

26. Beide sterven zy: Sy liggen t'samen neder in het stof; (*g*) ende het gewormte overdecktse. Hoe weinig kan men dus besluiten, uit den uitwendigen staet van onderscheidene menschen hier op aerde?

27. Siet ick weet ulieder gedachten, ende de boose verdichtselen, [*daer mede*] gy tegen my gewelt doet, my zoo lievdeloos beschuldigende, dat ik een boosdoener wezen moet, omdat ik aen zoo vele en groote ellenden ben blootgesteld. Maer gy beoordeelt het hart der menschen zeer verkeerdelyk, nae hunne lotgevallen. Ik weet zeer wel, wat gylieden my zult tegenwerpen.

28 Want gy sullet seggen, Waer is het huys van den Prince, van den aenzienlyken man, die God niet vreesde? ende waer is de tente van de woningen der godtloosen? zijn niet vele godlozen, die wel eer in voorspoed leevden, op het diepst vernederd?

29. Hebbet gylieden niet gevraget de voorby-

(*f*) Jes. 40: 13. Rom. 11: 34. 1 Cor. 2: 16. (*g*) Job 17: 14.

gaende op den wege? hebt gy nimmer geraedpleegd, met onze voorzaten, die nu reeds den weg van alle vleesch gegaen zijn? ende kennet gy hare teeckenen niet? denkt gy niet aen de voorbeelden, welke zy ons, ter onderrichting aengewezen, en, als zoo vele gedenkteekenen, voor ons hebben opgericht?

30. (*h*) Dat de boose onttrocken of bewaerd wort ten dage des verderfs; [*datse*] ten dage der verbolgenheden, als Gods gramschap anderen treft, ontvoeret en beveiligd worden.

31. Wie sal hem, zoo lang hy in voorspoed leevt, in 't aengesichte sijnen boozen wegh vertoonen? als hy [*wat*] doet, of als hy doet wat hy wil, wie sal hem vergelden?

32. Eyndelick wort hy, met pracht en staetsie, nae de graven gebracht: ende is geduerigh in den aerdhoop, zelvs richt men gedenkteekens ter zijner eere op by zijn grav.

33. De kluyten des dals, de steenhoop, welken men op zijn grav plaetst, zijn hem soet, en dienen om zijne gedachtenis te bewaren, ende hy treckt na sich alle menschen; vele worden, door zijnen voorspoed, uitgelokt, om zijn slechte voorbeeld nae te volgen, ende der gener die voor hem geweest zijn, en in allerlei boosheid geleevd hebben, en is geen getal.

34. Daer dan de ondervinding duidelyk leert, dat de godlozen niet altoos, in dit leven gestraft worden, Hoe vertroost gy my dan met ydelheyt? hoe kunt gy dan beweeren, dat ik eene dwaling staende houde, en Gods vergeldende rechtvaerdigheid volstrektelyk ontkennen zoude? dewijle [*in*] uwe antwoorden overtredinge overigh is. Of, gelijk 'er eigenlyk staet: *dewijl dit uwe antwoorden zijn, uw bedrog blijvt over*, de hoofdsom van alle uwe redeneeringen komt hier op uit, dat ik een bedrieger en een huichelaer wezen moet.

(*h*) Spr. 16: 4.

MET

HET XXII. KAPITTEL.

ELIPHAZ *vat het woord weder op, zeggende, dat* JOB, *hoe vroom hy ook wezen mogt, met zijne Godsvrucht, niets verdienen konde vs.* 1 - 4. *vervolgens beweert hy ſtellig, dat* JOB *een boosdoener zy vs.* 5 - 20. *Voorts vermaent hy* JOB *tot bekeering, onder verzekering, dat hy alsdan in zijn voorig geluk zou herſteld worden vs.* 21 - 30.

1. DOe antwoordde Eliphaz de Themaniter, ende ſeyde:

2. Sal oock een man Gode profijtelick zijn, of de gelukzaligheid van den oneindigen vermeerderen kunnen? maer voor hemſelven ſal de verſtandige profijtelick zijn, hy, die deugdzaem is, bevordert enkel zijn eigen geluk.

3. Is 't voor den Almachtigen nuttigheyt, en kan de Oneindige daerdoor bevoordeeld worden, dat gy rechtveerdigh zijt? ofte is het voor den zaligen God gewin, dat gy uwe wegen volmaekt en deugdzaem wandelt?

4. Is 't om uwe vreeſe, dat hy u beſtraft? of *is het uwe vrees* voor God, *over welke* de Almachtige *met u twist*? is het uwe vroomheid, dat hy daerover met u in 't gerichte komt?

5. Om maer ronduit te zeggen, zoo als het is. Wat gy van uwe vroomheid mogt voorwenden, onder dien uiterlyken ſchijn, moet gy een boosdoener zijn van den eersten rang. Ik beroep my op uw eigen geweten. Is niet uwe booſheyt groot? ende uwer ongerechtigheden geen eynde?

6. Want het kan niet anders zijn; (*a*) gy hebt

(*a*) Exod. 22: 26, 27. Deut. 24: 6, 10, &c.

uwen broederen ſonder oorſake pant afgenomen, ende anderen panden afgedwongen, zonder hun iets geleend te hebben, zelvs de kleederen der naeckten hebt gy uytgetogen. Zoo hebt gy u gedragen als een onderdrukker, omtrend de zulken, die tegen u niet waren opgewasſen.

7. Lievdeloos zijt gy geweest, omtrend ellendigen. Den moeden, die van dorst verſmachten, en hebt gy geen water te drincken gegeven; ende van den hongerigen hebt gy het broot onthouden.

8. Maer onder ſchijn van recht, hebt gy de goederen van anderen naer u getrokken, was 'er een man van gewelt, voor dien was het lant; ende een aenſienlick perſoon woonde daer in. Doordien gy rijk en machtig waert, vermogt gy zeer veel by de Richteren; *voor dien die veel vermogen bezat was het land*, *en die aenzien had*, by de Richteren, *woonde daerin.*

9. Weduwen en wezen hebt gy verdrukt. De weduwen hebt gy ledigh wechgeſonden en, van alles ontbloot, uit hare wooningen verſtooten, ende de armen der weeſen zijn verbrijſelt, van alle de middelen, door welke zy zich konden verdeedigen, hebt gy hen beroovd.

10. Om alle deze onmenſchelyke euveldaden, wordt gy dan nu rechtvaerdig geſtraft. Daerom zijn ſtricken rontom u: gy zijt, als met allerlei ellenden, van alle kanten omringd, ende vervaertheyt heeft u haeſtelick beroert, op het onverwachtst hebben u de ſchroomelykſte angſten aengegrepen.

11. Ofte gy en ſiet de duyſterniſſe niet, de duisternis van uwe tegenſpoeden is zoo groot, dat gy in het geheel geen licht ziet van vertroosting, ende des waters overvloet bedeckt u, allerlei rampen hebben u, als eene wolkbreuk overſtroomd.

12. Boven dit alles ondermijnt gy de gronden van den Godsdienst, en verſtout u, om Gods vergeldende rechtvaerdigheid volſtrekt te ontkennen. Volgens uwe godslasterlyke dwaling, zou de Allerhoogſte te ver boven hemel en ſtarren verheven zijn, om acht te ſlaen, op het gene 'er, op dezen lagen aerdbol omgaet. Is niet Godt [*in*] de

de hoogte der hemelen? of liever ftellender wijs: Het is waer, *God is hooger dan de hemelen*, dit ftem ik u toe; fiet doch het opperfte der fterren aen, datfe verheven zijn. of, *hoe hoog de ftarren ook wezen mogen, nogtans ziet God, van boven, op derzelver toppen neder.*

13. Ik eerbiedig ook de onnadenkelyke hoogheid van den oneindigen God; maer ik verfoei het gevolg, dat gy daeruit afleidt, als of die hooge God zich aen de menfchen hier op aerde, en hunne bedrijven, niet zou laten gelegen liggen. Daerom, omdat God zoo hoog verheven is, onkent gy zijne vergeldende Voorzienigheid, en fegt gy, Wat weet 'er Godt van? fal hy door de donckerheyt der wolken, welke dezen aerdbol omringen, henen zien, en oordeelen over de daden der menfchen?

14. De wolcken zijn hem eene verberginge; dat hy niet en fiet, wat 'er op de aerde omgaet; ende Hy laet 'er zich ook niet aen gelegen liggen: want hy bewandelt den omgangh der hemelen, en geevt alleen acht op het gene 'er, in den Hemel omgaet.

15. Maer, hoe godslasterlyk gy ook moogt denken, de ondervinding levert de kennelykfte proeven op van Gods vergeldende rechtvaerdigheid. Hebt gy het padt der eeuwe, dat is het oude pad waergenomen, dat de ongerechtige lieden in voorige dagen betreden hebben?

16. Die rimpelachtigh gemaeckt zijn, als 't de tijt niet en was, of die voor den tijd verouderd zijn: een vloet is [*over*] haren gront uytgeftort:

Hier fchijnt ELIPHAZ het oog te hebben, op den zondvloed, waerdoor de bewooners der eerste waereld, om hunne ongodsdienstigheid, zoo fchroomelyk verdelgd zijn.

17. (*b*) Die alle beginfelen van Godsdienst verzaekt hadden, en feyden tot Godt, Wijckt van ons: ende wat hadde de Almachtige hen gedaen? of *wat kon hun de Almachtige doen*, immers volgens hunne godslasterlyke begrippen?

18. Nogtans had God hen by uitnemendheid gezegend.

(*b*) Job 21: 14.

Hy hadde immers hare huysen met goet vervult: (c) daerom is of zy de raet der godtloosen verre van my.

ELIPHAZ kaetst hier JOB zijne woorden wederom toe, om hem, zoo hy meende, met zijn eigen zwaerd te dooden. — Kap. 21: 14. had JOB de woorden der godlozen tot den HEER, *wijk van ons* bygebracht, om aen te toonen, dat zy, in weerwil van alle hunne boosheid, hier op aerde voorspoedig zijn. Maer ELIPHAZ brengt vs. 17. die zelvde woorden by, om te betoogen, dat God niet kan nalaten, om de boozen, offschoon zy voor eenen tijd gelukkig zijn, door een ontzachlyk oordeel te verdelgen. — Kap. 21: 16. had JOB gezegd, *de raed der godlozen is verre van my*, en ELIPHAZ gebruikt hier dezelvde woorden, om aentetoonen, dat JOB zulks in oprechtheid niet zeggen konde, naedien hy godslasterlyke gevoelens had, maer dat hy, ELIPHAZ, zoo uit grond van zijn hart spreken konde.

19. Nu ontvangt gy den loon van uwe ongerechtigheid. Gy hebt zoo even gezegd, dat uwe vrienden zich over uw ongeluk verheugen Kap. 21: 27, 28. Dit kunnen wy niet ontkennen. Wy kunnen niet nalaten, ons te verblijden, omdat God zijne rechtvaerdigheid dus openbaer maekt. Gy wordt rechtvaerdig gestraft. (d) De rechtveerdige sagen 't, ende waren blijde: ende de onschuldige bespottede haer, of liever, *de rechtvaerdigen zien uwe straffen en verblijden zich, en de onschuldigen lagchen 'er om.*

20. Zouden wy ons niet verheugen, Dewijle onse voorspoedige toestant niet verdelgt en is; maer het vyer der Godlyke gramschap haer overblijffel, het vermogen van zulke godlozen met welke gy u hebt gelijk gesteld, rechtvaerdig verteert heeft.

21. Maer wilt gy evenwel nog naer raed hooren, 'er is nog hope voor u. Gewent u doch aen God, om hem oprechtelyk te vreezen, ende hebt vrede, of gy zult dan vrede en voorspoed hebben: daer door sal u het goede overkomen.

22. Ontfangt doch de wet uyt sijnen mont met eerbied, om zijne geboden te gehoorzamen: ende legt sijne

(c) Job 21: 16. (d) Psalm 107: 42.

ſijne redenen in uw herte, om de billykheid zijner wetten te overdenken.

23. So gy u (*e*) bekeert tot den Almachtigen, gy ſult weder gebouwt worden; daerom doet toch, hoe eer hoe liever, het onrecht verre van uwe tenten.

24. Dan zult gy, in uwen voorigen rijkdom, herſteld worden; zelvs ſult gy het gout op het ſtof leggen: gy zult eenen grooten overvloed van goud bezitten, ende [*het gout van*] Ophir by den rotzſteen der beken: of liever *de rotzen, uit welke de beeken ſtroomen, zullen u een Ophir wezen.*

Deze ſpreekwijzen geven eenen grooten overvloed van rijkdommen te kennen. Zy zijn ontleend van de rotzen, in welke goudaderen verborgen zijn. Het water der beken, welke van zulke rotzen afvlieten, ſleept eenige goud-deeltjes, in de gedaente van ſtofgoud mede, verſpreidt dezelve, by eene overſtrooming, over de valleijen, en, wanneer het water weder uitgedroogd is, blijvt het ſtofgoud, op het zand liggen. — JOB zou dan, uit de beken dezer rotzen, het goud zoo overvloedig verzamelen, als of hy het uit Ophir halen liet.

25. Ja de Almachtige ſal, in zijne algenoegzame gunst, uw overvloedigh gout zijn: ende u krachtigh of bewerkt ſilver zijn.

26. Want dan ſult gy u over of in den Almachtigen verluſtigen: ende gy ſult tot Godt uw aengeſichte, met blijdſchap en vrymoedigheid opheffen.

27. Gy ſult tot hem ernſtelick bidden, ende hy ſal u verhooren: ende gy ſult by aenhoudendheid ſtof hebben, om uwe geloften, welke gy by uwe wenſchen en gebeden gevoegd had, dankbaer te betalen.

28. Als gy eene ſake beſluyt, ſo ſal ſy u beſtendigh zijn: alle uwe voornemens zullen dan wel gelukken, ende op uwe wegen ſal het licht van voorſpoed en blijdſchap ſchijnen.

(*e*) Job 8: 5, 6.

29. Als men [*yemant*] vernederen ſal, ende gy ſeggen ſult, 't Zy verhooginge; dan ſal [*Godt*] den nederigen van oogen (*f*) behouden. Of, volgens eene andere vertaling: *men vernedert u, omdat gy uit hoogmoed ſpreekt; maer* God *helpt den nedrigen van oogen.*

30. [*Ja*] hy ſal dien bevrijden, die niet onſchuldigh en is, wanneer hy zich oprechtelyk bekeert. Indien gy tot God wederkeert, zult gy niet alleen voor u zelven voorſpoedig zijn, maer zelvs, door uwe voorbidding, het geluk van eenen anderen bevorderen kunnen: want hy wort bevrijdt door, of zal, uit zijne rampen verlost worden, om de ſuyverheyt uwer handen, en de vroomheid uwer daden.

HET XXIII. KAPITTEL.

JOB, *ongeduldig over het lievdeloos oordeel zijner vrienden, wenscht niet meer, dan voor God zelven te recht te ſtaen vs.* 1-7. *Hy klaegt bitterlyk, dat het Gode behaegde, hem gehoor te weigeren, en hem, onaengezien zijne oprechtheid, zoo geweldig te onderdrukken vs.* 8-17.

1. MAer Job antwoordde weder op de lievdelooze en onwaerachtige verwijtingen van Eliphaz, ende ſeyde:

2. Oock heden is mijne klachte gerekend voor wederſpannigheyt, mijne plage is ſwaer boven mijn ſuchten, in weerwil van al mijn zuchten, worden mijne plagen nog verzwaerd.

3. Ik wensch niet meer, dan my onmiddelyk voor God zelven te verantwoorden. Och of ick wiſte, dat ick hem

(*f*) Spreuck. 29: 23.

hem vinden ſoude! ick ſoude tot ſijnen ſtoel komen: ik zou voor Hem zelven mijne zaek bepleiten.

4. Ick ſoude het recht voor ſijn aengeſichte ordentlick voorſtellen: ende mijnen mont ſoude ick met verdedingen vervullen, ten bewijze van mijne onſchuld aen die misdaden, welke my, door mijne vrienden, zoo geheel tegen de waerheid, worden aengetijgd.

5. Ick ſoude de redenen weten, [*die*] hy my antwoorden ſoude; ende verſtaen wat hy my ſeggen ſoude.

6. Soude hy nae de grootheyt [*ſijner*] macht met my twiſten, of geweld, in plaets van recht gebruiken? immers neen: maer hy ſoude acht op my ſlaen, en op de bewijzen mijner onſchuld.

7. Daer ſoude de oprechte, of, in zulk een geval, zou een oprechte, iemand, die zuiver is in zijne beginſelen, met hem pleyten: ende ick ſoude my in eeuwigheyt van mijnen Richter vrymaken, dat hy my niet langer, als ware ik een boosdoener, verdrukken zoude.

8. Maer al mijn wenſchen, om onmiddelyk voor God zelven te recht te ſtaen, is geheel vruchteloos. Welke pogingen ik ook aenwende, het behaegt Gode niet, mijne begeerte te vervullen. Siet, gae ick voorwaert, ſo en is hy daer niet; ofte achterwaert, ſo en verneme ick hem niet.

9. Men kan eenen mensch vinden, op die plaets, daer hy werkt; maer offchoon ik God zoeke, daer hy meer byzonder werkt, kan ik hem evenwel niet vinden. Als hy ter ſlinckerhant werckt, ſo en aenſchouwe ick [*hem*] niet, hoe zeer ik Hem, ter dier plaetſe, zoeken moge; bedeckt hy ſich ter rechterhant, ſo en ſie ick [*hem*] niet, of *hy bedekt zich ter rechtehand, zoodat ik hem niet zie.*

10. Doch met dit alles weet God, dat ik geen deel hebbe, aen die misdaden, welke my, door mijne vrienden, verweten worden: want hy kent den wegh, [*die*] by my is, en ziet alle de paden, welke ik bewandel: hy be-

proeve my; als gout zoo zuiver van grove misdaden sal ick uytkomen.

11. Aen sijnen gangh, aen dien weg der deugd, welke God my heeft voorgeschreven, heeft mijn voet vastgehouden; ik ben 'er niet van afgeweken, door grove misdaden te bedrijven, sijnen wegh (*a*) hebb' ick in zoo ver bewaert, ende en ben niet afgeweken.

12. Het gebodt sijner lippen, het welk Hy my heeft voorgeschreven, en hebb' ick oock niet uit mijne gedachten wechgedaen: de redenen sijnes monts hebb' ick meer dan mijn bescheyden deel, met meerder zorgvuldigheid dan mijn dagelyksch voedsel, in mijn geheugen wechgeleyt.

13. Maer wat zal ik zeggen? dewijl hier de plaets der vergelding niet is, zoo is God vrymachtig, in het bestieren van de lotgevallen der menschen: want is hy tegen yemant, wie sal dan hem afkeeren? (*b*) wat sijne ziele begeert, dat sal hy doen.

14. Want hy sal volbrengen dat over my bescheyden is: alle de rampen, welke hy over my besloten heeft, zullen my zekerlyk treffen, ende diergelijcke dingen zijnder vele by hem, of diergelijke besluiten kunnen 'er nog vele by Hem zijn.

15. Hierom worde ick voor sijn aengesichte beroert: de angst beklemt mijn hart. Wie weet, welke rampen my nog boven het hoofd hangen? Ik aenmercke 't wel, ende vreese voor hem: En geen wonder.

16. Want Godt heeft mijn herte weeck en moedeloos gemaeckt; ende de Almachtige heeft my beroert: Hy zelv heeft my verschrikt gemaekt.

17. Om dat ick niet uytgedelgt en ben uit het land der levendigen, voor dat my de duysternisse van allerlei rampen overviel; ende dat hy van mijn aengesichte de donckerheyt bedeckt heeft, of omdat hy alles, met eene stikdonkere duisternis, bedekt heeft.

HET

(*a*) Job 31: 4, &c. (*b*) Psalm 115: 3.

HET XXIV. KAPITTEL.

JOB *wederlegt al weder de onbedachtzame ſtelling zijner vrienden, dat de godlozen altoos, in dit leven, ongelukkig zijn. Ten bewijze van het tegendeel, brengt hy verſcheidene voorbeelden by van groote boosdoeners, die, hier op aerde, niet geſtraft zijn. Maer hy voegt 'er by, dat zy, in het volgend leven, zullen geſtraft worden.*

1. WAerom en ſouden van den Almachtigen de tijden, in welke hy de godlozen ſtraft, niet voor den menſchen verborgen zijn; dewijle ſy, die hem kennen en vreezen, ſijne dagen, de dagen namelyk van zijne oordeelen, niet en ſien?

2. Wat zijn 'er niet vele godlozen, die, in eenen ongeſtoorden voorſpoed, gerust henen leven? Sy (*a*) taſten de lantpalen aen, en ontzien zich niet de ſcheidpalen wech te rukken; de kudde van anderen roovenſe, ende weydenſe gerust.

3. Den eſel zelvs der weeſen drijvenſe wech, den oſſe eener weduwe nemen ſy te pande, om eene kleine ſchuld, ſtooten zy weduwen en weezen, uit hunne geringe kostwinning.

4. Hunne arme ſchuldenaers vervolgen zy zoo wreedelyk, dat deze zich niet vertoonen durven. Sy doen de nootdruftigen wijcken van den wegh: t'ſamen (*b*) verſteken ſich de elendige des lants, voor hun geweld en hunne woede.

5. Siet die ongelukkigen zwerven allerwegen angstvallig om; ſy zijn zoo verlegen, dat zy zich in eenzame plaet-

(*a*) Deut. 19: 14. ende 27: 17. Spr. 22: 28. ende 23: 10.
(*b*) Spreuck. 28: 28.

zen versteken, gelijk de schuwe wout-eselen in de woestijne; sy gaen uyt tot haer werck, om den kost te zoeken, makende hen vroegh op ten roove: 't vlacke velt is hem tot spijse, [*ende*] den jongeren.

6. Op den velde maeyense sijn voeder, dat 'er van zelve wast: ende den wijnbergh des godtloosen gierigaerts, die byna niets heeft nagelaten, lesen sy af.

7. Den naeckten laten sy vernachten sonder kleedinge; die geen decksel en [*heeft*] tegen de koude.

Wy zouden dit alles nog brengen tot de schuldenaers, die, door onmededogende gierigaerts, geheel uitgeschud en onophoudelyk vervolgd worden. Zy, te weten die verdrevene schuldenaers, *overnachten naekt en zonder kleeding, tegen de koude hebben zy geen dekfel.*

8. Van den stroom der bergen of *van den regen op het gebergte* wordense nat; ende sonder eenige andere toevlucht zijnde, omhelsense de steenrotzen, om hun verblijv te houden in de holen en spelonken.

9. Zelvs zijn 'er wreedaerts, die het nog veel erger maken; zoodat zy, geheel onverbiddelyk, zich niet ontzien, om de vrouwen en kinderen van hunne ongelukkige schuldenaers, onder hunne slaverny te brengen. Sy rucken het weesken of den zuigeling van de borst; ende [*dat*] over den armen is, de geringe kleederkens van een arm kind, nemen sy met het zelve te pande.

10. (*c*) Den naeckten doen sy wechgaen sonder kleet; ende hongerigh [*die*] hunnen oogst inzamelen en garven dragen, zonder dat den zwoegenden dagblooner een koornair gegund worde.

11. Tusschen hare mueren perssen sy olie uyt; in donkere plaetzen laten zy de werklieden oly, voor hunne lampen uitpersfen, zonder dat hun eenig licht vergund wordt. De daglooners treden de wijnperssen, ende (*d*) zijn dorstigh, vermids de vrek hun niet toelaet, om eenen droppel te proeven.

12. Zulke verdrukkers mishandelen de burgers der Steden

(*c*) Levit. 19: 13. (*d*) Deut. 25: 4. Jac. 5: 4.

den zoo wel, als de lieden op het platte land. Uyt de ſtadt ſuchten ook de lieden onder den last der mishandelingen, ende de ziele der verwondden of bitterlyk bedroevden ſchreeuwt het uyt: nochtans en beſchickt Godt niet ongerijmts. Hoewel God dit alles toelaet, in den weg zijner Voorzienigheid, en dikwijls hier ongeſtraft laet, is hy evenwel rechtvaerdig in alle zijne wegen, omdat de huishoudlng der vergelding, eerst na dit leven volgen zal.

13. Maer 'er zijn niet alleen openbare geweldenaers, maer ook boosdoeners, die hunne gruwelſtukken in het donkere verrichten. Sy zijn onder de wederſtrevers des lichts, zy haten het licht; ſy en kennen ſijne wegen niet: ende ſy en blijven niet op ſijne paden, de wegen en paden namelyk, welke men, by dag bewandelt. Zy verkiezen den donkeren nacht, tot hunne ſchelmſtukken, en hunne bedrijven kunnen het daglicht niet veelen.

14. Met het eerste aenbreken van het morgenlicht ſtaet de moorder op, (*e*) doodt den armen, ende den nootdruftigen: ende des nachts is hy als een dief.

15. (*f*) Oock neemt de ooge des overſpeelders de ſchemeringe waer, om zijne ontucht te plegen; ſeggende by zich zelven: (*g*) Geen ooge en ſal my ſien: ende hy legt een deckſel op het aengeſichte, opdat niemand hem kennen zoude.

16. In de duyſterniſſe doorgraeft hy de huyſen, [*die*] ſy hen 's daegs afgeteeckent hadden: (*h*) ſy en kennen het licht niet, over dag houden zy zich verborgen.

17. Want de morgenſtont is hen t'ſamen zoo verſchrikkelyk, als de ſchaduwe des doots voor andere menſchen is: als menſe kent, als iemand hen beſpiedt, by het aenbreken van den dageraed, zijnſe als [*in*] de ſchricken van des doots ſchaduwe.

(*e*) Pſalm 10: 8, 9. (*f*) Spreuck. 7: 8, 9. (*g*) Pſ. 10: 11. (*h*) Job 38: 15. Joh. 3: 20.

18. Zulke grouwzame boosdoeners worden niet altoos, hier op aerde gestraft. Dikwijls leven zy, in eenen ongestoorden voorspoed. Maer evenwel, na dit leven, zal elk dezer boosdoeneren den loon van zijne ongerechtigheid ontvangen. Hy is licht op het vlacke der wateren; vervloeckt is haer deel op der aerde: hy en wendt sich niet tot den wegh der wijngaerden.

Alle de rampen, van welke JOB vervolgens spreekt; moeten van de straffen des volgenden levens verstaen worden: want had hy hier het oog, op tijdelyke oordeelen, dan zou hy zijne eigene stelling tegenspreken, dat de grootste booswichten, in dit leven, menigmael zeer gelukkig zijn, en zijnen vrienden in de hand werken, die beweerden, dat een godloze, al ware hy eens eenigen tijd voorspoedig, evenwel ten laetsten hier op aerde gestraft worde.

Hy is licht op de vlakte der wateren, dat is, hy vaert de zee schielyk over. Volgens de zinbeeldige uitdrukkingen der Oosterlingen, was het rijk der dooden over de zee gelegen. — JOB wil, met een woord zeggen, dat een boosdoener schielyk stervt, en tot het Rijk der dooden overgaet. — Zoodra hy gestorven is, dan is *zijn deel op de aerde vervloekt*; dan wordt het spoedig openbaer, dat 'er een vloek rust op alles, dat hy, met onrecht en geweld, heeft byeen geschraept. — Maer hoe gaet het hem, in het Rijk der dooden? *hy wendt zich niet tot den weg der wijnbergen.* Volgens de zinbeeldige vertooning der Oosterlingen, had het Rijk der dooden, aen de overzijde der zee gelegen, zeer verschillende kusten. Er was eene zeer aengename landstreek, vol van *wijnbergen* en vruchtbare hoven. Maer in deze gelukkige gewesten landde de boosdoener niet aen, hy zeilde dezelve voorby, *hy wendde zich niet tot den weg van deze wijnbergen.* Hy kwam aen een geheel ander oord aen, daer alles even bar en akelig is.

19. De droogte, mitsgaders de onverdraeglyke hitte, nemen de sneeuwwateren en alle verfrisschende stroomen wech, in dien oord van het Rijk der dooden, daer de godloze aenlandt; [*alsoo*] is het graf of het

lot

lot des volgenden levens, van [*de gene die*] by uitnemendheid gesondiget hebben.

20. De baermoeder vergeet sijner, zelvs zijn moeder, die hem gebaerd heeft, draegt geen rouw over hem, en is hem rasch vergeten, het gewormte is hem soet, zijn lijk is het gewormte eene aengename spijs, sijns en wort niet meer gedacht, niemand spreekt van hem, met eenige achting: ende het onrecht wort gebroken als een hout, als een boom, welken men nedervelt.

21. De onvruchtbare [*die*] niet en baert, teert hy af. Eene onvruchtbare wordt veracht; maer in plaets van zulk eene te vertroosten, deed die godloze, van welken ik gesproken heb, door allerlei mishandelingen, smerten tot hare smerten: ende de weduwe, die het voorwerp is des medelijdens van elk, die wel denkt, en doet of *deedt* hy niet goets.

22. Oock treckt of *trok* hy de machtige door sijne kracht: hy stond nergens voor; zelvs viel hy den meest vermogenden aen. Hy was verwoed, en ontzag niets. Staet hy op, of *stond hy op*, verhiev hy zich, om op iemand aen te vallen, so en is of *was* men des levens niet seker. Van de eene wreedheid sloeg hy over tot de andere.

23. Stelt hem [*Godt*] in gerustigheyt, so steunt hy daer op. Of *God stelde hem in gerustheid*, alle zijne gruwelstukken bedreev hy straffeloos, en *hy was in veiligheid.* Dan offschoon God zulke boosdoeners, in dit leven, ongestraft laet: nochtans zijn sijne oogen op hare wegen, God let op alle hunne daden, om hen, in het volgend leven, rechtvaerdig te straffen.

24. Sy zijn een weynigh [*tijts*], hier in dit leven, verheven, daer na en is 'er niemant of *niets* van hen te vinden; sy worden, door den dood, nedergedrucket, gelijck alle [*andere*] wordense besloten en gekluisterd in de boejen van den dood: ende gelijck de top eener koorn-are wordense afgesneden.

25. Indien 't nu soo niet en is gelijk ik gezegd heb, dat de godlozen, in dit leven, zeer dikwijls voorspoedig

zijn, en eerst na den dood, de rechtvaerdige ſtraf van hunne boosheid ontvangen, dat men my dan het tegendeel bewijze, en wie ſal my leugenachtigh maken, ende mijne reden tot niet brengen?

HET XXV. KAPITTEL.

BILDAD *vat nog eens het woord op. Ondertusſchen ſpreekt hy geen enkel woord meer, over de zaek in geſchil. Alleenlyk geevt hy eene korte beſchrijving van Gods oneindige hoogheid vs.* 1-3. *Daerna verhaelt hy de oude ſtelling, welke* JOB *nimmer had tegengeſproken, dat niemand voor God onſchuldig zy vs.* 4-6.

1. DOe antwoordde Bildad de Suhiter voor de laetſtemael, ende ſeyde:

2. God is oneindig hoog! hoe zeer moeten wy dan niet beven, voor zijne onbeſefbare Majeſteit? Heerſchappye, ende vreeſe zijn by hem: hy maeckt vrede in ſijne hoogten. Hy onderhoudt de ſchepſelen, welke in den Hemel zijn, in goede orde een eenſtemmigheid.

3. Is 'er een getal ſijner benden? kunnen de heirlegers van ſchepſelen, welke hem ten dienste ſtaen, geteld worden? ende over wien en ſtaet ſijn licht niet op? wie ſtaet niet, onder zijne alles beſtierende heerſchappy?

4. Hoe ſoude dan een menſche (*a*) rechtveerdigh zijn by dien geduchten en vlekkelozen Godt? ende (*b*) hoe ſoude hy ſuyver zijn van zonden, die van eene vrouwe geboren is?

5. Siet van den opperſten hemel tot de mane toe, welke het naest is aen onzen aerdbol, ſtaen alle hemelſche wezens, onder zijne heerſchappy. Hy heeft maer te gebieden aen de maen, (*c*) ende ſy en ſal geen ſchijnſel

(*a*) Job 4: 17, 18, 19. ende 15: 14, 15, 16. (*b*) Job 15: 14.
(*c*) Job 15: 15.

ſel geven: ende de ſterren, hoe helder ſchitterende, en zijn niet ſuyver in ſijnen oogen.

6. (*d*) Hoe veel te min de menſche, [*die*] eene made is; ende des menſchen kint, [*die*] een (*e*) worm is?

Waertoe diende nu dit vertoog van BILDAD, over Gods oneindige hoogheid, en de onreinheid van alle menſchen? Beide deze ſtellingen had JOB nooit ontkend. — Het ſchijnt enkel, dat BILDAD het laetſte woord wilde hebben. Hy gedraegt zich, als een man, die niets meer weet te zeggen, en evenwel nog eens ſpreken wil.

HET XXVI. KAPITTEL.

JOB *verwijt aen* BILDAD *de ongepastheid van zijn laetſte vertoog vs.* 1-4. *en toont vervolgens, door eene uitvoerige beſchrijving van* GODS *groote werken, dat hy, over* GODS *oneindige hoogheid, ruim zoo goed dacht, als* BILDAD *zelv vs.* 5-14.

1. MAer Job antwoordde, op de redeneering van Bildad, welke in het geheel niet te pas kwam, noch iets ter zake deed, ende ſeyde op eenen ſchampe-ren toon:

2. Hoe hebt gy geholpen, dien die ſonder kracht is? hoe gepast waren uwe redenen, om my machtelozen te vertroosten! [*ende*] hoe zeer hebt gy behouden den arm, [*die*] ſonder ſterckte is?

JOB verwijt hier BILDAD, op eenen beſchimpenden toon, dat zijne ganſche redeneering niets ter zake deed, en zeer ongepast was, om hem, in zijne hoogſte rampen, te bemoedigen.

(*d*) Job 4: 19. (*e*) Pſ. 22: 7.

3. Hoe hebt gy hem geraden, *die geene wijsheyt en heeft? Mijne redenen hebt gy meermalen ten toon gesteld, als dwaze en hoogstgevaerlyke stellingen. Maer gy zijt dan eigenlyk de wijze man. O hoe verstandig weet gy eenen ongelukkigen dwaes, met raed en daed by te staen! hoe wijsselyk weet gy de zaek in geschil te beslisschen, zonder 'er een enkel woord van te spreken! ende hoe verstandig hebt gy de sake alsoose is, schoon door een vertoog, dat in het geheel niet te pas komt, ten vollen bekent gemaeckt?

4. Aen wien hebt gy [*die*] woorden verhaelt? meent gy, dat deze dingen u alleen bekend zijn, en dat ik 'er niets van weet? Gy hebt zekerlyk die woorden niet, uit uwe eigene kundigheid voortgebracht. Deze dingen zullen u dan wel, door eenen geest, geopenbaerd zijn; ende wiens geest is dan van u uytgegaen?

5. Och Bildad! wat verbeeldt gy u toch? Ik heb ruim zulke verhevene denkbeelden van Gods oneindige Majesteit als gy. De doode sullen, door zijn oneindig Alvermogen, opgewekt, en als op nieuws geboren worden. Zy zullen, uit het diepste van den afgrond, weder te voorschijn komen, van onder de wateren, ende hare doode inwoonderen zullen weder levendig worden.

6. De helle zelvs, met alle diep verholene plaetzen, is (*a*) naeckt voor hem: ende geen deckfel en is 'er voor de plaets van het verderf. Dit alles ligt bloot, voor zijne alziende oogen.

7. (*b*) Hy breydt het noorden uyt over het woeste: hy hangt de aerde aen een niet.

Deze uitdrukkingen hebben eenige nadere opheldering noodig.

Hy breid het Noorden uit over het woeste.

Door het *Noorden* verstaet JOB het Noordergedeelte van den Starrenhemel, onder het welk zijne woonplaets gelegen was. By wijs van vervanging, hebben wy aen het geheele Noorder-halvrond van den Starrenhemel te denken. Het

(*a*) Psalm 139: 8, 11. Spr. 15: 11. Hebr. 4: 13. (*b*) Psalm 104: 2.

Het *woeste* beteekent eene onbewoonde plaets, welke ledig is van inwooneren. Voor het naest schijnt JOB onzen aerdbol te bedoelen. Deze bestond, by de eerste Schepping, uit eenen verwarden mengelklomp van water en aerde; en tot dien staet zou de aerde oogenblikkelyk wederkeeren, indien God dezelve, door zijne machtige hand, niet onderhield in de tegenwoordige orde.

De uitdrukking derhalven, *God breidt het Noorden uit over het woeste*, beschrijvt, op eene zeer verhevene wijs, het werk van Gods Almacht; in de formeering van den hemel, als een uitgestrekt gewelv, of gespannen tent, over en rondom den aerdbol, die, uit eenen woesten bajert, gevormd is. Vergel. Ps. 104: 2. Jes. 40: 22. 42: 5. 44: 24. 51: 13. — Hierin ontmoeten wy een kennelyke proev van Gods onbeperkt Alvermogen, dat hy, zonder steunsels of pilaren te gebruiken, het zichtbaer hemelgewelv, aen alle kanten, boven den aerdbol uitbreidt en staende houdt.

Hy hangt de aerde aen een niet.

Te hangen *aen een niet*, of, gelijk 'er eigenlyk staet, *zonder iets*, kan men, met betrekking tot onzen aerdbol, tweezins opvatten. — Sommigen brengen het tot de kracht van aentrekken en zamenkleven; zoodat de meening deze wezen zoude: alle de stofdeelen der aerde kleven, door de kracht van aentrekking, zonder uiterlyk aendrijven, onderling te zamen, en in zoo ver hangt de aerde aen een niet. Maer op deze wijs verklaert men de uitdrukkingen van JOB, uit natuurkundige waernemingen, welke eerst in de laetste tijden gedaen zijn. — Wy zouden daerom liever, met anderen denken, dat *het niet* hier overstae, tegen eenig steunsel, dat den aerdbol van onderen, of eenig handvatsel, het welk denzelven van boven zou vasthouden.

De geheele uitdrukking *God hangt de aerde aen een niet*, of *zonder iets*, zal derhalven te kennen geven: dat de aerde altoos in haren stand blijve, zonder eenig steunsel te hebben; en dat God, gelijk hy den hemel, waervan het Noordergedeelte voor JOB zichtbaer was, zonder pilaren, als een gewelv uitbreidt over den klomp der aerde, op dezelvde

wijs de aerde, in hare standplaets vasthoudt, zonder eenig steunsel.

8. Hy bindt de uitgedampte wateren in sijne wolcken, op soortgelijk eene wijs, als men iets in lijnwaet zamenpakt: nochtans en scheurt de wolcke daer onder niet, door de zwaerte der wateren: want, wanneer de dampen, verdikt zijnde, door de zwaertekracht, wederom op den aerdbodem nederdalen, geschiedt dit drupsgewijze, in de gedaente van regen.

9. (*c*) Hy houdt het vlacke [*sijnes*] throons vast: hy spreydt sijn wolcke daer over.

Gods *Throon* is de hemel der hemelen Jes. 66: 1. Deze is voor ons wel geheel onzichtbaer; nogtans kan *de vlakte*, of het aengezicht, of de buitenzijde daervan, gezegd worden, voor ons geopend te zijn, voor zoo ver het starrengewelv zich aen onze oogen vertoont, des daegs in eene blauwe en des nachts in eene zwartachtige gedaente. — Dit *vlakke* of dit aengezicht *van zijnen Throon*, dat naer ons gekeerd is, *houdt God vast.* Door zijne geduurige Voorzienigheid, bewaert hy het in den zelvden stand.

Ondertusschen hebben wy 'er niet altoos het gezicht van. *God spreidt zijne wolk daer over*, wanneer hy den Starrenhemel, door donkere wolken in den dampkring, voor onze oogen bedekt houdt.

10. (*d*) Hy heeft een gesett perck over het vlacke der wateren rontom afgeteeckent, (*e*) tot aen de voleyndinge toe des lichts met de duysternisse.

Door de wateren, kan men hier de wateren der zeën verstaen, ten zy men liever aen de bovenwateren, in den dampkring, denken wilde, vergel. Gen. 1: 6, 7. Ps. 148: 3, 4. — *Op het vlakke der wateren heeft God een gezet perk rondom afgeteekend.* Het *perk* is eene bepaling, die rondom dat is *kringsgewijs is afgeteekend.* — Dit kan te kennen geven, de

(*c*) Job 9: 8. Psalm 104: 2, 3. (*d*) Job 38: 8. Psalm 33: 7. ende 104: 9. Jerem. 5: 22. (*e*) Gen. 1: 9. Job 38: 8. Psalm 33: 7. ende 104: 9. Spr. 8: 29. Jerem. 5: 22.

de gedaente der wateren, welke, uit hoofde van de zwaerte kracht, naer het middelpunt der aerde neigen, en daerdoor eene ronde oppervlakte hebben, even als de aerde. — Anderen denken aen het perk, dat voor de wateren gesteld is, door duinen, stranden, klippen, rotzen enz. — Nog anderen meenen, dat JOB het oog hebbe, op de bepaling der hoogte van de zee, in de dagelyksche ebbe en vloed.

Er wordt bygevoegd, *tot aen de voleinding toe des lichts met de duisternis.* — Door het *licht*, kan men den dag, en, door de *duisternis*, den nacht verstaen, zoo als dezelve beurtelings op elkander volgen. — Het woord *voleinding* beteekent eigenlyk eene volmaking, eene voltooijing. Men kan hier denken, aen de bepaelde beurtwisseling van dag en nacht, waerdoor de oppervlakte der zee, als het ware met eenen passer, is afgeteekend, zoodat de eene helvt van den aerdbol verlicht zy, terwijl de andere donker is. Dus zal men hier eene verhevene beschrijving vinden van het vastgestelde verbond van dag en nacht Jer. 33: 20, 25.

Anderen nemen deze laetste woorden, *tot aen de voleinding toe* enz. als een tijdperk; en dan zal de meening zijn, dat God, zoo lang dag en nacht afwisselen, de wateren binnen derzelver perken houden zulle, zoodat zy niet weder, gelijk in NOACHS tijd, den ganschen aerdbodem overstroomen zullen. — Zy, die de voorige uitdrukkingen, van ebbe en vloed verstaen, bepalen de laetste woorden tot de Maen, in haren vollen of nieuwen stand, als eene verwisseling van licht en duisternis.

11. De pilaren des hemels tsitteren, ende ontsetten sich voor sijn schelden.

De *Hemel* komt hier voor, onder de zinbeeldige vertooning van een zeer prachtig gebouw. — Gelijk een gebouw zijne *pilaren* heeft, zoo worden deze ook aen den Hemel zinbeeldig toegeeigend. Men zou aen den dampkring denken kunnen, op welken de Hemel schijnt te rusten. — Aen deze pilaren des hemels wordt een *zitteren* toegeschreven, dat is eene geweldige beweging en beroering, welke plaets zou hebben, wanneer God *scheldt.* — Dit *schelden* wijst ons naer Gods geduchte oordeelen, over zijne vyan-

den, vooral in ſtormen, donderen en blixemen Pſ. 18: 16. Hier kan derhalven de beroering van den dampkring bedoeld worden, zoodat de aerde daervan davere en de bergen beven, wanneer God ontzachlyke onweders verwekt.

12. Door ſijne kracht (*f*) klieft hy de zee: ende door ſijn verſtant verſlaet hy [*hare*] verheffinge.

Ook dit vers is, aen vele bedenkingen onderworpen.

Het ſtaet in het gemeen vast; dat hier Gods Majeſteit, op de wateren der zee, vertoond worde. Maer de groote vraeg is deze, of hier een algemeen bericht van Gods handelingen gegeven, dan of 'er een byzonder geval bedoeld worde?

Die het, op de laetſte wijs begrijpen, verſchillen aenmerkelyk in gedachten. — Sommigen meenen, dat 'er gezien worde, op het werk der Schepping, toen de wateren in zeeën en rivieren verdeeld werden. — Anderen denken, aen het klieven der roode zee, en de verdelging der Egyptenaren. Dan dit begrip kan geen ſteek houden, omdat JOB voor dien tijd geleevd heeft.

Er is, die onderſcheid maken, tusſchen de twee gezegden, zoodat het eerste, *door zijne kracht klievt hy de zee*, op Gods handelingen zou zien, in allergeweldigſte ſtormen vergel. Pſ. 107: 25. Jeſ. 51: 15, en het ander lid, *door zijn verſtand verſlaet hy hare verheffing*, zou te kennen geven, dat de Allerhoogſte, wanneer de wateren geklievd zijn, en de golven zich op de geweldigſte wijs verheffen, nog een overmaet van macht en wijsheid bezit, om dezelve weder tot het evenwigt te brengen. Vergel. Pſ. 89: 10.

13. (*g*) Door ſijnen Geeſt heeft hy de hemelen verciert: ſijne hant heeft de langwemelende ſlange geſchapen.

De gedachten, over dit vers, zijn wederom zeer verſcheiden.

Door zijnen Geest heeft hy de hemelen verſierd. — De *Hemelen* zijn hier buiten allen twijffel de zichtbare hemelen, het zy de lucht, het zy de Starrenhemel. — Deze Hemelen heeft

(*f*) Jeſ. 51: 15. (*g*) Pſalm 33: 6.

heeft God, *door zijnen Geest verſierd.* Sommigen brengen het, tot den Starrenhemel, en denken aen de ſierlyke vertooning, welke dezelve maekt, door een ontzettend aental van lichtende ſtarren. Deze verſiering merken zy aen, als een gewrocht van God den Heiligen Geest.

Er wordt bygevoegd, *zijne hand heeft de langwemelende ſlang geſchapen.* — Men meent, dat het woord door *lang wemelend* overgezet, zoo hier als Jeſ. 27: 1, gevoeglyk kunne vertaeld worden, door recht, recht ſtrekkende, of doorboorende. — Sommigen hebben deze *ſlang* gebracht tot den Hemel, en gedacht aen eene der beeldtenisſen, welke de Starrenkundigen, in het afteekenen van den ſtand der Starren, verdicht hebben. Onder die Starrenbeelden worden vier *ſlangen* gevonden; byzonder meent men, dat hier de groote Draek bedoeld zy, die zich, in het Noorder-Halvrond, onder den kleinen en boven den grooten Beer uitſtrekt. Anderen ondertusſchen meenen, dat de Melkweg bedoeld zy, die groote, breede, witte ſtreep van vaste ſtarren, welke byna den ganſchen Hemel doorloopt.

Volgens deze verklaring zou men hier een vertoog vinden van Gods oneindige macht: die den *hemel* met zoo vele lichten *verſierd* heeft; en daerenboven dat heerlyk geſtarnte, de *ſlang* geheten, of den melkweg, als een pronkſtuk van zijn Alvermogen, *door zijne* machtige hand, geſchapen heeft.

Evenwel is het veel natuurlyker te denken, aen eene *ſlang*, in de wateren of op het land; byzonder aen den Krokodil, als een pronkſtuk van Gods macht, van welken naderhand, onder den naem van Leviathan, geſproken wordt. — De Krokodil zal dan hier, als een byzonder gewrocht van de Godlyke Almacht, by de verſiering van den Hemel, gevoegd worden.

Ondertusſchen kan men, door den *Hemel*, ook den luchthemel verſtaen. Het woord *Geest* kan men ook, door den wind vertalen. Het eerste lid van vs. 13. zal dan te kennen geven, dat de luchthemel, door den wind, als gevaegd en gezuiverd worde, zoodat zich een helder blaeuw gewelv aen onze oogen vertoone. Dit ſchijnt hier des te meer

te pas te komen, omdat zoodanig eene zuivering van den luchthemel, op zware onweeren volgt, die lucht en water beroeren, en waervan vs. 11, 12. gesproken is. — De zin zal dan wezen: *door zijnen wind is 'er helderheid aen den Hemel*; ten blijke, dat Gods Voorzienigheid, gelijk zy werkzaem is in stormen en onweeren, alzoo ook eene kalme en heldere luchtsgesteldheid te weeg brenge.

Wat nu het tweede lid aengaet. Het werkwoord, het welk de onzen door *Scheppen* overzetten, kan men ook vertalen, door verslaen, doorwonden, gelijk het zoo voorkomt Ps. 89: 11. — Dan is de zin deze: *Gods hand heeft den Zeedraek*, den Leviathan, *verslagen*, vergel. Ps. 74: 13, 14, en het op strand werpen dezer Zeegedrochten is een bewijs, dat de stormen en beroerten in de zee, van welke vs. 12. gesproken was, ophouden.

Eindelyk bracht Job alle de byzonderheden, van welke hy vs. 5-13. gesproken had, tot een gepast besluit.

14. Siet Bildad, dat ik geene minder verhevene begrippen heb, van Gods oneindige Majesteit, dan gy. En dit alles, alle de byzonderheden, welke ik heb opgenoemd, zijn nog [*maer*] uyterste eynden, zeer kleine gedeelten sijner wegen, welke Godt houdt, in het bestieren der waereld: ende wat een kleyn stuckſken der ſake hebben wy van hem gehoort? wie ſoude dan den donder ſijner mogentheden verstaen?

De oorsprongelyke uitdrukking, door *zaek* overgezet, kan men ook door *woord* vertalen, en aen de Openbaring denken, in welke God zich, ter dezer tijd, had beginnen bekend te maken. JOB wil dan te kennen geven, dat hy, hoe zeer God zich in zijne Openbaring had bekend gemaekt, nog maer zeer weinig wist, van de werken zijner oneindige Almacht.

Hierby komt nog eene vraeg: *wie zou den donder zijner mogendheid verstaen?* — De *donder van Gods mogendheid* geevt te kennen, dat de donder by uitnemendheid een gewrocht zy van het Godlyk Alvermogen, en dat dezelve, schoon een uitwerksel van natuurlyke oorzaken, een allerheerlykst bewijs oplevere van Gods verhevene en vreesselyke Majesteit,

ſteſt, gelijk God ook, door den donder, zijne mogendheid in nadruk openbaert, en daerdoor de zeldzaemſte gewrochten uitwerkt. — De geheele vraeg, *wie zou den donder zijner mogendheid verſtaen?* zal dan aenduiden, dat de donder de uitnemendſte proev zy van het Godlyk Alvermogen, en dat dezelve, meer dan eenig ander gewrocht van Gods Almacht, boven onze bevatting zy.

HET XXVII. KAPITTEL.

Het ſtilzwijgen van JOBS *vrienden gav hem aenleiding, om, met meerder vrymoedigheid, te ſpreken. Hy begint met te betuigen, dat hy van zijne onſchuld zoo zeer overtuigd was, dat hy zich dezelve nooit zou laten betwisten vs.* 1 - 10. *hy voegt 'er by, dat de godlozen, ja wel ſomtijds, in dit leven geſtraft worden, maer hy blijvt by zijne voorige ſtelling, dat dit niet altoos geſchiedde vs.* 11 - 23.

Toen JOB Kap. 26. de redenen van BILDAD Kap. 25, welke niets ter zake deden, beantwoord had, zwegen zijne vrienden ſtil, omdat zy hem voor zoo hardnekkig hielden, dat 'er geen overtuigen aen ware Kap. 32: 1. Dit ſtilzwijgen merkte JOB aen, als eene zegeprael, en als een bewijs, dat zy hunne ſtelling, volgens welke elk, in dit leven, nae zijn doen, zou vergolden worden, niet langer konden ſtaende houden, en dus de zaek gewonnen gaven.

Na verloop van eenigen tijd vatte JOB dan het woord weder op, en ſprak, met meerder vrymoedigheid.

1. Ende Job gingh voort ſijne ſpreucke op te heffen, ende, op eenen verheven toon, vrymoedig te ſpreken: want hy ſeyde:

2. [*Soo waerachtigh als*] Godt leeft, die mijn recht wechgenomen, wiens vrymagt my, hoewel ik niet ſchuldig ben aen groote euveldaden, op eene buitenge-

woone wijs bezocht heeft; ende zoo waerachtig de Almachtige leevt, die mijne ziele heeft bitterheyt aengedaen;

3. Soo lange ik leev, zoo lang als mijn adem in my ſal zijn, ende het geblaes Godts in mijne neuſe, zoo lang de ziel, welke God my heeft ingeblazen, vergel. Gen. 2: 7, in mijn lichaem huisvest.

4. Indien mijne lippen onrecht ſullen ſpreken, ende indien mijne tonge bedrogh ſal uytſpreken. Ik zweer by den Almachtigen, dat ik, aen geene grove misdaden of huichelary, ſchuldig ben, of 'er my, zoo lang ik leev, aen ſchuldig wensch te maken: en dat ik ook tegen u, om uwe achting weder te krijgen, geen woord anders zal ſpreken dan ik in waerheid denke.

5. 't Zy verre van my, dat ick ulieden rechtveerdigen en gelijk geven ſoude, in uwe ongegronde en hatelyke verwijtingen: Ik zal mijne onſchuld belijden, tot dat ick den geeſt ſal gegeven hebben, en ſal ick mijne oprechtigheyt van my niet wechdoen, noch my de verklaring van mijne onſchuld ontrukken laten.

6. Aen mijne gerechtigheyt ſal ick vaſthouden, ende en ſalſe niet laten varen: mijn herte en ſal [*die*] niet verſmaden van mijne dagen, mijn hart doet my geen verwijt, wegens mijne voorige dagen.

7. Er kan geene grooter godloosheid gedacht noch genaemd worden, dan eenen onſchuldigen lievdeloos en ongegrond te veroordeelen, gelijk gylieden omtrend my handelt. Mijn vyant zy daerom en worde zelvs aengemerkt als de godtlooſe; ende die hem tegen my opmaeckt, als de verkeerde.

8. (*a*) Want wat is de verwachtinge des huychelaers, als hy ſal gierigh geweeſt zijn en groote ſchatten vergaderd hebben? Welke gronden van hoop heeft hy wanneer de dood nadert; en Godt ſijne ziele ſal uyttrecken? Nimmer begeer ik geplaetst te worden, onder de godlozen, die voorſpoedig zijn: want, behalven dat

(*a*) Matth. 16: 26. Luc. 12: 20.

dat hun geluk met vele bittere wroegingen gepaerd gaet; neemt het, met hunnen dood, zeker een einde.

9. (*b*) Sal Godt dan ſijn geroep hooren, als benaeuwtheyt over hem komt?

10. Sal hy ſich verluſtigen in den Almachtigen? ſal hy Godt aenroepen t'aller tijt, met vrymoedigheid en vertrouwen? Immers alle deze voorrechten mist een godloze, hoe voorſpoedig hy, nae het uitwendige, ook wezen moge.

11. Ick ſal ulieden leeren van de hant Gods, en van de wegen, welke de Beſtierer aller dingen houdt, in zijne Voorzienigheid: dat by den Almachtigen beſloten is, en ſal ick niet verheelen, maer ulieden vrymoedig voorſtellen.

12. Siet, gy ſelve alle hebt 'et dikwijls geſien, hoe God gewoon is, in den weg zijner Voorzienigheid te handelen; ende waerom wort gy dus door ydelheyt verydelt, dat gy ongegronde ſtellingen wilt ſtaende houden, welke, door de ondervinding, wederſproken worden?

13. (*c*) Dit kort ſommier van geduchte oordeelen, welke ik u zal voorſtellen, is veelmalen, maer evenwel niet altoos, gelijk gy beweert, het deel des godtlooſen menſchen by Godt; ende de erve der tyrannen, [*die*] ſy van den Almachtigen ontfangen ſullen.

14. Het gebeurt dikwijls, dit heb ik nooit ontkend, dat een godloze zoodra niet tot het hoogſte van zijn geluk gekomen is, of de ſtraf zijner boosheid volgt oogenblikkelyk. Indien ſijne kinderen vermenigvuldigen, (*d*) 't is ten ſweerde, om eenen geweldigen dood te ſterven: ende ſijne ſpruyten en ſullen van broot niet verſadiget worden, maer in kommer en gebrek leven moeten.

15. Sijne overgeblevene kinders, die het zwaerd ontkomen, ſullen in de doot, zonder eenig eerbewijs en met verachting, begraven worden: ende (*e*) ſijne

(*b*) Job 35: 12. Pſalm 18: 42. ende 109: 7. Spr. 1: 28. ende 28: 9. Jeſ. 1: 15. Jer. 14: 12. Ezech. 8: 18. Mich. 3: 4. Joh. 9: 31. Jac. 4: 3. (*c*) Job 20: 29. (*d*) Deut. 28: 41. Hoſ. 9: 13. (*e*) Pſ. 78: 64.

weduwen, zijne overblijvende wijven en bywijven, en ſullen niet weenen.

16. Van zijne opeengeſtapelde ſchatten zal hy geen nut hebben. So hy ſilver opgehoopt ſal hebben, als ſtof: ende kleedinge bereydt, als leem, en het zand der aerde:

17. Hy mag de kleederen laten maken, maer hy zal 'er zich niet mede verſieren. Hy ſalſe bereyden, (*f*) maer de rechtveerdige ſalſe aentrecken: ende zijne ſchatten zullen aen anderen komen, de onſchuldige ſal het ſilver deelen.

18. Hy bouwt ſijn huys, maer het is even zoo bouwvallig als de wooning van eene motte in wollen ſtoffen; ende als een hoeder of wachter, die de vruchten bewaekt, de ligt opgeſlagene hutte maeckt, in welke hy des nachts zijn verblijv houdt.

19. (*g*) Rijck ligt hy neder, wanneer hy ſtervt; ende en wort niet wechgenomen: hy neemt niets van alle zijne rijkdommen mede, hy moet het alles overlaten; doet hy ſijne oogen open in het Rijk der dooden, ſo en is hy 'er niet, hy mist zijne aerdſche ſchatten.

20. Daerenboven wordt hy, in het midden van zijnen voorſpoed, door de bitterſte wroegingen gefolterd. (*h*) Verſchrickingen ſullen hem als wateren aengrijpen, en als een watervloed overvallen: 's nachts ſal hem een wervelwint van onverwachte onheilen en angſten, wechſtelen en ter zijde afvoeren.

21. De ooſte wint van Gods geduchte oordeelen, ſal hem wechvoeren, dat hy henen gaet uit zijne voorſpoedige omſtandigheden, en uit dit leven: ende een wervelwind van onverwachte onheilen ſal hem wechſtormen uyt ſijne plaetſe, daer hy te vooren gelukkig leevde.

De *Oostenwind* is in Arabie zeer geducht, omdat dezelve zeer vele onheilen veroorzaekt, en zelvs een verſlikkend vermogen heeft. Uit dezen hoofde is de Oostenwind een zeer gepast zinbeeld van geduchte oordeelen.

22. Ende

(*f*) Spr. 28: 8. Pred. 2: 26. (*g*) Pſ. 49: 18. (*h*) Job 15: 21. ende 18: 11.

22. Ende [*Godt*] ſal al [*dit*] gemelde kwaed over hem werpen, of *God zal*, met de pijlen zijner gramſchap, *op hem mikken*, ende niet ſparen: van ſijne hant ſal hy ſnellick vlieden, hy maekt haest, om Gods ſlaende hand te ontvlieden, maer dit is onmogelyk.

23. [*Een yeder*] of *God* ſal over hem met ſijne handen klappen: ende over hem ſluyten uyt ſijne plaetſe.

God ſchijnt hier voorgeſteld te worden onder het zinbeeld van iemand, die verheugd is over het onderbrengen van zijnen vyand, vergel. Spreuk. 1.

JOB erkent vs. 11-23, dat de godlozen wel eens, nae verdiensten geſtraft worden, in dit leven; en byzonder toont hy, dat 'er geen zegen zy by goederen, welke door onrecht en geweld verkregen zijn. Dit had hy nooit ontkend, en wilde het zijnen vrienden gaerne toeſtaen. Maer de zaek in geſchil, welke JOB met recht en reden tegen zijne vrienden vasthield, was deze, dat die vergelding niet altoos hier op aerde geſchiedde, zoodat men, uit iemands onheilen, niet beſluiten konde, dat hy een deugniet wezen moest, gelijk zy ten zijnen opzichte deden.

HET XXVIII. KAPITTEL.

JOB gaet voort, om aentetoonen, dat GOD *zeer wijze redenen heeft, om welke hy de godlozen niet alle en niet altoos straft, in dit leven; hoewel het menschelyk verstand niet toereikende zy, om deze redenen naer te vorschen. Hy erkent, dat de menschen wel de geheimste schatten der aerde hebben uitgevonden vs.* 1-10, *maer hy voegt 'er by, dat niemand der stervelingen, 'het richtsnoer, volgens het welk* GOD *goed en kwaed uitdeelt, kunne uitvorschen vs.* 12-28.

1. GEwisselick daer is voor het silver een uytgangh, de menschen hebben het zilver, uit de ingewanden der aerde, weten uittehalen, ende eene vernuftig man weet de plaetse in de mijnen voor het gout verordend, uittevinden, dat de kunstenaers gieten en datse smelten.

2. Het yser wort, door menschelyke kunst, uyt het stof der aerde genomen: ende [*uyt*] steen wort koper gegoten, of men smelt koper uit steenen.

3. Het eynde [*dat Godt*] gestelt heeft voor de duysternisse, ende al het uyterste ondersoeckt hy; Of de bergwerker weet de *duisternis*, welke in de verborgene holen der aerde heerscht, door zijne lampen te doen *eindigen*, *ende alle* de schatten *die*, in den schoot der aerde, *verborgen lagen vorscht hy uit*, zelvs het gesteente der donckerheyt, ende der schaduwe des doots, hy haelt kostbare steenen, uit de diepste ingewanden der bergen, alwaer anders de grootste duisternis en een eeuwige nacht huisvest.

4. Zijn vernuft weet alle zwarigheden te overwinnen. Breeckt 'er een beke door, by den genen die daer woont; [*de wateren*] vergeten zijnde van den voet,

ge-

gebeurt het, dat 'er water voorkomt, uit een onderaerdsche bron, terwijl de bergwerker bezig is, naer metalen te graven, *breekt* 'er, in dezen zin, *een beek door*, by den bergwerker, *die* onder de aerde *woont* en graevt; *zoodat hy niet weet* waer hy zijnen voet zal zetten: door kunst en schranderheid worden deze onderaerdsche bronnen van den mensche afgeleid, zoodat de wateren uytgeputtet worden, [*ende*] zy gaen-wech.

5. Uyt de aerde, komt het broot voort: ende onder haer wortse verandert als osse vyer ware, dat is, terwijl 'er koorn groeit op den bovenkorst der aerde, wordt zy van onderen, door de bergwerkers, zoodanig ondergraven, dat zy in het zelvde gevaer is, van in te storten, als of 'er een onderaerdsch vuur onder brandde.

6. Hare steenen zijn de plaetse van den Saphir: ende sy heeft stofkens van gout, zy, te weten de Saphir, is, met goudgeele stippen geteekend.

7. De roofvogel en heeft het padt niet gekent, dat de vernuftige mensch, onder de aerde bewandelt; ende de ooge der kraeye en der valken, hoe scherpziende het ook wezen moge, en heeft het niet gesien.

8. De jonge hoogmoedige dieren, *de zoonen der hoogmoed* staet 'er eigenlyk, de stoutste dieren, en hebben het pad niet betreden, dat naer de verborgene schuilplaetzen van het goud en de edele gesteenten henen leidt: de felle leeuw en heeft daer over of daerdoor niet henen gegaen.

9. Dit is het nog niet al. Het vernuft van den mensch gaet nog verder. Hy legt sijne hant aen de keyachtige [*rotze*], aen de hardste soort van rotssteenen, om dezelve te doorgraven: hy keert de bergen van den wortel en op derzelver grondvesten om.

10. In de rotzsteenen houwt hy stroomen uyt: voor zoo ver hy wel eens eenen steenen wand, in de groeven doorklievt, die een onderaerdsche beek schoorde; ende sijne ooge siet al het kostelicke, van metalen en edele gesteenten, welke, in den schoot der aerde, verborgen zijn.

11. Ook weet hy de onderaerdsche beken op te stoppen. Hy bindt de onderaerdsche rivieren toe, door 'er eenen wand tegen op te richten, en daerdoor weet hy te maken, dat 'er niet een traen uyt en komt, dat 'er geen droppel doorzijpere: ende het verborgene brengt hy, met zulk eene verbazende moeite, uyt de diepste steengroeven in 't licht.

12. Zie daer ettelyke proeven van 's menschen vernuft en vindingrijken geest. Maer de wijsheyt van God, vooral de wijze redenen, om welke God niet alle godlozen en niet altoos in dit leven straft, die kan het menschelyk verstand niet naevorschen. Wie zal deze wijsheid uitvorschen, en van waer salse gevonden worden? ende waer is de plaetse des verstants? waer vindt men een menschen verstand, het welk toereikende is, om het richtsnoer, volgens het welk God goed en kwaed in deze waereld uitdeelt, aen te wijzen.

13. Het verstand, het welk daertoe vereischt wordt, zou indedaed onwaerdeerbaer wezen. De mensche en weet hare weerde niet: ende zulk eene groote maet van verstand is, in deze waereld, niet te vinden, sy en wort niet gevonden in 't lant der levendigen.

14. Al drong men door, tot in de diepte der zee, te vergeevsch zou men zulk een verstand zoeken. (*a*) De diepe afgront der wateren seyt, Sy en is in my niet: ende de zee seyt, Sy en is niet by my.

15. Te vergeevsch zou men, voor zulk een verstand, de grootste schatten dezer waereld bieden. (*b*) Het gesloten en digtste gout en kan voor haer niet gegeven worden: ende met het zuiverste silver en kan hare prijs niet worden opgewogen.

16. Sy en kan niet geschatt worden tegen fijn gout van Ophir, noch tegen de kostbaerste gesteenten, tegen den kostelicken Schoham, ofte den Saphir.

17. Men kan het gout, ofte het crystal, of glas, waerin gouden doppen gevat zijn, of den zuiversten Diamant

(*a*) Job 28: 22. (*b*) Spr. 3: 14. ende 8: 11, 19. ende 16: 16.

mant haer niet gelijck weerdeeren: oock en isse [*niet*] te verwisselen voor een kleynoot van dicht gout, voor een kunststuk van goud, hoe fraei ook bewerkt.

18. De Ramoth, ende Gabisch, of eenig ander edel gesteente, en sal niet gedacht, dit alles mag by een verstand, het welk de Godlyke oogmerken, in het zedelyk bestier der waereld, zou kunnen uitvinden, niet eens genoemd worden: want de treck der wijsheyt is meerder dan der robijnen, het is veel moeilyker deze wijsheid uittevinden, dan de Koralen, uit de diepte der zee, uittetrekken.

19. Men kan den allerkostbaersten Topaz van Moorenlant haer niet gelijck weerdeeren: ende by het fijn louter gout en kanse niet geschatt worden.

20. (*c*) Die wijsheyt dan, van waer komtse? ende waer is de plaetse des verstants? langs welken weg zou de mensch aen zulk een verstand komen?

21. Want sy is verholen voor de oogen aller levendigen; ende voor 't gevogelte des hemels, hoe hoog het vliegen en hoe ver het zien moge, isse verborgen.

22. Zelvs in den staet des doods is zulk een verstand onbekend. (*d*) Het verderf, ende de doot seggen; Haer geruchte hebben wy slechts als van verre met onse ooren gehoort.

23. Die onnaspeurlyke Wijsheid, welke over de zedelyke waereld bestiert, en beschikkingen maekt over de onderscheidene lotgevallen der menschen, is alleen by God te vinden. Godt verstaet haren wegh: ende hy weet hare plaetse.

24. Want, tot de zedelyke bestiering der waereld, is eene alwetende kennis noodig, welke het gansch Geheelal, met een opslag van het oog, beschouwen kan. Zoodanig eene Alwetendheid bezit niemand, dan alleen de Oneindige Schepper en Bestierer aller dingen; hy schouwt

(*c*) Job 28: 12. (*d*) Job 28: 14.

tot aen de eynden der aerde: hy ſiet het gene onder alle de hemelen is.

25. Als hy den wint het gewichte maeckte; ende (*e*) de wateren opwoegh in mate: Of liever in den tegenwoordigen tijd, God laet zijn alziend en beſtierend oog gaen over het gansch Geheelal, *daer hy den wind het gewichte maekt*, wanneer hy bepaelt, hoe veel wind 'er zijn zal, *ende de wateren opweegt in de mate*, daer hy de maet van regen bepaelt; zoodat 'er eene juiste evenredigheid zy, tusſchen wind en regen.

26. Als of *toen* hy den regen een geſette order maeckte, en geregelde wetten voorſchreev, volgens welke dezelve op de aerde moest nederdalen; ende toen hy eenen wegh voor het weerlicht der donderen afteekende in den dampkring;

27. Doe was deze wijsheid by God. Toen God, by de ſchepping der waereld, de natuurwetten vastſtelde, volgens welke de regen op de aerde zou nederdalen, en den weg bepaelde, welken elk eene blixemſtrael zou moeten houden, om aen zijne byzondere oogmerken te voldoen; toen ſagh hy haer, ende verteldeſe of *berekendeze*. By de ſchepping der waereld heeft God de wijze oogmerken, welke hy in elk eene byzondere beſchikking van zijne Voorzienigheid bedoelde, reeds overzien, en als het ware berekend. Nimmer valt 'er regen op aerde, nimmer ſchiet 'er een blixemſtrael door de wolken, of het beantwoordt aen de wijze eindens, welke God zich, in het ſcheppen en beſtieren der waereld, heeft voorgeſteld. God heeft alles, wat in de waereld voorvalt, tot de geringſte omſtandigheden toe, bepaeld en berekend; hy ſchickteſe, ende oock doorſocht hyſe zelve.

28. Deze Wijsheid heeft God alleen voor zich zelven behouden, en niet aen ſtervelingen medegedeeld. Maer tot den menſche heeft hy geſeyt; zoek niet in de diepte mijner wijsheid, en de oogmerken mijner wegen, door te dringen. Ik heb 'er wijze reden voor, waerom ik de

(*e*) Spr. 8: 29.

de godlozen, in deze waereld, wel eens laet voorſpoedig zijn, terwijl de onſchuldigen aen rampen zijn blootgeſteld. Maer het menſchelyk verſtand is niet toereikende, om die wijze redenen na te gaen. Uwe wijsheid, o mensch! beſtaet alleen daerin, dat gy my, als gebiedenden Opperheer, gehoorzaem zijt. Siet, (*f*) de vreeſe des Heeren is de wijſheyt: ende van het quade te wijcken, is 't verſtant.

Dit wel beredeneerde voorſtel van JOB was recht geſchikt, om zijnen vrienden onder het oog te brengen, dat het vermetelheid ware, wanneer zy over Gods wegen en oogmerken, in het zedelyk beſtier der waereld, wilden oordeelen; en byzonder, dat zy even zoo onbedachtzaem als lievdeloos handelden, wanneer zy, uit zijne rampen, beſlooten, dat hy een zondaer by uitnemendheid was, die om zijne grouwelſtukken geſtraft werd.

HET XXIX. KAPITTEL.

JOB *gaet voort, en geevt eene treffende beſchrijving van den gelukkigen toeſtand, in welken hy te vooren geleevd had. Tusſchen beide doet hy, in het voorbygaen zien, dat hy zich, ten tijde van zijnen voorſpoed, betamelyk gedragen had.*

1. ENde de vrienden van Job wisten, op zijne bondige redeneering, niets in te brengen. Hy gingh daerom vrymoedig voort ſijne ſpreucke op te heffen, ende ſeyde:

2. Wat heb ik voorheen eenen uitnemenden voorſpoed genooten! Och dat ik zulk eenen gezegenden tijd nog eens beleven mogt! Och of ick ware gelijck in de voorige

(*f*) Pſ. 111: 10. Spr. 1: 7. ende 9: 10.

maenden; gelijck in de dagen, [*doe*] Godt my bewaerde, en by uitnemendheid begunſtigde.

3. Doe hy ſijne lampe van een byzonder toeverzicht dede ſchijnen over mijn hooft; [*ende*] ick by ſijn licht de duyſterniſſe doorwandelde: toen ik, in tijden van tegenſpoeden, onder het licht van zijne beſcherming, beveiligd bleev.

4. Gelijck als ick was in de dagen mijner jonckheyt, eigenlyk van mijnen *hervst*, toen ik eenen vollen overvloed van allerlei zegeningen genieten mogt; doe Godts verborgenheyt over mijne tente was: toen ik de waerdigheid van eenen Propheet bezat, en met Gods Openbaringen vereerd werd; zoodat mijn huis dikwijls bezocht wierd, om heilzame leer te ontvangen, en te hooren wat God, van zijne verborgene dingen, aen my ontdekt had.

5. Doe de Almachtige nogh met my was, om alle mijne ondernemingen voorſpoedig te maken: toen ik een man van vermogen was, [*ende*] mijne jongers of knechten rontom my: om my te dienen.

6. Doe ik een overvloed had der inkomsten van vee en veld; zoodat ick, door de veelheid van zuivel, als het ware, mijne gangen wieſch in boter: ende zoo veel oly inzamelde, dat als het ware, de rotze by my oliebeken uytgoot: toen werd ik ook van elk geacht en geëerbiedigd.

7. Doe ick uytgingh nae de poorte, de gewoone markt en gerechtsplaets, door de ſtadt, om my te verlustigen, [*doe*] ick mijnen ſtoel op de ſtrate of op de markt liet bereyden, de gewoone plaets, alwaer men zamenkomt, om met elkanderen te ſpreken; dan werd ik van elk, met den grootſten eerbied behandeld.

8. De jongers ſagen my, ende verſtaken ſich, uit eerbied voor mijn perſoon, hielden zich de jonge lieden achterwaerts: ende de ſtock-oude reſen op, [*ende*] ſtonden zoo lang zy met my ſpraken.

9. De Overſte en Raedsheeren hielden de woorden in: ende leyden de hant op haren mont, zy zwegen uit ontzach voor mijn perſoon.

10. De ſtemme der Vorſten en der aenzienlykſte mannen verſtack haer: ende hare tonge kleefde als het ware aen haer gehemelte.

11. De Richters, die op de markt bezig waren, met rechtszaken te beſlisſchen, vroegen zelvs ſomtijds mijn oordeel, en elk verwonderde zich, met den diepſten eerbied, over mijne uitſpraken. Als een oore [*my*] hoorde, ſo hieldt ſy my geluckſaligh: als [*my*] een ooge ſagh, ſo getuygdeſe van my. Ik was zoo bemind, dat men my gaern, op de plaets van het Gericht, zag komen, en blijde was, als men my mogt hooren ſpreken.

12. (*a*) Want de geſchil hebbende partyen verkozen my menigwerv tot ſcheidsman, en ik veraengenaemde my grootelyks, door de onſchuld te verdeedigen; ick bevrijdde den elendigen, die riep: ende den weeſe, ende die geenen helper en hadde.

13. De ſegen des genen, die anders, zonder mijne tusſchenkomst, verloren gingh, quam op my: ik werd van menigen ongelukkigen, die verdrukt werd, dankbaer gezegend; ende het herte der weduwe dede ick vrolick ſingen.

14. (*b*) Ick week nimmer van het recht af, ik bekleedde my als het ware, met gerechtigheyt, dit kleed leide ik nimmer af, uit gunst of uit partijdigheid, ende ſy bekleedde my: de gerechtigheid paste my, als een gewoon kleed. Elk kon, in alle mijne uitſpraken en handelingen zien, dat de gerechtigheid my eigen was; mijn oordeel was als een mantel, ende Vorſtelicke hoet. De uitſpraken, welke ik deed, ſtrekten my tot eer, en deden my meer geëerbiedigd zijn, dan de prachtigſte opſchik.

15. Den blinden was ick [*tot*] oogen: den genen, die door onkunde, aen misſlagen en het bedrog van anderen, bloot ſtonden, diende ik van onderrichting, ende

(*a*) Pſ. 72: 12. Spr. 21: 13. (*b*) Jeſ. 59: 17. Eph. 6: 14, &c 1 Theſſ. 5: 8.

den kreupelen was ick [*tot*] voeten, den genen, dien het aen middelen ontbrak, om hun recht te vervorderen, verſchafte ik hulp en byſtand.

16. Ick was den nootdruftigen een vader: ende het geſchil [*dat*] ick niet en wiſte, dat onderſocht ick, om geene verkeerde uitſpraek te doen. Of liever *ik onderzocht de rechtzaek van eenen onbekenden*; ik was gereed, om elk te helpen, zelvs onttrok ik my niet aen eenen onbekenden, tot welke ik in het geheel geene betrekking had.

17. Ende ick ontzag den machtigen en den geweldenaer niet, zelvs verbrack ik de backtanden des verkeerden: ende wierp den roof uyt ſijne tanden. Het is meer dan eens gebeurd, dat ik eenen ongelukkigen, uit het geweld van eenen onderdrukker verloste, en den geweldenaer van het vermogen beroovde, om anderen te onderdrukken; even als men een prooi redt, uit den muil van een roovdier, en het zelve de voorſte tanden, waerin deszelvs kracht beſtaet, verbreekt en uitſlaet.

18. Ende ick ſeyde by my zelven; Ick ſal in mijnen neſt den geeſt geven: ende ick ſal lang, in mijnen voorſpoed leven, zoodat ik de dagen zal vermenigvuldigen, als het zant.

Een *Nest* is hier niet alleen een zinbeeld van iemands huis, Vaderland en bezittingen, maer ook van eenen gerusten en aengenamen gemoedſtaet, onder het genot van Gods byzondere gunst en zegeningen. — Dit is het *nest*, in het welk JOB gedacht had, dat hy den geest zou gegeven hebben.

19. Mijn welvaert nam geduurig toe, op ſoortgelijk eene wijs, als een boom weelig wast, wiens wortelen van onderen, met water, en wiens takken van boven, met dauw bevochtigd worden. Mijn wortel was uytgebreydt aen het water: ende daeuw vernachtede op mijnen tack.

20. Mijne heerlickheyt was nieuwe by my: de eer en de achting, welke ik genoot, verminderde niet; ende mijn boge veranderde ſich, en werd, als het

ware,

ware, geduurig vernieuwd, in mijne hant, mijne macht en mijn vermogen verminderde geenszins.

21. Allerlei ſoort van lieden bewezen my den meesten eerbied. Sy hoorden my toe, terwijl ik ſprak, ende wachteden, tot dat ik had uitgeſproken: niemand verſtoutte zich, om my in de rede te vallen; ende zy ſwegen op mijnen raet, zy ſtemden toe het gene ik gezegd had, niemand durvde my tegenſpreken.

22. Na mijn woort en ſpraken ſy niet weder: ende mijn reden druppede op hen, zy hoorden mijne woorden, met zoo veel gretigheid, dat zy dezelve opvingen, als een lang gewenschten regen.

23. Want ſy wachteden nae my, zy verlangden naer mijne redenen, gelijck [*nae*] den regen: ende ſperreden haren mont op, wanneer ik ſprak, [*als*] nae den ſpaden regen.

24. Lacchede ick hen vriendelyk toe, dan waren zy 'er zoo mede vereerd, dat zy het, van vreugde, niet gelooven konden, ſy en geloofden 't niet: ende het licht mijnes aengeſichts en deden ſy niet nedervallen, zagen zy *het licht mijnes aengezichts*, bemerkten zy, dat ik vrolyk en opgeruimd was, *zy deden het niet nedervallen*, zy wachtten zich wel, om iets te zeggen of te doen, dat my bedroeven konde.

25. Verkoos ick haren wegh en kwam ik by hen, om hen te bezoeken, ſo ſat ick boven aen, terſtond werd my de hoogſte plaets ingeruimd. Ik was zoo zeer geacht ende bemind, dat elk, zo het nood ware geweest, zijn leven voor my zou geſteld hebben. Ik woonde zoo veilig, onder mijne Stadgenooten, als een Koningh onder de benden zijner lijvwachten; en ik werd alomme geëerd als een die treurige vertrooſt, als iemand, die zijn werk maekt, van ongelukkigen te helpen en onſchuldigen te beſchermen.

HET XXX. KAPITTEL.

Op de beſchrijving van zijnen voorigen gelukkigen toeſtand, laet hy nu eene treffende teekening volgen van zijne tegenwoordige ellende, en zijnen verachtelyken toeſtand.

1. MAer och, welk eene omwending van zaken! Nu heb ik al mijne eer, al mijn aenzien verlooren, zelvs wordt ik nu van elk veracht en beſpot. Nu beſpotten my de jongens, en lacchen over my mindere dan ick van dagen. Het gaet nog verder, ik ben het voorwerp der verguizing van de verachtelykſte lieden, welcker vaderen ick verſmaedt en niet waerdig ſoude geacht hebben, om hen onder de allergeringſte mijner bedienden aen te nemen, en als oppasſers, by de honden mijner kudde te ſtellen.

2. Waer toe ſoude my oock geweeſt zijn de kracht harer handen? waertoe zou ik hunnen dienst gebruikt hebben? hunne kracht kon my niet baten; ſy was [*door*] ouderdom in hen vergaen.

Onze Overzetters verſtaen het van de vaders der jongelingen, welke JOB thans beſpotten. Wy zouden evenwel al zoo liev denken, dat hier van de jongelingen zelve geſproken worde: en dan zal de meening zijn, dat JOB hunne vaderen niet waerdig geacht had, tot het waernemen der laegſte diensten, en dat ook deze ſpottende jongelingen, hoewel zy in de kracht van hunne jaren waren, eenen zoo ſlechten imborst hadden, dat ze nergens toe konden gebruikt worden. — De laetſte woorden zouden wy liever vertalen, *in den ouderdom verſmachten zy;* dat is, door hun losbandig leven, banen zy zich den weg, tot eenen armen en ellendigen ouderdom.

3. Allerellendigst zullen die verachtelyke ſpotters, in hun-

hunnen ouderdom wezen. Verbeeldt u menschen, Die door gebreck, ende honger eensaem waren of zijn, die door gebrek en honger zijn uitgedroogd, vliedende nae dorre plaetsen; [*in*] 't donckere', woeste, ende verwoestede, omdat zy zich schamen, van wege hunne armoede.

Volgens onze overzetting, daer alle de uitdrukkingen in den voorledenen tijd staen, beschrijvt JOB vs. 3-8. den verachtelyken toestand, in welke de vaders der jongelingen, die hem thans bespotten, te vooren geleevd hadden. Al zoo voegzaem evenwel schijnt deze beschrijving van rampen en ellenden toegepast te worden, op het treurig lot, het welk deze spottende en slechte jongelingen, in hunnen ouderdom te wachten hadden.

4. Die siltige kruyden pluckten by de struycken; ende welcker spijse was de wortel der jeneveren.

Welke planten hier bedoeld worden, kunnen wy niet bepalen. Dit algemeene leert het verband duidelyk genoeg, dat 'er van planten gesproken worde, welke in het wilde groeien, en niet, dan in den meest nijpenden nood, gebruikt worden. Ik verbeeld my reeds, wil JOB zeggen, deze spottende booswichten, in hunnen ouderdom zoo behoevtig te zien, dat zy zich, van wilde planten, tot hunne spijs bedienen. Dit zal het gevolg zijn van hunne luiheid, en van hun losbandig leven.

5. Sy wierden uyt het midden uytgedreven: (men jouwde over hen, als [*over*] eenen dief,) of men drijvt hen uit de huizen, en wijst hen na als dieven.

6. Op datse woonen souden in de kloven der dalen, de holen des stofs, ende der steenrotzen, zy zijn genoodzaekt hun verblijv te nemen in de wildernissen en in onderaerdsche holen.

7. Sy schreeuwden tusschen de struycken, onder de netelen vergaderden sy sich, in eenzame en wilde plaetzen verkeeren zy, afgescheiden van de zamenleving der menschen.

8. Sy waren of *zijn* kinderen der dwasen of der

boosdoeneren, ende kinderen van geenen name: ſy waren geſlagen of met ſmaed verdreven uyt den lande.

9. (*a*) Maer nu ben ick haer ſnarenſpel geworden: ende ick ben hen tot een klapwoort, het voorwerp van hunne verguizing.

10. (*b*) Sy hebben eenen grouwel aen my, ſy maken ſich verre van my als van eenen onreinen: ja ſy en onthouden het ſpeeckſel niet van mijn aengeſichte, zy ontzien zich niet, tot een teeken van de allеruiterſte verachting, ſpeekſel tegen my uit te werpen.

11. Want hy heeft mijn zeel losgemaeckt, ende my bedruckt: daerom hebben ſy den breydel voor mijn aengeſichte afgeworpen. Dit godloos rot gaet toomeloos tegen my te werk: wegens de rampen, met welke ik bezocht ben, zijn zy vermetel geworden; een ieder vaert tegen my uit, met de meest hoonende ſmaedredenen; ja, alle banden van Godsdienst verbroken hebbende, ſlaen zy, in mijne tegenwoordigheid, zonder eenig ontzach, tot allerlei godloosheid over.

12. Ter rechterhant ſtaet de jeugt op, ſtooten mijne voeten uyt; zy leggen 'er zich op toe, om my te doen ſtruikelen, ende banen tegen my hare verderflicke wegen.

13. Sy breken mijn padt af, zy verdraeijen mijnen weg, en ſtellen mijn gedrag in een verkeerd licht voor, ſy voorderen en vermeerderen, zoo door hunne ſpotternyen, als hatelyke beſchuldigingen, mijne elende: ſy en hebben geenen helper [*van doen*], of *zy hebben geenen helper*, zy zijn menſchen van het allerſlechtſte ſoort, voor welke niemand achting heeft.

14. Sy komen aen, als door eene wijde breucke of breſſe: onder de verwoeſtinge rollen ſy ſich aen, het is als of zy, door verwoeste muuren, henen trokken. Niets is in ſtaet, om hunne woede en kwaedaertigheid tegen my te beteugelen.

15. Men is [*met*] verſchrickingen tegen my gekeert;

(*a*) Job 17: 6. Pſalm 69: 13. Klaegl. 3: 14, 63. (*b*) Job 19: 19.

keert; alles schijnt zaem te spannen, om my te verschrikken en te verderven, elck eene vervolgt als een wint mijne edele of *vrywillige* [*ziele*]: mijn leven, het welk ik meermalen vrywillig gewaegd heb, om anderen te redden, wordt nu door allerlei gevaren, als door eenen stormwind vervolgd, ende mijn heyl, al mijne hoop op uitkomst, is als een wolcke voorbygegaen.

16. Daerom stort haer nu mijne ziele in tranen binnen in my uyt: de dagen des drucks en der ellenden grijpen my aen.

17. Des nachts doorboort hy, dat is de meest duldelozе smert, mijne beenderen in my: des nachts lijd ik, in alle mijne leden, de onverdraeglykste pijnen, het is als of 'er, aen mijn gebeente, geknaegd wordt; ende mijne puls-aderen en rusten niet. In alle mijne leden gevoel ik zulke smerten, dat ik geene rust genieten kan.

18. Door de veelheyt der kracht is mijn kleet verandert: of *door de veelheid van het geweld is de smert in mijn kleed veranderd*, wegens de hevigheid der smerten, welke ik in alle mijne leden gevoel, is het als of de pijn zich in mijn kleed veranderd heeft; hy omgordt my als de krage mijnes rocks, de pijn knelt my, even als het boordsel van mijn kleed, dat zich om mijnen hals toesluit.

19. Hy, de pijn namelyk, heeft my in 't slijck en tegen den grond geworpen, zoodat ik, aen allerlei verwijtingen ben blootgesteld, ende ick ben gelijck geworden als stof, ende assche, verkeerende in de meest vernederende omstandigheden.

20. O mijn God, hoe groot zijn mijne rampen! Ick schreye tot u, maer gy en antwoordt my niet: ick stae, ik ben standvastig in mijne gebeden, maer gy en acht [*niet*] op my.

21. Gy zijt verandert in eenen wreeden tegen my: door de sterckte uwer hant wederstaet gy my hatelick.

22. Gy heft my op in den wint, gy doet my [*daer op*] rijden: of *gy ligt my op en laet my, door eenen wind* van de meest geduchte onheilen *wechvoeren*, ende gy ver-

ſmelt my het weſen, of *gy doet mijne vastheid waggelen:* ik word, als op eene zee van onrust, ginds en herwaerds omgevoerd, niet wetende, waer ik eene veilige rustplaets vinden zal.

23. Vruchteloos zou ik thans hopen op de herſtelling van mijne gezondheid en voorigen gelukſtaet. Want ick weet (*c*) dat gy my ter doot brengen ſult, ende tot het huys der t'ſamenkomſte aller levendigen, tot den ſtaet des doods.

24. Maer hy en ſal tot den aerdhoop, die boven op het grav geplaetst wordt, de hant niet uytſteken, de dooden zal hy niet meer plagen: is 'er by haerlieden die in het grav liggen nog eenig geſchrey in ſijne verdruckinge? zouden de dooden nog kermen, over de verdrukkingen, welke God hun toezendt?

Anders zou men, aen deze duistere woorden, ook den volgenden zin kunnen geven: ,, Maer God ſtrekt tot nog ,, toe zijne hand niet uit, om my ten grave te doen ne- ,, derdalen. God laet my nog, als een ellendeling leven. ,, De aengenaemſte verkwikking wordt my nog misgund, ,, indien daerin, dat hy my in het grav brengt, eenige ,, verkwikking gelegen is."

25. Hoe kan God, omtrend my, zoo onbarmhartig zijn en blijven, daer ik altoos zoo veel medelijden, met alle ellendigen, gehad heb? (*d*) Weende ick niet over hem die harde dagen hadde? was mijne ziele niet beangſt over den nootdruftigen?

Volgens eene andere vertaling, is de zin deze: *Ween ik niet, als een, die harde dagen ziet;* roep ik al den dag niet om ontferming? *is mijne ziel niet beangst,* en kwijnt zy niet van ſmerten, *gelijk een nooddruftigen,* die niet ontvangt het gene hy wenscht en noodig heeft?

26. [*Nochtans*] doe ick het goede verwachtede, ſo quam het quade: doe ick hoopte nae het licht van voorſpoed, ſo quam de donckerheyt van allerlei ellenden.

27. Mijn

(*c*) Hebr. 9: 27. (*d*) Pſalm 35: 13, 14. Rom. 12: 15.

27. Mijn ingewant is zoo ontroerd, en in geduurige beweging, dat het als het ware kookt en ſiedet, ende en is niet ſtille: nimmer gevoel ik eenige kalmte in mijn gemoed; trouwens wat wonder! de dagen der verdruckinge zijn my voorgekomen.

28. Ick gae ſwart daer henen, niet van de ſonne; door het geweld mijner ziekte, is mijn opperhuid zwart geworden, even als of ik, door de zon, ſterk verbrand ware: opſtaende ſchreeuw' ick in de gemeynte, ik kan my niet bedwingen, van in de tegenwoordigheid der menſchen, het uit te ſchreeuwen van pijnen.

29. (*e*) Ick ben den draken een broeder geworden: ende een metgeſelle der jonge ſtruyſſen, gelijk deze dieren gewoon zijn een ysſelyk gehuil te maken, zoo kerm ik ook geduurig van ſmerten.

30. (*f*) Mijn huyt is ſwart geworden over my: ende mijn gebeente is ontſteken van dorrigheyt, zoodanig ziet gy, heeft my het geweld van deze vuile ziekte getroffen.

31. Voorheen was ik gewoon Muziek-inſtrumenten te gebruiken, om mijne blijdſchap te betoonen en te vermeerderen; maer deze heb ik nu achter den bank geworpen. Hierom is mijn harpe tot eene rouwklage geworden: ende mijn orgel tot eene ſtemme der weenenden.

(*e*) Pſ. 102: 7. (*f*) Pſ. 119: 83. Klaegl. 4: 8. ende 5: 10.

HET XXXI. KAPITTEL.

JOB *besluit deze gansche redevoering, met te verklaren, dat hy onschuldig ware, en zulk een buitengewoon lijden niet verdiend hadde vs.* 1 - 32. *waerby hy eenen plechtigen wensch voegt, om met God in een geding te komen vs.* 33 - 40.

JOB geevt hier eene uitvoerige beschrijving van zijn gedrag, ten betooge, dat zijne vrienden hem, zonder grond, van godloosheid verdacht hielden en beschuldigden vs. 1 - 32. — Van zijn gedrag omtrend zijnen naesten spreekt hy vs. 1 - 23.

1. Ick hebbe een verbont gemaeckt met mijne oogen: hoe soude ick dan acht gegeven hebben op eene maegt?

De *oogen* komen hier voor, als de middelen, door welke de vleeschelyke begeerlykheden voedsel ontvangen, door de beschouwing van begeerlyke voorwerpen; en door welke tevens de neigingen dier begeerlykheden naer buiten openbaer worden. — Met zijne oogen had JOB een *verbond gemaekt:* dat is hy was gewoon, zijne oogen van begeerlyke voorwerpen aftewenden; om voor te komen, dat zijn hart bedorven wierd, en zijne vleeschelyke begeerlykheden voedsel ontvingen.

Uit dezen hoofde, moest niemand hem verdacht houden, dat hy, door onkuische begeerlykheid vervoerd, de zuiverheid der maegden belaegd had. Van deze misdaed was hy zoo zuiver, dat hy nooit eene maegd, met onkuische oogen, begluurd hadde.

2. Want wat is het deel Godts van boven? welk een deel zou ik alsdan boven by God gehad hebben? ofte welk zou de erve zijn, die ik als dan, door de gunst des Almachtigen uyt de hoogten zou genoten hebben? zo ik, met onkuische oogen, naer eene maegd had om-

omgezien, hoe zou ik dan de Godlyke zegeningen hebben kunnen afwachten?

Anders kan men, door *het deel* en *de erve*, de oordeelen verstaen, welke God in zijnen toorn van den hemel openbaert; en dan zal JOB willen zeggen, dat hem de vrees voor Gods ongenoegen en oordeelen, zelvs van de eerste beginselen der onkuisheid, had afgeschrikt.

3. Is niet het verderf voor den verkeerden? ja wat vreemts, een buitengewoon kwaed, voor de werckers der ongerechtigheyt?

4. (*a*) Siet hy niet mijne wegen? ende telt hy niet alle mijne treden? is 'er iets het allerminste van mijne bedrijven verborgen voor dien God, die alles weet en ziet?

5. Niet alleen heb ik my onthouden, van onkuisheid, maer ook van alle bedrog. So ick met ydelheyt omgegaen, my, met valsheid en bedrieglyke streken, opgehouden hebbe; ende heeft mijn voet gesnelt tot bedriegerye, heb ik my beyverd, om bedrog te plegen?

6. Dan onderwerp ik my aen het Godlyk oordeel. Hy wege my op, in eene rechte weegschale: God zelve beproeve mijne oprechtheid van alle zijden, ende Godt sal mijne oprechtigheyt weten: Hy zelv zal die verklaren moeten.

7. Ik ben in mijne oprechtheid standvastig geweest, en heb my daervan nimmer laten aftrekken. So mijn gangh uyt den wegh geweken is, zo ik immer den weg der oprechtheid verlaten heb, ende indedaed het ontbrak my niet aen voorwerpen van verleiding, zo mijn herte mijne oogen nagevolgt is, zo ik verlangd heb naer het gene mijne oogen zagen, hoe aenlokkelyk het ook wezen mogt; ende aen mijne handen yet aenkleeft, van het gene eenen anderen toebehoorde:

8. So onderwerp ik my, aen de meest geduchte straffen; zoo moet ick zaeyen, maer een ander eten;

(*a*) 2 Chron. 16: 9. Job 34: 21. Spr. 5: 21. ende 15: 3. Jer. 32: 19.

ende mijne ſpruyten of planten, hoe weelig zy ook tieren mogen, moeten uytgewortelt worden.

JOB verwachtte niets anders, dan dat zijne tegenwoordige rampen, eerst met zijnen dood, zouden eindigen: evenwel ſpreekt hy van zijn vruchteloos zaeijen en planten. Hy wil 'er mede te kennen geven, dat hy zich, geſteld zijnde dat hy nog in zijne voorige bezitting ware, aen de geduchtſte oordeelen onderworp, aen het mislukken van alle zijne pogingen.

9. (*b*) So mijn herte verlockt is geweeſt tot eene vreemde vrouwe, ofte ick aen mijnes naeſten deure geloert en gelegenheid gezocht hebbe, om de echtgenoote van mijnen vriend te verleiden:

10. Dan onderwerp ik my, aen de allerſmadelykſte bezoeking. So moet mijne huyſvrouwe met eenen anderen malen; zoo worde mijne huisvrouw vernederd tot het lage dienstwerk der ſlavinnen, om, in den dienst van een anderen, koorn te malen, met de handmolen: ende dat alsdan andere zelvs ſich over haer krommen, om zich vleeſchelyk met haer te vermengen.

11. Zou ik ooit geloerd hebben, op de huisvrouw van eenen anderen? Dit zy verre. Want dat is een ſchendelicke daet: ende 't is eene miſdaet [*by*] de Richteren ſtrafbaer.

12. Zulk eene misdaed is niet alleen ſtrafwaerdig, maer ook van hoogstverdervelyke gevolgen. Want dat is een vyer, 't welck tot de verdervinge toe verteert; de wroeging, over zulk een misdrijv, zou my tot den dood toe, als een geduurig vuur, onophoudelyk pijnigen. Zulk eene misdaed zou allen mijnen voorſpoed verwoest hebben; ende dat is een kwaed, het welk al mijn inkomen uytgewortelt ſoude hebben.

13. Ook heb ik my betamelyk gedragen, omtrend mijne dienstboden. So ick verſmaedt hebbe het recht mijns knechts, ofte mijner dienſtmaegt, als ſy, geſchil had-

(*b*) Job 24: 15. Spr. 7: 25.

hadden met my: of *als zy klachten tegen my hadden.* Zo ik ooit mijne bedienden onbillyk behandeld, hunne klachten met onverschillige ooren aengehoord, en hunne bezwaren niet onderzocht hebbe.

14. (Want had ik mijne bedienden onredelyk behandeld, wat soude ick doen, (*c*) als Godt opstonde, om my te straffen? hoe zou ik zijne gerichten ontweken zijn? ende als hy besoeckinge dede, wat soude ick hem antwoorden? wat zou ik, ter verschooning van mijn wangedrag, weten in te brengen?

15. Offchoon ik hooger was in rang en aenzien, dan mijne bedienden; de minste evenwel mijner knechten was mijn medemensch. (*d*) Heeft hy niet, die my in den buyck maeckte, hem [*oock*] gemaeckt? ende één en dezelvde God ons in de baermoeder bereydt?)

16. Voorts ben ik mededogend en weldadig geweest aen en omtrend ellendigen. So ick den armen [*hare*] begeerte onthouden hebbe, ofte de oogen der weduwe, die my, met tranen, om hulp verzocht, hebbe laten versmachten:

17. Ende mijne bete alleen gegeten hebbe; so dat de weese van die niet een deel gehad en met my mede gegeten en heeft:

18. (Want van mijne vroegste jeugd af aen, heb ik reeds zucht gehad, voor eenen wees; van mijne jonckheyt aen is hy by my opgetogen, als [*by*] een vader: ende wat de weduwen aengaet, van mijnes moeders buyck aen van mijne tederste jeugd heb ick haer geleydt: en, nae mijn vermogen, voor haer gezorgd.)

19. So ick yemant hebbe sien omkomen en van koude verstijven, om dat hy sonder kleedinge was, ende onverschillig heb aengezien, dat de nootdruftige geen decksel en hadde:

20. So sijne lendenen my niet gesegent en hebben; doe hy van de vellen mijner lammeren, welke ik hem gav tot dekking zijner leden, verwarmt wiert:

(*c*) Ps. 44: 22. (*d*) Job 34: 19. Spr. 14: 31. ende 17: 5.

De *lendenen* worden hier, by persoons verbeelding ingevoerd, voor de armen zelve. De armen zegenden JOB, voor zijne weldadigheid, omdat hy hen voorzag van kleederen. De lendenen worden vooral, door de kleederen verwarmd; en daerom worden de behoevtigen genaemd, naer die lichaems leden, die het meeste nut hadden van JOBS weldadigheid.

21. So ick mijne hant tegen den weese bewogen hebbe, om hem te onderdrukken; om dat ick in de poorte mijne hulpe sagh, en 'er staet op maken konde, dat de Richters my ontzien zouden:

22. Dan onderwerp ik my, aen de meest geduchte krankheden, aen de vreeslykste straffen van Gods hand over my! Mijn schouder valle dan van het schouderbeen, ende mijn arm breke van sijne pijpe af.

23. Want het verderf Godts was by my een schrick; uit aenmerking van Gods rechtvaerdige straffen, schrikte ik van kwaed te doen, ende ick en vermocht niet van wegen sijne hoogheyt, het ontzach voor de Godlyke Majesteit wederhield my van te zondigen.

Gelijk ik my zoo betamelyk gedragen heb, omtrend mijne medemenschen, zoo vergreep ik my ook nimmer tegen de hoogen God zelven, door afgodery; het zy oneigenlyk door mijn vertrouwen te stellen op aerdsche schatten, het zy meer onmiddelyk, door het heir des hemels aen te bidden.

24. So ick het gout (*e*) tot mijne hope gesett hebbe; ofte tot het fijn gout, in mijn hart of door mijne daden, geseyt hebbe, Gy zijt mijn vertrouwen:

25. (*f*) So ick blijde ben geweest, en mijn hart zich, door hoogmoed verheven heeft, om dat mijn vermogen groot was; ende om dat mijne hant geweldigh veel verkregen hadde:

26. (*g*) So ick het licht der zonne aengesien, of afgodische eerbewijzen aengedaen hebbe, wanneer het scheen; ofte de mane, heerlick voortgaende, eenige hulde bewezen heb;

27. Ende mijn herte verlockt is geweest in 't ver-

(*e*) Marc. 10: 24. 1 Tim. 6: 17. (*f*) Ps. 62: 11. (*g*) Deut. 4: 19.

verborgen, dat mijne hant mijnen mont gekuſt heeft:

28. Dat ware oock een allerverfoeilykſte miſdaet geweest [*by*] den eeuwigen Richter: want ick ſoude den Godt van boven, die oneindig verheven is in Majeſteit, blijkbaer verſaeckt, en zijne eer aen ſchepſelen gegeven hebben.

Omtrend de laetſte uitdrukking vs. 27, *dat mijne hand mijnen mond gekust heeft;* moet men opmerken, dat hier aen de hand wordt toegeſchreven, het gene anders aen den mond eigen is. — JOB heeft het oog, op de handelwijs der afgodendienaers, die niet alleen de afgodsbeelden kusten Hoſ. 12: 2, maer ook, wanneer zy zoo na niet komen konden, de hand aen den mond brachten, en de kusſen als van verre toewierpen. Dit kwam byzonder te pas, in de aenbidding der Hemelſche lichten, welke, op eenen verbazenden afſtand, van den aenbidder verwijderd waren. — De meening is kortelyk, dat JOB zich nooit had laten vervoeren, om aen de Zon of Maen kushanden toe te werpen.

Anderen ondertusſchen denken hier, even als vs. 24, 25. aen eene oneigenlyke afgodery. Zy verſtaen door het *licht* vs. 26. het goud, en door de *maen* het zilver. Dan zal het *aenzien* en het *hand kusſen* de gierigheid beteekenen, welke afgodery is, in eenen oneigenlyken zin. — Of, dewijl de *Zon* en de *Maen*, by de Oosterlingen, zinbeelden zijn van aenzienlyke perſonen, vergel. Gen. 37: 9, zoo zou JOB hier ook het oog kunnen hebben, op de vleijery voor hooge en aenzienlyke perſonen, en het bevorderen van hunne onrechtmatige eiſchen.

Dan wy voor ons kunnen geene genoegzame redenen vinden, om van den letterlyken zin aftewijken. Alle de ſpreekwijzen ſchijnen ons te leiden, tot de eigenlyke afgodery, het aenbidden der Hemellichten, vergel. Deut. 4: 19. 1 Kon. 18: 19. Deut. 27: 15. — De uitdrukking *in het verborgene*, zegt men, ſchijnt eene oneigenlyke afgodery aen te wijzen vs. 27; maer Deut. 27: 15. wordt dezelve uitdrukking gebruikt van afgodery, welke in het heimelyke gepleegd wordt. — Het is waer, JOB was, door zijne

vrienden, niet beſchuldigd, zelvs niet verdacht, van eigenlyke afgodery; maer, in de redenen van JOBS vrienden, vind men ook geene rechtſtreekſche beſchuldigingen van alle die overige wanbedrijven, van welke hy zich, in het voorige, heeft zuiver verklaerd. Hy was ten toon geſteld, als een huichelaer, wiens ganſche Godsdienst alleen beſtond in uitwendigheden. Derhalven moest hy, volgens de verdenking zijner vrienden, of in het geheel geenen Godsdienst hebben, of hy moest, nae de gewoonte van dien tijd, tot eene heimelyke aenbidding van het heir der hemelen zijn overgeſlagen.

JOB gaet al verder voort, met zich zuiver te verklaren van andere misdaden vs. 29-32. — Het kon niet anders zijn, of hy had, in zijnen voorſpoed, zeer vele haters en benijders gehad, maer hy had nooit kwaed met kwaed vergolden.

29. (*h*) So ick verblijdt ben geweeſt in de verdruckinge mijnes haters; ende my tot vreugde opgeweckt hebbe, als het quaet hem vondt:

30. (Oock en hebbe ick mijn gehemelte niet toegelaten, ik heb 'er nooit ſmaek in gevonden te ſondigen, (*i*) mits door eenen vloeck ſijne ziele te begeeren.) De wraeklust heb ik altoos beteugeld; nimmer heb ik mijn vermaek gezocht, in mijnen vyand eenen vloek toe te wenſchen.

31. So de lieden mijner tente, dat is mijne huisgenooten, niet en hebben tot elkander geſeyt; Och of wy van ſijn vleeſch hadden! wy en ſouden niet verſadiget werden.

Deze laetſte woorden zijn zeer duister; ook is het eene vraeg van aengelegenheid, of dezelve, in het verband, tot het voorige, dan tot het volgende behooren.

Brengt men het tot het voorige, dan zijn de *leden van* JOBS *tente* zijne huisgenooten; en dan is de zin deze, *mijne huisgenooten* hadden de gewoonte, om tot elkander te *zeggen*, *och dat wy van zijn vleesch hadden*, dat is het vleesch van den

(*h*) Spr. 17: 5. (*i*) Matth. 5: 44. Rom. 12: 14.

den *hater* vs. 29, om het zelve te verscheuren, *dan zouden wy niet verzadigd worden*, wy zouden niet rusten, voor dat het leed, onzen Heer aengedaen, volkomen gewroken ware. — JOB wil dan aentoonen, dat het hem aen geene gelegenheid ontbroken had, zo hy 'er begeerig toe geweest ware, om wraek te nemen van zijne hateren.

Anders kan men deze woorden brengen tot het volgende, alwaer JOB spreekt van zijne gastvryheid.

Sommigen hebben het zoo begrepen, dat de huisgenooten van JOB zeiden: *Och dat wy van zijn vleesch hadden, wy zullen niet verzadigd worden*; dat is, JOB geevt zoo veel aen vreemden en reizigers, dat wy zijne huisgenooten dikwijls vreezen, of 'er voor ons wel genoeg zal overschieten. — Maer nog nadrukkelyker is eene andere vertaling, welke de oorsprongelyke woorden letterlyk volgt: *zoo niet de leden mijner tente*, zoo niet mijne huisgenooten, *gezegd hebben* of gewoon waren te zeggen, *och dat wy van zijn vleesch niet verzadigd wierden!* och dat 'er zoo vele vreemdelingen en gasten kwamen, dat 'er voor ons niet genoeg ware, om verzadigd te worden. — Op deze wijs vind men hier eene beschrijving van JOBS gastvryheid: hy was zoo lievderijk geweest, omtrend vreemdelingen en reizigers, dat zijne huisgenooten, door zijn voorbeeld waren opgewekt, om liever honger te lijden, dan dat de vreemdelingen niet zouden verkwikt worden; en dan laet JOB 'er zeer gepast op volgen.

32. In de gastvryheid maekte ik geene uitzondering, en onttrok my aen niemand. (*k*) De vreemdelingh, die tegen den avond, in mijne woonplaets aenkwam, en overnachtede niet op de strate, maer ik ontving hem, met alle vriendelykheid, in mijn huis: mijne deuren zelvs opende ick nae den wegh, van welken de reizigers doorgaends kwamen, tot een teeken, dat ik gereed was, om hen te herbergen.

33. Nimmer heb ik, in het verborgene, eenige schendaden gepleegd, en my voor heiliger uitgegeven, dan ik

(*k*) Hebr. 13: 2. 1 Petr. 4: 9.

waerlyk was. So ick, gelijck Adam, mijne overtredingen en snoode wanbedrijven, gesteld dat ik dezelve gepleegd hadde, bedeckt hebbe; door eygene liefde mijne misdaet verbergende!

Gelijk Adam, hebben de onzen. ADAM, de eerste mensch, toen hy het Godlyk gebod overtreden had, was 'er op uit, om zijne misdaed voor God te verbergen. Anders zou men het ook vertalen kunnen, *gelijk de mensch* veelal gewoon is te doen. Hoe het zy, JOB gaet hier de verwijting zijner vrienden te keer, dat hy een huichelaer ware, die, door eene uiterlyke vertooning van Godsvrucht, de misdaden, welke hy in het verborgene begaet, zoekt te bedekken.

De andere uitdrukking, *door eigenlievde mijne misdaed verbergende*, kan ook dezen zin hebben, *indien ik de misdaed in mijnen schoot*, of in mijnen *boezem*, *verborgen heb*, indien ik zekere zonden hardnekkig heb aen de hand gehouden, zonder daervan te willen afzien, zoo onderwerp ik my aen Gods rechtvaerdig oordeel.

34. Seker ick konde wel eene groote menigte geweldelick onderdruckt hebben; en ik heb dit niet nagelaten omdat het my aen vermogen ontbrak, maer mijne edelmoedige denkwijs liet my zulks niet toe: want de verachtste der huysgesinnen soude my afgeschrickt hebben, en tot zwijgen gebracht; so dat ick geswegen soude moeten hebben op alle verwijtingen, ende ter deuren niet uytgegaen zijn, van schaemte zou ik niet uit mijn huis hebben durven komen.

Volgens eene andere vertaling, is de meening deze: *gewisselyk mag ik zeer verschrikt worden van de menigte, de verachting der huisgezinnen mag my ontzetten, en dat ik stilzwijge en niet buiten de deur kome.* — Volgens deze opvatting zou JOB vs. 33, 34. dit willen zeggen: „ Zo ik getracht heb
„ beter te schijnen, dan ik was, en mijne grove misdaden
„ verborgen heb, gelijk Adam deed; uit vrees voor het
„ gene men van my, by de menigte, zeggen zoude, of
„ voor de verachting, aen welke de bekentenis van mijne
„ gruwelstukken my zou blootstellen: dan mag ik lijden,
„ dat

„ dat mijn mond voor altoos gesloten worde, en dat ik „ nooit weder mijne voeten buiten de deur zette."

Nog vertaelt iemand vs. 34. op deze wijs: *Ik moet immers tog voor de groote vergadering worden gebracht; en dan zou de verachting van alle de geslachten over my komen, ik zou verstommen en my niet kunnen verantwoorden*; en JOB zou willen zeggen: „ By het laetste oordeel, zal ik eens, voor de „ grootste vergadering aller menschen, verschijnen moe- „ ten: dan zoude mijne zonde toch bekend, en ik met „ eene algemeene verachting gestraft worden, zoodat het „ my niet baten zoude, mijne zonden nu te bedekken."

35. Och of ick eenen hadde, die my hoorde! siet, mijn oogmerck is, dat de Almachtige my antwoorde; ende dat mijn tegenpartye een boeck schrijve.

JOB wenschte iemand te hebben, *die hem hoorde*, eenen Richter, die de verdeediging van zijne onschuld hoorde en goedkeurde. Hy beklaegt zich, dat God hem, in weerwil van zijne onschuld, geweldig onderdrukte; hy wenschte daerom eenen Richter te vinden, voor welken hy zijne zaek, tegen God, bepleiten konde. Dit was zekerlyk eene zeer onbetamelyke tael, en eene vermetele uitdaging van den opperften Richter zelven.

Ziet mijn oogmerk is, dat de Almachtige my antwoorde, en dat mijn tegenpartijder een boek schrijve. — Al zoo wel vertaelt men het: *ziet mijn merk*, de afbeelding van mijn bestaen en handelingen, welke ik tot dus ver heb opgegeven, als een overvloedig bewijs van mijne onschuld; *dat de Almachtige my antwoorde*, en reden geve, waerom ik zoo geweldig verdrukt worde, *en dat* God, die *mijn tegenparty* is, *een boek schrijve*, in het welk mijne beschuldigingen zijn aengeteekend. — Deze tael is nog vermeteler dan de voorgaende, en zijne vermetelheid klimt nog al hooger, wanneer hy 'er byvoegt.

36. Uit Gods beschuldigingen zelve zou het blijken, dat ik zulke onheilen in het geheel niet verdiend heb, als aen welke ik thans ben blootgesteld. God zou my van geene grove misdaden kunnen beschuldigen. Soude ick

het boek, dat God tegen my schreev, niet op mijnen schouder dragen, om 'er openlyk mede te pronken? Ja waerlyk ick soude het op my binden [*als*] eene kroone, als een cieraed, het welk openlyk bewees, dat ik rein ben van grove misdaden.

37. Het getal mijner treden soude ick hem aenwijsen: alle mijne handelingen zou ik, van stuk tot stuk, voor God openleggen; wanneer God tegen my opstond, om my in het gericht te beschuldigen, zou ik niet zwichten, maer als een Vorst soude ick, met alle vrymoedigheid, tot hem naederen.

38. Wanneer heb ik my aen schreeuwende ongerechtigheden schuldig gemaekt, welke meer dan gewoone straffen verdienen? So mijn lant tegen my om wraek roept, omdat ik het zelve onrechtvaerdig verkregen heb, ende sijne voren, welke door den ploeg getrokken worden, dat is de ploegers zelve t'samen weenen, omdat ik hunnen arbeid niet betaeld heb:

39. So ick sijn vermogen, dat is de inkomsten van mijn land, gegeten hebbe sonder gelt te betalen aen de werklieden; ende de ziele sijner ackerlieden hebbe doen hijgen, door meerder arbeid van hen te vorderen, dan hunne krachten toelieten:

40. Dat dan mijn akkerbouw voor altoos vervloekt zy; dat dan voor tarwe distelen voortkomen, ende voor gerste stinckkruyt. De woorden Jobs hebben een eynde.

Hier zweeg JOB, en wy zullen hem niet meer zoo uitvoerig hooren spreken. Op de redenen van ELIHU, welke Kap. 32-37. volgen, antwoordt hy niet; en als de HEER zelvs tot JOB sprak Kap. 38-41, had hy zoo weinig moeds, dat hy slechts tweemalen eenige weinige woorden gesproken hebbe; Kap. 39: 36-39. belijdt hy, niets te hebben, om te antwoorden, maer dat hy de hand op den mond leggen moest; en Kap. 42: 1-6. valt hy voor den HEER, in de diepste boetvaerdigheid; ten bewijze, dat hy zich, in het twisten tegen God, aen eene hoogstgaende vermetelheid, had schuldig gemaekt.

HET

HET XXXII. KAPITTEL.

Hier begint ELIHU *te spreken, en beloovt, dat hy* JOB *met meerder bescheidenheid behandelen zoude, dan Eliphaz, Bildad, en Zophar.*

NU hadden de drie vrienden van JOB uitgesproken. Nadat JOB eene uitvoerige beschrijving van zijne handelingen gegeven had, ten betooge, dat zy hem valschelyk van huichelary, en schromelyke misdaden, onder den uiterlyken schijn van Godsvrucht, beschuldigd hadden, Kap. 31. weten zy niets meer in te brengen. — Uit het volgende vs. 15. mogen we besluiten, dat 'er verscheidene omstanders geweest zijn, die den twist, tusschen JOB en zijne vrienden, hebben aengehoord. Onder alle deze was een jong persoon, met name ELIHU, die het ondernam, om den ongelukkigen JOB aen te spreken. Hy had duidelyk bemerkt, dat JOBS vrienden hem lievdeloos behandelden en ongelijk deden; maer vooral niet minder was hy geërgerd, over de vermetele tael, welke JOB, in het einde zijner laetste redenvoering vs. 35-37. zich zoo onbedachtzaem had laten ontvallen.

Verwonderd, dat JOBS vrienden zulk eene vermetele tael onbeantwoord lieten, vat hy, vol vuur, het woord op, en maekte zich sterk, dat hy het geheele geschil, tusschen JOB en zijne vrienden, volkomen beslisschen zoude. — Zijne redevoering komt hoofdzakelyk hier op uit: Hy verdenkt JOB in het geheel niet van verborgene godloosheden, gelijk zijne drie vrienden; maer is van oordeel, dat JOB misschien zekere, by hem ongemerkte misdaed begaen, en daervan eene hebbelykheid verkregen hadde, zoodat God hem daervan, door het toezenden van rampen en onheilen, wilde aftrekken. Hy beweert, dat dit Gods gewoone weg zy, en dat JOB, van deze zonden afstand doende, in zijnen voorigen gelukstaet zoude hersteld worden

Kap. 33. Wijders brengt hy Job onder het oog, dat hy zich zeer ongepaste en vermetele woorden onbedachtzaem had laten ontvallen Kap. 34. Verder betoogt hy, dat God, ſchoon hy geen voordeel hebbe van onze deugd, nog door onze wangedragingen benadeeld worde, het kwade ſtraft; omdat het voor den menſchen verdervelyk is, offchoon de ſtraf ſomtijds worde uitgeſteld Kap. 35. By gelegenheid, dat zich van verre een onweder liet hooren, uit het welk God zelvs naderhand antwoordde, weidt hy uit in eene Godverheerlykende behouwing van de werken der natuur Kap. 36, 37.

Dit Kap. 32. is de Inleiding van ELIHUS redevoering, in welke hy reden geevt, waerom hy het woord opvat, en verklaert, op welk eene wijs hy voornemens ware, JOB te beantwoorden.

1. Doe hielden die drie mannen, Eliphaz, Bildad, en Zophar op, van Job te antwoorden: zy zwegen geheel ſtil, en lieten zijne laetſte redevoering, in welke hy eene uitvoerige beſchrijving van zijne handelingen gegeven had, geheel onbeantwoord, dewijle hy in ſijne oogen rechtveerdigh was, en ſtaende hield, dat hy, hoewel hy gaern erkennen wilde een zondaer te zijn, als alle andere menſchen Kap. 14: 4, zulk een buitengewoon lijden niet verdiend hadde; ook waren zy niet in ſtaet, om hunne beſchuldiging, dat Job een huichelaer ware, die zich, onder den ſchijn van Godsvrucht, aen grove misdaden had ſchuldig gemaekt, met bewijzen te ſtaven; en aen de vermetele uitdrukkingen, welke Job zich tegen den eeuwigen Richter had laten ontvallen Kap. 31: 35-37, ſchenen zy zich niet te ſtooren.

2. So ontſtack de toorn van Elihu den ſone van Baracheël den Buziter van het geſlachte Rams, zoo tegen Job, als tegen zijne vrienden: tegen Job wert ſijn toorn, in de eerste plaets ontſteken; om dat hy ſijne ziele meer rechtveerdigde dan Godt: omdat hy zich, zeer ongepaste en vermetele uitdrukkingen, tegen den hogen God, had laten ontvallen, en zich verſtout had, om te zeggen, dat hy, wanneer hy met God,

God, als zijn wederparty, voor eenen Richter verfcheen, zou kunnen aentoonen, dat God geene redenen, uit zijn gedrag, zou kunnen ontleenen, om welke hy zoo buitengewoon verdrukt werd.

3. Sijn toorn ontftack oock daerenboven tegen fijne drie vrienden, om datfe geene antwoorde vindende, nochtans Job verdoemden, omdat zy Job, als eenen huichelaer en godlozen, veroordeelden, zonder eenig bewijs by te brengen.

Hy had dit twistgeding, tusfchen JOB, en zijne drie vrienden, aendachtig aengehoord; en het was hem zoo voorgekomen, dat de overtreding aen weerskanten niet ontbroken had. JOB had, in het verdeedigen van zijne onfchuld, zeer vermetele woorden gefproken, tegen den hoogen God zelven: en zijne vrienden hadden, uit 's mans ellende, lievdeloos befloten, dat hy een huichelaer en een godloze ware; dit hadden zy ftoutelyk ftaende gehouden, zonder eenig bewijs te kunnen bybrengen.

4. Doch Elihu hadde gewacht op Job in 't fpreken; zoo lang Job fprak, had Elihu ftil gezwegen, ook had hy eenigen tijd gewacht om Job te antwoorden, vermids hy eerst zien wilde, of een der gemelde drie vrienden van Job ook het woord zoude opvatten, om datfe ouder van dagen waren, dan hy.

5. Als dan Elihu fagh, en na eenigen tijd bemerkte, dat 'er geene antwoorde en was in den mont van die drie mannen, en dat zy de zeer vermetele tael van Job ongemerkt lieten doorgaen, ontftack fijn toorn, en hy kon zich niet langer bedwingen van te fpreken.

6. Hierom antwoordde Elihu de fone van Baracheël de Buziter, ende feyde; Ick ben minder van dagen, maer gylieden zijt (*a*) ftockoude: daerom heb ick gefchroomt, ende gevreeft ulieden mijn gevoelen te vertoonen, en my, in uw gefchil met den ongelukkigen Job, in te mengen.

7. Ick dacht en feyde by my zelven, Laet de oude

(*a*) Job 15: 10. bov. vs. 4. ond. vs. 7.

lieden, die eene langduurige ondervinding hebben van vele dagen, in dit geval ſpreken, ende de veelheyt der jaren wijſheyt te kennen geven.

8. (*b*) Sekerlick de Geeſt, de redelyke en verſtandige ziel, die in den menſche is, ende de inblaſinge des Almachtigen, de ziel, welke God den menſchen, als by wijs van inblazing mededeelt, maeckt haerlieden verſtandigh. Ik heb zoo wel eene redelyke ziel, en een menſchen verſtand, als deze oude lieden, het ſtaet my daerom vry te ſpreken. Uit eerbied, voor hunnen ouderdom, heb ik een tijd lang gezwegen, en verwacht dat zy hunne wijsheid zouden openbaer maken. Maer ik ben in mijne verwachting bedrogen; ik ondervind, dat lieden van jaren, die wegens hunne wijsheid geroemd worden, ook kunnen dwalen.

9. (*c*) De groote, die anderen, in jaren en roem van kundigheden overtroffen, en zijn in dit geval niet wijs, ende de oude en verſtaen het recht [*niet*], zy ſpreken op ver na zoo verſtandig niet, als men van zulke lieden verwachten zoude.

10. Daerom ſegge ick, Hoort nae my; ick ſal mijn gevoelen nu oock vertoonen, en vrymoedig verklaren, wat ik 'er van denk.

11. Denkt niet grijsaerts, dat ik tegen den eerbied zondige, welken ik, aen uwe hooge jaren, verſchuldigd ben. Ik heb het woord niet opgevat, voor dat het my bleek, dat gy niets meer te zeggen hadt. Siet, ick hebbe gewacht op ulieder woorden: ick hebbe de oore gewendt tot ulieder aenmerckingen, en dezelve aendachtig overwogen, wachtende tot dat gy redenen uytgeſocht haddet, en woorden zoudet gevonden hebben, welke gepast waren, om dezen ellendigen man te vertroosten en op te beuren. Maer, neémt het my niet kwalyk, wanneer ik zeggen moet, dat ik, in mijne verwachting, geheel ben te leur geſteld.

12. Als

(*b*) Job 12: 13. ende 38: 36. Spr. 2: 6. Pred. 2: 26. Dan. 1: 17. ende 2: 21. (*c*) Job 12: 12.

12. Als ick nu acht op u gegeven hebbe, siet, daer en is niemant, die Job overrede. Gy beschuldigt dien ongelukkigen van huichelary en godloosheid; gy houdt deze beschuldiging, in weerwil van 's mans tegenbetuigingen, hardnekkig staende: maer niemand van u brengt eenig bewijs by. Job betoogt, uit zijn gansche gedrag, dat hy rein is van grove misdaden, maer 'er is niemand, die uyt ulieden sijne redenen beantwoorde of ondernemen durve, om zijne plechtige betuigingen te wederleggen.

13. Ik reken my verplicht, om u het verkeerde van deze handelwijs onder het oog te brengen, Op dat gy niet en segget, Wy hebben de wijsheyt gevonden; Godt heeft hem nedergestooten, geen mensche, en God heeft buiten allen twijffel zeer wijze redenen, voor deze handelwijs, welke wy niet kunnen naevorschen.

14. Nu en heeft hy tegen my geene woorden gericht, tot dus ver heeft JOB, niet met my, maer met ulieden getwist; ende daerom wil ik het geschil niet opvatten, op dien voet, als gylieden het gevoerd hebt: want met ulieder woorden en op zoo eene wijs als gylieden gedaen hebt, sal ick hem niet beantwoorden, maer de zaek uit een geheel ander oogpunt beschouwen.

15. Hierop keerde Elihu zich tot de omstanders, en zeide: Sy zijn ontsett, sy en antwoorden niet meer: zy zijn met de zaek verlegen, en weten niets meer in te brengen, sy hebben de woorden van sich versett.

16. Gylieden zijt dan getuigen, dat ik niet, op eene onbescheidene wijs, in hunne redenen gevallen ben. Ick hebbe dan gewacht, maer sy en spreken niet: want sy staen stille; sy en antwoorden niet meer:

17. Ick sal daerom mijn deel oock antwoorden: ick sal mijn gevoelen oock vertoonen.

18. Want, uit eerbied voor deze oude lieden, heb ik my dus lang bedwongen van spreken, maer, nu zy het opgeven, kan ik niet langer zwijgen; ick ben der woor-

den vol: de geest mijnes buycks benaeuwt my, 't is als of de adem mijnen boezem beklemt.

19. Siet, mijn buyck is als de wijn, [*die*] niet geopent en is: mijn boezem wordt even zoo geperst, als wanneer de wijn in een vat gistende geene opening vindt; gelijck nieuwe ledersacken soude hy bersten.

De ouden gebruikten ledere zakken, om den wijn te verbergen, in de plaets van vaten. Wanneer de wijn aen het gisten was, en geene opening vond, borstten de zakken; soortgelijken aendrang gevoelde Elihu ook in zijnen boezem.

20. Ick sal spreken, op dat ick voor my lucht krijge: ick sal mijne lippen openen, ende sal vrymoedig antwoorden.

21. Och! dat ick niemants aengesichte aen en neme en onpartijdig mijn gevoelen zegge, ende dat ik tot den mensche geene bynamen en gebruycke, dat ik my by geene der beide partyen voege. Ik weet niet, wil Elihu zeggen, by welke een party ik my voegen moet; by Job of zijne vrienden, naer welke party ik my benoemen moet: want de een heeft zoo wel ongelijk als de ander.

22. Want ick en weet geene bynamen te gebruycken: in korten soude mijn maker my wechnemen, binnen korten ook zal ik voor mijnen Schepper verschijnen moeten, om rekenschap te geven van alle mijne daden.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Na de inleiding, volgt nu het lichaem van Elihus redenvoering. In dit Kapittel spreekt hy JOB *alleen aen. Hy begint, met een verzoek, dat die ongelukkige hem aendachtig hooren zoude vs.* 1-7. *daerna betoogt hy het onbetamelyke van de vermetele woorden, welke* JOB *zich had laten ontvallen vs.* 8-33.

1. ENde gewisselick, o Job, hoort doch mijne redenen met aendacht, ende neemt alle mijne woorden met oplettendheid ter ooren. Veracht my toch niet, om mijne jongheid. Met reden, zijt gy onvergenoegd op uwe vrienden, die u de bitterste verwijtingen deden, zonder iets te bewijzen. Ik zal u zachter en lievderijker behandelen.

2. Siet nu, ick hebbe mijnen mont opgedaen: of, liever in den tegenwoordigen tijd, nu doe ik mijnen mond open, om u personeel aen te spreken, mijne tonge spreeckt onder mijn gehemelte, om u vrymoedig te zeggen, hoe het my is voorgekomen.

3. Mijne redenen sullen de oprechtigheyt mijns herten; het gene ik in waerheid gevoel, ende de wetenschap mijner lippen, dat suyver is, of mijne lippen zullen reine dingen, de zuivere waerheid, uytspreken.

4. Ik ben uwe natuurgenoot, uwe medemensch; en daerom heb ik medelijden, met uwe treurige omstandigheden. Ik ben, over uwe ellende, op ver na zoo ongevoelig niet, als deze uwe vrienden. De Geest Godts heeft my, zoo wel als u, gemaeckt: ende de adem des Almachtigen heeft my levendigh gemaeckt, wy zijn beide schepsels van eenen God en kinders van eenen Vader.

5. So gy kont, antwoordt my. Ik geev u volkomen vryheid, om my tegen te fpreken, en, zo gy kunt, mijne redenen te wederleggen: fchickt u voor mijn aengefichte, ftelt u als het ware in flagorde, om tegen my, in dit twistgeding, naer uw beste vermogen te ftrijden.

6. Siet, ick ben Godts, gelijck gy: of voor God, voor het Godlyk gericht, ftaet gy, met my, volkomen gelijk. Ik ben met u, uit het zelvde ftof toebereid, uyt den leeme ben ick oock afgefneden zoo wel als gy.

7. Ik zal my geenen voorrang, boven u, aenmatigen, noch misbruik maken van uwen vernederden toeftand, om u ter neer te flaen, en lievdeloos te behandelen. Gy behoevt voor my in het geheel niet te vreezen. (*a*) Siet, mijne verfchrickinge en fal u niet beroeren: ende mijne hant en fal over u niet fwaer zijn.

8. Seker, (*b*) gy hebt zeer onbedachtzame woorden gefeyt voor mijne ooren: ende ick hebbe de ftemme der vermetele woorden, welke gy u hebt laten ontvallen, met geene geringe ergernis gehoort.

9. Gy hebt, op veel te hoogen toon, van uwe onfchuld gefproken, en dingen gezegd, welke verregaende befchuldigingen, tegen de wegen van Gods Voorzienigheid, in zich flooten. Ick ben, zoo hebt gy ftoutelyk gezegd, reyn fonder eenige aenmerkelyke overtredinge, ick ben fuyver; ende en hebbe geene mifdaet:

10. Siet, God zoekt klachten tegen my, en fchijnbare redenen, om my te verdrukken. Het is of God vermaek fchept, en my ongelukkig te maken, zonder dat ik het verdiend heb; hy vindt oorfaken tegen my: (*c*) hy houdt my voor fijnen vyant.

11. (*d*) Hy legt mijne voeten in den ftock: (*e*) hy neemt alle mijne paden waer.

Alle deze vermetele woorden hebt gy onbedachtzaem gefproken. Daerover zijt gy zeer te misprijzen.

12. Siet, hier in en zijt gy niet rechtveerdigh, ant-

(*a*) Job 9: 34. ende 13: 20, 21. (*b*) Job 10: 7. ende 16: 17. ende 23: 10, 11. ende 27: 5. (*c*) Job 13: 24. ende 16: 9. ende 19: 11. (*d*) Job 13: 27. (*e*) Job 14: 16.

antwoorde ick u. God zal zich niet verwaerdigen, om u te antwoorden, hy is daertoe te ver boven ons verheven: want Godt is meerder dan een mensche. Daerom zal ik u antwoorden.

13. Waerom hebt gy tegen hem getwist, die hooger is, dan alle de hoogen? want hy en antwoordt niet van alle sijne daden, God geevt geene redenen van alle zijne handelingen; in vele opzichten, zijn zijne wegen voor ons onnaspeurlyk.

14. Maer somtijds evenwel doet Godt ons eenige redenen van zijne handelingen weten; in zoo ver spreeckt Hy eens, ofte tweemael; doch men lett niet daer op, de mensch geevt, op deze Godlyke antwoorden, doorgaëns geenen acht.

Anders kan men de meening van ELIHU, op deze wijs begrijpen: „ God waerschouwt den mensch somtijds wel „ eens of tweemalen, door ziekten, ongelukken, of an- „ dere onheilen, om hem tot inkeer te brengen; maer „ wanneer de mensch deze waerschouwing veronacht- „ zaemt, dan laet God hem aen zich zelven, en de ge- „ volgen zijner verharding over."

15. God bedient zich, van onderscheidene middelen, om de zondaers te waerschouwen. In den droom, [*door*] het gesichte des nachts, als een diepe slaep op de lieden valt; in de sluymeringe op den leger:

16. Dan openbaert hy 't [*voor*] de oore der lieden: ende hy versegelt hare kastijdinge; of *hy verzegelt hun onderwijs*, deze Godlyke onderrichting heeft zoo veel invloed op het gemoed van zulken mensch, dat hy het nooit vergete. God bedoelt daerin de heilzaemste oogmerken, voor eenen zondaer.

17. Op dat hy den mensche afwende [*van sijn*] verkeerde werck: ende van den man de hoovaerdye verberge: den trotschaert belette zijnen hoogmoed alom ten toon te spreiden.

18. Dat hy sijne ziele van het verderf, in het welk hy zich zelven onbedachtzaem zou nederstorten, af-

houde; ende ſijn leven, dat het zelvs door het ſweert niet door en gae.

19. Oock wort hy geſtraft met ſmerte op ſijn leger: ende de ſtercke menigte ſijner beenderen: Of, gelijk men het ook vertalen kan, *ook wordt hy geſtraft met ſmerten op zijn leger; en de menigte zijner beenderen was allerduurzaemst:* dat is, hoe ſterk een zondaer zy, en welk eene bloeiende gezondheid hy geniete, zeer dikwijls wordt hy, op het alleronverwachtst, door zware ſmerten, aen zijne legerſtede vastgehecht.

20. In zulk een geval, heeft hy eenen walg van alle ſpijzen, (*f*) So dat ſijn leven het broot ſelve verfoeyt; ende ſijne ziele de begeerlicke ſpijſe:

21. Dat ſijn vleeſch verdwijnt uyt het geſichte; ende ſijne beenderen, [*die*] voorheen door vetheid niet geſien en wierden, nu uytſteken:

Of, *zijn vleesch verdwijnt* dermate, dat hy *een ſchim* gelijkt; en *zijne beenderen* nemen, door uitteering, in derzelver vastigheid af, en *worden als doorſchijnende.*

22. Ende ſijne ziele naedert ten verderve en tot het grav; ende ſijn leven tot de dingen, die dooden, tot doodelyke toevallen, die rasch een einde zouden maken van zijn leven.

23. Is 'er dan by hem een Godlyk Geſante, een Uytlegger van Gods wil, één uyt duyſent, die andere Propheten verweg overtreft; om den menſche ſijnen rechten plicht te verkondigen; om hem te leeren, hoe hy zich gedragen moete, om Gode te behagen.

Door dezen *Gezant* en *Uitlegger* verſtaet ELIHU, onzes erachtens, den MESSIAS. — De tytels, welke dezen Gezant gegeven worden, het oogmerk van ELIHU, en de voornaemſte ſterkte van zijnen redetwist met JOB, leiden ons tot den MESSIAS, *den Engel des Verbonds.* Dees wordt zeer dikwijls, een *Gezant* genaemd, *de Engel, de Engel des Verbonds, de Engel van Gods aengezicht, de Engel in wiens binnenſte Gods naem is.* Hy is een *Uitlegger*, een Propheet by uitnemendheid, die ons den wil van God verklaert; en, ge-

(*f*) Pſ. 107: 18.

gelijk men het ook vertalen kan, *een Voorspreker*, die, voor den zondaer, intreedt by den Opperften Richter. Hy is *een uit duizenden*, de allervoortreffelykfte, in perfoon, hoedanigheden, en verrichtingen, zoodat niemand hem gelijk zy. Zijn werk is het, by uitnemendheid, *den mensch zijnen rechten plicht te verkondigen.*

Volgens dit begrip, is de meening van ELIHU vs. 24, deze:

24. So iemand dien Gezant hoort, en, door het geloov in Hem, zijne gerechtigheid zoekt; zoo fal hy, te weten God, hem genadigh zijn, ende tot dien Gezant en Middelaer feggen, Verloft hem, dat hy in 't verderf niet neder en dale, ick hebbe verfoeninge gevonden, en in die verzoening, welke ik vastgefteld en beloovd heb, welke in de offeranden wordt afgebeeld, en eenmael door den beloovden Borg zal worden daer gefteld, berust ik volkomen.

25. Het gevolg hiervan zal zeer gezegend wezen. Men zal de blijken van zijne herftelling in de Godlyke gunst duidelyk kunnen opmerken. Sijn vleefch fal friffcher worden, dan 't was in de jeugt: hy fal als het ware tot de dagen fijner jonckheyt wederkeeren.

26. Hy fal voortaen tot Godt, met vrymoedigheid en ernftelick bidden, (*g*) die in hem en zijne boetvaerdigheid een welbehagen nemen fal, ende de zondaer, die in de Godlyke gunst herfteld is, zal fijn aengefichte, dat is het aengezicht van God, met gejuych aenfien: hy zal, met dankbare blijdfchap, tot God naderen, om Hem de offeranden des lovs toetebrengen; want hy, te weten God, fal den menfche fijne gerechtigheyt wedergeven, uit hoofde der beloovde verzoening van den Verlosfer, welke ter zijner tijd zal worden daer gefteld, befchouwt en behandelt God hem, als of hy volkomen rechtvaerdig ware in eigen perfoon.

27. Hy fal vrolyk zingen, in de tegenwoordigheid van de menfchen, hen vrymoedig aenfchouwen, ende feggen; Ick hebbe gefondigt, ende het recht

(*g*) Pf. 50: 15. Jef. 58: 9.

verkeert, het welcke my niet en heeft gebaet: of liever: *ik had gezondigd en het recht verkeerd; en my is niet geschied nae mijne verdiensten.*

28. Ik had rechtvaardig den dood en het verderv verdiend: [*Maer*, van deze welverdiende ſtraffen, heeft *Godt*] my genadig vrygeſproken. Hy heeft mijne ziele verloſt, datſe niet en voere in 't verderf; ſo dat mijn leven nog het licht aenſiet.

29. Langs dezen weg, is God gewoon, afgedwaelde zondaren tot Hem en zijnen dienst te doen wederkeeren. Siet, dit alles werckt Godt twee [*ofte*] driemael met een man, die van den weg der gerechtigheid is afgedwaeld, om hem te recht te brengen:

30. (*h*) Op dat hy ſijne ziele afkeere van het verderf; ende hy verlicht en omſchenen worde met het licht der levendigen.

Het ſchijnt, dat JOB nu den ſprekenden ELIHU in de reden wilde vallen, en verklaren, dat zijn geval zoodanig niet ware; dat hy nooit, door grove afdwalingen, den weg der gerechtigheid verlaten had, zoodat hy, door geſtrenge tuchtigingen, moest te recht gebracht worden. Maer ELIHU, dit bemerkende, wekte hem tot verdere aendacht op, en deed JOB begrijpen, dat hy zijne reden nog niet geeindigd, en veel meer te zeggen hadde.

31. Merckt nog al verder op mijne redenen, zeide hy, o Job, hoort nae my: ſwijgt, ende ick ſal ſpreken, ik heb nog vry wat te zeggen.

32. Ik zal u daerna gelegenheid geven, om te ſpreken. Soder by u redenen zijn, met welke gy mijne ſtellingen kunt wederleggen, antwoordt my dan, op uwen tijd: ſpreeckt vry uit; want het is mijn oogmerk niet, om u te overdwarsſchen, in tegendeel ick hebbe luſt u te rechtveerdigen, zelvs zal ik my zeer verblijden, als ik u gelijk zal kunnen geven.

33. So gy ondertusſchen mijne redenen niet kunt wederleggen, hoort dan nae my: ſwijgt, ende ick ſal u wijſheyt leeren.

HET

(*h*) Pſ. 56: 14.

HET XXXIV. KAPITTEL.

ELIHU *gaet voort met ſpreken, en beſtraft* JOB, *op eenen ernſtigen maer tevens vriendelyken toon, over de onbedachtzame woorden, welke hy omtrend God geſproken had. Hy verbeeldde zich, dat* JOB *den dienst van God, als nutteloos had uitgekreten. Ter wederlegging van deze dwaling, ſpreekt hy uitvoerig van Gods gerechtigheid, goedertierenheid, en alles beſtierende Voorzienigheid. — Maer ondertusſchen kwam dit ganſche vertoog hier in het geheel niet te pas, omdat* JOB *nimmer de beloouingen der Godsvrucht ontkend had.*

1. VOorder antwoordde Elihu, hy ging verder voort met ſpreken. Hy wendde zich tot de drie vrienden van Job, ende ſeyde:

2. Hooret gy wijſe mannen, die, door eene langduurige ondervinding, zeer vele kundigheden hebt opgezameld, mijne woorden: ende gy verſtandige, neyget de ooren nae my.

3. (*a*) Want de oore brengt de woorden tot de ziel, opdat het verſtand over derzelver waerheid of valschheid oordeele; in zoo ver proeft het oor de woorden: gelijck het gehemelte de ſpijſe ſmaeckt, en derzelver hoedanigheden onderſcheidt.

4. Laet ons, met aflegging van alle vooroordeelen en partijdigheid, kieſen voor ons dat recht is: laet ons kennen onder ons, wat goet is, laten wy, in dezen twist met den ongelukkigen Job, de waerheid onderzoeken, en den man recht doen, zonder hem ongegrond te bezwaren.

(*a*) Job 12: 11.

5. Ik geloov niet, dat hy zoo flecht is, als gy u verbeeldt. Maer evenwel ik kan hem niet geheel verontfchuldigen. Want hy heeft zekerlyk vermetele woorden tegen God gefproken. Job heeft zeer onbedachtzaem gefeyt, Ick ben rechtveerdigh: ende (*b*) Godt heeft mijn recht weçhgenomen:

6. Ick moet liegen in mijn recht: niet tegenftaende ik blijkbaer onfchuldig ben, moet ik, wanneer ik dit verklaer, voor een leugenaer doorgaen; (*c*) mijn pijl of mijne wonde is fmertelick fonder grove overtredinge, het behaegt God my een allerbitterst lijden toe te zenden, zonder dat ik het zelve, door eenige grove zonden, verdiend heb.

7. Deze woorden zijn zeer onbedachtzaem, en fluiten een verwijt van onrechtvaerdigheid, tegen den Opperften Richter in zich. Wat man is 'er gelijck Job? hy drinckt de befpottinge in als water: Wie zou kunnen denken, dat zoodanig een man, als Job, zulke befpottelyke woorden zoude voortbrengen?

8. Ende Job, wie zou dit verwacht hebben! gaet over wegh in gefelfchap met de werckers der ongerechtigheyt: ende wandelt met godtloofe lieden. Hy ftaet, in dit ftuk, in de beginfelen van menfchen, die het onderfcheid tusfchen zedelyk goed en kwaed ontkennen, en beweeren, dat de Godsvrucht niet beloond worde.

9. Want hy heeft gefeyt; 't En baet een man niet, hy heeft 'er geen het minste voordeel van, als hy welbehagen heeft aen Godt, en eene oprechte zucht heeft, om hem te dienen.

ELIHU had de woorden van JOB verkeerdelyk begrepen. De ongelukkige lijder, het oog hebbende op het volgend leven, als op de huishouding der vergelding, had gezegd, dat de deugd niet altoos, in dit leven, vergolden worde; maer ELIHU had deze woorden zoo verftaen, als of JOB Gods vergeldende gerechtigheid volftrektelyk gelochend had. — Op dezen valfchen grond, gaet ELIHU nu al verder voort.

10. Daerom

(*b*) Job 27: 2. (*c*) Job 6: 4.

10. Daerom gy lieden van verſtande hooret nae my. Mijne ſtelling is deze, welke gy alle gaern zult toeſtemmen, dat God rechtvaerdig zy, en elk vergelde naer zijne daden; want Verre (*d*) zy Godt van godtlooſheyt, ende de Almachtige van onrecht.

11. (*e*) Want [*nae*] het werck des menſchen vergeldt hy hem: ende nae eens yeders wegh doet hy 't gene hy verdiend heeft hem vinden.

12. Oock waerlick Godt en handelt niet godtlooſlick: ende de Almachtige verkeert het recht niet. Die dit beweert, houdt eene ongerijmde en godslasterlyke leer ſtaende.

13. Wie heeft den mensch de heerſchappy gegeven en hem geſtelt over de aerde? ende wie heeft de gantſche werelt gegrondvest en in orde geſchickt? Wie anders dan God? Derhalven bezit God eenen rijkdom van goedheid, en zijne Majeſteit is oneindig: hoe zou hy dan onrechtvaerdig zijn kunnen, en de Godsvrucht niet beloonen? Dit is eene tastbare ongerijmdheid.

14. (*f*) Indien God eenen mensch, uit enkelen haet, verderven wilde, dat hy ſijn herte tegens hem ſettede; ſijnen geeſt, ende ſijnen adem ſoude hy tot ſich vergaderen: dan kon 'er geen mensch leven; alles zou den geest geven, en de waereld tot den oorſprongelyken chaos vervallen.

15. Alle vleeſch ſoude te gelijcke den geeſt geven: ende de menſche ſoude (*g*) tot ſtof wederkeeren.

16. Soder dan verſtant [*by u*] is, hoort dit mijn vertoog, neygt de ooren tot de ſtemme mijner woorden.

17. (*h*) Soude hy oock, die het recht haet, [*den gewondden*] (*i*) verbinden, den boetvaerdigen zon-

(*d*) Deut. 32: 4. 2 Chr. 19: 7. Job 8: 3. ende 36: 23. Pſalm 92: 16. Rom. 9: 14. (*e*) Pſ. 62: 13. Spr. 24: 12. Jer. 17: 10. ende 32: 19. Ezech. 7: 27. ende 33: 20. Matth. 16: 27. Rom. 2: 6. 1 Cor. 3: 8. 2 Cor. 5: 10. Eph. 6: 8. Col. 3: 25. 1 Petr. 1: 17. Openb. 22: 12. (*f*) Pſalm 104: 29. Pred. 12: 7. (*g*) Geneſ. 3: 19. Pred. 12: 7. (*h*) Gen. 18: 25. Job 8: 3. ende 21: 22. Rom. 3: 5, 6. (*i*) Job 5: 18.

daer in genade aennemen? ende soudt gy den seer rechtveerdigen verdoemen? zoudt gy den Opperſten Richter, die de onkreukbare rechtvaerdigheid zelve is, van onrecht beſchuldigen?

Anders zou men de eerste woorden vertalen kunnen: *Zoudt gy den vyand van het recht binden en in de boeijen ſlaen?* of: *Zou de vyand van het recht zijne gramſchap inbinden en bedwingen?* — Hoe het zy, ELIHU wil te kennen geven, dat JOBS vermetelheid zoo ver gegaen ware, dat hy den Opperſten Richter, van onrechtvaerdigheid beſchuldigd had, en afgeteekend als eenen vyand van het recht.

18. Soude men tot eenen Koningh ſeggen, Gy Belial; tot de Princen, Gy godtlooſe? Hoe onbetamelyk zou zulk eene handelwijs wezen?

19. [*Hoe* veel te meer onbetamelyk is het *dan* ſoortgelijke dingen te zeggen *tot dien*] hoogen God, die de Koning der Koningen is, en die de waereld onpartijdig regeert, die in zijne uitſpraken en handelingen, noch Koningen noch Vorsten ontziet, maer elk, zonder aenneming des perſoons, vergeldt naer zijne daden; die het aengeſichte der Vorſten (*k*) niet aen en neemt, ende den rijcken voor den armen niet en kent? want ſy zijn alle ſijner handen werck.

20. In een oogenblick ſterventſe eensklaps. Zoo onpartijdig als God is, in zijn oordeelen, zoo vreesſelyk is hy ook, in zijne ſtraffen. Op het alleronverwachtst delgt hy geheele volken uit, ſelfs ter middernacht wort een volck geſchuddet, dat 'et doorgaet en verdelgd wordt: ende de machtige wort wechgenomen ſonder hant, zonder zichtbare oorzaek.

21. Gods onbepaelde Alwetendheid ſtelt hem in ſtaet, om over elk een juist vonnis te vellen. God kent niet alleen alle de gedragingen der menſchen, maer ook de heimelyke beginſelen, uit welke zy werken, en de verborgene oogmerken, welke zy bedoelen. Want (*l*) ſijne oogen zijn

(*k*) Deut. 10: 17. 2 Chr. 19: 7. Job 37: 24. Hand. 10: 34. Rom. 2: 11. Gal. 2: 6. Eph. 6: 9. Col. 3: 25. 1 Petr. 1: 17. (*l*) 2 Chron. 16: 9. Job 31: 4. Pſ. 34: 16. Spr. 5: 21. ende 15: 3. Jer. 16: 17. ende 32: 19.

zijn op yeders wegen: ende hy ſiet alle ſijne treden.

22. Niemand kan zich, zijne daden en beginſelen, voor Gods alziende oogen verbergen. (*m*) Daer en is geene duyſterniſſe, ende daer en is geene ſchaduwe des doots: dat aldaer de werckers der ongerechtigheyt ſich verbergen mochten.

23. Gewiſſelick hy en legt den menſche niet te veel op, Hy ſtraft den godlozen niet meer, dan hy verdiend heeft; Hy behandelt hem zoo niet dat hy tegen Godt in 't gerichte ſoude mogen treden, en den Opperheer der waereld van onrecht beſchuldigen: Die dit evenwel durvt ondernemen, zal zelv daer van de vreeslyke gevolgen ontwaer worden.

24. Hy vermorſelt de geweldige, die zich hoogmoedig tegen Hem verheffen, dat men 't niet doorſoecken en kan. Dat is, God verbrijzelt den hoogmoedigen, zonder zulk een onderzoek in te ſtellen, als in menſchelyke rechtbanken gebruikelyk is: zulk een onderzoek heeft God niet noodig, omdat hy Alwetend is; ende God ſtelt andere in hare plaetſe, die hun in macht en aenzien opvolgen:

25. Daerom [*dat*] hy hare booze wercken kent; ſo keert hyſe des nachts onverwacht om, ende ſy worden verbrijſelt.

26. Hy kloptſe t'ſamen, hy ſlaet hen, met eenen geweldigen ſlag, zoo als hy gewoon is, godtlooſe te behandelen; dit doet God in het openbaer, voor aller oogen, in een plaetſe, [*daer*] aenſchouwers zijn:

27. Daerom datſe van achter hem afgeweken zijn; (*n*) ende geene ſijner wegen verſtaen en hebben:

28. Op dat hy op hem het geroep des armen brenge; ende het geroep der elendigen verhoore, opdat hy hen ſtraffe, over het geweld en het onrecht, het welk zy den armen hebben aengedaen, die om wraek riepen.

(*m*) Pſalm 139: 12. Amos 9: 2, 3. Hebr. 4: 13. (*n*) Pſ. 28: 5. Jeſ. 5: 12.

29. Als hy ſtillet, wie ſal dan beroeren? wanneer God den onderdrukten rust en vrede geevt, wie zal hun dan moeite aendoen? als hy het aengeſichte verbergt, en iemand zijne gunst onttrekt, wie ſal hem dan aenſchouwen en zich voor hem verklaren durven? ſoo wel voor een volck, als voor eenen menſche alleen, het gene ik zeg, is zoo wel waerachtig, ten aenzien van geheele volken, als van byzondere perſonen.

30. Op dat de huychelachtige menſche niet [*meer*] en regeere noch zijne macht misbruike; [*ende*] geene ſtricken des volcks en zijn, om geheele Natien te mishandelen.

31. Sekerlick heeft hy tot Godt geſeyt? Ick hebbe [*uwe ſtraffe*] verdragen, ick en ſal 't niet verderven.

32. Behalven [*dat*] ick ſie, leert gy my: heb ick onrecht gewrocht, ick en ſal 't niet meer doen.

33. Sal 't van u zijn, hoe hy yet vergelden ſal, dewijle gy [*hem*] verſmaedt? ſoudt gy dan verkieſen, ende niet ick? wat weet gy dan? ſpreeckt.

Vs. 31, 32, 33. zijn zeer duister.

Op taelkundige gronden, welke men, by den wijdberoemden A. SCHULTENS vinden kan, zouden wy dezelve lievst dus vertalen en uitbreiden:

Vs. 31. JOB heeft zeer vermetele woorden tegen God geſproken, welke eene blijkbare ontkenning van de rechtvaerdigheid des Opperſten Richters in zich ſluiten. *Indedaed hy heeft tot God gezegd: ik ben geſtraft geworden, en ik had niets misdaen.*

Vs. 32. Daer hy aen zijne verborgene zonden moest gedacht, en gezegd hebben: ik heb meer gezondigd, dan ik weet. *Behalven die misdaden, welke ik zie, leer my, o God! die misdaden opmerken, welke ik niet zie. Zo ik ongerechtigheid bedreven heb, ik zal 'er geen meer zonden by doen.*

Vs. 33. Zekerlyk God vergeldt elk nae zijn doen, en niemand ondergaet eenige ſtraf, zonder dat hy het ver-

verdiend heeft. *Ziet, het gene door u bedreven is, dat vergeldt hy u; en evenwel zijt gy misnoegd. Het gene gy kiest, kies ik niet. Weet gy hier tegen iets in te brengen, ſpreek dan.*

34. Ik bemerk, dat gy, vrienden van Job, dit mijn vertoog toeſtemt. De lieden van verſtande ſullen met my het zelvde ſeggen, ende een wijs man ſal nae my hooren:

35. [*Dat*] Job niet met wetenſchap geſproken en heeft, ende ſijne woorden niet met kloeckverſtant geweeſt en zijn.

36. Mijn Vader, of liever, *dit is mijne begeerte*, daer ſtae ik ſterk op; laet Job beproeft worden tot den eynde toe, tot dat hy zijne onbedachtzame woorden herroepe, om [*ſijner*] antwoorden wille onder de ongerechtige lieden, omdat hy, op de wijs van onbedachtzame lieden, geſproken heeft.

37. Want tot ſijne ſonde, welke hy in onwetendheid begaen heeft, en over welke hy geſtraft wordt; ſoude hy nogh de overtredinge van murmureering tegen de wegen van Gods Voorzienigheid byvoegen; hy ſoude onder ons in de handen klappen: ende hy ſoude ſijne redenen vermenigvuldigen tegen Godt.

Of liever in den tegenwoordigen tijd: JOB *voegt*, op de gezegde wijs, *nog zonde by zijne* voorige verborgene *misdaden*, waerlyk *hy ſpot met ons*, en zelvs *ſpreekt hy vele* vermetele woorden *tegen God.*

HET XXXV. KAPITTEL.

ELIHU, *al verder voortgaende, erkent, dat onze deugd Gode geen voordeel, en dat ons wangedrag Hem geen nadeel kunne toebrengen; maer hy voegt 'er by, dat God evenwel het kwaed ſtraffe, omdat het voor den mensch verdervelyk is.*

1. ELihu antwoordde voorder; hy wendde zich vervolgens regelrecht tot Job, ende ſeyde:

2. Houdt gy dat voor recht, en eene ſtelling, welke met de waerheid overeenſtemt, [*dat*] gy geſeyt hebt: Mijne gerechtigheyt is meerder dan Godts, God handelt onrechtvaerdig met my, en ſtraft my, zonder dat ik het verdiend heb? Dit hebt gy wel niet uitdrukkelyk gezegd; maer het ligt evenwel ingewikkeld in uwe woorden.

3. Want (*a*) gy hebt geſeyt, dat gy geene vrucht hadt van uwe deugden, Wat ſoudeſe u baten? wat meer profijt ſal ick [*daer met*] doen, dan met mijne ſonde? Of liever, met mijne *ſchuld-offeren.* Volgens ELIHU, zou JOB hebben willen zeggen: „ Ik had voorheen de gewoonte, om ſchuld-offeren te offeren, voor mijne „ zonden en die van mijne kinderen Kap. 1: 5, maer wat „ vrucht heb ik 'er van gehad? het gevolg van dit alles „ is een lijden zonder wedergae. Welk nut en voordeel „ zou 'er dan van de Godsvrucht te wachten zijn?"
Iets dergelijks had JOB nooit gezegd. ELIHU had hem kwalyk begrepen. Hy had alleen gezegd; dat de Godsvrucht niet altoos, met tijdelyk geluk, op deze aerde, beloond worde.

4. Ick ſal u antwoorde geven op uwe dwaling, ende

(*a*) Job 34: 9.

ende uwen vrienden met u, op de lievdeloze verwijtingen, welke zy u zonder grond gedaen hebben.

De dwalingen, welke ELIHU hier voorneemt te wederleggen, zijn zeer verschillende. — Volgens zijne meening, had JOB beweerd, dat 'er geen nut van de Godsvrucht in het geheel te wachten ware, en dat de godlozen by uitnemendheid gezegend wierden. JOBS vrienden daerentegen hadden hardnekkig staende gehouden, dat het den godlozen, in dit leven, altoos kwalyk ging. — Ter wederlegging van beide deze stellingen, betoogt hy, dat Gods Rechtvaerdigheid, en de wijs op welke hy de waereld bestiert, door ons eindig en bepaeld verstand, niet kunne nagegaen worden. Hy besluit 'er uit, dat men nooit kan vaststellen, dat de godvruchtigen, in dit leven, altoos gezegend, en de godlozen hier altoos ongelukkig, zijn moeten.

5. Bemerckt den hemel, zegt hy daerom tot Job, ende siet; ende aenschouwt de bovenste wolcken, sy zijn hooger dan gy.

6. Indien gy sondigt, wat bedrijft gy tegen hem? wat zult gy tegen hem uitrichten? Indien uwe overtredingen menigvuldigh zijn, wat nadeel doet gy hem? of zouden de wangedragingen van eenen mensch, de gelukzaligheid van dien God, die in de hoogte woont, die zoo ver boven het bereik van onze magt is, verminderen kunnen?

7. (*b*) Indien gy aen den anderen kant rechtveerdigh zijt, wat voordeel geeft gy hem? ofte wat ontfangt hy uyt uwe hant?

8. Uwe godtloosheyt soude zijn tegen eenen man gelijck gy zijt, ende uwe gerechtigheyt voor eens menschen kint.

De volgende vertaling is duidelyker, en meer overeenkomstig met het verband van zaken. *Voor eenen man gelijk gy zijt, is uwe godloosheid* tot straf, *en voor den zoon van eenen mensch is uwe gerechtigheid* tot vergelding. — God, wil

(*b*) Job 22: 2. Psalm 16: 2. Rom. 11: 35.

ELIHU zeggen, heeft voor zich zelven geen voordeel van onze deugd, noch nadeel van onze wanbedrijven; maer al het voor en nadeel, het welk deugd of ondeugd aenbrengt, is voor den mensch zelven.

9. Het is waer, onschuldigen worden wel eens verdrukt door voorspoedigen nae de waereld: Van wegen [*hare*] grootheyt doen sy de onderdruckte roepen: velen, die door rijken verdrukt worden, roepen om hulp; sy schreeuwen van wegen den arm der grooten, die hen onderdrukken.

10. Hoe kan God, dus hebt gy o Job zeer onbedachtzaem gezegd, zulke onderdrukkingen dulden, indien hy rechtvaerdig is? Maer zie, de schuld is by die onderdrukten zelve: want niemant van hen en seyt, Waer is Godt, mijn maker; die de psalmen geeft in der nacht? Niemand van hen neemt zijne toevlucht tot God zijnen Schepper, die, zelvs in den nacht van verdrukkingen, stof tot blijdschap geevt.

11. Die ons niet alleen het bestaen, maer ook de reden geschonken heeft; naerdien hy ons geleerder maeckt, dan de beesten der aerde; ende ons wijser maeckt dan het gevogelte des hemels.

12. Daerom, omdat die onderdrukten tot God, hunnen Schepper, anders geene toevlucht nemen, roepen sy, enkel door dien nood geprangd, dan tot God; (c) maer hy en antwoordt en verhoort hun geroep niet, van wegen den hoogmoet der boosen, omdat hunne klachten, met trotsche murmureeringen, gepaerd gaen.

13. Gewisselick en sal Godt de ydelheyt niet verhooren: die klachten namelyk der ellendigen, welke gy, o Job, *ydele klachten* genoemd hebt, omdat zy te vergeevsch geschieden; maer daerom zijn het *ydele klachten*, omdat zy niet op de rechte wijs geschieden, niet gepaerd gaen, met onderwerping aen God, maer uit ongeduld voortvloeien; ende de Almachtige en sal die klachten,

(c) Job 27: 9. Spr. 1: 28. ende 15: 29. Jes. 1: 15. Jer. 11: 11. Joh. 9: 31.

ten, om de gemelde redenen, niet met een oog van gunst aenſchouwen.

14. Dat gy oock geſeyt hebt; Gy en ſult hem niet aenſchouwen: daer is [*nochtans*] gerichte voor ſijn aengeſichte; op dien zelvden tijd, dat gy beweert, God ziet niet op de ellende der onderdrukten, houdt Hy reeds het gericht, om de wel verdiende ſtraf, over den onderdrukker uit te ſpreken: wacht gy dan op hem, wy moeten God niet vooruit loopen, maer den tijd, dat God den onderdrukker nae verdiensten ſtraft, met geduld afwachten.

ELIHU bleev al by deze ongegronde ſtelling, dat de godlozen, hoe voorſpoedig zy ook, eenen tijd lang, wezen mogen, ten laetſten evenwel, in dit leven, nae verdiensten geſtraft worden.

15. (*d*) Maer nu, dewijle het niets en is, dat ſijn toorn [*Job*] beſocht heeft, ende hy [*hem*] niet ſeer in overvloet doorkent en heeft;

Of liever: *Maer omdat God niet terſtond in toorn nederziet*, op de booswichten, *en geen acht geevt op hunne overvloedige vreugde*; omdat de God de boosheid eenen tijd lang ongeſtraft laet, en de godlozen, jaren achtereen, in vreugde en voorſpoed laet leven:

16. So heeft Job in ydelheyt ſijnen mont geopent, [*ende*] ſonder wetenſchap woorden vermenigvuldigt. Hy heeft, uit dezen gewoonen weg, welken God in zijne Voorzienigheid inſlaet, dit verkeerde beſluit afgeleid, dat God noch het goede beloont, noch het kwade ſtraft.

(*d*) Job 11: 6.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Hier laet Elihu een vertoog volgen, van Gods grootheid, wijsheid en rechtvaerdigheid. Na eene korte voorrede vs. 1-4. toont hy aen, hoe God de gemelde Volmaektheden blijkbaer openbaer make, zo in de bestiering der menschen vs. 5-21, als in het regelen der lucht-verhevelingen vs. 22-33.

1. ELihu had nog al meer te zeggen. Hy gingh nogh al voort met spreken, ende seyde:

2. Verbeydt my een weynigh, o Job, heb nog een weinig geduld, ende ick sal u aenwijsen, dat 'er nogh redenen voor Godt zijn, om zijne wegen te verdeedigen, tegen de vermetele beschuldiging van onrecht.

3. Ick sal mijn gevoelen of mijne leer van verren ophalen; ende mijnen Schepper gerechtigheyt toewijsen, door te betoogen, dat de Almachtige Schepper rechtvaerdig zy, in alle zijne handelingen.

4. Want voorwaer mijne woorden en sullen geene valscheyt zijn: een die oprecht is van gevoelen, is by u, en ik ben verzekerd dat gy my volkomen gelijk zult geven.

5. (*a*) Siet, Godt is wel geweldigh, oneindig in macht en majesteit; nochtans en versmaedt hy de klachten der ongelukkigen niet: geweldigh is hy in kracht des herten. Zijne Almacht is wel onbeperkt, maer hy is even zoo wijs en goedertieren, als machtig en verheven.

6. Hy en laet den godtloosen niet altoos in voorspoed leven, op het laetst ontvangt die den loon van zijne ongerechtigheid, ende het recht der elendigen beschickt hy. God mag het, om wijze redenen, eenigen tijd

(*a*) Job 9: 4. ende 12: 13, 16. ende 37: 23. ende cap. 38. &c.

tijd uitstellen, ten laetsten evenwel doet hy den onderdrukten recht.

7. (*b*) Hy en onttreckt sijne oogen niet van den rechtveerdigen, om hem en zijne goede zaek te laten varen, maer met den Koningen zijnse in den throon: of God is, by de Koningen, op den throon, om aldaer te zorgen, voor de belangen der rechtvaerdigen. God is het, die den stoel der Koningen bevestigt; (*c*) daer sett hyse voor altoos, ende sy worden verheven.

8. Ende wanneer eenige menschen, onder rampen en onheilen, zitten te zuchten, sose gebonden zijnde in boeyen van smerten, vastgehouden worden met banden der elende; dan maekt God hun bekend, door welke zonde, in onwetendheid begaen, zy zich zelven deze tuchtigingen berokkend hebben, vergelijk Kap. 33: 14-30.

9. Dan geeft hy hen haer werck te kennen, waerdoor zy zich deze onheilen hebben op den hals gehaeld; ende hare overtredingen, om datse de overhant genomen hebben.

10. Ende hy openbaert 'et [*voor*] haerlieder oore ter tucht en tot hunne verbetering; ende seyt, datse hen van de ongerechtigheyt bekeeren souden.

11. Indiense hooren, zich tot God bekeeren, ende [*hem*] dienen, so sullen sy hare dagen eyndigen in 't goede, ende hare jaren in lieflickheden.

12. Maer sose niet en hooren, en zich tegen de Godlyke tuchtigingen verharden, so hebben zy nog veel zwarer straffen te wachten, dan gaen sy door het sweert door: ende sy geven den geest sonder kennisse.

13. Ende die met het herte huychelachtigh zijn, zich, onder de Godlyke tuchtroede, alleen in schijn bekeeren, leggen toorn op: door hunne wederspannigheid, maken zy de Godlyke gramschap steeds heviger; sy en roepen niet boetvaerdig, en uit een hart dat waer-

(*b*) Ps. 33: 18. ende 34: 16. (*c*) Psalm 113: 8.

lyk gevoelig is over de zonden, tot God, als hyse gebonden heeft, met koorden der ellende.

14. (*d*) Hare ziele sal in der jonckheyt of liever *met geweld* sterven; zy zullen eenen geweldigen dood hebben, ende haer leven zullen zy eindigen, onder de schantjongers, onder de allerverfoeilykste booswichten. Trouwens wat wonder? hunne zonde is des te strafbarer, naemate zy zich', tegen Gods tuchtiging en waerschouwing, verhard hebben.

15. Maer zulken, die onschuldig verdrukt worden, zal God uitredding geven. Hy sal den elendigen in sijne elende vrymaken, ende in de onderdruckinge sal hy 't [*voor*] haerlieder oore openbaren, of onder de ellende zal God hem onderrichting geven. Dit zoudt gy, o Job, ook ondervonden hebben, indien gy, van de Godlyke tuchtiging, een heilzaem gebruik had willen maken.

16. Alſo ſoude God ook met u gehandeld hebben; hy zou oock u afgekeert hebben van den mont des angstes, [*tot*] de ruymte, onder dewelcke geene benaeuwinge soude geweest zijn: zelvs zoudt gy, in voorigen gelukstaet, zijn hersteld geworden, ende (*e*) het gerichte uwer tafel soude weder vol vettigheyts geweest zijn.

17. Maer gy hebt, in plaets van boete en bekeering, het gerichte des godtloosen, de maet uwer zonden vervult: het gerichte, ende het recht houden [*u*] vast, en het is billyk, dat gy, om uwe verharding in het kwaed, nog al zwarer gestraft wordt.

18. Om dat 'er grimmigheyt is; [*wacht u,*] dat hy u misschien niet met eenen klop wech en stoote en geheel verbrijzele: so dat u een groot rantsoen daer niet en soude afbrengen, en alle hoop op herstelling geheel en voor altoos ware afgesneden.

19. Soude God zich, door geschenken, of eenig ander middel, laten overhalen, om u niet nae verdiensten te straf-

(*d*) Job 22: 16. (*e*) Psalm 23: 5.

ſtraffen? Zoude hy uwen rijckdom achten, [*dat gy*] niet in benaeuwtheyt [*en ſoudt zijn*]; ofte cenige verſterckingen van kracht, door welke gy u, tegen de uitvoering van Gods rechtvaerdig vonnis, zoudt pogen aen te kanten?

20. En haeckt niet nae dien duisteren nacht des doods, [*als*] of door welken de volckeren van hare plaetſe opgenomen worden. Dat wenſchen en verlangen naer den dood, het welk u zoo eigen geworden is, behoort al mede onder uwe onbedachtzame woorden. Die noodlottige nacht zal ſpoedig genoeg komen.

21. Wacht u, en wendt u niet weder tot ongerechtigheyt: overmits gyſe in deſen verkoren hebt, uyt oorſake van de elende. Omdat gy zoo buitengewoon ellendig zijt, moest gy vooral niet, tot het rampzalig beſluit komen: ik zal maer in allerlei ongerechtigheid henen leven, want God vergeldt de menſchen niet naer hunne daden.

22. Siet, Godt verhoogt ſomtijds wel eens eenen godlozen door ſijne kracht: maer wie is een leeraer; gelijck hy? zijn raed is ons te wonderlyk, wy kunnen dien niet doorgronden, noch de wijze redenen uitvinden, om welke hy, in ſommige gevallen, de godlozen voorſpoedig maekt.

23. (*f*) Wie heeft hem geſtelt over ſijnen wegh? God is vrymachtig, in alle zijne handelingen. Wie heeft hem zijnen weg voorgeſchreven? ofte wie heeft geſeyt, en wie kan tot God zeggen, (*g*) Gy hebt onrecht gedaen?

24. Gedenckt, dat gy zelvs ſijn werck hebt groot gemaeckt en geprezen, het werk 't welck de lieden met verwondering aenſchouwen.

25. Alle menſchen ſien het aen in verbaesdheid: de menſche ſchouwt [*het*] ſlechts als van verre, omdat Gods werken onnaſpeurlyk zijn.

(*f*) Job 34: 13. (*g*) Deut. 32: 4. 2 Chron. 19: 7. Job 8: 3. ende 34: 10. Rom. 9: 14.

26. Siet, Godt is groot, ende wy en begrijpen 't Godlyk wezen, op verre na, niet volkomen: (*h*) daer en is oock geene onderſoeckinge van het getal ſijner jaren: want hy beſtaet van alle eeuwigheid.

27. Zijne macht en grootheid openbaert God allerzichtbaerst, in de werken der natuur. Want hy treckt de uitwademende dampen, die naderhand druppelen der wateren worden, in den dampkring op: die den regen na ſijnen damp uytgieten: na dat de dampen in wolken veranderd zijn. Langs dezen weg wordt de regen geformeerd.

28. Welcken de wolcken uytgieten, [*ende*] afdruypen over den menſche overvloedelick.

29. Kan men oock verſtaen de uytbreydingen der wolcken, [*ende*] de krakingen ſijner hutte, wanneer het dondert, en de hemel, die Gods woonplaets is, ſchijnt te kraken?

30. Siet, hy breydt over hem ſijn licht uyt. Hy bekleedt zich met het licht der blixemen, ende de wortelen dat is den gezichteinder der zee bedeckt hy met wolken; tot aen de kimmen toe, is de geheele lucht, met zwarte wolken bedekt.

31. (*i*) Want daer door richt hy de volckeren: hy geeft ſpijſe ten overvloede. Door een en het zelvde onweder ſtraft God ſommige menſchen, en ſtort tevens vruchtbaerheid uit, over de velden van anderen.

God ſprak, kort na dezen tijd, uit een onweder, tot JOB Kap. 38. Dit onweder begon nu reeds op te komen. De lucht betrok zich, en werd rondom met zwarte wolken bedekt. Van verre zag men reeds de blixemen, en hoorde men reeds het ſchor geluid van den donder. — Dit ſchijnt ELIHU aenleiding gegeven te hebben, om over deze groote werken van God te ſpreken. Hy voegt 'er nog by.

32. Met handen bedeckt hy het licht: ende doet

(*h*) Pſ. 90: 2. ende 92: 9. ende 93: 2. ende 102: 13. Jeſ. 63: 16. Klaegl. 5: 19. Dan. 6: 27. Hebr. 1: 12. (*i*) Job 37: 13.

doet aen het ſelve verbodt door de gene, die tuſſchen doorkomt.

33. Daer van verkondigt ſijn geklater, [*ende*] het vee; oock van den opgaenden [*damp*].

De woorden vs. 32, 33. zijn ongemeen duister. — Volgens de vertaling van den grooten SCHULTENS, zouden wy dezelve, op deze wijs uitbreiden:

Vs. 32. *Beide zijne handen bekleedt hy, met het licht des blixems*, om de volken te richten; en evenwel met dit alles, *heeft hy tegen dezelve eenen voorſpraek geſteld*; om, door zijne voorbidding, den gedreigden ſlag voor te komen.

Vs. 33. Maer, zo men hem met gebeden niet te gemoet komt, *verkondigt het geklater* van zijnen donder *zijnen ontſtokenen toorn tegen den trotſchen.*

ELIHU zal dan willen zeggen: dat God wel rechtvaerdig, maer tevens goedertieren zy; dat hy, in het midden van den toorn, des ontfermens gedachtig is, wanneer een zondaer zich bekeert, en ootmoedig bidt.

HET XXXVII. KAPITTEL.

Het ſlot van ELIHUS *redenvoering. By gelegenheid van het reeds gemelde onweder, brengt hy* JOB *onder het oog, dat zelvs Gods werken, in de natuur, voor ons onbegrijpelyk zijn; om hem des te meer te overtuigen, dat de wegen, welke God houdt, in het zedelyk beſtier der waereld, voor ons nog des te meer onnaſpeurlyk zijn vs.* 1-22. *Hy eindigt met* JOB *te vermanen, om God te vreezen vs.* 23, 24.

1. OOck beeft hier over mijn herte, ende ſpringt op uyt ſijne plaetſe, uit vrees voor het onzachlyk onweder, het welk al nader en nader komt.

2. Welk een vreesselyke donderslag! Hooret met aendacht en ontroering (*a*) de beweginge sijner stemme, in dien schrikverwekkenden donderslag, ende het ontzachlyk geluyt, [*dat*] als uyt sijnen monde uytgaet.

3. Dat sendt hy recht uyt onder den gantschen hemel, zoodat dit geluid rondom gehoord worde; ende sijn licht schiet, in den blixem, aen alle kanten, over de kimmen henen, welke zich aen onze oogen, als de eynde der aerde vertoonen.

4. Daer na, na het uitschieten van den blixem, of *achter hem*, doet God den donder hooren. Dan brult hy met de stemme, hy dondert met de stemme sijner hoogheyt of Majesteit, ende en vertreckt die dingen niet, als sijne stemme sal gehoort worden.

Volgens sommigen verstaet ELIHU, *door de dingen, welke God niet vertrekt*; hagel, plasregens, geheele stukken ys, welke, by zware donderbuijen, uit de bovenste luchtgewesten nedervallen. Deze dingen vertrekt God niet, *als zijne stem* in den donder *gehoord wordt*; voor zoo ver deze verschijnselen, met zwaren donder gepaerd gaen. Anders kan men aen den blixem denken, dien men eerst ziet, eer men den donder hoort; immers wanneer men op eenen afstand van de donderbui verwijderd is.

5. Godt dondert met sijne stemme seer wonderlick: en, gelijk met den donder, alzoo is het ook gelegen, met vele andere verschijnselen in de natuur, daerin doet God vele dingen, welke wy niet genoegzaem begrijpen en verklaren kunnen; (*b*) hy doet groote dingen, ende wy en begrijpense niet.

God dondert, met zijne stem, zeer wonderlyk. Dit kan zien, op de zeldzame en verwonderingswaerdige gevolgen, welke de donder menigmalen veroorzaekt; waervan men, in de Natuurlyke Geschiedenis, verbazende proeven ontmoet. Of ELIHU kan het oog hebben, op het onbegrijpelyke der verschijnzelen van den donder zelven. — Schoon men, voor weinige jaren, de verschijnselen van den donder, uit

(*a*) Psalm 29: 3. (*b*) Job 5: 9, ende 9: 10, ende 36: 26.

uit de waernemingen omtrend de Electriciteit, heeft leeren verklaren, blijvt 'er nog veel overig, het welk wy niet bepalen kunnen. Niemand kan weten, waer de blixem zal uitschieten, welken weg zy nemen zal, welke de richting waerheen, en waer hy treffen zal.

Met de laetste woorden van vs. 5. begint ELIHU te spreken, van het onbegrijpelyke, in andere natuurlyke verschijnselen: waervan hy vervolgens sommige voorbeelden opgeevt; om dusdoende JOB onder het oog te brengen, dat het hem niet vreemd moest voorkomen, wanneer hy Gods wegen, in het zedelyk bestier der waereld, niet kon nagaen, noch de wijze redenen van Gods handelingen, in het vergelden der menschen, uitvinden.

6. Wonderlyk zijn Gods werken. Hy heeft die alle met wijsheid gemaekt. (*c*) Want hy seyt tot de sneeuw, Weest op d'aerde, en aenstonds is ze daer; ende [*tot*] den plasregen des regens, dat is tot zeer zware stortregens, daelt neder op de aerde; dan is 'er de plasregen sijner stercke regenen. Dit alles volgt onmiddelyk op Gods bevel.

De latere ontdekkingen hebben ons in staet gesteld, om deze natuurlyke verschijnselen te verklaren; maer vermids die ontdekkingen, in den tijd van JOB, nog onbekend waren, zal niemand zich verwonderen, dat ELIHU deze verschijnselen, onder de onbegrijpelyke dingen geplaetst hebbe.

7. [*Dan*] segelt hy de hant van yeder mensche toe, wanneer 'er sneeuw en geweldige plasregens nedervallen, maekt God de handen der menschen, door de koude, onbekwaem, om hun gewoone werk te verrichten, op dat hy kenne alle de lieden sijnes wercks, of *zoodat de werklieden* deze koude, door eene merkelyke ondervinding, leeren *kennen*.

In den wintertijd viel 'er veel sneeuw in het Oosten, daer JOB woonde, op de bergen, terwijl 'er geweldige plasregens in de vlaktens nederstorten.

(*c*) Psalm 147: 16.

8. Ende het gedierte gaet, wanneer de barre winter heerscht, in loerplaetsen, ende het verbergt zich, ende blijft in sijne holen.

9. Uyt de binnenkamer van het Zuiden, wanneer de lucht met dikke wolken bedekt is, komt de wervelwint en het onweer, ende van de verstroyende Noorden [*winden*], die den regen verdrijven, komt de koude.

10. (*d*) Door [*sijn*] geblaes, door den kouden Noorden wind, die de ysmakende deeltjes aenvoert, geeft Godt de vorst; so dat de breede wateren verstijft worden.

11. Oock vermoeyt hy de dicke wolcke [*door*] klaerheyt: hy verstroyt de wolcke sijnes lichts.

Deze woorden zijn zeer donker.

Het woord, door *vermoeien* vertolkt, nemen sommigen in den zin van eene uitspanning, waerdoor iets verbroken wordt; en dan wil ELIHU, met deze woorden, *ook vermoeit hy de dikke wolken door klaerheid*, te kennen geven, dat God de dikke wolken verdrijvt, en den hemel klaer maekt. — Anderen verstaen het woord *klaerheid* van schrappen, en schrappende polijsten of glad maken; en dan wil ELIHU zeggen: *God strekt eene dikke wolk uit, door gladmaking.* — Hoe het zy, hier wordt ons het luchtgestel, in den voortijd vertoond, wanneer de dikke wolken, in eenen aengenamen regen nederstorten, of schielyk wechgevaegd worden, zoodat de hemel helder zy.

Hy verstrooit de wolke zijnes lichts. — Zo men, door dit *licht*, den blixem verstaet, dan zal *de wolk zijnes lichts de* onweersbuien aenduiden in den voortijd, welke de HEER verstrooit en doet verdwijnen. — Anders kan de zin zijn, dat God, door *zijn licht*, dat is het zonnelicht, de nevelen doet opklaren, en de betrokken lucht helder maekt.

12. Die wijze en machtige God, die het Geheelal bestiert, keert haer dan nae sijnen wijsen raet [*door*] ommegangen, datse doen, al dat hyse gebiedt op het vlacke der werelt, op der aerde.

God

(*d*) Job 38: 29, 30. Psalm 147: 17, 18.

God *keert zich*, hy houdt zich ginds en herwaerds bezig, *nae zijnen wijzen raed*, dat is niet willekeurig, noch als by toeval, maer volgens het wel beraemde beftek, het welk hy zelvs gemaekt heeft; *met zijne ommegangen*, of wijze beftieringen, *tot hun werk*, *om alles te doen*, *wat hy hun beveelt*, *boven het aengezicht der waereld*, *ten opzichte der aerde*, aengemerkt in hare geheele uitgeftrektheid.

13. 't Zy dat God de werken der natuur tot nut, of tot ftraf van het menschdom beftiere. Somtijds doet hy die ftrekken tot (*e*) eene roede, ofte anders tot voordeel van fijn lant, ofte tot andere weldadigheyt. Zoo befchickt God alles in de natuur, tot de onderfcheidene einden, welke hy bedoelt.

14. Neemt dit, o Job, ter ooren: ftaet, ende aenmerckt de wonderen Godts. Erken toch uwe diepe onkunde, in de werken der natuur zelve.

15. Weet gy wanneer Godt over defelve order ftelt; en welke bevelen God geevt, aen de natuurlyke verfchijnfeien? ende kunt gy bepalen, wanneer God het licht fijner wolcke, of den fchitterenden blixem, zal laeten fchijnen?

16. Hebt gy wetenfchap van de opwegingen der dicke wolcken? Kunt gy bepalen, hoe God de wolken dunner of dikker maekt; hooger of lager in den dampkring doet hangen, naemate hy den regen op de aerde wil doen nedervallen? Kunt gy, in deze en andere natuurlyke verfchijnfelen, de wonderheden des genen, die volmaeckt is in wetenfchappen, begrijpen en verklaren?

17. Weet gy, Hoe en wanneer uwe kleederen u te warm zullen worden, zoodat men wel byna naekt zou willen gaen, als God de zomerhitte doet komen, als hy de aerde ftille maeckt en aengenaem weder veroorzaekt, door de zachte winden, die uyt den zuyden komen?

(*e*) Exod. 9: 18, 23. 1 Sam. 12: 18, 19. Ezr. 10: 9. Job 36: 31.

18. Klim, o Job, met uwe aendacht, van den dampkring, op tot den Starrenhemel. (*f*) Hebt gy met hem de hemelen, als eenen boog uytgefpannen; die vaft en beftendig zijn in helderheid, als een gegoten metalen fpiegel?

19. Zijt gy zoo onkundig van de werken der natuur; zoudt gy dan Gods zedelyk beftier, en alle de wijze redenen daervan, volkomen begrijpen willen? Onderftel eens, dat gy voor het Godlyk bericht verfcheent, en dat wy, ik en uwe drie vrienden, uwe zaek verdeedigen zouden: dan moest gy ons zelvs onderrichten, wat wy zeggen zouden, dewijl wy het niet weten. Onderricht ons wat wy hem, die alles beftiert, feggen fullen: [*want*] wy en fullen niets ordentlick voorftellen konnen van wegen de duyfterniffe, met welke Gods onnafpeurlyke wegen bedekt zijn.

20 Sal 't hem vertelt worden, als ick [*foo*] foude fpreken? denckt yemant [*dat*]? gewiffelick hy fal verflonden worden.

Of liever: *zal het aen de duisternis verteld worden, wanneer ik fpreek?* 'er zou geene grooter dwaesheid zijn, dan dat ik my, met de duisternis, in een gevecht begav; *indien iemand iets fprak, hy zoude zeker verflonden worden*, zo wel *hy*, *als zijne woorden.* Derhalven is 'er geen grooter dwaesheid, dan met God te willen twisten, die ons, door zijne onbegrijpelyke Majefteit, gewisfelyk verflinden zoude.

21. Ende nu en fiet men het licht niet, niemand kan tegen het zonnelicht inzien, [*als 't*] helder is in den hemel, als de wint doorgaet, ende dien fuyvert van alle wolken en nevelen:

Door dit tweeledig zinneprent van de duisternis en het licht, fchildert ELIHU de ontoegangelyke Majefteit van het verheven Opperwezen af, en het onnafpeurlyke van zijne wegen.

22. [*Als*] van 't noorden het gout komt, als 'er uit

(*f*) Gen. 1: 6.

uit het Noorden wolken komen aendrijven, die zich, door de zon bescheenen, als goud vertoonen: [*maer*] by Godt is eene vreeslicke majesteyt.

ELIHU wil kortelyk dit zeggen: kan niemand tegen het licht der zonne inzien, wanneer zy, by den dampverdrijvenden Noordenwind, helder schijnt, hoe veel te minder kunnen wy alle de wegen van God begrijpen, in welke eene vreeselyke Majesteit schittert?

23. Den Almachtigen, dien en konnen wy niet uytvinden; zoodat wy zijne natuur, volmaektheden, werken, en wegen, volledig begrijpen zouden, hy is (*g*) groot van kracht: doch, met dit alles, is hy evenwel niet onrechtvaerdig; nooit maekt Hy nae zijne vrymagt een willekeurig misbruik van zijne Hoogheid en Almagt; [*door*] of van wege zijn gerichte, ende uit hoofde van zijne groote gerechtigheyt en verdruckt hy den onschuldigen niet.

24. Daerom vreesen hem de lieden, of immers zy behooren hem te vreezen: hy en siet geene wijse van herten aen, geene hoogmoedige menschen, die wijs zijn in hunne eigene inbeelding, beschouwt hy immermeer met gunstige oogen.

(*g*) Job 9: 4. ende 12: 13, 16. ende 36: 5. Psalm 99: 4.

HET XXXVIII. KAPITTEL.

God zelvs antwoord JOB, *uit een onweder. Om hem onder het oog te brengen, aen welk eene vermetelheid hy zich had schuldig gemaekt, in het beoordeelen van de wegen der Voorzienigheid, stelt God hem verscheidene vragen voor, omtrend de lichamelyke waereld en de wetten der natuur: opdat* JOB *'er uit leeren mogt, dat hy zeer weinig kennis had van natuurlyke zaken, en derhalven geheel ongeschikt was, om, over Gods zedelyk bestier, te oordeelen.*

OP de redevoering van ELIHU zweeg JOB geheel stil; en, door dit stilzwijgen, stemde hy reeds toe, dat hy zich, in het bepleiten van zijne zaek, onbedachtzame woorden had laten ontvallen, welke, met het verschuldigd ontzach vóor Gods geduchte Majesteit, niet konden overeengebracht worden. — Toen ELIHU nog bezig was met spreken, ontstond 'er reeds een zwaer onweder. Kort na dat ELIHU geeindigd had, was dit onweder recht boven de wooning van JOB; en God zelvs verwaerdigde den ongelukkigen man, met eene onmiddelyke aenspraek, uit dat onweder.

1. Daer na, kort nadat Elihu zijne redevoering geeindigd had, antwoordde de HEERE Job uyt een onweder, ende seyde:

Het eenvouwig Geschiedverhael laet 'er ons niet aen twijffelen, dat deze aenspraek van God, aen den ongelukkigen JOB, uit een onweder, niet in eenen droom of in een nachtgezicht, maer eigenlyk geschied zy, ten aenhooren van zijne drie vrienden, zoo wel als van ELIHU.

Hier gebeurde derhalven aen JOB, het gene hy gewenscht had; maer het gene elk gemeend had, dat nimmermeer geschieden zoude — God zelvs sprak hem, met eene hoor-

hoorbare ſtem aen, en gav hem een allerduidelykst getuigenis van zijne onſchuld en rechtvaerdigheid; alleen dit uitgezonderd, dat hy zich, in het verdeedigen van zijne onſchuld, al te ſterk en te vermetel, over God en de wegen zijner Voorzienigheid, had uitgelaten.

Het geſchil tusſchen JOB en zijne vrienden beſtond hierin: dat de laetſten, uit de buitengewoone rampen van den eersten, beſlooten hadden, dat hy een huichelaer wezen moest, die, onder den ſchijn van Godsvrucht, aen grove misdaden ſchuldig ſtond. JOB daerentegen hield ſtaende, dat hy, hoewel hy een zondaer ware, als alle andere menſchen, geene grove misdaden bedreven had, welke zulke buitengewoone ellenden verdienen zouden. — Dit geſchil beſlischt God niet rechtſtreeks, door te verklaren, gelijk het zoo met de zaek gelegen was, dat de rampen van JOB, geene ſtraffen waren van zijne huichelary, gelijk ELIPHAZ, BILDAD en ZOPHAR, of tuchtingen wegens eenige hem onbekende zonde, gelijk ELIHU beweerd had; maer eene beproeving, welke ten laetſten tot een kennelyk bewijs moest dienen, dat de Satan en lasterzieke menſchen den braven JOB valſchelyk beſchuldigd hadden, dat zijne geheele Godsvrucht enkel uit eigenbelang voortſproot, en dat hy God en Godsdienst wel ras verlaten zoude, zoodra hy, uit zijne voorſpoedige omſtandigheden, in de bitterſte rampen werd neergeploft.

Deze Godlyke beſlisſching van het gemelde geſchil ligt wel, allerduidelykst, in het ganſche beloop van dit Geſchiedverhael: maer het zou niet overeenkomſtig de Godlyke Majeſteit geweest zijn, indien de HEER zich, op de vermetele uitdaging van JOB, vernederd had, om het oogmerk zijner wegen, in dit geval, voor hem open te leggen. Dit zou hem, en zijnen vrienden, van achteren, genoegzaem kenbaer worden. — In deze Godlyke aenſpraek brengt de HEER den ongelukkigen JOB in het algemeen onder het oog, dat een mensch niet in ſtaet zy, om de wegen te beoordeelen, welke God houdt, in het uitdeelen van geluk of ongeluk, en dat de oogmerken, welke

God, in deze onderfcheidene bedeeling bedoelt, het zwak begrip der menfchen te boven gaen.

Ten dien einde vertoont God, in deze merkwaerdige aenfpraek, dat zelvs de werken der Schepping, voor den mensch ondoorgrondelyk zijn; om JOB te leeren, dat hy nog veel minder in ftaet ware, om, over Gods zedelyk beftier, te kunnen oordeelen. — God ftelt JOB verfcheidene vragen voor, betreffende de werken der natuur. Eén voorbeeld ware genoeg geweest; maer God ftapelt 'er verfcheidene op één, om JOB des te meer te vernederen, en van zijn eng beperkt verftand te overtuigen.

God fprak dan uit een onweder, tot JOB, zeggende:

2. (*a*) Wie is hy, die den raet, het raedsbefluit, volgens welk ik de waereld beftier, verduyftert en van onrecht befchuldigt met woorden fonder wetenfchap?

De HEER befchuldigt JOB niet van huichelary, of van zekere hem onbekende zonden, maer van *woorden zonder wetenfchap*, dat is van onbedachtzame en vermetele woorden, welke hy zich, in het verdeedigen van zijne onfchuld, tegen God en de wegen zijner Voorzienigheid, had laten ontvallen.

3. Gy hebt my meer dan eens uitgedaegd. Gordt nu, als een dapper man, uwe lendenen, om met my, in een twistgeding, over de rechtvaerdigheid mijner wegen te ftrijden; fo fal ick u eenige vragen voorftellen, ende onderricht my, indien gy verftand genoeg meent te bezitten, om over de wegen mijner Voorzienigheid, in het uitdeelen van goed en kwaed, te oordeelen, antwoordt dan nu op mijne vragen.

4. Waer waert gy, (*b*) doe ick de aerde grondede? geeft het te kennen, indien gy zoo kloeck van verftande zijt, als gy voorgeevt. Immers hadt gy nog geen beftaen, toen ik de grondftof der aerde voortbracht.

5. Wie heeft hare maten gefett? wie heeft de uitge-

(*a*) Job 42: 3. (*b*) Spr. 8: 29.

gebreidheid van de aerde bepaeld? want gy weet het: ofte, *indien gy het weet:* wie heeft over haer een richtsnoer getrocken, opdat het gebouw van dezen aerdbol, in alle opzichten, de gepaste evenredigheid hebben zoude?

6. Welke zijn de oorzaken van de vastheid der aerde, van hare klootsche gedaente, en wel verordende schikking in alle hare deelen? Waer op zijn hare grontvesten nedergesoncken? ofte wie heeft haren hoecksteen gelegt?

De latere ontdekkingen, omtrend de zwaerte, en de kracht der aentrekking, hebben ons in staet gesteld, om iets te zeggen, over de vastheid der aerde, en de zamenbinding harer deelen. — Maer behalven, dat de gemelde ontdekkingen, in den tijd van JOB, geheel onbekend waren, moeten de grootste natuurkenners nog belijden, dat zy alleen over de verschijnselen spreken, en dat de oorzaken voor hun verborgen zijn.

7. Waert gy reeds, by de grondvesting der aerde? Doe de morgensterren t'samen vrolick songen, ende alle de kinderen Godts juycheden.

Onder den naem van *morgenstarren* hebben wy aen geene eigenlyke gezegde starren te denken. Alle starren kunnen geene morgenstarren, en nog veel minder *kinderen Gods* genaemd worden. — God heeft het oog op de Engelen: die de *morgenstarren* genaemd worden, omdat zy, in den morgenstond der waereld, voor de stoffelyke wezens, geschapen zijn, en *kinders van God*, omdat zy onmiddelyk, door den Almachtigen Schepper, zijn voortgebracht. — Deze Engelen *zongen te zamen vrolyk en juichten;* met eene aenbiddende verwondering, en Godverheerlykende vreugde, aenschouwden zy de grondvesting der aerde.

8. Ofte [*wie*] (*c*) heeft de zee met deuren toegesloten, doese uytbrack, [*ende*] uyt de baermoeder voortquam? Wie heeft de zee, by hare eerste wor-

(*c*) Gen. 1: 9. Job 26: 10. Psalm 33: 7. ende 104: 9. Spr. 8: 29. Jer. 5: 22.

ding, hare bepaelde grenzen aengewezen, opdat zy de aerde niet overſtromen zoude?

9. Waert gy 'er reeds, toen ik de wetten der natuur bepaelde, volgens welke de dampen en wolken, uit de zee, zouden optrekken? Doe ick de wolcke [*tot*] hare kleedinge ſtelde; ende de donckerheyt der dikke wolken [*tot*] haren windeldoeck:

10. Doe ick voor haer [*met*] mijn beſluyt [*de aerde*] doorbrack, of liever, *doe ik voor haer mijne beſtemde plaets opbrak*, doe ik voor de zee groote klooven en diepten, in de aerde maekte, om daerin de wateren te verzamelen, ende doe ik, door het plaetzen van duinen, bergen, oevers en ſtranden, ſettede grendel, ende deuren voor de zee; om voor te komen, dat zy de aerde overſtroomde.

11. Ende toen ik, als het ware, tot de woeste zee ſeyde, Tot hier toe ſult gy komen, ende niet voorder: ende hier ſal de oever zijn, hy zal ſich ſtellen tegen den hoogmoet uwer golven, die dreigen den geheelen aerdbodem te overſtroomen.

12. Hebt gy ooit den morgenſtond, op uw bevel doen aenlichten? Hebt gy van uwe dagen, ſedert dat gy aenwezig waert, den morgenſtont geboden, dat dezelve zou aenlichten? hebt gy den dageraet ſijne plaetſe geweſen,

13. Op dat hy de eynden van dit halvrond der aerde vatten en verlichten ſoude; ende even daerdoor de godtlooſe, die den duisteren nacht, tot hunne euveldaden misbruiken, uyt haer boosheid uytgeſchuddet ſouden worden?

14. Hebt gy ooit de aerde doen verlicht worden: Dat ſy verandert ſoude worden, gelijck ſegelleem. Gelijk leem of wasch, onder een zegel, van gedaente verandert, zo neemt ook de aerde, op welke des nachts alles duister en zwart is, met het opgaen van het morgenlicht, wederom eene ſchoone gedaente aen. Hebt gy, o Job, ooit iets, tot die verandering toegebracht; ende gemaekt

maekt, dat ſy, des morgens, weder geſtelt zou worden, als een zeer cierlyk kleet, geborduurd met de levendigſte kleuren van ontelbare gewasſen?

15. Ende dat, door het vrolyk oprijzen van dat morgenlicht, 't welk allen anderen menſchen zoo aengenaem is, van de godtlooſe, voor welke, wanneer het duister wordt, het licht opgaet om kwaed te doen, de nacht, die haer licht is, geweert worde; ende de hooge arm, die geduurende den duisteren nacht geweld pleegt, worde gebroken?

16. Zijt gy gekomen tot aen de oorſprongen of bronnen der zee? ende hebt gy in het onderſte des afgronts, op den bodem der zee gewandelt, om waernemingen te doen, hoe het water uit de aerde voortkomt?

17. Zijn u de poorten des doots ontdecket, om waer te nemen, hoe het den dooden gae, in den ſtaet der afgeſcheidenheid? ende hebt gy geſien de poorten van de ſchaduwe des doots?

18. Zijt gy met uw verſtant gekomen tot aen de breetten en de uiterſte grenzen der aerde, om alles nauwkeurig te onderzoeken? geeft het te kennen, indien gy dit alles weet.

19. Waer is de wegh [*daer*] het licht woont; van waer komt het licht tot u? ende de duyſterniſſe, waer is hare plaetſe? waer gaet het licht henen, als het u verlaet?

20. Weet gy het licht zoo te beſtieren, Dat gy dat brengen of henen leiden ſoudt tot ſijne pale, ende dat gy mercken ſoudt de paden ſijns huys?

21. Gy weet 'et zekerlyk: want gy waert doe geboren, toen ik der natuur hare wetten voorſchreev: ende uwe dagen zijn vele in getale, zoodat gy, door eene ondervinding van vele eeuwen, zijt wijs geworden. Immers zou men, uit uwe vermetele woorden, beſluiten, dat gy eene meer dan menſchelyke wijsheid bezitten moest, en ten volle in ſtaet zijn, om op alle die voorgeſtelde vragen te antwoorden.

22. Zijt gy gekomen tot de ſchatkameren der ſneeuw? ende hebt gy de ſchatkameren des hagels geſien?

23. Dien ick ophoude en in de wolken als in een magazijn beware, tot den tijt der benaeuwtheyt; tot den dagh des ſtrijts, ende der oorloge, wanneer ik geduchte ſtrafgerichten, tegen mijne vyanden uitoeffene.

De wolken worden hier afgeſchilderd, als de magazijnen en bewaerplaetſen van ſneeuw en hagel; en de hagel wordt aengemerkt als een wapentuig, waermede God de boosdoeners ſtraft en zijne vyanden beoorloogt.

24. Waer is de wegh, [*daer*] of langs welken het licht verdeelt wort; zoodat het op de eene plaets helder ſchijne, terwijl het op de andere duister is, [*ende*] van waer komt de ooſten wint die ſich verſtroyt op der aerde?

Omdat het licht in het Oosten opgaet, wordt de Oostenwind afgeſchilderd, als het eerste licht op aerde uitblazende. — Zulk ſoort van zinbeeldige ſpreekwijzen waren, in het Oosten, by JOB en zijne landgenooten zeer gewoon.

25. Wie deelt voor den ſtortregen eenen waterloop uyt; ende wie maekt eenen wegh voor het weerlicht der donderen;

Een *waterloop* is eene kunstige afleiding van het water. In drooge landſtreken is men gewoon, het water, door kunstige Kanalen, af te leiden, om daerdoor de akkers te bevochtigen. — Onder het zinnebeeld van zoodanige waterleidingen worden hier de wolken voorgeſteld, door welke God de ſtortregens doet nederdalen, daer het Hem goeddunkt. — De donderbuien, by welke de blixemen door de lucht ſchitteren, gaen gemeenlyk gepaerd met zulke ſtortregens. Deze doet God nedervallen.

26. Om te regenen, zelvs op het lant, [*daer*] niemant en is; [*op*] de woeſtijne, daer in geen menſche en is: tot verkwikking van dieren en gewasſen.

27. (*d*) Om het woeſte, ende het verwoeſtede te

(*d*) Pſalm 107: 35.

te verſadigen: ende om daer het uytſpruytſel der grasſcheutkens te doen waſſen, voor het woest gedierte.

28. Heeft de regen eenen vader onder de menſchen? ofte wie baert de druppelen des daeuws? kan eenig mensch den regen of den dauw voortbrengen?

29. Uyt wiens buyck komt het ijs voort? ende wie baert den rijm des hemels? Kan eenig menſchelyk vermogen de vorst veroorzaken?

30. Als met of onder eenen ſteen van ys verbergen haer de wateren, wanneer het vriest: ende het vlacke des afgronts wort omvatt, de oppervlakte der zee kleevt zelvs aen één.

31. Kont gy de lieflickheden (*e*) van het Sevengeſternte binden, het zelve wederhouden, dat het niet opgae, noch zijnen lievlyken invloed verſpreide? ofte de ſtringen Orions losmaken? kunt gy de trekkende krachten van dit geſternte, waerdoor het regen en koude medebrengt, tegen werken?

Onze Overzetters hebben, aen deze geſterntens, namen gegeven van later uitvinding. — De eigenlyke beteekenis der Hebreeuwſche woorden zal aen de zaek meerder licht byzetten. Het woord, door *zevengeſternte* vertaeld, doet ons, uit kracht van den oorſprong, aen een *warm* geſternte denken; een geſternte, het welk zich in het voorjaer vertoont, wanneer de koesterende warmte aenkomt. — Het ander woord, door *Orion* vertaeld, doet ons denken, aen een *koud* geſternte, dat zich vertoont, wanneer de guure wintervlagen aenkomen.

De zakelyke zin zal derhalven deze zijn: „ Kunt gy de „ koesterende warmte van den aengenamen lentetijd, door „ koude, afbreken? of de nijpende koude van den win„ ter, met eene zoele warmte verwisſelen? ſtaet het in „ uwe hand, de jaergetijden te veranderen?"

32. Kunt gy de geſterntens doen verſchijnen, nae uw welgevallen? Kont gy de Mazzaroth voortbrengen

(*e*) Job 9: 9. Amos 5: 8.

in haren tijt? ende den Wagen met sijne kinderen leyden?

Het geheele redebeleid leert ons, dat hier van gesterntens gesproken worde; en dat de vraeg hoofdzakelyk hierop uitkome, of JOB in staet ware, om, over den op en ondergang der gesterntens, beschikkingen te maken. — Het woord *Mazzaroth* beteekent eigenlyk eene cierlyke *kroon*; men denkt gemeenlyk aen de teekenen van den zoogenaemden *Dierenriem*, welke den hemel, als met eene kroon omringen. — Het ander woord, door den *wagen* vertaeld, beteekent den *wandelaer*, den *rondlooper:* men denke aen de Noordelyke starren, welke, als het ware, om de Pool rondloopen.

33. (*f*) Weet gy de ordinantien en vastgestelde wetten des hemels, ofte kont gy de heerschappye desselven op de aerde bestellen, en bevelen, wanneer zulk of zulk eene star zal op en ondergaen?

34. Kont gy uwe stemme tot of uit de wolcken opheffen; en het geluid des donders te weeg brengen? Kunt gy over de wolken beschikking maken, en u in dezelve verbergen, op dat een overvloet van water u bedecke?

35. Kont gy de blicksemen, nae uw welgevallen uytlaten, datse, op uw bevel, henen varen? dat ze u gehoorzaem zijn, ende tot u seggen, Siet [*hier*] zijn wy?

36. (*g*) Wie heeft de wijsheyt in 't binnenste gesett? ofte wie heeft den sin het verstant gegeven?

Volgens eene andere vertaling blijvt God hier spreken van den donder, blixem, en regen. Dit schijnt ook beter, met het verband te strooken, dan dat hier, tusschen beide, van onze verstandige vermogens, zou gehandeld worden; en dan is de meening deze: *Wie heeft de wijsheid*, de verstandige wetten der beweging, *gesteld* aen de *wisselvallige bewegingen* van

(*f*) Jer. 31: 35. (*g*) Job 32: 8. Pred. 2: 26. Dan. 1: 17.

van den donder, den blixem, en den regen; zoodat zy even eens werken, als of zy verstand hadden, en wisten, wanneer, hoe, en hoe ver zy derzelver krachten moeten uitoeffenen? *en wie heeft* in dien zin, als 't ware, *het verstand gegeven aen het verschijnende*, aen alle verschijnselen des dampkrings, welke zich als voorwerpen onzer waernemingen voordoen?

37. Wie kan de wolcken met wijsheyt tellen? of *wie doet de wolken schrijven in wijsheid?* wie kan de hoeveelheid der wolken, nae de behoevten der aerde, evenredigen? ende wie kan de flesschen, eigenlyk *lederzakken*, des hemels nederleggen, en, door eenen milden regen, op de aerde uitgieten?

38. Als het lang gedroogd heeft, zoodat het stof doorgoten is tot vastigheyt, en zoo hard geworden, als gegoten metael, ende als de kluyten t'samenkleven?

HET XXXIX. KAPITTEL.

In dit Kapittel vervolgt de HEER *zijn antwoord aen* JOB, *sprekende van de voorzorg zijner Voorzienigheid, omtrend de dieren vs.* 1-35. — *Na dit alles, belijdt* JOB *zijnen misslag vs.* 36-38.

1. Zijt gy ook in staet, om het bestier te voeren over het dierenrijk? Sult gy voor den ouden leeuw roof jagen? (*a*) of de graegheyt der jonge leeuwen vervullen? kunt gy zorg dragen, dat het dezen roovdieren nimmer aen voedsel ontbreke?

2. Als sy nederbucken in de holen, [*ende*] in den kuyl sitten, ter loeringe.

3. Wie bereydt (*b*) de rave haren kost, als hare jongen tot Godt schreeuwen, [*als*] sy dwalen, om dat 'er in schaersche tijden, voor hun geen eten en is?

(*a*) Psalm 104: 21. (*b*) Psalm 147: 9. Matth. 6: 26.

4. Weet gy den tijt van het baren der steengeyten? (*c*) hebt gy waergenomen den arbeyt der hinden? De vraeg is niet, of JOB wist, hoe lang deze dieren gewoon zijn te dragen; maer of hy over dezelve, geduurende hare zwangerheid, en wanneer zy jongen baren, een wakend en verzorgend oog hield?

5. Sult gy de maenden tellen, [*die*] sy vervullen? ende weet gy den tijt van haer baren?

6. Als sy haer krommen, hare jongen met versplijtinge voortbrengen, hare smerten uytwerpen? Weet gy, hoe schielyk de hinden hare jongen werpen, schoon haer arbeid anders ongemeen pijnlyk zy?

7. Hare jongen worden kloeck, worden groot door het koorn: sy gaen uyt, zoodrae zy zelve voedsel zoeken kunnen; verlaten dan hare moeders, ende en keeren niet weder tot deselve.

8. Wie heeft den wout-esel vry henen gesonden? ende wie heeft de banden des wilden esels gelost? zoodat hy, daer de tamme ezels geschikt zijn om den menschen te dienen, in vryheid leevt.

9. (*d*) Dien ick de wildernisse tot sijn huys bestelt hebbe, ende het siltige, zulke woestijnen, die door ziltig water geheel onbebouwd liggen, tot sijne wooningen.

10. Hy belacht het gewoel der stadt, het menigerley getier des drijvers, onder 't welke de tamme ezel in de steden zucht, en hoort hy niet. De wilde Ezel verkiest de eenzame wildernissen, en vind daer zijn vermaek.

11. Alles Dat hy uytspeurt op de bergen, is sijne weyde: ende hy soeckt allerley groensel na.

12. Sal de eenhoorn, de *Reëm*, de *Boschstier*, (vergelyk het gezegde op Deut. 33: 17,) u willen dienen? zult gy hem tam maken, en sal hy vernachten aen uwe kribbe?

13. Sult gy den gemelden *Reëm* of eenhoorn tot den ploeg gebruiken? zult gy hem met sijn touw aen de

(*c*) Ps. 29: 9. (*d*) Job 24: 5. Jerem. 2: 24.

de voren binden? ſal hy de leegten achter u goedwillig eggen?

14. Sult gy op hem vertrouwen. om dat ſijne kracht groot is? ende ſult gy uwen arbeyt op hem laten? zult gy hem voor u laten arbeiden, in den akkerbouw?

15. Sult gy hem gelooven, en hem het dorſchen van uw koorn toevertrouwen? kunt gy den Boschſtier zoodanig temmen, dat hy uw zaet, nadat hy het uitgetreden en gedorscht heeft, ſal wederbrengen, ende vergaderen [*tot*] uwen dorſchvloer?

16. Kunt gy het gevogelte, met fraeije vederen vercieren? Zijn [*van u*] de verheugelicke vleugelen, de luistervolle vederen der paeuwen? ofte de vederen des oyevaers, ende des ſtruysvogels?

Volgens onze Overzetting, wordt hier van driederlei vogelen geſproken, de *Paeuwen*, *Oyevaers*, en *Struisvogelen*. Dan volgens eene andere vertaling, wordt 'er alleen van Struisvogelen en Oyevaers melding gemaekt; en dan ſtaen ook deze woorden, in een zeer duidelyk verband, met vs. 17.

De meening is, volgens dit begrip deze: *De vleugel van den Struisvogel is* ongemeen *fraei*; maer al is de Struisvogel in vederen en pluimadien *ſchooner dan de Oyevaer*, hy heeft evenwel den aert van de Oyevaer niet, die zoo teder vóor hare jongen zorgt. Neen, dit doet *de Struisvogel* niet.

17. Men ziet het daerentegen Dat ſy hare eyeren in de aerde laet, ende in het ſtof die verwarmt. Of (het gene al zoo duidelyk zal wezen): *want zy*, te weten de Struisvogel, *vertrouwt hare eijeren aen de aerde toe, en laet dezelve in het ſtof verwarmen.*

De Struisvogel is zeer achteloos, omtrend de voortteeling van haer geſlacht. Zy holt het nest, waerin zy hare eijeren legt, eenvouwig uit in het zand; en om voedſel te zoeken, verlaet zy dezelve eenen geruimen tijd, zoodat zy zeer dikwijls, van menſchen of dieren, wechgenomen of vertrapt worden.

18. Ende zy denkt 'er niet eens aen, dat hare eijeren gevaer loopen van geſtoolen of vertreden te worden; zy

vergeet, dat de voet die drucken kan, ende de dieren des velts die vertrappen konnen?

19. Sy verhardet ſich tegen hare jongen, zy is ten eenemael belangeloos omtrend hare eijeren, uit welke de jongen moesten voortkomen, als offe hare niet en waren: haer arbeyt, in het leggen van eijeren, is al veel te vergeefs, [*om dat*] ſy ſonder vreeſe of bekommering is, omtrend de voortplanting van haer geſlacht.

20. Want Godt heeft haer van wijſheyt, van dat vooruitzicht, het welk andere vogels hebben, by het uitbroeden en verzorgen van hare jongen, ontblootſt, ende heeft haer, in zoo ver, des gemelden verſtants niets medegedeylt.

21. Evenwel bezit de Struisvogel eene verbazende ſnelheid, om zich zelvs door de vlucht te redden. Als 't tijt is, dat men op dezen Vogel jacht maekt, verheft ſy haer, houdende den hals in de hoogte, om des te ſneller te kunnen loopen, en dusdoende is het ſnelſte paerd niet in ſtaet, om haer in te halen: ſy belacht als het ware, het peert, ende ſijnen rijder.

22. En wat het paerd aengaet; hebt gy hem zijne zonderlinge hoedanigheden gegeven? Sult gy het peert ſterckte en edelen moed geven? kont gy ſijnen hals met donder bekleeden? Hebt gy hem het vermogen gegeven, om zijne manen zoodanig te ſchudden, dat het een bevend, en als een donderend geluid veroorzake?

23. Sult gy het beroeren en zoo vaerdig maken, in het ſpringen, als eenen ſprinckhaen? de pracht van ſijn geſnuyf is eene verſchrickinge, zijn prachtig gebriesch verwekt vrees en verſchrikking.

24. Het graeft, met zijnen voet ſtampende, in den gront, ende het is vrolick in ſijne kracht: ende treckt uyt, den geharnaſchten te gemoete.

25. Het belacht de vreeſe, het ſpot met alles, het welk 'er vreesſelyk en ſchrikverwekkend uitziet; ende, wat 'er gebeuren mag, het en wort niet ontſtelt, ende en keert niet wederom van wegen het ſweert, het glinsteren van het zwaerd doet hem niet terug deinzen.

26. Te-

26. Tegen hem of boven hem rotelt en klinkt de pijlkoker; het vlammigh yser der spiesse, ende der lance, van den ruiter, die op hem zit.

27. Met schuddinge, ende beroeringe slockt het de aerde op, ende en gelooft niet, dat het is 't geluyt der basuyne.

De meening is, dat een paerd, door de snelheid van zijnen loop, den grond als opslorpt; en zijne ooren niet gelovende, de zaek van meer naby schijnt te willen onderzoeken.

28. In 't volle geklanck der basuyne, wanneer 'er alarm geblazen wordt, seyt het, tot een teeken van onverschrokken moed, Heah: ende rieckt den krijgh van verren, hy bemerkt dat het op een strijden gaen zal; het hoort onverschrokken den donder der Vorsten, het geluid, het welk de legerhoofden maken, om het volk aen te moedigen, ende 't gejuych, waermede de Soldaten het geluid der bevelhebberen beantwoorden, ten blijke van hunne dapperheid.

In onze tijden, na de uitvinding van het buskruid en schietgeweer, past deze beschrijving van het oorlogspaerd nog in veel sterker nadruk op 't zelve, dan in den tijd van Job kon verstaen worden.

29. Vliegt de sperwer door uw verstant? [*ende*] breydt sy, op uw bevel, hare vleugelen uyt nae het zuyden, wanneer ze zich, met den winter, naer warmer streken begeevt?

30. Is 't nae uw bevel, dat de arent sich om hooge nae de wolken verheft, (*e*) ende dat hy sijnen nest daer veilig in de hoogte maeckt?

31. Hy woont, ende vernacht in de steenrotze, op de hoogste scherpte der steenrotze, ende der vaster ontoegangelyker plaetse.

32. Van daer speurt hy de spijse op: sijne oogen sien van verren af.

(*e*) Jer. 49: 16. Obadj. vs. 4.

33. Oock ſuypen ſijne jongen bloet, ende (*f*) waer verſlagene zijn, daer is hy.

34. Ende de HEERE, na een weinig opgehouden, en Job gelegenheid gegeven te hebben, om te ſpreken, ging verder voort, antwoordde Job, ende ſeyde:

35. Is het twiſten met den Almachtigen, gelijk gy te vooren gedaen hebt, beſchuldigende mijne handelingen met u, van onrechtvaerdigheid, is dat geſchikt om my te onderrichten, hoe ik mijne wegen beter zou moeten inrichten? wie zich zoo verſtandig oordeelt, dat hy Godt beſtraft, die verklare alle de voorgeſtelde vragen, en antwoorde daer op.

36. Doe antwoordde Job den HEERE, ende ſeyde:

37. Siet, ick ben te geringe, dan dat ik, met mijnen Maker, twisten zoude; wat ſoude ick u antwoorden, daer Gy zoo oneindig verheven zijt? (*g*) ick legge mijne hant op mijnen mont, ik zal over het beſtier van uwe Voorzienigheid, in het uitdeelen van goed en kwaed, niet meer ſpreken; maer daerin volkomen berusten, en my daeraen eerbiedig onderwerpen.

38. Eenmael heb ick over het beſtuur van uwe Voorzienigheid geſproken; maer ik en ſal niet verder antwoorden of met u twisten: ofte ik heb wel tweemael en meer, over deze zaek geſproken, maer ik en ſal daerin niet verder voortvaren.

(*f*) Matth. 24: 28. Luc. 17: 37. (*g*) Pſ. 39: 10.

HET XL. KAPITTEL.

Om JOB *nog meer te verootmoedigen, en te doen bekennen, dat hy zeer vermetel gesproken hadde, gaet* GOD *nog verder voort, in zijne aenspraek uit het onweder, om blijkbare proeven op te noemen van zijne oneindige macht en wijsheid, in de werken der natuur.*

1. ENde de HEERE antwoordde Job ten anderen male uyt een onweder, ende seyde: even als by de eerste aenspraek Kap. 38: 3.

2. Gordt nu als een man uwe lendenen; ick sal u vragen, ende onderricht my.

3. Sult gy oock (*a*) mijn oordeel te niete maken? sult gy my verdoemen, op dat gy rechtveerdigh zijt? Dat is te zeggen, zult gy u verstouten, om mijne uitspraek te niet te doen? zult gy my veroordeelen, en de wegen mijner Voorzienigheid van onrecht beschuldigen, opdat gy gelijk zoudt hebben en voor rechtvaerdig gehouden worden? past het een nietig schepsel zoo te handelen, omtrend zijnen verhevenen Schepper?

4. Zoud gy my eenigermate gelijk zijn, en in staet wezen om de waereld te bestieren? Hebt gy eenen Almachtigen arm gelijck Godt? hebt gy de beschikking over den donder, ende kont gy gelijck hy, die alles bestiert, met de stemme donderen?

5. Neem dan eens een proev van uw vermogen. Laet eens zien wat gy doen kunt. Verciert u nu met voortreflickheyt, ende hoogheyt, ende bekleedt u met majesteyt, ende heerlickheyt, roep alle uwe vermogens te zamen, en vertoon u, met alle de luisterrijke teekenen van macht, welke gy zoudt mogen bezitten.

(*a*) Ps. 51: 6. Rom. 3: 4.

6. Maek eenen aenvang, met het ſtraffen van uwe vyanden. Stroyt de verbolgenheden uwes toorns uyt over hen, die gy meent dat uwe gramſchap verdiend hebben, ende ſiet allen hoogmoedigen met blikken van gramſchap aen, ende vernedert hem.

7. Ja, Siet allen hoogmoedigen, [*ende*] brengt hem t' onder: ende verplettert de godtlooſe in hare plaetſe, waer zy zich wanen in veiligheid te zijn.

8. Verbergtſe t'ſamen in 't ſtof; verbindt hare aengeſichten in 't verborgen, ſluit hen op, in duiſtere gevangenisſen, daer zy Zon noch Maen aenſchouwen kunnen.

9. Dan ſal ick uw vermogen erkennen, oock zal ik u loven en uwen handel prijzen, om dat uwe rechterhant u ſal verloſt hebben, het zal dan gebleken zijn, dat gy machtig zijt, om uwe tegenſtanders te recht te ſtellen. Dan zult gy ook in ſtaet zijn, om uwe rechtvaerdigheid, tegen my te handhaven.

10. Maer wat is uwe macht, in vergelijking van de mijne? immers minder dan niet. Vestig weder uwen aendacht, op mijne werken in de natuur. Siet nu, Behemoth, welcken ick gemaeckt hebbe nevens u, hy eet hoy, gelijck een runt.

Wat hebben wy, door den BEHEMOTH, *te verſtaen?*

Het Hebreeuwſche woord beteekent in het algemeen *beesten*, en daerom wordt het door gedierte vertaeld Pſ. 50: 10. Ondertusſchen is het allerblijkbaerst, dat hier een bepaeld, groot en ſterk dier, bedoeld worde.

De beuzelachtige fabel der Rabbijnen verdient geene opmerking, dat de *Behemoth* een Os, van geweldige groote zou zijn, op welken de MESSIAS hun volk, by hunne wederkeering in Canaan, vergasten zal. Uit het volgende vs. 18. leiden zy zeer belachlyk af, dat deze os zoo veel waters, in eenen teug, zou inzwelgen, als 'er, geduurende een halv jaer, in de Jordaen zamenvloeit, en uit Pſ. 50: 10, dat hy, telken dag, duizend bergen zoude afweiden.

Som-

Sommigen denken aen den HIPPOPOTAMUS, of het Nijlpaerd; en dan verstaet men, door den LEVIATHAN, van welken vervolgens gesproken wordt vs. 20-28, den KROKODIL. — Beide deze dieren zijn halvslachtig, en leven van den roov, zoo te water als te land. Beide zijn zy verbazend groot en sterk. Beide worden zy gevonden in Egypte, en konden aen JOB bekend zijn.

Alzoo liev evenwel zouden wy, met onze oordeelkundige Randschrijvers, het meer algemeene gevoelen omhelzen, dat, onder den naem van BEHEMOTH, de OLYPHANT bedoeld worde. — Op dit dier laet zich de beschrijving, welke vervolgens van den Behemoth gegeven wordt, zeer wel toepassen. Dit dier is, in vele opzichten, verwonderingswaerdig, en mag wel de Behemoth genaemd worden, als of men zeide, het dier by uitnemendheid.

Ziet nu, zegt de HEER tot Job, den *Behemoth*, *welken ik gemaekt heb*, *nevens u*; om hem onder het oog te brengen, dat dit dier, hoe groot en sterk ook, even eens een schepsel van God ware, als hy zelvs. — *Hy eet hooi*, *gelijk een rund.* Deze byzonderheid is zeer merkwaerdig. Hoe groot en sterk de Olyphant ook wezen moge, hy is een zachtmoedig dier, dat van gras en kruiden leevt, en, zo het niet getergd wordt, niemand beschadigt. Dit heeft de Schepper zeer wijsselyk geschikt. Behoorde de Olyphant, onder de vleeschvretende roovdieren, dan ware mensch noch beest zeker, in zulke landstreken, daer zich de Olyphanten ophouden.

De Olyphant derhalven wordt hier, met het hoogste recht, bygebracht, als een sprekend voorbeeld van Gods wijsheid, in het bestieren van de waereld; naedien Hy zorg draegt, dat de groote kracht van dit schepsel, voor de zwakkere menschen en dieren, geheel en al onschadelyk zy.

11. Maer welk eene verbazende kracht bezit de Olyphant, al leevt hy van gras en kruiden! Siet doch, sijne kracht is in sijne lendenen; ende sijne macht in den navel sijns buycks, of gelijk 'er eigenlyk staet; *in de kronkels van zijn buik?*

Misschien denkt men hier niet ongepast aen de schaemdeelen. — Anders wordt 'er door te kennen gegeven, dat de Olyphant zeer sterk zy, niet alleen in zijne lendenen, maer zelvs in het onderste gedeelte van den buik, het welk anderszins het zwakste is.

12. Als 't hem lust, sijn steert is als een ceder: dat is, hy zwaeit zijnen snuit, die als een ceder is, nae zijn goeddunken; de senuwen sijner schaemte zijn vast door een gevlochten.

De *staert* van eenen Olyphant is, nae evenredigheid van andere deelen, klein en onaenzienlyk. Hier wordt zekerlyk de snuit bedoeld: die onder den naem van *staert* voorkomt; omdat de snuit van eenen Olyphant, in gedaente en buigzaemheid, veel gelijkheid heeft met den staert van andere dieren.

13. Sijne beenderen zijn zoo sterk, [*als*] of zy uit vast koper gegooten waren, sijne gebeenten zijn als ysere hantboomen.

14. Hy is een hooftstuck der wegen Godts: het pronkstuk van Gods vingeren, in het Rijk der dieren. De Almachtige God, die hem gemaeckt heeft, heeft [*hem*] sijn sweert aengehecht, en hem de werktuigen zijner verdeediging gegeven, in die twee groote tanden, welke ter wederzijde van zijnen snuit geplaetst zijn.

15. Hy is een zachtmoedig dier, dat aen andere beesten geen nadeel toebrengt. Om dat de bergen hem, in gras en kruiden, voeder voortbrengen, daerom spelen alle de dieren des velts gerust rondom hem henen aldaer, waer hy weidt.

16. Onder schaduwachtige-boomen leyt hy vreedzaem neder: in een schuylplaetse des riets, ende des slijcks: want hy houd zich gaern op aen de oevers der stroomen, alwaer hy gelegenheid heeft, om zich te baden.

17. De schaduwachtige-boomen bedecken hem, elck-een met sijne schaduwe: de beeckwilgen omringen hem.

18. Siet, hy doet de riviere gewelt aen, [*ende*] en

en verhaeſt ſich niet: hy vertrouwt, dat hy de Jordane in ſijnen mont ſoude konnen intrecken.

Of liever, *ziet, laet de rivier woeden, hy zal niet haesten,* al bruischt het water van eene rivier nog zoo geweldig, de Olyphant zal niet van ſchrik wechlopen; *hy is gerust, ſchoon de Jordaen* zoo hoog zwol, dat hy *in zijnen mond ſtortte.*

19. Soude men hem voor ſijne oogen konnen vangen? ſoude men [*hem*] met ſtricken den neuſe doorbooren konnen? Met list en behendigheid kan men eenen Olyphant vangen: maer zoudt gy dit dier, van eene zoo verbazende ſterkte, met geweld kunnen vangen, en hem eenen ring in zijnen neus wringen? zijt gy dan ſterker dan een Olyphant?

Van den zachtmoedigen Olyphant, gaet de HEER *over tot den Leviathan, een zeer verſlindend dier, en vraegt aen* JOB, *of hy vermogen genoeg bezitte, om dit dier in bedwang te houden vs.* 20-28.

20. Sult gy den Leviathan met den angel trecken, ofte ſijne tonge met eene koorde, [*die*] gy laet nederſincken?

Wat hebben wy, door den LEVIATHAN, *te verſtaen?*

Dit ſtaet in het algemeen vast, dat wy te denken hebben aen zoodanig een dier, het welk zich dikwijls in de zee ophoudt, vergel. Pſ. 104: 25.

Het gemeenſte gevoelen houdt den LEVIATHAN voor den WALVISCH. Maer de Walvisch kruipt nooit op de aerde, gelijk vs. 22, van den Leviathan gezegd wordt; ook heeft de Walvisch zulke ſterke ſchilden niet, als den Leviathan Kap. 41: 6. worden toegeſchreven. — Anderen denken aen den Krokodil. Deze is een halvſlachtig dier, dat zoo wel op het land, als in het water, leven kan. Dan de Krokodil houdt zich in den Nijl op, en de Leviathan wordt gezegd in de zee te woonen Kap. 41: 22, 23, 24, behal-

ven dat de Krokodil voor de menfchen wechvliegt, daer de Leviathan gezegd wordt eenen geweldigen tegenftand te bieden Kap. 41: 16.

De groote SCHULTENS denkt aen die verfchrikkelyke groote flangen, welke men gewoon is DRAKEN te noemen. Trouwens de DRAEK volgt hier eigenaertig op den Olyphant: want de eerste is de grootfte onder de kruipende, gelijk de laetfte onder de viervoetige dieren. Daerenboven wordt de Draek zeer gepast by den Olyphant gevoegd, omdat de laetfte geenen grooteren en meer verfchrikkelyken vyand heeft, dan den eersten. Volgens het getuigenis van PLINIUS, leven de DRAKEN, in eene geduurige vyand fchap, met de Olyphanten, en worden 'er flangen gevonden, die groot genoeg zijn, dat zy zich rondom den Olyphant flingeren en hem verwurgen kunnen.

Het is waer de Draken onthouden zich op het land, in bosfchen en wildernisfen, en van den LEVIATHAN wordt gezegd, dat hy in het water fpeelt en woedt Kap. 41: 22-24. Pf. 74: 14. 104: 25; maer PLINIUS getuigt ook van de Draken, dat zy zich fomwijlen onder het water verbergen, om de Olyphanten te verrasfchen, wanneer zy komen drinken, en dat zy zelvs fomtijds zich ver weg zwemmende in zee begeven.

Omtrend dezen Leviathan vraegt de HEER aen JOB, of hy in ftaet ware, om dit verfchrikkelyk dier, met eenen hoek te vangen, en aen den lijn op te trekken, gelijk de hengelaers gemeene visfchen vangen.

21. Sult gy hem eene biefe in de neufe leggen? of met een doorn fijne kake doorbooren?

22. Zal hy voor u vreezen, en als het ware nedrig verzoeken, dat gy hem geene fmerten aendoet? Sal hy aen u vele fmeeckingen maken? fal hy fachtkens en zeer gedienstig tot u fpreken?

23. Zult gy hem aen uwe macht onderwerpen, hem temmen en aen u dienstbaer maken? Sal hy een verbont met u maken? fult gy hem aennemen tot eenen eeuwigen flave?

24. Sult gy met hem ſpelen, gelijck [*met*] een vogelken? of ſult gy hem aen een touwken binden voor uwe jonge dochteren, om met hem te ſpelen?

25. Sullen de metgeſellen over hem een vreugdemaeltijt bereyden, omdat zy hem gevangen hebben? ſullen ſy hem deelen onder en verkoopen aen de kooplieden, om winst te doen met hunnen vangst?

26. Kunt gy een middel uitvinden en in het werk ſtellen, om dit verſchrikkelyk dier te vangen? Sult gy ſijne huyt met haken vullen; zult gy yzeren haken in zijne huid werpen, of met een viſſchers krauwel ſijn hooft inſlaen?

27. Legt uwe hant op hem; waeg het eens hem aen te vallen: maer gedenckt des ſtrijts, doet het niet meer, zijn tegenſtand zal u heugen, gy zult het nooit weder ondernemen.

28. Siet, die dit onderneemt, zal zich geweldig bedriegen; ſijne hope ſal feylen: op het gezicht van den Leviathan zal hy reeds zidderen; ja ſal hy niet oock voor ſijn geſichte nedergeſlagen worden, en van ſchrik ter aerde nedervallen?

HET XLI. KAPITTEL.

God vervolgt de beſchrijving van den Leviathan; om JOB *onder het oog te brengen, dat hy niet in ſtaet ware, om dit verſchrikkelyk dier in bedwang te houden, en derhalven nog veel minder bevoegd, om Gods wegen, in het zedelyk beſtier der waereld, te beriſpen.*

1. ZOu eenig mensch den Leviathan beſtrijden durven? Niemant en is [*ſoo*] koen, dat hy hem opwecken ſoude, wanneer hy ſlaept; wie is dan hy, die ſich voor mijn aengeſichte ſtellen ſoude, om met my te twisten? Niemand durvt den Leviathan aen, die het maekſel van mijne handen is: en zult gy, o Job, u dan verſtouten, om met my, den Almachtigen Maker, te twisten?

2. (*a*) Wie heeft my voorgekomen? wie van de kinderen der ſtervelingen heeft my eenigen dienst bewezen, en my aen hem verplicht, dat ick [*hem*] de gedane diensten ſoude moeten vergelden? alles wat aenwezig is, heeft van my het beſtaen ontvangen, (*b*) wat onder den gantſchen hemel is, is mijne, en door mijne hand voortgebracht. Zelvs is de Leviathan, dat verſchrikkelyk dier, aen my het beſtaen en de verbazende kracht verſchuldigd.

3. Ick en ſal ſijne leden, welke, even als de *zware takken* uit eenen boom, uit zijn lichaem voortkomen, niet verſwijgen, nochte het verhael [*ſijner*] ſterckten, nochte de bevalligheyt ſijner geſtalteniſſe, noch de fraeye

(*a*) Rom. 11: 35. (*b*) Exod. 19: 5. Deut. 10: 14. Pſalm 24: 1. ende 50: 12. 1 Cor. 10: 26, 28.

fraeye evenredigheid van zijne leden. Van dit alles zal ik u eene breedvoerige beſchrijving geven.

Tot dus ver, had de HEER eene meer algemeene beſchrijving gegeven, van den Leviathan en zijne groote kracht: nu volgt 'er eene meer onderſcheidene afteekening der byzondere leden van dit verſchriklyk dier; opdat Job de Godlyke Almacht, in het formeeren van dit ſchepſel, eerbiedig zoude opmerken.

4. Wie ſoude het opperſte ſijnes kleets ontdecken durven, of zich vermeten, om den Leviathan de huid aftetrekken? wie ſoude met ſijnen dobbelen breydel [*hem*] aenkomen, om hem, gelijk men een paerd doet, met toom en teugels te bedwingen?

5. Wie ſoude de deuren ſijns aengeſichts, dat is zijnen mond, durven open doen, om 'er den breidel in te wringen? Wie zou niet vreezen voor zijne verſchrikkelyke tanden? rontom ſijne tanden is verſchrickinge.

6. Seer uytnemende zijn ſijne ſtercke ſchilden; hy is hoogmoedig op de ſterke ſchubben, met welke zijn huid bedekt is, elck-een geſloten [*als*] met eenen naeuwdruckenden ſegel, deze ſchubben zijn zoo vast in een geſloten, als of zy aen elkander gezegeld waren.

7. De een is [*ſoo*] nae aen den anderen, dat zelvs de wint daer niet en kan tuſſchen komen.

8. Sy kleven aen malkanderen, ſy vatten ſich t'ſamen, datſe ſich niet en ſcheyden.

9. Elck-eene ſijner nieſingen doet een licht ſchijnen: als hy ſnuivt, bruischt het water zoodanig op, dat het, tegen de zon, eenen glans geve, ende ſijne oogen zijn als de oogenleden des dageraets, wanneer hy uit het water te voorſchijn komt, ſchitteren zijne oogen, als het licht van den dageraet.

10. Het geblaes van zijnen adem is heet en brandende, als vuur. Uyt ſijnen mont gaen als het ware fackelen: vyerige voncken rakender uyt.

11. Uyt ſijne neuſgaten komt roock voort, zoo menigmael hy ademt, als [*uyt*] eenen ſiedenden pot, ende ruymen ketel.

12. Sijn adem ſoude als het ware kolen doen vlammen, ende een vlamme komt uyt ſijnen mont voort.

13. In ſijnen hals herbergt en huisvest de ſterckte: voor hem ſpringt ſelve de droefheyt van vreugden op. Overal verſpreidt hy angst en verſchrikking; zoodat de *droevheid* en de *vrees*, als het ware, zijne medgezellen zijn, die hem blymoedig omringen.

14. De ſtucken ſijns vleeſchs kleven t'ſamen, als of zy aen een geſmeed waren: elck-een is vaſt in hem, het en wort niet beweegt.

15. Sijn herte is vaſt gelijck een ſteen, zoodat hy noch van vrees, noch van medelijden wete: ja zijn hart is zoo vaſt gelijck een deel des onderſten [*meulenſteens*].

16. Van ſijn verheffen, van de minste beweging, welke hy maekt, ſchroomen niet alleen vreesachtige lieden, maer ook de ſtercke en allerſtoutmoedigſte: om [*ſijner*] doorbrekingen wille, ontſondigen ſy hen, om zijne gramſchap aftewenden, brengen zy hem als het ware offeranden, of belijden hunne zonden van ſchrik voor het gevaer dat hun nadert.

17. Raeckt hem yemant met den ſweerde, dat en ſal niet beſtaen noch hem eenig leed toebrengen; ſpieſſe, ſchicht, noch panſier, of eenig ander wapentuig kan hem niet ſchaden.

18. Hy acht het yſer voor niet meer dan ſtroo, ende het ſtael voor verrott hout.

19. De pijl en ſal hem niet doen vlieden: de ſlingerſteenen worden hem in ſtoppelen verandert, en kwetzen hem zoo weinig, als of het ligte ſtoppels waren.

20. De groote werpſteenen zelvs worden [*van hem*] geachtet als ſtoppelen, ende hy belacht de drillinge der lance.

21. Onder hem zijn ſcherpe ſcherven: al gaet hy op ſcherpe pinnen, evenwel voelt hy het niet, van wegen zijne dikke en harde huid; hy ſpreydt

ſich

ſich op het puntachtige, [*als*] op ſlijck, van het puntachtige, waerop hy gaet nederliggen, voelt hy even zoo weinig, als van den zachten ſlijk.

22. Hy doet de diepte, door zijne beweging, ſieden, gelijck eenen pot, hy ſtelt de zee als een Apothekers kokerye.

23. Achter hem verlicht hy het padt: men ſoude den afgront voor grijſigheyt houden, dat is, achter hem ziet men eenen grooten ſtreep van ſchuim, dat glinſtert en wit is.

24. Op der aerden en is niet met hem te vergelijcken: alle dieren hebben eenen vyand, voor welken zy vreezen; maer de Leviathan is hier van alleen uitgezonderd, die gemaeckt is, om ſonder ſchrick te weſen, en voor niemand te vreezen heeft.

25. Hy aenſiet alles wat hoogh en ſterk is, zonder de minste ontroering; hy is een Koningh over alle jonge hoogmoedige dieren, eigenlyk *over alle kindtren des hoogmoeds*, dat is hy heerscht over die ſchepſelen zelve, welke anders vol moed en geheel onverſchrokken zijn.

HET XLII. KAPITTEL.

In dit Kapittel, wordt de geſchiedenis van JOB *ten einde gebracht. Hy deed eene ootmoedige belijdenis van de onbedachtzame woorden, welke hy geſproken had vs.* 1-6. — *Zijne vrienden werden, door den* HEER, *in het ongelijk geſteld vs.* 7. — *Op de voorbidding van* JOB *verkregen zy vergeving vs.* 8, 9. — JOB *werd, in eenen gelukſtaet herſteld, nog grooter dan de voorige vs.* 10-17.

1. DOe de HEER alle de gemelde woorden, uit een onweder, tot JOB geſproken, en hem onder het oog gebracht had, dat de mensch niet in ſtaet zy, om

het bestier der Godlyke Voorzienigheid, over de dingen der natuur te doorgronden; *doe* antwoordde Job den HEERE, in diepen ootmoed, ende seyde:

2. HEER! Ik eerbiedig uwe onbegrensde Macht en onbepaelde Alwetendheid. Het is waer, door de grootheid mijner ellenden, als overstelpt, heb ik, in den twist met mijne vrienden, somtijds onbedachtzaem gesproken: nimmer evenwel ben ik tot die dwaesheid gekomen, om uwe Almacht en Alwetendheid te ontkennen. Neen, Ick weet dat gy alles vermeugt: ende dat geen van uwe gedachten en kan afgesneden worden, zoodat niemand zich, tegen uwe voornemens, verzetten kunne.

3. (*a*) Wie is hy, [*segt gy,*] die den raet verbergt sonder wetenschap? Gy hebt my uit het onweder gevraegd, wie het zy, die onbedachtzaem gesproken had, over de schikkingen van uw Raedsbesluit en van uwe Voorzienigheid Kap. 38: 3? Die onbedachtzame man ben ik. Ik erken nu ootmoedig, dat ik my, door hoogstgaende smerten gedrongen, zeer ongepaste woorden heb laten ontvallen: so hebbe ick dan verhaelt, 't gene ick niet en verstont; (*b*) dingen die voor my te wonderbaerlick waren, die ick niet en wiste, en een oordeel willen vellen, over de schikkingen van uwe Voorzienigheid, welke, boven het bereik van mijn eng beperkt vernuft, zoo hoog verheven zijn.

4. Hoort doch, ende ick sal spreken, ick sal u vragen, ende onderricht gy my: Alwetend God, wiens verstand oneindig is! Dit zal veel beter passen, dan dat ik, kortzichtig sterveling, op uwe vragen, zou antwoorden.

5. Met het gehoor der oore hebbe ick u voorheen meermalen gehoort; wanneer het U behaegde, tot my, in Openbaringen te spreken: maer nu siet u mijne ooge, in deze onwêerswolk, in welke ik het glansrijk teeken van uwe meer byzondere tegenwoordigheid aenschouwen mag.

6. Daerom

(*a*) Job 38: 2. (*b*) Ps. 40: 6. ende 131: 1. ende 139: 6.

6. Daerom verfoeye ick [*my*] of liever mijne onbedachtzame woorden, welke ik my zoo dwaesfelyk heb laten ontvallen, ende ick hebbe 'er berouw over, ik zal my daerover op het diepst vernederen, in ſtof, ende aſſche.

Na deze ootmoedige belijdenis van JOB, *ſprak de* HEER *nog eens, uit het onweder, om den twist, tusſchen hem en zijne vrienden, te beſlisſchen vs.* 7-8.

7. Het geſchiedde nu, na dat de HEERE die woorden tot Job geſproken hadde, dat de HEERE tot Eliphaz den Themaniter ſeyde: Mijn toorn is ontſteken tegen u, ende tegen uwe twee vrienden Bildad en Zophar. Gylieden hebt ongelijk in de ſtellingen, welke gy, met zoo veel ophef, beweerd hebt; dat elk, in dit leven, nae zijn doen zou vergolden worden, en dat de buitengewoone rampen, welke eenen mensch overkomen, bewijzen zouden, dat hy een zondaer ware by uitnemendheid. Gy hebt gansch verkeerd geoordeeld, over de wegen mijner Voorzienigheid; en niet in het oog gehouden, dat het volgend leven eerst de huishouding der vergelding zal uitmaken: want gylieden en hebt niet recht van my geſproken, gelijck als mijn knecht Job, hoewel hy zich van eenige onbedachtzame woorden bediend heeft, tot welke gylieden, door het hardnekkig beweeren van ongegronde ſtellingen, hem al mede aenleiding gegeven hebt.

8. Daerom nemet nu voor ulieden ſeven varren, ende ſeven rammen, ende gaet henen tot mijnen knecht Job, ende offert brand-offer voor ulieden, ende laet mijnen knecht Job, die, wel verre van een zondaer by uitnemendheid te wezen, mijn byzondere gunsteling is, voor ulieden bidden: want ſekerlick ick ſal ſijn aengeſicht aennemen, op dat ick aen ulieden niet en doe [*nae uwe*] dwaeſheyt, en gy bevrijd moogt worden, van de ſtraffen, welke gy verdiend hadt:

want gylieden en hebt niet recht van my gesproken, gelijck mijn knecht Job, over het algemeen, gedaen heeft.

9. Doe gingen Eliphaz de Themaniter, ende Bildad de Suhiter, [*ende*] Zophar de Naamathiter henen, ende deden gelijck als de HEERE tot hen gesproken hadde: zy offerden de gemelde brand-offeren, en verzochten JOB, om voor hun te bidden; ende de HEERE nam het aengesichte Jobs aen, Hy verhoorde zijn gebed, en verleende vergeving aen zijne vrienden.

Volgens de wet van MOSE, zouden 'er, in dit geval, zond-offers vereischt zijn: maer deze wet was nog niet gegeven.

Hier rijzen twee vragen van aengelegenheid.

I. Waerom spreekt de HEER in het geheel niet, van ELIHU? — De stellingen van ELIHU, hoewel zy niet in alles recht waren, behelsden zulke grove dwalingen niet, als die van ELIPHAZ, BILDAD en ZOPHAR. De HEER gaet dezelve daerom, met stilzwijgen voorby. — Hy werd niet berispt, omdat hy zedig, bescheiden, en voorzichtig gesproken had. Evenwel kon hy ook niet geprezen worden; omdat hy zich verbeeldde, dat JOB, aen eenige verborgene zonden, schuldig ware, en dat de HEER hem, door zijne rampen, op den rechten weg der Godzaligheid wilde wederbrengen.

II. Zou JOB, voor dat de brand-offers geslagt werden, en hy den HEER voor zijne vrienden bad, niet van zijne vuile ziekte, zijn hersteld geweest? — Het gewijde Geschiedverhael zegt 'er ons niets van. Voor het naest zouden wy denken, dat de Godlyke verschijning en aenspraek, den ongelukkigen JOB tot bedaren gebracht hebbe, en dat zijn lichaem daerop, in korten tijd, genezen zy. — Of hy nu, toen hy voor zijne vrienden bad, reeds volkomen genezen ware, zouden wy niet durven bepalen.

Al-

Althans, hy werd kort daerna herſteld in eenen grooten gelukſtaet, gelijk nu verhaeld wordt.

10. Ende de HEERE wendde de gevanckeniſſe Jobs, de HEER gav hem die goederen weder, die hem ontroovd waren, doe hy gebeden hadde voor ſijne vrienden. Zelvs werd hy verheven tot eenen gelukſtaet, veel grooter dan de voorige: ende de HEERE vermeerderde, al 't gene Job voorheen gehadt hadde, tot dobbel ſoo veel, zoodat hy tweemael zoo veel vee en rijkdommen bezat, als te vooren.

11. Oock quamen tot hem alle ſijne broeders, ende alle ſijne ſuſters, ende alle zijne aenverwanten, mitsgaders alle zijne vrienden, die hem te vooren gekent en gemeenzaem met hem verkeerd hadden, ende aten broot met hem in ſijnen huyſe, alwaer JOB eenen plechtigen maeltijd had aengelegd, nae het geringe vermogen, welk hem over was gebleven; want hy had de tente zijner wooning met het gene daer in was, maer dat ook alleen, behouden: ende zy beklaegden hem, ende vertrooſteden hem over al het quaet, dat de HEERE, in den ſtaet zijner beproeving, over hem gebracht hadde: ende ſy gaven hem een yegelick een ſtuck gelts, tot den aenkoop van vee, om daer mede op nieuw den landbouw en veeteelt te beginnen, een yegelick oock een gouden voorhooftcierſel.

12. Ende de HEERE ſegende, uit deze vernieuwde kleine beginſelen, door eene zeer overvloedige vruchtbaerheid, Jobs laetſte meer dan ſijn eerſte: want hy hadde binnen korten tijd veertien duyſent ſchapen, ende ſes duyſent kemelen, ende duyſent jock runderen, ende duyſent eſelinnen.

13. Daer toe werd hy ook weder, met kinderen gezegend. Zelvs hadde hy ſeven ſonen, ende drie dochteren, dus even veel kinderen als hy verloren had: zoodat wel niet het getal zijner kinderen ook verdubbeld werd, maer aen elk derzelve een dubbel erfdeel moest toevallen.

14. Ende hy noemde den naem der eerſter Jemima, ende den naem der tweeder Kezia, ende den naem der derder Kerenhappuch: namen, welke alle eene buitengewoone ſchoonheid beteekenen.

15. Ende daer en werden ſoo ſchoone vrouwen niet gevonden in den gantſchen lande, als de dochteren Jobs; ende haer vader gaffe erfdeel onder hare broederen. Dit was buitengewoon, daer anders alleen de zoonen ervden. Maer, uit hoofde van Jobs ongemeene rijkdommen, kon dit geſchieden.

Men mag ook denken dat Jobs huisvrouw, na de heerlyke uitkomst zijner beproevinge, tot veel betere gedachten, nopens God en zijnen dienst, zal gekomen zijn, dan zy, by zijne bezoekinge, toonde te hebben.

16. Ende Job leefde na deſen, nadat hy herſteld was, nog hondert ende veertigh jaer, dat hy ſagh ſijne kinderen, ende ſijner kinders kinderen tot in vier geſlachten.

17. Ende Job ſterf ten laetſten, na het genot van ongeſtoorde zegeningen, zeer oudt, ende der dagen ſadt.

EINDE VAN HET BOEK JOB.

HET

HET BOEK

DER

PSALMEN.

HET BOEK

DER

PSALMEN.

PSALM I.

DIt zangſtuk heeft geen opſchrivt aen het hoofd. Wy kunnen daerom, met geene genoegzame zekerheid bepalen, wie de Dichter geweest zy. — Velen houden Koning DAVID, voor den opſteller. Maer de redenen, welke men voor deze ſtelling bybrengt, hebben weinig of geen kracht van betoog. Dat de regel van ABEN EZRA, volgens welken alle Pſalmen, zonder opſchrivt, aen DAVID moeten worden toegekend, geheel ongegrond zy, hebben wy, in de INLEIDING, met opzet aengetoond. Even zoo is het ook gelegen, met eenen anderen voorgewenden regel, dat men, om den maker van eenen naemlozen Pſalm te ontdekken, met den even voorgaenden, of naestvolgenden Pſalm, moet raedplegen. — Maer dit verdient nader opmerking, dat de LXX Griekſche Overzetters dezen eersten Pſalm, aen DAVID hebben toegeſchreven; te meer omdat wy, uit de Schrivten van het Nieuwe Testament weten, dat zy den rechten maker van zulke Pſalmen, die in het Hebreeuwsch naemloos zijn, meermalen hebben aengewezen, gelijk by voorbeeld blijkt in Pſalm 95, vergel. Hebr. 4: 7. — Indien het voldingende kon bewezen worden, dat deze Pſalm, met den volgenden, die by ons de tweede heet, oorſprongelyk een en het zelvde zangſtuk hebbe uitgemaekt; dan was het beſlischt, dat DAVID de maker zy, omdat Pſalm 2, door PETRUS Hand. 13: 33, aen DAVID

wordt toegeeigend. Dan deze byzonderheid zullen wy, by den volgenden Psalm, nader onderzoeken.

Hoe het zy, de zakelyke inhoud van dit lied bestaet, in eene treffende beschrijving van het geluk der godzaligen, in tegenstelling van den heillozen toestand der godlozen. — De verzamelaer van het boek der Psalmen heeft derhalven dit lied, by wijs van inleiding, zeer verstandig voor aen geplaetst, als eene aenwijzing van het hoogste goed, en den weg, om het zelve deelachtig te worden.

Wat den tijd betreft, wanneer, en de aenleiding, by welke, deze Psalm zy opgesteld; het is, uit het geheele voorstel, klaer genoeg, dat dit lied gedicht zy, in eenen tijd van algemeen bederv der zeden, wanneer de godlozen en spotters met den Godsdienst niet alleen veelvuldig waren, maer zelvs openbare vergaderingen hielden. — Zy, die DAVID voor den maker houden, denken dat die uitmuntende man dezen Psalm zou gedicht hebben, toen hy, door SAMUEL, in het heimelyke tot Koning gezalvd was, maer in haet en verachting was by SAUL, die een ondeugend Vorst was, en by zijne Hovelingen, onder welke DOËG en andere booswichten behoorden. — Dan wy voor ons durven niets byzonders bepalen, en berusten in het algemeene.

Er is, die dit lied, als eenen Prophetischen Psalm beschouwen; als uitbeeldende het karakter van MESSIAS onderdanen, in den aenvang van het Nieuwe Testament. Maer de bewijzen komen ons zeer onvoldoende voor. — Onzes erachtens, is de inhoud op allerlei tijden toepasselyk, daer de godzaligheid en de ondeugd altoos gansch strijdige gevolgen hebben.

Wy onderscheiden 'er twee hoofddeelen in. I. eene beschrijving van den gelukstaet der godvruchtigen, in tegenstelling van het rampzalig lot der boosdoeneren vs. 1, 2. II. Eene nadere uitbreiding en bevestiging daervan vs. 3-6.

I. Onuitsprekelyk groot is het geluk der Godvruchtigen. **Welgeluckfaligh,** in den sterksten nadruk, **is de man,** wie hy anderzins ook wezen moge, die alle gemeenschap, met de boosdoeneren, zorgvuldig vermijdt; en zich nimmer verleiden laet, om in hunne schandelyke voetstappen te tre-

treden; die man, (*a*) die niet en wandelt noch komt in den raet der godtloosen, alwaer zy onderling beraedslaen, hoe zy hunne booze oogmerken het best bereiken zullen, noch met genoegen staet en blijvt op den wegh der sondaren, noch hunne manier van leven volgt; daer zy niets anders dan weelde, vermaek, en de voldoening van hunne breidelloze lusten najagen, noch sitt in 't gestoelte der spotteren, of zich ooit laet vinden in zulke losbandige gezelschappen, alwaer men zamenkomt, om met God en Godsdienst den spot te drijven. Van dit alles heeft een deugdzaem mensch, die zijn wezenlyk heil bedoelt, eenen walg en afkeer.

2. (*b*) Maer hy stelt zijn vermaek in het doen van Gods wil, sijn lust is in des HEEREN wet, hy houdt zich, met het uiterste genoegen bezig, met het onderzoeken en betrachten van Gods wet; ende hy overdenckt sijne wet den ganschen dagh, geduurig overleggende, hoe hy daeraen, met zijn gedrag zal beantwoorden, ende zelvs by den nacht, wanneer hy wakker wordt, denkt hy aen de Godlyke bevelen. — Zulk een man, die zoo denkt en handelt, is, in den sterksten nadruk, welgelukzalig.

3. Want hy sal zijn als een (*c*) boom, geplant aen waterbeken, die nimmer uitdroogen, en het water, uit eene onuitputbare bron ontvangen; als een boom, die het gansche jaer groen en fleurig is, die sijne vrucht geeft in sijnen tijt, wanneer de landman dezelve verwacht, ende welckes bladt niet af en valt: even zoo zal de godvreezende man ook altoos voorspoedig wezen, en overvloedige vruchten van zijnen arbeid inzamelen; alle zijne ondernemingen zullen blijkbaer gezegend worden, ende al wat hy doet, sal wel gelucken.

(*a*) Psalm 26: 4. Spr. 1: 10, 15. ende 4: 14, 15. 1 Cor. 15: 33. Ephes. 5: 11. (*b*) Deut. 6: 6, &c. ende 17: 19. Jos. 1: 8. Psalm 119: 1, &c. (*c*) Jer. 17: 8.

Het zinneprent vs. 3. heeft wat nader opheldering noodig.

Veelal houdt men het daer voor, dat deze gelijkenis eenen godzaligen afteekene, in zijn godgeheiligd bestaen en geestelyken bloeistand; dat een godvreezend man worde afgebeeld, als een boom, die, uit zijnen ouden grond verplant, weelig tiert, door de vruchtbaermakende waterbeken van allerlei genademiddelen; zoodat hy vruchten der gerechtigheid voortbrenge, en vercierd zy, met groene bladeren van uitwendig blijkende godzaligheid. — Maer, met deze opvatting kunnen wy ons niet vereenigen: want dan zou hier niets anders voorkomen dan eene herhaling van vs. 1, 2, alwaer een godzalige reeds, in zijn grondbestaen, denkwijs, en handelingen, beschreven is. Ook leert ons het geheele redeverband, dat de Dichter hier overgae, om zijne stelling te bewijzen, dat zulk een mensch, als hy vs. 1, 2. beschreven en voorspoedig geroemd had, indedaed welgelukzalig zy. Voeg 'er by, dat het zinbeeldig voorstel, met deze eigenlyke woorden, *al wat hy doet zal wel gelukken*, nader verklaerd worde.

Het schijnt ons veel voegzamer, en meer overeenkomstig het oogmerk te wezen, dat deze gelijkenis de gelukkige uitkomst van zaken afteekene, welke een godzalig mensch, ook in dit leven, verwachten mag: al is hy gering en veracht; en al hebben de godlozen eenen toeleg, om hem te verderven.

De letter der gelijkenis heeft weinig opheldering noodig. Het kan zijn, dat 'er gezien worde, op eenen palmboom, die altoos groen blijft, en het best tiert by waterbeken; of op altijd groenende olijvboomen. Hoe het zy, men verbeelde zich eenen boom, die by waterbeken geplant is, en daerom, in de hitte van het Oosten, niet uitdroogt noch stervt, al is het saisoen nog zoo ongunstig, door aenhoudend gebrek van regen, maer altoos weelig is in loov en rijk in vruchten, vergel. Jer. 17: 8.

In het zinbeeldige hebben wy derhalven te denken, aen een godvreezenden man, die in booze tijden leevt, en in ver-

vernederende omſtandigheden geplaetst is; zoodat het voor hem, van wegens het bederv der zeden, en den haet der godlozen tegen zijn perſoon, als het ware een zeer ongunstig ſaiſoen, een jaer van droogte zy: maer die, onder dat alles, gelijk is aen eenen boom, geplant aen waterbeken; voor zoo ver hy kracht en ſterkte vindt, in Gods bewaring, zegen en beloven, zoodat hy wel een jaer van droogte verduuren kan; die op goede gronden verwachten mag, dat hy eens in aengename omſtandigheden verkeeren zal, wanneer hy nuttig voor anderen zijn zal. — Met één woord, de gelijkenis leert, dat een godzalige, al verkeert hy eens, voor eenen tijd, in ongunstige omſtandigheden, ten laetſten zal gezegend worden, en, in alle zijne ondernemingen, voorſpoedig wezen.

4. Maer geheel anders gaet het, met de boosdoeneren. Alſoo en zijn de godtlooſe niet. Schoon zy nu in voorſpoed leven, zijn zy niets minder dan eene *welgevestigde vastigheid*, hun geluk zal niet beſtendig zijn, maer zy zijn als (*d*) het ligte kaf, dat van het uitgeſlagen koorn, op den dorschvloer blijvt liggen, en dat de wint ginds en herwaerds henen drijft. Op het alleronverwachtst worden zy, uit hunnen bloeienden gelukſtaet, wechgeſtormd.

5. Daerom, dewijl de HEER meermalen, reeds in dit leven, gerichten oeffent, en een blijkbaer onderſcheid ſtelt, tusſchen godzaligen en boosdoeners; zoo kan men ligtelyk opmaken, hoe het eens gaen zulle, in den grooten dag der algemeene vergelding. Dan ſullen de godtlooſe niet beſtaen in 't Gerichte voor den Opperheer der waereld, maer als ſchuldigen, ter rechtvaerdige ſtraf, verwezen worden, noch de ſondaers zullen dan plaets hebben, in de vergaderinge der rechtveerdigen, welken het eeuwig leven zal worden toegewezen.

6. Want de HEERE kent den wegh der rechtveerdigen, en keurt hun gedrag goed. Door hun te zegenen, geevt hy kennelyke blijken van deze zijne hooge

(*d*) Job 21: 18. Pſalm 35: 5. Jeſ. 17: 13. ende 29: 5. Hoſ. 13: 3.

goedkeuring: maer de wegh der godtloofen fal vergaen, hunne inzichten, handelingen, en bedoelingen zullen verydeld worden. God zal, in hunne verfoeilyke ontwerpen blazen, en hun, reeds in dit leven, doen ondervinden, dat hy eenen afkeer hebbe van hun grondbeftaen en gedrag; alles tot een voorfpel van het rampzalig lot, het welk zy, in het volgend leven, te wachten hebben.

PSALM II.

DE Dichter van dezen Pfalm wordt, aen het voorhoofd, niet vermeld. Ondertusfchen weten wy, met zekerheid, uit de aenhaling Hand. 4: 25, dat het DAVID zy.

Maer het verdient meerder onderzoek, of men dit lied, voor den *tweeden* Pfalm, in getal en orde, te houden hebbe, dan als een gedeelte van den eersten. — Sommigen zijn van oordeel, dat dit dichtftuk, en het voorige, het welk by ons de *eerste* Pfalm heet, flechts als twee gedeeltens van eenen en denzelvden Pfalm, moet befchouwd worden. Men beroept zich op de volgende bewijzen (1). dat de inhoud geheel gelijkfoortig is, alleen men dit onderfcheid, dat het gene Pfalm I, van verfchillende lotgevallen der vroomen en godlozen, in het algemeen gezegd is, hier meer byzonder op den MESSIAS en de vyanden van zijn Koningrijk worde toegepast; (2). dat het voorig lied, met dezelvde zaligfpreking beginne, met welke dit zangftuk eindigt; maer (3). voornamelyk, dat niet alleen fommige der oude drukken, maer zelvs één der meestgeachte Handfchrivten, dat van *Cambridge* namelyk, Hand. 13: 33, by de aenhaling van dit lied, niet, gelijk onze vertaling, *den tweeden Pfalm* hebben, maer *εν ψαλμω τω πρωτω*, *in den eersten Pfalm.* (4). Men voegt 'er by, dat, volgens het bericht van den Joodfchen Meester KIMCHI, die omtrend het einde van de 12de eeuw leevde, verfcheidene Rabbijnen dezen Pfalm, voor éénen en denzelven, met den eersten

hiel-

hielden, en dat deze beide ſtukken, in verſcheidene afſchrivten van zijnen tijd, niet onderſcheiden werden.

De twee eerste redenen verdienen weinig aendacht; en wat de laetſte aengaet, men dient te weten, dat, in de oudſte handſchrivten, de regels en dichtſtukken, zonder eenige tusſchenruimte, op elkander volgden, zoo dat men zich, in de Pſalmen welke geene opſchrivten hadden, ligtelyk vergisſen konde, en twee onderſcheidene dichtſtukken, voor één geheel aenzien. — Van het meeste aenbelang is de gemelde lezing van het *Codex Cantabrigunus.* Maer het is zeer vermoedelyk, dat 'er, in het oorſpronggelyk handſchrivt, noch *eerste*, noch *tweede* geſtaen hebbe; en alle de overige afſchrivten lezen den *tweeden* Pſalm. — Het is waer HIERONYMUS noemt dezen Pſalm den *eersten*, maer TERTULLIANUS *contra* MARCIONEM l. 4. c. 22. en CYPRIANUS *ad Quir.* l. 1. c. 13. noemen hem uitdrukkelyk den *tweeden* Pſalm.

Wy voor ons houden daerom dit lied, voor een zangſtuk onderſcheiden van den eersten Pſalm.

Voor het overige ſtaet het by ons vast, dat deze Pſalm een blijkbaer uitzicht hebbe, op den MESSIAS en zijn Koningrijk; daer verſcheidene byzonderheden, op den Heer CHRISTUS, worden toegepast Hand. 4: 25. 13: 33. Hebr. 1: 5. 5: 5. Openb. 2: 27. — Er is wel, die met den grooten CALVYN, eerst aen Koning DAVID denken; zoodat deze Pſalm, in eenen flauweren zin, op dien beroemden Vorst zien zoude; toen hy, de burcht Sion bemachtigd hebbende, de Verbonds-Ark derwaerds had laten overbrengen: maer zoo evenwel, dat DAVID in dit alles, moet worden aengemerkt, als een voorbeeld van Vorst MESSIAS, op welken de meeste uitdrukkingen, in eenen veel ſterkeren zin, toepasſelyk zijn. — Het kan zijn, dat de gemelde overbrenging van de Verbonds-Ark, en hare plaetzing op Sion, den Koning DAVID aenleiding gegeven hebbe, om dezen Pſalm te dichten; evenwel moet dit zangſtuk, onzes erachtens, regelrecht op den MESSIAS worden toegepast.

Verſcheidene uitdrukkingen zijn al te ſterk, en van DAVIDS perſoon al te vreemd, dan dat men dezelve, ſchoon

in eenen flauweren zin, op hem zoude kunnen toepasfen. De Koning, by voorbeeld, van welken hier gefproken wordt, is zoo heerlyk en oneindig verheven, dat het verkeer der menfchen, omtrend Hem, als omtrend JEHOVAH zelven, gerekend worde vs. 2, 11, 12. De woorden van vs. 8. kunnen onmogelyk op DAVID zien: want, met alle zijne overwinningen, was evenwel zijn Rijk op ver na zoo algemeen niet, als het, volgens deze woorden, zou moeten geweest zijn. De uitdrukkingen vs. 9. fpreken ook te fterk, voor eenen aerdfchen Koning. Vs. 12. worden zulke plichten van Godsdienstige hulde geeischt, welke noch DAVID, noch de machtigfte Koning op aerde, ooit vorderen kan.

De zaken, van welke hier gefproken wordt, zijn in het begin van de Euangelifche dagen vervuld. Men zag 'er reeds de beginfelen van, by de kruifiging van onzen Verlosfer Hand. 4: 25, maer vooral werd de voorzegging bewaerheid, na de verhooging van den Middelaer, toen zijne gezanten wreedelyk vervolgd werden.

Sommigen meenen, in dezen Pfalm, afwisfelende beurtgezangen te ontmoeten. Maer wy voor ons, kunnen niet anders zien, of alles loopt, in eene aeneengefchakelde orde, zeer wel af; en de ganfche Pfalm past zeer wel, in den mond van den MESSIAS, die, door den Koninglyken Dichter, in dit ganfche lied, fprekende wordt ingevoerd.

Wy onderfcheiden 'er in drie hoofddeelen. I. Eene beftraffing aen Joden en Heidenen, over hun woeden tegen den HEER en zijnen Gezalvden vs. 1 - 3. II. Een betoog van het vruchteloze dezer poging vs. 4 - 9. III. Eene vermaning, om door eene waerachtige bekeering, te ontvlieden van den toekomenden toorn vs. 10 - 12.

1. (*a*) Waerom woeden de Heydenen, die den waren God niet kennen; ende waerom bedencken de volcken van Israël ydelheyt? Hoe dwaes en onbetamelyk is het gedrag, van Heidenen niet alleen, maer zelvs van Joden, tegen den JEHOVAH en den MESSIAS! Waertoe al dat

(*a*) Hand. 4: 25.

dat *woeden*, al dat doldrivtig verzetten tegen het Christendom, al die wreede bedreigingen tegen de gezanten van CHRISTUS Koningrijk? men *bedenkt ydelheid*, en overlegt, hoe men allerlei ſmaed en laster, tegen het Christendom, zal uitſpouwen.

2. De Koningen der aerden zelvs, zijn de aenvoeroers van dezen woedenden hoop, zy ſtellen ſich op, zy wapenen zich, als iemand, die tegen eenen vyand optrekt, ende de Vorſten beraetſlagen te ſamen, in het heimelyke, hoe zy zich het best tegen den HEERE, ende tegen ſijnen Geſalfden, tegen de leer van het Euangelie, en den voortgang van het Christendom, zullen aenkanten, [*ſeggende:*]

3. Laet ons hare banden, de banden van verplichting, welke de HEER en de MESSIAS, door het Euangelie, op de menſchen leggen, verſcheuren, ende hare touwen van ons werpen.

4. Maer hoe dwaes en redeloos 'is deze onderneming! Ook zal dezelve nimmer gelukken: nimmer zullen zy, hoe machtig zy ook in de waereld wezen mogen, met al hun woeden, dreigen, en vervolgen, den voortgang van het gezegend Euangelie ſluiten kunnen. Zouden zy zich tegen den Almachtigen zelven kunnen verzetten? Die in den hemel woont, ſal lacchen, over hunne dwaze pogingen, en de geheele onderneming te leur ſtellen; de Heere, de rechtvaerdige Richter, ſalſe beſpotten, en by de uitkomst doen zien, dat hunne onderneming dwaes en beſpottelyk zy.

Dit heeft ook de ondervinding allerduidelykst bevestigd: daer de vervolgers van de Christen Kerk, in hunne vyandige pogingen, zoodanig zijn te leur geſteld, dat al hun woelen en woeden zelvs de uitbreiding der Kerke bevorderd hebbe, en men zegge kunne, *het bloed der martelaren is het zaed der Kerke geweest.*

Maer dewijl het gedrag dezer vervolgeren niet alleen dwaes was, maer ook zeer hoonende voor den hoogen God, zouden zy, in hunne pogingen, niet alleen te leur geſteld

worden, maer ook de uitwerkfelen van Gods rechtvaerdige gramfchap gevoelen.

5. Dan fal hy, als een vergramd Richter, tot hen fpreken in fijnen toorn, ende in fijne grimmigheyt fal hyfe verfchricken, door de geduchte ftrafgerichten, welke Hy hun zal toezenden.

Dit hebben de Joden ondervonden, by de fchromelyke verwoesting van Stad en Tempel.

Maer waerom zou God deze woelgeesten, op zulk eene geduchte wijs, zijne gramfchap doen ondervinden? Omdat zy zich verzetteden, tegen Gods eigen Zoon, zijnen gezalvden Koning; dit wordt vs. 6. voorgefteld, *Ik doch* enz. — Het geheele beloop van zaken zal allerduidelykst worden, wanneer men hier het woord *zeggende* inlascht, even als in het flot van vs. 2. Op deze wijs is 'er een blijkbaer verband tusfchen vs. 5 en 6. *Dan zal hy tot hen fpreken* enz. dat is, „ dan zal hy, in zijne hittige gram- „ fchap, als een geducht Richter, ter hunner ontzetting „ fpreken, (*zeggende*) *Ik doch heb mijnen Koning gezalvd* enz." Op deze wijs behoeven wy ook, naer geene afwisfelende fprekeren, om te zien; het ganfche voorftel kan dan begrepen worden, geheel uit den mond van den MESSIAS voort te vloeien.

De Opperfte Richter, wil de MESSIAS zeggen, zal tot de vyanden mijner Kerke, in zijne gramfchap, zeggen:

6. Ick doch, wien nooit iets berouwen kan, en die de almachtige God ben, tegen welken niemand zich verzetten kan, hebbe mijnen Koningh gefalft over Zion, den bergh mijner heyligheyt.

Zion, de berg, welken de HEER zich oudtijds, tot zijnen plechtigen eerdienst, *geheiligd* had en afgezonderd; is hier een bekend zinbeeld van de Kerk onder het Nieuwe Testament. Over dit Zion heeft God den Heer CHRISTUS *tot Koning gezalvd*, van eeuwigheid verordend, en als den zoodanigen dadelyk geopenbaerd. — Was nu de Heer CHRISTUS, tot Koning zijner Kerke aengefteld, onmiddelyk door den hoogen God zelven, die hooger is dan alle de hoogen,

gen; dan ſprak het van zelvs, dat al het woeden der vyanden niet alleen vruchteloos zou wezen, maer ook dat de HEER het leed, dezen Koning aengedaen, voorzeker wreken zoude.

Dat nu deze byzonderheid, *God zelvs heeft zijnen Koning gezalvd* enz., ter ontzetting en beroering zijner vyanden, dienen moest; wordt, door den MESSIAS, nader verklaerd vs. 7-9.

7. Ick ſal van het beſluyt verhalen: De HEERE heeft tot my geſeyt; (*b*) Gy zijt mijn Sone, heden heb ick u gegenereert.

8. Eyſcht van my, (*c*) ende ick ſal de Heydenen geven [*tot*] uw erfdeel, ende de eynden der aerde [*tot*] uwe beſittinge.

9. (*d*) Gy ſultſe verpletteren met eenen yſeren ſcepter, gy ſultſe in ſtucken ſlaen als een pottebackers vat.

By deze 3 verſen moeten wy wat langer ſtilſtaen.

De MESSIAS laet deze inleiding voorafgaen: *Ik zal van het beſluit verhalen.* — Het woord *beſluit* zegt eene zekere vastſtelling, eene zaek, welke vastelyk en onherroepelyk beſloten en bepaeld is. Het verſchilt weinig, of men denke, aen Gods *eeuwig beſluit*, aen de onveranderlyke bepaling van den eeuwigen vrederaed, tusſchen den HEER en den man wiens naem SPRUITE is; dan met ſommigen, aen de *openbaring* van dit beſluit in der tijd, byzonder na de verhooging van den Middelaer. Ons komt het ondertusſchen wel zoo natuurlyk voor, dat de MESSIAS hier, van het eeuwig beſluit ſpreke, waerby God de Vader hem het Koningrijk verordineerd heeft; en dat de openbaring van die eeuwige vastſtelling begrepen is, in dat woord van den MESSIAS, *ik zal het verhalen.* Trouwens, dit heeft ook de HEER CHRISTUS allerduidelykst gedaen, na zijne verhooging; wanneer hy zich zoodanig, als hy hier beſchreven wordt,

(*b*) Hand. 13: 33. Hebr. 1: 5. ende 5: 5. (*c*) Pſalm 22: 28. ende 72: 8. (*d*) Openb. 2: 27. ende 19: 15.

door het Euangelie, en de blijken van zijne Koninglyke macht, allernadrukkelykst vertoond heeft.

De inhoud van dit besluit, zoo als de MESSIAS het verhalen zoude, en door het Euangelie openbaer maken, vinden wy vs. 7ᵇ - 9. *de* HEER *heeft tot my gezegd* enz.

A. Eerst wordt de grondslag aengewezen, waerop dit besluit gebouwd is, de eenige oorzaek der aenstelling van dezen Koning over Zion, zoo als dezelve gelegen is in zijne Godlyke natuur v. 7ᵇ.

De woorden van den HEER tot den MESSIAS, *Gy zijt mijn Zoon, heden heb ik u gegenereerd*, moeten, nae onze gedachten, eeniglyk gebracht worden, tot de Godlyke natuur van CHRISTUS, tot zijne eeuwige geboorte van den Vader. Dit vordert de eigenlyke en natuurlyke beteekenis der woorden zelve, en 'er zijn geene voldoende redenen altoos, om daervan af te wijken. — Het woordje gy wordt, in den grondtext, uitgedrukt. Dit heeft eenen byzonderen nadruk. *Gy*, dat is gy alleen, *zijt mijn Zoon*, Gy zijt mijn Zoon, op zulk eene wijs, en in zulken verheven zin, als het niemand anders is, vergel. Gen. 49: 8. — *Ik heb u gegenereerd.* Het Hebreeuwsche woord wordt niet alleen gebruikt, van het baren der vrouwen, maer ook zeer dikwijls van het teelen der mannen Gen. 5: 6, 9, 10. enz., en is derhalven zeer gepast, om de eeuwige geboorte van den Zoon uit te drukken, uit kracht van welke de Heer CHRISTUS Gods eigen Zoon is, in den allereigenlyksten zin. De aenstelling tot Middelaer kan hier gevolgelyk niet in aenmerking komen: om dat Hy Gods Zoon was, daerom alleen kon Hy tot Middelaer aengesteld worden; en CHRISTUS zou Gods Zoon geweest en gebleven zijn, offschoon 'er nooit een Middelaer noodig geweest, noch van God geschonken ware.

Maer het woord *heden*, zegt men, schijnt ons naer eene gebeurtenis te wijzen, welke in den tijd is voorgevallen. — Ondertusschen kan men geen woord uitdenken, het welk gepaster is, om de volstrekte eeuwigheid van God uit te drukken, in welke geene tijds opvolging plaets heeft.

heeft. By den eeuwigen God is geen gisteren of morgen; Hy bestaet in de Eeuwigheid als in één ondeelbaer oogenblik; het was, het is, het blijvt, by God, alles *heden.* — In dit eeuwig en onveranderlyk *heden* heeft God zijnen Zoon gegenereerd. Eigenaertig is de aenmerking van den grooten LUTHER over deze plaets: „ De HEER zeide niet, „ *ik zal u genereeren*, om het voorledene en tegenwoordige „ niet uit te sluiten; noch blootelyk, *ik heb u gegenereerd*, „ om het toekomende en tegenwoordige niet uit te sluiten; maer Hy zegt, *ik heb u gegenereerd*, en hy voegt „ 'er *heden* by, om by het voorledene, tevens het tegenwoordige, en het onafgebrokene, van deze Generatie aen te duiden."

B. Op dezen grondslag nu van het besluit, volgt de inhoud van deze eeuwige vaststelling zelve vs. 8, 9. Deze woorden behelzen de verordening en aenstelling van Gods Zoon, tot Koning over Zion. Wy ontmoeten 'er in twee zaken; de vergadering van dit Koningrijk uit alle volken vs. 8. en het onderbrengen van zijne vyanden vs. 9.

A. Het eerste wordt dus voorgesteld vs. 8. *Eisch van my, en ik zal* enz. — De woorden van God tot den MESSIAS, *eisch van my*, geven te kennen, dat de Heer CHRISTUS een wettig recht had tot dit Koningrijk, uit kracht van het eeuwig verdrag, en het volvoeren van de borgtocht, welke hy op zich genomen en volvoerd had. — Uit kracht van dat wettig recht, moest hy in het werkelyk bezit komen. De HEER zou hem *geven*, niet alleen de *Joden*, maer ook de *Heidenen*, alle volken, die den *aerdbodem*, tot aen deszelvs uiterste *einden* bewoonen, *tot zijn erfdeel en bezitting*, dat is tot zijne ervlyke bezitting; het zou voor hem eene *ervlyke bezitting*, een eeuwig Koningrijk wezen; niet gelijk de Koningen der aerde, die hunne heerschappy slechts voor eenen korten tijd bezitten.

B. Maer zou dit Koningrijk van den MESSIAS eeuwig wezen, dan moesten ook de vyanden te ondergebracht worden. Dit vinden wy vs. 9. God had tot

zijnen Zoon gezegd; *gy zult ze verpletteren met eenen yzeren scepter*, enz. — De *scepter* is het teeken der Koninglyke waerdigheid; maer, ten opzichte der vyanden, zou dezelve zeer geducht zijn, daerom genaemd, een *yzeren scepter*. Met dezen yzeren scepter zou de MESSIAS de vyanden van zijn Koningrijk *verpletteren*, en dat zoo gemakkelyk, *als een pottenbakker* zijn leemen *vat aen stukken slaet*.

Deze vergadering van CHRISTUS Koningrijk uit alle volken, en het onderbrengen zijner vyanden, weet elk, dat werkelyk hebben plaets gehad, in de eerste tijden van het Euangelie. — Het wijst zich ook van zelvs, hoe het een en ander geschikt ware, tot verschrikking der vyanden van dezen Godlyken en eeuwigen Koning.

Eindelyk volgt de vermaning, hier op gegrond, vs. 10-12.

10. Nu dan, gy alle die u tegen den MESSIAS vyandig aenkant, vooral gy Koningen, die uwe macht misbruikt, om het volk van den MESSIAS te vervolgen! handelt verstandiglick, ziet toch het dwaze van uw gedrag, staekt uwe God-onteerende woelingen, laet u tuchtigen, gy Richters der aerden, en keert tot uwen plicht weder.

11. Dient den HEERE met vreese, met eerbied en ontzach, in plaets van u langer tegen Hem en zijnen gezalvden Koning te verzetten. Denkt niet dan zijn dienst een naergeestig leven zy. Niets minder dan dit. De ware Godsdienst bestaet in eene verstandige blijdschap, voortvloeiende uit vertrouwen op, en gepaerd met eerbied voor den HEER: ende daerom verheugt u met beevinge.

12. Kusset den Sone van God, bewijst hem uwe lievde, eerbied en onderwerping, op dat hy niet en toorne, ende gy, in geval van aenhoudende verharding, door een onverwacht oordeel, [*op*] den wegh vergaet, wanneer sijn geduchte toorn maer een weynigh soude ontbranden: hoe veel zekerder zal dan uwe vernieling zijn, wanneer Hy de gansche hitte zijner gramschap op u doet aenloopen? Staekt dan al uw vyandig

woe-

woelen, tegen den MESSIAS en de uitbreiding van zijn Koningrijk: onderwerpt u aen zijn Rijksbeſtuur; komt langs den weg van het geloov, tot Hem, als den eenigen behouder van zondaren: (e) welgeluckſaligh zijn alle, wie zy ook wezen mogen, al hadden zy zich, tegen dien verhevenen perſoon, te vooren nog zoo zeer aengekant; die gelovig op hem betrouwen.

PSALM. III.

1. EEn Pſalm Davids, als hy (a) vloodt voor het aengeſichte ſijns ſoons Abſaloms.

De treurige gebeurtenis, welke Koning DAVID aenleiding gav, tot het opſtellen van dit zangſtuk, wordt ons uitvoerig beſchreven 2 Sam. 15—18. Het was de onnatuurlyke opſtand van zijnen eigenen zoon ABSALOM; die hem noodzaekte, om Jeruſalem, zijne Hovſtad, te verlaten, en, met eenige weinigen van zijne meest vertrouwde vrienden, over de Jordaen te ontvluchten. — Maer, wanneer heeft DAVID dezen Pſalm gedicht; toen hy, na den dood van ABSALOM, weder in het Koningrijk bevestigd was? of heeft hy dit zangſtuk vervaerdigd, geduurende zijne vlucht zelve? Het laetſte komt ons meest aennemelyk voor: niet alleen het opſchrivt *als hy vloodt* enz., maer ook de geheele inhoud, ſchijnt ons daer henen te wijzen. Dan behelst deze Pſalm eene merkwaerdige proev der godvruchtige werkzaemheid van DAVIDS gemoed, in die allerſmertelykſte omſtandigheden.

Men vraegt, of deze Pſalm Prophetiesch zy? — Er is namelyk, die meenen, dat Koning DAVID, ſchoon zijne vlucht voor ABSALOM hem aenleiding gegeven hebbe tot het dichten van dezen Pſalm, door den Prophetiſchen geest ingeleid zijnde, in de vyandige aenſlagen tegen de Euangeliſche Kerk, den MESSIAS ſprekende zou hebben in-

(e) Pſ. 34: 9. Spreuck. 16: 20. Jeſ. 30: 18. Jerem. 17: 7. Rom. 9: 33. ende 10: 11. 1 Petr. 2: 6. (a) 2 Sam. capp. 15. 16. 17. 18.

gevoerd, zoo als Hy, na zijne opſtanding, met de woorden van dezen Pſalm, zijnen Vader, om de verſtooring zijner vyanden, bidden zoude. — Maer wy vinden niets, het welk ons noodzaekt, om van den letterlyken zin aftezien: en 'er is, onzes erachtens, geen een eenig gezegde, in den ganſchen Pſalm, het welk niet, op DAVID en zijne treurige omſtandigheden, toen hy voor ABSALOM vluchten moest, in nadruk kan worden toegepast.

Maer het begrip van zulken, die dit lied, onder de *Typiſche* Pſalmen, willen geteld hebben, komt nader. — Te weten verſcheidene Oudvaders, en eerste Kerk-hervormers, hebben de zaek zoo begrepen; dat DAVID, ſchoon hy zijn eigen ongeval, in de eerste plaets, bedoeld hebbe, tevens door den Prophetiſchen Geest, het oog gehad hebbe, op het gene zijn doorluchtig tegenbeeld, den MESSIAS, in zijne Kerk, na zijne opſtanding en verdere verhooging, wedervaren zoude.

Wy vinden, in dezen Pſalm, maer eenen Spreker, die, het ganſche lied door, alleen het woord voert. Evenwel zijn 'er onderſcheidene ſpraekwendingen. Daer hy vs. 2-4. en vs. 8, 9. JEHOVAH, in den eersten perſoon, aenſpreekt; maekt hy vs. 5-7, zijne rede tot anderen wendende, van den HEER melding, in den derden perſoon.

Twee hoofddeelen maken den zakelyken inhoud van dezen Pſalm uit. I. In het eerste doet de Dichter eene zeer aendoenlyke klacht, over de treurige omſtandigheden, in welke hy geplaetst was vs. 2-7. II. In het andere bidt hy ernſtig, om eene gunstige uitredding vs. 8, 9.

2. O HEERE, getrouwe God, van wien ik, in dezen bangen nood, alleen mijne hulp verwacht! hoe zijn mijne tegenpartijders, mijne *benauwers*, die my, als het ware, in de uiterſte engte drijven, vermenigvuldigt? wat maken zy eene groote menigte uit! vele vyanden, en daer onder lieden van aenzien en vermogen, ſtaen tegen my op.

Deze *tegenpartijders* waren niet alleen ABSALOM, en de mannen, die hy, in het begin van den opſtand, verzameld had; maer naderhand bykans gansch Israël, van Dan tot

tot Berſeba, als zand aen den oever der zee in menigte 2 Sam. 17: 11-14. — Onder deze waren ook lieden van rang en vermogen, die zich by ABSALOM voegden, en tegen hunnen wettigen Koning opſtonden. Men denke aen ACHITOPHEL, SIMEI, en de oudſten van Israël.

3. Deze mijne veelvuldige en machtige vyanden voeden zeer lievdeloze verdenkingen, omtrend mijn perſoon. Vele ſeggen van mijne ziele, van mijn perſoon, en van mijnen zedelyken toeſtand: Hy en heeft in het geheel geen heyl, hoe ook genaemd by Godt. Hy deelt niet in de Godlyke gunst; en op verlosſing en voorſpoed heeft hy in het geheel niet meer te wachten. Sela!

Het kan zijn, dat DAVIDS vyanden, uit zijne ſchromelyke zonden, in de zaek van BATHSEBA, beſloten hebben, dat hy de Godlyke gunst, voor altoos, verbeurd hadde. — Uit de tael van SIMEI evenwel 2 Sam. 16: 7, 8. mogen wy beſluiten, dat de bloedſchuld van SAULS huis, welke die vloeker aen DAVID ten onrechte te laste leide, nu, nae de gedachten zijner vyanden, aen hem gewroken wierd.

Over het woord SELA hebben wy, in de INLEIDING, eens vooral gehandeld.

De evengemelde laster zijner vyanden, wederlegt de Dichter vervolgens vs. 4-7. — Ten dien einde beroept hy zich, voor God en menſchen, op de ondervinding van voorige dagen, waerin de HEER zoo blijkbaer getoond had, dat Hy met hem ware; en beſluit 'er uit, dat hy dit zelvde heil, van wegens Gods onveranderlyke trouw, altoos zou blijven behouden.

4. Doch zoo zeer mijne vyanden my mogen lasteren, en hoe lievdeloos zy mijn zedelyk beſtaen verdenken, gy, HEERE, wiens trouw onfeilbaer is, zijt een ſchilt voor my, ter mijner beſcherming en beveiliging; gy zijt mijne eere, door uwen zegen, ben ik tot den hoogſten trap van eer en luister verheven, ende gy zijt het die mijn hooft opheft, gy hebt my de overwinning op

mijne vyanden gegeven, en my daerdoor in ſtaet geſteld om mijn hoofd vrymoedig op te ſteken.

DAVID ſpreekt hier, gelijk wy reeds hebben aengemerkt, van de gunsten, welke de HEER hem, in voorige dagen, bewezen had, van dien tijd af dat hy door SAMUEL tot Koning gezalvd was, tot den onnatuurlyken opſtand van ABSALOM toe. — Wil men het meer in de byzonderheden, dan kan men de driederlei uitſpraken, op drie onderſcheidene tijdvakken toepasſen. De HEER had zich, aen DAVID, als een *ſchild* bewezen, geduurende het leven van SAUL, door hem, tegen alle de lagen van dezen zijnen vyand, te beveiligen; de HEER was zijne *eer* geweest, na den dood van SAUL, toen hy den Throon beklommen had, eerst van Juda, en daerna van gansch Israël; en dan zal de laetſte uitdrukking, gy zijt het, *die mijn hoofd opheft*, betrekkelyk zijn, tot de roemruchtige overwinningen, welke de HEER hem gegeven had, over de omliggende volken.

Het was derhalven een vuile laster, die, door de ondervinding blijkbaer was tegengeſproken, dat DAVID *geen heil by God had.* — Dit ſtuk wordt verder aengedrongen vs. 5-7.

5. Ick riep, niet alleen met verborgene zuchtingen, maer ten blijke van mijnen hartgrondigen ernst, ook overluid, met mijne ſtemme tot den HEERE, ende dit mijn biddend roepen, tot den God van mijn heil, was ook geenszins te vergeevs: want hy verhoorde my en *antwoordde my*, door met ſprekende daden te toonen, dat hy mijne zaek handhaevde, van Zion, den bergh ſijner heyligheyt, werwaerds ik de Verbonds-Ark had opgevoerd. Sela!

6. In benauwde tijden, en in de hachlykſte tijdgewrichten, vertrouwde ik gemoedigd op mijnen God, zoodat ik mijn hoofd gerust kon nederleggen. (*b*) Ick lagh wel gemoed, op mijne rustplaets, neder ende ſliep gerust; ick ontwaeckte weder blymoedig, op zijnen tijd: want de

(*b*) Pſalm 4: 9.

de HEERE onderſteunde my, zoodat ik, in de meest benauwende omſtandigheden, moed, geloov, en hoop, op Gods machtige uitredding, bleev behouden.

Eigenlyk ſtaet 'er, in den toekomenden tijd, *de* HEER ZAL *my onderſchragen.* Wil men daerby blijven, dan moet men eene inlasſching maken, (*ik zeide*, *ik dacht by my zelven*) *de* HEER ZAL *my onderſteunen.* Dan Taelkenners weten, dat de toekomende tijd, voor den voorledenen tijd genomen worde, wanneer 'er, gelijk hier vs. 5. en vs. 6[a], uitdrukkingen, in den voorledenen tijd, zijn voorafgegaen.

7. (*c*) Ick en ſal niet vreeſen voor tien duyſenden des volcks, die hen rontom tegen my ſetten.

Behoudt men deze vertaling, in den toekomenden tijd, *ik* ZAL *niet vreezen* enz., dan beſchrijvt DAVID de kloekmoedigheid van zijn hart; waerdoor hy, hoe zeer ook, door tien duizenden van Israëls volk, die zich by ABSALOM gevoegd hadden, als omringd, evenwel in het geheel niet vreesde. — Maer de gemoedsgeſteldheid van DAVID, by deze treurige gebeurtenis, wordt ons 2 Sam. 15. en 16. beſchreven, als gansch zoo kloekmoedig niet, maer veel eer als geheel nedergedrukt. Wy vertalen het daerom liever, in den voorledenen tijd, *ik vreesde niet*, of *ik pleegde niet te vreezen* enz.

Maer wie worden hier dan, door de *tien duizenden des volks* bedoeld, *die zich rondom tegen* DAVID *zetten?* — Gemeenlyk verſtaet men door עם *het volk*, het Israëlitiſche volk, in tegenſtelling van גוים, waerdoor gewoonelyk de Heidenen worden uitgedrukt; en dan meent men dat, door *de tien duizenden des volks*, die ontelbare menigte Israëliten bedoeld zouden worden, die zich by den oproerigen hoop van ABSALOM gevoegd hadden. — Maer het woord עם, *volk*, zegt in het gemeen eene zaemgevloeide menigte, byzonder van Krijgsbenden: zoo wordt het Num. 20: 20. gebruikt van het Edomitiesch Krijgsvolk, het welk Israël tegen trok. Wy denken daerom liever, aen de talrijke

(*c*) Pſ. 27: 3.

Krijgsbenden der nabuurige volken, met welke DAVID geoorloogd had. Wanneer deze tegen hem optrokken, pleegde hy niet te vreezen, hy viel kloekmoedig en onverschrokken op hen aen.

Het gansche vertoog derhalven vs. 4-7. was recht geschikt, niet alleen om den laster van zijne vyanden vs. 3. te wederleggen; maer ook om by den HEER aen te dringen, tot het verlenen van hulpe tegen dien zelvden machtigen vyand, als mede, om zijne vrienden, die hem getrouw gebleven waren, te bemoedigen.

Hier op volgt nu eene ootmoedige smeekbede vs. 8, 9.

8. Staet op, HEERE. Om wijze redenen hebt gy den opstand van ABSALOM toegelaten, en my tot het uiterste gebracht. Verlaet my evenwel niet; stae op, om my te helpen: verlost my, mijn Godt; en red my, uit deze benauwde omstandigheden: want gy hebt tot dus ver mijne zaek gehandhaevd, en alle mijne vyanden op 't kinnebacken geslagen, de tanden der godtloosen, het vermogen om te kunnen beschadigen, hebt gy verbroken.

9. (*d*) Het heyl is des HEEREN; uwe segen is over uw volck, Sela!

Men kan vs. 9. beschouwen, of, gelijk onze Vertalers, als eene stellige uitspraek, of als eenen wensch. — In den eersten zin, kan men het nemen, als eene drangreden, om de smeekbede vs. 8. nader aen te dringen: als of DAVID zeggen wilde: „ Stae op HEER, ter mijner verlossing; van „ niemand anders kan ik eenig *heil* verwachten, ik neem „ daerom tot U de toevlucht; het heil is Uwes, het staet „ in uwe hand en macht, om my te verlossen. Het is „ waer, mijne grouwzame overtreding, in de zaek van „ BATHSEBA, maekt my uwen zegen geheel onwaerdig. „ Maer ik begeer ook niet, dat gy het om mijnent wille „ zoudt doen. Neen, ik bidt het om mijnes volks wil. „ Dit volk heeft wel, door dezen opstand, uwen zegen „ ver-

(*d*) Spr. 21: 31. Jes. 43: 11. Jer. 3: 23. Hos. 13: 4. Openb. 7: 10. ende 19: 1.

„ verbeurd; maer gedenk, dat Israël evenwel *uw volk zy*,
„ het welk gy, tot het volk van uw byzonder eigendom,
„ hebt aengenomen, en dat gy aen dat volk *uwen* byzon-
„ deren *zegen* hebt toegezegd."

Dan men kan het ook, wenschender wijs nemen. „ O
„ HEER, *uw heil* verheerlyke zich aen my; laet het nu, in
„ mijn geval blijken, dat het heil des HEEREN zy. *Uw*
„ *zegen zy over uw volk* Israël, door het zelve uit ABSALOMS
„ geweld uit te voeren, en weder onder mijne Heer-
„ schappy te brengen."

Dit gebed is blijkbaer verhoord; zie 2 Sam. 18.

Wat nu het voorbeeldige van dezen Psalm aengaet.

Beschouwt men dit lied, als eenen *voorbeeldigen* Psalm; dan kan men, of den geheelen inhoud betrekkelyk maken, tot den MESSIAS, in eigen Persoon, toen hy, door zijn eigen volk belaegd zijnde, zich tot zijnen Vader wendde, biddende om verlossing; en dan moet de verhooring van deze zijne bede, tot zijne opstanding gebracht worden. — Maer maekt men het voorbeeldig uitzicht van dezen Psalm betrekkelyk, tot den MESSIAS in zijne Kerk beschouwd; dan moet men zich zulk eenen tijd voorstellen, waerin de Kerk, na eenen langduurigen vrede, door hare vyanden, in zulke benauwde omstandigheden gebracht was, dat het met haer scheen gedaen te wezen, gelijk in de vervolging onder DIOCLETIANUS.

PSALM. IV.

1. EEn Psalm Davids, geschikt voor en overgegeven aen den Oppersangmeester, welken het opzicht, over het Muziek, in den openbaren Godsdienst, was aenbevolen, om zorg te dragen, dat alles, op

de beste wijs, en tot de meeste eer van God, wierd uitgevoerd, op Neginoth.

Omtrend den OPPERZANGMEESTER merk ik eens vooral aen, dat Koning DAVID, onder alle lovwaerdige ſchikkingen, omtrend den openbaren Godsdienst, ook zorg gedragen hebbe, voor het Heilig Muziek. Er waren 4000 zangers uit de Leviten, over welke hy drie Opzieners aenſtelde, ASAPH, HEMAN, en JEDUTHUN, anders ETHAN genaemd; en deze hadden wederom ondergeſchikte opzieners onder zich 1 Chron. 25. Of nu hier een dezer drie Opperbeſtierers van het Godsdienstig Muziek bedoeld worde, dan eenen ondergeſchikten, die het opzicht had, over zulke bepaelde Muzikanten, die de *Neginoth* behandelden, kunnen wy niet bepalen.

Door de *Neginoth* worden zekere Muziek-inſtrumenten bedoeld. — Het grondwoord ſchijnt ons naer de zoodanige te wijzen, welke met de hand geſlagen werden, in tegenſtelling van blaestuigen. Maer byzonder meent men, dat 'er zulk ſoort van hand-inſtrumenten bedoeld worden, welke tot het ſnarentuig behooren; omdat het Hebreeuwſche woord daervoor gebruikt, en van trommelen onderſcheiden wordt 1 Sam. 16: 16, 23. 19: 9. Pſ. 68: 26.

Wat was de aenleiding, welke DAVID *bewoog, tot het opſtellen van dezen Pſalm?*

Het opſchrivt zegt 'er niets van. Wy moeten het derhalven, uit den inhoud, zien op te maken.

Veelal denkt men, dat DAVID hier het oog hebbe, op zijne vyanden, het zy op SAUL en zijnen aenhang, het zy op NABAL, het zy op den oproerigen ABSALOM en zijne medeſtanders, het zy op SEBA en zijne vloekverwanten. Maer hier tegen wordt met goed recht aengemerkt; dat DAVID, in dit lied, geenszins voorkome, als ſprekende tot zijne vyanden, maer als zijne vrienden en medgezellen beſtraffende, die zich zoo, omtrend hem, niet gedroegen, als het hen wel betaemd had. — Trouwens de perſonen, tot welke

DA-

DAVID zijne rede richt, ſtelt hy onder zulke benoemingen voor, welke niet op vyanden, maer wel op medeſtanders pasſen; *gy mannen*, is de vereerende aenſpraek vs. 3. Daerenboven blijkt het nergens, in den ganſchen Pſalm, dat DAVID zich zelven reeds als Koning beſchouwde; hy beſchrijvt zich zelven alleen, als eenen gunstgenoot des HEEREN vs. 4. Voegt 'er by, dat de vermaning vs. 5. *wordt beroerd en zondigt niet*, geenzins geſchikt ware voor vyanden; maer ongemeen toepasſelyk is, op mannen, die billyke redenen tot ontroering hadden, en hunne aendoeningen, met eene geheiligde voorzichtigheid, beſtieren moesten. Eindelyk behelst vs. 6. zulke woorden, welke niet geſchikt waren, om vyanden of rebelleerende onderdanen tot reden te brengen.

Voor het naest zouden wy ons voegen, by de zulken, die van oordeel zijn, dat het geval, het welk DAVID met de mannen van zijnen aenhang gehad heeft, en het welk 1 Sam. 30. verhaeld wordt, hem aenleiding, tot het opſtellen van dezen Pſalm, gegeven hebbe. — Te weten, toen hy zich, voor de vervolgingen van SAUL, in Canaan niet langer veilig achtte; vluchtte hy naer ACHIS, den Koning der Philiſtijnen, die hem de Stad Ziklag ter bezitting gav. Maer terwijl hy zich, met zijne mannen, in het leger van ACHIS bevond; deed eene bende van zwervende Amalekiten eenen inval in Ziklag, zy plunderden alles uit, voerden de vrouwen en kinderen mede, en ſtaken de Stad in brand. Door Gods merkwaerdig beſtuur, werd hy, met zijne manſchap, uit het Philiſtijnſche leger ontſlagen, en begav zich weder naer Ziklag. Maer daer vondt hy alles in den jammerlykſten toeſtand. Dit bracht hem en zijne mannen, in de grootſte verlegenheid; en dat deze zijne verlegenheid tot het uiterſte bracht, was, dat zijne mannen zoo wanhopig wierden, dat zy hem ſteenigen wilden. DAVID evenwel wist zijn volk tot bedaren te brengen; zoodat zy zich verkloekten, om de ſtropende bende na te zitten, den roov terug te brengen, en de gevangene vrouwen en kinderen weder te halen. — By die gelegen-

heid zal DAVID eene aenspraek aen zijne mannen gedaen, en, ter gedachtenis daervan, dezen Psalm gedicht hebben.

Dit begrip strookt ongemeen wel, met den inhoud van dit zangstuk. — Uit vs. 2, 3, 7, is het allerblijkbaerst, dat aen DAVID, op dien tijd, iets overgekomen ware, het welk ongemeen treurig was; iets, het welk hem en zijne mannen, in de uiterste verlegenheid gebracht had; iets, het welk zijn volk aen het morren, en zijn persoon in den haet gebracht had. Maer zoodanig waren juist de omstandigheden van DAVID, by den gemelden inval der Amalekiten. — Vs. 3. wordt van de zulken gesproken, die het verschuldigd ontzach aen DAVID weigerden, en zijne eer in schande veranderden. Eene eigenaertige teekening voorwaer van DAVIDS mannen; die grootelyks tegen hem verbitterd waren, ofschoon hy onschuldig ware, en daerom tegen hem opstonden. — DAVID komt hier voor, als iemand, die de onstuimige gemoederen van zijne mannen tot bedaren bracht; en wiens hart, in het midden der benauwdheden, door een gelovig vertrouwen op 's HEEREN machtigen bystand, gesterkt was. vs. 2, 4, 7, 8, 9. Juist het gemoedsbestaen van DAVID, in de gemelde omstandigheden. — Eindelyk DAVID komt hier voor, als iemand, die des HEEREN bystand reeds menigmalen ondervonden had, en daeruit gronden van vertrouwen, voor het toekomende afleidde vs. 2. Dit past weder ongemeen wel, op het gemelde geval.

Onzes erachtens daerom beschrijvt DAVID, in dezen Psalm, hoedanig zijn gemoedsbestaen, in die bange omstandigheden, welke 1 Sam. 30. verhaeld worden, geweest was. — De Dichter stelt dit voor, eene aenspraek tot God, met tusschen ingevlochten spraekwendingen, tot zijne medgezellen.

I. Eerst verklaert de Dichter, hoe hy zich, in die bange omstandigheden, tot God gewend hadde vs. 2. II. Daerna, hoe hy zijne manschap, tot bedaren gebracht hadde vs. 3-6. III. Hoe hy zich, nadat hy het geroovde herwonnen had, wederom tot den HEER gewend hadde vs. 7-9.

2. Als

2. Als ick roepe, of *in mijn roepen*, daer ik, met een ontroerd hart, luidkeels tot u roep om verlossing, verhoort my gunstig, o Godt mijner gerechtigheyt, die de rechtvaerdigheid van mijne zaek kent; die weet, hoe onschuldig ik, in deze treurige omstandigheden gekomen ben, en hoe mijne manschap, zonder eenigen grond, tegen my verbitterd is. Meermalen hebt gy my, uit de schroomelykste gevaren uitgered; in benaeuwtheyt hebt gy my zeer dikwijls ruymte gemaeckt: ontzeg my ook nu uwen bystand niet; zijt my genadigh, ende hoort mijn gebedt.

Hierop volgt vs. 3-6. de bestraffende en opwekkende aenspraek, welke DAVID, by de gemelde gelegenheid, aen zijne manschap gedaen had, om hen tot bedaren te brengen. — Eene aenspraek, welke een voorschrivt behelst, hoe men zich, in smertelyke omstandigheden, te gedragen hebbe.

3. Gy mannen, kloeke helden, die, geduurende den tijd dat gy my gevolgd zijt, zoo vele blijken van moed en dapperheid gegeven hebt, waerom handelt gy nu als lafhartige lieden? hoe lange of *hoe ver* sal mijne eere tot schande zijn? hoe hoog klimt uw onberedeneerd misnoegen, tegen mijn persoon? waerom laet gy u zoo onbedachtzaem vervoeren, om my, in plaets van de eer, welke gy my verschuldigd zijt, als uw hoofd en leidsman, schande aentedoen? [*hoe lange*] of *hoe ver* sult gy de ydelheyt beminnen, en u vermaken, met my *ydele* en *bittere* woorden toe te duwen? hoe ver zult gy de leugen soecken, en u bezig houden, met leugenachtige en lasterlyke woorden van my te spreken? Sela!

4. Wetet doch, dat de HEERE sich eenen gunstgenoot heeft afgesondert: herinnert u, dat ik het voorwerp ben van Gods byzondere gunst, geschikt tot den throon van Israël; dan zult gy gereedelyk kunnen op maken, dat uw misnoegen tegen mijn persoon geheel ongegrond, en kwalyk geplaetst zy. De HEER zal my, zijnen gunstgenoot, hoe donker het 'er ook moge uitzien, niet verlaten. Ik houde my verzekerd, dat hy my, ook nu,

zijne hulp verleenen zal: de HEERE ſal hooren als ick tot hem roepe.

5. (a) Zijt beroert, ende en ſondigt niet, gy zijt met eene gevoelige droevheid aengedaen, over het onheil, het welk ons getroffen heeft: uw hart is 'er geweldig van ontroerd. Dit is op zich zelvs niet aftekeuren; het geval is hard voor ons allen. Maer, met dit alles, past het ons, de aendoeningen van ons hart, met eene geheiligde voorzichtigheid te beſtuuren. Ziet daerom toe, dat gy niet zondigt, dat uwe gemoedsbewegingen niet overſlaen tot uiterſten van woede, wanhoop, morren tegen de wegen der Voorzienigheid, en het onheil aen my te willen wreken. Ik wil niet, dat gy ongevoelig zult wezen; ſpreeckt, van dit ſmertelyk onheil, met elkander, al klagende en kermende, om uw hart lucht te geven; ſpreekt 'er vry den gantſchen dag van, ja ſpreekt 'er zelvs des nachts in ulieder herte van, wanneer gy op uw leger legt: maer ziet op God, ende zijt ſtille, bezit uw gemoed in lijdzaemheid, en onderwerpt u, zonder murmureeren, aen de wegen der Voorzienigheid, Sela!

6. Offert (b) offerhanden der gerechtigheyt; verootmoedigt u voor den hoogen God, brengt Hem de offeranden toe van een gebroken en verſlagen hart; dit zijn offeranden der gerechtigheid, of *rechte offeren*, welke den HEER wel behaeglyk zijn, ende vertrouwt op den HEERE, die altoos machtig is, om ons te redden, en ook, in dit geval, om al het geroovde in onze handen te doen terug keeren.

Eindelyk ſtelt de Dichter voor, hoe hy zich, nadat hy al het geroovde herwonnen had, weder tot den HEER gewend hebbe vs. 7-9.

7. Vele van mijne manſchap, die geen hooger doel hebben, dan in de waereld gelukkig te wezen, ſeggen by zich zelven en tot anderen; Wie ſal ons het goede doen ſien? hoe zullen wy nog eens tot een gelukkig leven geraken? maer, mijn God! ik ben van gansch andere gedachten, en houde

(a) Eph. 4: 26. (b) Deut. 33: 19. Pſalm 51: 21.

houde het daervoor, dat het hoogste goed, alleen in uwe gunst gelegen zy: Verheft gy over ons het licht uwes aenschijns, o HEERE. Zie, met een oog van gunst en lievde, op my en mijn volk neder, en doe mijnen mannen ondervinden en erkennen, dat uwe goedertierenheid beter zy, dan het leven.

8. Gy immers hebt meermalen, door gunstige blijken van uwe goedertierenheid, vreugde in mijn herte gegeven, meer dan ter tijt, als haer koorn ende hare most vermenigvuldigt zijn, zoodat mijne blijdschap grooter, en van eenen veel meer verhevenen aert was, dan die van aerdsgezinde menschen, wanneer het hun welgaet nae de waereld.

Vs. 9. verklaert de Dichter, hoe zeer hy, in die benauwende omstandigheden, op God gemoedigd vertrouwd hadde. Misschien was het des avonds laet, voor den dag, welken hy gesteld had om de Amalekiten na te zetten; en by die gelegenheid, toen hy zich ter rust begav, de woorden van vs. 9. door hem gesproken. Dit herinnerde hy zich nu, met blijdschap en dankzegging.

9. (*c*) Ick sal, hoe zeer ik in benauwende omstandigheden verkeere, nog eens eenen tijd van rust en vrede beleven, dan zal ik in vrede t'samen nederliggen ende slapen; ik zal my zoo ras niet ter rust hebben nedergelegd, of ik zal aenstonds in eenen aengenamen en verkwikkenden slaep vallen: want gy, o HEERE, ja Gy alleen, wiens voorzorg my genoeg is, sult my (*d*) doen seker woonen, wanneer ik niet, gelijk nu, zal behoeven rond te zwerven, maer, in eer en aenzien geplaetst, U blymoedig zal kunnen dienen.

(*c*) Ps. 3: 6. (*d*) Levit. 26: 5. Deuter. 12: 10. ende 33: 28.

P S A L M. V.

1. EEn Pfalm Davids, voor den Opperfang- meefter, op de Nechiloth.

Over de beteekenis van het woord NECHILOTH, zijn zeer verfchillende gedachten. — Voor het naest zouden wy denken, dat 'er een toenmaels zeer bekend Muziek-inftrument bedoeld worde. Het wortelwoord zegt *doorbooren*, en fchijnt ons te wijzen, naer een fluit, of dergelijk werktuig, het welk doorboord is.

Maer by welk eene gelegenheid, heeft DAVID dezen Pfalm gedicht? Veelal denkt men, dat de Dichter dit lied hebbe opgefteld, in eenen tijd, dat hy, door zijne vyanden, wredelyk mishandeld werd; het zy toen SAUL hem woedend vervolgde, het zy toen hy voor ABSALOM moest vluchten. Sommigen hebben zelvs gewild, dat de Kerk van het Nieuwe Testament hier worde voorgefteld, in tijden van geweldige verdrukkingen. — Maer wy vinden hier niets van dit alles. De Dichter klaegt nergens over verdrukking; nergens bidt hy om uitredding: hy fpreekt wel van godloze menfchen vs. 5, 6, 7, 11, maer nergens maekt hy melding van zijne vyanden, dan alleen vs. 9. als in het voorbygaen. Voeg 'er by, dat 'er vs. 8. zulk een tijd worde uitgebeeld, in welken de Dichter het voorrecht genoot, dat hy den openbaren Godsdienst vryelyk mogt bywoonen.

In het algemeen bidt DAVID, naer ons inzien, dat hy die aengename gevolgen, van zijnen yver voor den Godsdienst, mogt ondervinden, welke deugdzame lieden genieten, in tegenftelling van het rampzalig lot der godlozen; met één woord dat het, ook in zijn perfoon, mogt blijken, dat 'er onderfcheid zy tusfchen hem die God dient, en hem die God niet dient. — Dit dichtmatig vertoog is derhalven op alle tijden toepasfelyk, en van een al-

algemeen gebruik, vooral wanneer men zich tot den openbaren Godsdienst begeven zal.

Al biddende verzoekt DAVID twee zaken van den HEER. I. Dat zijne smeekingen altoos, in welke omstandigheden hy ook verkeerde, gunstig mogten verhoord worden, ten blijke, dat zijn Godsdienstige yver den HEER wel behaeglyk ware vs. 2-8. II. Dat hy, door Gods Geest, op den rechten weg mogt geleid worden, om zich by God en menschen te veraengenamen vs. 9-13.

2. O HEERE, verhoor, ten allen tijde, mijne smeekingen, zoo menigmalen ik biddende tot u nader, neemt mijne redenen ter ooren, verstaet mijne overdenckinge. Sla gunstig acht op mijn gebed, wanneer ik, uit benauwde omstandigheden, luidkeels tot u roep; en verhoor my ook, wanneer ik my, in het verborgene, met stille verzuchtingen tot u wend.

3. Merckt gunstig op de stemme mijns geroeps, o mijn Koningh, dien ik, als mijnen Opperheer eerbiedig, ende mijn Godt, Wetgever en Richter; want tot u sal ick bidden, of *wanneer* en zoo menigmael ik tot u bidden zal.

4. Verhoor my, zoo menigmael ik tot u roep; en dit zal ik dikwijls en dagelyks doen. Het eerste werk, het welk ik telken dag wil doen, is bidden. 's Morgens, HEERE, sult gy reeds, zoodra ik ontwaekt ben, mijne bidstemme hooren; 's morgens sal ick [*my*] tot u, in ernstige gebeden schicken, ende, den ganschen dag door, wacht houden, om uwe daden en mijne gedragingen nauwkeurig waer te nemen.

5. Want gy zijt een rechtvaerdig Richter, die niet kunt toelaten, dat het lot der rechtvaerdigen en der godlozen eenerlei wezen zoude; gy en zijt geen Godt, die lust heeft aen godtloosheyt; hoe zoudt gy dan den godlozen, met de blijken van uwe gunst, vereeren kunnen? de boose en sal by u niet verkeeren, noch in uwe gunst deelen.

6. De onsinnige, die het hoogste goed, zeer dwaesselyk, in de dingen van dit leven zoeken, of die 't wagen dur-

ven, roekeloos tot U te naderen, en ſullen voor uwe oogen niet beſtaen, en nog veel minder, met uwe gunst vereerd worden; gy haet alle werckers der ongerechtigheyt, omdat gy, van wegens uwe volmaekte heiligheid, eenen eeuwigen afkeer hebt, van alle zedelyke verkeerdheid.

7. Gy ſult daerom de leugenſprekers verdoen; van den man des bloets ende bedrogs heeft de HEERE eenen grouwel.

8. Maer, van alle deze boosdoeneren, die u, o HEER, tot eenen gruwel zijn, wensch ik my geheel te onderſcheiden. Zy vertoonen zich ook wel, in den openbaren Godsdienst, maer zy zijn by u niet aengenaem, omdat zy U niet in waerheid vreezen. Geheel anders is het, door Uwe genade, met my gelegen; ick ſal door de grootheyt uwer goedertierenheyt, onder kennelyke blijken van uwen zegen, in uw huys ingaen; ick ſal my al biddende buygen nae het paleys uwer heyligheyt, voor zoo ver ik mijn gemoed zal verheffen naer den Hemel, als uw heilig paleis, en uwe zalige wooning. Ik zal, gaet het nae mijnen wensch, den Godsdienst verrichten in uwer vreeſe, met een diep ontzach voor Uwe oneindige Majeſteit.

9. HEERE, leydt my dan, op dat ik zoo in uwen dienst moge verkeeren, in uwe gerechtigheyt, op den weg uwer geboden, die altoos recht en rechtvaerdig is, om mijner verſpieders wille; opdat de vyanden, welke my omringen, en al mijn doen nauwkeurig opmerken, geene gelegenheid hebben mogen, om mijne oprechtheid verdacht te maken: richt uwen wegh voor mijn aengeſichte, en *maek* denzelven *effen en vlak:* mijne verſpieders zouden gaern zien, dat ik grootelyks aenſtooten mogte, maer bewaer Gy my zelvs voor ſtruikelingen.

10. Want in haren mont, in den mond van elk hunner, en is niet rechts, zy ſtellen hun vermaek, in het ſpreken van leugen en laster, haer binnenſte is enckel verdervinge, hun gansch gemoed is vol van allerlei booze lusten, (*a*) haer kele is een open graf van

(*a*) Pſ. 55: 22. Rom. 3: 13.

van onverzadelyke begeerlykheden, uit welken een vuile ſtank van allerlei onreinigheid voorkomt; en evenwel, met hare tonge vleyen ſy, om eene geveinsde vertooning te maken van Godsvrucht en menſchenlievde.

11. Verklaertſe ſchuldigh, ó Godt, verwijs hen, rechtvaerdige Richter, tot de welverdiende ſtraf, laetſe vervallen van hare raetſlagen; laet alle hunne listige en boosaertige ontwerpen verydeld worden, drijftſe henen, en doe hen, in eenen rampzaligen toeſtand vervallen, om de opeengepakte veelheyt harer overtredingen, want ſy zijn wederſpannigh tegen u, zoodat uwe rechtvaerdigheid hun wangedrag niet kunne ongeſtraft laten.

Twee vragen moeten wy kortelyk beantwoorden.

A. Welke perſonen worden vs. 10, 11. bedoeld? — Gemeenlyk denkt men, aen de verſpieders vs. 9, die vs. 10, in hun grouwzaem beſtaen, zouden beſchreven worden. Zoo hebben het ook onze Overzetters begrepen, en het Hebreeuwſche כי, door *want*, vertaeld vs. 10. — Al zoo liev evenwel zouden wy dat כי, in het begin van vs. 10, door *nademael* vertalen, en zoo het begrijpen, dat het grouwzaem beſtaen van die menſchen, welke vs. 10. voorkomen, als de grond wordt opgegeven van het Godlyk oordeel, het welk over hen komen zoude volgens vs. 11. — Voor het naest zouden wy daerom denken, dat DAVID vs. 10 en 11. niet ſpreke van zijne verſpiederen en perſoneele vyanden, maer van zulke boosdoeners, als hy vs. 6, 7, beſchreven had, die zich hardnekkig tegen God en zijne wet aenkanten; en dus in nadruk konden gezegd worden, *wederſpannig te zijn tegen den* HEER.

B. Hoe kon zulk een godsdienstig man, als DAVID was, zoo ernſtig bidden, om het verderv en den ondergang van zijne medemenſchen? hoe is dit, met de lievde, de zachtmoedigheid, den afkeer van wraekzucht, welke de Godsdienst aenprijst, over een te brengen?

Over de Vloek-psalmen, en toebiddingen van Gods geduchte oordeelen, hebben wy, in onze INLEIDING tot dit Boek der Psalmen, reeds het een en ander, in het algemeen aengemerkt. — Wat nu dit byzonder geval aengaet: De zwarigheid zal merkelyk van hare kracht verliezen, door het gene wy op de eerste vraeg geantwoord hebben; DAVID spreekt niet van zijne verspieders en personeele vyanden, maer van hardnekkige booswichten, die tegen God wederspannig waren. Hy verklaert, wat zy, nae Gods rechtvaerdigheid, verdiend en te wachten hadden, wanneer zy, in hunne boosheid, onbekeerlyk bleven volharden. DAVID verlangde geenszins het onheil van deze godloozen, als menschen aengemerkt: maer hy beschouwde hen, als onverbeterlyke booswichten, die hoogst verdervelyk waren voor de maetschappy; en hunne straf, als een middel, om voor te komen, dat zy geen verdere onheilen in de waereld brachten: want langs dezen weg, zouden zy *vervallen van hunne raedslagen.*

12. Maer laet 'er een blijkbaer onderscheid zijn, tusschen deze booswichten, en zulken, die u in waerheid vreezen. O HEER! laet verblijdt zijn alle die op u betrouwen, over de kennelyke proeven van uwe zegenende goedheid, tot in eeuwigheyt laetse juychen, om dat gyse overdeckt, en tegen alle kwaed beveiligt; ende laet in u van vreugde opspringen die uwen naem lief hebben, en zich vermaken in uwen dienst.

13. Want gy, HEERE, sult den rechtveerdigen segenen; gy sult hem met goetgunstigheyt kroonen, hem, met de blijken van uwe gunst en lievde omringen, als met eene rondasse of schild, dat het gansche lichaem bedekt.

PSALM. VI.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester, op Neginoth, op de Scheminith.

Over het woord NEGINOTH, hebben wy reeds Ps. 4: 1. gehandeld. — Maer wat hebben wy, door de SCHEMINITH te verstaen? Het grondwoord zegt de *agtste*. Zonder alle de verschillende gedachten op te tellen, zeggen wy maer alleen, dat wy ons by de zulken voegen, die meenen dat de *agtste* muziektoon, van onderen op, bedoeld worde, die gemeenlyk de BAS genaemd wordt; te meer omdat de *Scheminith* 1 Chron. 15: 20, van de *maegdenstem*, als eenen hoogeren toon, onderscheiden wordt. — Deze Psalm moest derhalven, in den openbaren eerdienst van het Heiligdom, gezongen en op snaertuig gespeeld worden, met die stem en toonen, die tot de *bas* behooren, en de laegste en groovste zijn. — Zoodanig een muziek was recht geschikt, om droevgeestigheid te verwekken; en gevolgelyk zeer gepast nae den inhoud van dezen Psalm, die meerendeels een treurlied uitmaekt.

Trouwens dat DAVID zich, in zeer treurige omstandigheden bevonden hebbe, toen hy dit lied vervaerdigde, is, uit het gansche beloop van zaken, allerblijkbaerst. Hy wendde zich, in dien bekommerlyken toestand, al biddende tot den HEER; en bemoedigde zich ten laetsten, met de blijde hoop, dat de HEER hem hooren en helpen zoude. — Maer welke waren de bepaelde onheilen, welke DAVID drukten, en hem aenleiding gaven, tot het opstellen van dit treurlied? — vs. 3-7. wordt iemand sprekende ingevoerd, die krank was, en wel tot stervens toe, zoodat zijn leven in het uiterste gevaer ware.

Maer spreekt DAVID hier van zich zelven, of van anderen. — Er zijn, die het op de laetste wijs begrijpen; en denken aen het kind van BATHSEBA, om wiens leven de Ko-

ning zoo ernſtig gebeden heeft 1 Sam. 12: 15, maer dit ſtemt in het geheel niet overeen, met vs. 9, 10, 11, naedien het gemelde kind geſtorven is. Anderen meenen, dat 'er geoogd worde, op de pestilentie, met welke de Israëliten geſlagen werden, toen DAVID het volk had laten tellen 2 Sam. 24. Maer DAVID behoevde, in dit geval, voor zich zelven, niet om genezing te bidden, dewijl hy, in eigen perſoon, door die geduchte plaeg, niet getroffen was. Of zou hy dit gebed, in den mond zijner onderdanen gelegd hebben, die door de gemelde plaeg bezocht waren? maer dit ſtrookt in het geheel niet, met het gene de Spreker van zijne vyanden zegt vs. 8-11. — Het komt nader, dat de Dichter dit gebed hebbe opgeſteld, ten algemeene nutte van alle gelovigen, die zich in dergelijken toeſtand bevinden. — Nog liever evenwel zouden wy het daervoor houden, dat DAVID zelvs, met eene gevaerlyke krankheid, zy bezocht geweest; en, by die gelegenheid, dit lied gedicht hebbe. Dit is het natuurlykſte en eenvouwigſte van alle. Het is waer, in het ganſche verhael van DAVIDS leven, vinden wy niets van zoodanig eene krankheid: maer daeruit kan men geen gevolg afleiden; naedien dat verhael geenszins alle de byzonderheden behelst, welke DAVID, geduurende zijn ganſche leven, wedervaren zijn, maer voornamelyk zijne openbare verrichtingen; waer by zelden krankheden en ſoortgelijke huislyke omſtandigheden verhaeld worden, ten zy dezelve invloed op de openbare bedrijven hebben.

Wy ontmoeten hier I. Eene ernſtige ſmeekbede, door DAVID, uit de diepte zijner benauwdheid, tot God opgezonden vs. 2-8. II. Zijne gelovige verwachting, op eene gunstige verhooring, en genadige beſcherming tegen zijne vyanden vs. 9-11.

2. O HEERE, vaderlyke kastijdingen dienen, ter bevordering van mijne wezenlyke belangen, maer en (a) ſtraft my niet in uwen toorn, als een vergramd Richter, ende en kaſtijdt my niet in uwe grimmigheyt, laet uwe kastijdingen toch geene merkteekenen dragen van uwe verbolgene gramſchap.

3. Zijt

(a) Pſ. 38: 2.

3. Zijt my genadigh, HEERE, onthoud my uwe hulp, uwen byſtand, uwe vertroostende genade niet, welke ik hoogstnoodig heb, in deze benauwende omſtandigheden: want ick ben, door eene gevaerlyke krankte, verſwackt; geneeſt my, HEERE, zet my ſterkte by: want mijne beenderen zijn verſchrickt: ik ben dermate uitgedroogd, dat mijne beenderen nauwlyks meer zamenhangen; zoodat ik, wanneer gy HEER, geene ſpoedige hulp verleent, eerlang, op de allerellendigſte wijs, zal moeten ſterven.

4. By deze lichamelyke ziekte, komt nog inwendige ontroering en benauwdheid van den geest. Ja mijne ziele is ſeer verſchrickt, zoodat ik mijn gemoed niet weet op te beuren; Ende gy, HEERE, hoe lange zult gy my onthouden het gene ik, zoo ter verſterking van mijn lichaem, als ter bemoediging van mijnen geest, noodig heb?

5. Keert weder, HEERE ter mijner hulpe; verlaet my niet langer, reddet mijne ziele, uit hare benauwdheid; verloſt my, uit dezen allerellendigſten toeſtand, laet ik nog eens weder ſtof en een hart hebben, om u blymoedig te danken; doe het om uwer goedertierenheyt wille.

6. Want in den doot en is uwer geene gedachteniſſe; wie ſal u loven in 't graf, of in den ſtaet des doods?

Uit de woorden van vs. 6; zou men zeer verkeerd beſluiten, dat de zielen der afgeſtorvene menſchen, als in eenen ſlaep, en in eenen ſtaet van werkeloosheid verkeeren; of dat de leer van het toekomend leven, onder het Oude Testament, nog donker en twijffelachtig ware. — DAVID wil niet zeggen, dat de zielen, in den ſtaet der afgeſcheidenheid, in het geheel geen geheugen zouden hebben, noch zich herinneren, het gene haer, op aerde, wedervaren is. Het oorſprongelyk woord, hier door *gedachtenis* vertaeld, zegt niet eenvouwig het geheugen, maer eene herinnering van zaken *aen anderen.* Gedachtenis van God is derhalven, de herinnering van Gods volmaektheden aen anderen, waerdoor God, in zijne deugden, bekend gemaekt en geroemd wordt. — Zoo

beteekent ook *God te loven*, eene openbare belijdenis, eene plechtige lovspraek te doen van God en zijne volmaektheden.

De Dichter wil gevolgelyk zeggen, dat de afgescheidene zielen zich wel, met blijde dankzegging, herinneren alle de weldaden, welke de HEER haer bewezen, met alle de wegen, in welke Hy haer geleid heeft; maer dat zy van dit alles in het openbaer niet spreken, tot opwekking van anderen, en tot verheerlyking van Gods volmaektheden. Dit brengt hy by, als eene drangreden, met welke hy bidt, om de verlenging zijner dagen. Hy wenschte nog langer gelegenheid te hebben, om God te loven, onder de levendigen, en den luister zijner volmaektheden, tot opwekking van andere menschen, in het openbaer bekend te maken.

7. Ick ben moede van mijn suchten; ick doe mijn bedde den gantschen nacht swemmen, door het zweet, dat my, van benauwdheid, aen alle kanten uitbreekt: ick doornatte mijne bedstede met mijne tranen. Eigenlyk staet 'er, in het eenvouwige, *met mijnen traen*, dat is, met een aenhoudend weenen.

8. Mijn ooge of mijn gelaet is doorknaegt, uitgeteerd en zeer vervallen, van verdriet en hartzeer; mijne gansche gedaente is veroudt, van wegen alle mijne tegenpartijders, die, door nijd gedreven, zich, over mijnen ellendigen toestand verblijden, en zich daervan wenschen tegen my te bedienen.

9. (*b*) Wijckt van my, alle gy werckers der ongerechtigheyt; laet af van u langer te verblijden over mijne rampen: want, in de kracht van mijn geloov, vertrouw ik, dat mijn God my eerlang verlossen zal; ja de HEERE heeft de stemme mijns geweens en mijn ootmoedig gebed reeds gunstig gehoort.

10. De HEERE heeft mijne smeeckinge gehoort: de HEERE sal mijn gebedt aennemen, en my de verzochte verlossing dadelyk schenken.

11. Alle mijne vyanden, die zich reeds, met het vooruit-

(*b*) Matth. 7: 23. ende 25: 41. Luc. 13: 27.

vooruitzicht van mijnen dood vermaekten, ſullen ſeer beſchaemt ende verbaeſt worden, wanneer zy zullen zien, dat ik, nae het lichaem herſteld, en nae den geest bemoedigd ben: ſy, die opgekomen zijn, om mijn leed, met blijdſchap te aenſchouwen, ſullen te rugge keeren, ſy ſullen in een oogenblick beſchaemt worden, en ik ſtoffe hebben om God vrolyk te danken.

PSALM VII.

1. DAvids Schiggajon, dat hy den HEERE geſongen heeft, over de woorden van Cuſch, den ſone van Jemini.

Wat zegt de uitdrukking DAVIDS SCHIGGAJON? De onzen hebben het onvertaeld gelaten, even als het daeraen verwante woord *Schigjonoth* Hab. 3: 1. — Het wortelwoord zegt, by de Arabiers, geward of verward te zijn; de onzen vertalen het, door *doolen* Spreuk. 5: 19, 23. — Buiten allen twijffel behoort het woord *Schiggajon* tot de zangkunde, gelijk het ook de LXX, door Ode, hebben overgezet. Maer waerom dan heet dit lied *verwarring* of *dwaling*? Sommigen zoeken de reden, in den toeſtand van DAVID, zoo als hy dolende en dwalende was, in de woestijne van Juda; maer dit kan in het geheel, op de *Schigjonoth* Hab. 3: 1, niet worden toegepast. Anderen zoeken de reden van deze benaming, in de wijs der zamenſtelling van het dichtkundig beleid, of van de ſchikking der zangtoonen, welke, door het geheele lied, niet op eenen gelijkvormigen voet zouden lopen, maer, als dwalende, van den eenen zangtoon tot den anderen overgaen. — Zonder iets naders te durven bepalen, blijven wy by het algemeene, dat *Schiggajon* een byzonder ſoort van gezang aenduide.

De aenleiding tot dit lied, wordt ons dus opgegeven: DAVID heeft het zelve den HEERE *gezongen, over de woorden*

van CUSCH, *den zoon van Jemini.* Deze woorden, welke elk in dien tijd verſtond, zijn, by gebrek van geſchiedkundig bericht, voor ons duiſter.

Wy kunnen met geene zekerheid bepalen, wie de perſoon geweest zy, die CUSCH genaemd wordt. Hy was *een zoon van Jemini*, dat is afkomſtig uit de ſtam van Benjamin. — Het is, uit het geheele beloop van den Pſalm, klaer genoeg, dat de ſpreker zich, in zeer onaengename omſtandigheden bevonden hebbe, door godloze en geweldige vyanden, die hem onrechtvaerdig vervolgden, groote misdaden aentijgden, en hem listig poogden te verſtrikken. Tweemalen is DAVID, in zulke benauwde omſtandigheden geweest; voor zijne komst op den throon, en onder zijne Regeering.

Er is die denken, aen den ellendigen toeſtand van DAVID, onder zijne Koninglyke Regeering, wanneer hy door ABSALOM vervolgd werd; maer dan verſchilt men geweldig, omtrent den perſoon van CUSCH. Sommigen houden hem voor eenen vriend, anderen voor eenen vyand van DAVID. — Die hem voor eenen vriend van DAVID houden, denken aen HUSAI *den Architer*, dien hy beval by ABSALOM te blijven, en die den raed van ACHITOPHEL verydeld heeft 2 Sam. 16, 17. Maer HUSAI was *een Architer*, en CUSCH *een zoon van Jemini.* Anderen denken aen CUSCHI, die van JOAB gezonden werd, om DAVID te boodſchappen, dat ABSALOM geſneuveld ware 2 Sam. 17: 17-31; maer het woord CUSCHI ſchijnt een geſlachtnaem te zijn, om eenen Cuſchiter, of Ethiopier aen te duiden. — Zy, die CUSCH, voor eenen vyand van DAVID houden, denken aen SIMEI, die hem vloekte 2 Sam. 16: 5. Maer welk eene gemeenſchap is 'er, tusſchen de namen CUSCH en SIMEI?

Wanneer men de zaek over het geheel beſchouwt, zal men bevinden, dat deze Pſalm niet wel pasſe, op de vervolging door ABSALOM. — DAVID noemt zijnen wederpartijder vs. 6. eenen *vyand*, en telt hem vs. 10. onder de *godlozen*; maer DAVIDS toegenegenheid tot ABSALOM is, met deze ſterke uitdrukkingen, niet overeentebrengen. Ook zegt de ſpreker vs. 3, 6, 16, 17, dat hy vervolgd wierd, als een

een leeuw, met lagen en geduurige ftrikken, en dit past niet zoo zeer op den opftand van ABSALOM.

Wy zouden ons daerom liever bepalen, tot DAVIDS vervolgingen door SAUL; en denken, dat CUSCH, de *zoon van Jemini*, de een of ander Benjaminiter geweest zy, die onder de Hovelingen van SAUL behoorde, en DAVID valfchelyk by den Koning befchuldigd had, als of hy aenflagen fmeedde, op het leven van SAUL. — Maer byzonder fchijnen wy onze gedachten te moeten bepalen, tot de laetfte tijden van DAVIDS vlucht voor SAUL, nadat hy dien Koning een en andermael gefpaerd had, wanneer hy het in zijn vermogen had om hem te dooden 1 Sam. 24, 26. CUSCH zal toen nieuwe bezwaren, tegen DAVID, hebben ingebracht. Dit bracht den Dichter van nieuws in benauwdheid; doch hy bemoedigde zich, met het getuigenis van een goed geweten. — Hy zal derhalven dit lied hebben opgefteld, terwijl hy afgefcheiden was van de voorhoven des HEEREN, tot verfterking van zijn eigen gemoed, en ter bemoediging van de mannen die hem vergezelden.

Twee fpraekwendingen zijn 'er, in dezen Pfalm, welke even zoo vele hoofddeelen uitmaken. I. Vs. 2-10. wendt de Dichter zich, tot den HEER; ernftig biddende, om verlosfing, als mede om gerichtsoeffening van en over zijne vyanden. II. Daerna richt hy zijne tael tot anderen; om hun de verwachting aen te toonen, welke hy had, op de Godlyke uitredding, en zijn voornemen, om den HEER den roem te geven van die verlosfing vs. 11-18.

2. HEERE, mijn Godt, op u betrouw' ick: tot u neem ik de veilige toevlucht, om, onder uwe almachtige befcherming, zeker te wezen. Ik fteun niet op my zelven; ook zoek ik geen heil by fchepfelen. Verloft my van alle mijne vervolgers, die my overal najagen, ende reddet my, uit mijne drukkende en benauwende omftandigheden.

3. Op dat hy, die 't hoofd is mijner vervolgeren, mijne ziele niet en roove, en my van het dierbaer leven beroove; hy die my, als een woedende leeuw ver-

volgt, verscheurende, terwijlen daer geen verlosser en is onder de menschen, machtig genoeg om my, uit de klauwen van dien verscheurenden leeuw, te redden.

Door dezen *leeuw* schijnt DAVID, den Koning SAUL, zijnen bittersten vyand, te bedoelen. Hy spreekt hier toch, van eenen bepaelden persoon, in het enkelvouwige. SAUL mogt, met recht, by eenen leeuw vergeleken worden: niet alleen van wegens zijne macht, als Koning, maer ook vooral met betrekking tot zijn geweld en bloeddorstigheid omtrend DAVID. SAUL stond hem naer het leven, even als een *verscheurende* leeuw zijnen roov onvermoeid najaegt.

4. HEERE, mijn Godt, indien ick dat kwaed gedaen hebbe, van het welk ik, door CUSCH beschuldigd wordt; indiender onrecht in mijne handen is:

DAVID doet hier eene allersterkste betuiging van zijne onschuld, welke eerst zeer duister en afgebroken is, en naderhand, trapsgewijze, duidelyker wordt voorgesteld, en meer ontwikkeld. Trouwens hy spreekt uit een overstelpt gemoed. — Het woordje DAT, *indien ik* DAT *gedaen heb*, staet onbepaeld. Hy spreekt van het gene zijn hart dacht, en by den alwetenden God bekend was; *dat* namelyk, het welk CUSCH hem had te laste gelegd, om het welk SAUL hem op nieuws zoo heftiglyk vervolgde. Maer wat was *dat*? Buiten allen twijffel de ongegronde beschuldiging, dat hy SAUL zocht te ontkroonen, en zich de Heerschappy over Israël met geweld aen te matigen. Hiervan verklaerde hy zich zelven vry, betuigende, by wijs van eenen eed, *indien ik dat gedaen heb.* — Hy voegt 'er by: *indien 'er onrecht in mijne handen is.* Hy stelt zich voor, als iemand, in wiens *handen* de Koning zaken pleegde toe te vertrouwen, welke hy, in 's Vorsten naem, verrichten moest. Maer hy betuigt, voor den HEER, dat 'er geen *onrecht* in zijne handen ware, dat hy zijnen plicht nauwkeurig betracht had, en geene misdaden gepleegd, welke hem des Konings ongenade zouden kunnen waerdig maken.

Vervolgens komt hy vs. 5, tot byzonderheden.

5. Indien ick ooit iemand mijner weldoeneren, byzonder SAUL, die my grootgemaekt en tot zijnen Schoonzoon

zoon verheven heeft, ondankbaer behandeld heb; of indien ik immer quaet vergolden hebbe, dien die vrede met my hadde, en my weldaden had bewezen; (ja ick hebbe immers zelvs een en andermael gereddet dien man, die my fonder oorsaeck benaeuwde,) meermalen heb ik het leven van Koning SAUL gespaerd, wanneer het in mijne hand ftond hem daervan te berooven.

6. So ik my aen deze misdaed heb fchuldig gemaekt, en geftaen naer het leven van Koning SAUL; dan onderwerp ik my aen de grootfte rampen: dan vervolge de vyant mijne ziele, ende achterhalefe, ende vertrede mijn leven ter aerden, dan mag ik lijden, dat SAUL, mijn bitterfte vyand, niet ruste, voor dat hy my gedood hebbe, ende dan doe die vyand mijne eere in 't ftof woonen, dan mag ik lijden, dat mijn naem, met mijnen dood vergae, en dat de roem, welken ik verworven heb, in verachting verkeere. Sela!

7. Staet op, HEERE. Tot dus ver heeft het u behaegd langmoedigheid te oeffenen, en als toe te zien, terwijl ik geweldig mishandeld en vervolgd word. Stae eindelyk eens op, mijn God, in uwen toorn, en openbaer u, als eenen Richter, die de handelingen mijner vyanden onmogelyk kunt goedkeuren, tusfchen SAUL en tusfchen my; verheft u, HEER, plaetst u op den rechterftoel, om de verbolgenheden mijner benaeuwers te beteugelen, ende hunne vyandige aenflagen te verydelen; ontwaeckt tot my, of *wees yverig over my*, om mijne verlosfing te bevorderen: Gy immers hebt het gerichte bevolen, gy hebt het Koninglyk recht verordend, en my daertoe afgezonderd, toen ik door SAMUEL gezalvd ben.

8. Wanneer Gy u zoo, als Richter tusfchen SAUL en my, zult openbaren, zullen niet alleen de Israëliten, maer zelvs de omliggende volken, uwe handelingen moeten billyken. So fal de vergaderinge der volcken u omcingelen en uwe wegen goedkeuren: en wanneer Gy dit zult verricht hebben, keert dan boven haer weder in de hoogte, vertoon daer Uwe Majefteit, als overwinnaer van mijne vyanden, die ook de Uwe zijn.

9. De HEERE ſal den volcken recht doen: hy vergeldt altoos elken nae zijne daden, en daerom heb ik ook vryheid om recht te begeeren. Richt my, HEERE, haest u, om mijne zaek ter hand te nemen, nae mijne gerechtigheyt, ende nae mijne oprechtigheyt, [*die*] by my is.

Gerechtigheid is zulk een beſtaen, waerdoor men aen zijnen plicht beantwoordt. In ons geval geevt dit woord te kennen, dat de Dichter zich, aen geene ſtrafwaerdige misdaed, tegen SAUL, had ſchuldig gemaekt. — Wijders ſpreekt hy van zijne *oprechtheid* of *geheelheid*; om daer door aen te duiden, dat hy SAUL den verſchuldigden eerbied, en de behoorlyke onderdanigheid, nimmer geweigerd had. — Dewijl hy zich derhalven volkomen vrykende, van die misdaed, welke CUSCH hem had aengetijgd, en door SAUL geloovd werd; begeerde hy van den HEER, als Richter, beoordeeld te worden.

10. Laet doch de booſheyt der godtlooſen een eynde nemen, maer beveſtigt den rechtveerdigen, in zijnen ſtand en in zijne verwachting, gy die (*a*) herten, de inwendige gedachten van het verſtand, ende nieren, de verborgenſte neigingen van den wil, beproeft, en tot het binnenſte doorgrondt; o rechtveerdige Godt.

Vs. 11-18. *Spreekt de dichter van den* HEER, *in den derden perſoon, tot anderen.*

Maer tot welke perſonen richt DAVID hier zijne aenſpraek? Zekerlyk niet tot vyanden, maer tot vrienden; en wel bepaeldelyk tot de mannen, die zich by hem gevoegd hadden, en getuigen waren van zijn leed.

11. Ik verwacht, mijne vrienden en ſtrijdgenooten, dat de HEER my, uit alle mijne verdrietlykheden en ſmerten, verlosſen zulle: want Hy is een verdeediger der oprech-

(*a*) 1 Chron. 28: 9. Jer. 11: 20. ende 17: 10. ende 20: 12. Openb. 2: 23.

rechten. Mijn ſchilt is by Godt, hy is machtig, om my, tegen al het geweld mijner vyanden, te beveiligen, en dit verwacht ik ook van dien God, die de oprechte van herten behoudt, en hen uit alle benauwdheden verlost.

12. Godt is daerenboven een rechtveerdigh Richter, ende een Godt, die alle dage toornt, en eenen geduurigen afkeer heeft van allerlei boosheid.

13. Billyk mag ik uit de beſchouwing van deze Godlyke Volmaektheden, dit beſluit afleiden, dat de boosaertige aenſlagen van mijnen onverzoenbaren vyand zullen verydeld worden. Indien hy ſich niet en bekeert en van zijne kwaedaertige voornemens afziet, ſo ſal hy of liever *indien hy* verder ſijn ſweert zal wetten, om my eenen gewisſen ſlag toe te brengen; indien hy heeft ſijnen voetboge geſpannen, ende dien bereydt, door 'er pijlen op te zetten, om my te doorſchieten:

14. Ende, *dan* heeft hy, die de rechtvaerdige Richter is, dootlicke wapenen voor hem gereet gemaeckt; de HEER heeft eenen grooten voorraed van middelen, van welke hy zich bedienen kan, om zijne tegenſtanders te ſtraffen. Ja van de toerusting, zal de HEER tot de daed komen, hy ſal ſijne pijlen tegen de hittige vervolgers te werck ſtellen.

Sommigen brengen niet alleen vs. 14, maer ook het voornaemſte gedeelte van vs. 13, tot den HEER. Zoo doen ook onze Overzetters. Anderen, bemerkende, dat het begin van vs. 13. blijkbaer op den bedoelden vyand ziet, hebben daertoe ook het overige van vs. 13, en het geheele vs. 14. betrokken. — Wy voor ons zouden liever vs. 13. geheel, op den vyand toepasſen, en het daervoor houden, dat 'er vs. 14. alleen van den HEER geſproken worde, gelijk wy, in onze uitbreiding, hebben aengewezen.

Vs. 15-17. teekent de Dichter het beſtaen van zijne vyanden; zoo als het wel, tot DAVIDS verderv geſchikt was, maer evenwel, by de uitkomst, tot zijn eigen nadeel zou uitloopen, het zy dat hy SAUL, het zy dat hy CUSCH bedoele.

15. Siet, (*b*) hy is in arbeyt van ongerechtigheyt, ende is swanger van moeyte, hy sal leugen baren.

De toespeling is ontleend van eene zwangere vrouw, welke bezig is hare vrucht, met smerten, ter waereld te brengen. DAVIDS vyand gav zich, op soortgelijke wijs, ook zeer veel moeite, en liet niets onbeproevd, *om ongerechtigheid voort te brengen.* Het Hebreeuwsche woord, door *ongerechtigheid* vertaeld, beteekent eigenlyk iets, het welk *hol* en *ledig* is. Het geevt te kennen, dat de onvermoeide pogingen, welke deze vyand aenwendde, en van welke hy zulk eenen grooten ophef maekte, den Dichter geen wezenlyk nadeel zouden toebrengen. — *Hy is zwanger van moeite.* De *moeite* beteekent de wreede ontwerpen, met welke die vyand, uit een onverzoenbaer gemoed tegen DAVID, zwanger ging. — Maer dit moest onder eenig voorwendsel geschieden, en terwijl hy DAVID geene wezenlyke misdaed konde te laste leggen, zou hy niet anders dan *leugen*, laster en verdichtselen, voortbrengen.

16. Alle de kwaedaertige pogingen van dien vyand zullen tot zijn eigen nadeel uitloopen. Hy volgt het voorbeeld van listige jagers na. (*c*) Hy heeft eenen kuyl gedolven, ende dien zeer diep uytgegraven, hopende dat ik 'er onverhoeds in vallen zoude, maer hy is zelvs gevallen in de groeve, [*die*] hy voor my gemaeckt heeft.

17. Sijne moeyte en boosaertig ontwerp sal op sijnen eigenen kop wederkeeren, ende sijn gewelt op sijnen schedel nederdalen.

18. Ick sal den HEERE, wanneer hy de zaken, op deze wijs, ten mijnen beste bestierd heeft, loven nae sijne gerechtigheyt, welke hy, in dit geval, zoo blijkbaer zal verheerlykt hebben, ende den naem des HEEREN, des Allerhoogsten, psalmsingen.

PSALM.

(*b*) Job 15: 35. Jes. 59: 4. (*c*) Job 4: 8. Psalm 9: 16. ende 10: 2. Spr. 5: 22. ende 26: 27. Pred. 10: 8.

PSALM VIII.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester, op de Gitthith.

Op de Gitthith. — Over deze uitdrukking verschillen de geleerden. De LXX vertalen het, *voor de wijnperssen:* en hieruit hebben sommigen besloten, dat dit lied geschikt ware, om by den wijnoogst, by het uittrappen der druiven, gezongen te worden. Anderen denken aen eene zangwijs, welke DAVID van de Gathiten geleerd had, toen hy, in zijn ballingschap, te Gath verkeerde. — Wy blijven by het algemeene, dat hier, of een zeker speeltuig, of eene bepaelde zangwijs, bedoeld worde.

Van veel meer aengelegenheid is de vraeg, wat het onderwerp zy, van het welk in dezen Psalm gesproken wordt? — Vervuld met eene eerbiedige verwondering, spreekt de Dichter van Gods oneindige Majesteit, van de grootheid zijner werken in de natuur, van zijne lievdezorg voor den ellendigen mensch, en van iemand die, uit eenen vernederden staet, tot de heerschappy over alle dingen verheven is. — Er is, die meenen, dat dit lied een vertoog behelze van de weldaden der Godlyke Voorzienigheid, in het rijk der natuur, bepaeldelyk met opzicht tot den mensch, zoo als God hem, by zijne schepping, tot den Heer en Koning der aerde heeft aengesteld. Maer dit begrip wordt volkomen wederlegd, uit vs. 5, alwaer van eenen *ellendigen mensch* gesproken wordt. Derhalven kan deze Psalm niet op den staet der rechtheid worden toegepast. — Ook kan hier van het menschdom in het algemeen niet gesproken worden, en van de weldaden, welke aen het menschlyk geslacht, nu nog, in de natuur geschonken worden. Daar toe zijn de uitdrukkingen veel te grootsch en verheven. Daerenboven zoude 'er dan vs. 6, van den mensch in het algemeen, gezegd worden, dat hy

een weinig minder dan de Engelen gemaekt zy, en daerna met eer en heerlijkheid bekroond. Is dan de mensch eerst vernederd, en daerna verhoogd? Is de mensch slechts *een weinig minder* dan de Engelen? is 'er niet een aenmerkelyke afstand tusschen deze beide? of is die minderheid der menschen, beneden de Engelen, slechts voor *weinigen* en korten tijd?

By ons is het buiten alle bedenking, dat de MESSIAS het hoofdonderwerp zy van dezen Psalm, zoo als Hy, na eene diepe vernedering, uitermate zeer verhoogd is, en de heerschappy aenvaerd heeft over alle schepselen. — Ten betooge van deze stelling zullen wy ons thans niet beroepen, op den inhoud van het zangstuk, in 't welke zulke dingen voorkomen, welke op niemand anders dan op den MESSIAS kunnen worden toegepast. / Het Nieuwe Testament levert ons vele en allerbeslisschendste bewijzen op. Viermalen wordt 'er dezen Psalm aengehaeld, en allerduidelykst, op den Heer CHRISTUS, te huis gebracht.

De Heer CHRISTUS heeft de woorden van vs. 3. op zijn eigen geval toegepast Matth. 21; 15, 16. De kinders eerbiedigden hem, en juichten hem het *Hosanna* toe. Dit namen de Oversten der Joden zeer kwalyk. Maar de Heer JESUS haelt vs. 3. van dezen Psalm aen, ten betooge, dat hunne berisping onbillyk ware. Daer zijne vyanden zijnen lov verdonkerden, juichten hem de kinderkens toe, tot beschaming van zijne wraekgierige tegenstanders. En dit was nog maer een zeer flauw voorspel van het gene, in zijne Apostelen, zoude plaets hebben; die, hoewel in zich zelven zwakke werktuigen, tot groote verrichtingen even zoo ongeschikt, als kinders en zuigelingen, de macht en heerlykheid van JESUS, door het Euangelie, zoodanig zouden openbaren, dat zijne bitterste vyanden, die Hem en zijn volk woedend verdrukten, met schaemte bezwijken zouden.

Niet alleen past Paulus de woorden van vs. 7. op de verheerlyking van den Middelaer toe, en op zijne heerschappy over alle schepselen Eph. 1: 22, maer zelvs bewijst hy 1 Cor. 15: 27 en Hebr. 2: 5-9, uit dezen

Psalm, zeer gewichtige waerheden, welke op CHRISTUS betrekking hebben. — Laten wy ons, by de redenering van den Apostel in die beide plaetsen, een weinig nader bepalen.

1 Cor. 15, had de Apostel vs. 25, uit den 110den Psalm, bewezen, dat CHRISTUS *als Koning heerschen moest, tot dat Hy* ALLE *de vyanden onder zijne voeten zal gelegd hebben*, en dat dit onbepaeld, van ALLE vyanden, moete verstaen worden, betoogt PAULUS nader uit Ps. 8: 7. Maer, indien de aengehaelde woorden van Ps. 8: 7, niet regelrecht van den MESSIAS handelen, hoe kon de Apostel dan dezelve, zonder eene zeer gedrongene verklaring, tot bewijs aenvoeren, van die groote waerheid, dat JESUS heerschen moest over ALLE zijne vyanden?

Alleruitvoerigst is de aenhaling van dezen Psalm Hebr. 2: 7-9, alwaer een zeer aenmerkelyk gedeelte van dit lied, op den Heer JESUS CHRISTUS, en zijne twee onderscheidene staten, zoo blijkbaer wordt toegepast, dat men tot ongerijmdheden komen moet, wanneer men beweeren wilde, dat 'er, in dezen Psalm, niet regelrecht van den MESSIAS gesproken wordt.

Hoe wy nu, over het beloop en het redeverband van dezen Psalm, denken, zal uit de uitbreidende verklaring nader blijken. Alleenlyk hebben wy hier nog drie zaken aentemerken.

1. Dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, op eenen helderen avond, terwijl hy zich op het veld bevond. Hy beschouwde den *Hemel*, de *Maen*, en de *Sterren*, met eene eerbiedige oplettendheid vs. 4. Van de *Zon* spreekt hy niet, omdat het avond was. Dat groote hemellicht vertoonde zich thans aen het oog van den beschouwer niet. De beschouwing van den Starrenhemel vervulde het gemoed van den Dichter, met eerbiedige beseffen van Gods Majesteit, van de grootheid zijner werken, van de weldaden, welke de Oneindige bewijst, aen zulke geringe wezens, als de menschen zijn. Toen hy zich, met deze denkbeelden, bezig hield, werden zijne gedachten, door den Prophetischen Geest, verheven, by die onschatbare weldaed, wel-

ke God, aen zondige menschen, bewijzen zoude, door hun zijnen eeniggeboornen Zoon, tot eenen Verlosser, te geven; by de vernedering, welke de MESSIAS, ten dien einde, ondergaen moest, en de heerlykheid welke daerop volgen zoude.

2. Dat de woorden van vs. 2. de hoofdstelling uitmaken, welke vervolgens bewezen, en, in het laetste vs, als eene betoogde en onbetwistbare stelling, nog eens herhaeld wordt.

3. Dat de Dichter, by het opstellen van dit lied, vol verwondering en verrukking geweest zy. Dit maekt, dat de stijl kort en afgebroken is; en dat de Dichter met zijne vlugge gedachten zeer schielyk, van het eene onderwerp, tot het andere overspringt. — Deze aenmerking past, onzer erachtens, vooral op vs. 5 en 6.

Laten wy nu, op de gezegde gronden, den Psalm uitbreiden.

2. O HEERE, onse Heere, hoe heerlick is uwe naem op de gantsche aerde! die gy uwe majesteyt gestelt hebt boven de hemelen.

Volgens onze overzetting, wordt de laetste uitspraek, in den tweden persoon, tot den HEER gebracht. HEER, *onze Heere — die* GY *uwe majesteit gesteld hebt boven de hemelen:* en dan zou de zin deze zijn, dat God zijne Majesteit zoo zonderling geopenbaerd had, dat zy, niet alleen op de aerde, maer ook in en zelvs boven de zichtbare hemelen, ware bekend geworden. — Maer de Hebreeuwsche woorden staen in den derden persoon; *die*, die aerde namelyk, *welke uwe Majesteit gesteld heeft boven de hemelen.*

De Dichter wil dan kortelyk dit zeggen: *ô Heer, die onze Heere*, Richter en Koning zijt, *hoe heerlyk is uwe naem op de gansche aerde!* Thans wordt Gy, alleen van Israëls nageslacht, als den eenigen en waren God, erkend, aengebeden en verheerlykt: maer, in de dagen van den Messias, zal uw naem verheerlykt, en uw lov verkondigd worden, over de geheele aerde; trouwens wat wonder? *die* aerde *heeft uwe majesteit gesteld boven de hemelen.* Gy hebt zulk een

zon-

zonderling blijk van gunst en lievde aen den menfchen gegeven, dat de aerde uwe heerlijkheid nog meer verheft, dan de hemelen met allen hunnen luifter.

3. De zwakfte en in zich zelve ongefchikfte werktuigen vermelden uwe heerlykheid, enen fpreken allerwegen, tot roem der onnadenkelyke lievde, welke Gy aen het menschdom, door het zenden van uwen eeniggeboorenen Zoon, zoo zondeiling bewezen hebt. Uyt (*a*) den mont der kinderkens, ende der fuygelingen hebt gy fterckte of uwen lov gegrontveft om uwer tegenpartyen wille; om den vyant ende wraeckgierigen te doen ophouden. Door zulke ongefchikte werktuigen, zult gy het Euangelium van uwe Heerlykheid, over den ganfchen aerdbodem, laten verkondigen, en den geweldigften tegenftand verydelen der bitterfte vyanden van het Christendom, die den voortgang van MESSIAS Koningrijk zoeken te fluiten.

4. Hoe groot is Uwe majefteit; en hoe blijkbaer hebt Gy Uwe oneindige grootheid, in de werken der natuur, ten toon gefpreid! Als ick uwen hemel aenfie, dien glansrijken hemel, die, in nadruk, de *uwe* is, omdat Gy dezelven gefchapen hebt en onderhoudt, den hemel, het verbazend werck uwer vingeren, in het welk zoo vele proeven van uwe macht en wijsheid liggen opgefloten; wanneer ik de verbazende uitgeftrektheid van dezen hemel, en alle de millioenen van bollen, welke daertoe behooren, in aenmerking neem; vooral wanneer ik de mane, in hare ftanden en gedaentewisfelingen, befchouw, ende de ontelbare fterren, die gy bereydt, geordend en gefchikt hebt; zoodat zy hare bewegingen, in eene nauwkeurige orde, en bepaelde wandelkringen, volgens vastgeftelde wetten, volbrengen: wanneer ik dit alles befchouw, wordt ik wechgerukt, in verwondering, over uwe verbazende macht, en oneindige grootheid.

5. Wanneer ik die onbegrensde macht, en oneindige grootheid, welke Gy, in den hemel, zoo blijkbaer hebt ten toon gefpreid, in aenmerking neem, en my daer by

(*a*) Math. 21: 16.

herinner de proeven van uwe gunst en lievde, in welke Gy uwe Heerlijkheid op aerde vertoont, dan moet ik, in verwondering uitroepen: (*b*) Wat is de mensch, de *Enos*, de zwakke en ellendige mensch, dat gy sijner in lievde gedenckt? dat Gy hem, met byzondere weldaden, begunstigt? ende wat is de sone des menschen, de Zoon van *Adam*, in vergelijking met u, dat gy, de oneindig hooge God, hem in genade besoeckt? welk eene onnadenkelyke nederbuiging van Uwe eeuwige ontferming!

Maer waerin bestond dit Godlyk *gedenken* aen den *ellendigen mensch*, dit tederzorgend *bezoeken van den zoon des menschen*? — In het geven van zynen eeniggeboornen Zoon. — Dit verklaert de Dichter nader vs. 6. Het is waer, hy noemt den MESSIAS niet uitdrukkelyk; maer, bezig zijnde, met de blijken der lievde te beschouwen, welke de hooge God aen het ellendig menschdom, in de natuur, bewijst, werden zijne gedachten, door den Prophetischen Geest, opgeheven, tot het zenden van den Middelaer. Zonder dien Godlyken persoon zelven te noemen, beschrijvt de Dichter Hem hier in zijne tweederlei staten. — Deze overstap moet, gelijk wy reeds gezegd hebben, uit de verwondering verklaerd worden, met welke zijn gemoed vervuld was.

6. Ende zoo groot is uwe lievde, tot den ellendigen mensch, dat Gy, dit zie ik, door den Prophetischen Geest, zoo zeker vooruit als of het reeds geschied wáre: uwen eeniggeboornen Zoon gezonden hebt, tot eene verzoening voor onze zonden. Daertoe is hy op het diepst vernederd, en vervolgens uitermate zeer verhoogd. Gy hebt een weynigh tijds hem minder gemaeckt dan de Engelen, door hem de menschelyke natuur te doen aennemen, en het geweldigst lijden te doen ondergaen; ende daerna, toen hy de reinigmaking van onze zonden door zich zelven had te weeg gebracht, hebt Gy hem met eere ende heerlickheyt gekroont?

7. Gy

(*b*) Job 7: 17. Ps. 144: 3. Hebr. 2: 6.

7. Gy hebt hem verhoogd tot Koning, en hem het bestuur van het groot Geheeläl in handen gegeven: want gy doet hem heerschen over de wercken uwer handen; (*c*) gy hebt alles onder sijne voeten gesett:

8. Schapen ende ossen, alle die; oock mede de dieren des velts,

9. 't Gevogelte des hemels, ende de visschen der zee; 't gene de paden der zeen doorwandelt.

Sommigen nemen vs. 8 en 9. zinbeeldig op. Door de *schapen* verstaet men zachtmoedige menschen; door de *ossen*, sterke en werkzame lieden; door de *dieren des velds*, de vyanden der Kerke; door het *gevogelte des hemels*, hemelsgezinde menschen; door de *visschen der zee en het gene de paden der zeëen doorwandelt*, de heidenen van allerlei rang en staten. — Dan deze verklaring is zekerlyk meer geestig, dan bondig. Het is ons zoo voorgekomen, dat de Dichter, den MESSIAS hier wil vertoonen als een Heer over alle schepzelen; en dat hy, eenigzins byzonderer de onderwerpen van MESSIAS Koninglyke Heerschappy zullende beschrijven, dezelve voorstelle, onder de benaming van zulke dingen, welke hem, in zijn herderlyk bedrijv, meerendeels, geduurig voor de oogen waren, en onder welke hy al het geschapene insluit.

Hy besluit dit zangstuk, met het herhalen van vs. 2, welke uitroep hy nu, als eene betoogde en onbetwistbare stelling, mogt aenmerken.

10. O HEERE, onse Heere, hoe heerlick is uwe naem op de gantsche aerde! en, met hoewel recht, zullen alle volken, in de dagen van den MESSIAS, den roem van uwe Volmaektheden erkennen en eerbiedigen!

(*c*) 1 Cor. 15: 27.

PSALM. IX.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester, op Muth Labben.

Wat zegt de uitdrukking op *Muth Läbben?* — Gemeenlyk denkt men, dat 'er eene zekere zangwijs bedoeld worde, of een bepaeld Muziek-instrument, het welk vooral voor treurliederen geschikt was. Voor het naest zou men het vertalen, *over den dood des Zoons.* Er is, die 'er uit besluiten, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, by gelegenheid, dat zijn ZOON ABSALOM gesneuveld ware. Maer dit begrip strookt in het geheel niet, met den inhoud van dit zangstuk.

Te weten, deze Psalm behelst, deels eene dankbare erkentenis van Gods zegenende goedheid, welke de spreker, in het overwinnen van zijne vyanden, zoo blijkbaer ondervonden had vs. 1-13, deels in een ernstig gebed, om Gods verderen bystand, in het verydelen der aenslagen van zijne nog overgeblevene vyanden vs. 14-22.

Er is, die meenen, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, ter gedachtenis van zijne merkwaerdige overwinning, op den snorkenden GOLIATH, behaeld. Maer dit lied behelst geenszins zulke byzondere kenmerken van deze gebeurtenis, dat het zelve ook niet, op andere overwinningen, zoude kunnen worden toegepast. Daerenboven spreekt DAVID niet van eenen bepaelden vyand, welken hy overwonnen had, in het enkelvouwige getal, maer van zijne vyanden in het algemeen. Voeg 'er by, dat de HEER reeds *te Zion woonde* vs. 12; gevolgelyk wordt 'er een tijd bedoeld, in welken de Verbonds-Ark reeds, naer de burcht Zion, was overgebracht.

Wy zouden het lievst daer voor houden, dat Koning DAVID dezen Psalm hebbe opgesteld, toen hy verscheidene van de omliggende en vyandige volken overwonnen had,

had, en zich in de hoop ſtreelde, dat hy, ook de overige, roemruchtig zou te onderbrengen.

2. Ick ſal den HEERE loven met mijn gantſche herte; Ick ſal alle uwe wonderen vertellen.

Onze Overzetters maken den HEER tot het voorwerp van DAVIDS lov; *ik zal den* HEER *loven* &c. Maer het blijkt, uit het ganſche beloop van zaken, dat de ſpreker zijne tael richte tot den HEER. Wy zouden het daerom liever zoo begrijpen, dat de Dichter den HEER regelrecht aenſpreke; en dan is de meening deze:

HEER! *ik zal alle uwe wonderen*, de zonderlinge blijken uwe macht en goedheid aen my bewezen, *loven met mijn ganſche hart;* met de innerlykſte gevoelens van blijdſchap en dankzegging, zal ik dezelve openlyk bekendmaken, en *vertellen.*

3. In u ſal ick my, met alle vreugdeteekenen verblijden, ende van vreugde opſpringen; Ick ſal uwen luisterrijken naem pſalmſingen, o Allerhoogſte.

4. Om dat mijne vyanden, door den zegen, welken Gy op mijne wapenen verleend hebt, achterwaerts gekeert, in alleryl gevloden, gevallen, ende vergaen zijn van uw aengeſichte.

5 Want gy hebt mijn recht ende mijne rechtsſake afgedaen: Gy hebt geſeten op den throon, o Richter der gerechtigheyt, en in hoedanigheid van opperſten Richter, openbaer gemaekt, dat ik eene goede en billyke zaek had.

6. Gy hebt de Heydenen geſcholden, en doen ondervinden, dat zy zich te vergeevsch tegen Uw volk Israël zochten aen te kanten, nadat Gy mijnen grooten vyand, den godtlooſen Saul had verdaen, haren naem, den naem van de vyanden, over welke ik, door uwen machtigen byſtand, mogt zegepralen, hebt gy uytgedelgt, tot in eeuwigheyt ende altoos, immers in zoo ver als hunne pogingen ten eenemael vruchteloos

wezen zullen, om my en mijn nageslacht, van de Koninglyke Kroon te onthouden.

7 O vyant, zijn de verwoestingen voleyndt in eeuwigheyt? ende hebt gy de steden uytgeroeyt? haerlieder gedachtenisse is [*met*] hen vergaen.

Wy zouden het liever op de volgende wijs vertalen en uitbreiden;

Allerlei *vyanden, zijn door deze verwoestingen* geheel verteerd *in eeuwigheid, en de vyanden hebt gy,* O HEER, *uitgeroeid*, even als men eenen boom uitroeit, *haerlieder gedachtenisse is* met *hen vergaen.*

Te weten, het woord vyand staet wel, in het enkelvouwige; maer het mo t hier, in eenen verzamelenden zin, genomen worden, omdat het werkwoord, in het meervouwig getal, is uitgebracht. — Het oorsprongelyk woord, het welk de onzen door *steden* vertaeld hebben, moet hier de betekenis van vyanden hebben, even als Ps. 139: 20. Dan. 4: 16. Mich. 5: 13.

8. Deze mijne vyanden erkenden den HEER niet als den Richter der waereld. Maer de HEERE sal in eeuwigheyt sitten, op zijnen Richterstoel; hy heeft sijnen throon bereydt ten gerichte.

9. (*a*) Ende hy selfs sal de werelt richten in gerechtigheyt, ende de volcken oordeelen in rechtmatigheden, gelijk Hy daervan, in het onderbrengen van mijne vyanden, reeds een kennelyke proeve gegeven heeft.

10. (*b*) Ende de HEERE sal een hoogh vertreck zijn, een veilige rots, alwaer men zeker is, tegen de aenvallen van vyanden, voor den verdruckten; een hoogh vertreck in tijden van benaeuwtheyt, voor allen, die tot Hem de toevlucht nemen; gelijk in mijn geval gebleken is, daer ik zoo menigmalen, uit de meest dreigende gevaren, zoo zonderling gered ben.

11. Ende

(*a*) Ps. 96: 13. ende 98: 9. (*b*) Ps. 37: 39. ende 46: 2. ende 91: 2.

11. Ende offchoon de Heidenen, die U niet kennen, op ydelheden vertrouwen, zy, die uwen naem en uwe oneindige Volmaektheden, kennen en eerbiedigen, fullen op u vertrouwen; om dat gy, HEERE, niet en hebt verlaten de gene die u foecken.

12 Pfalmfinget daerom, gy gelovige Israëlieten, den HEERE, die boven de Verbonds-Ark, als het zichtbaer teeken zijner meer byzóndere tegenwoordigheid, te Zion woont; verkondiget onder de volcken fijne groote en verwonderlyke daden, in het verlosfen van my, en het zegenen van ons ganfche volk.

13. Want hy foeckt de bloetftortingen rechtvaerdig te huis, hy gedenckt derfelver in gramfchap: hy en vergeet het geroep der elendigen niet, die onrechtvaerdig verdrukt worden.

14. Zijt my dan ook verder genadigh, HEERE, fiet mijne nog overgeblevene elende met medelijden aen, van mijne haters [*my aengedaen*]; gy die my zoo zonderling verhoogt uyt de poorten des doots.

15. Op dat ick uwen gantfchen lof in de poorten der dochter Zions vertelle; dat ick my verheuge in uw heyl.

Anders zou men vs. 14 en 15. befchouwen kunnen, als de woorden van het *geroep* en de fmeekingen *der ellendigen* vs. 13, en dan zou men, in het begin van vs. 14, het woord *zeggende* moeten inlasfchen.

16. Velen der nabuurige en vyandige volken dachten my te onder te brengen; maer zy hebben zelvs de nederlaeg gekregen, welke zy my dachten te geven. (*c*) De Heydenen zijn gefoncken in de groeve, [*die*] fy voor my gemaeckt hadden; haerlieder voet is gevangen in 't net, dat fy verborgen hadden, om my te vangen.

17. De HEERE is bekent geworden als de opperfte Richter, die mijne zaek handhaevt; hy heeft

(*c*) Pfalm 7: 16.

Recht gedaen: de godtloofe is zelvs verftrickt in 't werck fijner eigene handen; Higgajon, Sela!

Wat het woord *Higgajon* beteekene, kunnen wy niet bepalen. Voor het naest fchijnt het een kunstwoord te zijn van de Hebreeuwfche Poezy.

18. De godtloofe fullen te rugge keeren nae de helle toe; en door eenen geweldigen dood omkomen, die het verder ondernemen zullen, my en mijn Koningrijk vyandig aen te vallen. Zoo zal het gaen, met alle Godtvergetende Heydenen, die tegen Israël de wapenen opvatten.

19. Want de nootdruftige en fal niet voor altoos, hy zal nimmermeer, ja al fchijnt het eens dat God zich zijner zake niet aentrekt, van God vergeten worden, op welken hy vertrouwt; [*noch*] de verwachtinge der elendigen, die op het heil des HEEREN hopen, zal in eeuwigheyt verloren zijn.

20. Staet op, HEERE, en plaets u op uwen Richterftoel; laet den nietigen en zwakken menfche fich tegen u en uw volk Israël niet verftercken: Laet de Heydenen voor uw' aengefichte geoordeelt worden.

21. O HEERE, jaegt hen vreefe aen; laet de Heydenen weten en ondervinden, [*dat*] fy zwakke menfchen zijn, die tegen U niets vermogen. Sela!

PSALM X.

DEze Pfalm heeft geen opfchrivt. — Sommigen befluiten 'er uit, in naevolging van de 70, dat dit lied, met den voorgaenden 9den Pfalm, als een en het zelvde zangftuk, moete befchouwd worden. Maer, nae ons inzien, is de manier van voorftel, en de inhoud, geheel onderfcheiden. In den 9den Pfalm, dankt de Dichter den HEER blymoedig, over den zegen, welke hy op

zijne

zijne vyanden behaeld had, biddende met vertrouwen, om verderen byſtand tegen de nog overgeblevene wederpartijderen.

Maer hier klaegt de Spreker, op eene zeer aendoenlyke wijs, over de boosaertigheid van zijne Godvergetene vyanden, die zich van allerlei listige en boosaertige ſtreken bedienden, om zijn verderv te bevorderen: en in deze benauwdheid, beveelt hy zijne zaek aen God, en bidt den HEER om eenen gunstigen byſtand.

Wie dezen Pſalm gedicht hebbe, wanneer en by welk eene gelegenheid, kunnen wy met geene zekerheid bepalen. Evenwel komt het ons niet onwaerſchijnlyk voor, dat DAVID de maker zy, en hier het oog hebbe op SAUL en zijne Hovelingen, en wel byzonder op DOËG, die een listige verrader was, een bloeddorstige wreedaert, en een man, zonder eerbied voor God en zijnen dienst; gelijk hy vooral openbaer maekte, toen hy alle de Priesteren van Nob, op SAULS onmenſchelyk bevel, man voor man van kant maekte, 1 Sam. 22.

Vs. 1-11. klaegt de Dichter over de hoogstgaende boosaertigheid van zijne listige en godloze vyanden; daerna bidt hy, in een gelovig vertrouwen, om eene gunstige verlosſing vs. 12-18.

1. O HEERE, gy getrouwe en rechtvaerdige God, die den oprechten uwen zegen en byſtand beloovd hebt! waerom ſtaet gy nu van verre, zonder my in den nood te hulp te komen? [*waerom*] verbergt gy u, zonder uwe macht, ten voordeele van uwe gunstgenooten, te betoonen, in tijden van benaeuwtheyt? Dit zou immers, met de kracht van uwen naem JEHOVAH, met uwe onfeilbare waerheid en trouw, niet overeen te brengen zijn.

2. Te minder omdat de haet van mijne vyanden gepaerd gaet, met eene grouwzame verlochening van U en uwe Volmaektheden. De godtlooſe vervolgt hittiglick in hoogmoet den elendigen: hy verblijdt zich reeds trotſelyk, in het vooruitgezicht, dat hy den ellendigen geheel verderven zulle. Laet toch alle de listige aenſlagen

van mijne vyanden verydeld worden, (a) laetſe gegrepen worden in de listige en boosaertige aenſlagen, die ſy bedacht hebben. Gy kunt niet dulden, dat zy hun grouwzaem oogmerk bereiken; daerdoor zou uwe eer benadeeld worden.

3. Want de godtlooſe roemt over den God-onteerenden wenſch ſijner ziele, als of hy zijn oogmerk reeds bereikt had. Zoo zeer vertrouwt hy, met verlochening van U, op zich zelven; hy ſegent den gierigaert, of *winstdoende* zegent en verblijdt hy zich zelven; zijn hart is aen de ydelheden geheel verkleevd, hy laſtert zelvs den HEERE, verzakende God en Godsdienst.

4. De godtlooſe, gelijck hy ſijn neuſe van trotsheid om hooge ſteeckt, als of hy voor niemand te vreezen had, en onderſoeckt niet; (b) alle ſijne gedachten zijn, of liever *alle zijne gedachten zijn dat* God onze daden *niet onderzoekt*, noch zich, aen onze bedrijven, late gelegen liggen, en dat 'er geen Godt en is, die het goede beloont en het kwade ſtraft, geen *Elohim*, geen God, welken wy behoeven te eeren en te vreezen.

5. Sijne wegen maken t'allen tijde ſmerte; of liever *zijne wegen zijn ten allen tijde verdraeid*, alle zijne handelingen zijn ſchandelyk, grouwzaem, en vol van listige boosheid; uwe oordeelen zijn, in zijne verbeelding, eene hoogte verre van hem: uwe ſtraffen meent hy niet te vreezen te hebben, denkende dat Gy u, aen zijne daden, niet laet gelegen liggen; alle ſijne tegenpartijders, die blaeſt hy aen, hy ontziet niemand, en verbeeldt zich, dat hy allen, die hem in zijne booze oogmerken tegenſtaen, als het ware, met den adem van zijnen mond, ligtelyk kunne wechblazen.

6. Hy ſeyt in ſijn herte; Ick en ſal niet wanckelen, noch ooit, uit mijnen gelukkigen toeſtand, worden uitgedreven; want [*ick*] en ſal van geſlachte tot geſlachte in geen quaet zijn.

7. (c) Sijn

(a) Pſ. 7: 16. ende 9: 16. Spr. 5: 22. (b) Pſalm 14: 1. ende 53: 2.

7. (c) Sijn mont is vol van vloeck, ende bedriegeryen, ende list; hy spreekt niet anders dan lasteringen en vlocken uit, tegen allen, die niet met hem medewerken; onder sijne tonge is, even als het vergivt onder die van eene slange, moeyte ende ongerechtigheyt.

8. Hy sitt in de achterlage der hoeven, in verborgene plaetsen doodt hy den onschuldigen; sijne oogen verbergen haer tegen, of loeren op den armen.

9. Hy leyt lagen in eene verborgene plaetse, gelijck een leeuw in sijn hol; hy leyt lagen om den elendigen te rooven; hy rooft den elendigen, als hy hem treckt in sijn net.

10. Hy duyckt neder, hy buygt sich; de onderdrukker hoopt, dat de ellendige, welken hy vervolgt, *geheel afgemat zal nedervallen*, ende de arme hoop valt in sijne stercke [*pooten*], of liever, hy hoopt, dat *die arme, met zijnen ganschen aenhang, vallen zulle.*

11. (d) Hy seyt in sijn herte, Godt heeft het vergeten; Hy denkt in het geheel niet, aen de daden der menschen, hy heeft sijn aengesichte verborgen, hy en siet niet in eeuwigheyt, hy geevt in het geheel geenen acht, op de handelingen der menschen.

12. Staet op, HEERE Godt, plaets u op den Richterstoel. Laet het blijken, dat 'er een God zy, die op aerde richt; heft uwe hant op, om zulke grouwzame booswichten te straffen; en vergeet de elendige niet, die u oprechtelyk vreezen.

13. Waerom lastert de godtloose Godt straffeloos? en seyt, alle beginselen van deugd en Godsdienst verzakende, in sijn herte; Gy en sult het niet soecken?

14. Gy siet het [*immers*]; alwetend God, voor wiens oogen niets verborgen is: want gy aenschouwt de moeyte ende het verdriet, met oogen van afkeer, en met een hart vol mededogen over den verdrukten; op dat men 't in uwe hant geve, en de zaek aen uw

(c) Rom. 3: 14. (d) Ps. 94: 7.

oordeel overlate: op u verlaet fich de arme; gy zijt geweeft en zult altoos zijn een helper des weefen.

15. Breeckt den arm verydel de macht des godtloofen ende boofen: foeckt fijne godtloofheyt, door rechtvaerdige ftraffen, te huis, [*tot dat*] gyfe niet en vindet, tot dat hy geheel verdelgd zy.

16. (*e*) De HEERE is Koningh eeuwiglick ende altoos: de Heydenen zijn vergaen uyt fijnen lande, de tijd, dat alle de afgodifche volken, uit Canaan, zullen verbannen worden, zal zoo zeker komen, als of dezelve reeds werkelyk tegenwoordig ware.

17. HEERE, gy hebt den wenfch der fachtmoedigen gehoort: gy fult haer herte ftercken, in vertrouwen op U, uwe oore fal opmercken, op hunne gelovige fmeekingen.

18. Om den weefe ende verdruckten recht te doen; op dat een nietig menfch, die van der aerden en uit enkel ftof zamengefteld is, niet meer voortvare gewelt te bedrijven.

PSALM. XI.

HEt opfchrivt leert ons, dat deze Pfalm, door DAVID zy opgefteld. — Maer wanneer, en by welk eene gelegenheid? Dit zullen wy, uit den inhoud, zoo veel mogelyk is, moeten opmaken.

Wy leeren 'er uit, dat de Dichter, in het midden van godloze menfchen verkeerde, die, alle beginfelen van recht en billykheid verzaekt hebbende, hem zoodanig vervolgden, dat hy in gansch wanhopige omftandigheden geplaetst ware. Onder dit alles evenwel verklaert hy, op God gemoedigd te vertrouwen. — Voor het naest, fchijnt ons

(*e*) Pfalm 29: 10. ende 145: 13. ende 146: 10. Jer. 10: 10. Klaegl. 5: 19. Dan. 4: 3. ende 6: 27. 1 Tim. 1: 17.

ons dit alles ongemeen wel te pasſen, op de omſtandigheden van DAVID, toen hy, door de Ziphiten, in welker woestijne hy zich voor SAUL verborgen had, verraden zijnde, zich verplicht vond, om zijn Vaderland te verlaten, en by de Philiſtijnen den wijk te nemen 1 Sam. 26.

Hoe het wezen moge, DAVID verklaert, dat hy, in de wanhopigſte omſtandigheden, gemoedigd op God vertrouwde vs. 1-3. en wijst tevens de gronden aen, op welke dat vertrouwen gevestigd was, ontleend van Gods Alwetendheid en Rechtvaerdigheid vs. 4-7.

1. [*Een Pſalm*] Davids, voor den Opperſangmeeſter. Ick betrouwe op den HEERE. Niemand denke, dat ik mijn Vaderland, uit wantrouwen op de Godlyke Voorzorg, zou verlaten hebben; hoe ongegrond ſegt gylieden dan, al ſpottende, tot mijne ziele; Swerſt henen [*nae*] ulieder gebergte, [*als*] een vogel? of liever, hoe ongegrond zegt gy van *mijne ziel*, dat is van mijn perſoon, dat dezelve *op de bergen* omzwervt, even als *een vogel*, die uit zijn nest verjaegd is.

2. Mijn vlucht moet geenszins, als eene daed van wanhoop, beſchouwd worden. De voorzichtigheid vordert, dat ik mijn Vaderland voor eenen tijd verlate; opdat ik niet omkome, daer ik tot gewichtige einden geſchikt ben. Want mijne vyanden zouden niet rusten, voor dat ik verdelgd ware; ſiet, de godtlooſe ſpannen heimelyk den boge, ſy ſchicken hare pijlen op de peze, om in donckeren te ſchieten nae de oprechte van herten.

3. Daerenboven heerscht 'er, in mijn Vaderland, een bederv in grondbeginſelen en zeden, het welk ten hoogſten toppunt geklommen is. Sekerlick de fondamenten, de grondbeginſels van deugd, braevheid, en Godsvrucht, worden omgeſtooten: wat heeft de rechtveerdige bedreven? of wat zal een rechtvaerdige, met eenige hoop op een gewenscht gevolg, ondernemen kunnen, om het toenemend bederv te ſtuiten?

4. Maer zou ik niet op den HEER vertrouwen, hoe donker het 'er ook moge uitzien? daer 'er toch, voor zijn alziend

oog, niets verborgen is. De HEERE is in het paleys sijner heyligheyt, daer woont hy, als de Koning van het gansch Geheelal, des HEEREN throon is in den hemel; daer zit Hy als Richter en Bestierer van de gansche waereld, sijne oogen aenschouwen al wat 'er omgaet, sijne oogenleden proeven de menschen kinderen, voor zoo ver hy alle de daden, beginselen, en oogmerken der menschen nauwkeurig kent.

5. Ook is God een rechtvaerdig Richter, die eenen iegelyken vergeldt, nae zijne daden. De HEERE proeft den rechtveerdigen; of *de rechtveerdige* HEER *proevt* en onderzoekt alle dingen: maer den godtloosen, ende dien die gewelt lief heeft, dien haet sijne ziele.

6. Hy sal daerom op de godtloose, op soortgelijke wijs, als op Sodom en Gomorra, doen regenen stricken of liever *kolen*, vyer, ende swevel, ende een geweldige stormwint sal het deel hares bekers zijn, en hem even zoo veel nadeel toebrengen, als een vergivtige beker.

7. Want de HEERE is rechtveerdigh, hy heeft gerechtigheden lief; sijn aengesicht aenschouwt den oprechten in gunst: en derhalven heb ik alle mogelyke gronden, om gemoedigd op den HEER te vertrouwen, en mijne redding van Hem te verwachten.

PSALM. XII.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester, op de Scheminith.

Over het woord SCHEMINITH, hebben wy by Psalm 6: 1, reeds gehandeld.

In dit lied ontmoeten wy eene treurige beschrijving van eenen zeer bedorvenen tijd. De Godvruchtigen maekten een zeer klein getal uit. Ver weg de meesten waren, of openbare godlozen, of verfoeilyke huichelaers. Onder dit

dit alles, betuigt de Dichter zijn vertrouwen, dat de rechtvaerdigen zouden verlost worden, en de godlozen loon nae werken ontvangen. Wy mogen 'er uit besluiten, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, by gelegenheid, dat 'er onder de Israëliten, een algemeen en hoogstgaend bederv van zeden geheerscht hebbe. Wy worden derhalven waerschijnlykst gewezen naer dien tijd, toen DAVID door den godlozen SAUL, en zijne zedenloze Hovelingen, vervolgd werd. Meer in het byzonder zou men kunnen denken, aen dien tijd, toen SAMUEL, die yverige handhaver van den Godsdienst, en onvermoeide Leeraer in de scholen der Propheten, gestorven was.

Maer heeft deze Psalm ook een Prophetisch uitzicht? Het is zekerlyk eene aenmerking van zeer veel gewicht, dat het getal der godvruchtigen, onder de Israëliten, zelvs in de meest bedorvene tijden van SAUL, niet zoo verbazend klein kunne ondersteld worden, noch de boosheid zoo algemeen en heerschende, als het een en ander, in dit lied, wordt afgeteekend. — Daerenboven spreekt de Dichter hier, niet van zich zelven, in den eersten persoon, gelijk hy doorgaens gewoon is, maer van anderen in den derden persoon. — Voeg 'er by, dat het woord des HEEREN vs. 7. als geheel zuiver, en van alle inmengselen gereinigd, wordt voorgesteld.

De zaek is ons daerom zoo voorgekomen: dat DAVID, gevoelig getroffen, over het steeds toenemend bederv van zeden, het welk, na den dood van SAMUEL, hoe langs hoe meer begon door te breken, zich gezet hebbe, om daerover een treurlied op te stellen; en dat zijne gedachten, door den Prophetischen Geest, tot volgende tijden, zijn opgeheven. — Lievst zouden wy voor ons denken, aen de eerste dagen van het Euangelium: toen heerschte 'er een algemeen bederv van zeden onder de Joden; de Godvruchtigen maekten een zeer klein getal uit; by die van den Pharizeeuwschen aenhang had eene schandelyke geveinsdheid de overhand; het woord van God werd intusschen, door CHRISTUS en zijne Apostelen, allerzuiverst verkondigd; het licht van

het Euangelium verdreev de duisternis van dwalingen en ondeugden; en de godloze Joden werden, by de verwoesting van Jerusalem, op eene zeer merkwaerdige wijs gestraft.

Wy onderscheiden in dezen Psalm, twee deelen. I. Het eerste behelst eene treurige klacht, over een algemeen heerschend zedenbederv vs. 2, 3. II. In het ander betuigt de Dichter zijn vertrouwen, dat 'er eenmael tijden van verbetering stonden te komen, in welke de godlozen zouden verwoest worden, en de Godvruchtigen zegepralen vs. 4 - 9.

2. Behoudt, o HEERE; koom de zaek van deugd en Godsdienst te hulp. Er heerscht een algemeen en hoogstklimmend bederv, in Godsdienst en zeden: want (*a*) de goedertieren ontbreeckt, 'er zijn bykans geene weldadige menschen meer: want de getrouwe en oprechte lieden, die spreken zoo als zy denken, zijn weynigh geworden onder de menschen kinderen, zy zijn byna geheel uitgestorven.

3. Sy spreken valscheyt, een yeder met sijnen naesten, [*met*] vleyende lippen zeggen ze het gene zy niet gevoelen; Sy spreken met een dobbel herte, juist het tegendeel van het gene zy denken.

4. Maer De HEERE snijde af of *zal affnijden* alle vleyende lippen, de grootsprekende tonge: God zal, als een rechtvaerdig Richter, in het bestuur zijner Voorzienigheid, te weeg brengen, dat zulke menschen afgesneden en uitgeroeid worden, die op eene bedrieglyke wijs, met de tong vleijen, en groote dingen spreken, door welke zy de trotschheid van hunne harten openbaer maken, en doen blijken, dat zy alle ontzach, zelvs voor den hoogen God, hebben afgelegd.

5. Die daer stoutelyk seggen: Wy sullen de overhant hebben, hoogmoedig zulke dingen spreken; met onse tonge, welke onze verachting van God en zijne be-

(*a*) Jes. 57: 1.

bevelen te kennen geven; onſe lippen zijn onſe, wy kunnen 'er mede zeggen het gene wy willen: wie zal ons bedwingen kunnen? wie is heer over ons?

6. Om de verwoeſtinge der elendigen, om het kermen der nootdruftigen, en, door hun treurig lot, tot medelijden bewogen, ſal ick nu opſtaen, ſeyt de HEERE, om als Richter, onderſcheid te ſtellen, tusſchen den vromen en den godlozen; ick ſal in behoudeniſſe ſetten, dien hy aenblaeſt, of liever *ik zal* die onderdrukte vromen, in eene ruimte, *in eene behoudenis zetten*, *welke* behoudenis hun eene ruime *verademing zal toebrengen.*

7. (*b*) De redenen des HEEREN zijn reyne redenen, zoo zuiver, als het zuiverſte ſilver, als zilver geloutert in eenen aerden ſmeltkroes; of volkomen gezuiverd van aerde en andere vreemde inmengſelen, als zilver, dat dikwijls gelouterd, dat geſuyvert is ſevenmael.

Dit past ongemeen wel, op het Euangelium van CHRISTUS en de Apostelen; het welk, van alle inmengſelen en verkeerde verklaringen der Pharizeen en Schrivtgeleerden, volkomen gezuiverd was.

8. Gy, HEERE, ſultſe bewaren, die u in waerheid vreezen, hoe klein hun getal thans wezen moge, en zorg dragen, dat de godvruchtige niet geheel worden uitgeroeid; gy ſultſe behoeden voor de woede van dit godloos geſlachte, tot in eeuwigheyt.

9. De godtlooſe draven rontomme, of *zullen*, met ſchaemte en ſchande, wanneer hun grouwzaem oogmerk mislukt is, wanhopig herom zwerven; wanneer de ſnoodſte eigenlyk *de geringheid* van 's menſchen kinderen verhoogt worden, dat is, wanneer de vromen, die onder de menſchen, zoo gering geacht, en zoo ſchromelyk mishandeld worden, zullen verhoogd, en in eere verheven worden.

(*b*) 2 Sam. 22: 31. Pſalm 18: 31. ende 119: 140. Spr. 30: 5.

PSALM. XIII.

1 EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

In dit korte lied komt de spreker voor, als iemand die geweldig vervolgd wordt, en, door de gevaren, welke hem van alle kanten dreigen, zeer moedeloos geworden is; die daerom den HEER zeer ernstig smeekt, dat zijn hart, door de hope van eene spoedige verlossing, mogt opgebeurd en gesterkt worden.

Tot dezen moedelozen toestand was DAVID gebracht, door *zijnen vyand* vs. 3. — Sommigen denken, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, toen hy vluchtte, voor zijnen oproerigen zoon ABSALOM. — Dan, onzes erachtens, past de benaming van *vyand* beter op SAUL, te meer omdat 'er, van eene langduurige vervolging, gesproken wordt vs. 2. — Wy zouden daerom lievst denken, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, by gelegenheid, dat hy zich, in zijn Vaderland, niet langer vertrouwen durvde, en zich genoodzaekt zag, om naer het land der Philistijnen te vluchten. Toen immers had hy den moed in zoo ver verloren, dat hy vreesde, den eenen of anderen tijd, nog eens, door SAUL, gedood te worden 1 Sam. 27: 1.

Vs. 2, 3. klaegt de Dichter, op eene zeer aendoenlyke wijs, over den uiterst zorgelyken toestand, in welken hy verkeerde; en daerop laet hy een allerernstigst gebed volgen, om bemoediging en verlossing vs. 4-6.

2. Hoe lange, en in hoe ver HEERE, sult gy mijner steets vergeten? hoe lang en in hoe ver zal ik, van uwe gunst en hulp, verstoken blijven? zal deze rampzalige toestand *steeds* en altoos duuren? hoe lange sult gy uw aengesicht voor my verbergen? dat gy my niet aenziet, met oogen van gunst en byzondere toegenegenheid?

3. Hoe

3. Hoe lange ſal ick raetſlagen voornemen in mijne ziele? om my te redden; en dezelve zien verydelen? droeffeniſſe in mijn herte by dage? hoe lang zal mijne ziel, den ganſchen dag, door treurigheid gefolterd worden? hoe lange ſal mijn vyant over my verhoogt zijn? en, in zijne boosaertige aenſlagen, wel gelukken?

4. Aenſchouwt my weder, met oogen van gunst en lievde, verhoort my, HEERE, mijn Godt: verlicht mijne oogen, beſtrael dezelve, met het licht van uwe gunst; laet mijn hart daerdoor verſterkt en bemoedigd worden, op dat ick [*in*] den doot van droevheid niet en ontſlape: dat ik onder mijne ellenden, niet ten eenemael bezwijke.

5. Op dat niet mijn vyant en ſegge; Ick heb hem overmocht: (*a*) mijne tegenpartijders ſich verheugen, wanneer ick ſoude wanckelen of *dat ik bezweeken ben.*

6. Maer ick vertrouwe op uwe goedertierenheyt; of liever, *op uwe goedertierenheid heb ik* tot dus ver, in de zorgelykſte omſtandigheden, mijn vertrouwen gevestigt, mijn herte ſal ſich verheugen in uw heyl: of liever, wenſchender wijs, *dat* dan ook *mijn hart zich* in het vervolg, in de hope op *uw heil verheuge;* ick ſal *zingen*, of wederom liever wenſchender wijs, *dat ik* wederom ſtof moge hebben, om den HEERE te ſingen, om dat hy aen my welgedaen heeft.

PSALM. XIV.

DE ſpreker, in dezen Pſalm, teekent eenen zeer boozen tijd, in welken ongeloov, godloosheid, en onderdrukking der rechtvaerdigen, de overhand hadden; hy ſpreekt, niet alleen tot zijne eigene bemoediging, maer ook tot opwekking

(*a*) Pſalm 5: 2.

van andere godvruchtigen, door hun te verzekeren, dat 'er zeker eenmael eene gewenschte omwending van zaken komen zoude.

Sommigen zijn van oordeel, dat hier een gelovige sprekende worde ingevoerd, die, kort voor CHRISTUS komst, leven zoude; die het diep verval, onder het Joodsche volk van dien tijd, beklaegde, en vuurig verlangde naer de verlossing, welke de MESSIAS zou te weeg brengen. Maer de bewijzen zijn onvoldoende; behalven dat de verlossing, door den MESSIAS, vs. 7. *nae de letter* niet kan bedoeld worden, gelijk in het vervolg nader blijken zal.

Anderen brengen dezen Psalm, op den tijd der Babylonische gevangenis; zoodat hier eene verdeediging van 's HEEREN wegen zou voorkomen, tegen de godloze Joden van dien tijd, die, uit den rampzaligen toestand van hun volk, deze godverlochende stelling wilden afleiden, dat God zich, met het bestuur der waereld, niet bemoeien zoude. — De voornaemste grondslag van dit begrip bestaet hierin, dat vs. 7, van de wederkeering der Joden, uit Babels gevangenis, zou gesproken worden. — Maer, naer ons inzien, is 'er niets, het welk den tijd der wederkeering van de Joden, uit Babel, meer byzonder kenmerkt. Integendeel, de verlossing van Israël wordt vs. 7. *uit Zion* verwacht: derhalven worden wy naer zulk eenen tijd henen gewezen, in welken Zion de zetel van den openbaren Godsdienst was, en wanneer God *uit Zion*, als de plaets zijner wooning, hulp beschikken konde. Dit immers past in het geheel niet, op den tijd der Babylonische gevangenis, toen de berg Zion woest lag, en als een akker beploegd werd Hos. 5: Jer. 8: 19.

Onzes erachtens moeten wy by de tijden van DAVID zelven blijven. De groote CALVIJN dacht, aen dien tijd, toen DAVID, door SAUL, vervolgd werd. Maer vs. 7. worden wy blijkbaer gewezen, naer die dagen, in welke Zion de vastgestelde plaets van den Godsdienst geworden was. — Hoogstwaerschijnlyk is het ons voorgekomen, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, by gelegenheid van ABSALOMS onnatuurlyken opstand. Alle de byzonderheden passen, by uitnemendheid wel, op de omstandigheden van dien tijd. —

AB-

ABSALOM en zijne vloekverwanten kunnen, met het hoogste recht, als een hoop van godverzakers, beschouwd worden, vs. 1, als een menigte oproermakers, die het gansche land, met schrik en verwoesting, vervulden vs. 4; DAVID had de Priesters, die hem op zijne vlucht vergezellen wilden, met de Verbonds-Ark, naer Jeruzalem te rug gezonden, zoodat daer de zetel bleev van den Godsdienst vs. 7, en God die te Zion woonde, deed, voor DAVID, het licht uit de duisternis te voorschijn komen.

Dan hoewel DAVID, by de gemelde gelegenheid, dezen Psalm gedicht, en de verlossing uit het geweld van ABSALOM, bedoeld hebbe; is het ons voorgekomen, dat de Dichter, door den Prophetischen Geest opgeheven, verder het oog gehad hebbe, op den toestand der Joden, kort voor de komst van CHRISTUS; toen 'er een schroomelyk bederv heerschte, in Godsdienst en Zeden, en de weinige godvruchtigen vuurig verlangden, naer de verlossing van den MESSIAS: te meer omdat de groote PAULUS Rom. 3: 10-12. dezen Psalm, op den bedorvenen toestand der Joden, in de eerste dagen van het Euangelium, zoo duidelyk toepast.

Drie voorname byzonderheden ontmoeten wy, in dit zangstuk. I. Eerst klaegt DAVID over de hemeltergende boosheid zijner vyanden, die het hem en zijn getrouwe volk zoo bang maekten vs. 1. II. Daerna bemoedigt hy zijne medgezellen, uit aenmerking, dat God alles zag, en deze boosdoeneren zou weten te vinden vs. 2-6. III. Hy besluit, met eene gelovige verzekering, dat de wensch der oprechten spoedig zou vervuld worden vs. 6, 7.

1. [*Een Psalm*] Davids, voor den Oppersangmeester. (*a*) De dwaes, het vloekgespan, het welk ABSALOM, mijnen zoon, aen het hoofd heeft, die onzinnige menigte, welke geheel verdraeid, en, in het zedelyke geheel verdorven is, seyt in sijn herte; en denkt by zich zelven, Daer en is geen Godt: geen eer- en dienenswaerdig Opperwezen; geen God, die zich aen ons laet gelegen liggen, en aen wien wy rekenschap van onze daden verschul-

(*a*) Ps. 10: 4. ende 53: 2.

digd zijn: Sy verderven 't, hunne handelwijs is zeer verdervelyk; het is als of zy het 'er op gezet hadden, om het land en deszelvs welvaert geheel te verderven, en om alles te verwoesten, ſy maken het grouwelick [*met haer*] werck, het werk, welk zy by de hand hebben, is een zeer ſlecht en allergrouwzaemst ſtuk; zy bedienen zich, om hun oogmerk te bereiken, van listige en allerverfoeilykſte kunstgrepen; zelvs plegen zy zulke vuile godloosheden, van welke elk, die niet alle zedelyk gevoel heeft afgeſchudt, eenen grouwel heeft: (*b*) daer is onder dezen ganſchen hoop van ABSALOMS vloekverwanten, niemant, die goet doet, 'er is geen één onder, die eenig gevoel heeft van eer, deugd of Godzaligheid.

Ter nadere opheldering en bevestiging van deze verklaring, hebben wy het volgende kortelyk aentemerken.

Door den *dwaes* verſtaen wy ABSALOM, en het eedgeſpan van zijne oproerige aenhangeren. Op deze pasten alle de byzonderheden, by uitnemendheid. — Trouwens, dat DAVID hier geene beſchrijving geve, van het algemeen bederv van alle menſchen, en byzonder van de Joodſche Natie, blijkt allerduidelykst, omdat 'er, tegen dezen grouwzamen hoop, een *geſlacht der rechtvaerdigen* wordt overgeſteld vs. 5, ook ſpreekt hy, van *zijn volk*, vs. 4, en van den *ellendigen*, wiens *toevlucht* de HEER was. — Hoe listig ABSALOM en zijne aenhangers hunne zaken meenden beſteld te hebben, zy gedroegen zich evenwel als *dwazen:* hadden zy met het gezond verſtand geraedpleegd, zouden zy gereedelyk hebben kunnen opmerken, dat zoodanig een onnatuurlyke opſtand nimmer een goed gevolg hebben konde; zy betoonden, dat zy, door doemwaerdige drivten, geheel verdwaesd waren, en alle zedelyk gevoel verloren hadden.

Deze dwaze oproermakers *zeiden in hun hart: 'er is geen God; daer is geen* ELOHIM, geen eer- en dienenswaerdig Opperwezen. Zy zeiden niet, 'er is geen JEHOVAH; zy ont-

(*b*) Rom. 3: 10.

ken het beſtaen van een Opperwezen niet: maer zy zeiden JEHOVAH is geen ELOHIM, geen eer en dienenswaerdig wezen, voor het welke wy te vreezen hebben: zy lochenden derhalven Gods beſtaen niet, maer zijne Voorzienigheid en vergeldende rechtvaerdigheid. — Het is waer, ABSALOM was Godsdienſtig opgevoed; maer hy had, drie jaren lang, aen een Heidensch Hov verkeerd, te Geſur in Syrien, 2 Sam. 13: 37, 38. en daer zal zijn karakter en denkwijze grootlyks bedorven zijn, gelyk men ook, in onze dagen, maer al te veel ziet, dat jongelingen, die vreemde landen bezoeken, met bedorvene grondbeginſelen wederkeeren. — Althans dat ABSALOM een Deïst geweest zy, een ſpotter met God en Godsdienst, blijkt daer uit klaer genoeg, dat hy zich, om zijn grouwzaem ontwerp tot ſtand te brengen, by zijnen Vader, van een Godsdienſtig voorwendſel bediende 2 Sam. 15: 7, 8.

ABSALOM en zijnen aenhang *verdorven het*; zy brachten het ganſche Koningrijk, op den rand van het verderv. — *Zy maekten het grouwelyk*; zy bedreven vele godloosheden. Men herinnere zich, hoe de booswicht, op den raed van ACHITOPHEL, bloedſchande bedreven hebbe, met de bywijven van zijnen Vader 2 Sam. 16: 21, 22. — Er was, onder dezen grouwzamen hoop, *niemand die goed doet*, geen één man van eer, deugd en braevheid. Er waren ſommigen, die zich, door leugenachtige voorwendſels, en door dwang, in dezen opſtand hadden laten inwikkelen; maer, over het algemeen, waren het menſchen, die geene indrukken hadden van God en Godsdienst.

Vs. 2-5. *bemoedigt* DAVID *de mannen, die hem op zijne vlucht trouw vergezellen. De eerſte reden is ontleend van Gods Alwetendheid, en richterlyk toezicht, op dien godloozen hoop* vs. 2, 3. *De andere beſtaet hierin, dat de Vloekverwanten reeds ondervonden hadden, en nog verder zouden ondervinden, dat God een rechtvaerdig en oppermachtig Richter zy* vs. 4, 5.

2 De HEERE heeft uyt den hemel als Richter nedergeſien op de menſchen kinderen, om een rich-

terlyk onderzoek te doen, naer de bedrijven van dezen oproerigen hoop, om te sien, of yemant onder hen verstandigh ware, die, uit redelyke en betamelyke beginzelen werkte, en die Godt sochte en in zijn hart achting had voor den Godsdienst.

3. En hoe heeft het de alwetende Richter bevonden? Niemand onder hen werkt uit goede beginselen: Sy zijn alle afgeweken, zy hebben alle indrukken van plicht en Godsdienst uitgeschud, t'samen zijnse stinckende geworden, by den heiligen God, en grouwzaem in zijne oogen, wegens hunne godlochenende beginselen, hemeltergende daden, en verfoeilyke bedoelingen: daer is niemant die goet doet; oock niet een, 'er is onder hen geen één, die indrukken heeft van eer en deugd; zy zijn, tot één toe, de meestuitgezochte booswichten.

4 Hebben dan alle werckers der ongerechtigheyt geene kennisse, dat is, hebben wy *niet* reeds eene *ondervindelyke* kennis van Gods straffende rechtvaerdigheid? daerin onder anderen, dat ACHITOPHEL, die als de rechterhand van ABSALOM was, verwoede handen aen zichzelven geslagen heeft, waerdoor deze oproerige hoop de voornaemste sterkte verloren heeft. Hebben die boosdoeners niet reeds de Godlyke wraek ondervonden, die mijn volck, de Israeller, die nu gedwongen, onder het scepter van den geweldenaer, bukken moeten, die het volk wiens wettiger Koning ik ben, opeten, [*als of*] sy broot aten? en het zelve, als onderdrukkers en geweldenaers, verslinden; Sy en roepen den HEERE niet aen; of liever zy *noemen den* HEER *niets*, zy denken en spreken van den HEER, als van eenen *niet-god*, van geenen God, aen welken zy geenen eerbied verschuldigd zijn.

5. Aldaer, dat is, terwijl zy niets minder, dan dit verwachtten, zijn sy met vervaertheyt vervaert; door vervaerdheid zijn zy geheel zinneloos geworden, zoodat zy het verderv en den ondergang radeloos in den mond loopen; ik ben van deze hunne vervaerdheid zoo verzekerd, als of ik het reeds, voor mijne oogen zag: want Godt is by het geslachte des rechtveerdigen. Hy zal my, en den op-

rechten, die my getrouw gebleven zijn, zijnen byſtand niet ontzeggen, maer eene gezegende uitkomst verleenen.

Vs. 6, 7. *beſluit de Dichter dit Zangſtuk, met zijne hoop te verklaren, dat de* HEER, *op zijnen tijd, het licht zou doen ſchijnen, uit de duisternis.*

6. Gylieden beſchaemt den raet des elendigen, om dat de HEERE ſijn toevlucht is.

Ter nadere opheldering van vs. 6, dient het volgende. — In eene Poëtiſche vervoering, verbeeldt de Dichter zich, dat zijne vyanden voor hem ſtaen, zoo dat hy hen regelrecht aenſpreke. — De eerſte uitſpraek zouden wy liever vraegsgewijs opvatten, en dus, in den toekomenden tijd, vertalen, *zult gylieden den raed des ellendigen beſchamen?* — Onder den naem van den *ellendigen* bedoelt DAVID zich zelven; en, door den *raed van dien ellendigen*, de maetregelen, welke hy nam, om zich, tegen het leger der rebellen, te verſterken. — De zakelyk zin is derhalven deze:

„ *Zult gylieden*, verfoeilijke rebellen! *den ſpot drijven* met „ den *raed*, *van* my *dien ellendigen*, die zich, op eene on„ natuurlyke wijs, door mijnen eigenen zoon, verjaegd „ vindt, en met de maetregelen, welke ik neem, om ulie„ den het hoofd te bieden? ſpot gy met uwen onderdrukten „ Koning, godvergeten lieden! *omdat de* HEERE *zijn toevlucht* „ *is*, van welken hy, in deze benauwde omſtandigheden, zijne „ hulp verwacht?"

7. Och dat Iſraëls verloſſinge uyt Zion [*quame*]! Thans zuchten mijne onderdanen onder den ſcepter der overheerſching. Och dat zy, uit deze benauwende omſtandigheden, in welke zy, dôor dien onnatuurlyken opſtand, zijn ingewikkeld, eerlang mogen verlost worden! dat God *uit Zion*, alwaer hy woont, en aengebeden wordt, de middelen en wegen, tot het gelukkig dempen van dezen opſtand, bevelen en beſchikken mogt! Als de HEERE de gevangene ſijns volcks ſal doen wederkeeren, als de HEER my, die thans als een balling moet omzwerven, wederom op den Throon zal geplaetst, en mijne getrouwe aenhangers, die

thans als gevangene en verdrevene lieden zijn, tot hunne wooningen en bezittingen, zal wedergebracht hebben, [*dan*] ſal ſich Jacob weder verheugen, Iſraël ſal verblijdt zijn. En dit vertrouw ik, dat de HEER, in zijne gunſtige Voorzienigheid, eerlang geven zulle, hoe zeer ABSALOMS godvergetene vloekverwanten deze mijne hoop beſchimpen mogen.

De toepasſing van het een en ander in den geestelyken zin, op den toeſtand der Joodſche Natie, in de dagen van den MESSIAS, en de verlosſing, welke die verheven perſoon, uit Zion heeft te weeg gebracht, kan elk oordeelkundige nu ligtelyk maken.

PSALM. XV.

IN dezen Pſalm, beſchrijvt DAVID het karakter en het gedrag van eenen vromen man, die zich kan vleijen met de byzondere gunst en beſcherming van den Allerhoogſten; Evenwel wordt hier een deugdzaem man, niet in alle zijne handelingen, afgeteekend, maer bepaeldlyk in zijne verkeering met menſchen, zoo als hy daerdoor de oprechtheid van zijn geloov, aen anderen, openbaer maekt.

Wanneer, en by welk eene gelegenheid, DAVID dezen Pſalm gedicht hebbe, kunnen wy, met geene zekerheid bepalen. — Van de onderhouding der ſchaduwachtige plechtigheden, wordt in het geheel niet geſproken: en daeruit beſluiten ſommigen, dat DAVID dit lied hebbe opgeſteld, toen hy de Ark, op Zion, geplaetst had, en ondervond, dat het volk hun vertrouwen begon te ſtellen, op het volbrengen der uiterlyke plechtigheden van den ſchaduwachtigen eerdienst. — Ondertusſchen ſchijnt het begrip van anderen, geene mindere opmerking te verdienen: dat DAVID, na het dempen van den opſtand door ABSALOM verwekt, weder op den Throon bevestigd, zijne onderdanen, door dit lied, tot eene betere levenswijs, hebbe willen opwekken.

Hoe het zy, dit lied is van een algemeen nut, en een altoosduurend gebruik. Door alle tijden, zoo wel onder het Oude, als onder het Nieuwe Testament, moet het geloov zich openbaer maken, in de lievde, ook tot den naesten.

De zaek wordt, by wijs van zamenspraek, voorgedragen. I. Vs. 1. behelst eene vraeg, wie de oprechte dienaers van God zijn, die zijne byzondere gunst en bescherming genieten. II. Deze vraeg wordt vs. 2-5. beantwoord, door de afteekening van eenen deugdzamen man, die zich lovwaerdig gedraegt, in zijne verkeering met menschen. — Men zou zich hier twee personen kunnen vertegenwoordigen, die te zamen spreken, van welke de één vraegt, en de ander antwoordt. Al zoo natuurlyk en eenvouwig nochtans komt het ons voor, de zaek zoo te begrijpen, dat een en dezelvde perzoon vrage, en zich zelven beantwoorde. Het vraeggewijs voorstel zal derhalven, niet alleen cieraedswegen, geschieden, maer ook dienen, om de waerheid der zaek duidelyker aen te toonen, en, aen het gansche voorstel, meerder nadruk by te zetten.

1. Een Psalm Davids. HEERE, wie sal verkeeren in uwe Tente? wie sal woonen op den bergh uwer heyligheyt?

De *tent des* HEEREN, en de *berg Zion*, alwaer, ten dezen tijd, de Verbonds-Ark geplaetst was, moeten hier niet slechts beschouwd worden, als de plaetsen van den openbaren eerdienst; maer vooral als zulke verblijvplaetsen, alwaer men veilig en zeker is: want dit vorderen de spreekwijzen *verkeeren* en *woonen*. — Het grondwoord *verkeeren*, beteekent eigenlyk het verblijv van eenen vreemdeling, die, onder de bescherming van den genen, die hem in zijn huis ontvangen heeft, zeker en veilig is. By de Oosterlingen waren de rechten der gastvryheid heilig en onschendbaer; die eens van eenen anderen, in zijne wooning was aengenomen, kon altoos staet maken, op de verzorging en bescherming van zijnen gastheer. — De *tente des* HEEREN wordt hier derhalven aengemerkt, als het huis van eenen gastheer en be-

ſchermer, en *de berg des* HEEREN, als een onſchendbaer grondgebied.

De zakelyke zin is derhalven deze: „ HEER, wie is de „ man, die, onder uwe voorzorg en beſcherming, veilig „ is? hoedanig moet het karakter, het beſtaen, en het ge- „ drag van zulken man wezen, die, op uwe byzondere „ gunst en beſcherming, in alle gevallen, vertrouwend ho- „ pen kan"?

2. (*a*) Die oprecht wandelt, die zich geheel en ongeveinsd, aen uwen dienst, heeft overgegeven, die zich, van alle huichelary, gezuiverd heeft, ende die gerechtigheyt werckt; rechtvaerdig zijnde, in zijnen ganſchen wandel, ende die met ſijn herte de waerheyt ſpreeckt, zich, met alle zijne vermogens, bevlijtigende, om de geſtrengſte oprechtheid, in alle zijne gezegden, openbaer te maken.

3. Die met ſijne tonge niet achterklapt, noch allerwegen rondloopt, om kwaed te ſpreken; die ſijnen metgeſelle geen quaet en doet; die zich, noch als een lasteraer, noch als een benijder, noch als een menſchenhater, gedraegt, ende geen ſmaetreden opneemt tegen ſijnen naeſten, noch, op eenigerlei wijze, zijnen evenmensch, van zijne eer, zoekt te berooven.

4. In wiens oogen de verworpene, de losbandige, die geenen eerbied heeft voor God en Godsdienst, veracht is, zoodat hy zich, van de verkeering met zulken losbandigen, geheel onthoudt, maer hy eert en bemint de gene die den HEERE vreeſen; De eed is hem altoos heilig, zelvs al heeft hy geſworen tot [*ſijne*] ſchade, evenwel en verandert hy niet: hoeveel nadeel het volbrengen van het gene hy gezwooren heeft hem ook moge aenbrengen, nimmer evenwel zal hy zijnen eed verbreken.

5. Die ſijn gelt niet geeft op bytenden en onmatigen woecker; noch geen geſchenck en neemt tegen den onſchuldigen om hem te verdrukken. Die deſe dingen

(*a*) Pſ. 24: 4. Jeſ. 33: 15.

gen doet, en ſal niet wanckelen in eeuwigheyt maer onder de Godlyke voorzorg en beſcherming, veilig en zeker wezen.

PSALM. XVI.

Deze Pſalm heet, in het opſchrivt, een GOUDEN KLEINOOD *van* DAVID.

OVer dezen tytel, zijn zeer verſchillende gedachten. — Gemeenlyk houdt men het daervoor, dat deze Pſalm dien naem drage, naer den gewichtigen inhoud; om daerdoor aen te duiden, dat het een allervoortreffelykst lied zy, het welk, met groote zorg, verdiende bewaerd te worden. Maer dit zelvde opſchrivt vindt men ook by Pſalm 56, 57, 58, 59 en 60, en men kan geene reden geven, waerom ook die bepaelde Pſalmen zooveel voortreffelyker wezen zouden, en meer den naem van een *gouden kleinood* verdienen, dan alle de andere. — De 70 hebben het vertaeld, door *kolom inſchrijving*, *een tytel op een kolom gegraveerd:* en dan zou 'er door aengeduid worden, dat dit lied waerdig zy, om, ter eeuwige gedachtenis, in een kolom te worden ingeſneden. — Anderen denken, met eenige der voornaemſte Rabbijnen, dat hier een ſchoon beſneden ſpeeltuig bedoeld worde. — Voor het naest zouden wy het daervoor houden, dat hier een lied bedoeld worde, het welk zeer vast, en ineengedrongen is; gelijk het Hebreeuwſche woord eigenlyk beteekent zamenpakken, toeſluiten, enz. dus een lied, in het welk vele gewigtige zaken vervat zijn, en voor de vergetelheid bewaerd worden.

Dit lied is buiten allen twijffel Prophetisch. Dit blijkt allrduidelykst uit Hand. 2: en 13. — De Apostel PETRUS beriep zich op dezen Pſalm, in zijne redevoering tot de Joden, op den Pinxterdag. Hy bewijst, dat hier niet van

DAVID zelven kunne gesproken worden, en dat de gezegdens, op niemand anders, dan alleen op den verrezenen CHRISTUS, kunnen worden toegepast Hand. 2: 29-31. Op deze wijs zou PETRUS niet hebben kunnen spreken, wanneer DAVID in den letter, en CHRISTUS geheimzinnig, slechts bedoeld werd. — PAULUS, in zijne redevoering te Antiochie, verklaert dezen Psalm regelrecht van CHRISTUS, en bewijst 'er uit de waerheid van zijne Opstanding. — Wy besluiten 'er uit, dat de MESSIAS hier inkome, sprekende tot zijnen Vader. — De zaek wordt, door den inhoud zelven, en velerlei byzonderheden, nog nader bevestigd.

Maer op welken tijd moeten wy ons hier den MESSIAS verbeelden? Of by het naderen van zijn laetste lijden in het gemeen? Of bepaeldelyk, toen hy, na het eten van het Pascha, op den weg was naer Gethsemane, alwaer hy eenen allerzwaersten strijd moest doorstaen? Of moet men dit lied beschouwen, als een gebed, het welk de Middelaer heeft gesproken, toen hy aen het Kruishout hing? — Zeer waerschijnlyk komt het ons voor, dat de MESSIAS hier wordt voorgesteld, wanneer hy zoo sterven zoude, en nadat hy reeds veelvuldige smerten en benauwdheden had doorgestaen, gelijk blijkt uit vs. 7-9, byzonder op dien tusschentijd, die 'er, tusschen de Zonsverduistering, en zijnen dood, verlopen is; trouwens toen had hy de hoogstgaende angsten doorgestaen, toen verkeerde hy in eenen staet van meer bedaerdheid, zoodat hy den dood, als den weg tot zijne onnadenkelyke heerlykheid, met vertrouwen afwachtte.

Wy kunnen geene voldoende reden vinden, om, in dit lied, verschillende spreekbeurten te onderstellen, en beschouwen daerom den MESSIAS, als den eenigen Spreker, die, den ganschen Psalm door, het woord voert.

Drie deelen kan men zeer voegzaem onderscheiden. I. Eerst bidt de stervende MESSIAS, met een volkomen vertrouwen, om de Godlyke bewaring vs. 1. II. Daerna geevt hy de gronden op van zijn vertrouwen vs. 2-8. III. Beschrijvt hy de uitnemende voorrechten, welke hy verwachtte vs. 9-11.

1. Een gouden Kleynoot Davids. Bewaert

my

my, o Godt, en beveilig my, in dit bange doodsuur, tegen alle gevaren: want ick betrouwe op u, en nimmer is iemand beschaemd uitgekomen, die tot u de toevlucht genomen had.

Deze bede past eigenaertig, op onzen gezegenden Verlosser, toen hy, aen het Kruishout hangende, uitriep: *Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest.*

2. [*O mijne ziele,*] gy hebt tot den HEERE geseyt, gy hebt dikwils betuigd en beleden, en dit zegt gy nog tot den HEER: Gy, mijn Vader! zijt de Heere; (*a*) de getrouwe vervuller van alle uwe belovten, op wiens toezeggingen ik my volkomen verlaet, mijne goetheyt [*en raeckt*] niet tot u;

De laetste woorden zijn, in onze Overzetting, zeer donker, *mijne goedheid raekt niet tot u.* — Wy zouden het liever, op de volgende wijs, zonder eenige inlessching, overzetten: *mijne goedheid! niets is tegen u* Dit levert eenen zeer zaekrijken en aengenamen zin op. De MESSIAS wil tot God zijnen Vader zeggen: *Gy zijt mijne goedheid;* gy zijt mijn hoogste goed; op U vertrouw ik, ook in dezen bangsten nood; *niets is tegen u;* Gy bezit een oneindig Alvermogen, zoodat *niets tegen u* vermoge, en niemand zich tegen U verzetten kunne. Zou ik dan op U niet onwankelbaer betrouwen?

Voor het overige hebben wy 'er nog by te voegen, dat het woord *zeggen*, waermede het tweede vers begint, in onzen gedrukten Text, voorkome, in den tweeden persoon van het vrouwelyk geslacht אָמַרְתְּ *gy hebt gezegd.* Onze Overzetters hebben het daerom aengevuld (*o mjne ziel*) *gy hebt gezegd*, zoodat de MESSIAS zijne ziel, dat is zich zelven, zoude aenspreken. — Ondertusschen is het zeer waerschijnlyk, dat de echte lezing zy, in den eersten persoon אָמַרְתִּי *ik heb gezegd*, te meer omdat alle Overzettingen, de Chaldeeuwsche Uitbreider alleen uitgezonderd, vertaeld hebben, *ik heb gezegd?* — Op deze wijs zal MESSIAS regelrecht spreken tot God zijnen Vader.

(*a*) Job 22: 2. ende 35: 7. Ps. 50: 9, &c. Rom. 11: 35.

3. [*Maer*] tot de heylige, die op der aerden zijn, ende de heerlicke, in dewelcke al mijn luſt is.

Of liever: *wat de heiligen aengaat die op aerde zijn, en de heerlyken*, de gelovige menſchen, die in heiligheid uitblinken, *in deze heb ik al mijnen lust;* deze zijn de voorwerpen van mijne onderſcheidene lievde; om hunnentwil, en in hunne plaets, heb ik tot dus ver het allerſmertelykst lijden doorgeſtaen.

4. Maer de godloozen, die my verſmaden, zullen rampzalig wezen. De ſmerten der gener, die eenen anderen [*Godt*] begiften, ſullen vermenigvuldigt worden: Ick ſal hare dranck-offeren van bloet niet offeren, ende hare namen op mijne lippen niet nemen.

Die eenen anderen GOD *begivtigen.* — Onze Overzetters verſtaen dit van afgodery, en hebben daerom het woord GOD ingelascht. Maer dit komt, in het verband van zaken, niet te pas; ook konden de Joden, in de dagen van den MESSIAS, niet van eigenlyke afgodery beſchuldigd worden. Het woord *begivtigen* wordt Exod. 22: 16. genomen, voor het geven van eenen bruidſchat. *Eenen anderen te begivtigen* is derhalven, den MESSIAS te verſmaden, hem, door ongeloov, te verwerpen; die hulde van geloov, eerbied en onderwerping, welke men den MESSIAS verſchuldigd is, hem te ontzeggen, en eenen anderen toe te brengen.

De ſmerten van de zoodanigen *zullen vermenigvuldigd worden*, zy zullen aen allerlei ſmerten, benauwdheden, en onheilen, worden blootgeſteld.

Van deze ongelovigen, zegt de MESSIAS, integenſtelling van de heiligen, in welken hy al zijnen lust had: *ik zal hunne drankofferen van bloed niet offeren, en hunne namen op mijne lippen niet nemen.* Zy hebben, in het dooden der Propheten, onſchuldig *bloed* vergoten; dit bloed beſchouwden zy als *drankofferen*, meenende Gode daerdoor eenen dienst te doen; deze zoogenaemde *drankofferen* wil ik, als Priester, *niet opofferen*, noch hun verzoening van die bloedſchulden te weeg brengen; ook zal ik, als Priester, niet voor hun bidden, en

hun-

hunne namen op myne lippen niet nemen. Dit alles hebben zy, aen hun hardnekkig ongeloov, te wijten. Zo zy gelovig tot my kwamen, zou mijn bloed hen reinigen van alle zonden.

5. (*b*) De HEERE is het deel mijner erve, ende mijns bekers: gy onderhoudt mijn lot.

Hier schijnt geoogd te worden, op de Priesteren, die dagelyks hun deel hadden van de gaven. Het Hebreeuwsche woord, door *deel* vertaeld, zegt eene bepaelde hoeveelheid; *het deel der erve* of van het lot, zaemgevoegd met het deel van den *beker*, zal eene bepaelde hoeveelheid van spijs en drank beteekenen, welke voor elken dag is afgemeten, verg. Deut. 18: 8. Dan. 1: 10: — De MESSIAS wil derhalven zeggen, „ JEHOVAH is my in plaets van dagelykschen „ spijs en drank; in de gemeenschap van den algenoegzamen „ JEHOVAH, stel ik mijn grootste genoegen."

Gy HEER, voegt hy 'er by, *onderhoudt mijn lot*, dat is, gelijk wy het hier vertalen, *gy maekt mijn ervdeel aengenaem* voortreflyk, en heerlyk. Na al dit lijden, heb ik eenen heerlyken loon te wachten.

6. De snoeren, met welke my mijn ervdeel zal worden toegemeten, zijn my in liefllicke plaetsen gevallen; Mijn ervdeel is alleraengenaemst, ja eene schoone erffenisse is my geworden. Ik heb eene belooning van eene onnadenkelyke Heerlykheid te wachten.

7. Ick sal den HEERE loven, aen welken ik het moet dankweten, dat ik nu, na zooveel lijden en strijden, den dood gerust en bemoedigd inwacht; en zou ik God mijnen Vader niet loven, die my raet heeft gegeven: en moed ingeboezemd? Selfs by nachte, onderwijsen my mijne nieren.

De meening van den MESSIAS zal veel duidelyker zijn, wanneer men de laetste woorden van vs. 7. dus vertaelt; *zelvs de nachten onderwijzen my*: dat is de *nachten zelve*, de drieuurige Zonsverduistering, en de schroomelykste aenvechtingen, aen welke ik, onder dezelve, werd blootgesteld, *hebben my onderwezen*; onder dit alles heb ik den moed

(*b*) Klaegl 3: 24.

niet verloren; ik ben geduldig en ſtandvastig gebleven, omdat de HEER my, door zijnen verborgenen invloed, krachtig onderſteund heeft.

Maer waer blijven wy dan, met het woord *nieren*? Onze Overzetters voegen het, by het *onderwijzen*; *zelvs onderwijzen my mijne nieren.* — Maer dit is onbeſtaenbaer met den grondtext: want het zelvsſtandig woord *nieren* ſtaet, in het vrouwelyk, maer het werkwoord *onderwijzen*, in het mannelyk geſlacht — Het woord *nieren* behoort tot het volgende 8ſten vers. *Ik ſtelle mijne nieren.* De *nieren* zijn zinbeelden van de aendoeningen en begeerten des harten. Deze *te ſtellen* of te bedwingen, is zijne natuurlyke drivten te overmeesteren, en een bedaerd gemoed te bezitten.

8 (c) Ick ſtelle den HEERE gedueriglick voor my: om dat hy aen mijne rechterhant is, en ſal ick niet wanckelen.

Op grond van het gene wy zoo even beredeneerd hebben, wil de MESSIAS vs. 8. dit zeggen; „ De menſchelyke „ natuur heeft wel eenen afkeer van alle lijden, en vooral „ van den dood, welken ik eerlang ondergaen moet: maer „ *ik ſtel mijne nieren*; ik bedwing mijne natuurlyke aendoe- „ ningen, zoodat ik, in deze ſchroomelyke oogenblikken, „ zeer bedaerd ben van gemoed. *De* HEER *is geduurig voor* „ *my*; met een volkomen vertrouwen, houd ik mijne „ oogen gevestigd op den HEER, die my onderſteunt; „ *omdat hy aen mijne rechterhand is*, en by my ſtaet, om my „ te helpen en te bemoedigen, *zal ik niet wankelen*, noch „ eenigzins den moed laten varen. Het is 'er zoo ver „ van daen, dat ik eenigzins beangſtigd wezen zoude, „ dat ik den dood gemoedigd inwacht, als het middel van „ mijne verhooging.

9. Daerom is mijn herte verblijdt, ende mijne eere of mijne tong verheugt haer: mjin hart is zoo bemoedigd, dat ik den dood, met blijde lovzangen, kan inwachten. Trouwens waer voor zou ik vreezen? de dood zal my niet voor altoos overweldigen; ik zal over dien laet-

(c) Hand. 2: 25.

laetsten vyand, door mijne opstanding, volkomen zegepralen: oock sal mijn vleesch, mijn doode lichaem, in het graf seker woonen, en geene verdere mishandelingen ondergaen.

10. (*d*) Want gy sult mijne ziele in de helle, in den staet der afgescheidene geesten, niet verlaten: gy sult niet toelaten dat het doode lichaem van uwe Heylige de verdervinge sie, zoo lang zal het in het grav niet blijven, dat het verderv ondergaen zoude.

Het woord *Heilige* staet in het meervouwig getal. Het zegt *uwen Heiligen* by uitnemendheid; uwen gunstgenoot in nadruk.

11 Gy sult my het padt des levens bekent maken: gy zult my uit den dood opwekken, en langs dien weg, een eeuwigduurend leven schenken; gy zult my bekend maken, en doen ondervinden, versadinge der vreugden, die volkomene en onuitsprekelyke blijdschap, welke 'er is by uw aengesichte, en in uwe onmiddelyke tegenwoordigheid; gy zult my doen ondervinden de liefflickheden en onnadenkelyke genoegens, welke 'er zijn in uwe rechterhant eeuwiglick.

P S A L M. XVII.

DEze Psalm heet, in het opschrivt, *een gebed van* DAVID. Trouwens, wy ontmoeten hier een zeer ernstig gebed, in het welk de Dichter zich beklaegt over de hatelyke beschuldigingen van zijne vyanden, en den Alwetenden God ootmoedig smeekt, dat zijne onschuld mogt openbaer worden, en hy verlost zijn van zijne vervolgeren.

Maer by welk eene gelegenheid, heeft DAVID dit zangstuk opgesteld? — Men houdt het, over het algemeen, daervoor, dat de vervolgingen van SAUL hem aenleiding

(*d*) Hand. 2: 27, 31. ende 13: 35.

gegeven hebben, tot dit gebed; toen hy, als een balling 's lands, voor de vervolgingen van dien onverzoenbaren vyand, vluchten moest, en zich verbergen in ſpelonken, en onderaerdſche holen. — Alle de byzonderheden pasſen ongemeen wel op dien tijd.

Dit zangſtuk wordt zeer voegzaem, in drie hoofddeelen onderſcheiden. I. Eerst doet de bidder de krachtigſte betuigingen van zijne onſchuld en oprechtheid vs. 1-6. II. Daerna ſmeekt hy om redding, uit het geweld van zijne vyanden vs. 7-14. III. Eindelyk verklaert hy zijn vertrouwen, op eene gunstige verlosſing hier namaels vs. 15.

1. Een Gebedt Davids. HEERE, hoort de gerechtigheyt, beſchouw de rechtvaerdigheid van mijne zaek, welke als het ware, tot u roept; verhoor mijne billyke begeerten, merckt op mijn geſchrey, daer mijn ernst in dit gebed zoo groot is, dat ik luidkeels tot u roep, neemt ter ooren mijn gebedt, met onbedrieglicke lippen [*geſproken*], want ik zal u de ware meeningen van mijn hart oprechtelyk voorſtellen.

2. Laet mijn recht, mijn rechtvaerdig vonnis, van voor uw aengeſicht uytgaen, leg gy HEER, als Richter, de rechtvaerdigheid van mijne zaek openlyk aen den dag, laet uwe oogen de billickheden aenſchouwen, en my, volgens het geſtrengſte recht beoordeelen.

3. Gy hebt mijn herte geproeſt, en mijne inwendige neigingen nauwkeurig gadegeſlagen, gy hebt my zelvs des nachts, wanneer de zondaers zich onbeproevd in de boosheid plegen toe te geven, beſocht, om naer het beſtaen van mijn gemoed te vernemen, gy hebt my getoetſt, en allernauwkeurigst de ſchuilhoeken van mijn hart nagezien, maer gy en vindt niets: gy hebt niets gevonden, en zult ook niets vinden, waerdoor ik zulke mishandelingen verdiend heb, als my van Koning SAUL worden aengedaen. Alle de misdaden, welke mijne vyanden my te laste leggen, zijn boosaertige lasteringen: [*'t gene*] ick gedacht hebbe, en overtreedt mijn mont niet.

De laetſte woorden zal men beter dus vertalen: *ik heb mijnen mond toegebreideld, opdat ik met denzelven, niet overtreden zou-*

zoude. — Op den rand, hebben onze Overzetters deze vertaling gegeven: *ik heb voorgenomen, dat mijn mond niet zal overtreden.* „ Nimmer, wil DAVID zeggen, heb ik iets on-
„ betamelyks tegen SAUL, in mijn hart voorgenomen.
„ Nimmer heb ik eenig woord gesproken, het welk belee-
„ digende was voor den Koning. Zelvs heb ik, met
„ voordacht, mijnen mond toegehouden, opdat my geen
„ onbedachtzaem woord ontvallen mogt."

4. En, wat mijne daden aengaet; ook hier omtrend heb ik een goed geweten. Aengaende de booze handelingen SAULS, des menschen, die my zoo vyandig is, daervan heb ik eenen afkeer; ick hebbe my nae 't woort uwer lippen, volgens het voorschrivt der Heilige wet, welke gy zelv hebt afgekondigd, zorgvuldig gewacht voor de paden des inbrekers: nimmer heb ik de godloze praktijken van SAUL, dien geweldenaer, naegevolgd.

5. Houdende mijne gangen in uwe sporen, ik heb my beyverd, om in alle gevallen, te wandelen op den weg der deugd, welken Gy hebt voorgeschreven, op dat mijne voetstappen niet en souden wanckelen, en ik eenigermate, van den rechten weg zou afdwalen.

6. Ick roep' u aen, om dat gy my verhoort, of ik *heb* u aengeroepen, omdat gy my verhooren zult; o Godt: Neygt uwe oore tot my, hoort mijn reden.

7. Maeckt uwe weldadigheden wonderbaer, bewijs my uwe overvloedige goedheid, op eene verwonderlyke en uitnemende wijs, door my te bevrijden van mijne vyanden; gy die verlost de gene die [*op u*] betrouwen, van de gene die tegen uwe rechterhant opstaen, die zich tegen u en uwen wil stoutmoedig aenkanten.

Het Hebreeuwsche woord, het welk de onzen vertolken, door *wonderbaer maken*, zegt eigenlyk *beschermen*, en het woord *weldadigheid* kan ook eenen *gunstgenoot* beteekenen. Zoodat de zin deze zy: *bescherm uwen gunstgenoot, door uwe rechtehand*, door uw goedertieren Alvermogen,

gy die uwe vertrouwlingen verlost van de genen, die tegen hen opstaen. — Dit hebben ook onze Overzetters, in de randteekening opgemerkt.

8. Bewaert my, daer ik anderszins nergens veilig ben, voor de vervolging van mijnen vyand, met dezelvde zorgvuldigheid, als met welke men het ſwart des oogenappels pleegt te bewaren; verbergt my onder de ſchaduwe uwer vleugelen, beveilig my, onder uwe gunstige beſcherming, met dezelvde zorgvuldigheid, als een vogel de jongen, onder hare vleugelen, pleegt te verbergen.

9. Voor 't aengeſichte der godtlooſen, van SAUL en zijne Hovelingen, die met een geweldige drift op my aenvallen, om my te verwoeſten; mijner dootvyanden die my van alle kanten omringen, om my in hun geweld te krijgen.

10. Deze mijne vyanden misbruiken hunnen voorſpoed, en zijn menſchen van een trotsch karakter. Met haer vette beſluyten ſy [*haer*], zy zijn van alle kanten, als met dik vet overdekt; zy zijn wel gemeste lieden, die in voorſpoed en weelde leven: met haren mont ſpreken ſy hoovaerdiglick, als ſtond het in hunne macht, om my geheel en al te vernielen.

11. Zy hebben my, en mijne mannen, nu van alle kanten ingeſloten. In onſen gangh hebben ſy ons nu omcingelt, zoodat alle hoop op uitkomst, nae den mensch, geheel zy afgeſneden, ſy ſetten hare oogen [*op ons*] ter aerden nederbuckende.

In de laetſte uitdrukking, zijn de woorden *op ons* ingelascht. In het oorſprongelyke leest men, *zy zetten hunne oogen al bukkende op de aerde.* De ſpreekwijs is ontleend, van listige verſpieders; die, om zich te verbergen, voorover nederbukken, en inmiddels alles wat 'er gebeurt nauwkeurig gadeſlaen. DAVID wil 'er mede te kennen geven, dat zijne vervolgers niet alleen geweld gebruikten, maer hem ook op eene listige wijs verſchalkten, zoodat hy geduurig, in een oogenſchijnlyk gevaer ware.

12. Mijn

12. Mijn vyand is wreed en listig. Hy is bloeddorstig gelijck als een verscheurende leeuw, die begeert te rooven, ende listig als een jonge leeuw, sittende in verborgene plaetsen, om zijnen prooi op het onverwachtst te bespringen.

13. Staet op, HEERE, betoon U als Richter, om mijne rechtvaerdige zaek te handhaven; komt sijn aengesichte voor, zie hem onder de oogen, stuit hem in zijne woede, velt hem neder, beteugel hem, door uwe macht; bevrijdt mijne ziele met uw sweert, door de geduchte blijken uwer macht en rechtvaerdigheid, van den godtloosen: op dat ik geheel gered worde.

Maer betoonde DAVID geen wraekzuchtig gemoed, in deze smeekbede? — Op deze bedenking hebben wy, by Psalm 5, reeds geantwoord. — Alleenlyk voegen wy 'er nu nog een woord by, dat 'er voor DAVID, geen andere weg van verlossing was opengebleven; dat hy spreekt van de zoodanigen, die onverbeterlyke vyanden van God waren; dat hy niet regelrecht, om SAULS dood badt, maer om zijne vernedering, en de verydeling zijner vyandige en listige pogingen.

14. Verlos my HEER, door uw Alvermogen, Met uwe hant van Saul en de lieden, die hem dienstbaer zijn, om my te vervolgen, o HEERE, red my van de lieden, die van der werelt zijn, die in de waereld gelukkig en voorspoedig leven, die niets anders zoeken, dan de dingen van deze waereld, welcker deel in dit leven is, welcker buyck gy vervult met uwen verborgenen [*schat*]; en welke gy verrijkt, met alle die aerdsche goederen, welke waereldsgezinde menschen onvermoeid naerjagen: De kinderen worden, van wege den grooten rijkdom versadigt, ende sy laten haren overschot weder haren kinderkens achter.

15. [*Maer*] wat 'er ook van my, in dit leven, worden moge, ik verwacht, in het volgend leven, eene eindeloze gelukzaligheid. Dit streelt my; ick sal uw aengesicht in gerechtigheyt aenschouwen, Ik zal, in uwe gunstige nabyheid verkeeren, en de blijken van uwe vriendelyke

tegenwoordigheid ondervinden. Dit heil zal ik genieten, *in gerechtigheid*, door de genadige toerekening van MESSIAS volmaekte gerechtigheid: ick ſal verſadigt worden met uw beelt, ik zal u, in wijsheid en heiligheid, zoo gelijk wezen, als met mijne eindige natuur beſtaenbaer is, als ick, in den laetſten dag der waereld, uit den ſlaep des doods, ſal opwaken.

P S A L M. XVIII.

1. VOor den Opperſangmeeſter: [*een Pſalm*] Davids des knechts des HEEREN, die de woorden deſes liedts tot den HEERE geſproken heeft, ten dage als hem de HEERE geredt hadde uyt de hant aller ſijner vyanden, ende uyt de hant Sauls.

Dit vs. 1. behelst een zeer uitvoerig opſchrivt.

Deze Pſalm was opgedragen, *aen den Opperzangmeester*, om zorg te dragen, dat dezelve, in den openbaren eerdienst van het Heiligdom, op de behoorlyke wijs gezongen en geſpeeld wierd. — Wy hebben dit zelvde lied reeds ontmoet 2 Sam. 22, alwaer dezelvde zaken, juist in dezelvde orde, worden voorgedragen. Behalven in eenige bewoordingen, welke in den zakelyken zin geen verſchil maken, is 'er, tusſchen deze zangſtukken, geen onderſcheid in het geheel, dan alleen dit, dat 'er in het opſchrivt van dezen Pſalm zy bygevoegd, *voor den Opperzangmeester*. Wy beſluiten 'er uit, dat deze Pſalm, en het gemelde lied 2 Sam. 22, twee uitgaven zijn van een en het zelvde zangſtuk: dat DAVID het zelve eerst, tot zijn eigen gebruik en ſtichting, hebbe opgeſteld; en vervolgens, nadat hy het nog eens overgezien, en hier en elders eene kleine verandering, in de bewoordingen gemaekt had, tot den dienst van het Heiligdom, aen den Opperzangmeester overgegeven hebbe.

DAVID wordt hier de *knecht des* HEEREN genaemd: niet alleen omdat hy zich geheel en al, aen den dienst des HEEREN had overgegeven; maer ook omdat hy dezen naem, in eenen meer byzonderen nadruk dragen konde, als zijnde niet alleen Koning van Israël, maer tevens een Propheet des HEEREN, die aen de belangen van den Godsdienst, niet minder dan aen die van zijn volk, getrouw was.

De tijd wanneer, en de gelegenheid by welke, DAVID dit lied gedicht hebbe, wordt ons dus opgegeven; *die de woorden dezes lieds tot den* HEER *gesproken heeft; ten dage als hem de* HEER *geredt had, uit de hand aller zijner vyanden, ende uit de hand* SAULS. — Wy besluiten 'er uit, gelijk wy reeds breeder by 2 Sam. 22, hebben aengeteekend, dat DAVID dit lied gedicht hebbe, na het eindigen van zijne oorlogen, met de *Moabiten*, *Syriers*, en *Edomieten* 2 Sam. 8, toen hy eenen volkomen vrede genoot, op den Throon gevestigd was, en vele lovwaerdige schikkingen in zijn Koningrijk gemaekt had. — Toen was hy ook volkomen verlost, *uit de hand van* SAUL; voor zoo ver hy toen alle de nakomelingen van SAUL, en de aenklevers van zijn huis, had ondergebracht, die hem de bezitting van den Throon betwist hadden. — Alle de onheilen, welke DAVID naderhand getroffen hebben, zijn uit zijn eigen huis voortgekomen, en moeten beschouwd worden, als de straffen van zijne versoeilyke zonden, in de zaek van BATHSEBA. Naer dezen tijd wijst ons ook het gansche beloop van dezen Psalm, byzonder de betuiging van nauwgezette heiligheid vs. 21-25; zoo kon DAVID niet spreken, nadat hy zich, met BATHSEBA, verontreinigd had.

Er is die meenen, dat dit lied een Prophetisch uitzicht hebbe, op den MESSIAS, en de onderbrenging der vyanden van zijn Koningrijk. zoodat de MESSIAS, of onmiddelyk, of als het tegenbeeld van DAVID, het onderwerp wezen zoude. Maer, by 2 Sam. 22, meenen wy reeds genoegzaem te hebben aengetoond, dat de bewijzen, met welke men dit begrip zoekt te staven, gansch onvoldoende zijn.

Wy blijven voor het overige, by de verdeeling, welke wy, ter meermalen gemelde plaets, hebben opgegeven. — Wy onderſcheiden 'er zes deelen in.

I. Eene algemeene erkentenis van de verloſsſingen, welke de HEER aen DAVID geſchonken had vs. 2 - 4.

II. Eene beſchrijving van de hoogstgaende benauwdheden, en bittere vervolgingen, welke hy van SAUL ondergaen had vs. 5, 6.

III. Eene verhevene en geheel Poëtiſche afteekening van de wijze, op welke de HEER hem verlost had vs. 7 - 20.

IV. Eene zeer merkwaerdige betuiging, van de zuiverheid zijner handelingen vs. 21 - 29.

V. Een verhael van volgende overwinningen op zijne vyanden vs. 30 - 46.

VI. Het welk alles, met lov en dankzegging, beſloten wordt vs. 47 - 51.

I. De algemeene erkentenis van de verloſsſingen, welke de HEER *aen* DAVID *geſchonken had, vinden wy vs. 2 - 4.*

2. Hy ſeyde dan: Ick bemin u HEER, aen wien ik al mijnen voorſpoed verſchuldigd ben, met eene ongeveinsde toegenegenheid, en ik ſal u, ook in het vervolg, hertelick lief hebben, HEERE U beſchouw ik, als mijne ſterckte, die my, uit alle tegenſpoeden verlost, en tot het toppunt van geluk en eer verheven hebt. Op u kan en zal ik my veilig verlaten.

Deze woorden hebben wy 2 Sam. 22. niet ontmoet. — Toen DAVID naderhand dit zangſtuk nog eens overzag, by gelegenheid, dat hy het zelve tot den openbaren eerdienst van het Heiligdom ſchikte, zal hy deze woorden aen het hoofd geplaetst hebben, als het kort begrip van den ganſchen Pſalm, het welk vervolgens in de byzonderheden nader ontwikkeld wordt.

3. De HEERE is mijne ſteenrotze, den grondſlag van mijne verwachting, op welken ik my veilig verlaten kan.

kan, ende mijn burgt, onder zijne bescherming, ben ik zoo veilig, als in een Kasteel, of versterkte vesting, ende mijn uythelper, mijn Godt, die zijne Almacht aen my verheerlykt, mijne rotze, op welcken ick betrouwe, ook in de meest dreigende gevaren: Hy is mijn schilt en machtige beschermer, ende hoorn mijns heyls, zoodat ik, door zijnen machtigen bystand, mijnen vyanden wederstaen kunne, mijn hoogh vertreck, in het welk ik veilig ben, tegen alle aenvallen van mijne wederpartijders.

De Dichter bedient zich hier, om den HEER, als den genoegzamen grond van zijn vertrouwen af te schilderen, van zulke zinneprenten, welke in zijn geval zeer gepast waren. — Toen hy, voor de woedende vervolgingen van den onverzoenbaren SAUL, als een balling 's lands, moest vluchten en overal rondzwerven, was hy genoodzaekt, zich in de spelonken te verbergen, zich in vestingen te verschansen, en de toevlucht te nemen tot hoogten en steenrotzen. — De uitdrukking *hoorn des heils* is ontleend van de gehoornde beesten, aen welke de hoornen, tot natuurlyke wapenen, ter zelvsverdeediging gegeven zijn.

4. Ick aenriep, uit aenmerking van het een en ander, met alle vrymoedigheid den HEERE die te prijsen is, en door alle redenmachtige wezens, moet verheerlykt worden: ende de HEER verhoorde mijn gelovig gebed, op de allergunstigste wijs; want ik wierde, door zijne gunst, en door zijnen machtigen bystand, verlost van mijne vyanden.

II. De hoogstgaende benauwdheden, en wreede vervolgingen, welke hy ondergaen had, beschrijvt DAVID *vs.* 5, 6.

5. Banden of smerten des doots hadden my omvangen en als overstelpt: ende beken Belials verschrickten my; want godloze Belials mannen kwamen, met een woedend geweld op my aenstormen, op soortgelijke wijs, als een waterbeek van de bergen afstroomt,

zoodat ik grootelyks verschrikt was, en als van vrees zidderde.

6. Banden der helle omringden my, en, nae alle menschelyke uitzichten, kon ik niet anders verwachten, dan dat ik eerlang in het grav zou nederdalen: stricken des doots bejegenden my, het was niet anders, dan of de dood my reeds, in zijne strikken gevangen had.

III. Uit alle deze benauwdheid, had de HEER *onzen Dichter gunstig verlost; gelijk op eene zeer hoogdravende wijs, wordt voorgesteld vs. 7-20.*

7. Als ik in die benauwende omstandigheden verkeerde, en het my zeer bange was, wendde ik my, al biddende, tot dien God, van wien ik verzekerd was, dat hy my konde en wilde verlossen; toen aenriep ick den HEERE op de allerernstigste wijs, ende ik riep en schreeuwde zelvs tot mijnen Godt, om bystand en verlossing. Ook liet zich de HEER verbidden, en ik werd in mijn vertrouwen niet beschaemd: hy hoorde mijne stemme uyt den hemel, alwaer hy woont als in sijn paleys, ende mijn geroep voor sijn aengesichte quam in sijne ooren, en werd gunstig verhoord.

Vs. 8-16. wordt de manier, op welke de HEER *onzen Dichter verlost had, op eene zeer verhevene en gansch poëtische wijs, afgeschilderd.*

Het zinneprent is ontleend, van een verbazend onweder. — De Majesteit van God wordt hier afgeteekend, als uit den hemel nederdalende, om DAVID te verlossen, en als omringd met de Elementen en alle de krachten der natuur. — In de zeer hoogdravende beschrijving van dit ontzachlyk onweder, komt God voor, als een machtig Krijgsheld, die voor DAVID ten strijde trok, om zijne vyanden te verdelgen. — De hemelen worden hier afgeteekend, als zich te buigen, toen deze Godlyke Krijgsman nederkwam,

kwam, om zijne verschijning des te luisterrijker te maken. Zijne Legertent was eene dikke duisternis. De stem van Gods donder maekte het Krijgsgeschrei. De Krijgswagen, op welken God verbeeld wordt te rijden, bestond uit dikke wolken, geleid door eenen Cherub, en voortgestuuwd door eenen geweldigen stormwind. Donderen, blixemen, en stormvlagen, dienden hem tot pijlen en wapenen.

Er is die gissen, dat 'er iets van dien aert, nae de letter en in een eigenlyken zin, werkelyk gebeurd zy, in den tweeden oorlog van DAVID, tegen de Philistijnen; toen hy *het geruisch van eenen gang, in de toppen der moerbezienboomen hoorde* 2 Sam. 5: 22, 23. Dit geruisch in de toppen der moerbezienboomen, meent men, dat door een ontzettend onweder, ter verschrikking van de Philistijnen, veroorzaekt zy. De Dichter zou dan deze gebeurtenis, op eenen poëtischen trant, met het invlechten van ettelyke byzonderheden, nader verçierd hebben. — Wat 'er ook van deze gissing wezen moge, 'er is geen twijffel aen, of 'er wordt, in deze prachtige beeldspraakige teekening, allerblijkbaerst gezinspeeld, op de verschijning van den HEER, op den berg Sinai, by de plechtige Wetgeving.

8. Doe ik zoo ernstig gebeden had, verloste de HEER my, op eene gansch zeer merkwaerdige wijs. Aenstonds daverde ende beefde de aerde, de schokken waren zoo geweldig, als of de gansche aerdbol, uit den voorigen stand zou verplaetst worden, ende de gronden der bergen beroerden sich, zoodat die hemelhooge gevaertens schenen te zullen nederploffen, ende zy daverden, om dat hy ontsteken was.

9. Roock van gramschap gingh op van sijner neuse, het was als of hy niet anders, dan heeten rook uitademde, ende een vyer van hittigen toorn, het welk uyt sijnen mont voortkwam, verteerde al wat rondomme was; kolen werden daer van aengesteken, zoo heet was het vuur van Gods geduchte gramschap.

10. Ende hy boogh den hemel onder zich, om zijne verschijning des te luisterrijker te maken, ende hy daelde van den hemel neder, in eene wolk, welke van

boven verlicht was, door eenen schitterenden glans, ende van onderen was die wolk stikdonker, zoodat 'er donckerheyt was onder sijne voeten.

11. Ende hy voer op eenen Cherub, want de Engelen waren 'er, als zijne dienaers tegenwoordig, ende hy vloogh, met eene verbazende gezwindheid, op de gemelde wolk, die hem tot eenen wagen diende; ja hy vloogh snellick op de vleugelen des wints, vermids die wolk, door geweldige stormwinden, werd voortgejaegd.

12. Duysternisse settede hy tot sijne verberginge, rontom hem was sijne tente, een vergadering van zwarte wolken, welke hem tot eene Veldtente verstrekten. Hy was omringd van duysterheyt der wateren, van dikke en zwarte wolcken des hemels.

13. Kort daerna begonden, die dikke en donkere wolken zich te ontlaten, door het uitwerpen van schroomelyke blixemstralen, hagel en vuurklooten. Van den glantz der schitterende blixemstralen, die voor hem was, dreven sijne wolcken daer henen en scheurden zich telkens van een; hagel, ende vyerige kolen vielen daer uit van den hemel neder.

14. Ende de HEERE donderde in den hemel, ende de Allerhoogste gaf sijne stemme, door krakende donderslagen; welke gepaerd gingen, met hagel ende vyerige kolen.

15. Ende hy sondt sijne blixemen, als zoo vele pijlen uyt, tegen mijne vyanden, ende verstroydese; ende hy vermenigvuldigde de blicksemen tegen mijne hateren, ende verschricktese.

16. Ende alle de Elementen waren in beroering. Door den geweldigen stormwind, werden de wateren der zee dermate beroerd, dat men tusschen beide, den bodem der zee zien konde: want de diepe kolcken der wateren werden gesien, ende de gronden der werelt, de onderste wortelen der bergen, die aen de aerde hare vastigheid geven, werden ontdeckt, zoodat men dezelve nu en dan zien konde. Alle deze geduchte verschijnsels waren de uitwerksels van uwen ontzachlyken toorn, van

uw ſchelden, o HEERE, van het geblaes des wints uwer neuſe.

Alles is, in deze poëtiſche afteekening, even ſchilderachtig en hoogdravend. — De Dichter wil, door dit zinbeeldig vertoog, te kennen geven, dat God 'er, met zijne byzondere Voorzienigheid, was tusſchen gekomen, om hem te verlosſen, uit het geweld van zijne vyanden, en dat dit byzonder beſtier der Godlyke Voorzienigheid, in deze zijne verlosſing, niet minder blijkbaer ware, dan wanneer God een allerontzettendst onweder verwekt, om zijne gramſchap te betoonen, aen den inwooneren der aerde.

Het gene de Dichter vs. 7-16, in eene Poëtiſche afteekening geſchilderd had, ſtelt hy nu meer eigenlyk voor vs. 17-20.

17. Hy, die my zoo zonderling verlost heeft, ſondt zijne Engelen uit den hemel, en van der hoogte, om my te beſchermen en te verlosſen; hy zelvs nam my, in zijne machtige hoede; Hy trock my op uyt de hoogstgaende onheilen, welke my, als groote wateren, van alle kanten omringden.

18. Hy verloſte my van Saul, mijnen ſtercken en machtigſten vyant; ende van mijne overige haters, de Philiſtijnen, Syriers, en Edomieten. Door het geweld van deze vyanden, zoude ik, zonder Gods machtigen byſtand, hebben moeten bezwijken, om datſe machtiger waren dan ick.

19. Sy hadden my bejegent en waren my onverwacht op het lijv gevallen, ten dage mijns ongevals, toen ik buiten ſtaet was, om my zelven te verdeedigen; maer de HEERE was my tot een ſteunſel, tot eenen ſtav, op welken ik veilig ſteunen konde.

20. Ende hy voerde my uyt in de ruymte, hy gav my eene zeer gezegende verlosſing, hy ruckte my uyt alle mijne nooden en benauwdheden; want hy hadde luſt aen my, ik was het voorwerp van Gods byzondere gunst; en door hem verkoren, om het Koningrijk van Israël, in rust en vrede te bezitten.

IV. Vs. 21 - 29. *doet* DAVID *eene zeer plechtige betuiging, van de zuiverheid zijner handelingen.*

21. De HEERE vergoldt my nae mijne gerechtigheyt, en handhaevde mijne rechtvaerdige zaek: want ik was volkomen onſchuldig, van de misdaden, welke my, door SAUL en zijne Hovelingen, werden aengetijgd; Hy gaf my weder nae de reynigheyt mijner handen, hy gav zichtbare blijken, dat hy mijne handelingen goedkeurde.

22. Want ick hebbe des HEEREN wegen gehouden, en met opzicht tot mijn gedrag omtrend SAUL, zijne wetten gehoorzaemd; ende ik en ben mijnen Godt niet godtlooslick afgegaen, in dit opzicht, heb ik my, tegen Gods geboden, niet bezondigd.

23. Want alle ſijne rechten waren geduurig voor my, om 'er mijn gedrag nae in te richten; ende ſijne inſettingen en dede ick niet van my wech, zy waren altoos de voorwerpen van mijne overdenking en betrachting. Ten aenzien van SAUL, heb ik my nooit vergrepen.

24. Maer ick was oprecht by hem; ende ick wachtede my voor mijne ongerechtigheyt, voor die ſoort van zonden, tot welke ik, uit hoofde van mijn temperament en oploopend geſtel, het meest overhelde.

25. So gaf my de HEERE weder nae mijne gerechtigheyt, nae de reynigheyt mijner handen. In mijn gedrag, omtrend SAUL, was ik volkomen onſchuldig, en mijne onſchuld was kenbaer voor ſijne alziende oogen.

26. Trouwens HEER, mijn God en mijn Verloſſer! deze uwe vergeldende rechtvaerdigheid maekt gy allerwegen openbaer, in de regeering der waereld. Gy vergeldt elk nae zijne daden. By den goedertierenen houdt gy u goedertieren, by den oprechten man houdt gy u oprecht. Voor alle menschlievende lieden, die oprecht en barmhartig handelen met hunne naesten, zijt gy een getrouw begunstiger.

27. Gy betoont een welgevallen aen zulke menschen, die rein zijn in hunne handelingen, en zuiver van bedrog; By den reynen houdt gy u reyn, maer by den verkeerden, die zich hardnekkig tegen U aenkant, bewijst gy u eenen worstelaer, dien zijt gy een machtig tegenstander.

28. Want gy verlost het bedruckte volck; arme en onderdrukte menschen, die u gelovig om bystand smeeken, bevrijdt Gy, uit alle hunne nooden: maer de hooge oogen van hoogmoedige menschen, die op zich zelven en hunne eigene krachten vertrouwen, vernedert gy, door hen te beschamen en te verydelen, in hunnen trotschen waen.

29. Maer wat my aengaet, ik vertrouw op u, in alle gevallen: Want gy doet mijne lampe lichten; gy hebt my voorspoed en stof tot blijdschap gegeven, de HEERE, mijn Godt, doet mijne duysternisse, de duisternis van mijne rampen en treurige omstandigheden, gunstig opklaren.

V. Niet alleen was DAVID *van* SAUL, *zijnen voornaemsten vyand, verlost, maer hy had ook groote overwinningen behaeld, op de omliggende volken. Dit erkent hy, met blijdschap en dankzegging vs.* 30-46.

30. Want met u loop' ick en *heb ik geloopen* door eene bende, door uwen bystand gesterkt, drong ik, tegen talrijke benden in, ende met mijnen Godt spring' ick over eenen muer, door zijne hulp beklom ik muuren en steiltens, alwaer de Philistijnen zich veilig achtten. Vergel. 2 Sam. 5: 17.

31. Godts wegh is volmaeckt; alle de wegen der Voorzienigheid zijn altoos rechtvaerdig, de reden des HEEREN is doorloutert, Hy is onfeilbaer, in het vervullen van alle zijne belovten: Hy is een schilt, een machtig beschermer, voor allen die op hem betrouwen. Aen dien machtigen en getrouwen God alleen,

heb ik mijnen voorspoed, en alle mijne zegepraien te danken.

32. Want wie is Godt, behalven den HEERE? zijn niet alle de zoogenaemde Goden der Heidenen enkele ydelheid? ende wie is een rotzsteen, dan alleen onse Godt? op wien kan men, in nooden en zwarigheden, gerust vertrouwen, dan alleen op den HEER?

33. 't Is Godt die my met kracht omgordet: door zijne kracht word ik gesterkt, even als de gordel van eenen Krijgsman de stevigheid zijner lendenen bevordert; ende hy heeft mijnen wegh volkomen gemaeckt, door het wechnemen van alle die hinderpalen, welke anderszins mijne overwinningen zouden belet hebben.

34. God heeft my zoo vlug en vaerdig gemaekt, dat ik in staet was, om de meest ontoegangelyke hoogten te beklimmen. Hy maeckt mijne voeten gelijck als der hinden, ende hy stelt my op mijne hoogten.

35. Alle mijne Krijgskunde en behendigheid in den wapenhandel, heb ik aen God te danken. Hy leert mijne handen ten strijde, so dat zelvs een stalen boge met mijne armen verbroken is.

36. Oock hebt gy my den schilt uwes heyls gegeven, naedien uwe hulp my, tot eene machtige bescherming verstrekte; ende uwe almachtige rechterhant heeft my ondersteunt, in alle mijne oorlogen en ondernemingen, ende uwe sachtmoedigheyt heeft my groot gemaeckt, gy hebt my geleerd, over mijne drivten te heerschen, en deze bedaerdheid heeft den weg gebaend, tot het vermeerderen van mijne grootheid.

37. Gy hebt mijnen voetstap ruym gemaeckt onder my, door my, uit de grootste verlegenheden, uit te redden; ende mijne enckelen en hebben niet gewanckelt, zoo effen was de baen van voorspoed, op welken ik wandelde.

38. Ick vervolgde mijne vyanden heldhaftig, ende troffe aen; ende ick en keerde niet weder, van hen te vervolgen, tot dat ickse verdaen hadde:

39. Ick

39. Ick doorstackse, datse niet konden wederopstaen; sy vielen onder mijne voeten, en die het ontkwamen, onderwierpen zich aen mijne Heerschappy.

40. Alle mijne roemruchtige overwinningen heb ik geenszins, aen mijn eigen beleid en dapperheid te danken, maer alleen aen uwen machtigen bystand. Want gy omgorddet my met kracht ten strijde; gy schonkt my de overwinning, en deedt onder my nederbucken, die tegen my opstonden.

41. Ende gy gaeft my den necke mijner vyanden; naerdien zy moedeloos, voor mijn aengezicht wechvloden, ende mijne vluchtende haters, die vernield' ick.

42. Sy riepen wel, tot hunne zoogenaemde Goden, om hulp, maer het was te vergeevsch; daer en was geen verlosser; zelvs riepen zy, door den uitersten nood gedrangd, tot den HEERE, maer hy en antwoordedese niet, gevende geenen den minsten acht op hunne smeekingen.

43. Doe vergruysde ickse, als stof dat voor den wint verstuivt; ick ruymdese wech, als slijck der straten, om dat ik in des HEEREN naem oorloogde.

44. Gy hebt my ook uytgeholpen van de twisten des volcks, en my bygestaen, in den binnenlandschen oorlog, die door ABNER, ten voordeele van ISBOSETH, verwekt was 2 Sam. 3, gy hebt my gestelt tot een Hooft der Heydenen: het volck, [*dat*] ick niet en kende, heeft my gedient, toen de Moabieten, Syriers, en Edomieten zich aen mijnen scepter onderwierpen.

45. Soo haest als [*haer*] oore [*van my*] en den voorspoed mijner wapenen hoorde, hebben sy my gehoorsaemt; vreemde hebben sich my geveynsdelick onderworpen, omdatze my niet wederstaen konden.

46. Vreemde zijn vervallen, ende hebben getsittert uyt hare sloten, en in de vestingen, in welke zy zich verschanst hadden.

VI. Vs. 47-51. wordt dit lied, met lov en dankzeggingen besloten.

47. De HEERE, mijn getrouwe Verlosser, leeft eeuwig; zijne macht is oneindig, ende gelooft zy mijn God, die voor my een veilige rotzsteen is; ende verhoogt zy de Godt mijns heyls: Hy aen wien ik al mijnen voorspoed te danken heb.

48. De Godt, die my volkomene wrake geeft, van alle mijne vyanden, ende zelvs de heidensche volcken onder my brengt:

49. Die my uythelpt uit al het geweld van mijne vyanden; ja gy mijn God, verhoogt my boven de gene die tegen my opstaen, door my te bevestigen, op den Throon van Israël, gy reddet my van den man des gewelts, van SAUL, die niets onbeproevd liet, om my van kant te maken.

50. Daerom sal ick u, o HEERE, loven onder de Heydenen; om de volken, welke ik heb ondergebracht, te doen opmerken, dat ik alle mijne overwinningen, aen U alleen dank wete; ende uwen naem sal ick psalmsingen: om U de eere toe te brengen.

51. Ja God alleen is het, die my gezegend heeft. Die de verlossingen sijns door Hem zelven aengestelden Konings groot en veelvuldig maeckt, ende goedertierenheyt doet aen my sijnen Gesalfden; ook heb ik alle gronden om te hopen, dat de HEER deze zijne weldadigheid zal bestendig maken, aen David ende aen sijn zaet, tot in eeuwigheyt, zoo lang het Koningrijk van Israël duuren zal.

PSALM. XIX.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

Den tijd wanneer, en de gelegenheid, by welke DAVID dit zangstuk gedicht hebbe, kunnen wy niet bepalen. — Wy berusten daerom in dit algemeene; dat de heerschende lust, om Gods eer te bevorderen, den Dichter, op den eenen of anderen tijd, bewogen hebbe, om dit lied op te stellen, en anderen daerdoor op te wekken, tot verheerlyking van Gods Volmaektheden, welke, door Reden en Openbaring, kenbaer worden.

Deze Psalm toch prijst niet alleen de beschouwing van de werken der natuur aen, als in welke de oneindige Schepper zijne heerlykheid allerduidelykst heeft ten toon gespreid; maer vooral de overdenking der Godlyke Openbaring, welke den weg aenwijst, langs welken een zondaer, in de Godlyke gunst, kan hersteld worden.

Er is 'er, die in naevolging van sommige Oudvaderen, het eerste stuk van dezen Psalm, in het welk over de werken der natuur gesproken wordt, in eenen figuurlyken zin opvatten; zoodat daerdoor zou worden aengeduid, hoe de Apostelen de leer van CHRISTUS, als de Zon der gerechtigheid, overal onder de Heidenen verspreiden zouden. — Maer 'er is geene schijnbare reden, om van de eigenlyke beteekenis der woorden aftewijken. — Men beroept zich wel op Rom. 10: 18, alwaer men meent, dat PAULUS, sprekende over de verkondiging van het Euangelium onder alle Heidenen, het 5de vers van dezen Psalm zou hebben aengehaeld. Dan PAULUS beroept zich geenszins op deze woorden, als op eene Voorzegging, welker vervulling hy wilde aentoonen; maer hy past dezelve alleenlyk toe, op het onderwerp, waervan hy bezig was te spreken. — Het Euangelie begon nu verkondigd te worden, onder de Heidenen,

In voorige eeuwen hadden zy alleen het onderwijs der natuur genooten. Maer nu was de zaek geheel van gedaente veranderd; het gene men te vooren, alleen van de woorden der hemelen zeggen konde, mogt nu ook getuigd worden, van de prediking van het Euangelie. *Hebben zy het niet gehoord*, vraegt PAULUS? *Ja toch*, is zijn antwoord: het is nu, met de woorden der prediking van het Euangelie, gelijk eertijds, met die der hemelen, *haer geluid* of *richtſnoer*, *is over de geheele aerde uitgegaen*, *en hare woorden tot aen het einde der waereld.* — Het is waer, in deze dagen van PAULUS, was de prediking van het Euangelie nog niet algemeen onder de Heidenen; maer men zag 'er reeds de beginſelen van, en de Apostel had alle gronden van zekerheid, dat het eerlang, in vollen nadruk geſchieden zoude.

Wy ontmoeten, in dezen Pſalm, drie hoofddeelen. I. Spreekt de Dichter van het onderwijs, het welk de werken der natuur verſchaffen vs. 2-7. II. Van het nog voortreffelyker onderwijs, het welk de Godlyke Wet aen de hand geevt vs. 8-12. III. Eindelyk beſluit hy, met een ootmoedig gebed, om de Godlyke Wet meer en meer te betrachten vs. 13-15.

2. De zichtbare hemelen, in welke wy de Zon, Maen, en Starren beſchouwen en bewonderen, vertellen Godts eere, voor zoo ver zy aenleiding geven, dat het redelyk ſchepſel daerin de Volmaektheden van den oneindigen Schepper opmerke, ende het uytſpanſel of de dampkring verkondigt ſijner handen werck, als een werk van onnadenkelyke kunst en orde; en dit moet den mensch doen opmerken, dat de groote Maker aller dingen oneindig machtig, wijs, en goed zy.

3. De dagh aen den dagh ſtort overvloediglick ſprake uyt; wanneer men de hemelen des daegs beſchouwt, geven zy ons elken dag het overtuigendst onderwijs van Gods Volmaektheden: ende de nacht aen de nacht toont wetenſchap, wanneer men de hemelen des nachts aenſchouwt, kan men daeruit in elken nacht de verhevene wetenſchap van Gods grootheid allerduidelykst leeren kennen.

4. Dit

4. Dit onderwijs is niet ſlechts, voor weinige menſchen geſchikt, onder beſchaevde volken, die meer dan gemeene kundigheden bezitten. Neen. Dit onderwijs is klaer en duidelyk; het onderricht eenen iegelyk, in zijne eigene tael. Geene ſprake, noch geene woorden zijnder, daer hare ſtemme niet en worde gehoort. Hoe veelerlei talen en ſpraken 'er ook, op de aerde wezen mogen, geen volk is 'er evenwel, van welk eene ſpraek ook, daer het onderwijs der hemelen niet gehoord wordt; even als wierden alle volken, elk in zijne eigene tael onderwezen, zoo zy 'er maer acht op geven willen.

5. Dit onderwijs ſtrekt zich uit, over de ganſche aerde; (*a*) Haer richtſnoer, dit onderwijs der hemelen, het welk in dezelve, als met zoo vele letteren gegraveerd is, en voor elks oogen te lezen ſtaet, gaet uyt over de gantſche aerde, ende hare redenen aen 't eynde der werelt; alle volken kunnen, in de beſchouwing der hemelen, lezen, als of het 'er met zoo vele letteren gegraveerd ſtond, dat de Maker aller dingen oneindig groot zy. En onder alles wat zich in den hemel vertoont, verdient de Zon de meeste aendacht. Hy, die alles voortbracht, heeft in deſelve eene tente geſtelt voor de ſonne, zy is verheven tot de beheerſchter des hemels, zoo dat de Maen, en het geheele heir der Starren, voor haren glans verdoove.

6. Ende hoe ſchoon en cierlyk is de Zon, by haren opgang! die is, met zoo veel pracht en luister gepaerd, als met welke een bruydegom, uytgaende uyt ſijne ſlaepkamer, zich vertoont. Met het genoegen van eenen bruidegom, en met den moed van eenen held, is ze terſtond bereid, om haren loop te volbrengen; want ſy (*b*) is vrolick als een helt, om 't padt te loopen.

Het eerste zinneprent is ontleend van eenen Oosterſchen bruidegom. De Oosterlingen waren zeer gezet, op pracht en kostelykheid, vooral by het voltrekken van het huwelyk hunner kinderen; maer evenwel, wil de Dichter zeggen,

(*a*) Rom. 10: 18. (*b*) Pred. 1: 5.

geen bruidegom, hoe cierlyk ook uitgedoscht, en met welken verrukkenden glans van edele gesteenten ook pralende, geen bruidegom kan, met al den luister, waermede hy uitgaet uit zijn *vercierkamer* (dit zegt eigenlyk het woord door *slaepkamer* vertaeld) geenszins vergeleken worden, met het natuurlyk schoon, waermede de Zon uit de Oosterkimmen te voorschijn komt. — Het ander zinnebeeld is ontleend van eenen held, die gemoedigd uittreedt, en zich, door geene moeiten, laet afschrikken van zijnen plicht te volbrengen.

7. Een ieder ziet haer, met eenen gloed van stralen, den ganschen hemel doorsnellen, zoo ver het oog maer reiken kan, van het Oosten naer het Westen. Haer uytgangh is van 't eynde des hemels, ende haer ommeloop tot aen de eynden desselven; ende wat is het uitwerksel? niets is verborgen voor hare hitte, geen voorhangsel voor hare tent nederhangende, belet den invloed van hare stralen. Zy koestert alles; zy bevordert de vruchtbaerheid; zy verkwikt menschen en beesten.

Elk, die dit hemellicht met oplettendheid beschouwt, moet volkomen overtuigd worden van de grootheid, de wijsheid, de macht, en de goedheid des oneindigen Makers. — Het zy men, op de hemelen in het gemeen lette, het zy men zijn oog vestige, op de Zon in den hemel geplaetst; allerduidelykst zal men opmerken, dat alle deze werken van Gods handen zijne eer verkondigen.

Dan hoe uitnemend dit onderwijs der hemelen ook wezen moge; de onderrichting, welke de Godlyke Openbaring verschaft, is nog onvergelijkelyk voortreffelyker. — Dit beredeneert de Dichter vs. 8-15.

8. (*c*) De Godlyke Openbaring, de wet des HEEREN, welke den zondaer den weg aenwijst, langs welken hy, in de Godlyke gunst, kan hersteld worden, is volmaeckt, en geevt altoos een genoegzaem onderricht, omtrend dit wichtig stuk, zoo veel als 'er, in dezen tijd, tot

(*c*) 2 Sam. 22: 31. Psalm 18: 31.

tot het oogmerk vereischt wordt; en verzeld van de Godlyke kracht, heeft die het heilrijkste uitwerkzel, die is bekeerende de ziele: de getuygenisse des HEEREN, waerin Hy verklaert, wat hy is, en voor den zondaer worden wil, is gewis, en onfeilbaer, zoodat men 'er zich volkomen op verlaten kunne; den slechten en onbedachtzamen mensch wijsheyt gevende, en leerende, wat tot zijn heil dienstig zy.

9. De bevelen des HEEREN, welke eene verbindende kracht hebben, en ons verplichten, het aengeboden heil aen te nemen, zijn recht, verblijdende het herte: voor zoo ver zy een wezenlyk genoegen verschaffen, en ons leeren in God, als het hoogste goed, te berusten; het gebodt des HEEREN is suyver en klaer, verlichtende de oogen, en duidelyk aenwijzende, langs welken weg men, tot de Godlyke gunst, en eene bestendige blijdschap, geraken kan.

10. De vreese des HEEREN, welke in de Openbaring wordt aengeprezen, is reyn, zuiver van alle bygelovige inmengselen, bestaende tot in eeuwigheyt, en aen geene verandering onderworpen: de rechten des HEEREN, de belovten, welke hy ons doet, zijn onfeilbaer, en de plichten, welke hy van ons vordert, zijn allerbillykst; zy zijn waerheyt, t'samen zijnse rechtveerdigh.

Hoe veel voortreffelyker is dan niet het onderwijs der Openbaring, boven dat der hemelen! daer het ons niet alleen de Godlyke Volmaektheden leert kennen, maer ook den weg aenwijst, langs welken een zondaer, in de eeuwigheid, kan gelukkig worden.

11. Vele verdwaesde stervelingen begeeren het goud als hun hoogste goed: maer de Godlyke getuigenissen zijn veel voortreffelyker, en verschaffen eene bestendige welvaert. (*d*) Sy zijn begeerlicker dan gout, ja dan veel fijn gout; ook verschaffen zy een genoegen, het welk bestendig is, ende nimmer walging veroorzaekt: zy zijn (*e*) soeter dan honich, ende honichseem.

(*d*) Psalm 119: 72, 127. Spr. 8: 11 (*e*) Psalm 119: 103.

12. Oock wort uw knecht door deselve klaerlick vermaent, hoe hy Gode behaeglyk wandelen moet; want HEER! in 't houden van dien is groote loon. Gy wilt de gehoorzaemheid aen uwe bevelen, met eenen rijken genadeloon bekroonen.

13. Maer, wanneer ik mijn gedrag met uwe Wet vergelijk, hoe ver ben ik dan van de volmaektheid? Wie soude de afdwalingen verstaen? hoe menigmael maek ik my, door verblinding van vooroordeelen, of door overylende drift, schuldig, zonder dat ik my de overtreding herinnere? Niemand kan de menigte van dergelijke overtredingen verstaen. Vergeev my dezelve genadig, reynigt my van de verborgene [*afdwalingen*].

14. Mijn hart is vooral zeer geneigd, tot zelvsverheffing, Houdt daerom uwen knecht oock te rugge van trotsheden, laetse niet over my heerschen; dan sal ick oprecht zijn, ende reyn van groote overtredinge, voor welke ik op my zelven zoo zeer openleg.

15. Laet de redenen mijns monts, ende de overdenckinge mijns herten, waeruit alle mijne daden voortvloeien, welbehaeglick zijn voor uw aengesichte; o HEERE, die mijn vertrouwen zijt, de rotzsteen op welken ik my veilig kan verlaten, ende mijn verlosser.

PSALM XX.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

Dit lied behelst eene zeer plechtige en openbare gelukwensching, welke het volk, aen den Koning, blymoedig toejuicht, nadat hy zijne vyanden roemruchtig overwonnen had; gepaerd met eene eerbiedige erkentenis, dat de HEER, die den Koning zoo blijkbaer geholpen had, de eer moest hebben van deze overwinningen, en met eene toewen-

wenfching, dat alle des Konings ondernemingen, in het vervolg, gelukkig flagen mogten.

Schoon wy den juisten tijd niet bepalen kunnen, op welken DAVID dezen Pfalm gedicht heeft; maekt het evenwel de geheele inhoud zeer waerfchijnlyk, dat wy aen dien tijd te denken hebben, toen DAVID alle zijne vyanden overwonnen, en de nabuurige volken onder zijne heerfchappy gebracht had: gelijk, uit het verband van zaken, nader blijken zal.

Verfcheidene Uitleggers befchouwen dit lied, als Prophetiesch, en op den MESSIAS toepasfelyk; zoo als hy, in zijne betrekking van Priester, het werk der verzoening gelukkig volbrengen, en als Koning, de vyanden van zijne Kerk overwinnen zoude. — Dan de bewijzen fchijnen ons onvoldoende. Het voornaemfte ontleent men, uit vs. 10, alwaer de Koning, immers volgens onze overzetting, gezegd wordt, het gebed zijner onderdanen te verhooren. Maer, in de uitbreidende verklaring, zullen wy aentoonen, dat de grondtext eenen geheel anderen zin vordere.

Het begrip ondertusfchen van anderen komt nader, die dit lied, onder de Typifche Pfalmen rangfchikken, en, in den geestelyken zin, op den MESSIAS toepasfen.

I. Eerst wenscht het volk van Israël, dat alle de ondernemingen van hunnen Koning gelukkig flagen mogen vs. 2-5. II. Daerna verklaren zy hunne blijdfchap over de roemruchtige overwinningen, welke de Koning, door Gods blijkbaren zegen, behaeld had vs. 6-9. III. Eindelyk voegen zy 'er een gebed by, om den voorfpoed van den Koning en den bloeiftaet van zijn Rijk vs. 10.

Het oogmerk derhalven, waertoe DAVID dit lied, tot den dienst van het Heiligdom overgav, was om het volk te leeren, dat zy de overwinningen, welke hy behaeld had op zijne vyanden, aen des HEEREN byftand hadden dank te weten, en dat zy verplicht waren, om voor den Koning te bidden.

2. De HEERE verhoore u in den dagh der benaeuwtheyt; Wanneer gy, o Koning, ten ftrijde tegen

uwe vyanden uittrekt, of in andere benauwende omstandigheden verkeert, verhoore de HEER het gebed, het welk gy alsdan hemelwaerds zult opzenden; De naem des Godts Jacobs sette u in een hoogh vertreck, de Almacht van den Allerhoogsten, die Vader Jacob zoo zonderling beveiligd heeft, doe u alle zwarigheden gelukkig te boven komen.

3. Hy sende uwe hulpe uyt het heyligdom, ende ondersteune u uyt Zion. De HEER, die te Jerusalem wordt aengebeden, en op den berg Zion woont, boven de Verbonds-Ark, verleene u allen dien machtigen bystand, welken gy noodig hebt, om uwe vyanden te overwinnen.

4. Hy gedencke aller uwer spijs-offeren, ende make uw brand-offer tot assche, Sela! Wanneer gy den HEER, ten blijke van dankbaerheid, of ter verzoening van uwe zonden, offeranden toebrengt; hopen wy, dat de Allerhoogste dezelve, met een gunstig oog van welgevallen, zal aenzien.

5. Hy geve u nae uw herte, door aen alle uwe rechtmatige begeerten te voldoen, ende vervulle allen uwen raet, door alle uwe raedslagen en ondernemingen, met eenen gelukkigen uitslag te bekroonen.

6. Wy sullen juychen, of, in den tegenwoordigen tijd, *wy juichen* over uw heyl, wy betuigen openlyk en plechtig onze blijdschap, over de zegepralen, welke gy op uwe vyanden behaeld hebt; ende wy zijn bezig de vaendelen op testeken in den name onses Godts: De HEERE vervulle alle uwe begeerten, en late uwe gebeden nimmer onverhoord.

De *vaendels* schijnen hier de zegeteekens te zijn, welke de Koning, op zijne vyanden veroverd had; deze wilden de Israëlieten opsteken, *in den naem van hunnen God*, zy wilden 'er Gode, en zijnen machtigen bystand, de eer van geven.

7. Zoo mogen wy ook met alle reden vertrouwen, dat de HEER den Koning, in alle zijne verdere ondernemingen, voorspoedig maken zulle. Als nu weet' ick, by ondervinding,

ding, dat de HEERE sijnen Gesalfden behoudt, en David, welken hy tot Koning van Israël geroepen heeft, in alle zwarigheden zal bystaen; hy sal hem verhooren uyt den hemel sijner heyligheyt, zoo menigmael hy bidden zal, om den Godlyken bystand; het heyl sijner rechterhant sal zijn met mogentheden, de verlossing, welke hy aen onzen Koning schenken zal, zal de grootheid der Godlyke kracht allerduidelykst openbaer maken.

Vs. 7. drukken zich de Sprekers, in den eersten persoon uit, en in 't enkelvouwig getal; om aentetoonen, dat alle de Israëliten deze betuiging, als uit eenen eenparigen mond doen moesten. Zy alle te zamen, en elk in het byzonder, moesten deze betuiging doen.

8. Dese [*vermelden*] van wagens, ende die van peerden; de vyanden van den Koning beroemen zich, en stellen hun vertrouwen, op machtige heirlegers, en geduchte Krijgstoerustingen; maer wy vertrouwen niet op eenen vleeschelyken arm, wy sullen vermelden van den naem des HEEREN onses Godts, wy zullen ons beroemen op onzen God, en ons heil verwachten, van 's HEEREN gunstigen en alles vermogenden bystand.

9. Trouwens zy zijn bedrogen uitgekomen. Sy hebben sich gekromt, ende zijn gevallen, de Koning heeft hen verslagen, en te ondergebracht; maer wy zijn geresen, opgericht, ende als overwinnaers staende gebleven.

10. O HEERE, behoudt: die Koningh verhoore ons ten dage onses roepens.

De Grondtext heeft het woord *behouden*, niet in de gebiedende wijs, maer in den voorledenen tijd, en vordert dus deze vertaling: *de* HEER *heeft den Koning behouden*, en hem gered uit alle ongelegenheden; de HEER zal *ons verhooren*, gelijk wy wenschen en vertrouwen, *ten dage onzes roepens*, zoo menigmael wy Hem, in tijden van gevaer, biddende zullen aenroepen.

P S A L M. XXI.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

Deze Psalm behelst eene blymoedige dankzegging tot God, over den voorspoed van den Koning, en den luister van zijn Koningrijk; gepaerd met een gegrond vertrouwen, dat hy, onder den Godlyken bystand, over alle zijne nog overgeblevene vyanden, gelukkig zoude zegenpralen.

Maer van wien zegt DAVID deze dingen? van zich zelven, of van eenen anderen? — De nadruk der spreekwijzen schijnt ons te leeren, dat DAVID niet van zich zelven spreke. — Onzes erachtens is dit lied Prophetiesch, en Vorst MESSIAS is de Koning, die deszelvs verheven onderwerp uitmaekt. Het eeuwig leven toch, het welk God, aen dien Koning gegeven heeft vs. 5, kan op niemand anders, dan op den verheerlykten Middelaer, worden toegepast. Ook is de MESSIAS alleen de oorzaek van die eeuwige zegeningen, welke vs. 7. vermeld worden. Daerenboven schijnt ons het gansche beloop van zaken, naer den MESSIAS heen te wijzen. Zelvs hebben zich de Chaldeeuwsche Uitbreider, en eenige oude Joodsche Meesters, gedrongen gevonden, om dezen Psalm op den MESSIAS te huis te brengen.

Wy onderscheiden 'er vier deelen in, nae de vier onderscheidene spraekwendingen.

I. Eerst richten de Sprekers hunne tael tot den HEER, den God van den ganschen aerdbodem; met eene dankbare erkentenis, van wegen de blijdschap, met welke hunne Koning verblijd was, zoo over de zegeningen, welke Hy reeds werkelyk van den HEER ontvangen had, vs. 2, 3. als over die genen, welke Hy nog te gemoet zag vs. 4-7.

II. In

II. In de tweede ſpraekwending verklaren zy, aen anderen, van dezen hunnen Koning, dat Hy, in zijn vertrouwen op den HEER, nimmer zoude beſchaemd worden vs. 8.

III. Wijders wenden zy zich, tot hunnen Koning zelven; met de verklaring van hun gelovig vertrouwen, dat Hy de eer van zijn Koningrijk, tegen alle zijne vyanden, zoude handhaven vs. 9-13.

IV. Ten ſlotte ſmeeken zy den HEER, dat Hy hunne verwachting, omtrend den Koning vervullen zoude vs. 14.

Alleenlyk heb ik 'er nog maer by te voegen, dat de MESSIAS hier, in het ganſche beloop van zaken, worde afgeſchilderd, als zijn geestelyk Koningrijk reeds werkelyk aenvaerd hebbende, en reeds dadelyk geplaetst, op den Throon van zijne Majeſteit. — Het tijdſtip derhalven van de Prophetiſche vertooning, in dezen Pſalm, moet geſteld worden, kort na de Hemelvaert van onzen Verloſſer. In deze opvatting, zullen wy, by het beſchouwen der byzonderheden, nader bevestigd worden.

2. O HEERE, de MESSIAS, de verheerlykte Koningh zijner Kerke, is verblijdt over uwe ſterckte; de verhoogde Middelaer gedenkt, en zal altoos blijven gedenken, met een inwendig genoegen, en met eene hartelyke vreugde, aen den almachtigen en bemoedigenden byſtand, welken Gy HEER, hem, te midden van den arbeid zijner ziele, verleend hebt; deze almachtige onderſteuning is, en zal altoos blijven, het aengename voorwerp van zijne overdenking: ende hoe ſeer is hy verheugt over uw heyl, over die verloſſing, over die zeer aenmerkelyke uitredding, met welke Gy hem, uit de macht van den dood, en het geweld der helle, bevrijd hebt?

3. In de dagen van zijn lijden en vernedering, toen zijne benauwdheid op het hoogst gekomen, en het hem gansch zeer bange geworden was, was het zijn gebed tot U, dat Hy, uit de banden van den dood, mogt verlost worden, en die Koninglyke Heerlykheid erlangen, welke Gy hem, als eene belooning op den arbeid zijner ziele, be

loovd hadt. Gy hebt hem ook verhoord, en hem daerin ſijns herten wenſch gegeven; ende d' uytſprake ſijner lippen en hebt gy niet geweert, Sela! De gebeden, welke Hy met een ſterk geroep tot u opzond, hebt Gy gunstig aengenomen en blijkbaer verhoord.

4. Want gy komt hem voor met ſegeningen van 't goede; Gy hebt hem eenen zeer grooten overvloed van uitnemende weldaden geſchonken, en hem, ten betooge van uwe gunstige toegenegenheid, en uwe goedkeuring, op het werk der verzoening, het welk Hy volbracht had, met allerlei zegeningen rijkelyk overladen, op ſijn hooft ſett gy eene kroone van fijnen goude, Gy hebt hem, in het luisterrijk beſtier geſteld van een roemruchtig Koningrijk, het welk alle waereldſche heerſchappyen, in luister en aenzien, oneindig overtreft.

5. Het leven heeft hy van u begeert, Hy badt, in de dagen van zijn lijden en vernedering, dat Gy hem, door uwe Godlyke kracht, uit den dooden wildet opwekken: gy hebt hem verhoord, en het leven aen hem gegeven; toen Gy hem, door uw onbeperkt Alvermogen, uit de banden van den dood geſlaekt hebt. Het leven, het welk Gy hem hebt wedergegeven, was niet ſlechts van eenen korten duur, maer eene lengte van dagen, welke nimmermeer zal eindigen, maer eeuwiglick ende altoos voortduuren.

6. Groot is ſijne eere door uw heyl; door hem uit den dooden op te wekken, hebt Gy hem grootelyks vereerd; daerdoor hebt Gy een openbaer bewijs gegeven, dat hy uw Zoon zy, en de Verlosſer van zondaren; majeſteyt ende heerlickheyt hebt gy hem toegevoegt, naedien Gy hem in den hemel opgevoerd, met heerlykheid bekroond, en tot Koning van alles hebt aengeſteld.

7. Want of *ja dat meer is*, gy ſett hem [*tot*] ſegeningen in eeuwigheyt; Hy is de bron en oorzaek van alle wezenlyke zegeningen, als zoodanig wordt Hy aen zondaren, door het Euangelie voorgeſteld, en zal Hy altoos voorgeſteld worden, zoo lang de waereld ſtaet; gy vervrolickt hem door vreugde, de verhoogde Middelaer

blinkt

blinkt als van vreugde, het genoegen en de blijdschap zijn uit zijn gelaet te lezen; zoo verheugd is Hy, over den luister en voorspoed van zijn Koningrijk; zoo zeer is Hy ingenomen met uw aengesicht, uwe byzondere gunst en toegenegenheid.

8. Want de Koningh der Koningen, de verheerlykte Middelaer, vertrouwt op den HEERE, Hy verlaet zich, op de trouw van zijnen Vader, en houdt zich verzekerd, dat de HEER alle de belovten, nopens den steeds toenemenden luister van zijn Koningrijk, onfeilbaer vervullen zulle; ende zou Hy dan geen onuitsprekelyke blijdschap genieten? door de goedertierenheyt des Allerhoogsten en sal hy niet wanckelen. God zal hem altoos de zichtbaerste blijken geven van zijne byzondere gunst en toegenegenheid, en dezelve by uitnemendheid openbaer maken, in het onwankelbaer bevestigen van zijn Koningrijk: nimmer zal zijne heerschappy, aen die veranderingen en wisselvalligheden onderworpen zijn, aen welke waereldsche Koningrijken zijn blootgesteld.

9. En Gy, o groote Koning, verhoogde Middelaer! zult alle uwe vyanden, die zich tegen de uitbreiding van uw Koningrijk verzetten, roemruchtig te onder brengen. Uwe hant en Koninglyke macht sal alle uwe vyanden vinden, en gevoelig straffen, byzonder de verharde Natie der Joden, die zich met geweld, tegen de uitbreiding van uw Rijk zullen aenkanten; uwe rechterhant, de grootheid van uwe macht sal deze uwe haters vinden, en, met de meest geduchte oordeelen straffen.

10. Alle de pogingen van uwe vyanden zult Gy verydelen. Gy sultse setten als eenen vyerigen oven ter tijt uwes [*toornigen*] aengesichts; in den dag uwer wrake, zult gy dezen uwen vyanden geene mindere smerten doen gevoelen, dan als of zy alle te zamen, in eenen vuurigen oven geworpen wierden. De HEERE salse in sijnen toorn verslinden, tot een teeken van zijne gramschap, en om zijnen afkeer van hun wangedrag openbaer te maken, zal hy hen geheel vernielen en verbrijzelen, ende het vyer salse verteeren, vreesfelyke

oordeelen, van welke de HEER zich bedienen zal, om deze vyanden te ſtraffen, zullen hen ten eenemael vernielen, gelijk het vuur alle ſtoffelyke dingen verteert.

11. Gy verheerlykte Middelaer! ſult zelvs hare vrucht, de kinderen en nakomelingen dezer vyanden, van der aerde verdoen; ende haer zaet van de kinderen der menſchen, zoodat 'er ſlechts zeer weinigen zullen overblijven, om hunnen naem voort te planten.

12. Want ſy hebben quaet tegen u aengeleyt; uit eenen onverzoenbaren haet, hebben zy alle middelen van list en geweld in het werk geſteld, om de uitbreiding van Uw Koningrijk te ſtuiten, ſy hebben een ſchendelicke daet bedacht, [*doch*] ſullen niets vermogen. Nacht en dag, hebben zy 'er zich, met inſpanning van alle hunne vermogens, op toegelegd, om geweldige maetregelen uit te denken, welke zy het meest geſchikt vonden, om de grondvesten van uw Koningrijk te ondermijnen, uwen throon te doen waggelen, ja geheel om ver te ſtooten, zo het mogelyk ware: maer hunne pogingen, hoe listig ook uitgedacht, zullen ten eenemael vruchteloos wezen, en aen den voortgang van uw Koningrijk, geen het minste nadeel kunnen toebrengen.

13. Want gy ſultſe ſetten tot een wit, met uwe pezen, waermede uw boog geſpannen is, ſult gy op haer aengeſicht toeleggen, Gy zult de vuurige pijlen van uwe meest geduchte oordeelen, op de hardnekkige Joden, uwe onverzoenbare vyanden, afſchieten, tot hunnen ſchroomelyken ondergang.

14. Verhoogt u, HEERE, in uwe ſterckte. Eeuwige Vader van onzen verheerlykten Middelaer! verleen dezen onzen Koning, uwen alles vermogenden byſtand, laet het voor al de waereld, op eene luisterrijke wijs blijken, dat Gy onzen Koning krachtdadig onderſteunt, zoo in het uitbreiden van zijne heerſchappy, als in het te onderbrengen van zijne vyanden; ſo ſullen wy ſingen, ende uwe macht, waerdoor Gy onzen Koning doet zegepralen, met pſalmen loven.

PSALM. XXII.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester, op Aijeleth hasschachar.

Op Aijeleth hasschachar. — Onze Overzetters hebben deze woorden onvertaeld gelaten, omdat zy daeromtrend niets beslisschen durvden. Indedaed de zaek is zeer duister, en wordt gansch verschillendlyk begrepen. De Chaldeeuwsche Uitbreider vertaelde het; *over de kracht van het morgen-offer*, en dan zou dit lied zijn geschikt geweest, om voor of by het morgen-offer, gezongen te worden. Op soortgelijke wijs hebben het ook de LXX Grieksche Overzetters begrepen en vertaeld; over de aenneming van het morgen-offer. — De gemeenste vertaling is, *op* of *over de hinde des dageraeds.* — Dan de waerneming van anderen schijnt ons zeer veel opmerking te verdienen, die meenen, dat *op de hinde* moet zaemgevoegd worden, met den Opperzangmeester, op deze wijs: een Psalm *Davids*, *voor den Opperzangmeester op de hinde; de dageraed*, of *een lied des dageraeds:* en dan zal de zin zijn, dat dit lied geschikt was voor den morgenstond, en overgegeven aen den Opperzangmeester, op het zelve te laten spelen, op een Muziekinstrument, het welk uit het been van eene hinde gemaekt was.

Wat den inhoud van dit merkwaerdig zangstuk aengaet. Het behelst eene ootmoedige smeekbede van eenen godvruchtigen Spreker, die van God verlaten, en van wreede vyanden omringd was, zoodat hem alle hoop op uitkomst ten eenemael scheen afgesneden. Hy bidt, om uit die benauwdheid en dit nijpend gevaer verlost te worden; en beurt zijn gemoed op, met een vooruitzicht van zegeningen, welke alle volken genieten zouden, als de vruchten van zijne verlossing.

Het komt by ons in het geheel niet in bedenking, of de MESSIAS is zekerlyk, en regelrecht, de Spreker in dezen

Psalm. — Hier van worden wy volkomen overtuigd, door het onfeilbaer gezach van CHRISTUS en zijne Apostelen. De lijdende Middelaer heeft de woorden van vs. 2. de zijne gemaekt, toen hy aen het Kruis hong Matth. 27: 46. JOHANNES, in zijn Euangelie Kap. 19: 24. heeft het 19 vers van dezen Psalm, en PAULUS Hebr. 2: 13. de woorden van vs. 23. regelrecht op CHRISTUS toegepast, als zoo vele voorzeggingen, welke blijkbaer vervuld zijn. — Voeg 'er by, dat de beschrijving van de heiligheid des Sprekers, van de baermoeder af, vs. 10, 11. op niemand passe, dan alleen op den Heer JESUS, dien Rechtvaerdigen by uitnemendheid; dat 'er vs. 17. van 's Heilands Kruisiging, en vs. 28. en vervolgens, van zijn Geestelyk Koningrijk onder de Heidenen, allerduidelykst gesproken worde. — Indedaed, men heeft den inhoud van dezen Psalm slechts te overwegen, en met de geschiedenis van JESUS lijden te vergelijken; om overtuigd te worden, dat men den zelven, op DAVID of iemand anders, buiten den MESSIAS, niet dan zeer gedrongen kunne toepassen. DAVID heeft wel vele en hoogstgaende wederwaerdigheden geleden; maer in dit lied, worden zulke lijdingen opgeteld, welke DAVID nimmermeer getroffen hebben. Hier wordt ons een lijder geteekend, die voor eenen tijd, van alle Godlyke hulp geheel verlaten was, die op het diepst vernederd was, een spot van menschen, en by niemand troost verwerven konde. Hy vertoont de verhevenste standvastigheid, onder al zijn lijden, en eene gelatenheid, welke geen weergae kent. Onder zijne bitterste klachten, ontdekt men geen de minste schaduw van ongeduld, of murmureering. Ook zijn alle de byzonderheden zoo duidelyk, in den lijdenden Middelaer vervuld, dat 'er geene twijffeling kunne overblijven.

Wy moeten ons derhalven den lijdenden Middelaer verbeelden te hooren spreken, toen hy aen het Kruis hong, en genoodzaekt was, in deze bittere klacht uittebarsten: *mijn God, mijn God, waerom hebt gy my verlaten?*

Het gansche lied onderscheidt zich van zelvs in twee hoofddeelen. I. In het eerste badt de lijdende Middelaer, uit zijne hoogstgaende smerten en benauwdheden, om Gods

hulp

hulp en onderſteuning vs. 2 - 23. II. In het ander verklaert hy zijn geheiligd voornemen, om anderen tot verheerlyking van God aen te ſpooren, zoo over zijne verloſſing, als over de gezegende vruchten van zijn lijden, in welke alle volken deelen zouden vs. 24 - 32.

2. (*a*) Mijn Godt, aen wien ik my tot verloſſing van Zondaren in den eeuwigen Vrederaed verbonden heb! mijn Godt, op wien alleen ik in dit vreeslyk tijdſtip mijn vertrouwen ſtel! waerom hebt gy my verlaten? waerom hebt gy my geheel beroovd van uwen byſtand, en van uwe vertroosting? verre zijnde van mijner verloſſinge, daer het ſchijnt, als of ik uit deze hoogstgaende benauwdheid, niet zal gered worden? ik moet het luidkeels uitſchreeuwen, van wegens den angst, die mijnen boezem prangt; waerom zijt gy dan ver [*van*] eenigen acht te geven, op de woorden mijns brullens?

3. Mijn Godt, op wien alleen mijn vertrouwen gevestigd is, ick roepe des daegs, maer gy en antwoordt niet; ende des nachts, ende ick en hebbe geene ſtilte, 'er komt zelvs geen enkel oogenblik van verademing.

4. Doch gy zijt heyligh, en om aen uwe vlekkeloze volmaektheden te voldoen, onderwerp ik my gewillig aen dit allerverſchrikkelykst lijden, aen 't gevoelen van uwen toorn tegen de zonde. Gy zijt de God uws volks, woonende [*onder*] de loſſangen Iſraëls. Uw volk zong reeds van ouds, van het heil dat door my zal worden aengebragt; en 't zal, in dit mijn verzoeningswerk, ſtof vinden om u te verheerlyken.

5. Op u hebben immers onſe gelovige vaders vertrouwt; Sy hebben vertrouwt, ende gy hebtſe uytgeholpen.

6. Tot u hebben ſy geroepen, ende zijn uytgereddet; (*b*) op u hebben ſy vertrouwt, ende en zijn niet beſchaemt geworden, en zoudt gy dan my, uwen eigenen zoon, niet uithelpen? daer ik de grond was op welken hun vertrouwen gevestigd was?

(*a*) Matth. 27: 46. Marc. 15: 34. (*b*) Pſ. 25: 2, ende 31: 2. Jeſ. 49: 23. Rom. 9: 33.

7. Waerlyk mijn toestand is zoo allerellendigst, dat het onmogelyk zy, dat gy met my, geen medelijden hebben zoudt. Maer ick ben een worm, zoo veracht, als een geringe worm, welken men achteloos, onder zijne voeten vertreedt, ende ik ben geen man van eenig aenzien. Ik ben het voorwerp der algemeene bespotting en verguizing; een smaet van menschen, ende veracht van den volcke.

8. Alle die my sien, (*c*) bespotten my; sy steken de lippe al schimpende uyt, sy schudden den kop; zelvs drijven zy den spot, met mijn vertrouwen op u, [*seggende:*]

9. (*d*) Hy heeft [*het*] op den HEERE gewentelt, dat hy hem [*nu*] uythelpe, dat hy hem redde, dewijle hy, zoo als hy voorgav, lust aen hem heeft.

10. Gy zult my, in dit vertrouwen, niet laten beschaemd worden. Gy zijt het immers, die my uyt den buyck hebt uytgetogen, en de menschelyke natuur doen aennemen, tot zeer gewichtige einden; die my hebt doen vertrouwen, en zonderling voor my gezorgd hebt, in mijne eerste kindsheid, zijnde nog aen mijner moeder borsten.

11. Op u ben ick geworpen van de baermoeder af, van mijne eerste jeugd, hebt gy my gedragen en my begunstigd; ja van den buyck mijner moeder aen zijt gy mijn Godt, die my zonderling beweldadigde, en met eene meer dan gemeene gunst en zorg vereerde. Daerom roep ik ook tot u, en betrouw ik op u, in dezen allerbangsten nood.

12. So weest niet langer verre van my, onthoud my uwen bystand en uwe vertroosting niet langer: want benaeuwtheyt is naeby, is tot het uiterste gekomen; want daer en is geen helper, onder de geschapene wezens, die my zou kunnen uitredden.

13. Mijne vyanden zijn niet alleen talrijk, maer ook ge-

(*c*) Matth. 27: 39. (*d*) Matth. 27: 43.

geweldig en baldadig. Vele varren van baldadige lieden, die zich vermaken in my te mishandelen, hebben my omcingelt; ſtercke en wel gevoederde [*ſtieren*] van Baſan hebben my omringt, zoodat 'er geen weg zy, om te ontkomen.

14. Sy hebben haren mont tegen my opgeſperret; [*als*] een verſcheurende ende brullende leeuw, gereed om my geheel te vernielen.

15. By deze uitwendige onheilen, komen nog inwendige angſten en verſchrikkingen. Er is in my, geen moed, geene vastigheid. Ick ben uytgeſtort als water, al de ſterkte van mijn gemoed is als het ware wechgevloeid, ende alle mijne beenderen hebben ſich van een geſcheyden; het is als of mijne beenders van elkander zijn losgemaekt, zy hebben geene de minste ſterkte. Ja zelvs mijn herte is als was, dat door het vuur is week gemaekt; 't is geſmolten in 't midden mijns ingewants.

16. Het is, als of mijne levensgeesten geheel vervlogen zijn. Mijne kracht is verdroogt als een potſcherf, ende mijne tonge kleeft, van beklemmenden angst, en verſtikkenden dorst, aen mijn gehemelte; ende gy legt my in het ſtof des doots, van oogenblik tot oogenblik zie ik den dood te gemoet. ('Er ſtaet oorſpron gelyk in het toekomende, *gy zult my leggen in het ſtof des doods*). Er is voor my geene uitkomst tegen den dood. "

17. Want, als kwaedaertige honden, hebben mijne vyanden my omcingelt, eene vergaderinge der booſdoenders heeft my omgeven; (*e*) ſy hebben mijne handen ende mijne voeten doorgraven.

Zy hebben mijne handen en voeten doorgraven. — Over deze woorden is vry wat verſchil. Het laetſte woord, het welk de onzen vertalen *zy hebben doorgraven*, zegt eigenlyk, zoo als het in onze gedrukte Bijbels ſtaet, *als een leeuw* כָּאֲרִי. Volgens deze lezing is de zin, gelijk het ook de Chaldeer vertaeld heeft; *eene vergadering van boosdoeneren heeft my om-*

(*e*) Matth. 27: 35. Marc. 15: 24. Luc. 23: 33. Joh. 19: 23, 37. ende 20: 25.

geven, [bijtende] MIJNE HANDEN EN VOETEN, GELIJK EEN LEEUW. — Onze Overzetters hebben כארו gelezen, of immers geoordeeld, dat DAVID zoo geschreven had, het welk te kennen geevt, *zy hebben doorgraven*. Dit begrip wordt bevestigd, niet alleen door de LXX, maer ook door de Syrische, Arabische, en Ethiopische vertalingen. — Hier is derhalven eene allerduidelykste voorzegging van CHRISTUS Kruisiging.

Het verschil, in deze beide lezingen, het welk zoo veel onderscheid maekt in den zakelyken zin, is slechts van eene letter, י voor ו. — Zoodanige fout kon, door de afschrijveren, ligtelyk begaen worden. Sommigen beschuldigen de latere Joden, dat zy, met deze kleine verandering, den grondtext vervalscht hebben, om den Christenen zulk eene duidelyke voorzegging van JESUS Kruisiging te ontnemen.

Maer men kan de lezing, in onze gedrukte Bijbels, zeer wel behouden, en tevens wat de hoofdzaek aengaet, by onze Overzetting blijven, door het woord כארי afteleiden van het wortelwoord כרה, en dan zal de zin zijn: *zy hebben my omgeven*, DOORBOORD ZIJNDE, *aen mijne handen en voeten*. — Die 'er meer van begeert, kan te recht komen in *Bibl. Brem.* Class. V. fasc. 3. p. 407—

18. Alle mijne beenderen soud' ick konnen tellen; zoo is mijn vleesch uitgeteerd. Mijne vyanden hebben met my, geen het minste medelijden. In tegendeel sy schouwen 't, met vermaek aen, sy sien op my, met oogen, daer het genoegen in te lezen is.

19. (*f*) Sy deylen mijne kleederen onder hen, ende werpen het lot over mijn gewaet.

20. Maer gy, HEERE, en weest niet langer verre van my; Gy zijt mijne sterckte, op u vestig ik mijn vertrouwen, haest u dan tot mijner hulpe.

21. Reddet mijne ziele van den sweerde, het welk tegen my is opgeheven, om my voor altoos te verdel-

(*f*) Luc. 23: 34. Joh. 19: 24.

delgen; mijne eenſame van het gewelt des honts, die my zoekt te verſcheuren.

22. Verloſt my uyt des leeuwen muyl; ende verhoort my van de hoornen der eenhoornen.

Verhoor my van de hoornen der eenhoornen, is eene onverſtaenbare uitdrukking. — Het woord *verhoor my*, of eigenlyk, *gy hebt my verhoord*, het welk, in onze gedrukte Bijbels, het laetſte woord is van vs. 22, behoort tot vs. 23. De woorden *van de hoornen der eenhoornen* moeten tot het *verlosſen* gebracht worden. *Eenhoornen* zijn, volgens het oorſprongelyk woord, woeste en wilde dieren, welke zinbeelden zijn van wreede menſchen. Vergel. Deut. 33: 17. Vs. 22. heeft gevolgelyk dezen zin: *verlos my uit des leeuwen muil*, uit het geweld van mijne wreede vyanden, *en van de hoornen der eenhoornen*, van de aenvallen mijner onverzoenbare haters.

23. So drae gy HEER my zult verhoord hebben, (g) ſal ick uwen naem, uwe macht, trouw en goedheid, mijnen broederen vertellen; in 't midden der gemeynte van uwe heiligen, ſal ick u prijſen, zeggende, zoo in het openbaer, als in het byzonder:

24. Gy die den HEERE vreeſet, prijſet hem, al gy zaet Jacobs, vereert hem; ende ontſiet u voor hem, al gy zaet Iſraëls, wacht u van tegen Hem te zondigen.

25. Want hy heeft niet veracht, nochte verfoeyt de verdruckinge des verdruckten, noch ſijn aengeſicht voor hem verborgen; hy heeft het zich niet te gering geacht, my, dien ellendigen, die van elk veracht en verſmaed was, met oogen van gunst en ontferming aen te zien, maer hy heeft gehoort, als die verachte worm tot hem riep.

26. Van u HEER ſal mijn lof zijn, u zal ik openlyk loven, in eene groote gemeynte; ick ſal mijne geloften, welke ik, te midden van mijne bange angſten, ge-

(g) Hebr. 2: 12.

daen heb, in het openbaer, met blijde dankzegging, betalen in tegenwoordigheyt der gener die hem vreesen.

27. Alle geslachten der volken zullen deel hebben, aen de gezegende vruchten van mijn lijden. De sachtmoedige, eigenlyk de *behoevtige*, arme zondaren, zal ik nodigen, om gebruik te maken van den grooten voorraed der geestelyke goederen, welke ik verworven heb. Ook sullen zy komen, en eten, ende versadigt worden, sy sullen, met blijde dankzegging, van mijn verworven heil gebruik maken, en den HEERE prijsen, die hem soecken. Gy alle, die gelovig tot my komt; ulieder herte sal in eeuwigheyt leven, en zich altoos verblijden.

28. Blinde Heidenen zelve, die nimmer te vooren van my gehoord hadden, zullen in mijn heil deelen. Alle (*h*) eynden der aerde, alle geslachten der volken, sullen 't gedencken of erkennen en dankbaer vermelden, ende haer tot den HEERE bekeeren, of, *wanneer* zy zich tot den HEER, zullen bekeerd hebben; ende alle geslachten der Heydenen sullen voor uw aengesichte aenbidden.

29. Want het Koninckrijcke is des HEEREN; de geslachten der Heidenen zullen zich, aen Gods Koningrijk gelovig onderwerpen, ende hy heerscht, of *zal heerschen* onder de Heydenen.

30. Alle vette op aerden sullen eten, ende aenbidden, alle die in 't stof nederdalen sullen voor sijn aengesichte nederbucken; ende die sijne ziele by 't leven niet en kan houden.

Liever zouden wy deze duistere woorden dus vertalen en uitbreiden: „ *Alle vette op aerde*, alle godvruchtigen, „ die door het gelovig gebruik maken van mijne verwor- „ vene heilgoederen, verzadigd zijn en vet geworden, *zullen*, „ *nadat* zy, op de gezegde wijs *gegeten*, en God, met „ dank-

(*h*) Ps. 2: 8. ende 72: 11. ende 86: 9.

„ dankzegging, *aengebeden hebben, voor zijn aengezicht ne-*
„ *derbukken*, en, in de Godlyke gunst sterven: want zy
„ zijn alle *nederdalende in het stof* en stervelyke menschen;
„ *niemand kan zijne ziel by het leven houden*, en den dood
„ ontwijken."

31. Maer daerom zal het Gods Koningrijk, aen geene onderdanen ontbreken. Het zaet, het nageslacht van die godvruchtigen, sal hem dienen; 't sal den Heere aengeschreven worden, en eene talrijke menigte van onderdanen opleveren, tot in vele geslachten.

32. Sy sullen aenkomen, het eene geslacht zal het ander opvolgen, ende de tegenwoordige onderdanen van Gods Koningrijk zullen sijne gerechtigheyt verkondigen aen volgende geslachten, den volcke, dat van tijd tot tijd geboren wort; (*i*) om dat God den MESSIAS verhoogd, en omdat hy 't gedaen heeft, het gene 'er, tot de grondlegging en uitbreiding van zijn Koningrijk, noodig was.

PSALM. XXIII.

HEt opschrivt van dezen Psalm leert ons, dat DAVID de Dichter zy.

Hy drukt zich, het geheele zangstuk door, in den toekomenden tijd uit, verklarende zijne hoop, en zijn gegrond vertrouwen, dat de HEER voor hem zorgen zoude, en hem van al het noodige rijkelyk voorzien, zoodat hy, in het vervolg, een gerust, aengenaem, en vergenoegd leven zoude leiden. — Hy stelt dit alles voor onder twee zinneprenten; van een schaep, het welk door zijnen herder, verzorgd en beveiligd wordt; en van eenen gast, die aen de tafel van zijnen vriend, rijkelyk onthaeld wordt. —

(*i*) Ps. 52: 11.

Misschien is de toespeling, op het gene de HEER aen Israël, in de woestijne gedaen heeft; toen hy zijn volk, als een herder geleid, en als een gastheer, van spijs en drank verzorgd heeft.

Het geheele lied onderscheidt zich in twee hoofddeelen. I. Eerst stelt de Dichter zijne gemelde verwachting leenspreukig voor, onder de zinneprenten van een schaep, het welk, door zijnen herder, en van eenen gast, die door zijnen vriend, van al het noodige rijkelyk verzorgd wordt vs. 1-5. II. Daerna wordt het een en ander meer eigenlyk voorgedragen vs. 6.

Tot dus ver is alles zeer duidelyk. Maer moeilyker is het de volgende vragen te beantwoorden: wanneer en by welk eene gelegenheid, heeft DAVID dezen Psalm opgesteld? spreekt hy zich zelven? en zo ja, bedoelt hy dan lichamelyke of geestelyke weldaden? of voert hy iemand anders sprekende in? moeten wy ons een geloovigen van het Nieuwe Testament verbeelden, die het oog heeft op de meer overvloedige bedeeling der genadegoederen, onder die gezegende huishouding? of worden hier de lotgevallen der Kerke van het Nieuwe Testament voorspeld, van het begin, tot aen haer einde?

De zaek wordt, onder de Uitleggeren, zeer verschillendlyk begrepen. — Zonder ons door de vooroordeelen van gezach te laten innemen, hebben wy het stuk, op onze wijs onderzocht; en het is ons tot dus ver zoo voorgekomen, dat 'er geene voldoende redenen zijn, om in den *letterlyken* zin, van DAVID aftewijken.

DAVID hoopte eenen tijd te beleven, in welken de HEER hem, van allen *lichamelyken* nooddruvt, rijkelyk verzorgen zoude, vs. 2, 3, 5; ook verwachtte hy, dat deze voorspoed zou duuren, zoo lang hy leevde vs. 6ᵃ, en dat hy den openbaren Godsdienst, gerust en ongestoord, zou kunnen bywoonen vs. 6ᵇ. — Hy verklaerde zulk eene hoop te hebben, terwijl hy nog door vyanden benijd werd, vs. 5, en nog bloot stond voor groote en zware onheilen vs. 4.

Wan-

Wanneer men deze omſtandigheden in aenmerking neemt, ſchijnt het begrip van eenen zeer beroemden man ongemeen veel opmerking te verdienen; die van oordeel is, dat DAVID dezen Pſalm gedicht hebbe, toen hy, voor zijnen ontaerten zoon ABSALOM, gevloden was. — Op dien tijd hadden hy reden, om te vreezen, dat het hem en de manſchap, welke hem getrouw gebleven was, aen de noodige levensmiddelen ontbreken zoude; maer, door verſcheidene van zijne vermogende onderdanen, werd hy, van al het noodige, rijkelyk voorzien 2 Sam. 17: 28, 29. — Deze gunstige voorzorg der weldadige Voorzienigheid zal DAVID opgewekt hebben, tot het vervaerdigen van dit zangſtuk, en daerdoor zijne hoop te verklaren, dat hy, door de Godlyke gunst, ook in het vervolg, rijkelyk zoude verzorgd worden, ten ſpijte zijner vyanden, dat hy, in zijnen voorigen luister zoude herſteld worden, en het voorrecht genieten, van den openbaren Godsdienst te Jeruſalem, van waer hy nu verdreven was, weder gerust en ongeſtoord te mogen waernemen.

Met dit alles evenwel tellen wy dit zangſtuk, onder de voorbeeldige Pſalmen: zoodat hier, in den *geestelyken* zin, geoogd worde, op den rijken overvloed der genadegoederen, welke de MESSIAS, die groote Herder der ſchapen, aen den zijnen, onder den welaengenamen tijd van het Euangelie ſchenken zoude; te meer omdat de genadegoederen van het Nieuwe Testament, in de Prophetiſche Schrivten, zeer gemeenzaem onder dergelijke zinbeelden worden voorgeſteld.

1. Een Pſalm Davids. (*a*) De HEERE, die getrouwe en goedertieren God, is mijn Herder, Hy zorgt voor my, met dezelve getrouwheid, als een herder zorgt voor zijne ſchapen: my en ſal daerom niets ontbreken, maer ik zal eenen rijken overvloed hebben van alles, wat mijn hart begeeren kan.

Dat een gelovige van het Nieuwe Testament den Heer

(*a*) Jeſ. 40: 11. Jerem. 23: 4. Ezech. 34: 23. Joh. 10: 11. 1 Petr. 2: 25. Openb. 7: 17.

JESUS, zijnen *herder* noemen kunne, en zich verzekerd houden, dat hem *niets ontbreken zulle* van het gene hy, tot het leven en de godzaligheid noodig heeft, behoev ik niet nader aen te toonen.

De Dichter, zich als een fchaep befchouwende, het welk, door zijnen Godlyken herder verzorgd wordt, voegt 'er by.

2. Hy doet my, eigenlyk ftaet 'er, *hy zal my doen* nederliggen in grafige weyden; ik zal zulk eenen grooten overvloed hebben van alle noodwendigheden, als een fchaep heeft, het welk in grasrijke weiden nederligt, en niet eens behoevt op te ftaen, om overvloedig voedfel te vinden; hy voert my fachtkens aen feer ftille wateren, eigenlyk *hy zal my drenken langs de wateren der nederlegging*, ik zal eenen overvloed van drank hebben, even als een fchaep, het welk zich by de waterbeken kan nederleggen.

3. Hy verquickt, eigenlyk *hy zal* mijne ziele, door den gemelden overvloed verkwikken; hy leydt my in 't fpoor der gerechtigheyt, eigenlyk hy zal my *leiden*, even als een getrouw herder zijne fchapen leidt, *op het rechte fpoor* van een voorfpoedig leven, zonder aen rampen en onheilen te werden blootgefteld; om fijns naems wille, in dit alles zal mijn Godlyke herder de heerlykheid van zijne volmaektheden, vooral van zijne goedheid, macht, en trouw, openbaer maken, en my ftof geven, om dezelve te roemen.

Dat de groote Herder der fchapen zijne gelovigen, van geestelyken nooddruvt, rijkelyk verzorge, en hen door zijnen Geest leide, op den rechten weg der heiligheid, heeft geen betoog noodig.

4. Gebeurt het dat ik, aen rampen en onheilen, word blootgefteld, mijn herder zal my bewaren en beveiligen. Ik verlaet my gerust op zijne voorzorg en hoede. (*b*) Al gingh ick oock in een dal der fchaduwe des doots, al behaegde het mijnen herder, om my, in eene don-

(*b*) Pf. 3: 6, 7. ende 118: 6.

donkere en gevaerlyke vallei te leiden, alwaer ik, telken oogenblik, den dood te wachten had, gelijk het een schaep gaet wanneer het in eene sombere vallei komt daer zich het roovgedierte onthoudt; ick en soude of *ik zal* evenwel geen quaet vreesen, want gy, mijn Godlyke herder zijt met my; uw stock, ende uw staf, die vertroosten my, of *zullen my vertroosten*. De herinnering, dat gy voor my zorgt, als een herder doet voor zijne schapen, beneemt my alle vrees.

Hoe zeer paste deze tael in den mond van DAVID, toen hy, voor ABSALOM vluchtende, met eene geringe legermacht voorzien, aen een oogenschijnlyk doodsgevaer was blootgesteld, en zekerlyk zou gedood zijn, wanneer de raed van ACHITOPHEL niet verydeld ware! — En in hoe veel nadruk, kan elk een Christen, in welke donkere proevwegen hy ook worde ingeleid, deze woorden de zijne maken!

5. Ook mag ik u, weldadig God, als eenen milden gastheer beschouwen, die my niet alleen van voedsel verzorgt, maer zelvs voor my een prachtig feest aenlegt, hoe zeer het my, van mijne vyanden benijd worde. Gy richt de tafel toe, eigenlyk *gy zult de tafel toerichten*, even als een rijk en vermogend gastheer doet, voor zijnen vriend, voor mijn aengesichte, tegen over en ten aenschouwen van mijne benijdende tegenpartijders; Gy maeckt mijn hooft vet of zult mijn hoofd overvloedig zalven met olie, gelijk vermogende lieden hunne gasten, met balzemen en kostbare olien, plegen te zalven, om hen grootelyks te vereeren, mijn beker is of zal overvloeyende zijn, wanneer ik weder, op den Throon van Israël, zal hersteld wezen.

6. Immers sullen my, nadat deze grouwzame opstand zal gedempt wezen, 't goede ende de weldadigheyt volgen alle de dagen mijns levens, zonder dat ik weder, aen zulke buitengewoone onheilen, zal worden blootgesteld; ende ick sal, te Jerusalem, als mijnen Rijkszetel wedergekeerd, in het huys des HEEREN blijven verkeeren in lengte van dagen, en het voor-

recht genieten, om den openbaren Godsdienst, waervan ik nu verstoken ben, weder gezettelyk waer te nemen.

Hoe dit alles, in den geestelyken zin, op de gelovigen van het Nieuwe Testament toepasselyk zy, is al te klaer, dan dat ik het, ter dezer plaets, behoeve uit te breiden.

P S A L M. XXIV.

GEmeenlyk denkt men, dat DAVID dezen Psalm gedicht hebbe, by gelegenheid van de plechtige overbrenging van de Verbonds-Arke, uit het huis van OBED-EDOM, naer de tente, welke hy daertoe, op den berg Zion gespannen had; om de burgeren van Jerusalem te vermanen, dat zy dit zichtbaer teeken van Gods byzondere tegenwoordigheid, blymoedig binnen de muuren van hunne Stad, ontvangen zouden, en zich zoo gedragen, dat zy des HEEREN gunstige nabyheid waerdig wezen mogten. — Ondertusschen verdient de opmerking van onze oordeelkundige Overzetters, in het voorbericht boven dezen Psalm geplaetst, zeer veel aendacht, dat DAVID dit zangstuk hebbe opgesteld, toen de HEER hem verklaerd had, dat zijn zoon SALOMO den Tempel zoude bouwen, en daerin de Verbonds-Ark laten plaetsen.

Maer bedoelde DAVID niet iets hoogers? — De Verbonds-Ark was een voorbeeld van onzen Godlyken Verlosser. Er is by ons geen twijffel aen, of de Dichter heeft, door den Prophetischen Geest voorgelicht, het oog op de dagen van het Nieuwe Testament, en de hemelvaert van CHRISTUS.

Te weten wy zouden de zaek lievst zoo begrijpen, dat de Dichter, in het eerste deel van dezen Psalm, den burgeren van Jerusalem onder het oog brenge, hoe groot een voorrecht het ware, dat de HEER hunne Stad, tot den zetel van zijne byzondere tegenwoordigheid gekozen had,

en

en hun tevens voorstelle, hoe zy zich waerdig dit voorrecht gedragen moesten; maer dat toen zijne gedachten, door den Prophetischen Geest verheven zijn, tot het vooruitzicht van 's Heilands Hemelvaert, waervan de opvoering der Arke een voorbeeld was vs. 7-10.

De redenen voor dit begrip, welke wy aen elks beoordeeling overgeven, zijn de volgende. I. Het eerste deel van dezen Psalm vs. 1-6. laet zich, in den letterlyken zin, op de overbrenging der Verbonds-Ark naer Zion, zeer voegzaem toepassen, gelijk uit de uitbreiding nader blijken zal, en wy vinden geene redenen altoos, om den letterlyken zin te verlaten. — II. Maer het verband van zaken laet niet toe, om ook het tweede deel vs. 7-10, in den letterlyken zin, tot het gemelde voorval te brengen. Vs. 3. wordt de Verbonds-Ark blijkbaer ondersteld, reeds werkelyk op den berg Zion geplaetst te zijn: want anders kon Zion niet beschreven worden, *als de berg des* HEEREN, *en de plaets zijner heiligheid.* Was nu de Ark reeds, op Zion geplaetst, dan konden de poorten van Jerusalem vs. 7-10. niet worden opgewekt, om zich, ter ontvangst van de Verbonds-Ark, te openen en te verheffen. Gevolgelyk moet 'er, in het tweede deel van dit lied, iets anders, van verhevener uitzicht, bedoeld worden. — III. De Verbonds-Ark was een voorbeeld van CHRISTUS, wat was 'er derhalven natuurlyker, dan dat de gedachten van den Dichter, by de gemelde gelegenheid, door den Prophetischen Geest verheven wierden, tot de Hemelvaert van CHRISTUS? — IV. Alle de uitdrukkingen vs. 7-10. laten zich ongedwongen, op CHRISTUS Hemelvaert toepassen. — V. Vooral is de benaming van *Koning der eere*, van welke de Dichter zich vijfmalen bedient, eene zeer gepaste beschrijving van den verhoogden Middelaer. — VI. Voeg 'er eindelyk by, dat 'er Ps. 68, by gelegenheid der opvoering van de Verbonds-Ark naer Zion, allerduidelykst van CHRISTUS Hemelvaert, gesproken worde.

Op de gelegde gronden, rust de volgende korte uitbreiding van dit verheven zangstuk.

1. Een Pſalm Davids. (*a*) De ganſche aerde, in haren geheelen omtrek, is des HEEREN eigendom, mitſgaders hare volheyt, met alle dingen, welke op en in dezelve gevonden worden; de geheele bevolkte werelt, ende alle die daer in woonen, zijn het eigendom des HEEREN. Tot elk gedeelte van den wijden aerdbodem, heeft de Allerhoogſte God, uit kracht van ſchepping en onderhouding, dezelvde betrekking.

2. Want hy heeftſe gegrondt op de zeen, zoodat de aerde, boven de oppervlakte der zeen uitſteke, ende heeftſe geveſtigt op of beveiligd tegen de rivieren: want hoe zeer de rivieren zwellen en bruisſchen mogen, God zal altoos zorg dragen, dat de aerde nooit geheel overſtroomd worde, en altoos eene geſchikte woonplaets blijve, voor menſchen en dieren.

Daer dan de ganſche aerde het eigendom des HEEREN is, hoe groot is dan niet het voorrecht van Zion en Jeruſalem, dat die bepaelde Stad en berg, boven zoo vele andere plaetzen van den wijden aerdbodem, verkozen zy, om de zetel te zijn van de Verbonds-Ark, en van Gods byzondere tegenwoordigheid!

3. Maer, mogt gy Israëlieten denken, hoe groot dit voorrecht wezen moge, de tegenwoordigheid der Verbonds-Ark is hoogstgevaerlyk: hoe duur is het den Bethſemiten en Uza te ſtaen gekomen, dat zy de Ark niet eerbiedig genoeg behandeld hadden? (*b*) Wie ſal klimmen op den bergh des HEEREN? ende wie ſal ſtaen in de plaetſe ſijner heyligheyt? welke zijn de vereïschte hoedanigheden, welke in de zoodanigen gevorderd worden, die den plechtigen Godsdienst, by dat geduchte teeken van Gods byzondere tegenwoordigheid, betamelyk en met een gezegend gevolg, verrichten en bywoonen zullen? Wel aen, ik zal u zulk een menſch, in zijn zedelyk karakter en gedrag afteekenen.

4. Hy is 't Die reyn van handen is, wiens handen zuiver zijn,

(*a*) Exod. 19: 5. Deuter. 10: 14. Job 41: 2. Pſalm 50: 12. 1 Cor. 10: 26, 28. (*b*) Pſalm 15: 1. Jeſ. 33: 14, 15.

zijn, van doodslag, geweld, dievery ende andere daden van onrechtvaerdigheid, die suyver van herten is, zoodat zijn geweten hem niet beschuldigt, van heimelyke schendaden; die oprecht, zonder geveinsdheid, voor God en menschen wandelt; die sijne ziele niet op en heft tot ydelheyt, wiens begeertens zich niet uitstrekken tot schandelykheden, ende die niet bedrieglick en sweert, die, in alles de waerheid spreekt, die zijn woord en zijnen eed gestand doet.

5. Die is aengenaem in de oogen van den Allerhoogsten God, met wiens byzondere tegenwoordigheid de berg Sion vereerd is. Die sal den segen ontfangen van den HEERE, ende gerechtigheyt of eene genadige beloning van den Godt sijns heyls.

6. Dat soort van menschen, is immers 't geslachte der gener die God oprechtelyk zoeken en nae hem vragen. Dit zijn immers HEER, de menschen, die uw aengesichte en uwe gunst soecken, [*dat*] is het ware zaed van Jacob, aen het welk gy zulke groote belovten gedaen hebt. Sela!

7. Deze opvoering van de Verbonds-Ark naer Zion, welke onlangs geschied is, is een luisterrijk voorbeeld van eene veel grooter gebeurtenis, welke ik door den Prophetischen Geest te gemoet zie, van MESSIAS zegepralende Hemelvaert. My dunkt ik zie den verhoogden Middelaer reeds opvaren in de hoogte, om zich in den hemel te plaetzen, aen de rechtehand der Godlyke Majesteit. My dunkt de Engelen gaen hem te gemoet, om hem, in den hemel te begeleiden, roepende: Heft uwe hoofden op, gy poorten van den hemel, doet de hoofdkapiteelen, welke boven u geplaetst zijn wech, opdat de verhoogde Middelaer des te luisterrijker ingang hebbe, ende verheft u, gy eeuwige deuren van den hemel, dat de deuren worden wechgenomen, om des te ruimer baen te maken; op dat de Koningh der eeren ingae.

8. Wie is de Koningh der eeren? wie anders dan de HEERE, sterck ende geweldigh: De HEERE, geweldigh in den strijt. Gods groote Zoon, die de

waereld geſchapen heeft, en machtig is, om alle zijne vyanden te overwinnen.

9. Heft daerom nog eens uwe hoofden op, gy poorten, ja heft op, gy eeuwige deuren; op dat de Koningh der eeren in den hemel zegepralende ingae.

10. Wie is hy, deſe Koningh der eeren? wie anders, dan De HEERE der heyrſcharen, Gods gezegende Zoon, de Schepper en Beſtierer van het gansch geheelal; Die is de Koningh der eeren, die is de verheerlykte Middelaer, bekroond met eer en heerlykheid. Sela!

P S A L M. XXV.

DEze Pſalm behelst een zeer merkwaerdig gebed, in het welk DAVID den HEER ſmeekt, om vergeving van zijne zonden, om op den rechten weg der heiligheid geleid te worden, en om verlosſing van zijne vyanden.

Met de laetſte bede begint en eindigt dit zangſtuk vs. 1, 2 en 22. Wy mogen 'er uit beſluiten, dat DAVID, toen hy dezen Pſalm opſtelde, van zijne vyanden geweldig vervolgd werd, en in groote benauwdheid was. — Hy bidt, om de vergeving van de zonden zijner jongheid vs. 7. Derhalven kunnen wy, aen de vervolgingen van ABSALOM, niet denken: want toen had DAVID zich zoo ſchandelyk vergrepen, in de zaek van Bathſeba. Wy worden derhalven bepaeld, tot de vyandige pogingen van SAUL. — Maer welk voorval in het byzonder heeft DAVID opgewekt, tot het vervaerdigen van deze Dichterlyke ſmeekbede? Hy ſpreekt van vyanden, die hem nae het leven ſtonden vs. 15, 19, 20, van verborgene lagen, welke hem gelegd werden vs. 15; hy was nog niet van metgezellen omgeven vs. 16. Dit alles wijst ons naer dien tijd, toen hy aen het Hov van SAUL verkeerde, en deze boosaertige Vorst het heimelyk oogmerk openbaerde, om hem van kant te maken. — Nog meer byzonder verdient

de

de gisfing zeer veel opmerking, dat DAVID dezen Pfalm gedicht heeft, toen Koning SAUL hem zocht te vangen, en ten dien einde zijn huis had laten bezetten, terwijl hy dit gevaer, door behulp van MICHAL, gelukkig ontkwam, en genoodzaekt werd, eenzaem om te zwerven 2 Sam. 19.

Dit is de eerste Alphabetifche Pfalm, welken wy ontmoeten. Elk een vers begint, met eene letter van het Hebreeuwfche Alphabeth. Deze letters loopen geregeld door, behalven by vs. 18, het welk met een *Koph* beginnen moest, in de plaets van met een *Resch*, die ook den aenvang maekt van vs. 19. Vs. 5. zijn twee versfen by een gevoegd, waer van het eerste, met een *He*, en het tweede, met een *Vau*, begint. — Waerom de Dichter hier, en in ettelyke andere Pfalmen, die kunstige Alphabetifche orde, by de eerste letter van elk vers, gekozen hebbe, kunnen wy niet bepalen. In het gemeen is het, cieraedshalve gefchied. — De letter *Koph* zou vs. 18, met eene geringe verandering kunnen herfteld werden. — Het laetfte vers is, buiten de gemelde Alphabethifche orde, en moet als een byvoegfel befchouwd worden.

In dezen Pfalm, gelijk wy reeds hebben aengemerkt, bidt DAVID, voor zich zelven, om drie weldaden. Maer vermids de eerste bede nog eens herhaeld, en 'er ten flotte, nog een algemeen gebed, voor gansch Israël wordt bygevoegd, onderfcheiden wy, in dit Zangftuk, 5 Hoofddeelen.

I. Bidt DAVID, om verlost te worden, van zijne vyanden vs. 1-3.
II. Om, op den weg der heiligheid, geleid te worden vs. 4, 5.
III. Om vergeving van zijne zonden vs. 6-14.
IV. Daerna wordt de eerste bede nog eens herhaeld en nader aengedrongen vs. 15-21.
V. Eindelyk wordt 'er een algemeen gebed bygevoegd, ten behoeve van gansch Israël vs. 22.

1. [*Een Pfalm*] Davids. *Aleph.* Tot u, o HEERE, mijnen getrouwen God, hef ick mijne ziele op, tot u wend ik my, en zal ik my altoos wenden, met hartgrondige gebeden.

2. *Beth.* Mijn Godt, (*a*) op u vertrouw' ick, en laet my dan ook niet beſchaemt noch, in mijne verwachting, te leur geſteld worden; Laet mijne vyanden niet van vreugde opſpringen over my, gelijk zy doen zouden, wanneer Gy my niet verhoordet, en aen hunnen wil overgaevt.

3. *Gimel.* Ja, alle die u verwachten, en ſullen niet (*b*) beſchaemt worden: niemand der gener, die op u vertrouwen, zal ooit bedrogen uitkomen; maer ſy daertegen ſullen beſchaemt en te ſchande worden, die dwaesſelyk op zich zelven, op hunne eigene wijsheid en krachten betrouwen, die my trouwlooslick handelen, gelijk Saul, die de goede trouw tegen my geſchonden heeft, die my haet, en zelvs naer mijn leven ſtaet, ſonder dat ik daertoe eene ſchijnbare oorſake gegeven hebbe.

4. *Daleth.* Ik zal nu, als een eenzaem balling, moeten rondzwerven, zonder iemand te hebben, onder de menſchen, van welken ik raed en onderrichting vragen kan. Vele omſtandigheden zullen my bejegenen, in welke ik niet weten zal, hoe ik my gedragen moet. Verwaerdig Gy my daerom, met uw Godlyk onderwijs. HEERE, (*c*) maeckt my uwe wegen bekent; leert my uwe paden, dat ik, in alle gevallen, my zoo gedragen moge, als het u welbehaeglyk is.

5. *He. Vau.* Leydt my in uwe waerheyt ende leert my in uwe *vastigheid*, opdat ik vast mag ſtaen, op den weg der deugd: want gy zijt de Godt mijns heyls, wiens machtigen byſtand ik reeds zoo dikwijls en blijkbaer ondervonden heb; u verwacht' ick of *heb ik verwacht* den gantſchen dagh, op u en uwe gunstige voorzorg heb ik altijd vertrouwd.

6. *Zain.* Het is waer, door mijne zonden, heb ik uwe gunst verbeurd; maer gy zijt een God van genade, en een Vader van veel ontferming. Gedenckt, HEERE, uwer barmhertigheden, ende uwer goedertierenheden;

maek

(*a*) Pſ. 22: 6. ende 31: 2. ende 34: 6. (*b*) Jeſ. 28: 16. Rom. 10: 11. (*c*) Pſalm 27: 11. ende 86: 11: ende 119. doorgaens.

maek der rijkdom uwer genade en ontferming aen my openbaer: want (*d*) die zijn van eeuwigheyt, deze volmaektheden behooren tot uwe Godlyke natuur, en gy hebt dezelve altoos geoeffend.

7. *Cheth.* Ik ben wel door uwe goedheid, tot heden bewaerd voor in 't oog lopende wanbedrijven; maer evenwel heb ik my mede verlopen, in die zonden, aen welke de onbedachtzame jongelingen zich gemeenlyk plegen schuldig te maken. Gedenckt dan niet der sonden mijner jonckheyt, noch mijner overtredingen, welke ik, met alle andere menschen, gemeen heb: gedenckt mijner, in gunst en lievde, nae uwe goedertierenheyt; om uwer goetheyt wille, o HEERE.

8. *Teth.* De HEERE is goet ende alle zijne daden bestiert hy, nae het richtsnoer van recht en gerechtigheid; daerom sal hy de sondaers onderwijsen en leiden in den wegh, welken zy bewandelen moeten, om zijne hooge gunst deelachtig te worden.

9. *Jod.* Hy sal de sachtmoedige, arme en mishandelde menschen, leyden in 't recht, en hun recht verschaffen; ende hy sal de sachtmoedige sijnen wegh leeren, welken zy moeten inslaen, om wezenlyk gelukkig te worden.

10. *Caph.* Alle paden des HEEREN, alle de wegen, welke God, met menschen inslaet, en alle de geboden, welke hy hun, ter betrachting voorschrijvt, zijn goedertierenheyt, ende waerheyt; in dit alles betoont God zijne weldadigheid en trouw, aen den genen namelyk, die sijn verbont ende sijne getuygenissen bewaren, die de voorschrivten van zijn verbond gehoorzamen.

11. *Lamed.* Om uwes naems wille, HEERE, en ter verheerlyking van den luister uwer oneindige Volmaektheden, so vergeeft mijne ongerechtigheyt; want die naem JEHOVAH, welken gy draegt, is groot van beteekenis, en verschaft my eenen genoegzamen grond, om op vergeving te hopen.

(*d*) Ps. 103: 17. ende 106: 1. ende 107: 1. ende 117: 2. ende 136. Jer. 33: 11.

12. *Mem.* Immers openbaert gy uwe goedheid en trouw, aen allen, die u in waerheid vreezen. Wie is de man, die den HEERE vreest? Hy sal hem, wie en hoedanig hy dan ook wezen moge, onderwijsen in en leiden op den wegh, [*dien*] hy sal hebben te verkiesen, om tijdelyk en eeuwig wezenlyk gelukkig te worden.

13. *Nun.* Sijne ziele sal vernachten in 't goede, en eenen onafgebrokenen voorspoed genieten: ende zelvs sijn zaet zal gezegend zijn, zijn nageslacht sal de aerde be-erven, en in het ervland van Canaan allen voorspoed bezitten.

14. *Samech.* De verborgenheyt des HEEREN, zijn verborgen raed, bestiering, en vertroosting, is voor de gene die hem vreesen; ende sijn verbont heeft hy hun geopenbaerd, om hen [*die*] dingen bekent te maken, welke zy weten, geloven en betrachten moeten. — En zou ik dan, ook in deze zwarigheden, niet op Hem en zijne leiding vertrouwen?

15. *Ain.* Men legt my heimelyke lagen, om my, op eene listige wijs, van kant te maken; maer God, die zoo lievderijk voor my zorgt, zal 'er my uitredden. Mijne oogen zullen zijn gedueriglick op den HEERE gevestigd, om van hem mijne hulp te wachten: want hy sal mijne voeten uyt het net uytvoeren, het welk voor my heimelyk gespannen is, en de listige pogingen van mijnen vyand verydelen.

16. *Pe.* Wendt u tot my, zie op my, met oogen van gunst en ontferming, ende zijt my genadigh; want ick ben eensaem ende elendigh, in mijne ellende ben ik, van alle menschen hulp, geheel verstoken, daer ik, als een veracht balling, eenzaem moet omzwerven.

17. *Tsade.* De benaeuwtheden mijns herten hebben haer wijt uytgestreckt; zy zijn groot en veelvuldig geworden; voert gy my daerom uyt mijne nooden, en red my, uit dezen ellendigen toestand.

18. *Resch.* Aensiet mijne elende ende mijne moeyte, met oogen van ontferming; ende neemt wech alle mijne sonden, door dezelve genadig te vergeven.

Dit vers begint met een *Resch*, daer de eerste letter, volgens de Alphabetische orde, een *Koph* wezen moest. —

Wan-

Wanneer men de gewoone lezing durvde verlaten, zou men de *Koph* herstellen kunnen, en voor חאה, lezen kunnen קראה, van den wortel קרא, welke beteekent, *te gemoet gaen*, en dan zou de zin zijn: *de elende en de moeite is my te gemoet gekomen en overvallen.* — Maer soortgelijke veranderingen in de lezing te maken, schijnt ons van al te zorglyk uitzicht.

19. *Resch.* Aensiet mijne vyanden, met een oog van ongenoegen, hoe zeer zy my benauwen: want sy vermenigvuldigen; SAUL, en zijne godloze hovelingen, maken eenen grooten hoop uit, ende sy haten my met eenen wreveligen haet, die ten eenemael onverzoenbaer is.

20. *Schin.* Bewaert mijne ziele by het leven, ende reddet my, uit de gevaren, aen welke ik ben blootgesteld; laet my niet beschaemt en door mijne vyanden verwonnen worden, want ick betrouw' op u, die nooit laet beschaemd worden, die op u wachten.

21. *Thau* Laet oprechtigheyt voor u, ende vroomigheyt voor de menschen, my behoeden; en ik, door zulk een gemoedsbestaen, bewaerd blijven van my zelven in zonden en ellenden te storten: laet my daertoe uwe hulpe genieten, want ick verwacht' u, en uwen bystand.

22 Onze geheele Natie is, door de woeste daden van den onbesuisden Koning, aen allerlei rampen en onheilen blootgesteld. Ontferm u, over ons deerniswaerdig volk. O Godt, verlost Israël uyt alle sijne benaeuwtheden.

PSALM. XXVI.

IN dezen Psalm roept DAVID den alwetenden God tot getuige, dat hy geen deel had, aen zekere schreeuwende misdaden, welke hem, door zijne vyanden, lievdeloos werden aengetijgd; hy verklaert zijn oprechte zucht, tot het yverig betrachten van den plechtigen Godsdienst; en smeekt den HEER, om van alle onheilen verlost en gunstig gezegend te worden.

Maer wanneer, en by welk eene gelegenheid, heeft DAVID

dezen Psalm gedicht? — Dit zullen wy, uit de tijdmerken, welke in dit lied voorkomen, moeten opmaken. — (1). De Dichter komt hier voor als iemand, die na het doorworstelen van vele en groote verdrietlykheden, in eenen gevestigden staet geplaetst was vs. 12. — (2). Hy had evenwel nog vyanden, die hem van zeer zware misdaden, lievdeloos verdachten en beschuldigden, terwijl hy plechtig, voor den Alwetenden God, betuigen konde, dat hy volkomen onschuldig was vs. 1, 2, 9, 10, 11. — (3). Hy was voornemens den openbaren Godsdienst gezettelyk waer te nemen, vs. 6, 7, 8, 12.

De overweging van het een en ander maekt de gissing hoogstwaerschijnlyk, dat Koning DAVID dit lied gedicht hebbe, toen hy, tot Koning van gansch Israël, was ingehuldigd. — ISBOSETH, die eenigen tijd te Mahanaim, de overige stammen geregeerd had, terwijl Juda alleen aen DAVID hulde deed, was, door zijne eigene Hovelingen vermoord. ABNER, de gewezen Veldheer van ISBOSETH, was door JOAB, verraderlyk omgebracht. Dit maekte, dat DAVID onder het vermoeden viel, en van sommigen beschuldigd werd, dat hy deze moorden heimelyk bestookt, en zoo zich, door geweld en bloedstorting, den weg gebaend had, tot het Koningrijk van gansch Israël. — Zijn oogmerk, by het vervaerdigen van dit Zangstuk, zal derhalven geweest zijn, om voor den Alwetenden God, openlyk en plechtig te betuigen, dat hy geen deel hadde, aen deze schenddaden, welke hy zelvs verfoeide. — Vergelijk 2 Sam. 3: 28-39. 4: 10-12.

Dit lied behelst twee hoofddeelen. I. Eerst betuigt hy, voor den Alwetenden Hartenkenner, dat hy geheel onschuldig was, van die schreeuwende schenddaden, welke hem zoo lievdeloos werden aengetijgd vs. 1-8. II. Daerna smeekt hy, dat de HEER, als een rechtvaerdig Richter, deze zijne onschuld. met daden wilde openbaer maken vs. 9-12.

1. [*Een Psalm*] Davids. (*a*) Doet my recht, HEERE, tegen mijne vyanden; verklaer my, als een rechtvaerdig Richter, onschuldig, en laet mijne onschuld open-

(*a*) Psalm 7: 9.

openbaer worden: want ick wandele in mijne oprechtigheyt en met een goed geweten; ende ick vertrouwe op den HEERE, ik ſtel alle mijne belangen, en ook deze verdrietige twistzaek, geheel in uwe handen, ik vertrouw op uwe rechtvaerdige uitſpraek, ick en ſal niet wanckelen, noch bedrogen uitkomen, in mijne welgegronde verwachting, dat gy my zult onſchuldig verklaren.

2. Alwetend God! ik onderwerp my, met alle de verborgene werkzaemheden van mijn hart, aen uw onfeilbaer onderzoek. Proeft my, HEERE, ſtrijk my, aen uwen onbedrieglyken toetsſteen, ende verſoeckt my, weeg my, in uwe weegſchael, wik en weeg my, in uw Godlyk oordeel; toetſt mijne nieren, ende mijn herte, onderzoek de verborgene ſchuilhoeken van mijn gemoed, mijne heimelyke gedachten, neigingen en bedoelingen, met dezelvde nauwkeurigheid, met welke men het goud pleegt te beproeven.

3. Want uwe goedertierenheyt is voor mijne oogen; geduurig herinner ik my uwe goedertierenheid, en beſchouw dezelve, als eenen genoegzamen grond, om te vertrouwen, dat gy my recht zult doen, ende ick wandele in uwe waerheyt, verlatende my volkomen, op de onfeilbaerheid van uwe belovten.

4. (*b*) Ick en ſitte niet by ydele lieden; ik houde geene gemeenſchap met booswichten, ende met bedeckte lieden en gae ick niet om, ik heb geene verkeering met bedekte of *geteekende* lieden, die bekend ſtaen van ſchuldig te zijn, aen groote en ſtrafbare misdaden.

5. Ick hate de vergaderinge der booſdoenders, die zich, aen allerlei kwaed overgeven; ende by de godtlooſe, die onrust in de maetſchappy verwekken, en ſitt' ick niet. Het gezelſchap van zulke menſchen ſchuuw ik, en van hunne daden heb ik eenen afkeer.

6. Ick waſſche mijne handen of *zal mijne handen waſſchen* in de onſchult zelve; ik zal openlyk en plechtig,

(*b*) Job 31: 5. Pſalm 1: 1.

voor het gansche volk betuigen, dat ik van Isboseths en Abners bloed, geheel onschuldig ben; ende ick gae, of *ik zal*, ten dien einde, gaen rontom uwen altaer, o HEERE: ik zal my, in uw Heiligdom, vrymoedig vertoonen, om den plechtigen Godsdienst by te woonen, het gene ik immers niet zou durven doen, wanneer ik my aen afgrijzelyke moorden had schuldig gemaekt. In uwe voorhoven zal ik vrymoedig verschijnen.

7. Om te doen hooren de stemme des lofs, ende om te vertellen alle uwe wonderen, om u openlyk, met eene hoorbare stem te loven, en u te danken, voor alle uwe zonderlinge weldaden, aen my zoo blijkbaer bewezen.

8. HEERE, ick hebbe lief de wooninge uwes huyses; ende de plaetse des Tabernakels uwer eere. Ik heb eene zeer byzondere hoogachting voor den Tabernakel, alwaer gy, als in uw Paleis woont, met het zichtbaer teeken van uwe Majesteit; en ik ben 'er zeer opgezet, om aldaer den plechtigen Godsdienst by te woonen.

9. En raept mijne ziele niet wech met de sondaren by uitnemendheid; noch mijn leven met de mannen des bloets: Gy zult groote zondaers, en vooral moordenaers, loon nae werken geven; maer laet ik toch niet deelen in de straf van zulke grouwelen, van welke ik geheel zuiver ben. Laet ik niet gelijk gesteld worden, met zulke booswichten.

10. In welcker handen schendelick bedrijf is; die hunne handen hebben uitgestoken, om versoeilyke schenddaden te bedrijven, ende welcker rechterhant vol geschencken is, vermids zy zich niet ontzien, om ter verkrijging van eene belooning, de snoodste grouwelen te plegen.

11. Ik behoor niet, tot het getal van die booswichten. Maer ick wandele in mijne oprechtigheyt, en heb een zuiver geweten; verlost my [*dan*], uit alle gevaren, ende zijt my genadigh, laet de kennelyke blijken van uwe byzondere gunst zoo vele proeven zijn van mijne onschuld.

12. Mijn

12. Mijn voet ſtaet op effener bane; na het doorworstelen van zoo veel moeite en verdrietlykheden, ben ik nu, tot eenen gevestigden ſtaet gekomen, en verheven tot Koning van gansch Israël. Ick ſal den HEERE dan openlyk loven in de vergaderinge van Israël, in het Heiligdom.

PSALM. XXVII.

HEt blijkt, uit den inhoud van dezen Pſalm, dat DAVID denzelven gedicht hebbe, nadat hy reeds meermalen, uit zeer groote gevaren verlost was, vs. 2, 3, 9, hoewel hy evenwel nog niet volkomen gered was, uit alle rampen en verdrietlykheden, vs. 6, 9, 10, 11, 12.

Ondertusſchen zijn de gedachten der uitleggeren, over de byzondere omſtandigheid, welke DAVID tot het opſtellen van dit zangſtuk bewogen heeft, zeer verſchillende. — Wy voor ons, zouden het lievst aen dien tijd denken, toen DAVID, nadat SAUL, zijn grootſte vyand, geſneuveld was en uit den weg geruimd, zich in eenen langduurigen oorlog, met het geſlacht van SAUL zag ingewikkeld, voor dat hy gezalvd werd, tot Koning over gansch Israël.

Deze gisſing beantwoordt zeer wel, aen de gemoeds geſteldheid van den Dichter; die in dezen Pſalm voorkomt, als iemand die zeer wel gemoed is. — Ook laten zich alle de uitdrukkingen, op de gemelde tijdsomſtandigheid, zeer eigenaertig toepasſen. — Hier komt nog by, dat de vertaling der LXX, in het opſchrivt boven dezen Pſalm, heeft *προ του χρισθηναι*, *voor dat hy gezalvd werd.* Het zy nu, dat deze woorden van de LXX Griekſche Overzetteren zelve afkomſtig, het zy dat zy 'er, door eene latere hand, zijn bygevoegd; dit mag men 'er ten minsten uit beſluiten, dat men het al zeer vroeg daervoor gehouden hebbe, dat DAVID dit zangſtuk, voor zijne zalving gedicht hebbe.

Er is wel, die deze woorden, op de zalving van den Tempel en deszelvs vaten toepasſen, en meenen, dat DA-

2. Ik heb voorheen meermalen ondervonden, dat de HEER machtig en gewillig zy, om alle de aenslagen van mijne vyanden te verydelen. Als de boose en godvergetene menschen, die mijne tegenpartyen waren en zich doldrivtig tegen my aenkantten, ende mijne vyanden, die tegen my, met eenen bitteren en ingekankerden haet, waren ingenomen; als deze mijne haters tot my naederden, en op eene woedende wijs, op my aenvielen, als verslindende dieren, om mijn vleesch te eten en my, als het ware geheel te verscheuren, stieten sy selfs aen, ende vielen. God deed het kwaed, het welk zy my hadden toegedacht, op hunnen eigenen kop nederdalen; zy struikelden de een over den anderen, en vielen alle te zamen.

3. Zou ik dan, ook in het vervolg, niet op mijnen God betrouwen? Of my schoon een leger belegerde, al wierd ik, door eene gansche menigte van gewapende vyanden, omcingeld, mijn herte en soude niet vreesen; geen het minste beginsel van wantrouwen, op de Godlyke voorzorg, zou 'er in mijn gemoed opkomen. Ja of schoon een oorlogh tegen my opstonde, en, eenigen tijd, allerhevigst tegen my woedde, so vertrouw' ick hier op, dat God mijn licht is, mijn heil en levenskracht.

4. Ik bedoel geene aerdsche schatten, geene onmeetbare rijkdommen: maer daernaer strekken zich alle mijne verlangens uit, dat ik my, na het doorworstelen van alle moeilykheden, nog eens onafgebroken zal mogen vermaken, met den openbaren Godsdienst gerust en gezettelyk by te woonen. Eén dingh heb ick van den HEERE begeert, dat sal ick soecken: Dat ick alle de dagen mijns levens mochte woonen in het huys des HEEREN, dat ik nog eens het voorrecht genieten zal, van al het overige mijnes levens, den Godsdienst, ongestoord, in 's HEEREN Heiligdom waer te nemen, om de lieflickheyt des HEEREN, de volmaektheden van God, zoo als hy zich, aen zondaren, in gunst en lievde openbaren wil, te aenschouwen, ende te ondersoecken in sijnen

Tempel, welken ik voornemens ben, ter zijner eere te bouwen.

In zijnen Tempel. Deze uitdrukking heeft sommigen Uitleggeren aenleiding gegeven, om te denken, dat deze Psalm, niet door DAVID, maer door iemand anders, in lateren tijd, zy opgesteld. — Maer in de onderstelling, welke wy, omtrend de tijdsgelegenheid, hebben aengenomen, laet zich de zaek zeer wel verklaren. — DAVID was, op dien tijd, voornemens den HEER eenen Tempel te bouwen, en hoopte daerin den Godsdienst gezettelyk waer te nemen. Naderhand heeft de HEER hem eerst verklaerd, dat de Tempel niet door hem, maer door SALOMO, zijnen zoon en opvolger, zoude gebouwd worden.

5. Ik vertrouw volkomen op den HEER, Want hy versteeckt my, of *gewisselyk hy zal my versteken* in sijne hutte ten dage des quaets, in tijden van onheilen en gevaren zal de HEER my, onder zijne machtige bescherming nemen, hy verbergt my, *hy zal my verbergen* in 't verborgene sijner tente, onder zijne gunstige hoede zal ik veilig wezen; hy verhoogt my, *hy zal my verhoogen* en op eene veilige plaets stellen, als op eenen rotzsteen, alwaer men voor geene aenvallen van vyanden te vreezen heeft.

6. Oock nu sal mijn hooft verhoogt worden boven mijne vyanden die rontom my zijn, eerlang zal ik Koning zijn, over gansch Israël, en alle mijne vyanden vernederd zien, ende ick sal dan blymoedig in sijne Tente offerhanden des geklancks offeren; ick sal singen, ja psalmsingen den HEERE, omdat hy my zoo zonderling beweldadigd heeft.

7. Tegenwoordig evenwel ben ik, uit alle rampen, nog niet volkomen uitgered. Hoort daerom HEERE, mijne stemme, [*als*] ick biddende tot u roepe, met gunstige ooren; ende weest my genadigh, ende antwoordt my, geev my blijken, dat mijn gebed verhoord zy.

8. Mijn herte seyt tot u; [*Gy segt,*] Soeckt mijn aengesichte: Ick soeck' uw aengesicht, o HEERE.

Tot nader verstand van zaken, moeten wy hier kortelyk het een en ander aenmerken.

I. Vs. 8. hebben onze overzetters ingevult *gy zegt.* — De woorden, zoo als zy in het Hebreeuwsch liggen, zijn zeer duister. Eigenlyk staet 'er: *Tot u*, of *van uwent wege, heeft mijn hart gezegd, zoek mijn aengezicht. Ik zal uw aengezicht zoeken o* HEER. — Hierop nu laet de Dichter eenige onderscheidene begeertens, en hartelyke zuchtingen volgen.

II. Maer, indien DAVID dezen Psalm gedicht heeft, kort voor zijne zalving tot Koning over Israël, toen de aenhang van SAUL geheel was ondergebracht; hoe kan hy dan spreken, van zijne *verspieders* vs. 11, van zijne *tegenpartijders*, en van *valsche getuigen, die wrevel uitblazen* vs. 12? Dan eene waerneming over den grondtext zal alle zwarigheid wechnemen.

Te weten de woorden van vs. 8. kunnen, zoo wel in den voorledenen, als toekomenden tijd genomen worden, in dezen zin: *mijn hart heeft, van uwent wege*, op uw voorstel *gezegd; zoek mijn aengezicht, ik zal uw aengezicht zoeken, o* HEER. — Uit dezen hoofde behoeven de woorden, *mijn hart heeft gezegd*, zich niet alleen te bepalen, tot het gene 'er onmiddelyk opvolgt, in dat vs. 8, maer ook tot al dat gene, het welk 'er vs. 9-12. wordt bygevoegd, op deze wijs: *Mijn hart heeft, op uw voorstel gezegd; zoek mijn aengezicht; ik zal uw aengezicht zoeken, o* HEER (*zeggende*) *verberg uw aengezicht niet voor my, en keer uwen knecht niet af in toorne* enz. zoodat de woorden van vs. 9-12. de biddende tael behelzen, met welke hy Gods aengezicht, in zijne nooden, gezocht had.

III. Er is wel, die meent; dat de Dichter hier zou voorstellen, hoe hy God, op onderscheidene tijden gebeden, en hoe de HEER hem telkens verhooring geschonken hadde. — Volgens dit begrip, zou de eerste smeeking van den Dichter worden voorgesteld in deze woorden:

verberg uw aengezicht niet voor my, en keer uwen knecht niet af, in toorne, en de verhooring in dit voorstel, *gy zijt my tot hulp geweest* vs. 9ª. De tweede bede zou geweest zijn, *begeev my niet, en verlaet my niet, o God mijns heils: want mijn Vader en mijne Moeder hebben my verlaten* vs. 9ᵇ, 10ª. en de verhooring, *maer de* HEER *zal my aennemen*, of *heeft my aengenomen* vs. 10ᵇ. Dan zou vs. 11, 12. de derde bede behelzen. — Maer tegen deze opvatting hebben wy de volgende bedenkingen. (1). By de derde bede zou de verhooring niet gevoegd zijn. (2). Voeg 'er by, dat men, volgens de gemelde onderstelling, eenige woorden, welke het Hebreeuwsch, in den toekomenden tijd heeft, in den voorledenen tijd, vertalen moet. Te weten vs. 10ᵇ. heeft het Hebreeuwsch *de* HEER ZAL *my aennemen*. Het is waer, de toekomende tijd wordt, by de Hebreeuwen, wel eens voor den voorledenen genomen. Maer dit kan hier te minder plaets hebben, omdat de onmiddelyk voorgaende woorden, in het Hebreeuwsch, niet den toekomenden, maer den voorledenen tijd hebben.

IV. Wy beschouwen daerom de gansche redeneering vs. 8-12, als de opgaev van de ootmoedige smeekbeden, welke de Dichter, in voorige onheilen en gevaren, tot den HEER, als den God van zijn heil, met een gezegend gevolg had opgezonden.

V. Op dezen gelegden grond, laet alles zich zeer wel verklaren. — Het gene den Dichter vrymoedigheid gegeven had, om tot God te gaen, in alle zijne nooden, was de herinnering, dat God gezegd had, *zoek mijn aengezicht*; uit kracht van deze herinnering, had hy Gods aengezicht, in de volgende smeekbeden, gelovig gezocht.

De zin derhalven van vs. 8. is deze.

„ Vs. 8. *Mijn hart heeft van uwent wege*, of *op uw voorstel gezegd, zoek mijn aengezicht*; het was als of mijn hart
„ my geduurig toeriep, God heeft gezegd, zoek mijn
„ aengezicht, en u vryheid gegeven, om hem in alle uwe
„ nooden, om zijne hulp te vragen, met belovte, dat hy
„ de-

„ dezelve verleenen zoude; deze herinnering had op mijn
„ gedrag eenen gezegenden invloed, mijn hart antwoordde
„ 'er, by weerklank op, *ik zal uw aengezicht zoeken*
„ *o* HEER, en u vrymoedig en gelovig, om hulp en uit-
„ komst bidden."

Hierop nu ſtelt de Dichter de ootmoedige ſmeekbeden voor, welke hy tot den HEER had opgezonden. Het gebed was drieledig geweest. A. Om bewaring voor Gods toorn en ongenade vs. 9, 10. B. Om leering en leiding vs. 11. C. Om beſcherming tegen de woede zijner vyanden vs. 12.

De volgende gebeden, wil de Dichter zeggen, heb ik, in mijne voorige nooden, tot God gedaen.

9. Verbergt uw aengeſichte niet voor my, dat gy mijne gebeden niet verhooren zoudt, en keert uwen knecht niet af in toorne; hoe zeer ik uw knecht ben, en my onverdeeld aen uwen dienst verpand heb; ik heb evenwel, door ontelbare zonden, uwe vaderlyke toegenegenheid rechtvaerdig verbeurd: maer evenwel verſtoot my niet, en onthoud my uwe gunst en lievde niet. Gy zijt zoo menigmael en blijkbaer mijne hulpe geweeſt, gy hebt my zoo dikwerv, uit de grootſte gevaren uitgered, en begeeft my niet voor eenen tijd, ende verlaet my niet voor altoos, o Godt mijns heyls, en van mijne verlosſing.

10. Want mijn vader ende mijne moeder hebben my verlaten: maer de HEERE ſal my aannemen.

Vader en moeder hadden DAVID, in den eigenlyken zin, *verlaten* vergel. 1 Sam. 22. — Zijne Ouders konden hem niet helpen. Voor hun had hy zelvs moeten zorgen. Hy was dusdoende, van alle hulp ontzet, ook van die onder de menſchen, op welke hy de naeste betrekking had. — Ook ten aenzien van zijnen Schoonvader SAUL, en die van zijne maegſchap, kon hy zeggen, *vader en moeder hebben my verlaten.*

Anders zou men het ook, op deze wijs vertalen kunnen, OFSCHOON *vader en moeder*, ofſchoon mijn naeste bloed, *my*

verliet, de hand geheel van my aftrok, en zy zich met my niet bekreunden, *zoo zal de* HEER *my evenwel aennemen*, God zal my, als het ware, in zijn huis, en onder zijne byzondere beſcherming nemen, en zorg dragen, dat ik niet hulpen radeloos behoeve om te zwerven.

11. HEERE, (*c*) leert my, door uw woord en door uwen Geest, uwen wegh, den weg van uwe geboden te bewandelen, ende leydt my in 't rechte padt der godzaligheid, om mijner verſpieders wille, opdat zy, die my heimelyk belagen, buiten ſtaet mogen zijn, om my eene ſchijnbare misdaed aen te tijgen.

12. Geeft my niet over in de begeerte mijner tegenpartijders: duld toch niet, dat ik een prooi zou worden van mijne bittere vyanden, die nergens meer naer verlangen, dan naer mijn verderv en ondergang: want mijne zaek is rechtvaerdig, ik wordt te onrecht beſchuldigd en mishandeld, valſche getuygen zijn tegen my opgeſtaen, mitſgaders die wrevel uytblaeſt, het zijn loutere lasteringen, waermede men my beſchuldigt; en ondertusſchen mijne vyanden blazen wrevel en moord, zy zijn als briesſchende leeuwen, die hunnen mond opſperren, om my te verſlinden.

Ziet zoo ben ik, in mijne voorige nooden, al biddende werkzaem geweest, uit eene gelovige vrymoedigheid, welke my nu ook beweegt, om anderen, tot zulk een vertrouwen gemoedelyk op te wekken.

13. So ick niet en hadde gelooft, en my, in alle mijne nooden, verzekerd gehouden, dat ick het goede des HEEREN ſoude ſien in 't lant der levendigen, dat ik, ter eeniger tijd, door den God des hemels, mildelyk zou gezegend, en uit allen mijnen druk, verheven worden; [*ick ware vergaen*,] wat zou 'er toch van my geworden zijn?

Het voorſtel vs. 13. is afgebroken, en is, door onze Overzetters, zeer wel aengevuld. — Anders zou men het, zon-

(*c*) Pſ. 25: 4. ende 86: 11. ende 119.

zonder eenige inlasfching, vertalen kunnen: *immers heb ik geloovd, dat ik het goede zou zien, in het land der levendigen.*

14. (*d*) Wacht daerom geloovig en lijdzaem op den HEERE, alle gij Godvruchtigen! zijt fterck, hebt goeden moed, verlaet u geloovig, op de Godlyke hulp en voorzorg, ende nimmer zult gij befchaemd uitkomen; hy, die alles, ten uwen beste, beftiert, fal uw herte verftercken en bemoedigen; ja wacht op den HEERE, en vertrouwt op zijnen byftand, in alle gevallen.

PSALM XXVIII.

DE Dichter komt hier voor, als iemand, die verkeert, onder *godloozen* en *werkers der ongerechtigheid*, die befchreven worden, als geveinsden, *die van vrede fpraken, met hunne naesten, maer kwaed hadden in hun hart* vs. 3, en de boosheid *in de werken hunner handen* openbaer maekten vs. 4. — vs. 1, 2. fchijnt de Dichter, in eenen benauwden toeftand geweest te zijn, zoodat hy zich tot den HEER wendde, *roepende* om verhooring. — Ook was hy reeds werkelyk verhoord, waerom hy den HEER loovt, en ook, voor anderen, by God intreedt vs. 7 - 9.

Uit deze omftandigheden, moet men de aenleiding, tot het opftellen van dit Zangftuk, afleiden. — Onze Overzetters berusten in dat algemeene, dat DAVID van zijne vyanden fpreekt, zonder den tijd meer byzonder te bepalen. Anderen denken aen dien tijd, toen DAVID, na alle zijne oorlogen, en de overwinningen, op de nabuurige volken behaeld, tot volkomen rust gekomen was; anderen aen dien tijd, toen hy voor ABSALOM vluchtte; nog anderen bepalen het tot het oproer van Seba.

Wy durven hier niets beflisfchen. De zaek komt ons geheel onzeker voor, — hoewel de godloozen, welke vs. 3 - 5 befchreven worden, het meest fchijnen te gelijken,

naer de zoonen van ZERUJA, JOAB en de zijnen, wier handel met ABNER, door DAVID, zoo zeer verfoeid werd 2 Sam. III; 28-39.

Wy onderscheiden, in dezen Psalm, drie hoofddeelen. I. Eerst bidt DAVID, om het goede voor zich, en het kwade over zijne vyanden, vs. 1—5. II. Daerna dankt hy den HEER, voor de verhooring van zijn gebed, vs. 6, 7. III. Eindelyk bidt hy voor al Gods volk, vs. 8, 9.

1. [*Een Psalm*] Davids. Tot u roep' ick, HEERE; tot u heb ik gebeden, en ik zal by aenhoudendheid bidden met allen ernst, zoodat mijne smeektael een sterk geroep, van wegens mijnen yver, uitmake. Gy zijt mijn rotzsteen, op u vertrouw ik, en, onder uwe hoede, ben ik volkomen veilig; houdt u dan niet als doof van my af: hoor mijne smeekingen niet aan, met onverschillige ooren, als of gy geen belang steldet in mijn persoon, (*a*) opdat ick niet, [*so*] gy u van my stille houdt, en my uwe hulp ontzegt, vergeleken en worde met en gelijk zy aen de (*b*) gene die in den kuyl nederdalen: want, zo gy my verlaet, heb ik niets anders dan den dood, en den ondergang te wachten.

2. Hoort de stemme mijner ernstige smeeckingen, als ick zoo yverig tot u roepe; met gunstige ooren. Verhoor my toch, als ick mijne handen al biddende opheffe nae de Aenspraeckplaetse uwer heyligheyt, naer de Verbondsark, alwaer gy, op eene meer byzondere wijs, tegenwoordig zijt, om de gebeden van uw volk te hooren.

3. En treckt my niet wech, en geev my niet over, tot dezelvde geduchte oordeelen, met de godtloose, met rustelooze menschen, die, door ontembare drivten vervoerd, alles in beroeringe brengen, ende met de werckers der ongerechtigheyt, (*c*) die, ontbloot van alle zedelyke en Godsdienstige beginselen, zeer geveinsdelyk handelen, met hunne medemenschen, naer-

(*a*) Ps. 143: 7. (*b*) Ps. 30: 4. (*c*) Ps. 12: 3. Jer. 9: 8.

naedien zy wel van vrede ſpreken met hare naesten; maer quaet is in haer herte.

4. Geeft hen nae haer doen, vergeld hun, als een rechtvaerdig Richter, nae hunne daden, ende nae de booſheyt harer handelingen; geeft hen nae harer handen werck: doet hare rechtvaerdige vergeldinge tot haer en op hunnen kop, wederkeeren.

Zo DAVID hier op de Zoonen van ZERUJA ziet, laet hy de wraek van hunne ſchenddaden aen den HEER over; omdat hy in zulke omſtandigheden verkeerde, dat hy 'er niet eens aen denken durvde, om hen te ſtraffen.

5. Om datſe geheel verblind zijn, zoodat zy niet en letten op de daden des HEEREN, noch op het werck ſijner handen; op de werken en wegen van Gods macht, in zijne aenbiddelyke Voorzienigheid, en in het rechtvaerdig ſtraffen der boosdoeneren, in het geheel geenen acht geven; omdat zy God ſo in vergetelheid ſtellen; ſal hyſe afbreken, alle hunne trotſche ontwerpen en pogingen verydelen, ende en ſalſe niet bouwen, noch voorſpoedig maken.

6. Gelooft zy de HEERE; want hy heeft de ſtemme mijner ſmeeckingen, mijne zeer ernstige gebeden gehoort.

7. De HEERE is mijne ſterkte, die my krachtdadig byſtaet, ende mijn ſchild, die my tegen alle gevaren beveiligt; op hem heeft mijn herte vertrouwt, ende ick ben, op eene zeer merkwaerdige wijs geholpen; dies ben ik uitermaten zeer verblijd, zelvs ſpringt als het ware mijn herte van vreugde, ende ick ſal hem met mijn geſangh loven.

By het laetſte gebed, voor al Gods volk, vs. 8, 9, moeten wy een weinig ſtilſtaen.

De Dichter ſpreekt hier, van zekere perſonen, in het meervoudig getal, de HEER *is hunlieder ſterkte;* en de volgende uitſpraek, *en Hy is de ſterkheid der verloſſingen zijns ge-*

zalvden, kan, nae mate van de zinſnijding, verſchillendlyk worden opgenomen.

Zonder alle de onderſcheidene gedachten der Uitleggeren op te tellen, zeggen wy maer alleen, dat wy lievst, by onze Overzetting blijven zouden.

8. De HEERE is haerlieder ſterckte, ende of ook hy, de HEER namelyk, is de ſterckheyt der verloſſingen ſijns Geſalfden.

Maer van welke perſonen ſpreekt de Dichter, wanneer hy zegt, *de* HEER *is hunne ſterkte?* De LXX, en andere Overzettingen hebben, *de* HEER *is de ſterkte van zijn volk.* Misſchien hebben zy כעמו, in de plaets van למו gelezen. Althans DAVID heeft, in eene dichtkundige verrukking, het oog op die genen, welke hy vs. 9. noemt, *uw volk.*

Door den *Gezalvden* bedoelt hy zichzelven, aengemerkt als Koning. —— Aen dien Gezalvden worden *verloſsingen* toegeſchreven, dat is merkwaerdige uitreddingen, uit zeer groote gevaren; en groote overwinningen, op machtige vyanden behaeld. —— De meening van vs. 8. is derhalven deze:

„ *De* HEER *is de ſterkte* van al zijn volk, de machtige „ beſchermer van allen, die op Hem betrouwen: *ook is* het „ dezelvde HEER, aen welken ik, zijn *gezalvde*, de Ko„ ning van Israël, alle mijne *verloſsingen*, uit veelvuldige „ gevaren, en alle de overwinningen op mijne vyanden, „ te danken heb; naedien zy, door zijne *ſterkheid*, en „ onbeperkte macht, veroorzaekt zijn."

9. Verloſt uw volck Israël, ende komt hetzelve te hulp, zoo menigmael het in benauwdheid is; ſegent uw erve; verwaerdig Israël, het volk van uw byzonder eigendom, met de keur van uwe beste zegeningen, ende weydtſe, verzorg en beſcherm Israël, op ſoortgelijk eene wijs, als een herder zijne ſchapen doet, ende verheftſe tot het toppunt van luister en aenzien, tot in der eeuwigheyt, zoo lang het beſtaen zal.

PSALM. XXIX.

DEeze Pſalm teekent een geducht onweder af, het welk in de landen rondom Kanaan gewoed, en de ſchroomelykſte verwoestingen had aangericht, terwijl de Israëlers daervan verſchoond bleven: en uit aenmerking van deze geduchte blijken van het Godlyk Alvermogen, worden de Vorsten der Heidenen vermaend, om den HEER hulde te bewijzen.

Zeer verſchillende zijn de gedachten der Uitleggeren, omtrend dit merkwaerdig zangſtuk. Men kan dezelve tot drie hoofdſoorten brengen: ſommigen nemen het voorſtel van dit ontzachlyk onweder, in eenen letterlyken, ſommigen in eenen leenſpreukigen, ſommigen in eenen Prophetiſchen zin.

De eerste denken, dat DAVID deezen Pſalm gedicht hebbe, by gelegenheid, dat 'er zulk een ſchroomelyk en verwoestend onweder, in de daed, had plaets gehad. —— Maer, behalven dat wy, nergens in de gewijde geſchiedenis, van zulk eene ontzachlyke gebeurtenis, by welke de Israëllers zoo zonderling verſchoond waren, eenige melding vinden; was het, zonder een wonderwerk, niet mogelyk, dat een onweder zulke ſchroomelyke verwoestingen, van alle kanten rondom Kanaan, zoude aenrichten, terwijl men, in dat kleine land, gerust en veilig was. — Het onweder wordt hier afgeteekend, als gepaerd gaende met ſchroomelyke aerdbevingen, en de Middellandſche zee dermate beroerende, dat landen by landen overſtroomd wierden, zoodat de dieren zelvs van angst niet wisten, waer zy zich bergen zouden.

Anderen beſchouwen dit onweder, als een leenſpreukige beſchrijving van de oordeelen, welke de HEER, over de omliggende volken, uitgeoeffend, en daerdoor aen DAVID de overwinning bezorgd had, op ſoortgelijke

wijs, als wy, omtrent Pfalm XVIII. hebben aengemerkt. — Dit komt nader. Maer DAVID fchijnt te oogen, op gebeurtenisfen, welke, na zijnen tijd zouden voorvallen. Eerst ten tijde van SALOMO is de Tempel opgericht; maer vs. 9. wordt uitdrukkelyk van den *Tempel* gefproken, met een Hebreeuwsch woord, het welk altoos, voor den eigenlyk gezegden Tempel, en niet voor den Tabernakel, genomen wordt.

Wy zouden ons daerom lievst voegen, by diegenen, die dezen Pfalm Prophetisch opvatten. — Evenwel kunnen wy ons niet vereenigen, met het begrip, dat hier, door de ftemme des donders, de prediking van het Euangelium, zou bedoeld worden. Hoe zouden de aengename uitwerkfelen der lievlyke Euangelie-prediking, by een geducht onweder, en deszelvs fchroomelyke gevolgen, kunnen vergeleken worden? — Voor het naest zou ik denken, dat de Propheet het oog hebbe, op zekere geduchte oordeelen, welke de HEER over ongeloovige volken zoude uitzenden, die zich tegen de Kerk van CHRISTUS geweldig hadden aengekant, om hen door de afteekening van zijn geducht Alvermogen, nog tot bekeering te bewegen.

Om geene vernuftige gisfingen, voor waerheden, op te geven, durv ik, omtrent de byzonderheden, niets bepalen.

Alleen heb ik 'er maer by te voegen, dat dit lied, ten allen tijde, van groote nuttigheid zy; om ons, by gelegenheid van onweder, aerdbevingen, overftroomingen, en andere dergelijke verwoestingen, de macht en grootheid te herinneren van den Allerhoogften, die de gansche natuur onder zijn gebied heeft.

Het lied behelst twee hoofddeelen. I. Eene nadrukkelyke opwekking aen de Heidenen, om den Allerhoogften God te eerbiedigen, vs. 1, 2. II. De drangredenen van deze opwekking, ontleend A. zoo uit de befchouwing van Gods macht, in een zeer geducht onweder, vs. 3—10. B. als uit aenmerking van Gods goedheid, in het zegenen van allen die hem vreezen, vs. 11.

1. Een Pfalm Davids. Gevet den HEERE, gy kin-

kinderen der machtigen, gy aenzienlyke en vermogende lieden, onder de Heidenen, zoowel als menfchen van lageren rang, (*a*) gevet den HEERE eere ende fterckte, erkent de macht en grootheid van den HEER, die alleen de eenige en ware God is; en doet hem hulde, als den Koning der ganfche waereld, die het beftier voert, over alle gefchapene wezens.

2. Gevet den HEERE de eere fijns naems, erkent, eerbiedigt en verheerlykt zijne oneindige Volmaektheden; aenbiddet den HEERE in de heerlickheyt des heyligdoms, of *in de heerlykheid van zijne heiligheid*, aenbidt hem, met eenen diepen eerbied voor zijne fchitterende heiligheid.

3. Let ten dien einde, op Gods groote en machtige daden, en merkt 'er in op, dat Hy het bewind voere, over de ganfche natuur. De ftemme des HEEREN, het geluid van zijne macht en majefteit, is op de wateren, (*b*) de Godt der eeren, wiens luister en heerlykheid oneindig is, dondert; de HEERE is op de groote wateren, en geevt de kennelykfte proeven van zijn Alvermogen op de Zee.

4. De ftemme des HEEREN is met kracht; de ftemme des HEEREN is met heerlickheyt, wanneer hy dondert, is zijne ftem allerkrachtigst en heerlykst.

5. De ftemme des HEEREN gaet met ontzettende blixemen en allesvernielende ftormwinden gepaerd, en breeckt zulke fterke boomen, als de cederen zijn, ja de HEERE verbreeckt de cederen Libanons, daer de grootfte en fterkfte cederen wasfen.

6. Ende hy doetfe huppelen als een kalf; door geduchte aerdbevingen. Zulke hooge en vaste bergen, als den Libanon, ende Sirion, doet de HEER opfpringen als een jongh eenhoorn, of Reëm, wilde ftier, vergelijk Num. XXIII: 22.

7. De ftemme des HEEREN houwt 'er vlam-

(*a*) Pfalm 96: 7, 8. (*b*) Exod. 9: 23.

men vyers uyt, die, uit de zwarte wolken, door den blixem, uitschieten.

8. De stemme des HEEREN doet de woestijne beeven; de HEERE doet zelvs de groote woestijne Kades beeven, zoodat de rotzen nederploffen.

9. Het gedierte ziddert en beevt. De stemme des HEEREN doet de hinden, welke anders met zeer veel moeite werpen, door den schrik, onverwachts jongen werpen, ende ontbloot de wouden, voor zoo ver het wild gedierte, door den schrik, uit de schuilplaetzen gejaegd wordt: maer deze schroomelyke verschijnselen treffen des HEEREN volk niet, die hem oprechtelyk dienen; in sijnen Tempel, seyt [*hem*] een yegelick eere, daer zingt een ieder zeer gerust, en zonder voor eenig onheil te vreezen, ter eere van den God der Goden.

10. De HEERE heeft, als Richter, geseten over den watervloet, en door verwoestende overstroomingen getoond, dat hy recht doet; ja de HEERE sitt en zal zitten als (c) Koningh in eeuwigheyt.

11. De HEERE sal sijnen volcke sterckte geven, hen ondersteunen, beschermen, en uit alle nooden verlossen; de HEERE sal sijn volck niet alleen, tegen alle kwaed behoeden, maer ook segenen met vrede en allerlei voorspoed.

PSALM. XXX.

1. EEn Psalm, een Liedt of zangstuk der inwyinge van Davids huys.

Dit opschrivt is vry duister. Onze Overzetters verstaen door DAVIDS *huis*, het Paleis, het welk die Koning, tot zijne hovhouding gebouwd had; en zijn van oordeel, dat

(c) Psalm 10: 16.

dat hy dit lied vervaerdigd hebbe, by gelegenheid, dat hy, na het verslaen van ABSALOM en zijnen oproerigen aenhang, in zijn Paleis was wedergekeerd, en het zelve, als van nieuws had ingewijd. — Maer hoe strookt dit, met den inhoud van dezen Psalm: daer geen enkel woord, van DAVIDS huis of Paleis gesproken wordt; maer wel van een dreigend doodsgevaer, waeruit de Dichter gelukkig gered was?

De zaek zal klarer worden, wanneer wy de woorden beschouwen, zoo als zy in den oorsprongelyken Text liggen. Dus wordt 'er, in het Hebreeuwsch van woord tot woord gelezen: *een Psalm een lied der inwijing des huizes van* DAVID. — Alle zwarigheid laet zich volkomen wechnemen, wanneer wy het laetste woord, *van* DAVID, tot het eerste, *een Psalm* brengen, en de middelste woorden, *een lied der inwijing des huizes*, als eene uitspraek beschouwen, welke op zich zelve staet; en dan wijst dit opschrivt den maker en het oogmerk van den Psalm aen. Men plaetse derhalven de zinsnijdingsteekenen op deze wijs: een *Psalm*, *een lied der inwijing des huizes*, *van* DAVID.

DAVID dichtte dezen Psalm, en het was *een lied der inwying van het huis.* — Door dit huis, by uitnemendheid, verstaen wy den Tempel; en zijn van oordeel, dat DAVID dit *lied* vervaerdigd hebbe, met oogmerk, om het by de inwijing van SALOMONS Tempel, te laten opzingen.

Dan, in den geheelen Psalm, wordt ook nergens van den Tempel gesproken. — Het is zoo. Maer de zaek laet zich, uit den inhoud, nader ontwikkelen. De Dichter dankt den HEER, voor eene zeer gunstige verlossing, uit een dreigend doodsgevaer. Maer waerin bestond dit doodsgevaer? Het werd niet veroorzaekt door vyanden, die hem vervolgden: want de vyanden komen hier maer van ter zijde in, vs. 2, als die zich, in zijnen ondergang, zouden verblijd hebben. — Het gevaer kwam onmiddelyk van Gods hand zelve. Ook was het geene gewoone ziekte, maer het was eene ongelegenheid, welke hem van Gods hand, als eene rechtmatige kastijdinge, op eene buitengewoone wijs, werd toegezonden.

Wy kunnen ons daerom zeer wel vereenigen, met de gedachten van die Uitleggeren, die de aenleiding, tot het opſtellen van dit Zangſtuk, zoeken, in de plaeg der pestilentie, by gelegenheid van de Volkstelling 2 Sam. 24. 1 Chron. 21. — Het is waer, DAVID zelvs is, in perſoon, met deze plaeg niet bezocht geweest: maer hy was evenwel in een oogenſchijnlyk en geduurig gevaer, om langs dezen weg te ſterven; voornamelyk nadat hy, toen de ſlaende Engel over Jeruſalem was, geſmeekt had, dat de HEER het volk verſchoonen, maer hem en zijn Vaders huis bezoeken wilde.

Dit begrip ſtemt zeer wel overeen, met den inhoud van dit Zangſtuk, gelijk uit de uitbreiding genoegzaem blijken zal. Ook komt deze opvatting zeer wel overeen, met het opſchrivt. — Indien wy, door het *huis*, den Tempel verſtaen, voegt dit ongemeen wel, by deze gebeurtenis: want, toen DAVID bemerkte, dat de HEER hem geantwoord hadde, op den dorschvloer van Ornan, zoo offerde hy aldaer, omdat op die zelvde plaets, het huis des HEEREN, en de altaer des brand-offers zijn zoude, voor Israël. Het een en ander gav hem gepaste aenleiding, om dezen Pſalm te dichten; met oogmerk, dat SALOMO denzelven, by de inwying van den Tempel, ter gedachtenis van deze merkwaerdige verloſſing, mede zou laten opzingen.

Nae de drie ſpraekwendingen, onderſcheiden wy drie deelen, in dit Zangſtuk. I. Eerst wendt hy zich, met lov en dankzegging, tot den HEER, voor die merkwaerdige verloſſing, uit zulk een oogenſchijnlyk doodsgevaer vs. 2-4. II. Daerna richt hy zijne tael tot Gods volk, hen opwekkende tot eene ſoortgelijke dankzegging vs. 5, 6; III. Eindelyk keert hy weder tot den HEER, zich verbindende, om God beſtendig te loven vs. 7-13.

2. Ick ſal u verhoogen, roemen en prijzen, HEERE, want gy hebt my, uit een dreigend doodsgevaer gered, en als het ware, uit een diepen kuil, in welken ik ſtond te verſmooren, gunstig opgetrocken, ende mijne vyanden over my niet verblijdt: want ware ik omgekomen, dan zouden mijne vyanden, zoo in, als buiten Israël, gejuicht hebben.

3. HEE-

3. HEERE, mijn Godt, op wien ik altoos vertrouwde; ick hebbe, in dien bangen nood, ernstig biddende, tot u geroepen, ende gy hebt my genesen en bewaerd, voor de plaeg, welke my den dood dreigde.

4. Ik was zoo naby den dood, dat ik bykans mogt gerekend worden, in het grav te zijn nedergedaeld: maer HEERE, gy hebt mijne ziele uyt het graf opgevoert; gy hebt my, daer 'er zoo vele rondom my storven, by 't leven behouden, dat ick, met een groot aental van mijn volk, in den kuyl niet ben nedergedaelt.

5. Psalmsinget den HEERE, gy Godvruchtigen sijne gunstgenooten, byzonder gy gewijde Priesterschaer; ende (*a*) segget lof, roemt met aenbidding Gods Volmaektheden, laet uw lovzang byzonder ingericht wezen, ter gedachtenisse sijner heyligheyt, en van zijnen haet tegen de zonden, waervan Hy, in deze schroomelyke plaeg, zulke geduchte blijken gegeven heeft.

6. Maer, hoe vlekkeloos heilig de HEER zy, met dit alles is Hy oneindig goedertieren: Want slechts een oogenblick is 'er in sijnen toorn, [*maer*] een geheel leven is 'er in sijne goetgunstigheyt: des avonts vernacht het geween; maer des morgens is 'er gejuych.

Dit was duidelyk gebleken, by de gemelde plaeg. Het onheil was maer van eenen korten duur: ook was het ras afwisselende; des voorigen daegs had 'er een algemeen geween plaets gehad, maer des anderen daegs ging 'er overal gejuich op. Buiten twijffel zal 'er, by het nederdalen van het vuur op Davids offer, een algemeen vreugdegejuich vernomen zijn 1 Chron. 21: 26.

7. Ick seyde wel by my zelven, in mijnen voorspoet, toen ik, na het dempen der oproeren van Absalom en Seba, my over een onafgebroken geluk verheugen mogt; Ick en sal niet wanckelen in eeuwigheyt, niets kan my deeren, van binnen noch van buiten; ik heb

(*a*) Ps. 97: 12.

voor geen kwaed meer te vrezen. Deze gedachten maekten my trotsch en opgeblazen, steunende op de menigte van mijn volk.

8. Dit alles had ik, nedrig en eerbiedig, aen uwe onverdiende goedheid, moeten dankweten: [*Want*,] HEERE, gy hadt mijnen bergh, mijnen verhevenen stand, door uwe goetgunstigheyt vast gesett, en mijn Koningrijk bevestigd: [*maer*, toen ik hoogmoedig, op het aental van mijn volk begon te vertrouwen, hebt gy my rechtvaerdig verlaten; en *doe*] gy uw aengesicht en gunst voor my verbergdet, wierd' ick verschrickt, en in de grootste ongelegenheden ingewikkeld.

9. Tot u, HEERE, riep ick, in mijn gebed, met allen ernst en yver; ende ick smeeckte tot den HEERE, by aenhoudendheid, op deze wijze:

10. Wat gewin is 'er in mijn bloet, dat ik, door de plaeg der pestilentie, op de allerellendigste wijs zoude omkomen? wat voordeel is 'er in mijn nederdalen tot de groeve? wat nut kan 'er, uit mijnen ontijdigen dood voortkomen? Zou het dan niet schijnen, als of uwe genade bepaeld ware? sal u het stof loven? sal 't uwe waerheyt verkondigen? zal ik in staet zijn, om u en uwe waerheid, verder onder de menschen te belijden, wanneer ik tot stof wederkeer?

11. Hoort, HEERE, ende zijt my genadigh; HEERE, weest my een helper in dezen bangen nood.

12. En daerop, genadige God, hebt gy my gunstig verhoord. Gy hebt my mijne weeklage verandert in eene vrolyk juichende reye; gy hebt mijnen sack, waermede ik, als een treurgewaed, omgord was, door eene genadige verschooning, als het ware ontbonden, ende my daerentegen met blijtschap omgordet.

13. Op dat [*mijne*] eere en tong u psalmsinge, ende niet en swijge: HEERE, mijn Godt, in eeuwigheyt sal ick u loven, voor deze merkwaerdige verlossing.

PSALM. XXXI.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

Er is, die dezen Psalm letterlyk op DAVID toepassen, en van oordeel zijn, dat hy daerin de angsten, benauwdheden, en smerten afteekene, welke hy, door de vervolgingen van SAUL, of, in zijne vlucht voor ABSALOM, ondergaen had, en tevens de verlossing roeme, welke de HEER hem, in dien nood geschonken had. — Het kan zijn, dat de Dichter, uit soortgelijk een voorval, aenleiding genomen hebbe, tot het opstellen van dit Zangstuk. Maer by ons is 'er geen twijffel aen, of de Dichter heeft, door den Prophetischen Geest voorgelicht, hoogere dingen bedoeld.

Dewijl de Middelaer, met de woorden van vs. 6. in den mond, gestorven is Luc. 23: 46, mogen wy besluiten, dat DAVID, immers in het eerste deel van den Psalm, den MESSIAS sprekende invoere. Vs. 2-9. wordt een spreker ingevoerd, die de ellenden beschrijvt, welke hy ondergaen had, en uit welke hy door God verlost was. Vs. 10-19. komt iemand voor, die klaegt, over veelerlei vyandelyke vervolgingen. Vs. 20-25. ontmoeten wy iemand, die Gods onschatbare weldaden roemt, en daerdoor anderen tot 's HEEREN lov en dienst opwekt.

Het komt ons daerom voor, dat wy, in dezen Psalm drie spreekbeurten, en even zoo vele hoofddeelen ontmoeten.

I. Eerst wordt 'er een zeker persoon sprekende ingevoerd, die eene aendoenlyke beschrijving geevt van de meest duldeloze smerten en verdrietlykheden, welke hy had moeten ondergaen, maer uit welke de HEER hem genadig verlost had vs. 1-9. Deze spreker is de MESSIAS,

aen het Kruishout hangende, die, met de woorden van vs. 6. in zijnen mond, gestorven is.

II. In het tweede deel, klaegt een ander spreker, over eenen deerniswaerdigen toestand, en veelerlei vyandelyke vervolgingen; doch welke klachten gepaerd gaen, met een gelovig vertrouwen op God en zijnen gunstigen bystand vs. 10-19. — Aen wien kunnen wy hier gevoeglyker denken, dan aen de gelovige leden van CHRISTUS Kerk, die, in naevolging van hun Hoofd, tot strijd en lijden geroepen worden?

III. In het laetste deel, doet zich een derde spreker op, een gelovig deelgenoot van CHRISTUS algenoegzame genade: die met blijde dankzegging, de onschatbare weldaden roemt, welke de Vader der barmhartigheid aen allen gelovigen, en aen hem in het byzonder bewezen had vs. 20-23, en daerna alle Gods gunstgenoten gemoedelyk opwekt, om den HEER liev te hebben, en op hem het vertrouwen van hunne harten te stellen vs. 24, 25.

2. Op u, o HEERE, (a) betrouw' ick, in dezen bangen en uitersten nood, en laet my niet beschaemt worden in eeuwigheyt, dat ik nimmer te leur gesteld worde, in mijne verwachting, op de onfeilbare vervulling van uwe toezeggingen; helpt my uyt door uwe gerechtigheyt, verlos my uit dezen nood, en laet daerdoor de rechtvaerdigheid van mijne zaek, en mijne vlekkeloze onschuld, openbaer worden.

3. Neygt uwe oore tot my, aenhoor mijne bittere klachten, met een teder medelijden, reddet my haestelick, weest my tot eenen stercken rotzsteen: laet ik, in uwe hoede, eene veilige schuilplaets vinden; zijt my tot een seer vast huys, tot eene versterkte vesting, om my te behouden.

4. Want gy zijt mijn steenrotze, ende mijne burgt; by u alleen kan ik eene genoegzame veiligheid vin-

(a) Ps. 22: 6. ende 25: 2, 3. ende 71: 1, 2. Jes. 49: 23.

vinden. Leydt my dan, ende voert my, of, gelijk 'er eigenlyk ſtaet, trouwens *gy zult my leiden en naer eene plaets van verkwikking voeren*, om uwes naems wille, daerdoor zult gy uwe Volmaektheden verheerlyken.

5. Doet my uytgaen, of *gy zult my doen uitgaen*, uyt het net, dat ſy voor my verborgen hebben; door alle kunstgrepen van list en boosheid heeft men getracht, mijnen geheelen ondergang te bewerken; maer gy zult my verlosſen: want gy zijt mijne ſterckte.

6. De dood nadert, maer (*b*) In uwe hant en aen uwe voorzorg beveel' ick of *zal ik* gerust mijnen geeſt bevelen: want gy hebt my verloſt, nu is het einde van mijn bitter lijden gekomen, en eerlang HEERE, zult gy my de beloovde heerlykheid ſchenken: want gy zijt de Godt der waerheyt.

7. Ick hate of liever *gy haet* alle hoogmoedigen, die een vleeſchelyk vertrouwen voeden, alle de gene, die op valſche ydelheden acht nemen; ende ick heb, met zulke verdwaesde menſchen, niets gemeen, ik betrouwe alleen op den HEERE. Ook zal ik niet bedrogen uitkomen.

8. Ick ſal my verheugen ende verblijden in uwe goedertierenheyt, om dat gy mijne elende, met medelijden, hebt aengeſien, [*ende*] mijne ziele in benaeuwtheden gekent, en voor my gezorgd hebt.

9. Ende en hebt my niet overgelevert in de hant des vyants, dat ik, onder zijn geweld, geheel en voor altoos bezwijken zoude: gy hebt mijne voeten doen ſtaen in de ruymte, en my eene roemrijke verlosſing geſchonken.

Tot dus ver, onzes erachtens, de MESSIAS. — Hierop volgt een ander ſpreker, die de gelovige Christenen vertegenwoordigt, zoo als zy aen ſtrijd en lijden zijn blootgeſteld vs. 10-19.

10. Zijt my genadigh, HEERE, want my is bange, ik word, als van alle kanten, geprangd: van ver-

(*b*) Luc. 23: 46.

driet is doorknaegt mijn' ooge, mijn gelaet is vervallen, mijne ziele, mijne begeerte, mijn honger en dorst is verdwenen, ende zelvs is het ingewand van mijn buyck geheel ontsteld.

11. Want mijn leven is verteert en uitgeput van droeffenisse, ende mijne jaren van suchten, door geduurig zuchten en kermen, ben ik geheel verouderd; mijne kracht is vervallen door mijne ongerechtigheyt: liever *in mijne ontbinding*; mijne kracht is geheel vervallen, het is of ik geheel ontbonden ben, zoodat ik ter nauwernood staen kan, ende zelvs mijne beenderen zijn doorknaegt:

12. Van wegen alle mijne wederpartijders ben ick, (*c*) oock mijnen naebueren, grootelicks tot eenen smaet geworden, ende mijnen bekenden tot eenen schrick: elk schuwt my, als eenen boosdoener; ik ben, van alle verkeering en menschenhulp uitgesloten, die my op der straten sien, vlieden van my wech.

13. Hoe vele diensten ik aen anderen bewezen hebbe, niemand denkt 'er eens aen. Ick ben uyt het herte vergeten, als een doode; Ick ben geworden als een bedorven vat, elk heeft van my eenen walg en afkeer.

14. Want ick hoorde de nasprake van velen, en vernam, tot mijn leedwezen, dat my allerhande misdaden werden te laste gelegd; vreese is daerom van rontomme, te meer omdat mijne vyanden 'er op toeleggen, om my geheel te verdelgen, dewijle sy t' samen tegen my raetslaen: sy dencken mijne ziele te nemen.

15. Maer ick vertrouw' op u, o HEERE; ick segge, by my zelven, om mijn hart, onder al dat verdriet, op te beuren, Gy zijt mijn Godt, die voor my zorgt, die U zelven aen my hebt verbonden.

16. Mijne tijden zijn in uwe hant; gy bestiert voor en tegenspoed, en de tijd mijner verdrukking zal niet lan-

(*c*) Job 19: 13. Psalm 38: 12.

langer duuren, dan het U behaegt, dan het met uwe wijze oogmerken bestaenbaer is; reddet my dan van de hant mijner vyanden, ende van mijne vervolgers.

17. Laet uw aengesicht over uwen knecht lichten; laet ik, met de kennelykste proeven van uwe onderscheidene gunst, verblijd worden, verlost my door uwe goedertierenheyt, uit alle mijne nooden.

18. HEERE, laet my niet beschaemt, niet in mijne verwachting te leur gesteld worden, want ick roep' u aen, in een gelovig vertrouwen; Laet in tegendeel de godtloose, die my zoo onrechtvaerdig mishandelen, beschaemt worden, over het mislukken van alle hunne listige aenslagen tegen my, laetse swijgen in 't graf, dat zy in het grav nederdalen, en daerdoor verhinderd worden, om my verder te ontrusten.

19. Laet de valsche lippen stom worden, die hart spreken tegen den rechtveerdigen, in hoogmoet ende verachtinge; dat de leugens en lasteringen, welke, op eenen trotschen toon, tegen my worden uitgebraekt, om my aen de algemeene verachting bloot te stellen, ras een einde nemen mogen.

Dit alles, het welk wy, in het tweede deel van dezen Psalm aentreffen, laet zich zeer gevoeglyk toepassen, op de lasteringen, mishandelingen, en vervolgingen, aen welke de eerste Christenen waren blootgesteld.

Eindelyk doet 'er zich een derde Spreker op, die de onschatbare weldaden van Gods Algenoegzaemheid in CHRISTUS, blymoedig roemt; alle Gods gunstgenooten, tot dankbaerheid en een gelovig vertrouwen, opwekkende vs. 20-25.

20. (*d*) O hoe groot is uw goet, hoe uitnemend zijn uwe genade weldaden, hoe onschatbaer is dat goed, dat gy, als eenen kostbaren schat, wechgeleyt en verordend hebt voor de gene die u vreesen! [*dat*] gy gewrocht hebt, en door den Middelaer doen verwerven,

(*d*) Jes. 64: 4. 1 Cor. 2: 9.

voor de gene die op u betrouwen, in de tegenwoordigheyt der menschen kinderen, ten aenschouwen ook van vleeschlyke en waereldsgezinde menschen!

21. Alle, die op u betrouwen, zijn altoos veilig, onder uwe gunstige hoede. Gy verbergtse en zult hen altoos verbergen, in 't verborgene uwes aengesichts, onder het deksel van uw aengezicht, onder uwe gunstige beveiliging, om hen, als uwe byzondere vrienden, te beschermen voor de hoogmoedigheden des mans, tegen de listige lagen en kunstgrepen van elken geweldenaer; gy versteeckt se in eene hutte voor den twist der tongen, tegen alle lasteringen, smaedredenen, en alles, wat hunne rust verstooren kan.

22. Gelooft zy de HEERE, want hy heeft sijne goedertierenheyt aen my wonderlick gemaeckt, hy heeft my, uit alle zwarigheden gered; [*my voerende als*] in eene vaste stadt, in eenen staet van volkomene veiligheid.

23. Ick seyde wel in mijn haesten, in mijne verlegenheid, toen ik bevende rond zag, of 'er ergens een weg ter ontkoming ware; Ick ben afgesneden van voor uwe oogen, ik ben, als een boom neêrgeveld, en 'er is voor my geene uitkomst: dan nogh hoordet gy de stemme mijner aendoenlyke smeeckingen als ick tot u riep.

24. Hebbet den HEERE lief, gy alle sijne gunstgenooten; ziet, in mijn voorbeeld, dat de HEER eene blijde uitkomst geve, wanneer de nood op het hoogst gekomen is: [*want*] de HEERE behoedt de gelovige, of *hy houdt altoos trouw*, ende hy vergeldt overvloedelick den genen die hoogmoet bedrijft; eigenlyk *hy vergeldt, op de gespannen boogpees*, dat is op de geweldige ondernemingen, *den genen, die hoogmoed bedrijvt*; hy doet, allen onderdrukkeren van zijn volk, en allen, die hem hoogmoedig tegenstaen, zijne rechtvaerdige wraek ondervinden; hy straft hen, op eene zichtbare wijs, nae evenredigheid van hunne geweldige en hoogmoedige ondernemingen.

25. (*e*) Zijt daerom ſterck en wel gemoed, ende hy ſal ulieder herte verſtercken; of laet uw hart zich verſterken en bemoedigen, alle gy die op den HEERE hopet, en op zijnen byſtand vertrouwt.

PSALM. XXXII.

DIt lied heet, in het opſchrivt, eene *onderwijzing van* DAVID. — Soortgelijk een opſchrivt, het welk wy hier voor de eerste mael aentreffen, vindt men nog, by XII andere Pſalmen, den XLIIſten, XLIVſten, XLVſten, LIIſten, LIIIſten, LIVſten, LVſten, LXXIVſten, LXXVIIIſten, LXXXVIIIſten, LXXXIXſten, en CXLIIſten.

De Hebreeuwſche benaming komt van een wortelwoord, het welk beteekent *rijp worden;* tot den geest overgebracht, zegt het, rijp zijn in verſtand, verſtandig wezen. — De Onzen vertalen het daerom te recht, door *eene onderwijzing*, dat is een voorſtel geſchikt en ingericht, om rijp te doen worden, om het verſtand op te helderen. — Trouwens dit zangſtuk draegt, met het hoogſte recht, dezen naem; omdat het onderrichting geevt, omtrend eene zaek van het alleruiterſte belang, omtrend den weg, langs welken een zondaer, wezenlyk kan gelukkig worden. Verg. vs. 8.

De inhoud toch beſtaet, in eene onderrichting, hoe God *eenen zondaer de rechtvaerdigheid toerekent zonder werken*, zoo als PAULUS zich uitdrukt Rom. 4: 6, als mede hoe de rechtvaerdiging, met de heiligmaking, in een onafſcheidbaer verband ſtae.

Dan hoe zeer deze Pſalm, in den gemelden zin, *eene onderwijzing* kunne genaemd worden, past evenwel deze beteekenis niet zoo wel, op alle de overige Pſalmen, die het zelvde opſchrivt hebben. Anderen denken daerom, aen eene zekere zangwijs, op welke dit lied geſteld was, en die be-

(*e*) Pſalm 27: 14.

gon, met het Hebreeuwsche woord, door *onderwijzing* vertaeld. — De zaek is ons duister; wy durven daerom niets bepalen.

De Dichter komt vs. 1-7. voor, als iemand, die groote en zware zonden begaen, en zeer vele angsten had uitgestaen, zoo lang hy onboetvaerdig bleev; maer die zich, na eene ootmoedige belijdenis van zijne overtreding, verheugde over de verzekering, dat hem zijne misdaden volkomen vergeven waren. Vs. 8-11. vinden wy eene zeer ernstige en uitlokkende vermaning, zoo aen zondaren, om zich te bekeeren, als aen des HEEREN volk, om zich in God te verblijden.

Het eerste deel past ongemeen wel op de omstandigheden van DAVID, toen hy zich, in de zaek van Bathseba, zoo schromelyk vergrepen; of nog liever, toen hy zich, door het tellen van het volk, zoo zwaer bezondigd had. In beide gevallen, bleev hy eenigen tijd onboetvaerdig, en kreeg hy naderhand, toen hy zich voor God verootmoedigd had, verzekering van de vergeving zijner misdaden. — Uit een van deze beide gevallen, en denkelyk uit het laetste, zal Koning DAVID aenleiding genomen hebben, tot het opstellen van dit zangstuk — Dan, met dit alles, is 't ons zoo voorgekomen, dat de Dichter, door den Prophetischen Geest, tot hoogere dingen opgeleid zy, en geoogd hebbe op de vergeving der zonden, zoo als dezelve, in den volsten nadruk, plaets heeft onder het Nieuwe Testament. Alles is hier Euangeliesch. De genade wordt hier vertoond, zoo als hare bedeeling, met geene byvoegselen, van welken aert ook, gepaerd gaet. Paulus past vs. 1, 2. toe, op de onmiddelyke toerekening van CHRISTUS dadelyk verworvene rechtvaerdigheid, met uitsluiting van alle werken, zonder uitzondering van Jood of Heiden Rom. 4: 6-8. Dit hebben ook reeds de oudste Overzetters, de Syrische en Arabische, waergenomen.

Hoe zeer wy 'er tegen zijn, om de spreekbeurten, zonder noodzake, te vermenigvuldigen, zijn wy evenwel van oordeel, dat 'er, in het 2de deel van dezen Psalm vs. 8-11. een ander spreker wordt ingevoerd, gelijk in het vervolg, nader blijken zal.

1. Een Onderwijsinge Davids. (*a*) Welgeluckfaligh, onuitsprekelyk welgelukzalig, is hy, wiens overtredinge en wanbedrijv, hoe grouwzaem zijne wederspannigheid ook wezen moge, uit kracht der toegerekende voldoening van den Godlyken Borg, volkomen vergeven, welgelukzalig is hy wiens sonde, door de betaling van den Middelaer, voor Gods Richterlyk oog, bedeckt is.

2. Welgeluckfaligh is de mensche, de *Adam*, elk een mensch, hoe verdoemelyk hy ook wezen moge, dien de HEERE d'ongerechtigheyt niet toe en rekent; van wien de Eeuwige Richter geene straf vordert, omdat de alles betalende Borg, in zijne plaets geboet heeft: ende in wiens geest geen bedrogh en is, die eenen afkeer heeft van alle geveinsdheid, en oprecht is, in zijn hart voor God, en in zijnen ganschen wandel voor de menschen.

De Dichter kende deze bemoedigende waerheid, by zalige ondervinding, nae gelang der bedeeling, onder welke hy leevde; en, door den Prophetischen Geest, stelt hy eenen gelovigen van het Nieuwe Testament voor, die het gemelde getuigenis, uit eigene ondervinding, in vollen nadruk konde afleggen vs. 3-7. — Met spreekwijzen, uit zijn eigen geval ontleend, toen hy zich, door het tellen van het volk, zoo zwaerlyk bezondigd had, leert hy, hoe een zondaer zich, door de grootheid van zijne zonden, niet moet laten afschrikken, om boetvaerdig, maer tevens met vrymoedigheid, te komen tot den Vader der barmhartigheid, berustende in de volmaekte verzoening van den Godlyken Middelaer.

3. Doe ick sweegh, toen mijn geweten sliep, toen ik onboetvaerdig was, mijne schuld verbloemde, en mijne zonden niet boetvaerdig beleed, toen wierden mijne beenderen veroudert, de inwendige angst van mijn gemoed, had zoo veel invloed op mijn lichaem, dat ik geheel uitteerde, zoodat mijne beenders als het ware versleten, in mijn brullen den gantschen dagh, nergens kon ik

(*a*) Rom. 4: 6, 7.

rust vinden, en ik moest het wel eens uitschreeuwen, van angst en benauwdheid. Ik zocht mijne angsten, door bezigheden en vermaken, te verzetten, maer het was vruchteloos.

4. Want uwe hant HEER! was dagh ende nacht swaer op my, zonder tusschenpozing gevoelde ik, door uwe zwaer straffende hand, inwendige onrust, welke mijn hart geduurig doorgrievde, mijn sap wert verandert in somerdroogten, door de inwendige benauwdheden, welke mijn hart prangden, werden mijne levensgeesten zoodanig verteerd, dat mijn lichaem verdorde, even als het gras verdort, in heete zomerdagen. Sela!

5. Maer HEER! toen ik, met eene boetvaerdige schuldbelijdenis, en eene gelovige vrymoedigheid, tot u wederkeerde, kreeg ik eene kalmte, in mijn gemoed, welke alle verbeelding te boven gaet. Mijne sonde maeckt' ick u, door eene ootmoedige belijdenis, bekent, ende mijne ongerechtigheyt en bedeckt' ick niet langer; Ick seyde by my zelven, in vrymoedigheid des geloovs, vertrouwende op de voldoening van den Borg, Ick sal (*b*) belijdenisse van mijne overtredingen doen voor den HEERE, en hem om genade vragen; ende gy vergaeft d'ongerechtigheyt mijner sonde, ik werd vrygesproken van de straffen, welke ik, door mijne grouwzame zonden, verdiend had: Sela!

6. Hierom, omdat gy elken boetvaerdigen zondaer zijne overtredingen zoo genadig vergeevt, sal u een yeder heylige, elk uwer gunstgenooten, die zonderling door u beweldadigd is, ernstig en gelovig aenbidden in vindens tijt, in tijden van rampen en oordeelen, wanneer gy de zondaers vindt, en hunne boosheid bezoekt; ja in eenen overloop van groote wateren, sullen sy hem niet aenraken, hoe hoog de wateren van uwe geduchte oordeelen ook gaen mogen, de heiligen zullen 'er wel in deelen, maer gy zult voor hun zorgen, dat zy niet verderven en geheel omkomen.

7. (*c*) Gy

(*b*) Spr. 28: 13. 1 Joh. 1: 9.

7. (c) Gy zijt my eene verberginge, gy beveiligt my voor alle onheilen, gy behoedt my voor benaeuwtheyt en prangende angsten; gy omringt my met vrolicke gesangen van bevrijdinge, zoodat ik van alle kanten en in alle opzichten stof heb, om u met blijde lovzangen, groot te maken. Sela!

Vs. 8-11 ontmoeten wy iemand, die zich voordoet als leeraer, vermanende de zondaren om zich te bekeeren, en 's HEEREN volk, om zich in God te verblijden.

Maer wie is deze Spreker? Sommigen passen deze woorden ook op DAVID toe, aengemerkt als eenen godvruchtigen van zeer veel kundigheid en ondervinding, die den overtrederen des HEEREN wegen leerde, Ps. 51: 15.

Dan, wanneer men deze laetste verzen, met het voorige gedeelte van dezen Psalm, vergelijkt, ontdekt men aenstonds eene zeer aenmerkelyke verandering in de tael, vs. 1-7. sprak een boetvaerdig zondaer, die zijne overtreding ootmoedig beleden, en eene genadige vergeving ontvangen had. Maar hier komt iemand voor, als Leeraer, die anderen onderwijst. In het eerste deel richtte de spreker zijne tael doorgaens, tot God, als eenen meerderen; en hier wendt hy zich tot minderen, welke hy onderwijzen wilde. — Wy denken daerom aen eenen Godlyken spreker, en wel bepaaldelyk aen den MESSIAS, als dien grooten Leeraer der gerechtigheid. Deze gedachte wordt versterkt door vs. 10, 11, alwaer de spreker van den HEER melding maekt, in den derden persoon, waerdoor men zeer gevoeglyk God den Vader verstaen kan.

Het is derhalven, onzer erachtens, de MESSIAS, die zijn onderwijs en heilzamen raed in het algemeen aenbiedt vs. 8, terwijl hy daarna, meer in het byzonder, de godlozen tot bekeering aenmaent vs. 9, 10. en de rechtvaerdigen, om zich in God te verblijden vs. 11.

8. Ick sal u onderwysen, ik zal u de noodige kun-

(c) Ps. 27: 5. ende 31: 21.

digheden mededeelen van zulke zaken, in welke te weten gy veel belang hebt, ende u leeren van den wegh, dien gy gaen sult, om het groote einde van een wezenlyk geluk te bereiken; Ick sal u eenen goeden raet geven, myn' ooge sal op u zijn, om u te geleiden, en zorg te dragen, dat gy niet op eenen verkeerden weg afdwaelt.

9 Maekt toch van deze mijne aanbieding gebruik. Hoort mijn onderwijs. Vooral gy onboetvaerdige zondaer, zijt den redenlozen dieren niet langer, in dwaesheid en wederspannigheid, gelijk. Weest niet gelijck een peert, gelijck een muyl-esel, welck geen verstant en heeft, noch weet wat tot zijn beste dient, (*d*) welckes muyl men breydelt met toom ende gebit, om hunne onbesuisde woede te beteugelen, op dat 'et tot u niet en genake.

De laetste woorden kan men beter vertalen, *neen*, *nader tot u*, dat is, zijt den paerden en muilezelen, in wederspannigheid niet gelijk; neen, dat elk tot zich nadere, dat elk tot nadenken kome, zich als een redelyk mensch gedrage, en mijnen raed opvolge.

10. Volgt gy mijnen raed, dan zult gy het kwaed ontvlieden. De godtloose toch, die onboetvaerdig in zijne godloosheid volhardt, heeft vele smerten; maer die op den HEERE geloovig vertrouwt, dien sal de goedertierenheyt en de voorspoed van alle kanten omringen.

11. Verblijdet u daerom in den HEERE, ende verheuget u, over zijne onderscheidende gunst en lievde, gy rechtveerdige; ende singet vrolick, alle gy oprechte van herten, om dat uwe zonden verzoend zijn, en uw genadige Vader alles bestiert, ten uwen beste.

(*d*) Spr. 26: 3. Jac. 3: 3.

PSALM XXXIII.

De naem van den Dichter is, aen het hoofd van dezen Psalm, niet gemeld. — Evenwel schijnt men aen DAVID te moeten denken. De Vertaling der LXX heeft DAVIDS naem, aen het hoofd van dit Zangstuk; en de opschrivten van de LXX Grieksche Overzetteren verdienen, uit hoofde van derzelver hooge oudheid, zeer veel opmerking; vooral daer 'er, in het beloop en den stijl van dezen Psalm, niet voorkomt, het welk met deze gedachten, eenigermate strijden zoude. — Ook heeft het slot van den voorgaenden XXXIIsten Psalm eene blijkbare overeenkomst, met het begin van dit Dichtstuk; en daer uit besluiten sommigen, niet zonder waerschijnlykheid, dat dit lied een vervolg zy van Psalm XXXII, en met denzelven, een en het zelvde Zangstuk uitmake.

Hoe het zy, deze Psalm behelst eene gemoedelyke opwekking van eenen Godvruchtigen Voorganger, aen zijnen medeheiligen, om God met blijde hartelyke dankzeggingen te loven, waermede zijne medeheiligen gereedelyk instemmen.

Wy onderscheiden 'er twee Hoofdstukken in. I. De gemelde opwekking vs. 1-19. II. De instemming van andere Godvruchtigen vs. 20-23.

I. *De opwekking tot 's Heeren lov vinden wy vs.* 1-19.

Maar wie is hier de Spreker?

'Er is, die God den HEILIGEN GEEST, voor den Spreker houden, in het eerste deel van dezen Psalm; om dat de sprekende persoon zich allerwegen onderscheidt, van de menigte der rechtvaerdigen en oprechten. Maer deze onderscheiding bewijst niets meer, dan dat 'er een voornaem voorganger der godvruchtigen sprekende worde inge-

voerd. — Het is waer, de gemelde onderstelling zou, aen de opwekking tot 's Heeren lov, eenen zeer grooten nadruk byzetten; maer de vermaning heeft het zelvde gewetenverbindend gezach, wanneer men zich eenen Voorganger voorstelt, die daertoe door Gods Geest onmiddelyk is aengeblazen. — Althans wy vinden geene reden, om van DAVID aftewijken, door welken des HEEREN Geest gesproken heeft 2 Sam. 23: 2.

Beschouwt men ondertusschen dit Zangstuk, als een vervolg en gedeelte van den voorgaenden XXXII^sten Psalm, dan volgt het uit de gronden, welke wy by Ps. 32: 8. gelegd hebben, dat de MESSIAS, Gods Zoon, hier het woord voere.

Hoe het zy, de Spreker stelt zijne gemoedelyke opwekking voor vs. 1-3, en daerna bindt hy dezelve, met krachtige drangredenen, nader aen vs. 4-19.

1. Gy rechtveerdige, singet vrolick in den HEERE; heft uwe blijde juichstem op tot den hoogen God; (*a*) Lof betaemt u en allen den oprechten, het is de plicht van allen godvruchtigen, die den HEER in waerheid vreezen, om den opperstęn weldoener te loven.

2. Lovet den HEERE met stem en snaren, met de harpe; psalmsinget hem, met de luyte, [*ende*] het tiensnarigh instrument.

3. (*b*) Singet hem een nieuw liedt; op de alleraengenaemste toonen, een lied, in het welk weldaden moeten vermeld worden, welke nimmer te vooren, in die mate en voortreffelykheid, geschonken waren; speelt wel met vrolick geschal, roert de snaren op het sterkst, om aen aengenaem en luidruchtig geschal te maken.

4. Want des HEEREN woort en al wat hy daerin geopenbaerd heeft, is recht, met de strengste regelen van billykheid, in alles en volkomen overéénstemmende, ende al sijn werck is getrouw en vast, in al zijn doen

(*a*) Ps. 147: 1. (*b*) Ps. 40: 4. ende 96: 1. ende 98: 1. ende 144: 9. Jes. 42: 10. Openb. 5: 9. ende 14: 3.

doen betoont de HEER zijne ſtandvastigheid, en geevt hy blijken van zijne waerheid en trouw, in het vervullen van zijne belovten.

5. Hy heeft (c) gerechtigheyt ende gerichte lief; hy bemint het recht, de plichten welke hy ons voorſchrijvt, zijn allerbillykst, en de ſtraffen, welke hy aen de overtrederen uitoefent, zijn allerrechtvaerdigst: (d) de aerde is vol van de goedertierenheyt des HEEREN, overal ontmoet men de kennelykſte proeven van Gods weldadigheid en lievderijke voorzorg, aen en voor alle menſchen in het gemeen, en den oprechten in het byzonder.

Na deze algemeene drangreden, tot 's HEEREN lov vs. 4, 5, komt de Spreker tot byzonderheden vs. 6-19. — Eerst bepaelt hy zich tot Gods grootmachtige werken vs. 6-9.

6. (e) Door het Woort des HEEREN zijn de hemelen gemaeckt, ende door den Geeſt ſijns monts al haer heyr.

Over dit 6de vers verſchillen de Uitleggers. — Sommigen verſtaen door het *Woord des* HEEREN, en den *Geest van zijnen mond*, Gods Almachtigen wil, door welken hy de hemelen, met de ontelbare menigte der ſtarren, heeft voortgebracht. Deze Almachtige wil zou het *woord des* HEEREN en de *geest van Gods mond* genoemd worden, omdat het ſcheppend bevel van den oneindigen Maker aller dingen, even als het woord van eenen gezach hebbenden Vorst, is uitgegaen, en als het ware uitgeblazen. — Wy voegen ons evenwel by de zulken, die hier de Drieëenheid meenen te vinden; verſtaende door het *Woord des* HEEREN, het zelvſtandig Woord, Gods eeuwigen Zoon, en door den *Geest van zijnen mond*, God den Heiligen Geest. — Gods Zoon wordt meermalen het Woord genoemd, en het werk der Schepping wordt hem allerduidelykst toegeſchreven, Hagg. 2: 6. 1 Joh. 5: 7. Openb. 19: 13. Jeſ. 48: 12, 13. Joh. 1; 1-3. enz. Ook wordt de ſchepping elders aen Gods Geest toegekend, Gen. 1: 2. Job

(c) Pſ. 45: 8. Hebr. 1: 9. (d) Pſalm 119: 64. (e) Gen. 1: 6, 7.

26: 13. 33: 4. — De oude Joden hebben het ook op deze wijs begrepen, *het Woord*, zegt PHILO, *is Gods beeld, door het welk de geheele waereld geschapen is.*

7. Hy vergadert de wateren der zee als op eenen hoop; hy ftelt de afgronden en diepe kolken der aerde tot (*) fchatkameren, in welke de wateren, als in zoo vele kelders, zijn opgeflooten.

Ook over dit 7de vers, is vry wat verfchil. De vraeg is, of men deze woorden moet opvatten als eene befchrijving van het werk der fchepping, wanneer zy ons bepaeldelyk zouden henen wijzen tot het werk van den derden dag; dan of men dit vs. 7 nemen moet, als eene afteekening van het gene de Grootmachtige God nog dagelyks doet, omtrent de zee; terwijl 'er nog is, die meenen, dat hier gezien wordt op het gene de HEER aen Israël deed, in hunnen doortocht, zoo door de roode zee als door de Jordaen.

Hoe zeer de laetfte gedachten zich wel laet overeen brengen, met de uitdrukkingen, wanneer men dezelve vergelijkt met Exod. 15: 8 en Jof. 3: 13, 16, komt evenwel de bedoelde gebeurtenis hier geenszins te pas, in het verband van zaken. Er fchijnt meer reden te wezen, om de eerfte opvatting den voorrang te geven, en te denken aen het werk van den derden dag, omdat dit vers met het voorgaende 6de in een onmiddelyk verband ftaet; vooral, omdat de woorden van vs. 7, in 't deelwoord zijn uitgedrukt. 'Er ftaet in het oorfpronglyke eigenlyk, *vergaderende* de wateren der zee als op eenen hoop, en *ftellende* de afgronden fchatkameren. — De Spreker derhalven, Gods grootheid vs. 6, uit de formeering der hemelen hebbende aengetoond, gaet vs. 7 over tot de formeering der aerde. Hy bepaelt zich alleen, by het vergaderen der wateren in de zee, als een van de voornaemfte proeven van Gods onbeperkt Alvermogen.

8. Laet daerom de gantfche aerde voor den HEERE vreefen; laet ze hem eerbiedigen als den Almachti-

(*) *Hebr.* in fchatkameren.

tigen Maker aller dingen: laet alle inwoonders van de werelt voor hem schricken, en voor zijne hoogheid bezield zijn, met levendige besessen van het diepst ontzach.

9. Want hy spreeckt, door zijn Almachtig bevel, ende het gene hy wil voortgebracht hebben is 'er op dat zelvde oogenblik; hy gebiedt, ende het gene hy wil staet 'er aenstonds, in zulken stand, welken de vereenigde krachten van alle geschapene wezens niet verwekken kunnen.

De tweede byzonderheid, welke de Spreker als een drangreden tot 's HEEREN lov opgeevt, is de voorzorg voor zijn volk, in het vergelden der pogingen van hunne vyanden vs. 10-12.

10. (*f*) De HEERE vernietigt den raet der Heydenen, welke listige maetregelen de vyanden ook nemen mogen, om zijn volk te benadeelen, de HEER weet 'er in te blazen; en hy breeckt de gedachten der volckeren, hy verydelt alle hunne overleggingen, en hoe verstandig zy het meenen overlegd te hebben, de HEER doet evenwel by de uitkomst blijken, dat hunne gedachten *halv gekookte* en *rauwe* gedachten waren, gedachten, welke niet tot behoorlijke rijpheid gekomen waren.

11. [*Maer*] (*g*) die raet des HEEREN bestaet in eeuwigheyt; het gene God bepaeld en besloten heeft zal zekerlyk geschieden; zijn raed is onveranderlyk, niets is in staet om de uitvoering te verhinderen: de gedachten sijns herten zijn dezelvde van geslachte tot geslachte, het eene geslacht gaet en het andere komt; maer Gods voornemens blijven onveranderlyk dezelvde, en kunnen nimmer verydeld worden.

12. (*h*) Welgeluckfaligh daerom is't volck, diens Godt de HEERE is; het welk hy by uitnemendheid begunstigt, en onder zijne byzondere bescherming neemt, het volck, dat hy sich ten erve verkoren heeft, het welk hy vrijmachtig, uit alle inwooneren der aerde, verkoozen heevt, tot het volk van zijn byzonder eigendom.

(*f*) Jes. 19: 3. (*g*) Spr. 19: 21. ende 21: 30. Jes. 46: 10. (*h*) Ps. 65: 5. ende 144: 15.

De derde byzonderheid, welke de Spreker als een grond van 's HEEREN lov opgeevt, is zijne gunstige voorzorg voor allen die hem vreezen vs. 13-15.

13. De HEERE ſchouwt en ziet met een ſcherp doordringend oog, uyt den hemel, het Paleis van zijne Majeſteit, ende ſiet met eene diep ingeſpannen aendacht, op alle menſchen kinderen: om hunne handelingen naeuwkeurig waer te nemen.

14. Hy ſiet uyt van ſijne vaſte woonplaetſe, op alle inwoonders der aerde:

15. Hy formeert harer aller herte; hy vormt en bepaelt de gedachten, neigingen en voornemens der menſchen, even als een Pottenbakker met zijn leem doet: hy lett op alle hare wercken, en beſchouwt dezelve met een richterlyk oog, om hun, nae hun doen, te vergelden.

De laetſte byzonderheid, tot welke de Spreker zich bepaelt, is de verloſſing van Gods volk uit alle ongelegenheden, vs. 16-19.

16. De HEER is machtig en gewillig, om de poogingen der meest vermogende vyanden van zijn volk te verydelen. Een Koningh wort niet behouden door een groot heyr; een talryk leger zal hem de overwinning niet verſchaffen, zonder den Godlyken zegen, een helt wort niet gereddet door groote kracht, al ware hy zoo ſterk en moedig als de grootſte reus, het kan hem, zonder de Godlyken hulpe, niet baten.

17. De vyanden van Gods volk verlaten zich te vergeevsch op paerden, ruitery, en alle middelen van geweld; zy zullen in hunne verwachting bedrogen worden. Het peert feylt ter overwinninge, ende en bevrijdt niet door ſijne groote ſterckheyt.

18. Siet, des HEEREN (*i*) ooge is over de gene, die hem vreeſen, zijne gunstige voorzorg is altoos werkzaem, op en over de gene die op ſijne goedertierenheyt hopen; en zich op zijnen byſtand verlaten.

19.

(*i*) Job 36: 7. Pſalm 34: 16. 1 Petr. 3: 12.

19. Om hare ziele van den doot te redden, ende om haer by 't leven te houden in den honger, de HEER zal hun leven in de grootste gevaren beveiligen, en zorg dragen dat hun het noodige, ook tot lichaems onderhoud, nimmer ontbreeke.

Hoe veelvuldige stof derhalven, en welke krachtige gronden van verplichting, hebben de rechtvaerdigen, om den HEER te loven en openlyk zijnen naem te prijzen!

II. *In het tweede deel van dezen Psalm, ontmoeten wy het gezegend vruchtgevolg van de gemelde opwekking. De oprechten verklaren bereid te zijn tot* 's HEEREN *lov, vs.* 20-22.

De Sprekers zijn hier de rechtvaerdigen, die in het voorige tot 's HEEREN lov zijn opgewekt.

20. Onse ziele verbeydt den HEERE; wy wachten met een hartelyk vertrouwen, op de vervulling der Godlyke belovten: hy is onse hulpe, ende onse schilt, hy is machtig en gewillig, om ons te helpen en te beveiligen.

21. Want ons herte is in hem verblijdt, of *zal* zich in hem verblijden, de HEER zal ons stof geven, om ons hartelyk te verblijden, om dat wy op den naem sijner heyligheyt, en op het overwicht van zijne oneindige volmaektheden, vertrouwen.

22. Uwe goedertierenheyt, HEERE, en uwe lievdezorg zy over ons; gelijck als wy op u hopen.

Het komt ons, gelijk wy gezegd hebben, zeer waerschijnlyk voor, dat deze Psalm een gedeelte of vervolg zy van den voorgaenden XXXII, en een Prophetisch uitzicht hebbe, op de dagen van het Nieuwe Testament. De MESSIAS, Gods Zoon, is dan de Spreker in het eerste deel. Ook laten zich alle de byzonderheden, op de dagen van het Euangelie, zeer aengenaem toepassen. — De bewoording van een *nieuw lied* vs. 3 past zeer wel, op de gebeurtenissen van het Nieuwe Testament. Onder den nieuwen dag kan de *aerde*, in nadruk gezegd worden, *vol*

te zijn van de goedertierenheden des HEEREN vs. 5. Onder het Nieuwe Testament, kan de *gansche aerae* worden opgewekt, om den HEER te vreezen, vs. 8. In die dagen hebben de *Heidenen* vyandige aenslagen gemaekt, tegen CHRISTUS Kerk, welke echter van tijd tot tijd vernietigd zijn, vs. 10, 11.

Sommigen brengen dezen Psalm tot den tijd van CONSTANTIJN DEN GROOTEN; anderen op de nog latere tijden van den Antichrist, vergelijkende dit Zangstuk met het nieuwe lied, Openb. 13: 3. — Dan wy berusten, voor dit mael, in het algemeene.

PSALM. XXXIV.

1. [*EEn Psalm*] Davids: (*a*) Als hy sijn gelaet verandert hadde voor het aengesichte van Abimelech, die hem wechjoegh, dat hy doorgingh.

Dit opschrivt wijst ons de gelegenheid, by welke DAVID dezen Psalm heeft opgesteld, allerduidelykst aen. — De gebeurtenis wordt 1 Sam. 21 zeer uitvoerig verhaeld.

Als hy zijn gelaet, of gelijk 'er eigenlyk staet, als hy *zijnen smaek veranderd had*; dat is, als hy onsmakelyk geworden was; het welk, op het verstand overgebracht, te kennen geevt, als hy gek geworden was. Te weten DAVID was gevlucht naer ACHIS, den Koning der Philistijnen. Maer het raekte ten Hove bekend, dat hy de man ware, die GOLIATH verslagen had. Hy vreesde daerom voor zijn leven Om het dreigend doodsgevaer te ontwijken, veinsde hy zich gek te wezen. Ook gelukte hem deze kunstgreep. ACHIS beschouwde hem als eenen onnutten persoon, van wien in het vervolg, noch goed noch kwaed te wachten was, en *joeg hem wech* van zijn hov, zoodat hy *doorging* en

(*a*) 1 Sam. 23: 13, &c.

en het gevaer ontkwam. — ACHIS wordt hier ABIMELECH geheten, met den gemeenen naem der Koningen van de Philistijnen.

De Dichter ftelde dezen Pfalm op, om God te danken voor de gemelde verlosfing, en om de mannen die hem vergezelden, tot 's HEEREN dienst en vrees, en tot een geloovig vertrouwen op zijne machtige befcherming, gemoedelyk op te wekken.

Wy onderfcheiden in dit zangftuk, twee hoofddeelen. I. Eerst dankt DAVID den HEER, voor de gemelde verlosfing vs. 2-8. II. Daerna vermaent hy zijne metgezellen, om 's HEEREN goedheid op te merken, hem te vreezen, en op zijnen byftand te vertrouwen vs. 9-23.

Dit lied is in eene Alphabetifche orde, zeer kunstig opgefteld. Men vergelijke het gene wy by Pfalm XXV, hebben aengeteekend.

2. *Aleph.* Ick fal den HEERE loven t' aller tijt; fijn lof fal gedueriglick in mijnen mont zijn. Nimmer zal ik zijne uitnemende weldaden vergeten, altijd zal ik dezelve, met blijde dankzegging, openlyk roemen.

3. *Beth.* Mijne ziele fal haer roemen in den HEERE; op dat uitnemend voorrecht, zal ik mijnen grootften roem dragen, dat de HEER mijn befchermer is; de fachtmoedige fullen 't hooren, dat God zoo zonderling voor my gezorgd heeft, ende verblijdt zijn, over dit zigtbaer blijk van Gods gunstige beftiering.

4. *Gimel.* Maeckt den HEERE met my groot, gy alle mijne metgezellen en ftrijdgenooten, ende laet ons fijnen naem te famen, met eenparige harten en ftemmen, verhoogen.

5. *Daleth.* Ick hebbe den HEERE met ernftige gebeden gefocht, toen ik, aen het hov van ACHIS, in een oogenfchijnlyk doodsgevaer verkeerde, ende hy heeft my geantwoordt, door my gunstig te verhooren, ende my uyt alle myne vreefen gereddet.

De list van welke DAVID zich bediende, was zekerlyk te misprijzen, en kan van een ongeloovig wantrouwen niet worden vry gefproken. Evenwel hy had God, in

weerwil van deze zwakheid, om uitredding gebeden; gelijk hy daerom ook den goeden uitslag, en zijne gelukkige ontkoming, in dezen Psalm, aen de Godlyke gunst en voorzorg, dankweet.

6. *He. Vau.* Zulke merkwaerdige verlossingen hebben Godvruchtigen menigmael ondervonden. Sy hebben op hem gesien, met een doordringend oog, zy hebben in hunne nooden, tot God de toevlucht genomen, ja [*hem*] als een waterstroom aengeloopen; (eigenlyk staet 'er, *zy zijn met een helder licht overgooten*,) zy zijn verlost, verblijdt en in eenen aengenamen toestand geplaetst, ende hare aengesichten en zijn niet schaemroot geworden, of *zullen niet schaemrood worden*, hunne verwachting zal nimmer te leur gesteld worden.

7. *Zain.* Dit ondervinden niet alleen lieden van aenzien, wanneer zy den HEER in hunne nooden geloovig aenroepen; maer ook geringe menschen, die naer de waereld veracht zijn. Dese elendige, dat is, volgens den nadruk van het oorspronglyke, zelvs de ellendigste en de geringste, riep, ende de HEERE hoorde; ende hy verloste hem uyt alle sijne benaeuwtheden.

8. *Cheth.* Waerom zouden zy vreezen, die den HEER oprechtelijk dienen? Zy staen onder het opzicht en de voorzorg van Gods Zoon, den Engel van Gods aengezicht. De Engel des HEEREN legert sich rontom de gene, die hem vreesen, onder zijne hoede zijn ze nog veel veiliger, dan iemand die door een geheel heirleger, omcingeld is en bewaekt wordt. Die Godlyke Engel behoedt hen, ende rucktse uyt alle gevaren en onheilen.

9. *Teth.* Smaeckt, ende siet, dat de HEERE goet is: onderzoekt alle de wegen, welke God met u inslaet, en gy zult by ondervinding weten, dat de HEER oneindig goed zy: welgeluckfaligh is daerom de man, [*die*] op hem betrouwt.

10. *Jod.* Vreest den HEERE, gy sijne heiligen; die u aen God en zijnen dienst verpand hebt: want die hem vreesen en hebben geen gebreck aen al dat gene, het welk ze noodig hebben.

11. *Caph.*

11. *Caph.* (*b*) De jonge leeuwen, en ook roovzuchtige en geweldige lieden die hen gelijk zijn, lijden dikwijls armoede, ende hongeren; omdat zy van God verlaten worden, maer die den HEERE soecken hebben geen gebreck van eenigh wezenlyk goet.

12. *Lamed.* Komet gy mijne gelievde kinderen, hoort nae my; Ick sal u des HEEREN vreese leeren, en u, door de meest vermogende drangredenen, tot 's HEEREN dienst aenspooren.

13. *Mem.* (*c*) Wie is de man, die lust heeft ten leven? die lange en voorspoedige dagen lief heeft, en begeerig is om het goede te sien? om te wandelen in het genot van onafgebroken voorspoed? die volge mijnen raed, en slae dien weg in, welken ik zal aenwijzen.

14. *Nun.* Bewaert uwe tonge van het quade te vermelden, ende uwe lippen van bedrogh te spreken.

14. *Samech.* Wyckt af van het quade, hebt eenen afkeer van alle zonden, ende doet het goede; betracht de deugd in alle gevallen en op allerlei wijzen, soeckt de vrede ende (*d*) jaegtse na: wendt alle pogingen aen, om den vrede te behouden met alle menschen, en te herstellen zoo drae mogelyk, wanneer dezelve verbrooken is.

16. *Ain.* (*e*) De oogen des HEEREN zijn op de rechtveerdige gevestigd, om voor hunne personen en belangen te zorgen; ende sijne ooren staen altoos open tot het gunstig aenhooren van haer geroep, wanneer zy in nooden en ongelegenheden verkeeren.

17. *Pe.* Het aengesichte des HEEREN is in gramschap ontstoken, en kant zich aen tegen de gene die quaet doen; om hare gedachtenisse, met hun gansche geslacht, van der aerden uyt te roeyen, zoodat zy noch nazaten, noch roem overlaten.

18. *Tsade.* Trouwens, dat de HEER in gunst en lievde zorge voor den genen die hem vreezen, leert de ondervinding allerblijkbaerst. Sy roepen, in hunne noo-

(*b*) Job 4: 11. (*c*) 1 Petr. 3: 10. (*d*) Hebr. 12: 14.
(*e*) Job 36: 7. Psalm 33: 18. 1 Petr. 3: 12.

den, geloovig tot God om zijnen byſtand, ende de HEERE hoort hunne ſmeekingen; ende hy redtſe uyt alle hare benaeuwtheden.

19. *Koph.* (*f*) De HEERE is altoos gereed, om boetvaerdige menſchen te helpen, en uit alle zwarigheden te verlosſen. Hy is naeby de gebrokene van herten: ende hy behoudt de verſlagene van geeſte.

20. *Reſch.* (*g*) Vele zijn dikwijls de tegenſpoeden des rechtveerdigen; om wijze en weldadige redenen, is hy aen vele onheilen blootgeſteld; maer God draegt zorg, dat niemand van hun daer onder bezwijke: want uyt alle die reddet hem de HEERE.

21. *Schin.* Hy bewaert alle ſijne beenderen; (*h*) niet een van dien en wort gebroken.

Sommigen houden dezen Pſalm voor een Prophetiesch lied, of immers, meenen dat hier vs. 20, 21 de MESSIAS, die *rechtvaerdige* by uitnemendheid, bedoeld worde. — Het voornaemſte bewijs beſtaet hierin, dat de woorden van vs. 21, op den gekruisten CHRISTUS zouden worden toegepast Joh. 19: 36, aen welken geen been gebroken is. — Maer onzes erachtens wordt in de aengehaelde plaets van Johannes, op de wet van het Paeschlam gezinſpeeld, Exod. 12: 46. Num. 9: 12. Voeg 'er by, dat vs. 20 in het algemeen, van eenen rechtvaerdigen geſproken worde, en niet met een vingerwijs van DIEN *rechtvaerdigen* in nadruk. Behalven dat de HEER vs. 20 gezegd wordt, den rechtvaerdigen te redden uit alle tegenſpoeden, daer de MESSIAS den dood ſterven moest.

Het is ons daerom zoo voorgekomen, dat het *bewaren der beenderen van den rechtvaerdigen, zoodat 'er niet één gebroken wordt*, de allernaeuwſte zorg beteekene, welke God voor de zijnen draegt: zoodat hun geen wezenlyk nadeel bejegene; en zelvs, wanneer God hen niet om gewigtige redenen roept om hun leven voor Hem over te hebben, of tot hun byzonder nut een buitengewoon onheil toezendt, alle hunne leden volkomen ongeſchonden blijven.

22. *Thau.*

(*f*) 2 Tim. 3: 11. (*g*) 2 Tim. 3: 12. (*h*) Joh. 19: 36.

22. *Thau.* Maer, aen den anderen kant, ondervinden ook de boosdoeners gevoelige blijken van het Godlyk ongenoegen. De boosheyt sal den godtloosen dooden; het verderv zal ten laetsten het gevolg zijn van hunne godloosheid, ende die den rechtveerdigen haten, sullen schuldigh verklaert, en tot de rechtvaerdige straf overgegeven worden.

23. De HEERE verlost de ziele sijner knechten; hy bewaert het leven der gener, die hem in waerheid vreezen, ende alle die op hem betrouwen, en sullen niet schuldigh verklaert maer genadig vrygesproken worden.

PSALM. XXXV.

IN dezen Psalm, welken het opschrivt aen DAVID toeeigent, komt iemand voor, die, in de allerakeligste omstandigheden verkeerde: hy werd gekweld, door onverzoenbare vyanden, die hem, daer hy geheel onschuldig was, niet alleen lasterden, maer ook met list en geweld vervolgden, en niets meer verlangden dan zijnen ondergang; hy bidt daerom, op eene zeer aendoenlyke wijs, dat hy mogt verlost, en dat zijne vyanden mogten beschaemd worden.

Maer wie is deze spreker? — Er is geen twijffel aen, of DAVID heeft in soortgelijke omstandigheden verkeerd; toen hy voor ABSALOM vluchtte; of liever, vermids de opstand van ABSALOM een gevolg was van DAVIDS zonde in de zaek van BATHSEBA, toen hy door SAUL en zijne Hovelingen vervolgd werd, die niets onbeproevd lieten, om hem, zo het mogelyk ware, van kant te maken.

DAVID zal derhalven dezen Psalm, by de laetstgemelde gelegenheid, hebben opgesteld. Evenwel zijn wy van oordeel, dat wy hier verder moeten zien, en dat de gedachten van den Dichter, door den Prophetischen Geest zijn opgeleid, tot het bitter lijden, het welk de MESSIAS, zijn

luisterrijk tegenbeeld, ondergaen zoude. Onze bewijzen zijn voornamelyk deze twee.

I. Vooreerst ontmoeten wy hier verscheidene byzonderheden, welke op niemand, dan op den lijdenden Middelaer, in meerder nadruk kunnen worden toegepast. Het schijnt, als of de Dichter eene geschiedkundige beschrijving van MESSIAS lijden heeft willen geven. Dit zal, uit de verklarende uitbreiding, nader blijken. Alleenlyk bepalen wy ons nu, tot de volgende byzonderheden, ten voorbeelde. Niemand kon, in meerder nadruk, dan de MESSIAS zeggen, dat hy, *zonder oorzaek*, *gehaet en vervolgd wierd* vs. 7, 12, 19. Hy was de beste menschenvriend, aen welken *kwaed*, *voor goed*, vergolden werd vs. 12. De vyanden van den MESSIAS waren huichelaers, spotters, en bloeddorstige lieden vs. 14, 16, 20, 21, 25. Was het niet de MESSIAS, tegen welke wrevelige getuigen opstonden vs. 16? en vindt men niet vs. 21, 25. de spotredenen der moordenaren van den MESSIAS? — Schoon derhalven de gansche Psalm, van DAVID en zijne wederwaerdigheden, zich verklaren laet; kan evenwel niemand ontkennen, dat alle de uitdrukkingen, niet alleen even zoo goed op den MESSIAS, als op DAVID, maer zelvs veel sterker, op den eersten passen, dan op den laetsten.

II. Ons tweede bewijs ontleenen wy, uit de gelijkheid der uitdrukkingen en gebeden, in dit zangstuk, met die, welke wy vinden in andere Psalmen, die onbetwistbare voorzeggingen van MESSIAS lijden behelzen, den XXIIsten, XLsten, en LXIXsten, gelijk elk van zelvs zal kunnen opmerken.

Voords geven wy in bedenking, of de MESSIAS hier niet moet beschouwd worden, als hangende aen het Kruis, even voor dat hy den geest gav, zijnen Vader biddende om zijne opwekking. Althans, uit deze onderstelling, laten zich alle de byzonderheden en uitdrukkingen, op eene zeer aengename wijs verklaren.

A. In het eerste deel, ontmoeten wy een ernstig gebed, vol-

volgens de zoo even gemelde onderftelling, van den ftervenden MESSIAS, om zijne opwekking vs. 1-10.

B. In het tweede deel, wordt dit gebed, door verfchidene dwangredenen, nader aengebonden vs. 11-28.

1. [*Een Pfalm*] Davids. Twift, HEERE, met mijne twifters; verdeedig mijne zaek, tegen mijne wederpartijderen, ftrijdt met mijne beftrijders, en laet het blijken, dat gy mijne zaek hebt ter hand genomen.

2 Grijpt den fchilt ende rondaffe, om my te befchermen, ende ftaet op tot mijner hulpe, laet my niet langer, onder het geweld van mijne vyanden, bezwijken.

3. Ende brengt de fpieffe voort, ende fluyt [*den wegh*] toe, of ontbloot de fpiefe *en den degen*, loop daermede mijne vervolgers te gemoete, doe hun de blijken van uw geducht ongenoegen gevoelen; fegt tot mijne ziele, Ick ben uw heyl. Doe mijne ziel, welke eerlang van mijn lichaem zal gefcheiden worden, ondervinden, dat gy haer Verlosfer zijt, door my uit den dood op te wekken.

4. (*a*) Laetfe befchaemt ende te fchande worden, die mijne ziele foecken, en verlangen, dat ik voor altoos, uit het land der levendigen, zal worden uitgedelgd; laetfe achterwaerts gedreven, ende fchaemroot worden, die quaet tegen my bedencken.

5. Laetfe verftrooid worden, even als (*b*) kaf voor den wint verftrooid wordt; ende de Engel des HEEREN, de Godlyke Aerts-Engel, drijvefe wech, als verachte ballingen, uit hun Vaderland.

De woorden van vs. 4, 5. kan men zeer gevoeglyk befchouwen, als eene voorzegging van dat geduchte oordeel, het welk, om den MESSIAS-moord, over de Joodfche Natie gekomen is. Dit wordt nog duidelyker uit vs. 6, 7, 8.

6. Laet ze wanhopig vluchten, zonder te weten,

(*a*) Pf. 40: 15. ende 70: 3. (*b*) Job 21: 18. Pfalm 1: 4. Jef. 29: 5. Hof. 13: 3.

werwaerds zy zich zullen henen wenden. Haer wegh zy duyster ende gantsch slibberigh: laet ze gelijk zijn aen menschen, die, in het duistere, op glibberige en ongebaende wegen ronddwalen, ende de Engel des HEEREN vervolgese, dat zy, door een meer dan geschapen vermogen, gejaegd en verdreven worden.

7. Zulk een oordeel hebben zy, in mijne mishandelingen, rechtvaerdig verdiend: Want sy hebben sonder oorsake, uit enkelen haet tegen mijn persoon, zonder my, van eenige schijnbare misdaed, te kunnen overtuigen, de groeve hares nets voor my verborgen; sy hebben sonder oorsake gegraven voor mijne ziele; zy hebben 'er zich, zoo met list, als met openbaer geweld, op toegelegd, om my van het leven te berooven.

8. De verwoestinge overkome hem, dat is elk van mijne vyanden en moordenaers, dat hy 't niet en wete, ende sijn net, dat hy verborgen heeft, vange hemselven; hy worde op het onverwachtst, door een oordeel der verwoesting, overvallen. Elk van hen dacht my uitteroeien, maer dat zy zelvs worden uitgeroeid. Dat elk van hen, door een rechtvaerdig oordeel, gestraft worde, en hy valle daer in met verwoestinge, met schrik en verbaesdheid.

9. Beslisch gy HEER den twist, tusschen my en mijne moordenaren, door my uit den dood optewekken; laet het daerdoor, voor al de waereld, blijkbaer worden, dat gy mijne zaek handhaevt. So sal mijne ziele haer verheugen in den HEERE; sy sal vrolick zijn in sijn heyl, ik zal my hartelyk verblijden, over deze uitnemende verlossing.

10. Alle mijne beenderen, welke ongeschonden in het grav bewaerd zijn, sullen opgewekt worden, en my doen seggen; HEERE, wie is u gelijck! die gy den elendigen, die zoo jammerlyk mishandeld was, door eene roemruchtige opwekking reddet van dien die stercker is dan hy; ende den elendigen ende nootdruftigen van sijnen beroover, die hem, voor altoos, had zoeken uitteroeien.

Vs. 11 - 28. *vinden wy de drangredenen van dit gebed. De spreker betoogt, uit Gods rechtvaerdigheid, dat zijne vyanden de voorheen gemelde oordeelen billyk verdiend hadden vs.* 11 - 22. *Daerna beroept hy zich op zijn recht, om de gesmeekte verlossing te vorderen vs.* 23 - 28.

11. Uwe rechtvaerdigheid, HEER, vordert de gemelde oordeelen, over mijne vyanden, daer zy zich aen leugens, geweld, en bloeddorst, hebben schuldig gemaekt. Wrevelige, valsche en kwaedaertige getuygen staender op; 't gene ick niet en weet', eysschen sy van my, zy leggen my misdaden te laste, welke nooit in mijn hart zijn opgekomen, en welke ik ten sterksten versoeie.

12. Sy vergelden my quaet voor goet. Ik heb onafgebroken mijn werk gemaekt, van allerwegen goed te doen; maer dit vergelden zy, met my alle mogelyk kwaed te doen, tot de beroovinge mijner ziele, en van mijn leven toe.

13. My daerentegen aengaende, als sy kranck waren, was een sack mijn kleet, ick quelde mijne ziele met vasten; zoo veel medelijden had ik, met hunne smerten, ende mijn gebedt keerde weder in mijnen boesem, ik bad ernstig, uit het binnenste van mijnen boezem, en met een bewogen hart, om hunne herstelling.

14. Ik was gevoelig getroffen, wanneer zy in lijden waren, ik had zoo veel deernis met hun, als of zy mijne naeste bloedverwanten waren. Ick gingh steets droevig henen, als of het een vrient, als of het my een broeder geweest ware; ick gingh gebuckt in 't swart, met bemorschte kleederen, als een die over [*sijne*] moeder treurt.

15. Maer als ick hinckte, en my eenig kwaed getroffen had, waren sy verblijdt, ende versamelden sich, om elkander hunne blijdschap te betuigen; sy versamelden sich tot my [*als*] geslagene, of, in eenen eigenlyken zin, *als doorstekende*, ende ick en merckte

niets: sy scheurden [*hare kleederen*], ende en swegen niet stil, maer gingen voort met my te lasteren.

16. Onder de huychelsche spotachtige tafelbroers, onder hunne maeltijden, knersten sy over my met hare tanden, van haet, nijd en woede, tegen mijn persoon.

Er is eene zeer vernuftige gissing, welke vs. 15. tot het doorsteken van JESUS zijde brengt, en vs. 16. tot den spijt, welken de Joodsche Overheden, onder het eten van het Pascha, daerover hadden, dat JESUS, in zijnen dood, by de rijken gekomen ware.

17. Heere, hoe lange sult gy toesien en dezen grouwzamen handel dulden? Brengt mijne ziele, door my van den dood op te wekken, weder van haerlieder verwoestingen; mijne eensame afgescheidene ziel, uit den staet des doods, waerin zy door het geweld van mijne vyanden, als door de woede van zoo vele jonge leeuwen gebracht is.

18. (*c*) So sal ick u loven in de groote gemeynte; onder machtigh veel volcks sal ick u prijsen, en uwe volmaektheden, in mijne opstanding zoo blijkbaer verheerlijkt, allerwegen laten roemen.

19. Wanneer ik, voor altoos, onder het geweld van den dood blijven moest, zouden mijne vyanden zich verblijden, dat zy hun oogmerk bereikt hadden. Maer dit kunt en zult gy niet dulden. Laetse hen niet verblijden over my, die my om valsche oorsaken vyant zijn; [*noch*] wencken met de oogen, om elkander van vreugde toe te knikken, (*d*) die my sonder oorsake haten.

20. Want sy zijn menschen van eenen rustelozen geest, zy en spreken niet van vrede, zy *zullen* van geenen vrede spreken, en in hunne onaerte woelingen rusteloos voortgaen, maer sy bedencken bedrieglicke saken tegen de stille in den lande, of liever *zy zullen* be-

(*c*) Psalm 40: 10, 11. ende 111: 1. (*d*) Joh. 15: 25.

bedrieglyke aenslagen bedenken tegen den voorspoed der aerde, en 'er zich op toeleggen, om de waereld in rep en roer te zetten.

21. Ende sy sperren haren mont wijt op tegen my; zy beroemen zich trotselyk, over mijnen ondergang, sy seggen al spottende Ha, ha; onse ooge heeft 'et gesien, dat hy in het verderv nederstortte.

22. HEERE, gy hebt het gesien, hoe onrechtvaerdig en geweldig zy my mishandeld hebben; en swijgt niet, zie dezen grouwzamen handel niet aen met onverschillige oogen: Heere, en weest niet verre van my, help en verlos my.

23. Ontwaeckt ende wort wacker tot mijn recht; handhaev mijne zaek, laet het blijken, dat ik een onbetwistbaer *recht* verworven heb, op die heerlykheid, welke gy my hebt toegezegd, mijn Godt ende Heere haest u tot het verdeedigen van mijne twistsake.

24. Doet my recht nae uwe gerechtigheyt, HEERE, mijn Godt; verlos my uit den dood, ter beschaming van mijne vyanden, ende en laetse hen over my niet verblijden.

25. Laetse niet seggen in haer herte; Heah, onse ziele is verblijd, of *onze begeerte* is vervuld! laetse niet seggen, Wy hebben hem geheel en voor altoos verslonden!

26. Laetse beschaemt ende te samen schaemroot worden, die hen in mijn quaet verblijden; laetse met schaemte ende schande bekleedt worden, die hen tegen my groot maken, en zich over mijn verderv beroemen.

27. Laetse vrolick singen ende verblijdt zijn, die lust hebben tot mijne verworvene gerechtigheyt, en dezelve gelovig omhelzen, ende laetse geduerig-lick seggen; Groot gemaeckt zy de HEERE, die lust heeft tot de vrede sijns knechts, geloovd zy God, dien het behaegd heeft, den Middelaer, zijnen Knecht, vrede, voorspoed, en heerlykheid te schenken.

28. So ſal mijne tonge vermelden uwe gerechtigheyt, in mijn geval zoo blijkbaer bewezen; [*ende*] uwen lof den gantſchen dagh.

PSALM. XXXVI.

1. [*EEn Pſalm*] Davids, des knechts des HEEREN, voor den Opperſangmeeſter.

Over dit opſchrivt, vergelijke men het gene wy, by Pſalm 18: 1, hebben aengeteekend.

In dit lied klaegt de Dichter, over de godloze woelingen van eenen hoop menſchen, die alle vrees voor God verbannen hadden vs. 2-5, daerna geevt hy eene zeer verhevene beſchrijving van de rijke en uitnemende weldaden, welke God bewijst, aen den genen, die tot hem de toevlucht nemen vs. 6-10; en hy beſluit dit Zangſtuk, met een gebed, dat de oprechten mogten gezegend, en de godlozen geſtraft worden vs. 11-13.

Die hier, by DAVID blijven, verſchillen aenmerkelyk, omtrend de aenleiding, tot het opſtellen van dit lied. Sommigen bepalen zich, tot de verborgene lagen, welke hem geſpannen werden, toen hy nog aen het Hov van SAUL verkeerde; anderen tot zijne vlucht, voor de openbare vervolgingen van SAUL; anderen tot het begin van DAVIDS Koninglyke Regeering; anderen tot dien tijd, wanneer hy, nadat SAULS huis was uitgeroeid, zich op den throon bevestigd zag. — Dan wy geven in bedenking, of het geheele beloop van zaken ons niet eerder zou henen wijzen naer dien tijd, toen DAVID, na het dempen van ABSALOMS onnatuurlyken opſtand, wederom in zijn Koningrijk bevestigd was. De teekening van die godvergetene zondaers, die Gods Voorzienigheid ontkenden, past ongemeen wel op ABSALOM en zijnen grouwzamen aenhang. Men vergelijke Pſalm 14, en het gene wy aldaer hebben aengeteekend. Ook had

DA-

DAVID, toen hy, na het dempen van den gemelden opſtand, weder op den Throon van Israël bevestigd was, meer dan gemeene reden, om Gods uitnemende goedertierenheid te roemen.

Dan, offchoon de Dichter, welligt by de gemelde gelegenheid, dit Zangſtuk hebbe opgeſteld, is 'er by ons geen twijffel overgebleven, of hy heeft, door den Prophetiſchen Geest, veel verder gezien. — De beſchrijving van Gods oneindige goedheid, en onnadenkelyke weldadigheid, in het tweede deel van dezen Pſalm, kan onzes erachtens, zonder den nadruk der woorden te kort te doen, niet anders worden toegepast, dan op de rijke bedeeling van overvloedige genade-weldaden, welke, onder het Euangelium, geſchonken worden; en, wanneer men in aenmerking neemt, het gene wy over Pſalm 14. hebben aengeteekend, zal men niet ontkennen kunnen, dat het eerste deel van dezen Pſalm kunne beſchouwd worden, als eene beſchrijving van het diep bederv, in grondbeginſelen en zeden, het welk, in de eerste dagen van het Euangelie, onder de Joodſche Natie plaets had.

Op deze gronden nemen wy de vryheid, ons begrip over dit lied, aen een beſcheiden oordeel, te onderwerpen; dat 'er namelyk een Christen ſprekende worde ingevoerd, kort na de verwoesting van Jeruſalem, die A. eerst eene beſchrijving geevt van het bederv, in grondbeginſelen en zeden, het welk onder de Joodſche Natie, de overhand gekregen had vs. 2-5; B. terwijl hy vervolgens de uitnemende zegeningen roemt, met welk elk een gelovige, die tot den Middelaer de toevlucht neemt, rijkelyk gezegend wordt vs. 6-10; en C. eindelyk beſluit, met een gebed, om den voorſpoed der oprechten, daer de hardnekkige Joden reeds blijkbaer geſtraft waren vs. 11-13.

2. De overtredinge des godtlooſen ſpreeckt in 't binnenſte van mijn herte: Daer en is geene vreeſe Godts voor ſijne oogen.

De volgende vertaling heeft ons ongemeen behaegd. *Het is het ingeven des afvals van eenen godlozen*, het grouwzaem beginſel, en de zedenverwoestende gedachten van

den godvergeten zondaer, dat hy zich niet ontziet te zeggen; *in het binnenste van mijn hart* voed ik dit gevoelen, *de vreeze Gods is niet in zijne oogen;* het is Gode onverschillig, of wy hem vreezen, hy bekommert zich niet over onze daden, hy vergeldt niemand nae zijne werken; God bemoeit zich niet met het zedelyk bestier der waereld.

3. Want hy vleyt sichselven in sijne oogen, dat hem alles wel gelukken zulle; als men sijne ongerechtigheyt bevindt, [*die*] te haten is.

Men vertale de laetste woorden, *om zijne ongerechtigheid te vinden en te haten*; en dan is de meening deze: ,, Hy vleit ,, zich, dat hem alles wel gelukken zulle, en beloovt zich ,, alle voordeelen en aengenaemheden; met oogmerk om ,, allerlei ongerechtigheid breidelloos te bedrijven, en te ,, doen blijken, dat hy een hater en een vyand zy van ,, alle deugd en Godsvrucht, of gelijk de Chaldeer het ,, aenvult, van *de leer* der zeden."

4. De woorden sijns monts zijn onrecht ende bedrogh; hy laet na te verstaen tot weldoen, hy heeft geheel opgehouden van verstandig te handelen en goed te doen.

5. Hy bedenckt onrecht en allerlei schelmstukken, niet alleen des daegs, maer zelvs des nachts op sijn leger; hy stelt sich en houdt zich by aenhoudendheid, zonder naer de inspraken van zijn geweten te hooren, hardnekkig staende, op eenen wegh, die niet goet en is: het quaet en verwerpt hy niet, hy heeft genen afkeer van eenig kwaed, hoe groot en grouwzaem het ook wezen moge.

Deze teekening laet zich op het godloos bestaen der Joden, in de eerste dagen van het Euangelie, eigenaertig toepassen, gelijk PAULUS Rom. 3. ook daertoe den 14den Psalm gebracht heeft.

6. O HEERE, (*a*) uwe goedertierenheyt is [*tot*] in de hemelen; uwe waerheyt tot de bovenste wolcken toe. Zoo min men de hemelen afmeten, of de

(*a*) Ps. 57: 11. ende 108: 5.

de hoogte der bovenfte wolken berekenen kan, even zoo min, en nog veel minder, kan men de grootheid van uwe goedheid, en het onfeilbare van uwe waerheid bepalen.

7. Uwe gerechtigheyt is als de bergen Godts, uwe oordeelen zijn een groote afgront: Uwe gerechtigheid is onkreukbaer: eer zou men de hoogte van de meest verhevene bergen, en de diepte van alle de afgronden, berekenen en peilen kunnen, dan alle de middelen en wegen nae te fpooren, door en langs welke gy uwe gerechtigheid openbaer maekt, en uwe oordeelen uitoeffent. Evenwel HEERE, gy behoudt menfchen ende beeften.

Hier fchijnt gezinfpeeld te worden, op den algemeenen zondvloed, en de behoudenis van ettelyke menfchen en beesten. — Zou men hier, in den Prophetifchen zin, ook denken kunnen, aen de behoudenis der Christenen, by de verwoesting van Jerufalem, wanneer zy naer Pella geweken waren?

Althans het komt ons zoo voor, dat de fpreker hier vs. 6-10. zijne tael wendt, tot den verheerlykten Middelaer.

8. Hoe dierbaer, van welke eene onfchatbare waerde is uwe goedertierenheyt, o Godt! dies de menfchen kinderen, menfchen van allerlei natien, rangen en ftaten, onder de fchaduwe uwer vleugelen toevlucht nemen, en by u, door het geloov, hunne eenige veiligheid zoeken.

9. Sy worden droncken geheel doortrokken van de vettigheyt uwes huyfes; ende gy drencktfe [*uyt*] de beke uwer wellusten, zy genieten eenen rijken overvloed van die geestelyke goederen, en genadegaven van den Heiligen Geest, welke gy verworven hebt; op deze geestelyke fpijze en drank, worden zy zoo rijkelyk onthaeld, als de Priesters, die, in het heiligdom, hun deel kregen van de offeranden, en als menfchen, die uit een volle beek gedrenkt worden.

10. Want by u is de fonteyn des levens, waeruit alle wezenlyke en eeuwige zegeningen ontfpringen: in uw licht fien wy het licht, naedien gy ons, met

gunstige oogen aenziet, is het licht van onze blijdschap bestendig, en zal niets onze vreugde verstooren kunnen.

11. Streckt uwe goedertierenheyt uyt over de gene die u kennen, eerbiedigen en in het geloov gehoorzamen; ende uwe gerechtigheyt over de oprechte van herten, opdat zy, onder uwe bescherming, en terwijl gy hunne rechtvaerdige zaek handhaevt, gerust en blymoedig wezen mogen.

12. De onderdrukkende voet der hoovaerdigen en kome niet over my; dat ik, met alle oprechten, van verdere vervolgingen, immers zoo veel mogelyk is, moge verschoond worden, ende de verdrukkende hant der goddeloosen en doe my niet in de droevige noodzakelykheid komen, om als een balling, voor mijne vervolgeren, om te swerven.

13. Trouwens, in dat ontzachlyk oordeel, het welk, over de hardnekkige Natie der Joden gekomen is, hebt gy reeds blijkbaer betoond, dat gy den godlozen vergeldt, nae zijne werken. Aldaer zijn de werckers der ongerechtigheyt, op eene schroomelyke wijs gevallen; sy zijn, door uwe machtige en straffende hand, geweldig nedergestooten, ende en konnen niet wederopstaen.

PSALM. XXXVII.

De geheele inhoud van dezen Psalm is plichtvermanend en opwekkend. — De spreker, die het woord voert, komt ons voor, als een grijsaert, die oud geworden was vs. 25, en door de ondervinding veel geleerd had. Hy had verhevene gevoelens van God, zijne wegen, zijnen dienst; en vond zich opgewekt, om anderen te onderwijzen, te vermanen, en te vertroosten. — Deze spreker richt zijne tael tot eenen bepaelden persoon: want alle de redenen, in den geheelen Psalm, zijn in het enkelvouwige getal voorgesteld.

Er

Er is, die dit lied Prophetisch opvatten, maer op zeer onderscheidene wijzen. — Sommigen denken, aen de eerste dagen van het Nieuwe Testament; wanneer de Christen Kerk, de aenvallen der hardnekkige Joden ontworsteld hebbende, tot de ervenis der waereld, door de bekeering der Heidenen, werd toegelaten. — Anderen bepalen zich, tot de laetste tijden; wanneer de Kerk, na de onderbrenging van alle vyanden, in de geheele toebrenging der Heidenen, de aerde volkomen bezitten zal: en, omdat dit by trappen geschieden zou, meent men, dat 'er, by herhaling, tot vijf malen toe, van de *beërving der aerde* gesproken worde vs. 9, 11, 22, 29, 34, en dat daerop vs. 3, 18, 27. zoude gezinspeeld worden. — Ook zijn 'er, die deze belovte, van de beërving der aerde, geestelyk beschouwen, en aen den staet der Heerlykheid denken, byzonder aen het gebruik, het welk de gelukzaligen, na den oordeelsdag, van de aerde hebben zullen. Maer hoe zal men, het *voeden met getrouwheid* of geloov, met dit begrip, overeen brengen?

Een zeer beroemd Uitlegger van het boek der Psalmen heeft de zaek zoo begrepen: dat de vermaningen van dit lied gericht zijn, tot eenen doorluchtigen persoon, die tot groote dingen geschikt was, en van wiens voorbeeld en gedrag de voorspoed van anderen zou afhangen. Hy meent, dat DAVID hier voorkome, zoo als hy, in zijnen hoogen ouderdom, zijnen zoon SALOMO, nadat hy hem tot zijnen opvolger had uitgeroepen, vermaend heeft, om zich verstandig te gedragen, byzonder omtrend zijne tegenstanders, ADONIA, JOAB, SIMEI, en die van hunnen aenhang waren. Wijders is hy van oordeel, dat DAVID, door den Prophetischen geest, vooruit gezien hebbe, op den voorspoed van SALOMONS Regeering; en, naedien SALOMO een voorbeeld was van CHRISTUS, is hy niet vreemd van de gedachte, dat hier ook een beeld van MESSIAS geestelyk Koningrijk geschilderd zy. (1). Omdat 'er, in het algemeen van *de aerde*, zonder uitdrukkelyke melding van Canaan, gesproken wordt. (2). Omdat de benamingen van *zachtmoedigen*, *armen* en *weldadigen*, byzonder de kenmerken van MESSIAS onderdanen uitmaken. (3). Om de geduurzaemheid, welke hier, aen hunnen voor-

ſpoed wordt toegeëigend. (4). Omdat de Heer JESUS Matth. 5: 5. de beërving der aerde, aen den zachtmoedigen beloovd heeft.

Deze gedachten komen ons zeer aennemelyk voor; ofſchoon het bedenkelyk zy, of de trekken, in dezen Pſalm, wel ſterk genoeg zijn, om bepaeldelyk aen SALOMO, als den perſoon, die aengeſproken wordt, en aen ADONIA, JOAB, SIMEI en dergelijken, als de bedoelde godlozen by uitnemendheid, te denken.

De hoofdzakelyke inhoud van dit lied is eene opwekking, geſtaevd door veelerlei drangredenen. — De opwekking beſtaet: deels uit afmaningen van nijd en naeyver over den voorſpoed der godlozen: deels uit vermaningen tot deugd, Godsvrucht, en geloovsvertrouwen. — De drangredenen behelzen onderwijzingen en bemoedigingen, afgeleid uit het rampzalig lot der godlozen, onaengezien hunnen kortſtondigen voorſpoed, en het geluk der oprechten, het welk hun, zelvs op aerde, eerlang zou te beurt vallen. — Indien men derhalven het daervoor houdt, dat SALOMO worde aengeſproken, zal het oogmerk van den Dichter geweest zijn, om dezen jongen Koning op te wekken tot deugd en Godsvrucht, als den eenigen weg tot eenen beſtendigen voorſpoed, welken hy, in volgende tijden, verwachten konde, wanneer de godlozen zouden uitgeroeid, en de oprechten gezegend worden.

De dichttrant in dit lied is dezelvde, als in Pſalm XXV en XXXIV, nae de orde van het Alphabeth, met deze byzonderheid, dat, daer over 't geheel elke letter 2 verſen heeft, onder de drie letters *Daleth*, *Caph* en *Koph*, maer één vers geplaetst is vs. 7, 20, 34. en dat, onder den *Samech*, drie versſen voorkomen vs. 27-29. Doch de *Gnain* ſchijnt daerop, tusſchen vs. 29 en 30, te ontbreken; maer men kan die in het midden van vs. 28 vinden, in het woord לעולם, *in eeuwigheid*, waermede een nieuwe zin begint.

Wy onderſcheiden, in dit zangſtuk, twee hoofddeelen.

I. Een hoofdzakelyk voorſtel vs. 1-6. beſtaende. A. in eene waerſchouwende afmaning vs. 1, 2. en B. in eene gemoedelyke opwekking vs. 3-6.

II. Eene

II. Eene nadere uitbreiding vs. 7-40, zoo A. van de afmaning vs. 7-26, als B. van de opwekking vs. 27-40.

1. [*Een Pfalm*] Davids. *Aleph.* (*a*) En ontfteeckt u niet in toorn over de boofdoenders: wordt niet toornig op hen die ongeoorloovde en fchadelyke daden verrichten, zijt 'er niet over te onvrede, dat God hen draegt in zijne langmoedigheid; en benijdtfe niet die onrecht doen, zijt niet onvergenoegd, dat lieden die in het kwaed hardnekkig voortgaen, niet geftraft worden, en zelvs zeer voorfpoedig zijn.

2. Want hun ingebeeld geluk is flechts van eenen korten duur: als gras fullen fy haeft worden afgefneden; ende als de groene grasfcheutkens fullen fy afvallen en verwelken.

3. *Beth.* Vertrouwt op den HEERE, verlaet u op zijne bemoedigende toezeggingen, ende doet het goede; legt u yverig toe op de beftendige betrachting van deugd en Godsvrucht: bewoont de aerde, hebt eene geruste en beftendige verblijvplaets op de aerde, ende voedt u [*met*] getrouwigheyt.

Wat hebben wy hier door de *getrouwigheid* te verftaen? — Somtijds wordt het door *vastigheid* vertaeld, Jef. 33: 6; door *waerheid* Pf. 36: 6. Jer. 5: 3; door *getrouwheid* Pf. 100: 5; en door *geloov* Hof. 2: 19. Hab. 2: 4. — Het woord *voeden* wordt ook door *weiden* overgezet Hof. 12: 2. Het zegt derhalven, eene zekere zaek te genieten, en daer mede voldaen te zijn.

Neemt men nu dit voorftel voor eenen plicht: dan zegt zich *met getrouwheid te voeden*, omtrent God getrouw te zijn, zich daer mede bezig te houden, daerin zijn voedfel en genoegen te zoeken; of vertaelt men het door *geloov*, dan *voedt* men zich *met geloov*, wannneer men volkomen ftaet maekt op de Godlyke belovten, en daer door in zijn geloov verfterkt wordt. — Maer befchouwt men deze uitdrukking als een voorrecht: dan zal de *getrouwheid* de zekerheid aenduiden, welke men ondervindt by de beftendige bewooning der aerde, en berusting van het gemoed in dat

(*a*) Spreuk. 23: 17. ende 24: 1.

voorrecht, of nog liever, de blijken van Gods getrouwheid in het vervullen van zijne belovten. — Het laetste schijnt hier het naest bedoeld.

In den zamenhang derhalven heeft het gansche voorstel, vs. 3 dezen zin: *vertrouw op den* HEER *en doe het goede; zoo zult gy de aerde* gerust en bestendig *bewoonen*, niemand zal u eenig nadeel toebrengen, *en gy zult u voeden met getrouwheid*, gy zult dan kalmte en vrede, als de vrucht van uwe getrouwheid, in uw gemoed genieten, en ondervinden dat God alle zijne belovten onfeilbaer vervulle.

4. Ende verlust u in den HEERE; beschouw den hoogen God in zijne volmaekte algenoegzaemheid, ter vervulling van alle uwe begeerten, als het hoogste goed; en stel het tot uwe wezenlyke blijdschap, zijnen wil te gehoorzamen, so sal hy u geven de begeerten uwes herten, en alle uwe wenschen vervullen.

5. *Gimel.* (*b*) Wentelt uwen wegh op den HEERE; stel hem alle uwe zwarigheden voor, zoek by hem hulp en sterkte, ende vertrouwt op hem, hy sal 't maken; en doen het gene gy niet kunt doen: Hy zal hulp en sterkte geven, Hy zal alle uwe paden recht maken, ende alle uwe bekommeringen opruimen.

6. Ende sal uwe gerechtigheyt, of *uw recht*, hoe zeer het moge betwist worden, doen voortkomen en aen den dag brengen, dat het zoo klaer zal zijn als het licht der zonne, op den vollen dag; ende uw recht zal hy doen voortkomen als den helderen middagh.

7. *Daleth.* Hoe zeer gy in verzoeking komen mogt, om Gods weg te betwisten in het verdragen der godloozen, zijt evenwel aen het bestel der Voorzienigheid onderworpen; bedenkt dat alle Gods wegen wijs en heilig zijn, dat al zijn doen Majesteit en Heerlykheid is. Swijgt den HEERE, wacht u van te murmureeren, ende verbeydt hem, wacht den tijd lijdzaem af in welken God zal recht doen; ontsteeckt u niet in nijd en gramschap, over den genen,

(*b*) Ps. 22: 9. ende 55: 23. Spr. 16: 3. Matth. 6: 25. Luc. 12: 22. Petr. 5: 7.

nen, wiens wegh voorſpoedigh is, hoewel hy een booswicht zy, over eenen man, die liſtige aenſlagen uytvoert, die gelukkig ſlaegt, in het bereiken van zijne ſlechte oogmerken.

8. *He.* Laet af van toorne, ende verlaet de grimmigheyt: en hoewel men, omtrent de zonden en de boosdoeners, niet onverſchillig wezen moge, ontſteeckt u evenwel niet, immers [*niet*] om quaet te doen, om kwaed met kwaed te vergelden.

9. Want de boosdoenders ſullen elk op zijnen tijd, geſtraft en uytgeroeyt worden; maer die den HEERE verwachten, en in de ſchikkingen van zijne Voorzienigheid berusten, die ſullen de aerde erflick beſitten, hun voorſpoed zal in dit leven beſtendig zijn.

10. *Vau.* Ende geheel anders zal het gaen met de boosdoeners, nogh een weynigh, ende de godtlooſe en ſalder niet zijn; ende gy ſult acht nemen op ſijne plaetſe, maer hy en ſalder niet weſen, 'er zullen van hem zelvs geene voetſtappen meer overig blijven.

11. De ſachtmoedige daerentegen, die zich als armen en ellendigen gedragen, ſullen de (*c*) aerde erflick beſitten; ende hen verluſten over grooten vrede en voorſpoed.

12. *Zain.* De godtlooſe is een vyand van den rechtvaerdigen, hy bedenckt liſtige aenſlagen tegen den rechtveerdigen, om hem te verderven; ende hy knerſt over hem met ſijne tanden van ſpijt en nijdigheid, wanneer het den deugdzamen wel gaet.

13. Maer het is alles vruchteloos. De Heere, die aen de zijde der rechtvaerdigen is, belacht hem; en ziet zijne woelingen met verachting aen: want hy ſiet dat ſijn dagh komt, op welke hy zal geſtraft worden.

14. *Cheth.* De godtlooſe hebben zich, als een geheel leger, gewapend, en zich van boog en zwaerd voorzien, om van verre en van naby te treffen. Zy hebben 't ſweert uytgetrocken, ende haren boge geſpannen, om

(*c*) Matth. 5: 5.

den elendigen ende nootdruftigen neder te vellen; die hun nooit eenig leed hebben aengedaen, om te slachten, die oprecht van wege en daerom alleen de voorwerpen van hunnen haet zijn.

15. [*Maer*] haer sweert sal in haerlieder herte gaen; zy zullen met hunne eigene wapenen gedood worden, ende hare bogen sullen verbroken worden, zoodat zy hunne boosaertige voornemens niet zullen kunnen ter uitvoering brengen.

16. *Teth*. Het weynige, dat de rechtveerdige bezit, en langs wettige wegen verkregen heeft, is beter als de overvloet veler godtloosen, omdat de rechtvaerdige het hunne bezitten in de Godlyke gunst.

17. Want de armen der godtloosen sullen verbroken en zijne macht vernietigd worden: maer de HEERE ondersteunt de rechtvaerdige, zoo door hun hulp te verleenen, als door hun gemoed te versterken.

18. *Jod*. De HEERE kent, met eene byzondere oplettendheid en belangneming, de dagen der oprechten, welke veelszins dagen zijn van strijd en lijden: ende hare erffenisse sal in eeuwigheyt blijven. Gods genade is de beste ervenis. Gods Algenoegzaemheid is hun deel, het welk niemand rooven zal.

19. Sy sullen niet beschaemt worden in den quaden tijt; Komen 'er dagen van tegenspoed, zy vertrouwen op den HEER, en hunne verwachting zal nimmer te leur gesteld worden, ende zelvs in de dagen des hongers sullen sy versadigt worden, God zal altijd voor den zijnen zorgen, en hun het noodige toeschikken.

20. *Caph*. Maer geheel anders is het gelegen met de godtloose, die sullen vergaen; ende de vyanden des HEEREN sullen verdwijnen, als het kostelickste der lammeren; met den roock sullen sy verdwijnen.

Hier is eene toespeling op de offeranden, zoo als dezelve, met hun vet, 't welk als het edelste daervan gerekend werd, door het vuur des Altaers aengestoken, in rook verdweenen, en uit het oog verlooren werden. Even zoo, wil de Dichter zeggen, zullen ook de godloozen, als slagtoffers van Gods

wraek,

wraek, hoe vet zy geworden waren van voorſpoed en weelde, door het vuur van zijne gramſchap verteerd worden, en als rook verdwijnen.

21. *Lamed.* De godtlooſe ontleent uit ſchraepzucht, om groote winsten te doen, ende en geeft niet weder; om zich langs allerlei wegen van onrecht te verrijken: maer de rechtveerdige is, met zijn God en deel, te vrede; hy gebruikt het zijne matig, en houdt 'er van over om ongelukkigen wel te doen, hy ontfermt ſich, ende geeft den nooddruftigen, nae zijn vermogen.

22. Want ſijne geſegende, de gezegenden van den rechtvaerdigen, zijne aenhoorigen, die met hem en om zijnent wil gezegend worden, ſullen de aerde erflick beſitten; zy zullen eenen beſtendigen voorſpoed genieten, maer ſijne vervloeckte, de vervloekten van den godloozen, zijne huisgenooten en aenhoorigen, ſullen uytgeroeyt worden.

23. *Mem.* De gangen [*deſſelven*] mans worden van den HEERE beveſtigt; God zelv beveiligt hem in alle gevallen, ende hy heeft luſt aen ſijnen wegh, God keurt zijne handelingen goed, en geevt 'er blijken van in overvloedige zegeningen.

24. Als hy zelvs in eenig kwaed valt, en door onheilen bezocht is, ſo en wort hy niet wechgeworpen, of van zijnen God verlaten: want de HEERE onderſteunt ſijne hant, Hy bemoedigt, verſterkt en redt hem uit den nood.

25. *Nun.* Ick ben jongh geweeſt, oock ben ick oudt geworden, zoodat ik hooge jaren bereikt, en door eene langduurige ondervinding veel geleerd hebbe; maer ik en hebbe niet geſien den rechtveerdigen verlaten van God en menſchen; nochte ſijn zaet ſoeckende broot, nimmer zag ik zijne kinderen in zulken ellendigen toeſtand, dat zy genoodzaekt waren, om brood te bedelen; immers, dat zy brood zochten zonder het te vinden.

26. Den ganſchen dagh ontfermt hy ſich, over ellendigen, ende leent blymoedig den nooddruvtigen; ende ſijn zaet is tot ſegeninge, Gods byzondere zegen rust op zijn nageſlacht.

27. *Samech.* Wyckt af van het quade, wacht u van de zonde, ende doet het goede; beyver u om de deugd te betrachten, ende woont, maek 'er dan ſtaet op, dat gy gerust en voorſpoedig leven zult in eeuwigheyt, zoo lang gy hier op aerde zijt.

28. Deze verwachting is gegrond in Gods Heiligheid. Want de HEERE heeft het recht lief, ende ſal ſijne gunstgenooten niet verlaten; in eeuwigheyt wordenſe bewaert: maer geheel anders is het gelegen met de boosdoeneren, het zaet der godtlooſen wort uytgeroeyt.

29. De rechtveerdige ſullen de aerde erflick beſitten; ende in eeuwigheyt daer op woonen.

By deze woorden moeten wy een weinig ſtilſtaen.

Het *ervelyk bezitten van de aerde* is vs. 9, aen hen die *den* HEER *verwachten*, vs. 11 aen den *zachtmoedigen*, en vs. 22 aen den *gezegenden des rechtvaerdigen* beloovd; vs. 3 wordt van het *bewoonen der aerde* en vs. 27, van het *woonen in eeuwigheid* geſproken. Hier wordt alles te zamen gevoegd. — De vraeg is hoe dit alles moet verſtaen worden? het wijst zich van zelv, dat hier geen beſtendig verblijf op en bezit van de aerde, voor elken Godvruchtigen, in het eindeloze, bedoeld worde. — Past men het derhalven op den rechtvaerdigen toe, hier in dit leven; dan kan het een gerust verblijv hier op aerde, onder het genot der Godlyke zegeningen aenduiden, volgens de beloften van het Sinaïtisch verbond, waer van men, ten tijde van SALOMO, de uitnemendſte proeven zien zoude.

Dan de uitdrukkingen ſchijnen ons al te ſterk, voor die opvatting. Wy denken daerom verder, en meenen hier eene ſchets te vinden van het Ryk des geestelyken SALOMONS, verg. Pſ. 72: 7. — En in den volſten nadruk zal deze belofte vervuld worden, wanneer de aerde, na den dag des oordeels, eene nieuwe aerde wezen zal, in welke gerechtigheid woonen zal.

30 *Pe.* De mont des rechtveerdigen vermeldt wijſheyt; in alle zijne woorden ſtraelt wijsheid door, ende ſijne tonge ſpreeckt het recht, dat is betamelyke dingen, Godvruchtige redenen.

31. (*d*) De

31. (*d*) De wet ſijns Godts is, als de leer van ware wijsheid en deugd, diep in ſijn herte ingedrukt; ſijne gangen en ſullen niet ſlibberen, de HEER zal hem, op alle zijne wegen geleiden.

32. *Tſade.* De godtlooſe loert op den rechtveerdigen; als een verſpieder, om hem te lasteren en te bekladden: ende zelvs moet de rechtvaerdige geduurig op zijne hoede wezen; want de godlooze ſoeckt hem te dooden.

33. [*Maer*] de HEERE en laet hem niet in ſijne hant: hy verlost hem uit de macht van den godloozen, ende hy en verdoemt hem niet, als hy geoordeelt wort, God blijvt altoos gunstig over hem oordeelen.

34. *Koph.* Wacht op den HEERE, in een lijdzaem en vertrouwend uitzien op de vervulling van zijne beloften, ende houdt ſijnen wegh, welken hy u heeft voorgeſchreven, gehoorzaem zijne geboden, ende hy ſal u verhoogen om de aerde erflick te beſitten; gy ſult ſien, dat de godtlooſe worden uytgeroeyt.

35. *Reſch.* Ick hebbe geſien eenen geweltdrijvenden godtlooſen; die zich op verdelgen en verwoesten toeleide, vooral van den rechtvaerdigen: een voorſpoedig geweldenaer, die ſich uytbreydde, als een groene inlantſche boom, even als een boom, die in zijnen eigenen grond geplant is, en daer weelig groent.

36. Hy was voor eenen tijd by uitnemendheid voorſpoedig. Maer wat was de uitkomst? hy gingh door, ende ſiet hy en was 'er binnen korten in het geheel niet [*meer*]; ende ick ſochte hem, maer hy en wert niet gevonden, zijne plaets was ledig; 'er was noch ſchijn noch ſchaduw van hem overgebleven.

37. *Schin.* Geheel anders gaet het met den rechtvaerdigen. Let met aendacht op den vroomen, ende ſiet oplettende nae den oprechten; want het eynde vav [*dien*] man ſal vrede zijn, hy zal tot op het laetſte toe eenen beſtendigen voorſpoed genieten, en in vrede ſterven.

(*d*) Pſ. 40: 9. Jeſ. 51: 7.

38. Maer de overtreders, die tegen den HEER rebelleeren, worden te famen, de een zoo wel als de ander, geheel verdelgt: het eynde der godtloofen wort uytgeroeyt, ten laetften fterven zy rampzalig.

39. *Thau.* Doch het heyl der rechtveerdigen is van den HEERE; in ongelegenheden worden zy door den HEER geholpen: ja Hy is hare fterckte ter tijt van benaeuwtheyt.

40. Ende de HEERE falfe helpen, ende falfe bevrijden uit alle nooden en zwarigheden; hy falfe bevrijden van de listen en het geweld der godtloofe, ende falfe behouden: want fy betrouwen op hem, en die op hem vertrouwt, zal nimmermeer befchaemd worden.

Deze Pfalm behelst wel algemeene waerheden, welke ten allen tijde plaets hebben. — Vooral zouden deze belovten, in de dagen van SALOMO, bewaerheid worden. — Maer byzonder zouden deze toezeggingen, in het Ryk van den Geestelyken SALOMO, en in alle kracht in de Heerlykheid, vervuld worden.

PSALM. XXXVIII.

1. Een Pfalm Davids, om te doen gedencken.

Dit zelvde opfchrivt vindt men ook by Pfalm LXX. Beide zangftukken komen daerin overeen, dat zy eene fmeekbede van DAVID behelzen, om redding uit zeer groote ongelegenheden. — De uitdrukking *om te doen gedenken*, toont ons het oogmerk van den Pfalm aen; om namelyk den HEER zijne zware ellenden voor te dragen, en daertoe tot ontferming te bewegen, dat hy dacht aen zijne belovten.

De aenleiding tot het vervaerdigen van dit zangftuk, wordt in het opfchrivt niet gemeld; wy moeten het derhalven uit den inhoud opmaken. — De Spreker komt hier voor als iemand, die met eene zware krankheid, als eene

kas-

kastijding wegens zijne zonden, bezocht was, en wiens ellende nog merkelyk verzwaerd werd, door vyanden, die hem geduurende deze krankheid benauwden.

I. Maer welk eene krankheid wordt hier door bedoeld? — Sommige denken aen geene eigenlyk gezegde krankheid, en vatten die uitdrukkingen op in eenen verbloemden zin; zoodat zy slechts zouden aenduiden, of het inwendig smertelyk gevoel van zijne zonden, of de mishandelingen zijner vyanden, die hem even zoo verachtelyk maekten, als eene vuile ziekte. — Die het op de laetste wijs begrijpen, denken meer bepaeld aen DAVIDS ongevallen, door den opstand van ABSALOM; welke niet alleen allersmertelykst, maer ook tevens allerschandelykst waren.

Wy voor ons blijven liever by den letterlyken zin, oordeelende, dat DAVID hier spreke van eene eigenlyk gezegde krankheid. — Het is waer, nergens heeft men bericht van zoodanige krankheid in de geschiedenis van DAVID. Maer 'er komen in de Psalmen meer byzonderheden voor, van welke men, in de Heilige geschiedverhalen, geene melding vindt; trouwens, het oogmerk der heilige Geschiedschrijveren was niet, om eene volledige levensbeschrijving van DAVID op te geven, maer alleen de voornaemste lotgevallen van dien Vorst aen te teekenen, welke de naeste betrekking hadden tot de openbare zaken van Israël. — Ook willen wy niet ontkennen, dat een allerrampzaligste toestand Jes. 1: 5, 6 onder zulke bewoordingen worde voorgesteld, welke van eene lichamelyke krankheid ontleend zijn; maer daer uit vloeit geenszins voort, dat de krankheid, van welke in dezen Psalm gesproken wordt, ook in eenen verbloemden zin moete genomen worden. Daerenboven, in de aengehaelde plaets van JESAIAS, leert het gansche verband, dat 'er van algemeene rampen gesproken wordt, met welke de gansche Natie om haren afval bezocht werd; maer in dezen Psalm, wordt het onheil van eenen byzonderen persoon afgeteekend. Voeg 'er by, dat de uitdrukkingen hier, van dien

aert zijn, dat men dezelve geweld moet aendoen, om eene eigenlyk gezegde krankheid voorby te zien.

Dan 'er blijven, omtrend deze krankheid, nog drie vragen over. Van welk ſoort was deze ziekte? op welken tijd is DAVID daerdoor aengetast? en om welke oorzaek werd hy daermede bezocht?

A. Van welk ſoort was deze krankheid? — Uit de gezegdens, kunnen wy in het algemeen ligtelyk opmaken, dat het eene zware en zeer ſmertelyke ziekte geweest zy vs. 3, 4, 7, 9, 11. Ook leeren wy, uit vs. 6, 8, 12. dat het eene vuile en walgelyke ziekte ware. — Sommigen denken daerom meer byzonder, aen de kinderziekte, anderen aen de melaetsheid, nog andere aen de pestilentie, nog anderen aen gemeene booze zweeren. — Hoe het zy, de uitdrukkingen ſchijnen ons henen te wijzen, tot eene krankheid, welke uit ontſteking voortkwam, de vochten bedorv, en zich, door etterbuilen, naer buiten vertoonde.

B. Wat den tijd aengaet. Men moet deze krankheid van DAVID, voor, of na zijne verheffing plaetſen. — Wy zullen in het vervolg zien, dat DAVID, om zware zonden, met deze krankheid bezocht werd. Maer, voor zijne verheffing, vinden wy zoo geene merkelyk zware zonde van hem vermeld. — Na zijne verheffing, heeft DAVID twee zeer zware overtredingen begaen; in de zaek van BATHSEBA, en by het tellen van het volk. Aen de laetstgemelde zonde kan men niet denken, omdat DAVID toen niet tevens door vyanden vervolgd werd, gelijk hy klaegt in dezen Pſalm. Het ſchijnt derhalven zeer klaer, dat DAVID, met deze krankheid bezocht zy, toen hy zich, in de zaek van BATHSEBA, zoo zwaer bezondigd had, en daerom door ABSALOM vervolgd werd.

C. Nu kunnen wy ook gereedelyk antwoorden, op de derde vraeg. — De ſmeekbede vs. 2, en de ootmoedige belijdenis van den Dichter vs. 4, 5, 19, geven duidelyk genoeg te kennen, dat hy eene zeer zware zonde bedre-

dreven, en zich daerdoor meer dan gewoone ftraffen waerdig gemaekt hadde; en zoo even hebben wy reeds opgemerkt, dat de vervolgingen der vyanden, welke by deze krankheid kwamen, ons doen denken, aen de zonden, in de zaek van BATHSEBA.

II. Dit zal nog nader blijken, wanneer wy deze vyanden befchouwen. — Zy worden gemerkteekend, als de zulken, (1). aen welke DAVID goed gedaen had vs. 21[a]; (2), die hem, om valfche oorzaek, haetten vs. 20[b]; (3), die, geduurende zijne krankheid, groot en machtig werden vs. 20; (4). die listig omtrend hem te werk gingen vs. 13, 14, 15; en (5). die by de listigheid, ook openbaer geweld voegden vs. 21. — Alle deze merkteekens nu pasfen ongemeen wel, op ABSALOM en zijnen aenhang. Aen dezen had DAVID byzonder welgedaen. Zy haetten hem, om zijne Godsvrucht. Zy handelden omtrend hem zeer listig. Zy ftonden eindelijk met geweld tegen hem op.

Wy befluiten uit al het gezegde; dat DAVID, met die krankheid, van welke in het begin van dezen Pfalm gefproken wordt, overvallen zy, niet lang voor den opftand van ABSALOM; dat deze krankheid hem buiten ftaet gefteld hebbe, om de rechtszaken van het volk, in eigen perfoon te behandelen; dat ABSALOM daeruit aenleiding genomen hebbe, om de harten des volks van zijnen Vader te vervreemden, en tegen hem op te ftaen; dat de beginfels van dezen opftand zich, geduurende die krankheid, openbaer maekten; doch dat het hevigfte van deze krankheid, by het dadelyk uitbreken van dien opftand, in zoo ver voorby was, dat de Koning even krachten genoeg herkregen had, om uit Jerufalem te vluchten.

Twee hoofddeelen onderfcheiden wy, in dit zangftuk.

I. Eene vuurige fmeekbede, ingericht naer den dubbelen nood, door welken de Dichter geprangd werd vs. 1-19.

II. Eene flotbede, welke meer byzonder tot zijne vyanden betrekkelyk is vs. 20-23.

2. (*a*) O HEERE, bezoek en ftraft my wel, maer laet

(*a*) Pfalm 6: 2.

toch niet zijn in uwen grooten toorn; ende kastijdt my niet in uwe grimmigheyt.

Deze bede stemt overeen met die, welke wy Psalm 6: 2. ontmoeten. — Trouwens de omstandigheden van den Dichter, in beide gevallen, waren zeer gelijk aen elkander.

3. Want uwe pijlen zijn in my gedaelt, zy zijn zoo diep in my ingedrongen, dat zy my zeer grievende smerten veroorzaekt hebben; en de krankheid, welke my, in het bestel van uwe Voorzienigheid, is toegezonden, mag wel by pijlen vergeleken worden: omdat zy my sterk getroffen heeft; allergevoeligste smerten aendoet; en doodlyke uitwerkselen schijnt te zullen hebben; ende uwe slaende hant is op my nedergedaelt, zy drukt my, met groote kracht.

4. Daer is niet geheels in mijn vleesch, van wegen uwe gramschap: de krankheid, welke gy my, ten blijke van uw rechtvaerdig ongenoegen, over mijn wangedrag, hebt toegezonden, heeft my zoo zwaer getroffen, dat 'er geen gedeelte van mijn vleesch zy, het welk geene smerten gevoelt, daer is geen vrede in mijne beenderen, ik heb 'er, zonder tusschenpozing, geweldige pijnen in, van wegen en door de krankheid, met welke ik, om mijne sonde, bezocht ben.

5. Want mijne ongerechtigheden gaen over mijn hooft; zy vertoonen zich aen mijn gemoed, als een geheel register, in derzelver veelheid en verzwarende omstandigheden, zoodat ik 'er, als het ware, door verzwolgen worde, als een sware last, zijnse my te swaer geworden, onder dien last gae ik gebukt, en wel zoodanig, dat ik 'er, zonder uwe genade in den MESSIAS, onder zou moeten bezwijken.

6. Mijne etterbuylen stincken, de bedorvene sappen, welke uit mijne zweeren voortkomen, vervullen de lucht met eenen walgelyken stank, sy zijn vervuylt, door den onreinen etter. Dit alles komt my over, van wegen mijne dwaesheyt.

7. Ick ben krom geworden, ick ben uytermaten seer nedergebogen, en uit hoofde van zwakheid, niet

niet in ſtaet om my op te richten; (*b*) ick gae den gantſchen dagh in 't ſwart, in vuile en morſige kleederen, tot een teeken van mijne droevheid en ſmerten.

Het *zwart* was oudtijds geen teeken van rouw, maer wel het vuile en morſige; het welk ook het grondwoord aenwijst.

8. Want mijne dermen zijn vol van verachtelicke [*plage*]: 'er heeft in mijne ingewanden, eene geweldige ontſteking plaets; ende daer en is niet geheels in mijn vleeſch, mijn ganſche lichaem is overal, met gezwellen en booze zweeren bezet.

9. Ick ben, door deze krankheid, verſwackt, ende uytermaten ſeer gebrijſelt: het is als of wonden en ſtriemen mijn geheele lichaem misvormd hebben, ick brulle van benauwdheid, even als een leeuw, van het geruyſch mijns herten, de ſterke aendoeningen van mijn benauwde hart doen het zelve niet alleen kloppen, maer persſen my ook zoodanig, dat ik het luidkeels moet uitſchreeuwen.

10. Heere, voor u is alle mijne begeerte: ende mijn ſuchten en is voor u niet verborgen. Gy, alwetend God, ziet alle mijne nooden, en hoort mijne verborgene zuchtingen.

11. Mijn herte keert om end' om; de rusteloze bewegingen van mijn hart zijn zoo ſterk en geweldig, dat het, in mijn binnenſte, geheel ſchijne om te keeren; mijne kracht heeft my verlaten, en, door het overwicht van ſmerten, geheel begeven: ende het licht mijner oogen, oock ſy ſelve, en zijn niet by my, door verzwakking van mijne lichaemskrachten, mis ik niet alleen dat glansrijk licht, het welk zich, in de oogen van gezonde menſchen vertoont; maer zelvs zijn mijne oogen geheel verduisterd.

12. Deze ellende wordt nog verzwaerd, door de woelingen mijner vyanden. Mijne liefhebbers, ende mijne vrienden, die my in voorſpoed aenkleevden, ſtaen nu van tegen over mijne plage; zy onttrekken zich van mijn gezelſchap, als van iemand die, op eene buitengewoone

(*b*) Pſ. 42: 10. ende 43: 2.

wijs, van God gestraft wordt; ende hoewel mijne naebestaende zich niet geheel van my onttrekken, staen zy evenwel van verre, en durven my niet naderen, uit vrees van besmetting.

13. Ende wat mijne openbare vyanden aengaet, die mijne ziele soecken, en nae mijn leven staen, leggen [*my*] stricken, zy zoeken my, op eene bedekte wijs, van kant te maken, ende die mijn quaet soecken, spreken verdervingen; zy beraedslagen te zamen, over de beste middelen, om mijn verderv te berokkenen, ende sy overdencken den gantschen dagh listen, om, onder schijn van vriendschap, aen my hunnen moed te koelen.

14. Ick daerentegen ben als een doove, ick en hoore niet; ende als een stomme, [*die*] sijnen mont niet op en doet. Wanneer my die listige raedslagen mijner vyanden ter oore komen, gedraeg ik my, als of ik stom en doov ware; ik hoor dit alles aen, met geduld en lijdzaemheid.

15. Ja ick ben als een man, die niet en hoort; ende in wiens mont geene tegenredenen en zijn.

16. Want op u, HEERE, hoop' ick: van u alleen verwacht ik een blijde uitkomst, uit dezen dubbelen nood; gy sult mijne smeekingen gunstig verhooren, Heere mijn Godt, en mijn Richter, die my recht zult verschaffen.

17. Want ick seyde al biddende, in mijne verzuchtingen tot u, en roep u geduurig toe; Dat sy, die mijn verderv zoeken, hen doch over my niet en verblijden! wanneer mijn voet soude wanckelen, en gy my overgaevt in hunne handen, so souden sy hen tegen my groot maken, en zich beroemen, over het wel gelukken van hunne grouwzame ondernemingen.

18. Want ick ben tot hincken gereet: ik verkeer thans in zulke omstandigheden, dat 'er, nae den mensch gesproken, alle redenen zijn, om te vreezen, dat ik in de handen van mijne vyanden vallen zal; vooral daer ik, van wege mijne krankheid, het bestuur van zaken aen anderen moet

moet overlaten; ende mijne fmerte is fteets voor my, daerenboven ben ik zeer beangftigd, van wege de grouwzame zonden, aen welke ik my heb fchuldig gemackt.

19. (*c*) Want ick make [*u*] mijne ongerechtigheyt bekent, door eene ootmoedige fchuldbelijdenis: Ick ben bekommert en word door geweldige angften gefchokt, van wegen mijne fonde.

20. Maer geheel anders is het gefteld, met mijne vyanden. Zy zijn levende, gezond, welvarend, en moedig, zy worden machtigh en nemen toe in vermogen: ende die my om valfche oorfaken haten, worden groot, hunne aenhang wordt van dag tot dag talrijker.

21. Ende die quaet voor goet vergelden, ftaen my tegen, door eenen onnatuurlyken opftand; om dat ick het goede, de deugd en Godsvrucht najage.

22. En verlaet my niet, o HEERE, in dezen dubbelen nood: Gy zijt immers mijn Godt, die voor my zorgt, en op wien ik my gerust verlaten mag, en weeft niet verre van my.

23. Haeft u tot mijner hulpe; Heere, rechtvaerdige Richter, die mijne zaek handhaevt; en van wien alleen ik al mijn heyl verwacht.

PSALM. XXXIX.

1. EEn Pfalm Davids, voor den Opperfangmeefter, voor Jeduthun.

JEDUTHUN was een hoofd der gewijde zangeren. Wy ontmoeten hem 1 Chron. 16: 41, 42, en 1 Chron. 25: 1. wordt hy, met HEMAN en ASAPH, in eenen rang gefteld. Dit zelvde wordt, van ETHAN getuigd, die, nevens HEMAN en ASAPH, als een der drie hoofden genoemd wordt 1 Chron.

(*c*) Pf. 32: 5.

15: 17, 19. en 6: 33, 39, 44. — ETHAN vinden wy, in zijn ampt werkzaem, by het opvoeren der Verbonds-Arke 1 Chron. 15: 17, 19, en 1 Chron. 6: 32. lezen wy, dat ETHAN, benevens HEMAN en ASAPH, nadat de Ark tot rust gekomen was, bleven dienen, tot dat SALOMO den Tempel bouwde — Uit dit alles, schijnt men te moeten besluiten, dat ETHAN en JEDUTHUN dezelvde persoon geweest zy.

Voor JEDUTHUN geevt dan te kennen, dat DAVID dezen Psalm, aen JEDUTHUN of ETHAN, hebbe overgegeven, met bevel om zorg te dragen, dat dezelve, in den openbaren dienst van het Heiligdom, behoorlyk gezongen en gespeeld wierd.

Maer wie is de spreker, in dit Zangstuk? — Er is, die hier drie onderscheidene spreekbeurten meenen te ontdekken; de eerste vs. 2-6; de tweede vs. 7-12; de derde vs. 13, 14, voornamelyk, omdat vs. 6 en 12, met SELA, besloten wordt. Dan, in de INLEIDING, hebben wy reeds aengetoond, dat deze redeneering, uit het woord SELA, in het geheel niet aengaet. — Wy voor ons zien in het geheel geen reden, om aen meer dan eenen persoon te denken, die verschillende gemoedsgestaltens opgeevt. — Ook is ons niets voorgekomen, het welk eenigzins eenen genoegzamen grond zou kunnen opleveren, om aen eenen anderen spreker, dan DAVID zelven, te denken. Alles kan op DAVID eigenaertig worden toegepast.

Dan by welk eene gelegenheid, heeft DAVID dezen Psalm opgesteld? — De spreker komt hier voor, als iemand, die zwaer verdrukt werd, en wel van godvergetene booswichten vs. 2, 9-14. Sommigen denken aen de verdrukkingen, welke DAVID, door Koning SAUL werden aengedaen, maer hiermede kunnen wy ons niet vereenigen, omdat de Dichter zijne verdrukkingen aenmerkt, als kastijdingen, welke hem van God werden toegezonden vs. 10-12. — Onzes erachtens kunnen alle de byzondere uitdrukkingen het best worden toegepast, op de mishandelingen, welke DAVID, van ABSALOM, en zijnen oproerigen aenhang, heeft moeten ondergaen. Hiervan zijn ook onze Overzetters niet vreemd, blijkens hunne aenteekening op vs. 9.

Twee

Twee voorname hoofdzaken ontmoeten wy, in dezen Psalm.

I. Eerst verklaert de Dichter, hoe betamelyk hy zich, in zijne benauwde omstandigheden, gedragen had, offchoon hy in verzoeking geweest ware, om tot een uiterste over te slaen vs. 2 - 7.

II. Daerna betuigt hy zijn vertrouwen op God, en smeekt ernstig, om van zijne zonden, en derzelver akelige gevolgen, bevrijd te worden vs. 8 - 14.

2. Ick seyde; en verklaerde daerdoor de oprechte meening van mijn hart: Ick sal mijne wegen bewaren, en my daerop toeleggen, om mijn gedrag, nae het voorschrivt van Gods geboden, in te richten; vooral zal ik zorg dragen, dat ick niet en sondige met mijne tonge, door onbedachtzame en God - onteerende woorden te spreken; ick sal zorgvuldig acht geven op mijne woorden, en als het ware mijnen mont met eenen breydel bewaren; terwijlen de godtloose, die my op eene onverdraeglyke wijs tergt, nogh tegen over my en by my tegenwoordig is.

Door dezen *godlozen*, schijnt de vloekende SIMEI bedoeld te worden, vergel. 2 Sam. 16: 5 - 13.

3. Dit voornemen heb ik ook ter uitvoer gebracht. Ick was verstomt [*door*] stilswijgen, ik zweeg zoo stil, als of ik stom ware; ick sweegh zelvs van het goede, het welk ik aen mijn Vaderland gedaen had, ik sprak geen woord om my, tegen die hatelyke lasteringen, te verdeedigen; maer mijne smerte wert versweaert, het stilzwijgen viel my zeer moeilyk.

4. Mijn herte wert zelvs heet in mijn binnenste, mijne driven ontstaken geweldig; een vyer van ongenoegen, verdriet en gramschap, ontbrandde in mijne overdenckinge; [*doe*] sprack ick met mijne tonge: maer evenwel ik wachtte my van tegen den HEER te murmureeren. Ik zeide:

5. HEERE, maeckt my bekent mijn eynde, ende welcke de mate mijner dagen zy. HEER, geev my eenen levendigen indruk van de kortſtondigheid dezes levens; dat ick wete, hoe verganckelick ick zy, en my, tegen deze verdrietige omſtandigheden, bemoedige, met de overdenking, dat mijn leven kort zy, en dat mijne ſmerten ſpoedig zullen geeindigd wezen.

6. Hoe kortſtondig en vergangelyk, HEER, is toch dit leven! Siet, gy hebt mijne dagen nauwlyks zoo lang als een hantbreet geſtelt, ende mijn leeftijt is als niets voor u, wiens geduurzaemheid oneindig is; immers (*a*) is een yeder menſche, [*hoe*] vaſt hy ſtaet, enckel ydelheyt, Sela!

7. Wat is de mensch, in alle zijne ondernemingen en woelingen, in zijn ganſche beſtaen? Immers wandelt de menſche [*als*] in een beelt, of *ſchaduw* van vergangelyke dingen, met welke hy omringd is; elk een mensch is zelvs eene ſchaduw, naedien hy zeer ſchielyk verdwijnt; en hoedanig zijn de woelingen der menſchen? immers woelenſe ydelick: al hun woelen, draven, en ſlaven is menigwerv vruchteloos; en gelukken hunne pogingen, zy verkrijgen niets dan ydele dingen, ſchijngoederen, welke geen wezen noch beſtendigheid hebben: men brengt by een, men verzamelt aerdſche goederen, gelijk een landman, in den oogst, het koorn tot ſchoven vergadert; ende men weet niet wie 't nae ſich nemen ſal; de verzamelaer heeft 'er dikwerv zelvs geen nut van, en hy is onzeker, wie van zijne nazaten zijn goed bezitten zal.

8. Ende nu is mijn hart bemoedigd, ik vertroost my, met eene aengenaem vooruitzicht; wat verwacht' ick, o Heere? van waer zou mijn heil komen dan van U? evenwel zeer verre ben ik van wanhopig te wezen, mijne hope, die is op u, hoe duister het 'er ook voor my moge uitzien, van U evenwel verwacht ik mijne verloſſing; gy zijt machtig en goedertieren, om my te kunnen en te willen hel-

(*a*) Pſalm 62: 10, ende 144: 4.

helpen; gy hebt my de grootste en dierbaerste belovten gedaen; ook heb ik uwe hulp, in de meest dreigende gevaren, menigmalen ondervonden: zou ik dan op U niet hopen? Het is waer, mijne ongerechtigheid is allergrouwzaemst; maer by U is de vergeving, opdat gy gevreesd wordt.

9. Verlost my dan van alle mijne overtredingen, en derzelver geduchte straffen; vergeev my vooral mijne zware zonden, in de zaek van Bathseba, en laet uwe oordeelen, over dit wangedrag, ten laetsten een einde nemen; en stelt my niet tot eenen smaet des dwasen, bewaer my, dat een dwaes en godloos mensch aenleiding hebben zoude, om, met mijn vertrouwen op U, den spot te drijven; of bewaer my, dat ik zulk een schandelyk einde niet hebbe, als een dwaes en godloos mensch te wachten heeft.

10 Ick ben verstomt geweest, ik heb voorheen, onder uwe slaende hand gezwegen, ick en sal ook, in het vervolg, mijnen mont niet opdoen, om tegen de wegen uwer Voorzienigheid te murmureeren; want gy hebt het gedaen. Alles wat my overkomt, wordt my, om wijze, rechtvaerdige, en weldadige redenen, door het bestier van uwe Voorzienigheid, toegezonden.

11. Neemt uwe plage van op my wech; laet uwe oordeelen over my een einde nemen; ick ben beswken en byna geheel verteerd van de bestrijdinge uwer straffende hant.

12. Kastijdt gy yemant, hoe sterk en welvarende hy ook wezen moge, met straffingen om de ongerechtigheyt, so doet gy sijne bevalligheyt smelten en te niet gaen, zoo ras als eene motte te niet gaet; Immers is een yeder mensche, hoe sterk hy ook wezen moge, ydelheyt en de vergangelykheid zelve. Sela!

13. Hoort, HEERE, mijn gebedt, ende neemt mijn geroep, in gunst en met ontferming, ter ooren, swijgt niet tot mijne tranen: geev my een gunstig antwoord van verhooring: want mijn leven op deze aerde

is zeer kort; (*b*) ick ben een vreemdelingh by u in Canaan, het welk in eenen byzonderen nadruk, uw land is; en flechts voor eenen korten tijd, in het zelve een bywoonder, gelijck alle mijne vaders.

14 Wendt u van my af, laet uwe oordeelen ten laetften een einde nemen, dat ick my verquicke, en nog eenigen tijd, in rust en vrede, op aerde leve; eer dan ick henen gae den weg van alle vleesch, ende ick niet [*meer*] en zy, onder de levenden op aerde.

PSALM. XL.

1. DAvids Pfalm, voor den Opperfangmeefter.

Tot nader verftand van dezen Pfalm, dient men vooraf wel op te merken, dat 'er twee deelen in voorkomen. In het eerste ontmoeten wy eenen fpreker, die God blymoedig dankt, dat hy, uit zeer benauwende omftandigheden, welke hem voorheen geprangd hadden, niet alleen gunstig verlost, maer zelvs, tot een ftaet van genoegen, voorfpoed en luister, verheven was vs. 2-11. In het tweede komt iemand voor, die op eene zeer aendoenlyke wijs klaegt, over zware rampen en onheilen, met welke hy te worstelen had, en ootmoedig bidt, om eene genadige uitredding vs. 12-18.

Zy, die dezen Pfalm op DAVID zelven brengen, of in het geheel, of immers in de eerste plaets, begrijpen de zaek op de volgende wijs: Koning DAVID zou dit lied gedicht hebben, op dien tijd, toen hy, na al den tegenftand van SAUL en zijn huis overwonnen, en de omliggende volken ondergebracht te hebben, door den opftand van ABSALOM, in nieuwe en geene mindere ellenden vervallen was.

DAVID

(*b*) Levit. 25: 23. 1 Chr. 29: 15. Pf. 119: 19. Hebr. 11: 13. 1 Petr. 2: 11.

DAVID zelvs zou de fpreker zijn, het ganfche lied door. In het eerste deel zou hy God blymoedig danken, voor Gods uitnemende weldaden, die hem, uit de hand van SAUL gered, en door den zegeprael over de omliggende volken, tot eenen zeer machtigen Koning gemaekt had vs. 2-11; en in het tweede deel, zou hy bidden, om uit de vervolgingen van ABSALOM verlost te worden vs. 12-18. Alleenlyk evenwel zou men den MESSIAS, als den fpreker, moeten befchouwen vs. 7-11, en dezen verheven perfoon, in de eerste verfen, als het luisterrijk tegenbeeld van DAVID aenmerken.

Onzes erachtens evenwel behelst het ganfche eerste deel de woorden van den MESSIAS zelven vs. 2-11. Wy befchouwen dezelve, als een danklied van den MESSIAS, toen hy uit zijn zwaerwichtig lijden verlost, en uitermaten zeer verhoogd was. — Vs. 7-9. worden, door het onfeilbaer gezach van PAULUS, voor uitfpraken van den MESSIAS zelven verklaerd Hebr. 10: 4-9. De Apostel beroept zich op deze woorden, als op een danklied van den Verlosfer; ten betoge, dat de wet flechts eene fchaduw hadde der toekomende goederen, en niet het wezen van die goederen zelve. — Dit wordt, door den ganfchen inhoud van het eerste deel, allerblijkbaerst bevestigd. Wy ontmoeten hier duidelyke kenmerken van den fprekenden perfoon, welke op niemand anders, in dien nadruk, dan op den MESSIAS zelven, kunnen worden toegepast. Hy ftelt zich voor, als iemand, die, uit een diepen kuil, met modderig flijk vervuild, was opgehaeld, en gezet op eenen onbeweegbaren rotsfteen vs. 3. Welk eene eigenaertige befchrijving van 's Heilands geweldigen dood, en zegepralende opftanding? Was 'er iemand die, in den fterkften nadruk, op den HEER vertrouwde, en aen welken de HEER by uitnemendheid zijne weldadigheid had groot gemaekt, gelijk de fpreker van zich getuigt vs. 4-6, het was althans onze gezegende Verlosfer.

Maer is de MESSIAS ook de fpreker, in het tweede deel? zou Hy, na het opheffen van het gemelde danklied, aenftonds wederom beginnen te klagen, over hoogstgaende rampen

en onheilen? Dit strookt in het geheel niet, met de altoosduurende Heerlykheid van den verhoogden Middelaer. Of zou de MESSIAS, in het tweede deel van dezen Psalm, nog eens by herhaling, eene beschrijving doen van die gansch zeer ellendige omstandigheden, in welke hy geduurende zijn lijden verkeerd had? Dit schijnt zeer onvoegzaem. — Hoe zeer wy van oordeel zijn, dat de spreekbeurten, in de Psalmen, niet zonder noodzake, moeten vermenigvuldigd worden; meenen wy hier evenwel dringende redenen te hebben, om aen eenen anderen spreker te danken. In het byzonder wordt 'er, onzes bedunkens, een gelovige der vroegste dagen van het Euangelium ingevoerd, die bitterlyk klaegt, over de vervolgingen der ongelovige Joden: op zulken spreker laten zich vooral de woorden van vs. 13. veel beter, dan op den MESSIAS toepassen.

I. *In het eerste deel spreekt de* MESSIAS *vs.* 2-11.

Wy moeten ons hier den gezegenden Middelaer verbeelden, sprekende op dien tijd, toen hy, na het volbrengen van zijn borgtochtelyk lijden, uit den dood was opgewekt. — Vs. 2-5. spreekt hy van den HEER, in den derden persoon, maer vs. 6-11. richt hy zijne tael onmiddelyk tot God zijnen Vader.

2. Ick hebbe den HEERE lange verwacht; ik heb naer de verlossing, welke Hy my beloovd had, onder mijn duldeloos lijden, halsreikende verlangd. Ik smeekte den HEER, in mijne hoogstgaende benauwdheid, zeer vuurig; ik riep, uit de diepte van mijne ellende, tot Hem: ende hy heeft sich tot my geneygt, ende mijn geroep met gunstige ooren aengehoort.

3. Ende hy heeft my uyt eenen ruyschenden kuyl, uyt modderigh slijck opgehaelt. Ik verkeerde in de allerakeligste en meest benauwende omstandigheden. Het was my even zoo ondoenlyk, om 'er my uit te redden, als iemand, die in eenen diepen put gevallen is, alwaer hy in dikken modder vast zit, in staet zou zijn, om 'er zich uit te verlossen. Maer God mijn Vader heeft my, uit dien akeligen toestand, verlost; ende hy heeft mijne voe-

voeten op eenen rotzfteen geftelt, hy heeft mijne gangen vaftgemaeckt. God mijn Vader heeft my, in eenen ftaet van geluk en veiligheid geplaetst, zoodat ik, voor geen verder kwaed, te vreezen hebbe.

4. Ende hy heeft een nieuw liedt in mijnen mont gegeven; mijn Vader, die my uit den dooden heeft opgewekt, gav my ftof, om hem te danken, voor eene uitnemende en gansch zonderlinge weldaed, en om eenen blijden loffangh op te heffen, ter eere van onfen Gode: vele menfchen, die my, met het geloovsoog, als den verzoenenden Borg van zondaren, befchouwen, fullen 't met blijdfchap en dankzegging fien, hoe groot eene weldaed mijn Vader aen my bewezen heeft; ende zy zullen daerdoor worden opgewekt, om God eerbiedig te vreefen, ende op den HEERE, in hunne ongelegenheden, gelovig te vertrouwen.

5. Ook zullen zy geenszins befchaemd uitkomen. Welgeluckfaligh toch is de man, die den HEERE, zelvs in de allerzorgelykfte omftandigheden, tot fijn vertrouwen ftelt; ende niet omfiet nae de hoovaerdige, noch eenige gemeenfchap heeft, met trotfche boosdoeneren, ende die tot leugen afwijcken, door God te verlaten, en op ydelheden te vertrouwen.

6. Gy, o HEERE, mijn Godt, hebt uwe wonderen, de wonderen van uwe macht en goedheid, ende uwe gedachten, de kennelykfte proeven van uwe wijze voornemens, aen ons, aen my den Middelaer, en door my, aen allen die in my geloven, vele gemaeckt en blijkbaer verheerlykt; men kanfe niet in ordre by u verhalen: zoo groot is het getal der wonderen van uwe macht, wijsheid, en goedheid; en daerdoor hebt gy de onvergelijkelyke voortreffelykheid van uwe Godlyke natuur openbaer gemaekt; fal ickfe in orde verkondigen ende uytfpreken, fo zijnfe menigvuldiger en fterker in getal, dan dat ickfe foude konnen vertellen.

7. (*a*) Gy en hebt geenen luft gehadt aen flacht-

(*a*) Hebr. 10: 5.

offer ende ſpijs-offer, gy hebt my de ooren doorboort: brand-offer noch ſond-offer en hebt gy niet ge-eyſcht. Gene wettiſche offeranden hebt gy van my als Borg gevorderd; deze konden de zonden niet wechnemen: maer gy hebt my duidelyk bekend gemaekt, wat 'er noodig ware, om de reinigmaking der zonden te weeg te brengen.

Over de uitdrukking, *gy hebt my de ooren doorboord*; zijn zeer vele en verſchillende gedachten.

Veelal denkt men, dat hier, op eene bekende plechtigheid van MOSES wet, gezinſpeeld worde. — Te weten, wanneer een Israëliet, tot den lagen ſtaet van eenen ſlaev, vernederd was, moest hy, op het eerstkomend Sabbathjaer, in vryheid geſteld worden; maer zijne vrouw en kinderen moest hy zijnen HEER als een wettig eigendom laten. Wanneer nu zoodanig een dienstknecht, uit lievde voor zijne vrouw en kinderen, of uit een byzondere toegenegenheid voor zijnen heer, in de ſlaverny verkoos te blijven, en zich gewillig aenbood, om zijnen heer altoos te blijven dienen; zoo moest 'er eene zekere plechtigheid worden waergenomen. Zy beſtond hierin, dat de heer het oor van dien dienstknecht, met eenen priem, doorboorde en aen de post der deure vastſtak. Na deze plechtigheid was hy verplicht, altoos te dienen, zoo lang hy leevde, of immers tot het Jubeljaer Exod. 21: 1-16. Deut. 15: 12-17. — Wanneer derhalven de MESSIAS zegt, tot God den Vader, *gy hebt my de ooren doorboord*, zou hy, in de gemelde toeſpeling, willen te kennen geven; dat Hy zich, in hoedanigheid van Borg, als de knecht des HEEREN, verbonden had, om zijnen Vader te dienen tot zijnen dood toe; door welken dood hy het tegenbeeldig Jubeljaer zou openen, zoodat hy, met de kinderen, die hem gegeven waren, in vryheid zoude uitgaen.

Maer, met deze verklaring, kunnen wy ons niet wel vereenigen. — Volgens de gemelde wet, werd 'er ſlechts *één oor* van den dienstknecht, in zoo ver doorboord, als het aen de post van het huis zijnes heeren werd vastgeſtoken. Daerentegen wordt, in ons geval, van beide *de*

ooren gesproken. Ook beteekent het oorsprongelyk woord, *doorbooren*, niet het buitenste gedeelte van het oor te doorpriemen, maer de ooren van binnen uit te booren en schoon te maken.

Iemand de ooren te doorbooren of schoon te maken, zegt, in den Oosterschen stijl, iemand eene zaek duidelyk doen hooren en bekend maken. — De MESSIAS spreekt hier, onzes erachtens, van den eeuwigen Vrederaed, in welken God de Vader hem duidelyk had voorgesteld, wat 'er, ter verzoening van de zonden, gevorderd wierd. Hiertoe waren wettische offeranden niet toereikende. Daertoe was eene volkomene genoegdoening, aen de Godlyke Gerechtigheid, noodig. Ook had de MESSIAS in dezen eisch toegestemd, en zich verbonden, om alles te doen en te lijden, het welk 'er, ter verzoening van de zonden, noodig was. vs. 8, 9.

Deze woorden *gy hebt my de ooren doorboord*, vertaelt PAULUS, in naevolging der LXX, *gy hebt my het lichaem toebereid* Hebr. 10: 5. — Er is, die uit het getuigenis der ouden, vooral uit de gemeene Latijnsche vertaling, welke eene naevolging is der LXX, meenen te kunnen bewijzen, dat 'er oudtijds, in de Grieksche afschrivten van dezen Psalm, niet *σῶμα lichaem*, maer *ὠτία ooren* gestaen hebbe. Zelvs verzekeren sommigen, dat 'er ook oude handschrivten nog voor handen zijn, in welke ter gemelder plaets, *ὠτία ooren*, voor *σῶμα lichaem*, gelezen wordt. — Maer wy kunnen de gewoone lezing, *gy hebt my het lichaem toebereid*, zeer wel behouden. Het *lichaem* beteekent de gansche menschelyke natuur van den Middelaer. *Gy hebt my het lichaem toebereid*, zegt derhalven niet alleen, dat God de Vader, zijnen eeuwigen zoon, eene menschelyke natuur zou toevoegen, en daerdoor betoonen, dat hy verordend en geschikt ware, om zich zelven, tot een slachtoffer voor de zonden, op te offeren; maer ook dat de Vader den Middelaer gereed en vaerdig gemaekt had, om alles te doen en te lijden, het welk 'er, ter verzoening van de zonden, noodig was.

8. Doe gy, mijn eeuwige Vader, my duidelyk had voorgesteld, wat 'er van my, als Borg, geeischt werd, om de verzoening voor zondaren te weeg te brengen, was ik aenstonds gereed, om in dien eisch te bewilligen; daerom seyd' ick, Siet ick kome: ik ben gereed tot uwen dienst, en volvaerdig om uwen wil te volbrengen; ook ben ik werkelyk in de waereld gekomen, om den last te volbrengen, welken gy my hebt opgelegd, in de rolle des prophetischen boecks, in de voorzeggingen, welke de aloude Propheten hebben te Boek geslagen, is van my geschreven, en duidelyk afgeteekend, wat ik, als Borg van zondaren, doen en lijden zoude.

PAULUS heeft, Hebr. 10: 7, in naevolging der LXX, *in het begin des Boeks is van my geschreven.* — Κεφαλις beteekent *het hoofd*, en het hoofd wordt zeer gemeenzaem, voor het begin genomen. Evenwel zouden wy de beteekenis van *het hoofd* lievst behouden. Dan laten zich de beide uitdrukkingen, *in de rolle*, en *in het begin des Boeks*, *is van my geschreven*, zeer wel overéén brengen. Men schreev oudtijds op vellen, welke in eenen bundel werden opgerold. Hiervan daen de benaming *rolle des Boeks.* Ook kon zoodanig eene rolle, om de ronde gedaente, zeer gevoeglyk *het hoofd* genaemd worden.

9. Ick hebbe lust, o mijn Godt, om uw welbehagen te doen: niets is my aengenamer, dan uwen wil te gehoorzamen, ende (*b*) uwe wet is zelvs in 't midden mijns ingewants, als ingegraveerd; alle de inwendige neigingen van mijn gemoed strekken zich daertoe uit, om uwen wil te volbrengen.

10. Trouwens voor dat ik in mijn laetste en zwaerste tijden gekomen was, eer ik den dood onderging, heb ik reeds mijn prophetisch ampt, met alle getrouwheid, yverig waergenomen. Ick boodschappe of *heb geboodschapt* de gerechtigheyt in de (*c*) groote gemeynte; als een openbaer Leeraer heb ik uwe gerechtigheid, en den inhoud

van

(*b*) Ps. 37: 31. Jes. 51: 7. (*c*) Ps. 35: 18. ende 111: 1.

van het ganfche Euangelie, het welk enkele billykheid ademt, aen de vergaderingen des volks, vrymoedig verkondigd; fiet, mijne lippen en bedwing' ick niet: ik heb mijne lippen niet bedwongen, en zal dezelve ook niet bedwingen, maer vrymoedig fpreken; HEERE, gy weet het, daer niets voor u verborgen is.

11. Uwe gerechtigheyt bedeck' ick niet in 't midden mijns herten; ik verberg uwe gerechtigheid niet, door het gene ik daervan weet alleen voor my zelven te houden, uwe waerheyt ende uw heyl fpreeck' ick openlyk en vrymoedig uyt: uwe weldadigheyt ende uwe trouwe en verheele en verberg ick niet, maer fpreek 'er openlyk van in de groote gemeynte, in aenzienlyke volksvergaderingen.

Vs. 12-18. wordt een ander fpreker ingevoerd, die, onzes erachtens, een gelovig Christen is, levende in de eerste dagen van het Euangelie, onder de vervolgingen der hardnekkige Joden.

12. Gy, o HEERE, fult uwe barmhertigheden van my niet onthouden, en de blijken van uw teder medelijden met mijne ellenden, niet verbergen: laet uwe weldadigheyt ende uwe trouwe my gedueriglick behoeden, en als het ware over my de wacht houden.

13. Want quaden tot fonder getal toe, hebben my omgeven, zy zijn boven my op een geftapeld, ik lig als onder eenen vloed van rampen gedompeld. Zulke hoogstgaende rampen zouden my, van wege de byblijvende boosheid mijnes harten, tot onbetamelyke uiterften, vervoeren kunnen, mijne ongerechtigheden hebben my aengegrepen, de averrechtfche neigingen van mijn hart vervolgen my, dat ick niet en hebbe konnen fien; of, mijne rampen zijn zoo hoogstgaende, *dat ik niet kan zien*, hoe ik 'er uit zal verlost worden: fy zijn menigvuldiger dan de hayren mijns hoofts, ende mijn herte heeft my verlaten, de moed is my ontzonken.

14. Van niemand, dan van U alleen, machtig en goedertieren God, kan ik uitkomst verwachten. Het behage u, HEERE, my te verlossen: HEERE, haest u tot mijner hulpe.

15. Ik word, door de vyanden der waerheid, op de allergeweldigste wijs vervolgd. (*d*) Maer Laetse te samen beschaemt, ende schaemroot worden, die mijne ziele soecken, om die te vernielen: laetse achterwaerts gedreven worden, ende te schande worden, die lust hebben aen mijn quaet.

16. Laetse verwoestet worden tot loon harer beschaminge; laet ze zelvs verschrikt en wanhopig worden, die van my seggen, Ha, ha! eerlang zullen wy hem verdelgd hebben!

17. Laet daerentegen in u vrolick ende verblijdt zijn, alle die u soecken; laet de liefhebbers uwes heyls gedueriglick seggen, De HEERE zy groot gemaeckt.

18. Ick ben wel elendigh ende nootdruftigh; [*maer*], onder alle mijne rampen, bemoedig ik mijn hart; met deze opbeurende gedachte: de Heere denckt aen my ten goede: Gy zijt mijne hulpe, ende mijn bevrijder; o mijn Godt, op u betrouw ik in den nood; en vertoeft niet om my uit te redden.

PSALM. XLI.

1. EEn Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

Deze Psalm is ons zeer moeilyk voorgekomen, en dit zal ook de reden zijn, dat de gedachten der Uitleggeren zoo wijd uit een loopen.

Vs. 1-4. wordt van eenen *ellendigen* by uitnemendheid ge-

(*d*) Psalm 35: 4, 26. ende 70: 3. ende 71: 13.

gesproken, en aengetoond, dat hy *welgelukzalig* zy, die zich, omtrend dezen ellendigen, *verstandig gedraegt.* Daerna komt 'er iemand voor, die eene beschrijving geevt van de zeer zware rampen, welke hy ondergaen had, en verhaelt hoe hy God, in den nood, zeer ernstig, om verlossing gesmeekt had vs. 5-10. Eindelyk komt de spreker voor, als verlost uit zijne ellende, en op 's HEEREN verderen bystand, vertrouwelyk hopende vs. 11-14.

Sommigen passen dezen ganschen Psalm op DAVID toe; anderen op den MESSIAS; nog anderen op DAVID, als een voorbeeld van den MESSIAS. — Sommigen beschouwen het geheele zangstuk, als woorden van eenen en denzelven spreker; anderen onderscheiden verschillende spreekbeurten.

De groote vraeg is deze: wie is de *ellendige*, van welken vs. 2. gesproken wordt. Het geheele beloop van zaken leert ons, dat wy niet te denken hebben, aen elken ellendigen in het gemeen; maer aen eenen zeer aenmerkelyken persoon, die met ellenden by uitnemendheid bezocht was. Wy worden naer zulken ellendigen gewezen, op welken aller oogen gevestigd waren; naer eenen openbaren persoon, over welken zeer verschillend gedacht werd, zoodat sommigen alles goeds van hem verwachtten, en anderen hem een zeer vyandig hart toedroegen. — Het een en ander is op niemand in meerderen nadruk toepasselyk, dan op den MESSIAS, die in den staet van zijne vernedering, een worm zijnde en geen man, een *ellendige* was by uitnemendheid, en van de Joden, in een zeer verschillend licht, beschouwd werd.

De woorden van het tweede deel vs. 5-11. passen allerblijkbaerst, in den mond van den MESSIAS. Dit schijnt ons geen betoog noodig te hebben; te minder omdat de lijdende Middelaer vs. 10. van zich zelven verklaert, en op het verraed van den grouwzamen JUDAS te huis brengt Joh. 13: 18.

Ook kan men den lovzang vs. 12-14. zeer gevoeglyk in den mond leggen van den MESSIAS, toen hy uit den

dood was opgewekt; gelijk uit de byzonderheden, nader blijken zal.

Op de gelegde gronden nu, zouden wy het lievst op deze wijs begrijpen; dat de MESSIAS, den ganschen Psalm door, het woord voere, en hier moet beschouwd worden, als uit den dood opgewekt. — Deze zeer verhevene persoon stelt drie zaken voor.

I. Eerst verklaert hy, dat de zulken, die zich, in den staet zijner vernedering, betamelyk omtrend hem gedragen hadden, blijkbaer van God zouden gezegend worden vs. 2-4.

II. Daerna geevt hy eene beschrijving van het zeer smertelyk lijden, het welk Hy, als Borg van zondaren, ondergaen had vs. 5-11.

III. Eindelyk dankt hy zijnen Vader, voor zijne aenvangelyke verhooging, in vertrouwen op verderen zegen vs. 12-14.

2. Welgeluckfaligh is hy, die sich verstandiglick draegt tegen eenen elendigen: Elk die zich, omtrend my, den ellendigen by uitnemendheid, betamelyk gedragen heeft, elk die my in het ware daglicht beschouwd heeft, als den beloovden Verlosser van Israël, en my, om mijne diepe vernedering, niet versmaed heeft; die is in nadruk welgelukzalig, en zal de kennelykste proeven der Godlyke goedkeuring ondervinden: De HEERE sal hem bevrijden ten dage des quaets, en uit alle rampen verlossen.

3. De HEERE sal hem, in tijden van algemeene plagen en oordeelen, bewaren, ende sal hem by 't leven behouden, hy sal op aerden geluckfaligh gemaeckt worden: En, wanneer hy door tegenstanders vervolgd wordt, geeft de HEER hem oock niet over in sijner vyanden begeerte.

4. De HEERE sal hem onderſteunen op het sieckbedde, door hem te versterken, naer het lichaem, en te bemoedigen naer den geest; in sijne kranckheyt veran-

verandert gy ſijn gantſche leger, door uwen zegen, HEER, krijgt zijn krankbedde een gansch andere gedaente; de ziekte wijkt, en binnen korten is hy volkomen herſteld.

5. Ick ben voorheen, in mijne diepe vernedering, een ellendige geweest by uitnemendheid, omdat ik, als Borg, beladen was, met alle de zonden van mijn volk. Daerom ſeyde ik, in mijn zwaerwichtig lijden, tot God mijnen Vader, al biddende: O HEERE, zijt my genadigh; geneeſt mijne ziele, herſtel mijn leven, bemoedig mijn hart, onder het gevoel van uwen ontzachlyken toorn tegen de zonden: want ick hebbe tegen u geſondigt, voor zoo ver my, als Borg, de zonden van mijn volk zijn toegerekend.

6. Ik ben omringd van eene groote menigte bittere tegenſtanderen, die nergens meer naer verlangen, dan naer mijnen onherſtelbaren ondergang. Mijne vyanden ſpreken quaet van my, en wenſchen my allerhande ellenden toe, [*ſeggende*,] Wanneer ſal hy ſterven, ende ſijn naem vergaen? wanneer zullen wy eindelyk het genoegen hebben, dat hy en zijn naem geheel zy uitgeroeid?

7. Ende behalven dit alles, zijn 'er nog veinsaerts, die, onder den ſchijn van vriendſchap, naer mijnen ondergang verlangen; ſo [*yemant van hen*] komt om [*my*] te ſien, en my onder mijne ſmerten te vertroosten, hy ſpreeckt valſcheyt, ſijn herte vergadert ſich onrecht; terwijl zijn mond my vleit, bedenkt zijn hart middelen, om my te bederven: en gaet hy uyt nae buyten, hy ſpreeckt 'er van, hy overlegt dan met zijne metgezellen, hoe men my het best verdelgen zal.

8. Alle mijne haters mompelen t'ſamen tegen my, en verheugen zich reeds, onder elkander, over mijn aenſtaende verderv, ſy bedencken tegen my 't gene my quaet is, en zijn onvermoeid op middelen bedacht om my ongelukkig te maken, [*ſeggende*:]

9. Een Belials ſtuck kleeft hem aen: hy is een booswicht van den eersten rang, die zich aen de ſnoodſte grouwelen heeft ſchuldig gemaekt; ende hy die nederleyt, wanneer hy den ſchandelykſten dood geſtorven is,

en ſal hy, wat hy ook voorgewend hebbe, niet weder-opſtaen.

10. Selfs de man mijnes vredes, mijn byzondere vriend, een van mijne byzonderſte gunstelingen, op welcken ick vertrouwde, (a) die mijn broot at en zeer gemeenzaem met my verkeerde, heeft de verſene tegen my grootelicks verheven. Niet alleen heeft hy my verlaten; maer zich, even als een toomeloos paerd, het welk tegen zijnen heer achteruit ſlaet, vyandig tegen my aengekant.

11. Maer gy, o HEERE, zijt my verder genadigh, heb medelijden met my, voor zoo ver ik, in mijn volk, zal verdrukt worden, ende richt my op, houd my ſtaende tegen mijne vyanden, vooral tegen de hardnekkige Joden: ende ick ſal 't hen vergelden, door het verwoesten van Stad en Tempel.

12. Trouwens, Gy hebt my reeds uit den dooden opgewekt. Hier by weet' ick, in deze aenvangelyke verloſſing vind ik genoegzame gronden van zekerheid, om vast te ſtellen, dat gy luſt aen my hebt, en volkomen berust, in de verzoening, welke ik heb te weeg gebracht; hierdoor ben ik ook verzekerd, dat mijn vyant over my niet en ſal juychen.

13 Want my aengaende, gy onderhoudt my of *gy hebt my onderhouden*, in mijne oprechtigheyt, en betoond, dat ik onſchuldig was, van die ſchroomelyke misdaden, welke men my had aengetijgd; ende gy ſtelt my, of *gy zult my ſtellen* voor uw aengeſichte in eeuwigheyt, en my eene nimmer eindigende heerlykheid geven, aen uwe Rechtehand, in uwe onmiddelyke tegenwoordigheid.

14. Gelooft zy dan de HEERE, de Godt Iſraëls, van der eeuwigheyt, ende tot in der eeuwigheyt, Amen, ja Amen.

(a) Joh. 13: 18.